

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Sisällys

1.	Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta	10
1.1.	Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma.....	10
1.2.	Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet.....	10
1.3.	Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.....	11
1.4.	Paikallisen opetussuunnitelma laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut	12
	Yleinen tuntijako 1.8.2021 lukien.....	14
	Musiikkipainotteisen opetuksen tuntijako 1.8.2021 lukien.....	15
	Liikuntapainotteisen opetuksen tuntijako 1.8.2021 lukien.....	15
	Kaksikielisen opetuksen tuntijako 1.8.2021 lukien	16
1.4.1	Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma.....	17
1.4.2	Oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet ja toimintatavat	17
1.4.3	Kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa	17
1.4.4	Oppilaanohjauksen työn- ja vastuunjako.....	17
1.4.5	Työskentely monialaisissa verkostoissa	18
1.4.6	Työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt	18
2.	Perusopetuksen yleissivistyksen perustana	19
2.1.	Opetuksen järjestämistä ohjaavat veloitteet.....	19
2.2.	Perusopetuksen arvoperusta	20
2.3	Oppimiskäsitys	22
3.	Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.....	22
3.1.	Perusopetuksen tehtävä	22
3.2	Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	23
3.3	Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	24
4.	Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri.....	29
4.1.	Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	29
4.2.	Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	29
4.3.	Oppimisympäristöt ja työtavat	31
4.4.	Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	33
5.	Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen	35
5.1.	Yhteinen vastuu koulupäivästä	35
5.2.	Yhteistyö	36
5.3.	Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	38
5.4.	Opetuksen järjestämistapoja	40
5.4.1	Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu	40
5.4.2	Yhdysluokkaopetus	42
5.4.3	Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	42
5.4.4	Joustava perusopetus	43
5.4.5	Opetus erityisissä tilanteissa.....	45

5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	45
6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi	48
6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa	48
6.1.1 Formatiivinen arviointi.....	48
6.1.2 Summatiivinen arviointi	48
6.2 Arvioinnin yleiset periaatteet	49
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi	50
6.4 Työskentelyn arviointi.....	51
6.5 Käyttäytymisen arviointi	51
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana.....	51
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	51
6.6.2 Opinnoissa eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	52
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet	52
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi	53
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen.....	53
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi	53
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa.....	54
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa.....	54
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi	54
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin	55
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	55
6.11 Todistukset.....	55
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa.....	55
6.11.2 Lukuvuositolidistus	56
6.11.3 Välitodistus	57
6.11.4 Erotodistus	57
6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus.....	58
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	59
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat.....	60
7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	63
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.....	63
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	63
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana.....	64
7.2 Yleinen tuki	67
7.3 Tehostettu tuki.....	67
7.3.1 Pedagoginen arvio	68
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	68
7.4 Erityinen tuki.....	70
7.4.1 Pedagoginen selvitys.....	71

7.4.2 Erityisen tuen päätös	71
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS	72
7.4.4. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen.....	75
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus	75
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	77
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.....	82
7.5.1 Tukiopetus	82
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus.....	82
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.....	83
8. Oppilashuolto.....	84
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö.....	85
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto.....	86
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	86
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat	88
8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	88
9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	91
9.1 Saamenkieliset ja saamelaiset	92
9.2 Romanit.....	92
9.3 Viittomakieliset	92
9.4 Muut monikieliset oppilaat.....	93
10. Kaksikielinen opetus	94
10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia.....	95
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus.....	96
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus.....	103
11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus.....	104
12. Valinnaisuus perusopetuksessa	104
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	104
12.2 Valinnaiset aineet	105
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	106
13. Opetus vuosiluokilla 1-2.....	106
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä	106
13.2 Laaja-alainen osaaminen	108
13.3 Paikallisesti päätettävät asiat.....	111
13.4 Oppiaineet	111
13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	111
13.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus	112
13.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.....	118
13.4.1.3 Muut äidinkielen oppimäärät valtakunnallisissa ops- perusteissa	122
13.4.2 Toinen kotimainen kieli.....	137

13.4.3 Vieraat kielet	138
13.4.3.1 Englanti A1	138
13.4.4 Matematiikka	143
13.4.5 Ympäristöoppi	146
13.4.6 Uskonto	151
13.4.7 Elämäkatsomustieto	162
13.4.8 Musiikki	164
13.4.9 Kuvataide	167
13.4.10 Käsiyö	170
13.4.11 Liikunta	173
13.4.12 Oppilaanohjaus	177
14. Opetus vuosiluokilla 3-6	178
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä	178
14.2 Laaja-alainen osaaminen	179
14.3 Paikallisesti päätettävät asiat	183
14.4 Oppiaineet	183
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	184
14.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus	187
14.4.1.2 Suomi toisena kielenä	195
14.4.1.3 Muut äidinkielen oppimäärät valtakunnallisissa ops- perusteissa	201
14.4.2 Toinen kotimainen kieli	224
14.4.2.1 B1 – Ruotsi	225
14.4.2.2 Muut oppimäärät	230
14.4.3 Vieraat kielet	253
14.4.3.1 A1-Englanti	255
14.4.3.2 Muut oppimäärät	261
14.4.4 Matematiikka	276
14.4.5 Ympäristöoppi	285
14.4.6 Uskonto	296
14.4.6.1 Evankelisluterilainen uskonto	301
14.4.6.2 Ortodoksinen uskonto	306
14.4.6.3 Uskonnon eri oppimäärät	314
14.4.7 Elämäkatsomustieto	316
14.4.8 Historia	321
14.4.9 Yhteiskuntaoppi	326
14.4.11 Kuvataide	335
14.4.12 Käsiyö	340
14.4.13 Liikunta	346
15. Oppiaineet	353

15.1	Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä	353
15.2	Laaja-alainen osaaminen L1-L7	354
15.3	Paikallisesti päätettävät asiat.....	359
15.4	Oppiaineet.....	359
15.4.1	Äidinkieli ja kirjallisuus	360
15.4.1.1	Suomen kieli ja kirjallisuus	361
15.4.1.2	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.....	384
15.4.1.3	Muut äidinkielen oppimäärät valtakunnallisissa ops- perusteissa	393
15.4.2	Toinen kotimainen kieli.....	454
15.4.2.1	B1-Ruotsi	455
15.4.2.2	Muut oppimäärät	469
15.4.3	Vieraat kielet	519
15.4.3.1	A1-Englanti	520
15.4.3.2	B2-Ranska	535
15.4.3.3	B2-Saksa	545
15.4.3.4	B2-Venäjä	555
15.4.3.5	Muut oppimäärät	565
15.4.3.6	A2-Venäjä	602
15.4.4	Matematiikka	606
15.4.5	Biologia	632
15.4.6	Maantieto	648
15.4.7	Fysiikka.....	664
15.4.8	Kemia	682
15.4.9	Terveystieto	699
15.4.10	Uskonto.....	716
15.4.10.1	Evangelisluterilainen uskonto	716
15.4.10.2	Ortodoksinen uskonto.....	728
15.4.10.3	Muut uskonnot.....	740
15.4.11	Elämäkatsomustieto	746
15.4.12	Historia.....	756
15.4.13	Yhteiskuntaoppi	769
15.4.14	Musiikki	778
15.4.14.1	Musiikki valinnaisaineena	790
15.4.15	Kuvataide	794
15.4.16	Käsityö.....	808
15.4.17	Liikunta.....	818
15.4.18	Kotitalous	831
15.4.19	Oppilaanohjaus	845

Opetussuunnitelman liitteet.....852

Arviointitaulukot vuosiluokille 1 – 2..... 852

Arviointitaulukot vuosiluokille 3 – 6..... 864

Kulttuuripolku vuosiluokille 1 – 9

Kotkan esi- ja perusopetuksen kulttuuripolku

luokka	taiteenala	toimijoita
eo	kirjasto	Kotkan kaupunginkirjasto
1. lk	kulttuuriperintö	Kymenlaakson museo
2. lk	musiikki	Kymi Sinfonietta ja Ksmo
3. lk	kuvataide	Kotkan puistoissa
4. lk	kirjallisuus	Kotkan kaupunginkirjasto
5. lk	teatteri, esittävät taiteet	Kotkan Kaupunginteatteri
6. lk	tanssi	Kaakon tanssi ry
7. lk	maailmankulttuurit	Suomen merimuseo
8. lk	media	Kotkan Valokuvakeskus
9. lk	tapahtumat, kulttuuripassi	oma tuotanto, oma valinta

25.5.2016

..... 889

TVT-polku vuosiluokille 1 – 9

**SEUDULLINEN TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKAN
OSAAMISPOLKU**

Laadittu kunnallisen TVT-oppimispolkutyön tueksi.
Tavoitteena on helpottaa kunnallista TVT-työtä sekä turvata oppijoiden tasa-
arvoisuus kunnallisia ja sitä kautta koulukohtaisia TVT-strategioita laadittaessa.

TVT- pedagogiikka	Työtaidot			Verkkoviestintä		Verkko-oppimis- ympäristö	
	Teksti	Kuva ja ääni	Muut työtaidot	Tiedonhallinta	Sosiaalinen media		
1.-2. luokat	TVT oppimisen apukeinona	Tekstitiedoston tuottaminen, tallentaminen, avaaminen ja tulostaminen	Piirtäminen ja taltiointi viestintävälineellä	Laitteiden ja ohjelmien käynnistäminen, käyttö ja sulkeminen	Henkilökohtaisen käyttäjätunnuksen ja salasanan käyttö		Käyttö kaikkien osa-alueiden oppimisen tukena ↓ ↓ ↓
	TVT oppimisen elävöittäjänä				Viisaasti harkiten verkossa		
		Internetin alkeet					
3.-6. luokat	TVT oman oppimistyylin tukena	Sujuva kirjoittaminen viestintävälineellä	Kuvan, äänen tai videon yhdistäminen osaksi tuotosta	Tiedostojen ja kansioiden hallinta, tallentaminen verkkoympäristöön	Suunnitelmallinen Internet-haku	Sähköpostin käyttö	
	TVT:n arvo välineenä, ei itseisarvona		Yksinkertainen kuvan käsittely käyttötarkoituksen mukaan	Keskeisten tiedostotyyppien tunnistaminen	Eri tietolähteiden käyttäminen	Tilannetaju ja huomaavaisuus osana verkkoviestintää	
	Omien laitteiden käyttö		Kuva- ja äänitiedoston koon merkitys	Oheislaitteiden käyttö	Viittaus tietolähteeseen	Tietoturva	
7.-9. luokat	Oman tietotaidon jakaminen ja soveltaminen arjessa	Objektin lisääminen asiakirjaan	Kuvankäsittelytaitojen syventäminen	Oman tietotaidon soveltaminen uusiin sovelluksiin ja laitteisiin	Tiedonhankinnan suunnittelu	Rakentava ja vastuullinen yhteisöllinen työskentely	
	TVT sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden kartuttajana	Tuotetun tiedon havainnollistaminen monipuolisesti	Liikkuvan kuvan editointi	Ergonomia	Tarkennettu haku hakukoneella	Sähköinen asiointi	
		Animaation tuottaminen			Tietokannat tietolähteinä	Verkkoviestintien monipuolinen käyttö	
		Työn jäljen napakkuus, siisteys ja visuaalinen selkeys			Lähdeviitteiden ja lähdeluetteloiden tärkeys	Tietoturva omassa elämässä	
			Audiovisuaalinen ilmaisu				

Työryhmä: Mari Hirsikallio, Jary Högnabba, Hermanni Rikonen sekä Hanne Tuomivaara

.....	890
Päätöarvioinnin kriteerit	890
Äidinkieli ja kirjallisuus	890
5.6. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä.....	891
5.7. Svenska och litteratur	897
5.8. Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä	904
5.9. Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärä	910
5.10. Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärä.....	914
5.11. Svenska som andraspråk och litteratur	919
5.12. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä.....	925
Toinen kotimainen kieli, ruotsi ja finska	930
5.13. Ruotsin kieli, A-oppimäärä	930
5.14. Finska, A-lärokurs.....	935
5.15. Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A-oppimäärä	941
5.16. Finska, modersmålsinriktad, A-lärokurs.....	946
5.17. Ruotsin kieli, B1-oppimäärä	952
5.18. Finska, B1-lärokurs.....	957
Vieraat kielet.....	961
5.19. Englanti, A-oppimäärä	961
5.20. Vieraskieli, A-oppimäärä	966

5.21. Vieras kieli, B1-oppimäärä	971
5.22. Vieras kieli, B2-oppimäärä	976
5.23. Saamen kieli, A-oppimäärä	980
5.24. Saamen kieli, B2-oppimäärä	985
5.25. Latinan kieli, B2-oppimäärä	988
Matematiikka	992
Biologia	998
Maantieto	1004
Fysiikka.....	1010
Kemia	1016
Terveystieto	1022
Uskonto.....	1028
Elämäkatsomustieto	1032
Historia.....	1036
Yhteiskuntaoppi	1039
Musiikki.....	1043
Kuvataide	1046
Käsityö.....	1049
Liikunta.....	1052
Kotitalous	1056
Oppilaanohjaus	1060
LIITE 1. Perusopetusta täydentävä saamen kieli.....	1061
LIITE 2. Perusopetusta täydentävä romanikieli	1064
LIITE 3. Perusopetusta täydentävä oppilaan oma äidinkieli	1067
Kotkan perusopetuksen opetussuunnitelman liitteenä on Kotkassa käytössä olevat todistusmallit.....	1070

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta

(HYLA 15.12.2020 § 151)

1.1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta.¹ Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan.²

Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeinä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2. Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä.³ Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁴

¹ Perusopetuslaki (628 /1998, perusopetusasetus (852/ 1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/ 2012) ja (378/2014) sekä valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/ 2012)

² Perusopetuslaki 14 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

³ Perusopetuslaki 15 § 1mom.

⁴ Lastensuojelulaki 12§ (417/2007) ja oppilas- ja opiskeluhoitolaki 12 § (1287/2013)

- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma⁵
- mahdollinen kestävä kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä
- muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.⁶ Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävistä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheytyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheytyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan.⁷ Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.⁸

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä, että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun.⁹ On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittyy sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.¹⁰ Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta.¹¹ Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

1.3. Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen.¹² Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

⁵ Yhdenvertaisuuslaki 4§ (21/2004)

⁶ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

⁷ Perusopetuslaki 16 a §, 17 § ja 17a § (642/2010)

⁸ Perusopetusasetus 9 §

⁹ Perusopetuslaki 47 § § 1 mom.

¹⁰ Perusopetuslaki 15 § 2mom. (477/2003)

¹¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (646/2010)

¹² Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä.¹³ Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Kotkassa opetuksen järjestäjä arvioi vuosittain kuntakohtaisen opetussuunnitelman ja koulujen lukuvuosisuunnitelmien toteutumista, jonka perusteella kuntakohtaista opetussuunnitelmaa voidaan täsmentää ja kehittää.

1.4. Paikallisen opetussuunnitelma laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvatut asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetussuunnitelman laadinta ja siihen liittyvät toimintatavat, ratkaisut ja kehittäminen.

Kotkassa on laadittu kuntakohtainen, suomenkielinen opetussuunnitelma, jota täydennetään koulukohtaisilla lukuvuosisuunnitelmilla. Kotkan opetussuunnitelma noudattaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 rakennetta. Opetuksen järjestäjän päättämät paikalliset ratkaisut ja toimintatavat on kirjattu kuhunkin lukuun ja ne ovat löydettävissä Kotkan kaupungin logon ja kursivoidun tekstin avulla. Kotkan opetussuunnitelma koostuu neljästä kokonaisuudesta. Luvut 1-12 Yleinen osa ovat tässä kokonaisuudessa. Kolme muuta kokonaisuutta ovat luku 13 Opetus vuosiluokilla 1-2, luku 14 Opetus vuosiluokilla 3-6 ja luku 15 Opetus vuosiluokilla 7-9.

Opetussuunnitelma on laadittu opetustoimen eri toimijoiden, ops-koordinaattorin, suunnittelijoista ja rehtoreista koostuvan ohjausryhmän sekä opettajista muodostettujen laajojen aineryhmien yhteistyönä. Ops-prosessissa on kuultu ja huomioitu kotkalaisten huoltajien näkökulmat eri tavoin toteutettujen kyselyiden avulla. Osallistumisprosentti on ollut korkea. Oppilaita on otettu ops-prosessiin mukaan koulujen arvoja mietittäessä, unelmien koulua pohdittaessa ja erilaisia, oppimista tukevia työtapoja mietittäessä. Opetussuunnitelmaa on vuoden 2016 jälkeen päivitetty eri yhteyksissä. Kunkin otsikon käsittely ja hyväksyminen lautakunnassa on merkitty otsikoiden alle.

OPS-2016 nähdään Kotkassa mahdollisuutena:

- parantaa entisestään koulujen ja kotien, sekä koulujen ja eri sidosryhmien välistä yhteistyötä,
- korostaa ja tukea oppilaiden aktiivista roolia omassa koulunkäynnissään sekä
- löytää oppimisen ilo!

OPS-työ pohjautuu perusopetuksen yhteisille arvoille:

¹³ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012:29

Arvot on koottu kaikista Kotkan kouluista saatujen koulukohtaisten arvojen pohjalta.

Opetussuunnitelmatyössä on tehty yhteistyötä esiopetuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa. Opetussuunnitelmaa on tehty yhteistyössä Kotkan lasten- ja nuorten kulttuurikeskuksen, kirjasto-toimen, nuorisotoimen, Cursorin, Etelä-Kymenlaakson urheilukatemiaan, Luontokoulu Hailin sekä alueellisen TVT-ryhmän kanssa.

Paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet on otettu huomioon oppiainekohtaisissa sisällöissä sekä sisällytetään koulujen lukuvuosisuunnitelmiin mm. monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

Kotkan oppilashuoltosuunnitelma on osa lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Opetussuunnitelman toteutusta seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulukohtaisten lukuvuosisuunnitelmien esittelyn yhteydessä.

Seuraavat suunnitelmat ja ohjelmat täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa:

- Kuntakohtaisena:
 - yhdenvertaisuussuunnitelma
 - TVT-polku
 - kulttuuripolku
- Koulujen lukuvuosisuunnitelmassa:
 - koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma
 - pelastus- ja kriisisuunnitelma
 - kestävän kehityksen suunnitelma

Perusopetuksen siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa kuvataan seuraavasti:

- Siirtymävaihe esiopetuksesta perusopetukseen kuvataan kappaleessa 13.1.
- Siirtymävaihe toiselta vuosiluokalta kolmannelle vuosiluokalle kuvataan kappaleessa 14.1
- Siirtymä viidenneltä vuosiluokalta kuudennelle vuosiluokalle yläkoulujen yhteyteen sekä kuudennelta vuosiluokalta seitsemännelle vuosiluokalle kuvataan luvussa 15.1.

Oppilashuoltoa käsittelevien osuuksien laadinnassa on tehty yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa muodostamalla laaja moniammatillinen työryhmä.

Kotkassa opetus järjestetään pääsääntöisesti vuosiluokittain etenevänä. Osa opetuksesta voidaan järjestää yhdysluokkaopetuksena ja tarvittaessa yksittäiselle oppilaalle omaan opinto-ohjelmaan perustuvana opetuksena. Opetus järjestetään pääsääntöisesti ainejakoisena.

Opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla paikallisen tuntijaon¹⁴ mukaisesti.

¹⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

Lukuvuonna 2021-2022 9. luokan oppilaat seuraavat Kotkassa Lasten ja nuorten palveluiden lautakunnan 14.6.2016 vahvistamaa tuntijakoa.

Yleinen tuntijako 1.8.2021 lukien

Aine/luokkataso	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
AI	7	7	6	5	4	3	3	4	3	42
A1	1	1	2	2	3	2	2	3	2	18
B1						2	1	2	2	7
MA	3	3	4	4	4	4	3	4	4	33
YL	2	2	2	3	3	2				31
BI							1	1	1,5	
GE							1	1	1,5	
FY							1	1	1,5	
KE							1	1	1,5	
TT							0,5	1,5	1	
YM LT yhteensä										
UE/ET	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
HI					2	1	2	2		12
YH				1		1			3	
MU	1	1	1	1	1	1	2			8
KU	1	1	2	2	2	2	2			12
KS	2	2	2	2	2	2	3			14
LI	2	2	2	2	2	3	2	3	2	20
KO							3			3
TT-valinnaiset			(1Ku)	(1Ku, 1Ks)	(1Ks)	(1Ku, 1Ks)	(1Ks)	2	2	5
TT yhteensä										62
OO							0,5	0,5	1	2
valinnaiset	0	0	0	1	1	1	0	3	3	9
koulukohtainen	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Kotkan tunnit	21	21	23	24	25	25	29	30	30	228
vähimmäistuntimäärä	20	20	22	24	25	25	29	29	30	224

TT-valinnaiset = opetuksen järjestäjä saa vapaasti sijoittaa ko. tunnit taide- ja taitoaineisiin. Suluissa näkyvissä, mihin aineisiin tunnit on sijoitettu. Yleisen tuntijaon mukaan opiskeltaessa oppilas valitsee 8.-9. luokille yhden ns. pitkän taide- ja taitoaineiden valinnaisen aineen koulun tarjonnasta.

Valinnaiset = koulu saa vapaasti sijoittaa tarjottavat tunnit eri oppiaineisiin huomioiden laaja-alainen osaaminen.

Koulukohtainen = koulu saa vapaasti sijoittaa ko. tunnit mihin tahansa aineisiin.

tuntimäärä eroaa valtakunnallisesta vähimmäistuntimäärästä

Musiikkipainotteisen opetuksen tuntijako 1.8.2021 lukien

Aine/luokkataso	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
AI	7	7	6	5	4	3	3	4	3	42
A1	1	1	2	2	3	2	2	3	2	18
B1						2	1	2	2	7
MA	3	3	4	4	4	4	3	4	4	33
YL	2	2	2	3	3	2				31
BI							1	1	1,5	
GE							1	1	1,5	
FY							1	1	1,5	
KE							1	1	1,5	
TT							0,5	1,5	1	
YM LT yhteensä										
UE/ET	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
HI					2	1	2	2		12
YH				1		1			3	
MU	1	1	3	3	3	3	3	3	3	23
KU	1	1	1	1	1	2	2			9
KS	2	2	1	2	2	1	2			12
LI	2	2	2	2	2	3	2	3	2	20
KO							3			3
TT-valinnaiset			(2Mu)	(1Mu)	(1Mu, 1Ks)	(1Mu)	(1Mu)	(2Mu)	(2Mu)	0
TT yhteensä										67
OO							0,5	0,5	1	2
valinnaiset	0	0	0	(1Mu)	(1Mu)	(1Mu)	0	2 (+1Mu)	2 (+1Mu)	4
koulukohtainen	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Kotkan tunnit	21	21	23	24	25	25	29	30	30	228
vähimmäistuntimäärä	20	20	22	24	25	25	29	29	30	224

TT-valinnaiset = opetuksen järjestäjä saa vapaasti sijoittaa ko. tunnit taide- ja taitoaineisiin. Suluissa näkyvissä, mihin aineisiin tunnit on sijoitettu.

Valinnaiset = vuosiluokilla 4-6 valinnaisainetunnit käytetään musiikin opetukseen, vuosiluokilla 8-9 valinnaisainetunneista yhteensä kaksi vuosiviikkotuntia käytetään musiikin opetukseen, jäljelle jäävät tunnit koulu saa vapaasti sijoittaa eri oppiaineisiin huomioiden laaja-alainen osaaminen.

Koulukohtainen = koulu saa vapaasti sijoittaa ko. tunnit mihin tahansa aineisiin.

tuntimäärä eroaa Kotkan yleisen tuntijaon mukaisesta tuntimäärästä

Liikuntapainotteisen opetuksen tuntijako 1.8.2021 lukien

Aine/luokkataso	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
AI	7	7	6	5	4	3	3	4	3	42
A1	1	1	2	2	3	2	2	3	2	18
B1						2	1	2	2	7
MA	3	3	4	4	4	4	3	4	4	33
YL	2	2	2	3	3	2				31
BI							1	1	1,5	
GE							1	1	1,5	
FY							1	1	1,5	
KE							1	1	1,5	
TT							0,5	1,5	1	
YM LT yhteensä										
UE/ET	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
HI					2	1	2	2		12
YH				1		1			3	
MU	1	1	1	1	1	1	2			8
KU	1	1	2	2	2	1	2			11
KS	2	2	2	2	2	2	2			14
LI	2	2	2	2	2	5	3	6	5	25
KO							3			3
TT-valinnaiset			(1Ku)	(1Ku, 1Ks)	(1Ks)	(1Li, 1Ks)	(1Li)	(2Li)	(2Li)	4
TT yhteensä										65
OO							0,5	0,5	1	2
valinnaiset	0	0	0	1	1	(1Li)	0	2 (+1Li)	2 (+1Li)	6
koulukohtainen	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Kotkan tunnit	21	21	23	24	25	25	29	30	30	228
vähimmäistuntimäärä	20	20	22	24	25	25	29	29	30	224

TT-valinnaiset = opetuksen järjestäjä saa vapaasti sijoittaa ko. tunnit taide- ja taitoaineisiin. Suluissa näkyvissä, mihin aineisiin tunnit on sijoitettu.

Valinnaiset = vuosiluokilla 6, 8 ja 9 yksi tunti käytetään liikunnan opetukseen, jäljelle jäävät tunnit koulu saa vapaasti sijoittaa eri oppiaineisiin huomioiden laaja-alainen osaaminen.

Koulukohtainen = koulu saa vapaasti sijoittaa ko. tunnit mihin tahansa aineisiin.

tuntimäärä eroaa Kotkan yleisen tuntijaon mukaisesta tuntimäärästä

Kaksikielisen opetuksen tuntijako 1.8.2021 lukien

Aine/luokkataso	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
AI	7	7	6	5	4	3	3	4	3	42
A1 (englanti)	2	2	2	2	3	2	2	3	2	20
B1						2	1	2	2	7
MA	3	3	4	4	4	4	3	4	4	33
YL	2	2	2	3	3	2				
BI							1	1	1,5	31
GE							1	1	1,5	
FY							1	1	1,5	
KE							1	1	1,5	
TT							0,5	1,5	1	
YM LT yhteensä										
UE/ET	1	1	2	1	1	1	1	1	1	10
HI					2	1	2	2		12
YH				1		1			3	
MU	1	1	1	1	1	1	2			8
KU	1	1	2	2	2	2	2			12
KS	2	2	2	2	2	2	3			14
LI	2	2	2	2	2	3	2	3	2	20
KO							3			3
TT-valinnaiset			(1Ku)	(1Ku, 1Ks)	(1Ks)	(1Ku, 1Ks)	(1Ks)	2	2	5
TT yhteensä										62
OO							0,5	0,5	1	2
valinnaiset	0	0	0	(1A2)	(1A2)	(1A2)	0	1 (+2A2)	1 (+2A2)	2
koulukohtainen	(1A1)	(1A1)	0	0	0	0	0	0	0	(2)
Vapaaehtoinen A2 kieli				2	2	2	2	2	2	12
Kaksikielisen opetuksen tunnit	21	21	23	25	26	26	31	30	30	233
vähimmäistuntimäärä	20	20	22	24	25	25	29	29	30	224

TT-valinnaiset = opetuksen järjestäjä saa vapaasti sijoittaa ko. tunnit taide- ja taitoaineisiin. Suluissa näkyvissä, mihin aineisiin tunnit on sijoitettu.

Valinnaiset = koulu saa vapaasti sijoittaa ko. tunnit eri oppiaineisiin huomioiden laaja-alainen osaaminen, kaksikielisessä opetuksessa valinnaisaineista käytetään A2 kielen opetukseen kolme vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 4-6 ja neljä vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 8-9.

Koulukohtainen = kaksikielisessä opetuksessa koulukohtaiset tunnit on sijoitettu englannin kieleen (A1 kieli)

tuntimäärä eroaa Kotkan yleisen tuntijaon mukaisesta tuntimäärästä

Kaksikielisessä opetuksessa valinnaisaineista käytetään vapaaehtoisen A2 kielen opetukseen kolme vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 4-6 ja neljä vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 8-9.

Kotkan perusopetuksen kieliohjelma

A1 englannin kieli kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 1.-9.

A2 kielet (vaihtoehtoisesti saksan, ranskan, venäjän tai jokin muu kieli) kaksikielisessä (englanti-suomi) opetuksessa vapaaehtoisena oppiaineena vuosiluokilla 4.-9.

B1 ruotsin kieli kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 6.-9.

B2 kielet (vaihtoehtoisesti saksan, ranskan, venäjän tai jokin muu kieli) koulujen valinnaisainetarjonnan mukaisesti vuosiluokilla 8-9.

A1-, A2-, B1- ja B2- kielten opetusta antavat Kotkassa pääsääntöisesti aineenopettajat.

Valinnaisaineet

Yhden vuosiviikkotunnin valinnaisaine vuosiluokilla 4., 5. ja 6. tarkennetaan koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa. Yhden, kahden tai kolmen vuosiviikkotunnin valinnaisaineet vuosiluokilla 8. ja 9. tarkennetaan koulukohtaisissa valinnaisainetarjontoissa koulukohtaisissa lukuvuosisuunnitelmissa.

1.4.1 Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Kuntakohtaisessa ohjaussuunnitelmassa kuvataan se, miten ohjausta järjestetään, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Ohjaussuunnitelmassa kuvataan kodin ja koulun välinen yhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen (TET) järjestelyt. Sujuva yhteistyö eri nivelvaiheissa alakoulusta yläkouluun sekä yläkoulusta toiselle asteelle tapahtuu oppilaanohjaajan, opettajien sekä monialaisten verkostojen kanssa yhteistyössä.

1.4.2 Oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet ja toimintatavat

Ohjaus on jatkumo, jossa tuetaan oppilaan kasvua ja kehitystä. Ohjaustyöhön osallistuvat toimijat tekevät yhteistyötä etenkin opiskelun nivelvaiheissa, jotta oppilaan siirtyminen sujuisi mahdollisimman hyvin. Ohjaustyö on luottamuksellista ja siinä kunnioitetaan ohjattavan yksilöllisyyttä. Ohjauksessa pyritään hyvään vuorovaikutukseen ja otetaan huomioon jokaisen oppilaan henkilökohtaiset tarpeet. Ohjauksella edistetään opiskelutaitojen kehittymistä ja opintojen sujumista. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilasta elämään ja koulutukseen liittyvissä valinnoissa.

Alakoulussa ohjaus on osana muuta opetusta ja siitä vastaa luokanopettajat. Oppilaanohjauksen merkitys korostuu alakoulussa valintatilanteissa esimerkiksi musiikki- ja liikuntaluokat sekä kielivalinnat.

Yläkoulussa ohjauksen päävastuu on oppilaanohjaajalla. Aineenopettajat, oppilashuollon toimijat ja huoltajat tekevät yhteistyötä oppilaanohjaajan kanssa. Ohjaus on koko henkilökunnan yhteistä työtä. Yläkoulussa oppilaanohjausta toteutetaan luokka-, pienryhmä- ja yksilöohjauksena. Oppilaanohjauksessa järjestetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja, tutustumiskäyntejä ja pyydetään vierailijoita koululle. TET- jaksot ovat myös osa ohjausta yläkoulun aikana.

Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas hakee jatko-opintoihin ja saisi mieluisen jatko-opiskelupaikan. Oppilaanohjaaja huolehtii jälkiohjauksesta.

1.4.3 Kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa

Ohjaustyötä tehdään yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja heidän huoltajiaan tekemään koulutukseen ja opiskeluun liittyviä valintoja. Kodin ja koulun yhteistyöhön kuuluu esimerkiksi tiedotus, vanhempainillat ja mahdollisesti henkilökohtaiset tapaamiset huoltajien kanssa. Tavoitteena on vahvistaa oppilaan itsenäisyyttä ja vastuunottoa omista valinnoistaan. Oppilashallintajärjestelmää hyödynnetään kodin ja koulun välisessä yhteydenpidossa. Yhteistyö korostuu erityisesti nivelvaiheissa. Huoltajia kuullaan yhteishakuun liittyvissä asioissa.

1.4.4 Oppilaanohjauksen työn- ja vastuunjako

Ohjaustoiminnan tavoitteena on saavuttaa koko peruskoulun ajan kestävä jatkumo, joka toteutetaan niin, että kaikki ohjaustyöhön osallistuvat opettajat ja ohjaajat toimivat yhteistyössä, etenkin nivelvaiheissa.

Tiedonsiirrosta huolehtii aina se opettaja, joka on oppilasta aiemmin opettanut. Toiselle asteelle siirryttäessä oppilaanohjaaja ja erityisopettaja huolehtivat tiedonsiirrosta.

Oppilaanohjaajat seuraavat päättöluokkalaisten sijoittumista ja opiskelun aloittamista toisen asteen koulutuksessa.

Oppilasta opettavien aineenopettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oman oppiaineen opiskelussa, kehittämään oppimaan oppimisentaitoja ainekohtaisesti sekä ennaltaehkäistä oppimiseen liittyviä vaikeuksia. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaan yksilöllisen kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Ohjaustyöhön osallistuvat tarvittaessa koulupsykologi, -kuraattori, -terveydenhoitaja ja koulunkäynninohjaajat omien toimenkuvien mukaisesti. Tarvittaessa voidaan käyttää myös te- toimiston ammatinvalintapsykologin palveluita. Oppilaanohjauksen tukena ovat erityisopettajat koko kouluajan, erityisesti nivelvaiheissa.

Luokanvalvoja huolehtii säännöllisestä koulunkäynnistä ja on yhteydessä kotiin. Luokanopettaja on mukana nivelvaihepalavereissa, tekee yhteistyötä huoltajien sekä muiden toimijoiden kanssa.

Koulusihteeri tekee opiskelijatodistukset, tiedonsiirrot ja huolehtii hallintojärjestelmistä.

Rehtorien vastuulla ovat erilaiset oppilaan opiskeluun ja koulunkäyntiin liittyvät hallinnolliset päätökset. Ohjauksessa tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa tarvittaessa.

1.4.5 Työskentely monialaisissa verkostoissa

Oppilaanohjausta toteutetaan monipuolisena yhteistyönä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötahoja hyödynnetään oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaan.

Seuraavassa oppilaanohjauksen keskeiset toimijat ja verkostot:

- oppilas itse
- huoltajat
- oppilaanohjaaja
- aineenopettajat
- erityisopettaja
- luokanopettajat
- rehtori
- kuraattori
- terveydenhoitaja
- koulupsykologi
- muut oppilaitokset
- työelämä, yritykset
- nuorisotoimi
- tukioppilaat
- muu koulun henkilökunta
- koulun ulkopuoliset asiantuntijat

1.4.6 Työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt

Työelämäyhteistyötä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan, esimerkiksi vieraillemalla yrityksissä tai pyytämällä yrityksiä vierailulle koululle. Koulut voivat hyödyntää Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusstrategiaa. Strategia on työkalu Kaakon yrittäjyyskasvattajille, jotka auttavat oppijaa löytämään oman väylän yrittäjyyteen. Siinä on määritelty konkreettiset tavoitteet kaikille kouluasteille sekä oppijan ja opettajan että oppilaitoksen näkökulmista.

Yläkoulussa järjestetään TET- jaksoja painottuen etenkin 8.-9. luokille. Oppilaat hankkivat osittain itsenäisesti TET- paikat, tarvittaessa oppilaanohjaaja auttaa oppilasta löytämään paikan. Oppilaanohjaajat ja opettajat pyrkivät käymään TET- paikoilla katsomassa oppilaita. TET- jaksosten määrä ja pituus määritellään koulun työsuunnitelmassa. Oppilaat saavat TET- jaksolta työtodistuksen.

2. Perusopetuksen yleissivistuksen perustana

(LANULA 14.6.2016 55 §)

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille.¹⁵ Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1. Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.¹⁶

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.¹⁷ Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.¹⁸ Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määriteltyt opintososiaaliset edut ja palvelut.¹⁹ Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki.²⁰ Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.²¹ Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.²²

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.²³ Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.²⁴ Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suoja koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinan ihmisoikeuksien merkittävydestä.²⁵ Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus.²⁶ Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista.²⁷

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys,

¹⁵ Perusopetuslaki 4 § 1 mom.

¹⁶ Perusopetuslaki 3 § 2 ja 3 mom.

¹⁷ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

¹⁸ Perusopetuslaki 30 § 2 mom.

¹⁹ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

²⁰ Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013)

²¹ Perusopetuslaki 29 § 1 mom.

²² Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

²³ Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 mom. ja yhdenvertaisuuslaki 6 § 1 mom.

²⁴ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 §

²⁵ YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948

²⁶ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59/1991 ja SopS 60/1991, TSS-sopimus SopS 6/1976,

Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 85-86/1998 ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007

²⁷ YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemysensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2. Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemysiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesäätelyyn ja vastuunottoon omasta kehitymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiiviseksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnustetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastomuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta.

Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle, että yhteiselle opetus- ja kasvatustyölle. Kotkassa arvokeskusteluja on käyty kouluittain opetushenkilöstön, että oppilaiden kanssa. Myös Kotkalaiset huoltajat on otettu mukaan arvokeskusteluun.

Uusi OPS-2016 nähdään Kotkassa mahdollisuutena...

- * parantaa entisestään koulujen ja kotien- sekä koulujen ja eri sidosryhmien välistä yhteistyötä,
- * korostaa ja tukea oppilaiden aktiivista roolia omassa koulunkäynnissään,
- * löytää oppimisen iloa!

Ops-työ pohjautuu perusopetuksen yhteisesti määritellyille **ARVOILLE**;

Arvot on koottu kaikista Kotkan 18 peruskoulusta saatujen koulukohtaiset arvojen pohjalta. Ne ovat myös linjassa Kotkan kaupungin Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2014-2017 sekä Lasten- ja nuorten palveluiden strategian 2011-2016 kanssa.

Perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat tai painotukset kirjataan koulukohtaiseen lukuvuosisuunnitelmaan. Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan lukuvuosittain koulun henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien kanssa.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoidaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa, että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

(LANULA 14.6.2016 55 §)

3.1. Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuri-tehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tunteamiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsu ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa.²⁸ Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja, että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkiellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

²⁸ Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2-4 §

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvamisen, opiskelun, työntekon sekä kansalaisena toimimisen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatussa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain.

Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Oppilaiden laaja-alainen osaaminen vahvistuu koulujen toimintakulttuurissa, jossa yhteistyö eri muodoissaan sekä monipuoliset toimintamuodot ovat esillä.

Kotkassa on määritelty kaikille vuosiluokkakokonaisuuksille laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan jokaisen opettajan toimesta. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii oppilaiden osallisuutta sekä monipuolista yhteistyötä koulussa.

Tavoitteiden toteutuminen kirjataan kouluittain koulujen lukuvuosisuunnitelmiin, joista opetuksen järjestäjä seuraa vuosittain koulujen lukuvuosisuunnitelmien tarkastamisen yhteydessä.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päätelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heidä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista.

Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesääätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilaille on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tvt:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tvt:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestin-

täteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaimatoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestäväen kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakoiminen on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistaamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys.

Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaistamaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestäväen elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävästä tulevaisuudesta rakentaviksi.

4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

(LANULA 14.6.2016 55 §)

4.1. Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsenyytensä valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaamaan koulutyön laatuun.²⁹ Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaajien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista
- suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta,
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnustetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu-yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävästä elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

²⁹ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäseninä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyvääntahtoisuutta ja ystävällisyyttä.

Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan.

Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävä kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa liisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä.³⁰ Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille, että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolietoisista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävä elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoille ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävä elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuden yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3. Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

³⁰ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta.³¹ Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet.³² Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä.³³ Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten

³¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

³² Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

³³ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista, että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa alaluvussa 4.4.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojään ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä, että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikertoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppilaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittua eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävästä elämäntavasta mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

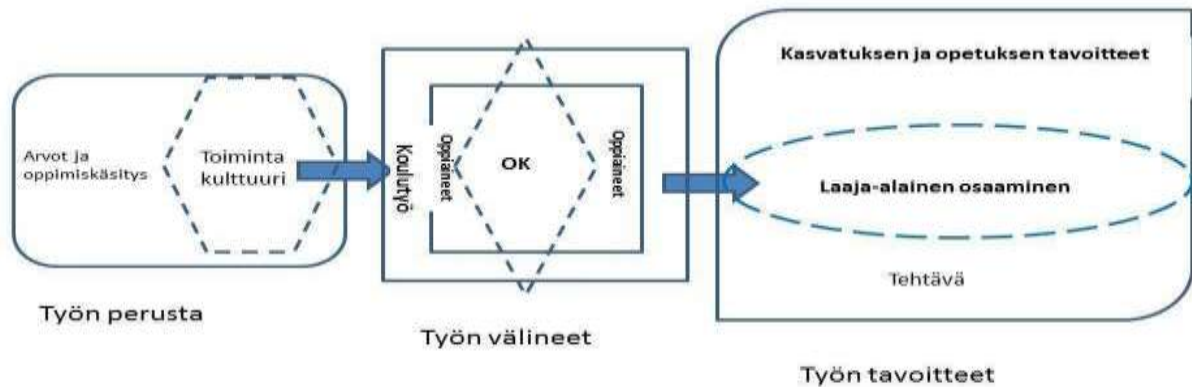
Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Jokaisen oppilaan opintoihin tulee sisältyä vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Koulukohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan, mitkä teemat vuosiluokittain toteutetaan oppimiskokonaisuuksina. Tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat tarkentuvat seuraavan lukuvuoden lukuvuosisuunnitelmassa edellisen lukuvuoden arvioinnin yhteydessä.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien oppilaan arviointi suoritetaan kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutumisen seuranta, arviointia ja kehittämistä tehdään vuosittaisen koulukohtaisten lukuvuosisuunnitelmien arvioinnin yhteydessä.

5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

(LANULA 14.6.2016 55 §)

5.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan koulu yhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä.

Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluvat koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta.

Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus.³⁴ Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

³⁴ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. ja perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti.³⁵ Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä.³⁶ Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Kotkassa pyritään takaamaan jokaiselle kouluyhteisön jäsenelle hyvä ja turvallinen koulupäivä. Tässä korostuu koko kouluyhteisön yhteistyö sekä kaikkien sitoutuminen kouluyhteisön sääntöihin. Turvallisesta kouluyhteisöstä huolehtiminen kuuluu niin kouluyhteisön aikuisten kuin lasten ja nuorten jokaiseen koulupäivään. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja tätä kasvatustyötä tukee aktiivinen ja rakentava yhteistyö koulun kanssa.

Oppilaiden osallisuutta tuetaan päivittäisessä koulutyössä, suunnitelmallisessa oppilaskuntatoiminnassa ja Kotkan lasten- ja nuorten parlamenttien toiminnassa. Yhteistyö kunnan toimijoiden kesken toteutetaan nivelvaiheyhteistyönä. Koulun yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä seuraa, toteuttaa ja arvioi turvallisen koulupäivän ja kouluyhteisön hyvinvoinnin toteutumista. Kouluyhteisö tekee yhteistyötä tarpeen mukaan myös ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulujen lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan tarkemmat toimintatavat.

Kodin ja koulun yhteistyössä korostetaan sujuvaa, vastavuoroista arjen kasvatuskumppanuutta. Yhteistyön muotoina toimivat ainakin oppilashallintajärjestelmä, erilaiset sähköiset oppimisympäristöt, henkilökohtaiset tapaamiset ja viestintä sekä kouluilla järjestettävät erilaiset huoltajatapaamiset. Huoltajayhteistyötä tehdään myös koulujen vanhempainyhdistysten kanssa.

5.2. Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omissa opetusryhmissä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun.³⁷ Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

³⁵ Perusopetuslaki 35 § 2 mom.

³⁶ Perusopetuslaki 35 § 2 mom.

³⁷ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista.³⁸ Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Oppilaiden osallisuus tarkoittaa mahdollisuutta vaikuttaa omaan oppimisprosessiin, luokan ja koulun toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen.

Kotkassa pidetään tärkeänä, että;

- *kaikki oppilaat tietävät, miten koulun yhteisiin asioihin voi vaikuttaa,*
- *kokevat, että heidän mielipiteensä ovat tärkeitä koulutyötä suunniteltaessa ja toteutettaessa*
- *tuntevat, että heitä aidosti kuunnellaan ja*
- *heille ollaan läsnä koulupäivän aikana.*

Jokaisessa Kotkan peruskoulussa opiskeleva oppilas kuuluu myös oman koulunsa oppilaskuntaan. Oppilaskuntien toimintaa, päätöksentekoa ja organisointia hallinnoi oppilaista valittava koulukohtainen oppilaskunnan hallitus.

Kotkan alakoulujen oppilaskunnan hallituksista valitaan vaaleilla 4.-6.luokkalaisista koostuva Lasten parlamentti, jonka edustajat valitaan aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Lasten parlamentti voi tehdä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja kaupungin eri viranomaisille ja toimielimille lapsia koskevissa asioissa.

Lasten parlamentin jälkeen myöhempinä ikäkausina Kotkalaisille nuorille on perustettu vaikuttamismahdollisuutena Kotkan nuorisovaltuusto. Se on Kotkan kaupungin 14-21-vuotiaista nuorista valittava, lasten- ja nuorten palveluiden lautakunnan alainen nuoria koskevien asioiden asiantuntija- ja yhteistyöelin.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.³⁹ Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.⁴⁰ Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista.⁴¹ Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista,

³⁸ Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)

³⁹ Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

⁴⁰ Perusopetuslaki 26 § 1 mom. (477/2003)

41

kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilas- huollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilö- kohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoittei- den suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopoh- dinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuo- rovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopetta- juus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon to- teuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vah- vistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edis- tää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisymp- päristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitotilaisuuksissa noudatettavasta menettelystä säädetään pe- rusopetuslaissa.⁴²

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajem- min käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta anne- taan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus

⁴² Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013)

kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.⁴³

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatustieteellisten ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.⁴⁴ Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatustieteellisten ja kurinpidomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisinä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun.⁴⁵ Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Kasvatustieteelliset

Kasvatustieteellinen keino puuttua oppilaan häiritsevään ja epäasiallisen käyttäytymiseen. Kasvatustieteellinen keino voidaan käyttää, jos oppilas häiritsee opetusta, rikkoo koulun järjestyksiä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti. Koulun opettaja tai rehtori voi määrätä keskustelun enintään kahdeksi tunniksi. Keskustelu voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.

Kasvatustieteellisten keinojen tarkoituksena on oppilaiden vuorovaikutustaitoja edistämällä vähentää häiriökäyttäytymistä kouluissa. Kasvatustieteellisessä keskustelussa oppilaan käyttäytymistä tai tapaa pyritään ohjaamaan ja hänen on itse mietittävä käyttäytymisensä seuraukset. Käyttäytymisestä keskustellaan yhdessä oppilaan kanssa, jotta oppilaalle tulisi tunne, että hänestä huolehditaan, häntä kuunnellaan ja asiat otetaan vakavasti. Oppilas joutuu myös välittömästi pohtimaan käyttäytymistään ja ottamaan vastuuta omista teoistaan.

Tyypillisiä kasvatustieteellisiä asioita ovat mm:

- *epäasiallinen kielenkäyttö / -käytös häiriökäyttäytyminen välitunneilla*
- *toistuva oppituntien häirintä*
- *tottelemattomuus henkilökuntaa kohtaan*
- *myöhästely / luvaton poissaolo oppitunneilta*
- *koulun alueelta poistuminen*
- *tupakointi*
- *ilkivalta*
- *koevilppi ja vääräntäminen*
- *muu sääntöjen rikkominen*
- *koulukiusaamisasioita selvittävät koulujen KiVa-tiimit.*

⁴³ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a-36 i § (1267/2013)

⁴⁴ Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

⁴⁵ Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

Kasvatuskeskustelun käytännön toteuttaminen, lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike- ja vilppi- ja häiriötilanteissa, selvittämistä, työnjako ja kuulemis- ja kirjaamisen menettelyt määritellään koulukohtaisesti koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Koulukohtaisista KaKe-käytännöistä, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpidollista keinoista tiedotetaan oppilaiden huoltajia ja muita tahoja koulujen lukuvuosiedotteissa.

Koulukohtaiset lukuvuosisuunnitelmat ja niiden mukana kasvatuskeskustelujen järjestämisen arviointi suoritetaan opetuksen järjestäjän toimesta vuosittain.

Muiden kurinpidollisten keinojen käyttö

Selkeissä väkivaltatilanteissa oppilaalle voidaan määrätä kasvatuskeskustelun sijaan myös jälki-istunto.

Kasvatuskeskustelujen ja jälki-istuntojen osoittautuessa tehottomiksi puuttumiskeinoiksi annetaan oppilaalle kurinpitotorangaistuksena kirjallinen varoitus. Myös erityisen raskauttava teko johtaa kirjalliseen varoitukseen. Kirjallisen varoituksen antaa rehtori noudattaen asiaan liittyvää lainsäädäntöä.

Oppilaan erottaminen määräajaksi on voimakkain kurinpitotorangaistus ja voidaan käyttää, jos muut kurinpitokeinot ja kirjallinen varoitus ovat osoittautuneet tehottomiksi. Asian valmistelee rehtori ottaen huomioon määräaikaiseen erottamiseen liittyvän lainsäädännön. Päätöksen määräaikaisesta erottamisesta tekee lasten- ja nuorten palveluiden lautakunnan jaosto.

Hallinnon yleiset oikeusturvaperiaatteet

Hallinnon yleiset oikeusturvaperiaatteet ohjaavat ojentamista ja kurinpitoa. Hallinnon yleisiä oikeusperiaatteita ovat yhdenvertaisuusperiaate, suhteellisuusperiaate, objektiviteetti-periaate ja tarkoitussidonnaisuudenperiaate. Näiden toteutuminen varmistetaan opettajien perehdytyksellä.

Henkilökunnan perehdytys ja osaamisen varmistaminen

Opettajat ja rehtorit ovat virkasuhteessa, koska he käyttävät julkista valtaa mm. kurinpidossa. Rehtori huolehtii siitä, että opettajat perehdyvät huolellisesti kurinpidollisten toimivaltuuksiensa käyttämiseen. Tämä suunnitelma käsitellään yhteisesti lukuvuoden alkaessa esim. suunnittelukokouksessa. Ohjeet tulee olla helposti saatavilla asioiden tarkistamista varten. Uutta opettajaa opastettaessa perehdyttäjät käyvät nämä läpi ja kertoo, kenen puoleen opettaja voi kääntyä epävarmoissa tilanteissa.

5.4. Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

5.4.1 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava järjestely. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, vain tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana.

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää tätä koskevaa päätöstä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmassa päätetään tällöin, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti.⁴⁶ Oppilaan oma opinto-ohjelma rakentuu opetussuunnitelmassa määrättyistä opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuudet suunnitellaan eri oppiaineille määriteltujen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näiden opintokokonaisuuksien suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa

⁴⁶ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

etenemiselle ao. oppiaineessa ja opinnoissa kokonaisuutena. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arviointi oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta.⁴⁷ Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla.⁴⁸ Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet.

Opetus järjestetään Kotkan peruskouluissa pääsääntöisesti siten, että oppilaat etenevät opinnoissaan vuosiluokkiin jaetun oppimäärän mukaisesti. Joissakin tapauksissa on kuitenkin luokallista järjestelmää joustavammin syytä ottaa huomioon oppilaan yksilölliset tarpeet opinnoissa etenemisessä. Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla. Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Tällöin hänelle laaditaan yksilöllinen opinto-ohjelma, jossa määritellään oppimäärään sisältyvät

opintokokonaisuudet, joista opinnot rakentuvat, tuntijako, opetuksen tavoitteet ja sisällöt sekä tiedot siitä, miten opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan sekä mahdolliset erityistavoitteet. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa tai aineryhmässä valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan tarvittaessa jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden ja aineryhmien tavoitteita ja sisältöjä

Yksilöllisen opinto-ohjelman mukaan opiskeleville oppilaille laaditaan opinto-ohjelma (erityisen tuen oppilaalle HOJKS), jossa määritellään ne tiedot ja taidot, jotka ovat edellytyksenä sille, että oppilas voi aloittaa seuraavan opintokokonaisuuden opiskelun tai hänelle voidaan antaa päättötodistus, mikäli oppilas on edennyt opinnoissaan päättövaiheeseen. Tällöin on syytä ottaa huomioon myös seuraavalle vuosiluokalle siirtymistä koskevat erityismääräykset, jotka on esitelty luvussa 6.

Merkittävän joustomahdollisuuden vuosiluokkiin sitomaton järjestelmä tarjoaa erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa. Vuosiluokallisessa järjestelmässä yhdeksännellä luokalla oleva oppilas jää luokalleen, jos hän ei jostain syystä pysty suoriutumaan hyväksyttävästi opinnoistaan. Luokalle jäävän oppilaan kaikki kyseisen vuosiluokan suoritukset, myös jo hyväksytyt, raukeavat luokalle jäännin myötä. Jos oppilas sen sijaan etenee oman opinto-ohjelmansa mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti, eivät hänen jo hyväksytyt suorituksensa raukea. Jos oppilas ei saa päättötodistusta 9-luokan keväällä, niin hänelle annetaan lukuvuositodistus, ja oppimissuunnitelmaan kirjataan tiedot. Annettavassa todistuksessa näkyvät tällöin vain ko. luokan suoritukset. Lukuvuositodistukseen annetut arvosanat ovat päättöarvosanoja ko. oppiaineissa. Oppilas jatkaa seuraavana lukuvuonna opintojaan 9. luokan oppilaana ja saa päättötodistuksen heti, kun perusopetuksen oppimäärä eri oppiaineissa on hyväksytysti suoritettu.

⁴⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

⁴⁸ Perusopetuslaki 18 §

5.4.2 Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssi-periaatetta noudattaen. Vuorokursseittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltävien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti.⁴⁹ Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Yhdysluokkaopetusta järjestetään tarvittaessa ja tällöin kaikissa oppiaineissa noudatetaan kunkin vuosiluokan opetussuunnitelmaa ja tuntijakoa.

5.4.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioinnattavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

⁴⁹ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään tarvittaessa. Tällöin laaditaan suunnitelma, jossa määritellään opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.

5.4.4 Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa.⁵⁰ Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä.⁵¹ Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.⁵² Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilaille on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä.⁵³ Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös, joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

⁵⁰ Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)

⁵¹ Perusopetusasetus 9 a 1 mom. (1768/2009)

⁵² Perusopetusasetus 9 a § 2 mom. (1768/2009)

⁵³ Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.⁵⁴

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKS:ssa.

Opetuksen järjestäjä tarjoaa joustavan perusopetuksen toimintaa vuosiluokille 7.-9.

Joustavaan perusopetukseen oppilaat valitaan oppilashuollollisin perustein. Etusijalla ovat ne oppilaat, joiden perusopetuksen päättötodistuksen saanti on syystä tai toisesta vaarantunut. Joustavan perusopetuksen mahdollisuudesta keskustellaan oppilaan ja huoltajan kanssa lähikoulussa, kun aiemmat koulunkäynnin tukitoimet osoittautuvat riittämättömiksi. Keskusteluihin osallistuvat tarvittavat oppilashuollon edustajat, useimmiten mukana on koulukuraattori. Oppilaan oma sitoutuminen ja motivaatio oppimiseen ovat erittäin tärkeitä.

Mikäli päädytään hakemaan paikkaa joustavasta perusopetuksesta, täytetään hakemus, jonka huoltaja allekirjoittaa. Koulu toimittaa hakemuksen kirjaamoon, josta hakemus edelleen toimitetaan opetustoimen hallintoon. Hakemusten perusteella järjestetään moniammatillinen tapaaminen, jossa yhdessä arvioidaan oppilaan mahdollisuuksia suorittaa perusopetus loppuun joustavien järjestelyin. Moniammatillisessa työryhmässä valitaan oppilaat joustavaan perusopetukseen. Päätöksen oppilasvalinnasta tekee erityisopetuksen suunnittelija. Jos joustava perusopetus päättyy yksittäisen oppilaan kohdalla ennen perusopetuksen päättymistä, erityisopetuksen suunnittelija tekee siitä hallintopäätöksen pedagogisen selvityksen perusteella.

Joustava perusopetus toteutetaan pääsääntöisesti pienryhmämuotoisesti, mikä edellyttää yleensä oman opetusryhmän muodostamista. Opetus voidaan antaa myös osittain tai kokonaan muun ryhmän yhteydessä, mikäli se on tarkoituksenmukaista.

Muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla, tapahtuva oppiminen on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Oppilaalle annetaan näille jaksoille opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen ja oppimistehtävät arvioidaan osana oppilaan arviointia.

Joustavassa perusopetuksessa työssä oppiminen on osa valinnaisainekokonaisuutta. Työssäoppimisjaksot suunnitellaan yksilöllisesti oppilaan tarpeiden mukaan. Työssäoppimispaikat etsitään yhdessä opettajan, ohjaajan, huoltajan ja opiskelijan kanssa. Ennen työssäoppimisjaksoa oppilas käy ohjaajan kanssa tutustamassa työpaikkaan. Samalla käydään läpi opettajan laatima työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyvä ohjeistus ja se annetaan työnantajalle. Työssä oppimispaikan vastuuhenkilö ja koulun aikuiset tekevät tiivistä yhteistyötä koko jakson ajan ja ohjaaja vieraillee säännöllisesti työssäoppimispaikoissa.

Joustavan perusopetuksen oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tai HOJKS, mikäli oppilas on erityisen tuen piirissä. Laatiminen tai jo olemassa olevan suunnitelman päivittäminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yhteistyötä tehdään myös tarvittaessa ennaltaehkäisevän tuen, varhaisen tuen, lastensuojelun ja nuorta hoitavien yhteistyötahojen kanssa. Opetuksen järjestämiseen liittyvät suunnitelmat myös työssäoppimisjaksojen osalta kuvataan tarkasti oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa, jossa myös määritellään vastuut ja työnjako. Oppilaan oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämisestä koskevan suunnitelman laadintaa koskevat määräykset sisältyvät lukuun 7.

⁵⁴ Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

5.4.5 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettava opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.⁵⁵ Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu.

Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.⁵⁶ Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Mikäli kotkalainen lapsi tai nuori sairastuu vakavasti tai oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa vaikeassa elämäntilanteessa, pohditaan opetuksen järjestäminen ta-pauskohtaisesti.

Mikäli oppilas viettää hoitajaksoja Kotkan ulkopuolella, Kotkan opetustoimi ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.

Sairaalaopetuksessa voidaan tarvittaessa hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta, huomioon ottaen lapsen tai nuoren terveydentila, pedagogiset erityistarpeet ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet.

5.5. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa.⁵⁷ Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

⁵⁵ Perusopetuslaki 4 a § (1267/2013)

⁵⁶ Laki kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta 41 § (1271/2013)

⁵⁷ Perusopetuslaki 47 §

Kotkassa **kerhoja** järjestetään koulun omana toimintana tai ulkopuolisen yhteistyötahon järjestämänä. Koulujen kerhotoiminnan toteutuksesta ja sisällöistä päätetään koulujen luku- vuosisuunnitelmassa.

Perusopetuslain (POL 48§) mukainen koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on tarkoitettu 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien erityisopetukseen otetuille tai siirretyille oppilaille. Mikäli ryhmissä on tilaa, ovat toimintaa tervetulleita myös muiden luokkien oppilaat. Kotkassa perusopetuksen iltapäivätoimintaa järjestetään sekä kaupungin omana toimintana, että avustettuna toimintana. Kaupungin lisäksi toimintaa järjestävät Kymin ja Langinkosken seurakunnat sekä Kotka Svenska Samskolas garantiförening r.f.

Kotkan aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma on luettevissa Kotkan kaupungin Internet sivustolla.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatusta ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluun, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan koulukirjastotoimintaa, joka tukee osaltaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Kotkan varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen kulttuuripolku tukee koulujen kirjastotoimintaa.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna.⁵⁸ Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävästä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kii-reetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita,

⁵⁸ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.⁵⁹

Kouluruokailuista on laadittu erillinen suunnitelma yhdessä palvelun tarjoajan Kymijoen Ravintopalvelut Oy:n kanssa.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin.⁶⁰ Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.⁶¹

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä.⁶² Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä.⁶³

Koulumatkojen ja -kuljetuksen periaatteista on laadittu kuntakohtainen ohjeistus.

⁵⁹ Perusopetuslaki 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

⁶⁰ Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom

⁶¹ Perusopetusasetus 6 §

⁶² Perusopetuslaki 32 §

⁶³ Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (1267/2013)

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

(HYLA 15.12.2020 § 151)

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain⁶⁴ ja -asetuksen⁶⁵ mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁶⁶

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁶⁷ Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuosittodistus, jota varten

⁶⁴ Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

⁶⁵ Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

⁶⁶ Perusopetusasetus 10 §

⁶⁷ Perusopetusasetus 10 §

tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁶⁸

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.⁶⁹

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2 Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁷⁰ Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.⁷¹

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana, että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö koulu yhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

⁶⁸ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

⁶⁹ Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

⁷⁰ Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

⁷¹ Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti.⁷² Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineiden tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä.

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

⁷² Perusopetuslaki 22 § 1 mom.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arviointiin.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.⁷³

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

⁷³ Perusopetusasetus 11 § 1 mom.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.⁷⁴ Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushenkilö annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuosittodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osat, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.⁷⁵

6.6.2 Opinnoissa eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytyksi on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuosittodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytyksi suorittamistaan opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.⁷⁶

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.⁷⁷

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.⁷⁸ Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuosittodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

⁷⁴ Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.

⁷⁵ Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

⁷⁶ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

⁷⁷ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

⁷⁸ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päätötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaille, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annettua tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katso-
musaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä⁷⁹ tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelemaan oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty-merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskelemaan kohde- tai kielikylypykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

⁷⁹ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.⁸⁰ Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.⁸¹

Jos oppilas on luvottomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.⁸²

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Kotkan kaupungin kouluissa käytetään yhtenäisiä todistus pohjia kaikissa todistuksissa. Eri-tyisen tuen oppilailla lukuvuosi arvioinnin käytänteet ovat vastaavat kuin yleisopetuksen tavoitteiden mukaan opiskelevilla. Poikkeuksena tästä ovat toiminta-alueittain opiskelevat oppilaat, joiden arvioinnissa käytetään aina sanallista arviointia.

Todistus pohjat ovat kunnallisen opetussuunnitelman liitteinä.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

⁸⁰ Perusopetuslaki 35 §

⁸¹ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

⁸² Perusopetusasetus 19 §

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.⁸³ Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko.⁸⁴

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäntiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

⁸³ Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

⁸⁴ Perusopetusasetus 10 § 3 mom.

- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettava välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta⁸⁵ tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa

⁸⁵ Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämäntiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntiedon erittelytieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkitä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aiheet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aiheet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aiheet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa⁸⁶ tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa.⁸⁷ Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu

⁸⁶ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

⁸⁷ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

Yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta sekä arvioinnista tiedottamisen muodot

Huoltajia tiedotetaan opiskelun tavoitteista sekä lukuvuosisarviointin ja päättöarvioinnin yleisistä periaatteista ja toteutuksesta vähintään kerran vuodessa huoltajailloissa. Oppimiskokonaisuuksien alussa keskustellaan oppilaiden kanssa heidän ikätasonsa mukaisesti ko. kokonaisuuden keskeisistä tavoitteista, arviointitavoista ja -kriteereistä.

Lisäksi huoltajilla ja oppilaalla on lukuvuoden aikana oikeus saada tietoa oppilaan edistymisestä opinnoissaan. Palautetta oppilaan koulutyöstä ja oppimisesta annetaan huoltajille tilanteen ja tarpeen mukaan hyödyntäen eri keinoja (huoltajaillat, arviointikeskustelut, HOJKS-palaverit, oppimissuunnitelmapalaverit, muut palaverit, kokeet/testit yms. palautteet, reissuvihko, sähköiset viestit jne.) Kynnys yhteiseen keskusteluun pidetään matalana, ja aloite keskusteluun voi tulla sekä huoltajilta että opettajilta.

Vuosiluokilla 1-6 järjestetään joulutammikuussa arviointikeskustelu. Keskustelussa käydään läpi laaja-alaisen osaamisen taitoja (L1 Ajattelun ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu sekä L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot) sekä oppilaan edistymistä hänen opiskelunsa kannalta keskeisissä oppiaineissa. Keskustelu pohjautuu oppilaan tekemään itsearviointiin, jonka hän on tehnyt ennen keskustelua kuntakohtaiseen lomakkeeseen. Keskustelussa ovat läsnä oppilas, huoltaja(t) ja opettaja(t) sekä tarvittaessa muita tahoja. Keskustelussa oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluksi. Käytäntö koskee myös yleisopetuksen luokkiin integroituja erityisen tuen oppilaita. Erityisen tuen pienryhmissä opiskelevien oppilaiden osalta kaksi kertaa vuodessa käytävät HOJKS-palaverit korvaavat arviointiviikon tapaamiset.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaat saavat välitodistuksen, jossa arvioidaan oppiaineet ja käyttäytyminen. Päättöarviointiin vaihtuvat arvosanat tai sanalliset arvioinnit kirjataan Wilmaan.

Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulujen toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Tavoitteet on koostettu yhteistyössä huoltajien ja opettajien kanssa.

Käyttäytymistä arviotaessa tulee ottaa huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Käyttäytyminen arvioidaan lukuvuositodistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Vuosiluokilla 1-3 käyttäytymisen arviointi tapahtuu lukuvuositodistuksen sanallisella liitteellä. Vuosiluokasta 4 alkaen arviointi tapahtuu numeroarvosanalla. Vuosiluokan 9. oppilaan käyttäytymisen arviointi annetaan välitodistuksen yhteydessä erillisellä liitteellä. Numeroarvosanaa annettaessa kaikki tavoitteet huomioidaan keskenään tasavertaisina, jolloin mitään yksittäistä tavoitetta ei voi painottaa muita enemmän. Käyttäytymisen arvioinnissa hyödynnetään kunnallista kriteeristöä. Käyttäytymistä arvioidaan ja siitä tiedotetaan oppilaita ja huoltajia myös lukuvuoden aikana.

Käyttäytymisen tavoitteet kaikille vuosiluokille:

Oppilas

- toimii ystävällisesti,
- vaikuttaa myönteisesti työskentelyilmapiiriin,
- toimii ristiriitatilanteissa rakentavasti,
- käsittelee yhteistä omaisuutta kunnioittavasti ja huolehtii siitä ja
- huolehtii kouluun liittyvistä velvollisuuksistaan.

Valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa

Valinnaisuutta toteutetaan perusopetuksessa kahdella eri muodolla: "Taide- ja taitoaineiden valinnaisten aineiden tunneilla" ja "Valinnaisilla aineilla". Taide- ja taitoaineiden valinnaisten aineiden ryhmään kuuluvat yhteiset oppiaineet: kotitalous, kuvataide, käsityö, liikunta ja musiikki. Valinnaiset aineet voivat liittyä mihin tahansa yhteiseen opettettavaan aineeseen (ns. emoaine) tai olla kokonaisuuksia, jotka muodostuvat yhdestä tai useammasta oppiaineesta tai laaja-alaisen osaamisen osa-alueesta.

Vuosiluokilla 1-6 paikallisessa tuntijaossa kaikki taide- ja taitoaineiden valinnaisten aineiden tunnit on osoitettu valmiiksi kaikille yhteisiin oppimääriin ja ne arvioidaan osana näiden aineiden opetusta.

Vuosiluokilla 4-6 valinnaisissa aineissa osoitettu osaaminen sisällytetään ko. emoaineen arviointiin, mikäli se syventää jonkin yhteisen oppiaineen osaamista. Mikäli valinnaisaine on laaja-alainen kokonaisuus, joka koostuu useammasta oppiaineesta tai laaja-alaisen osaamisen osa-alueesta, annetaan siitä oma arviointi. Tällöin 4.-6.-vuosiluokkien todistuksissa valinnaisaineiden arviointi tapahtuu arvosanoilla "hyväksytty" tai "hylätty", koska laajuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaat tekevät taide- ja taitoaineiden valinnaisisten aineiden tuntien ja valinnaisten aineiden valinnat koulun valinnaisainetarjottimen pohjalta. Oppilaiden valinnoista ja ryhmäkoosta riippuu, mitkä valinnaisaineryhmät toteutuvat.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisten aineiden tunnit ovat osa yhteisten oppiaineiden tuntimääriä ja arviointi tapahtuu taide- ja taitoaineiden arvioinnin yhteydessä. Tällöin lukuvuositodistukseen ei tule taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista erillistä arvosanaa.

Valinnaisissa aineissa alle kahden vuosiviikkotunnin kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti "hyväksytty" tai "hylätty". Vähintään kahden vuosiviikkotunnin kokonaisuudet arvioidaan numeroilla. Mikäli valinnainen aine on osa jotakin yhteistä oppiainetta, arviointi merkitään todistuksessa tämän emoaineen alle. Mikäli kyseessä on useammasta aineesta muodostuva kokonaisuus tms., merkitään arviointi todistuksessa kohtaan "Soveltavat valinnaiset aineet".

Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt noudattavat niitä ohjeistuksia, mitä luvussa 6.6.1 ”Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain” määrätään.

Huoltajiin ollaan yhteydessä hyvissä ajoin, mikäli vaarana on, että oppilas ei pysty saavuttamaan lukuvuoden tavoitteita erilaisista tukitoimista huolimatta. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle varataan mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Näyttömahdollisuuksia on vähintään kerran lukuvuodessa kesäkuussa.

Sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa

Vuosiluokilla 1-8 oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä lukuvuositolistus. 9. vuosiluokan päättyessä oppilaalle annetaan perusopetuksen päättötodistus, mikäli hän on suorittanut koko perusopetuksen oppimäärän. Välitodistus annetaan vuosiluokilla 7-9 syyslukukauden jälkeen.

Vuosiluokilla 1-2 arvioidaan äidinkieli ja matematiikka sanallisesti osa-alueittain. Sanallisessa arvioinnissa käytetään arviointiasteikkoa erinomainen - hyvä - kohtalainen - välttävä - hylätty. Muista oppiaineista tulee todistukseen merkintä hyväksytystä tai hylätystä suorituksesta. Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti todistuksen erilliseen liitteeseen. Käyttäytymisen arvioinnissa käytetään asteikkoa Hallitsee taidon erinomaisesti - Hallitsee taidon - Hallitsee taidon osittain - Tarvitsee paljon harjoitusta ja ohjausta.

Vuosiluokalla 3 arvioidaan kaikki oppiaineet sanallisesti. Arvioinnissa käytetään arviointiasteikkoa erinomainen - hyvä - kohtalainen - välttävä - hylätty. Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti todistuksen erilliseen liitteeseen. Käyttäytymisen arvioinnissa käytetään asteikkoa Hallitsee taidon erinomaisesti - Hallitsee taidon - Hallitsee taidon osittain - Tarvitsee paljon harjoitusta ja ohjausta.

Vuosiluokilla 4-8 arvioidaan kaikki oppiaineet ja käyttäytyminen numeerisesti.

Päättötodistuksessa oppilaan osaaminen arvioidaan numeerisesti oppiaineissa. Päättöarviointi ajoittuu vuosiluokille 7, 8 tai 9 sen mukaan, milloin oppiaineen opiskelu päättyy.

Toiminta-alueittain tapahtuvassa opetuksessa arviointi on aina sanallista. Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti todistuksen erilliseen liitteeseen. Käyttäytymisen arvioinnissa käytetään asteikkoa Hallitsee taidon erinomaisesti - Hallitsee taidon - Hallitsee taidon osittain - Tarvitsee paljon harjoitusta ja ohjausta.

Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa

Valinnaiset aineet huomioidaan päättöarvioinnissa kohdan 6.11.5 ”Perusopetuksen päättötodistus” määräysten mukaisesti. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvän syventävän valinnaisen aineen opiskelussa osoitettu osaaminen huomioidaan mahdollisesti korottavana yhteisen oppiaineen päättöarvosanaa arvioitaessa. Sanallisesti arvioitavan syventävän valinnaisen aineen korottamisperiaate kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmissa esitettyihin valinnaisaineiden sisältöihin ja tavoitteisiin.

Välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa

Välitodistukset annetaan vuosiluokilla 7-9. Arvioinnissa käytetään yhteistä todistuspohjaa. Vuosiluokan 9. oppilaan käyttäytymisen arviointi annetaan välitodistuksen yhteydessä erillisellä liitteellä. Toiminta-alueopetuksessa välitodistus on sanallinen.

Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

Erityinen tutkinto suoritetaan oppilastyöpäivänä huhti- tai toukokuussa opetustoimessa laadittavan aikataulun ja ohjeistuksen mukaisesti. Näyttö annetaan oppiaineittain koko vuosiluokan oppimäärästä. Näyttöinä voidaan käyttää erilaisten kokeiden lisäksi erilaisia tuotoksia kuten esitelmiä, portfolioita, videoita, oppimispäiväkirjoja, työnäytöksiä jne. Näyttöä vastaanottava koulu tiedottaa käytettävistä osaamisen osoittamisen tavoista etukäteen.

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

(Lanula 14.6.2016 § 55)

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuolto sisältyy lukuun 8.⁸⁸

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan, että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.⁸⁹ Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omissa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja

⁸⁸ Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013) 6 §

⁸⁹ Perusopetuslaki 30§ 1 mom. (642/2010)

vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:iin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päätövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päätövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea.⁹⁰ Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntee säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu ovat osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso luku 8 Oppilashuolto).

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

Erityistä huomiota kiinnitetään oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen sekä niihin puuttumiseen. Työskentelyn lähtökohdانا on opetusryhmän ja kunkin lapsen vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Välttämisen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri koulussa edistävät oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Opettajat tukevat jokaista oppilasta tunnistamaan omat vahvuutensa. Onnistumisen kokemukset oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä myönteisen minäkuvan ja tekemisen ilon vahvistaminen ohjaavat vahvasti opetuksen toteuttamista. Monipuolinen palaute ja oppimisesta koottu tieto käytetään oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen. Näillä pyritään tekemään myös oppimisen edistyminen näkyväksi.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen avulla

- *tavoitellaan varhaista tunnistamista,*
- *edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä,*
- *tuetaan oppimisvalmiuksia,*
- *ennaltaehkäistään oppimisvaikeuksien syntymistä ja ongelmien monimuotoistumista.*

Tukea suunniteltaessa huomioidaan, että oppilaan tuen tarve voi vaihdella. Tarve voi olla tilapäistä, jatkuvaa, vähäistä tai vahvaa. Tarve voi kasvaa yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen. Tällöin tukimuotoja voidaan käyttää yksittäin ja yhdessä toisiaan täydentävinä. Tuen oikea-aikaisuus sekä tuen oikea taso ja muoto ovat ratkaisevia kasvun ja oppimisen varhaisessa turvaamisessa. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen ratkaisut ovat yksilöllisiä, usealle lapselle samanaikaisesti suunnattuja tai oppimisympäristöihin liittyviä. Tuen tarvetta arvioidaan jatkuvasti

⁹⁰ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

ja siinä hyödynnetään lapselle tehtyjen terveystarkastusten sekä mahdollisten muiden kartoitusten tuloksia. Tuen arviointi, seurannan toteuttaminen ja työntekijöiden vastuut ohjeistetaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen asiakirjojen yhteydessä sekä tarkemmin erillisessä ohjeessa.

Tuen tarvetta arvioitaessa opettaja tarkastelee ensiksi

- toimintatapoja,
- opetusjärjestelyjä,
- oppimisympäristöjä sekä
- näiden soveltuvuutta oppilaalle.

Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Laaja-alaisen erityisopettajan erityispedagogista osaamista voidaan tarvittaessa hyödyntää tarkastelussa.

Huoltajat ovat alusta alkaen mukana oppilaan tuen suunnittelussa. Tuen tarpeesta keskustellaan ensin huoltajien kanssa. Tarvittaessa oppilasta tuetaan moniammatillisesti. Oppilasta tuetaan ensisijaisesti oman lähikoulun opetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin, kuten samanaikaisopetuksena tai pienryhmä- ja yksilötyöskentelynä. Fyysinen ja sosiaalinen oppimisympäristö sekä tarvittavat tukipalvelut järjestetään niin, että oppilas voi mahdollisimman täysipainoisesti osallistua opetusryhmän toimintaan. Mikäli oppilaan etu vaatii, opetus voi tapahtua muualla kuin lähikoulussa, esimerkiksi pienryhmässä toissijaisessa koulussa.

Perusopetuksessa on useampi nivelvaihe. Ensimmäinen on siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen, seuraava toiselta vuosiluokalta kolmannelle vuosiluokalle, sitten siirtymä alakoulusta yläkouluun ja viimeinen siirtymä perusopetuksesta toiselle asteelle. Erityisesti huolehditaan tarvittavan tuen jatkumisesta.

Nivelvaihekuvaukset löytyvät seuraavista linkeistä:

[Esiopetuksesta perusopetukseen](#)

[Toiselta vuosiluokalta kolmannelle vuosiluokalle](#)

[Alakoulusta yläkouluun](#)

[Perusopetuksesta toiselle asteelle](#)

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit

Riittävän varhaisessa tunnistamisessa ja puuttumisessa onnistuminen edellyttää Kotkan lasten ja nuorten palveluiden yhdessä sovittuja ja toteutettavia toimintamuotoja sekä päällekkäisyyksien vähentämistä. Lasten ja nuorten palveluiden strategia tukee edellä kuvailtua tavoitetta. Lisäksi yhteistyötä eri palvelu- ja vastuualueiden kesken linjataan ja tehdään hyvinvointia tukevilla yhteistyöryhmissä (Hyvinvointistrategia, Kasva Kotkassa ryhmä) sekä säännöllisesti toteutuvissa yhteistyötapaamisissa.

Periaatteena on, että tuen tarve arvioidaan, ja sitä koskevat ratkaisut ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian tuen tarpeen ilmettyä. Hallintopäätökset koulunkäynnin ja oppimisen tuen osalta tehdään perusopetuksessa tai varhaiskasvatuksessa, riippuen siitä järjestetäänkö lapsen esiopetus perusopetuksen vai varhaiskasvatuksen hallinnoimana. Esiopetuksesta perusopetukseen siirtyvien erityisen tuen oppilaiden osalta tuen tarve arvioidaan uudestaan nivelvaiheessa ja tarvittaessa tehdään päätös erityisen tuen jatkumisesta. Päätöksentekoon liittyvät käytännöt on ohjeistettu erikseen ja niitä ajanmukaistetaan säännöllisesti. Niistä tiedotetaan lasten ja nuorten palveluiden sisällä sekä kunnan ulkopuolisille yhteistyötahoille säännöllisesti.

Opettajat työskentelevät tiiviisti oppilaiden kanssa ohjaten heitä koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjauksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan itseluottamusta, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taitoja sekä kykyä suunnitella tulevaisuuttaan. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen ja sitä tehdään vuoropuhelussa oppilaiden kanssa. Opettajat tekevät jatkuvia havaintoja mm. oppimisen etenemisestä, kaverisuhteista sekä yleisestä hyvinvoinnista. Koulu ja koti ovat yhteydessä oppilaan asioissa. Tuen tarpeen ilmetessä yhteistyö tiivistyy.

Jokaisella koululla työskentelee koulukuraattori, joka on koulun sosiaalityöntekijä. Koulukuraattori edistää yhdessä opettajien ja muun henkilökunnan kanssa kouluyhteisön hyvinvointia. Hän on tavattavissa sovittuina päivinä. Koulukuraattoriin voi ottaa yhteyttä oppilas itse, hänen vanhempansa tai opettaja pyydettyään suostumuksen oppilaalta tai huoltajalta. Yhteydenoton syynä voi olla esimerkiksi elämäntilanteiden muutokset, kiusaaminen, käyttäytymisongelmat ja tunne-elämänvaikeudet sekä kaverisuhteet. Kiireellisissä tilanteissa koulukuraattoriin saa yhteyden samana tai seuraavana päivänä. Koulupsykologi osallistuu tarvittaessa oppilaan oppimisvaikeuksien selvittelyyn ja voi huoltajien suostumuksella tehdä oppilaalle psykologiset oppimisvalmius- ja/tai tarkkaavuustutkimukset. Kotkassa on laadittu malli, jossa kuvataan tarkemmin oppilaan ohjautuminen opiskeluhuollon psykologin yksilötutkimuksiin. Psykologi tai kuraattori arvioi yhteistyössä opettajien, oppilaan ja huoltajien kanssa, millaista tukea ja/tai ohjausta oppilas tarvitsee ja ohjaa hänet tarpeen mukaan saamaan muita oppilashuollon palveluita tai muita kunnan tarjoamia palveluita.

Kouluterveydenhuolto on mukana oppilaan psykososiaalisen hyvinvoinnin tarkastelussa sekä vastaamassa yhdessä perusopetuksen kanssa esiin nousevaan huoleen. Neuvolan ja kouluterveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö ja yhdessä tehtävä työ on erikseen kirjattu ja ohjeistus on henkilöstön käytössä. Lisäksi lasten ja nuorten palveluiden sisällä on laadittu ohjeet sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin toteuttamisesta sekä neuropsykologisesta hoitopolusta. Yhteistyö erikoissairaanhoidon ja yksityisiin palveluntuottajiin toteutuu vähintään vuosittain toteutuvissa yhteistyöpalaverissa.

Oppilaan vamma, sairaus tai muu tuen tarve voi edellyttää opetuksen järjestämistä muualla kuin oppilaan lähikoulun opetusryhmässä. Tällöin pääsääntöisesti puhutaan pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevista oppilaista. Opetuspaikan määrittelyssä otetaan huomioon opetuksen toteuttamiseen vaadittavat edellytykset. Oppilaan tuen tarve saattaa ilmetä äkillisesti esim. sairaalahoitoa vaativan sairauden yllättäessä. Sairaalan sijaintikunta järjestää sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Opetuksen järjestämisestä kodin ulkopuolelle sijoitetuille oppilaille vastaa oppilaan asuinkunta.

Oppilas voi tarvita oppimisensa tueksi avustajapalveluita. Opetustoimen hallinnossa päätetään koulunkäynninohjaajien sijoittelusta. Kouluissa ohjaajien tuki kohdennetaan mahdollisimman hyvin tukea tarvitseville oppilaille. Mikäli oppilas tarvitsee oppimisen tueksi apuvälineitä, tehdään ratkaisut apuvälineiden hankkimisesta yksilöllisten tarpeiden mukaan yhteistyössä opetustoimen hallinnon kanssa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi

Kotkan esiopetuksen oppilaille tehdään kielellisiä ja matemaattisia valmiuksia kartoittavia testejä.

Esiopetusvuoden keväällä perusopetuksen laaja-alainen erityisopettaja tekee yhteistyötä esiopetuksen kanssa käyden esiopetusryhmässä kartoittamassa yhdessä sovittuja asioita. Esiopetuksessa kartoitetaan myös lapsen vahvuuksia ja vaikeuksia koskien tunne-elämää, käytöstä, yliaktiivisuutta/tarkkaavuutta ja kaverisuhteita sekä mahdollisten oireiden vaikutusta elämään.

Ensimmäisellä ja toisella luokalla seurataan lukemisen ja kirjoittamisen sekä matemaattisten taitojen kehittymistä sekä luokanopettajien että laaja-alaisten erityisopettajien toimesta. Hahmottamisen taitoja seurataan ensimmäisellä luokalla. 3.-6. luokkien aikana oppilaiden luetun ymmärtämisen taitoja ja muuta kielellistä kehitystä sekä matemaattisia taitoja seurataan sekä luokanopettajien että laaja-alaisen erityisopettajan taholta. Yläkouluissa kartoitetaan kirjoittamisen taitoja saneluilla. Eri oppiaineissa aineenopettajat tekevät lähtötasotestejä. Tukea ohjataan niille oppilaille, jotka jäävät seuiloissa kiinni.

Jos oppilaan kielellisessä kehityksessä tai matemaattisissa valmiuksissa huomataan ongelmia, puututaan niihin kolmiportaisen tuen avulla. Yleiseen tukeen, kuten eriyttämiseen, tukiopetukseen ja laaja-alaisen erityisopettajan tukeen on oikeus kaikilla oppilaille ilman erityisiä asiakirjoja. Mikäli tuen tarve on jatkuvaa tai oppilas tarvitsee useampaa tuen muotoa, siirrytään tehostettuun tai erityiseen tukeen.

Ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla tehdään laaja terveystarkastus. Laajoista terveystarkastuksissa (5. luokka) käytetään apuna terveydenhoitajan tekemää luokkayhteenvetoa arvioitaessa luokka- ja kouluyhteisön tilaa ja mahdollista tarvetta lisätoimiin. Luokkakohtainen yhteenveto käsitellään koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä. Kouluterveydenhuollon laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Opettajan arvioita varten vanhemmilta tulee pyytää kirjallinen lupa. Vanhempien kanssa sovitaan terveystarkastuksen yhteydessä mitä tietoja opettajalle annetaan.

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Yleisen tuen käytännön järjestäminen

Yleistä tukea järjestetään opetuksen aikana, osana opetusta.

*Erityistä huomiota kiinnitetään rakentavaan ja välittävään vuorovaikutukseen oppilaan ja opettajan välillä. Oppilasta tuetaan ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, sen suunnittelusta, tavoitteiden asettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. **Oppilaiden itsetuntoa, opiskelumotivaatiota sekä oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa ja oppiaineissa.***

Yleistä tukea on mm. opetuksen suunnitelmallinen eriyttäminen, ohjaus ja opetusryhmien joustava muodostaminen. Yleisen tuen antamisesta vastuu on oppilasta opettavalla luokanopettajalla tai aineenopettajalla. Tarvittaessa laaja-alainen erityisopettaja voi antaa tukea.

*Tukiopetusta annetaan oppilaalle, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea. **Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia myös ennakolta.***

Tuki järjestetään opettajien yhteistyönä ja tiiviillä kotien kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti.⁹¹ Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

⁹¹ Perusopetuslaki 16 a 1 mom. (642/2010)

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arvioissa kuvataan

- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet,
- oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen, että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvon. Tarvittaessa arvon laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvon laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.⁹² Käsiteltävä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan.⁹³

Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.⁹⁴ Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

⁹² Laki perusopetuslain muuttamisesta 16 a (1288/2013)

⁹³ Perusopetuslaki 16 a 3 mom. (642/2010)

⁹⁴ Perusopetuslaki 16 a 1 mom. (642/2010)

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelu-strategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetuksen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa,
- huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arvioin-tiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä op-pilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään, vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukai-sesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

Tehostettua tukea annetaan oppimissuunnitelmaan kirjattujen tukien muodossa. Oppimis-suunnitelmaan kirjattu tuen tarve perustuu pedagogisessa arviossa määriteltyyn tuen tar-peeseen ja myöhemmin suunnitelman tarkistusten yhteydessä tehtyihin muutoksiin. Oppi-ssuunnitelmaan tarkistetaan tarvittaessa, mutta vähintään kerran lukuvuodessa. Jos tuen tarve muuttuu tai annettu tuki ei ole riittävää, päivitetään oppimissuunnitelma uu-den tilanteen mukaiseksi lisäten uusi tieto päivämäärällä suunnitelmaan.

*Yleisestä tuesta siirrytään tehostettuun tukeen silloin, kun oppilas tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään **säännöllistä, pitkäaikaista tukea tai samanaikaisesti** useita tuen muotoja. Tehostettua tukea annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.*

*Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen perustuvat pedagogiseen arvioon ja käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. **Tiedot käsittelystä kirjataan pedagogiseen arvioon.***

*Pedagogisen arvioin laatimisesta vastaa pääasiallisesti oppilaan **luokanopettaja/ aineenopettaja/ luokanvalvoja. Oppilas ja huoltaja osallistuvat tuen tarpeen selvittämiseen ja tuen suunnitteluun.***

*Tarvittaessa arvion laatimisessa on mukana muita asiantuntijoita. **Kopio pedagogisesta arviosta toimitetaan huoltajalle.***

*Oppimissuunnitelma pyritään laatimaan ja päivittämään yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa. Oppilas on mukana oman ikätasonsa mukaisesti. Oppimissuunnitelman laadinnasta vastaa luokanopettaja/ aineenopettaja/ luokanvalvoja **yhteistyössä erityisopettajan tai muun oppilashuollon ammattihenkilön kanssa.** Luokanopettaja/ aineenopettaja/ luokanvalvoja vastaa oppimissuunnitelman päivittämisestä. Laadintaan ja päivittämiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppimissuunnitelmaan kirjataan tuen antamiseen osallistuvien vastuut ja työnjako sekä oppilaan ja huoltajan osuus tuen toteuttamisessa. Päivittämisen yhteydessä arvioidaan tuen vaikutukset ja riittävyys. Kopio oppimissuunnitelmasta toimitetaan huoltajalle. Siirtyminen tehostetusta tuesta yleisen tuen piiriin käsitellään moniammatillisesti. Käsittely kirjataan oppimissuunnitelmaan.*

Joustavassa perusopetuksessa opiskeleville oppilaille sekä niille oppilaille, jotka opiskelevat vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti laaditaan oppimissuunnitelma, joka sisältää samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta.⁹⁵ Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiovetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

⁹⁵ Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

Erityisen tuen käytännön järjestäminen

Erityistä tukea annetaan joko yleisopetukseen integroituneena tai pienryhmäopetuksena. Kotkassa toimivissa pienryhmissä annetaan tukea mm. kielellisiin vaikeuksiin, käyttäytymisen ja oman toiminnan haasteisiin sekä oppimisen pulmiin. Opetuksen tavoitteet voivat olla joko yleisopetuksen mukaiset, yksilölliset tai opiskelu voi tapahtua toiminta-alueittain.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys.⁹⁶ Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen, että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.⁹⁷

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti.⁹⁸ Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen.⁹⁹ Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla.¹⁰⁰ Päätös on aina perusteltava.¹⁰¹ Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

⁹⁶ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010) ja hallintolaki (434/2003) 34-36§

⁹⁷ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010)

⁹⁸ Hallintolaki (434/2003)

⁹⁹ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

¹⁰⁰ Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 14§ ja perusopetuslaki 42 § 2 mom. (642/2010)

¹⁰¹ Hallintolaki 45 § 1 mom.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.¹⁰² Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä.¹⁰³ Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös.

Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

Pedagoginen selvitys laaditaan moniammatillisesti yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas osallistuu ikätasonsa mukaisesti. Pedagoginen selvitys sisältää opettajan/opettajien kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä, selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta sekä rehtorin kirjallisen arvioin oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Mikäli kyseessä on jonkun oppiaineen yksilöllistetty oppimäärä, tulee sille olla perustelu. Selvitykseen kirjataan myös oppilaan ja huoltajan näkökulma.

Oppilasta ja huoltajaa kuullaan aina kun erityistä tukea ollaan aloittamassa, tarkistamassa tai lopettamassa. Kuuleminen tapahtuu pääsääntöisesti tapaamisessa, mutta mikäli tapaamista ei pystytä järjestämään, suoritetaan kuuleminen muilla keinoilla. Kuulemisesta laaditaan kirjallinen muistio, joka lähetetään pedagogisen selvityksen liitteenä kirjaamoon erityisen tuen päätöksen tekemistä varten.

Erytisopetuksen suunnittelija tekee erityisen tuen päätöksen kouluilla laaditun pedagogisen selvityksen ja huoltajan kuulemisen perusteella. Päätös lähetetään huoltajille kirjallisena ja koululle sähköisesti.

Erytisen tuen tarve tarkistetaan vähintään ennen kolmannelle vuosiluokalle siirtymistä sekä ennen yläkouluun siirtymistä. Tällöin laaditaan uusi pedagoginen selvitys, jonka perusteella tukea jatketaan, muutetaan tai se lopetetaan. Päätöksen tuen lopettamisesta, muuttamisesta tai jatkamisesta tekee erityisopetuksen suunnittelija. Erityisen tuen loppuessa oppilas siirtyy tehostettuun tukeen ja hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

Erytisopetuksen suunnittelija tekee erityisen tuen päätökset koskien perusopetuksen oppilaita ja pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaita. Mikäli oppilas tarvitsee erityistä tukea esiopetuksessa eikä ole pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas, päätöksen erityisen tuen aloittamisesta tekee varhaiskasvatuksen kehittämissuunnittelija. Erityisen tuen oppilaan siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen hänelle tehdään uusi erityisen tuen päätös, jossa määritetään opetusryhmä ja oppimäärän laajuus.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma HOJKS

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.¹⁰⁴ Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

¹⁰² Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)

¹⁰³ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

¹⁰⁴ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä.¹⁰⁵ Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelu-strategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkittamis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa,
- huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKS:n tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat

¹⁰⁵ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi.¹⁰⁶ Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Erityisen tuen alkaessa oppilaalle laaditaan HOJKS. Mikäli oppilas on perusopetuksen pienryhmässä, laatimisesta vastaa erityisluokanopettaja. Jos oppilas on yleisopetuksen ryhmässä, laatimisesta vastaa laaja-alainen erityisopettaja yhdessä luokanopettajan tai aineenopettajan kanssa. Huoltaja on mukana HOJKS:n laatimisessa ja oppilas osallistuu laadintaan oman ikätasonsa mukaisesti. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös asiantuntijat, jotka oppilaan kanssa työskentelevät. HOJKS:in laatimisesta vastuussa oleva opettaja kutsuu yhteistyötahot koolle. Yhteistyötahojen antama tuki kirjataan HOJKS:iin,

esim. puhe- tai toimintaterapia. Tieto oppilaasta laaditusta asiantuntijalausunnosta kirjataan HOJKS:iin ja lausunnon tietoja hyödynnetään tavoitteiden asettamisessa. Mikäli oppilaalla on yksilöllistettyjä oppiaineita, kirjataan HOJKS:iin niistä luettelo, tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Kopio HOJKS:sta toimitetaan huoltajille.

Oppilas arvioi omaa oppimistaan ja koulunkäyntiään säännöllisesti hänelle sopivin menetelmin. Menetelmät kirjataan HOJKS:iin. HOJKS:n päivityksen yhteydessä huoltajan ja oppilaan kanssa keskustellaan koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan oppimisesta.

*Lukuvuositodistuksissa yksilöllistettyjen oppiaineiden kohdalla oppiaineen perässä näkyy *-merkintä. Arviointi perustuu oppilaalle asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin.*

Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden arviointi on lukuvuositodistuksissa sanallinen.

HOJKS:iin kirjataan toteutunut tuki, tuen vaikuttavuus sekä oppilaan oppimisen eteneminen. Tuen tarvetta arvioidaan vähintään vuosittain HOJKS:n päivityksen yhteydessä. Mikäli oppilaan saama tuki ei ole ollut riittävää ja oppilas tarvitsee pienryhmää tai jonkin uuden oppiaineen yksilöllistämistä, laaditaan moniammatillisessa yhteistyössä pedagoginen selvitys, jonka perusteella erityisopetuksen suunnittelija tekee uuden erityisen tuen päätöksen. Tämän jälkeen HOJKS tulee päivittää niiltä osin kuin tuki tai tavoitteet muuttuvat.

¹⁰⁶ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

7.4.4. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin.¹⁰⁷ Ensimmäisenä tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseen kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjattujen perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa, että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä.¹⁰⁸ Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.¹⁰⁹

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädetyt tavoitteet ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin.¹¹⁰ Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan

¹⁰⁷ Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11§ 1 mom. (453/2001)

¹⁰⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.

¹⁰⁹ Perusopetusasetus 5 § 1 mom.

¹¹⁰ Perusopetuslaki 25 § 2 mom.

oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta.¹¹¹ Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta.¹¹² Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.¹¹³ Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta.¹¹⁴ Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen.

Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.¹¹⁵

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin tulevat lapset ohjautuvat pääsääntöisesti neuvolasta lastenneurologian yksikön tutkimuksiin kehityksen viiveen vuoksi. Useimmiten lapsella on hoitokontakti erityissairaanhoidon sekä mm. puhe- ja toimintaterapiaan. Lapselle laaditaan tuettu varhaiskasvatussuunnitelma moniammatillisesti. Laadinnasta vastaa varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Huoltajien lisäksi mukana ovat mm. lastentarhanopettaja, hoitavan tahon edustaja, terapeutti ja terveydenhoitaja.

Lapsen kehitystä seurataan uusintatutkimuksilla, jonka jälkeen moniammatillisessa yhteistyössä suunnitellaan lapsen koulupolku. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa siitä, että lapsen huoltaja saa tietoa mahdollisimman ajoissa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista lapsen koulupolkuun. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan ottaen huomioon lapsen edistyminen, tuen tarpeet ja kokonaistilanne.

¹¹¹ Perusopetuslaki 25 § 1 mom.

¹¹² Perusopetuslaki 9 § 2 mom.

¹¹³ Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)

¹¹⁴ Perusopetuslaki 26 a 1 mom. (1288/1999)

¹¹⁵ Perusopetuslaki 27§

Keskustelua käydään moniammatillisesti. Lasta tutkiva taho lähettää lausunnon pidennetyyn oppivelvollisuuden ja erityisen tuen tarpeesta opetustoimeen, jossa päätöksen erityisen tuen ja pidennetyyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tekee erityisopetuksen suunnittelija.

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä huoltajia on kuultava. Huoltajia kuullaan pääsääntöisesti päiväkodeissa varhaiskasvatussuunnitelman päivityksen yhteydessä. Tarvittaessa kuuleminen tehdään erikseen. Kuulemisesta laaditaan muistio, joka toimitetaan opetustoimeen.

Pidennetyyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten opetus järjestetään pääsääntöisesti erityisopetuksen pienryhmissä. Kotkassa tarjotaan luokkamuotoista erityisopetusta oppilaille, jotka opiskelevat toiminta-alueittain sekä oppilaille, joilla on laaja-alaista kehityksen viivettä joko kognitiivisessa kokonaiskehityksessä tai kielenkehityksessä. Toiminta-alueittain opiskelevien opetusta kuvataan luvussa 7.4.6.

Pääsääntöisesti oppilaat aloittavat pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun he täyttävät kuusi vuotta ja opiskelevat esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin he aloittavat perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun he täyttävät kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta tehdään erillinen hallintopäätös.

Kotkassa kielen kehityksessään viivästyneet lapset saavat opetusta esi- ja alkuopetuksen ajan erityisopetuksen pienryhmässä. Tämän jälkeen oppilaat siirtyvät joko omaan lähikouluunsa tai erityisopetuksen pienryhmään, jossa on mahdollista opiskella yksilöllisten tavoitteiden mukaisesti. Yksittäisen oppilaan kohdalla voidaan erityisin perusteluin järjestää opetus lähikoulussa. Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnittelija ja erityisopetuksen suunnittelija tekevät tiivistä yhteistyötä lasta opettavan varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa suunnitellessaan tukea.

Lapsen aloittaessa pidennetyyn oppivelvollisuuden suorittamista hänelle laaditaan HOJKS. Mikäli lapsi on perusopetuksen pienryhmässä laatimisesta vastaa erityisluokanopettaja. Jos lapsi on lähikoulun esiopetuksessa, laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Huoltaja on mukana HOJKS:n laatimisessa ja oppilas osallistuu laadintaan oman ikätasonsa mukaan. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

HOJKS päivitetään vähintään kerran vuodessa sekä aina tuen tarpeen muuttuessa. Päivitys tehdään lisäksi keväällä ennen kouluun siirtymistä. Vastaanottavan koulun rehtori vastaa tapaamisen toteutumisesta ja koollekutsumisesta. Mikäli luokanopettaja tai erityisluokanopettaja ei ole vielä tiedossa, tapaaminen voidaan järjestää alkusyksystä. Tapaamiseen osallistuvat mahdollisuuksien mukaan kaikki lapsen oppimista ja kasvua tukevat yhteistyötahot.

Lähikouluun siirtyvän oppilaan pidennetyyn oppivelvollisuuden tarvetta arvioidaan toisen luokan keväällä erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä sekä ennen siirtymistä yläkouluun.

Jos oppilas ei enää tarvitse pidennettyä oppivelvollisuutta eikä erityistä tukea, erityisopetuksen suunnittelija tekee päätöksen erityisen tuen lopettamisesta ja pidennetyyn oppivelvollisuuden päättämisestä. Tämän jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tällöin oppilas siirtyy tehostettuun tukeen, jota varten laaditaan oppimissuunnitelma. Tarvittaessa oppilaalle voidaan antaa edelleen erityistä tukea.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikkeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain.¹¹⁶ Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain.¹¹⁷ Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä.¹¹⁸ Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

¹¹⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9§ 3 mom.

¹¹⁷ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

¹¹⁸ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syysseuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintätekniikkataitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisenä. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Kotkassa toiminta-alueittain opiskelevien opetus järjestetään Mussalon koulun pienryhmissä.

Toiminta-alueittain tapahtuvan opiskelun yleisinä tavoitteina ovat oppilaan ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen kehittäminen, kommunikaation löytäminen ja tukeminen, oman kehon hahmottaminen ja myönteinen minäkuva, oppilaan omatoimisuuden lisääminen ja hänen mahdollisuuksiensa löytäminen sekä opittujen taitojen yleistyminen ja yleistäminen omaan elämään.

Toiminta-alueet eivät muodosta yksittäisiä saarekkeita, vaan niitä tarkastellaan kokonaisuuksina. Yhdenkään toiminta-alueen kehitystä ei voi tarkastella tai harjaannuttaa irrallisena muiden alueiden kehittymisestä ja kehittämisestä. Tältä pohjalta on luontevaa, että keskeisiä laaja-alaisia menetelmiä ovat kokemuksellinen oppiminen, toiminnallinen oppiminen sekä strukturoitu opetus.

1. Motoriset taidot

Motoristen taitojen tarkempänä tavoitteena on kehon hahmotuksen, karkea- ja hienomotoriikan, tasapainon ja koordinaation, kestävyuden ja lihasvoiman ja kehon rytmin kehittäminen.

- *Oppilas kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä liikunnan harrastamiseen.*

1.1. Kehon hahmotus

- *Oppilas hahmottaa oman kehonsa suhteessa ympäristöönsä sekä toimintaan.*
- *Oppilas harjoittelee erilaisia liikkumistapoja*

1.2. Motoristen toimintojen suunnittelu ja ohjaus

- *Oppilas harjaantuu omien liikkeidensä ohjaamiseen.*
- *Oppilas oppii monipuolisesti sekä kokonais- että hienomotorisia perustaitoja.*
- *Oppilas harjaantuu havaintomotorisissa taidoissa.*

1.3 Tasapaino ja koordinaatio

- *Oppilas opettelee oman kehonsa asennonhallintaa.*
- *Oppilas oppii silmän ja käden/jalan yhteistyötä.*

1.4 Kestävyys ja lihasvoiman kehittäminen

- *Oppilas harjaantuu motorisissa perustaidoissaan.*
- *Oppilas pyrkii ylläpitämään ja kehittämään peruskuntoaan.*

1.5 Rythmi

- *Oppilas oppii käyttämään kehon rytmiä liikkeissään ja toiminnassaan.*

Motorisia taitoja kehitetään päivittäisissä oppimistilanteissa sekä erilaisten harjoitusohjelmien (Aivojumppa, Mopa, Sherborne, KKK-ohjelma yms.) avulla. Motoriikan alueella tehdään yhteistyötä oppilaiden kanssa toimivien fysio- ja toimintaterapeuttien kanssa.

2. Kommunikaatiotaidot

Kommunikaatiotaitojen alueen tavoitteena on oikean kommunikaatiomenetelmän löytäminen sekä kielellisen tietoisuuden, ilmaisujen ymmärtämisen ja itsensä ilmaisemisen, erilaisten kommunikaation keinojen, sekä kirjainten, sanojen ja lauseiden käytön harjoittelu.

2.1 Kielellinen tietoisuus

- *Symbolifunktion kehittyminen*
- *Oppilas ymmärtää kommunikaation merkityksen ja voiman.*
- *Oppilas ymmärtää kielen ja kommunikaation vuorovaikutuksellisen merkityksen.*

2.2 Ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen

- *Oppilas harjoittaa puhe-elinten motoriikkaa.*
- *Oppilas ymmärtää hänelle suunnattua kommunikaatiota.*
- *Oppilas osaa tehdä kommunikaatioaloitteita sekä ylläpitää kommunikaatiotaan.*
- *Oppilas ymmärtää ja oppii tarvittaessa käyttämään vuorovaikutuksen tukena puhetta tukevaa ja / tai korvaavaa kommunikaatiomenetelmää.*
- *Oppilas ymmärtää ja käyttää oppimiaan kommunikaatiomenetelmiä (mukaan lukien tv) eri tilanteissa.*
- *Oppilas ymmärtää puhetta tukevien ja korvaavien menetelmien symboloivan merkityksen.*

2.3. Kirjainten ja sanojen tunnistaminen ja käyttö

- *Oppilas hyödyntää puhuttua ja kirjoitettua kieltä omista lähtökohdistaan.*
- *Oppilas tunnistaa oman nimen kirjaimet ja laajentaa mahdollisuuksien mukaan kirjaintuntemustaan.*

Kieltä ja kommunikaatiota harjoitellaan monipuolisissa päivittäisissä tilanteissa ja ympäristöissä. Koska kieli ja kommunikaatio ei rajoitu ainoastaan puheen tukemiseen, opetuksessa huomioidaan oppilaiden yksilölliset tarpeet ja haasteet. Puheen tukena käytetään tarvittaessa puhetta tukevia ja/tai korvaavia kommunikaatiomenetelmiä- ja välineitä (esim. tukiviittomat, BLISS, PIC-kuvat, AAC).

3. Sosiaaliset taidot

Sosiaalisten taitojen alueella keskeisinä kehitettävänä kohteina ovat ryhmässä toimimisen taidot ja osallisuuden kehittyminen sekä itsesätelytaidot.

- *Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.*
- *Oppilas muodostaa katsekontaktin, havaitsee tilanteisiin liittyviä merkittäviä vihjeitä ja reagoi niihin.*
- *Oppilas tunnistaa ja ilmaisee tunteita.*
- *Oppilas etenee sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa omien edellytystensä mukaisesti.*
- *Oppilas oppii tekemään valintoja erilaisissa tilanteissa.*
- *Oppilas noudattaa sovittuja sosiaalisia sääntöjä.*
- *Oppilas oppii sopeutumaan muutoksiin.*
- *Oppilas oppii hallitsemaan ja kontrolloimaan omaa käyttäytymistään.*
- *Oppilas oppii leikkimään yksin ja pienissä ryhmissä.*

Tavoitteisiin pyritään harjoittamalla sosiaalisia taitoja aluksi aikuisen myönteisellä opastuksella ja sitten lasten välisissä vuorovaikutustilanteissa elämänpiiriä lähiympäristöstä asteittain laajentaen.

4. Kognitiiviset taidot

Kognitiivisten taitojen alueella keskeistä on aistien stimulaatio, ongelmanratkaisu, toiminnanohjaus ja sen säätely, kielellinen ja motorinen jäljittely, syy-seuraus-suhteen oivaltaminen sekä luokittelu ja valintojen tekeminen.

Lisäksi painotetaan leikkimisen taitoja ja toiminnallista oppimiskykyä.

4.1 Aistien stimulointi ja harjoittaminen

- *Oppilas aktivoituu käyttämään eri aistejaan.*
- *Oppilas harjoittaa visuaalista tavoittelua ja ymmärtää objektin pysyvyyden*
- *Oppilas harjoittaa toiminnallista oppimiskykyään*

4.2 Ongelmanratkaisu ja päätöksenteko

- *Oppilas havaitsee ja paikallistaa esineet/asiat ja ymmärtää niiden väliset suhteet.*
- *Oppilas oppii käyttämään välineitä päämääräänsä pyrkiessään.*
- *Oppilas ymmärtää esineiden väliset suhteet, käsittelyn ja hallinnan.*
- *Oppilas harjoittelee päätöksentekoa*

4.3 Syy- ja seuraussuhteet

- *Oppilas ymmärtää omien ja/tai muiden toimintojen seuraukset.*
- *Oppilas ennakoi tulevia tapahtumia ja niiden järjestyksiä signaalien (esim. esine, kuva, ele) avulla.*

4.4. Luokittelu ja valintojen tekeminen

- *Oppilas oppii luokittelemaan samanlaiset sekä erottelemaan erilaiset asiat / esineet*
- *Oppilas oppii tekemään valintoja eri vaihtoehtojen välillä.*

Oppimisprosessissa on keskeistä mallista oppiminen ja jäljittelytaitojen (kielellinen ja motorinen) kehittyminen. Oppilaille järjestetään monipuolisia arkipäivän tilanteita, joissa kognitiiviset taidot kehittyvät luonnollisissa yhteyksissä. Käytettyjä menetelmiä ovat esim. TEACHH ja LOVAAS.

5. Päivittäiset taidot

Päivittäisten taitojen tärkeimpänä tavoitteena on oppilaan omatoimisuuden ja itsenäistymisen tukeminen. Opeteltavat taidot liittyvät oppilaan terveyteen ja turvallisuuteen, arjen taitoihin, asumiseen ja vapaa-aikaan sekä ympäristössä liikkumiseen.

5.1 Terveys ja turvallisuus

- *Oppilas toimii terveyttä ylläpitävällä tavalla.*
- *Oppilas huomioi vaaratilanteet.*
- *Oppilas oppii noudattamaan sääntöjä.*

5.2 Arjen taidot

- *Oppilas oppii itsenäiseen ruokailuun liittyviä taitoja ja maistaa /syö erilaisia ruokia.*
- *Oppilas oppii pukeutumiseen ja riisuutumiseen liittyviä taitoja.*
- *Oppilas oppii henkilökohtaiseen hygieniaan liittyviä taitoja.*
- *Oppilas noudattaa omaa päiväjärjestystään.*

5.3 Asuminen ja vapaa-aika

- *Oppilas osallistuu päivittäisiin askareisiin (vaatehuolto, ruoanlaitto, siivous yms.).*
- *Oppilas oppii soveltamaan omaksumiaan taitoja eri tilanteissa (mm. kauppa, koti, tilapäishoito, harrastukset).*
- *Oppilas harjaantuu käyttämään vapaa-aikaansa mielekkäästi.*
- *Oppilas käyttää myös vapaa-ajallaan tieto- ja viestintätekniikkaa mielekkäästi.*

5.4 Ympäristössä liikkuminen

- *Oppilas harjaantuu liikkumaan omien kykyjensä mukaan.*
- *Oppilas tutustuu eri kulkuvälineisiin ja eri ympäristöihin.*

Päivittäisten toimintojen taitojen oppiminen liitetään luonnollisena osana jokapäiväisiin liikkumis-, ruokailu-, pukeutumis- ja siisteyskasvatustilanteisiin. Mahdollisuuksien mukaan oppilasta ohjataan osallistumaan myös kodin ja koulun askareisiin sekä hahmottamaan eri tiloja, liikkumaan niissä ja tutustumaan lähiympäristöön ja sen luontoon.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta.¹¹⁹ Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa.¹²⁰ Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

¹¹⁹ Perusopetuslaki 16 § 1mom. (642/2010)

¹²⁰ Perusopetuslaki 16 § 2mom. [642/2010]

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla.¹²¹ Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

¹²¹ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

8. Oppilashuolto

(Lanula 14.6.2016 § 55)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.¹²²

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.¹²³

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.¹²⁴ Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailta on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.¹²⁵ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7.¹²⁶

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Oppilashuolto on osa esi- ja perusopetuksen toimintaa. Sitä toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona, joka on kaikkien koulussa työskentelevien tehtävä. Tämän lisäksi oppilailta on oikeus lakisääteiseen yksilökohtaiseen oppilashuoltoon, johon kuuluvat kouluterveydenhuollon palvelut, kuraattori- ja psykologipalvelut. Oppilashuoltoa ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan ja heidän osallisuutensa tukeminen. Oppilashuoltotyössä noudatetaan voimassa olevia salassapitosäädöksiä.

Oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Näitä ovat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, Kotkan perusopetuksen opetussuunnitelman kuvaus oppilashuollosta ja koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Kotkan koulujen oppilashuoltosuunnitelmat ovat osa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunnanvaltuustossa. Hyvinvointisuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Kotkassa on laadittu koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa varten runko, joka sisältää kaikkia Kotkan kouluja koskevia kuvauksia. Koulun yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä täydentää yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa oppilashuoltosuunnitelman koulukohtaiseksi. Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä arvioi koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman toteutumista lukuvuosittain ja tarkistaa suunnitelman vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, oppilaat ja huoltajat osallistuvat suunnitelman laatimiseen. Samalla sovitaan suunnitelman tiedottamisesta henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

¹²² Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013) 1 § 3. mom.

¹²³ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

¹²⁴ Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 9 § 4 mom.

¹²⁵ Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

¹²⁶ Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 6 §

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus.¹²⁷ Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.¹²⁸ Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.¹²⁹ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut.¹³⁰ Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla.¹³¹ Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjässä.¹³²

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja.¹³³ Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.¹³⁴

Oppilashuoltoryhmät¹³⁵

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät.

Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan, kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittamisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

¹²⁷ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 9 § 1. mom

¹²⁸ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 3 § 4.mom. ja 18 § 1. mom

¹²⁹ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 4 § 1 ja 2 mom.

¹³⁰ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 3 § 3 mom.

¹³¹ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14 / 2013 vp.

¹³² Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 15 § ja 17 §

¹³³ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 11 § 1 ja 2 mom.

¹³⁴ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 25 §

¹³⁵ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 14 § 1-4 mom.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia tehtävien perusteella kuuluu.¹³⁶ Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹³⁷ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä.¹³⁸ Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön.¹³⁹ Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä.¹⁴⁰ Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.¹⁴¹

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa.¹⁴² Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.¹⁴³ Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa, että koulun arjessa.

¹³⁶ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskeluhoitolaksi 67 / 2013

¹³⁷ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 4 § 1 mom.

¹³⁸ Perusopetuslaki (1267/ 2013) 47 a § 1 mom.

¹³⁹ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267 / 2013)

¹⁴⁰ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267 / 2013)

¹⁴¹ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 13 § 2 mom. 4. kohta ja perusopetuslaki (1267 / 2010) 29 § 3 ja 7 mom.

¹⁴² Terveystarkastuslaki (1326 / 2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 12 § (338/ 2011)

¹⁴³ Oppilas- ja opiskelihuoltolaki 5 § 1 mom.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen.¹⁴⁴ Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.¹⁴⁵ Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.¹⁴⁶ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.¹⁴⁷

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:¹⁴⁸

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.¹⁴⁹

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.¹⁵⁰

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.¹⁵¹

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.¹⁵² Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.¹⁵³ Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilan-

¹⁴⁴ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14 /2013 vp.

¹⁴⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

¹⁴⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

¹⁴⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

¹⁴⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

¹⁴⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

¹⁵⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.

¹⁵¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

¹⁵² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.

¹⁵³ Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

teissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta.¹⁵⁴ Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.¹⁵⁵

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.¹⁵⁶ Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.¹⁵⁷ Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus¹⁵⁸
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta¹⁵⁹
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹⁶⁰

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset.

Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹⁶¹

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän

¹⁵⁴ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 23 § 3 mom.

¹⁵⁵ Perusopetuslaki 40 § 4 mom. (1288/2013)

¹⁵⁶ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹⁵⁷ Perusopetuslaki 47 a 1 ja 3 mom. (1267 / 2013)

¹⁵⁸ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

¹⁵⁹ Perusopetuslaki (477/2003) 14 § 2 mom.

¹⁶⁰

¹⁶¹ Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 13 §

huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.¹⁶²

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut¹⁶³

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan koulu yhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio koulun käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista, joita ovat kouluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, koulu yhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat¹⁶⁴

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat koulu yhteisön ja -ympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
- yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa
- yhteistyö ja käytännöt koulu ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä järjestyssäännöt
- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

¹⁶² Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

¹⁶³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

¹⁶⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a.) Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä¹⁶⁵

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset, että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa. Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän, että sen kohteena olevan osalta yhteistyö huoltajien kanssa,
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b.) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma.¹⁶⁶ Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen¹⁶⁷

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraukseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkkityksen järjestäminen koulussa
- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- oppilashuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi.

Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa¹⁶⁸

¹⁶⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

¹⁶⁶ Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

¹⁶⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

¹⁶⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Suunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen¹⁶⁹

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista.¹⁷⁰

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi.¹⁷¹ Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ovat osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.¹⁷²

9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

(Lanula 14.6.2016 § 55)

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti.

Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.¹⁷³

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁷⁴

¹⁶⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

¹⁷⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

¹⁷¹ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

¹⁷² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.

¹⁷³ Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §

¹⁷⁴ Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

9.1 Saamenkieliset ja saamelaiset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä.¹⁷⁵ Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

9.2 Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

9.3 Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä.¹⁷⁶ Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä.¹⁷⁷ Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

¹⁷⁵ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

¹⁷⁶ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

¹⁷⁷ Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

tuksen

Kuurojen ja viittomakielisten oppilaiden sekä eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden opettäjien järjestäminen päätetään tapauskohtaisesti Kotkassa.

9.4 Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaidenopetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti.¹⁷⁸ Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisen oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Perusopetuksen ryhmässä olevien maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oppimista ja sopeutumista pyritään tukemaan monin tavoin.

Maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle laaditaan tarvittaessa oppimissuunnitelma. Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohdaksi on kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet.

Lähtökohdaksi oppilaan kotoutumisessa, kouluyhteisöön ja oppimisympäristöön sopeutumisessa on oppilaan kohtaaminen ja tukeminen kouluarjen jokapäiväisissä tilanteissa. Näin heidän kielensä ja kielellisten valmiuksiensa sekä kulttuurillista osaamistaan myös tuetaan.

Valmistava opetus

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu kaikille oppivelvollisuusikäisille oppilaille silloin kun suomen kielen taito ei vielä riitä yleisopetukseen. Valmistavassa opetuksessa on valtakunnallisiin perusteisiin pohjautuva, oma opetussuunnitelmansa. Kotkan perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma löytyy [täältä](#).

¹⁷⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

Oppilailla on erilaiset koulutaustat tai ei lainkaan kokemusta koulunkäynnistä. Osalla oppilaista ei ole oman äidinkielen luku- tai kirjoitustaitoa eikä myöskään sanakirjoja apuna opiskelussa.

Oppilas opiskelee valmistavalla luokalla keskimäärin vuoden ajan.

Ennen valmistavan opetuksen alkua jokainen oppilas huoltajineen tulee alkuhaastatteluun, jossa tehdään kotoutumissuunnitelma ja esitellään opinto-ohjelma sekä kerrotaan suomalaisesta perusopetuksesta.

Valmistavan luokan opettajat ilmoittavat yleisopetukseen siirtyvät oppilaat lähikoulujen rehtoreille pääsääntöisesti vuoden alussa ja täydentävät oppilastietoja sitä mukaa kun oppilaiden tiedetään siirtyvän lähikouluun. Turvapaikanhakijoita ei voida ilmoittaa ennalta (salassapitovelvollisuus).

Valmistavan luokan oppilaan tutustuminen lähikouluun

Tavoitteita:

- *tutustumisen aikana oppilaat tutustuvat omaan lähikouluun, opettajaan ja koulukavereihin oppilas saa kokemuksen koulusta ja luokkatyöskentelystä*
- *tulevan oman koulun opettajalla on mahdollisuus tutustua oppilaaseen*

Tutustumisen käytännön toteutus:

- *tutustuminen toteutetaan muutaman viikon aikana ennen lähikouluun siirtymistä, 1-2 päivää/viikko ennen tutustumisen alkamista valmistavan luokan opettaja on yhteydessä lähikoulun rehtoriin, jolloin sovitaan tutustumisjaksoista*
- *rehtori ilmoittaa valmistavan luokan opettajalle lähikoulun luokan ja luokanopettajan/luokanvalvojan*
- *valmistavan luokan opettaja ja lähikoulun luokanopettaja/luokanvalvoja sopivat tutustumispäivät ja muut käytännön järjestelyt*
- *tulevan oman koulun opettajan ei tarvitse huolehtia kotitehtävistä eikä arvioinnista tutustumisjakson aikana*
- *mahdollisista kotitehtävistä vastaa valmistavan luokan opettaja*
- *oppilaat harjoittelevat kokeiden tekemistä, jos tutustumispäivien aikana on kokeita*

10. Kaksikielinen opetus

(HYLA 15.12.2020 § 151)

Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.¹⁷⁹

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan.¹⁸⁰ Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti.¹⁸¹ Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikyppyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppe-

¹⁷⁹ Perusopetuslaki 10 §

¹⁸⁰ Perusopetuslaki 12 §

¹⁸¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

ampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestopitkät lyhyemmät kielikylvypohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä, että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkäntähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä, että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttävät systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien, että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa.¹⁸² Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita, että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

¹⁸² Opetushallituksen määräys 25/011/2005

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä, että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta. *Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa*

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3-4 noin 70% ja vuosiluokilla 5-9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä.

Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus.

Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin, kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä - oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Kaksikielinen opetus Kotkassa

Kaksikielinen opetus (suomi – englanti) mahdollistaa oppilaalle laajan kielitaitopohjan kehittymisen ja rohkaisee kansainvälisyyteen. Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Englanniksi opettavien oppiaineiden määrä tarkistetaan vuosittain.

Lähtökohtaisesti englanninkielinen opetus on tarkoitettu Kotkassa asuville lapsille ja oppilaspaikat täytetään ensisijaisesti oppilaaksi otton ehdot täyttävillä kotkalaisilla hakijoilla. Oppilaaksi voi hakea myös muista kunnista ja vapaaksi jääneille oppilaspaikoille voidaan toissijaisesti ottaa oppilaaksi otton ehdot täyttäviä hakijoita. Huoltaja vastaa oppilaan koulukuljetuksesta. Oppilaaksi otetaan hakijoita, joilla on halu opiskella englannin ja suomen kielellä ja joilla on testin perusteella riittävät valmiudet opiskella englannin ja suomen kielellä. Luokalle haluavilta ei edellytetä englanninkielen taitoa. Oppilaaksi haluavien kielellisiä valmiuksia arvioidaan oppimisvalmiutta mittaavalla testillä. Pääsääntöisesti kaksikielisen opetuksen oppilaat aloittavat opiskelunsa kaksikielisessä opetuksessa 1. luokalla. Mikäli ryhmässä on tilaa, ja oppilas haluaa hakeutua kaksikieliseen opetukseen perusopetuksen aikana, hänelle järjestetään testi, jossa arvioidaan hänen kielellisiä valmiuksiaan niin suomen kuin englannin kielellä. Kaksikieliseen opetukseen otetaan oppilaita aloittavalle luokalle vuosittain vähintään 18 ja enintään 24. Rehtori päättää luokalle otettavasta oppilasmäärästä vuosittain. Oppilaaksi ottamisesta päättää rehtori.

Kaksikielisen opetuksen luokat 1 - 9 noudattavat oppisisällöiltään samaa opetussuunnitelmaa kuin suomenkieliset luokat. Englannin kielen opetuksessa painotetaan hyvän englannin kielen taidon oppimista luonnollisella tavalla

päivittäisissä rutiineissa ja oppimistilanteissa opettajien ja muiden oppilaiden kanssa opetuskeskusteluiden ja tunti-työskentelyn kautta. Osa opetuksesta toteutetaan kokonaan englannin kielellä ja osa aineista opetetaan kokonaan suomeksi. Tavoitteena on, että oppilaat saavuttavat luonnollisen ja mutkattoman suhteen vieraaseen kieleen. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas saavuttaa kaikissa oppiaineissa samat tavoitteet perusopetuksen aikana kuin sellaisessa opetuksessa, joka on järjestetty kokonaan suomen kielellä. Näin turvataan oppilaan mahdollisuudet suomenkielisiin jatko-opintoihin.

Kaksikielisen opetuksen opetussuunnitelmaan liittyvät kielitaidon kehittymiselle asetetut tavoitteet ja kaksikielisen opetuksen erityispiirteet ovat nähtävillä kaksikielistä opetusta tarjoavien koulujen kotisivuilla.

Oppilaat oppivat lukemaan ja kirjoittamaan suomeksi ja englanniksi. Ensimmäisinä kouluvuosina englannin kielen käyttö eri oppiaineiden opetuksessa kasvaa. Opettajat käyttävät opetus- ja keskustelukielenä pääasiassa englantia. Oppilaita kannustetaan käyttämään englantia niin paljon kuin mahdollista kaikissa koulutilanteissa. Oppilaat voivat kuitenkin ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan myös suomeksi. Aineenopettajajärjestelmään siirryttäessä 7. luokalla suomen kielen määrä opetuksessa lisääntyy.

Englanniksi opiskeleminen vaatii oppilaalta hyvää kielivalmiutta. Oppilaan tulee pystyä kuuntelemaan ja seuraamaan vieraskielistä opetusta, ymmärtämään opetuksen sisällöt ja osallistumaan opetukseen.

Kaksikielisessä opetuksessa oppilaalla alkaa kohdekielen (A1 englanti) lisäksi 4. luokalla A2-kieli.

Kotkan kaksikielisen opetuksen opetussuunnitelma

Tästä Kotkan kaksikielisen opetuksen opetussuunnitelmasta löytyvät kaksikielisen opetuksen erityispiirteet. Oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt löytyvät valtakunnallisesta ja Kotkan kaupungin opetussuunnitelmasta. Englannin kielen hyvän ja välttävän osaamisen taso mukailee Kotkan kaupungin opetussuunnitelmaa ottaen kuitenkin huomioon, että englannin kieli on toinen opetuskielistä kaksikielisessä opetuksessa.

Kielitaidon kehittymiselle on luotu seuraavat tavoitetasot:

Vuosiluokat:1-2: Alkava kielitaito
Vuosiluokat 3-4: Orastava kielitaito
Vuosiluokat 5-6: Kehittyvä kielitaito

Englannin kielen opetuksessa edetään kokonaisvaltaisesti keskittyen erityisesti vuosiluokan painotusalueeseen, joka näkyy vuosiluokkien otsikoinnissa.

1.-2. lk Englannin kieleen ja kulttuuriin tutustuminen

Tavoite	Sisältö
<ul style="list-style-type: none">• Ymmärtää yksinkertaisia ohjeita englannin kielellä• Osaa vastata tuttuihin, arkipäivässä käytettyihin kysymyksiin englanniksi• Kerrytetään passiivista sanavarastoa• Tunnistaa tuttuja sanoja elinympäristöstään• Pääpaino ensimmäisellä luokalla on puhutussa kielessä, toisella luokalla aloitetaan tutustumisen kirjoitettuun kieleen	<p>Mm.</p> <ul style="list-style-type: none">• Tervehdykset, toivotukset• Kiittäminen, anteeksipyyntö• Kehon osat• Perhesanat• Viikonpäivät• Sääsanasto• Vuodenajat• Luvut 0-1000• Opiskelutarvikkeiden nimet• Kodin ja koulun arki• Elinympäristön ja ajan havainnointi

Ympäristöoppi

- Lyhyiden suullisten ohjeiden ymmärtäminen
- Harjoittelee ymmärtämään kirjallisia ohjeita
- Keskeisen käsitteistön omaksuminen
- Elinympäristöstä tuttujen ilmiöiden havainnointi englanniksi (esim. Sää)

Matematiikka

- Keskeisten käsitteiden ja sanaston tunnistaminen
- Yksinkertaisten sanallisten tehtävien harjoittelu
- Olennaisen tiedon tunnistamisen harjoittelu
- Harjoittelee vastaamaan kohdekielellä
- Tutustuu piirtämiseen osana ratkaisuprosessia

Taito- ja taideaineet

- Taito- ja taideaineet opetetaan molemmilla opetuskielillä mahdollisuuksien mukaan
- Lyhyet ohjeet ja välineistön nimet englanniksi

3. lk Keskustelutaitojen kehittäminen

Tavoite

- Rohkaistaan käyttämään englantia vuorovaikutustilanteissa
- Oman mielipiteen ilmaisun kehittäminen
- Kirjoitetun kielen osuuden kasvattaminen
- Kuullun ymmärtämisen kehittäminen
- Opetellaan lukemaan eripituisia tekstejä

Sisältö

- Esittää kysymyksiä, huomioita
- Harjoittelee käyttämään esim. matematiikan ja ympäristöopin sisällöistä nousevia termejä, käsitteitä ja sanastoa.
- Opetellaan kirjoittamaan yksinkertaisia virkkeitä (esim. yleis- ja kestopreesens)

Ympäristöoppi

- Soveltuvat sisällöt opiskellaan kohdekielellä
- Harjoittelee kohdekielisten taulukoiden, karttojen ja kaavioiden tulkitsemista

Matematiikka

- Ymmärtää keskeisiä matemaattisia käsitteitä molemmilla opetuskielillä
- Harjoittelee käsitteiden käyttöä
- Kehittää kohdekielellä vastaamista

Taito- ja taideaineet

- Taito- ja taideaineet opetetaan molemmilla opetuskielillä mahdollisuuksien mukaan
- Lyhyet ohjeet ja välineistön nimet englanniksi

4. lk Kirjallisen ilmaisun kehittäminen

Tavoite

- Käyttää englantia vuorovaikutustilanteissa, pyrkii ylläpitämään englannin kielistä keskustelua
- Kehitetään kirjallisen tuottamisen taitoja
- Lukutaidon kehittyminen
- Tutustutaan englannin kielen eri variantteihin

Sisältö

- Ääntämisen ja intonaation harjoittelu
- Luetaan ja tuotetaan lyhyitä yhtenäisiä tekstejä ja tuotoksia opiskeltavista aiheista.
- Harjoitellaan esim. imperfektin käyttöä
- Tutustutaan erilaisiin tekstityyppeihin
- Ääneen lukiessa huomioidaan tekstin rytmi ja eläydytään.

Ympäristöoppi

- Laajennetaan kohdekielen käyttöä opetuksessa
- Harjoitellaan vastaamista kohdekielellä suullisesti ja kirjallisesti
- Harjoittelee kohdekielisten taulukoiden, karttojen ja kaavioiden tulkitsemista

Matematiikka

- Kohdekielellä vastaaminen rutinoituu
- Hallitsee tutut ja keskeiset termit molemmilla opetuskielillä

Yhteiskuntaoppi

- Tutustuu keskeisiin käsitteisiin englanniksi
- Harjoittelee käsitteiden käyttöä
- Harjoittelee keskustelemaan ajankohtaisista asioista kohdekielellä
- Harjoittelee kohdekielisten tekstien ymmärtävää lukemista

Taito- ja taideaineet

- Taito- ja taideaineet opetetaan molemmilla opetuskielillä mahdollisuuksien mukaan
- Lyhyet ohjeet ja välineistön nimet englanniksi

5. lk Lukutaidon syventäminen

Tavoite

- Vaihtaa ajatuksia/ tietoja ja ylläpitää vuoro-vaikutusta
- Siirrytään arkikielestä kohti asiapitoisempaa tekstiä ja sanavarastoa
- Lukurutiinin kehittyminen ja erilaisten luku-tekniikoiden hyödyntäminen
- Tunnistaa tekstilajeille ja kerronnalle tyypillisiä sävyjä ja ilmaisun keinoja
- Englannin kielen variantteihin tottuminen

Sisältö

- Vahvistaa kielenkäytön ymmärrettävyyttä ja sujuvuutta
- Synonyymien käyttäminen, idiomeihin tutustuminen, kielen rikastuttaminen niin puhuessa kuin kirjoitettaessakin
- Kieliopillisten rakenteiden osaamisen lisääminen ja laajentaminen, esim. aikamuodot, pää- ja sivulauseet
- Erilaisten tekstien lukeminen yksin ja yhdessä
- Luetun ymmärtämisen syventäminen

Ympäristöoppi

- Osaa esittää keskeisimmät asiat englanniksi
- Pystyy päättämään tuntemattomia käsitteitä asiayhteyden perusteella
- Osaa tulkita kohdekielisiä taulukoita, karttoja ja kaavioita
- Harjoittelee kirjoittamaan itsenäisesti lyhyitä kappaleita eri tietolähteitä apuna käyttäen

Matematiikka

- Osaa kuvata ratkaisuprosessia englanniksi
- Harjoittelee perustelevaan ja arvioimaan tuloksen järkevyyttä kohdekielellä
- Harjoittelee antamaan ja ymmärtämään vertaispalautetta kohdekielellä

Historia

- Tutustuu keskeisiin käsitteisiin
- Harjoittelee ymmärtämään syitä ja seurauksia kohdekielisessä yksinkertaisessa tekstissä
- Pystyy päättämään tuntemattomia käsitteitä asiayhteyden perusteella

Taito- ja taideaineet

- Taito- ja taideaineet opetetaan molemmilla opetuskielillä mahdollisuuksien mukaan
- Lyhyet ohjeet ja välineistön nimet englanniksi

6. lk Monilukutaidon kehittäminen

Tavoite

- Ymmärtää ja erottaa kuulemaansa uutta ja haastavaa sanastoa sisältävän puheen oleellisen sisällön
- Ymmärtää kuulemaansa eri englannin varianteista
- Monenlaisten tekstien lukeminen, kirjoittaminen, tulkitseminen ja tuottaminen globaalissa maailmassa
- Opettelee arvioimaan kriittisesti lukemaansa
- Tutustuu muihin kulttuureihin kirjallisuuden avulla

Sisältö

- Oppaat, käsikirjat, sähköpostit, blogit, uutiset, kartat, laulut, sanakirjat, aikataulut jne.
- Peruslukutaito, numeerinen lukutaito, kuvalukutaito ja medialukutaito englanninkielisessä kontekstissa
- Löytää tekstistä syy-yhteyksiä

Ympäristöoppi

- Osaa esittää keskeisimmät asiat englanniksi
- Pystyy päättämään tuntemattomia käsitteitä asiayhteyden perusteella
- Osaa tulkita kohdekielisiä taulukoita, karttoja ja kaavioita
- Harjoittelee kirjoittamaan itsenäisesti lyhyitä kappaleita eri tietolähteitä apuna käyttäen

Matematiikka

- Osaa kuvata ratkaisuprosessia englanniksi
- Harjoittelee perustelemaan ja arvioimaan tuloksen järkevyyttä kohdekielellä
- Harjoittelee antamaan ja ymmärtämään vertaispalautetta kohdekielellä

Yhteiskuntaoppi

- Harjoittelee antamaan ja ymmärtämään vertaispalautetta kohdekielellä
- Osaa tulkita kohdekielisiä taulukoita, karttoja ja kaavioita

Historia

- Tutustuu keskeisiin käsitteisiin
- Harjoittelee ymmärtämään syitä ja seurauksia kohdekielisessä yksinkertaisessa tekstissä
- Pystyy päättämään tuntemattomia käsitteitä asiayhteyden perusteella

Taito- ja taideaineet

- Taito- ja taideaineet opetetaan molemmilla opetuskielillä mahdollisuuksien mukaan
- Lyhyet ohjeet ja välineistön nimet englanniksi

2. vuosiluokka

Englannin kielen hyvän osaamisen taso

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Ymmärtää lyhyitä toistuvia ohjeita.	Osaa rajatun määrän lyhyitä ulkoa opeteltuja ilmauksia ja keskeistä sanastoa.	Osoittaa kiinnostusta lukemiseen englannin kielellä.	Osaa kirjoittaa oikein yksinkertaisia, tuttuja sanoja ja lyhyitä virkkeitä.
Keskittyy kuuntelemaan ja toimimaan ohjeen mukaisesti.	Osallistuu helppoon ja tuttuun keskusteluun.	Tunnistaa tuttuja sanoja ja lyhyitä virkkeitä.	Tuottaa ymmärrettävää tekstiä kirjoitusvirheistä huolimatta.

2. vuosiluokka

Englannin kielen välttävän osaamisen taso

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Oppilas ymmärtää tuuimmat lyhyet ohjeet.	Osaa tuottaa pienen määrän tuttuja jokapäiväisiä fraaseja.	Tunnistaa pienen määrän sanoja tuetusti.	Harjoittelee kirjoittamaan lyhyitä sanoja.

4. vuosiluokka

Englannin kielen hyvän osaamisen taso

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Keskittyy kuuntelemiseen ja osallistuu keskusteluun kuulemastaan.	Kehittää omaa ääntämistään.	Ymmärtää lukemistaan.	Käyttää sanakirjaa oikeinkirjoituksen apuna.
Osoittaa ymmärtäneensä kuulemansa.	Käyttää selkeää ja ymmärrettävää englantia erilaisissa, tutuissa tilanteissa.	Lukee sujuvasti erilaisia tekstejä.	Kirjoittaa oikein tuttuja, pitkiäkin sanoja ja lyhyitä virkkeitä.
Ymmärtää muutamaa tuttua varianttia (esim. britti, amerikkalainen)	Osallistuu rohkeasti ja aktiivisesti.	Kartuttaa sanavarastoaan.	Kirjoittaa lyhyitä, ymmärrettäviä juonellisia tekstejä.

4. vuosiluokka

Englannin kielen välttävän osaamisen taso

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
Keskittyy kuuntelemaan.	Osallistuu tutuissa tilanteissa tuetusti.	Lukee lyhyitä tekstejä.	Kirjoittaa lyhyitä tekstejä tuetusti.
Ymmärtää osan kuulemastaan.		Ymmärtää tuttuja ilmiöitä käsitteleviä tekstejä.	

6. vuosiluokka Englannin kielen hyvän osaamisen taso			
Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
<p>Ymmärtää arkista, koulumaailmaan liittyvää puhetta.</p> <p>Ymmärtää puheesta eri aineisiin liittyvät keskeiset asiat.</p> <p>Erottaa vaikeammatkin kuullusta oleellisen.</p>	<p>Osaa kertoa lähipiiristään ja arkisista asioista ja oppisisällöistä luontevasti ja monipuolisesti.</p> <p>Käyttää selkeää englantia erilaisissa tilanteissa.</p> <p>Osallistuu rohkeasti ja aktiivisesti puhetilanteisiin, esittää mielipiteitä ja tekee kysymyksiä.</p>	<p>Lukee muutaman sivun pituisia tekstejä tutuista aiheista ja pystyy seuraamaan tekstin pääasioita.</p> <p>Lukee itsenäisesti.</p> <p>Ymmärtää ja analysoi lukemaansa.</p>	<p>Pärjää kirjoittamalla tavanomaisissa arkisissa tilanteissa englannin kielellä esimerkiksi sähköposteja.</p> <p>Osaa kirjoittaa englanniksi erilaisia, lyhyitä ja yksinkertaisia kuvauksia omasta kokemuksestaan, arkipäiväisestä asiasta tai oppisisällöistä.</p> <p>Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja perusrakenteet oikein.</p>
6. vuosiluokka Englannin kielen välttävän osaamisen taso			
Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
<p>Ymmärtää keskeisiä kohtia arkisesta, koulumaailmaan liittyvästä puheesta.</p> <p>Erottaa vaikeammatkin kuullusta joitakin tuttuja käsitteitä.</p>	<p>Osaa kertoa lähipiiristään ja arkisista asioista sekä oppisisällöistä keskeisen aineksen yksinkertaisin lausein.</p> <p>Yrittää osallistua keskusteluihin.</p>	<p>Lukee yhden sivun tekstejä. Tunnistaa kaikkein keskeisimmät asiat.</p> <p>Lukee pitkiäkin tekstejä tuetusti.</p> <p>Ymmärtää lukemansa.</p>	<p>Pärjää kirjoittamalla lyhyitä virkkeitä ja tekstejä käyttäen sanakirjaa oikeinkirjoituksen apuna.</p> <p>Kirjoittaa sanat ja perusrakenteet oikein.</p> <p>Kirjoittaa lyhyitä, ymmärrettäviä juonellisia tekstejä.</p>

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielillä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus

(Lanula 14.6.2016 § 55)

Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatustieteellisen järjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatustieteelliseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.¹⁸³

12. Valinnaisuus perusopetuksessa

(HYLA 15.12.2020 § 151)

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsi- työ, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoainetta tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimäärinä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

¹⁸³ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §

Yleisessä tuntijaossa taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään siten, että kaikki oppilaat opiskelevat: **kuvataidetta** vuosiluokilla 3., 4. ja 6. yhden (1) vuosiviikkotunnin/vuosiluokka ja **käsityötä** vuosiluokilla 4., 5., 6. ja 7. yhden (1) vuosiviikkotunnin/vuosiluokka ja vuosiluokilla 8. ja 9. kaksi (2) vuosiviikkotuntia/vuosiluokka jää oppilaan omaan valintaan koulun tarjonnan mukaan.

Musiikkipainotteisessa opetuksessa taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään siten, että kaikki oppilaat opiskelevat niistä **musiikkia** vuosiluokilla 3., 8. ja 9. kaksi (2) vuosiviikkotuntia/vuosiluokka sekä vuosiluokilla 4., 5., 6. ja 7. yhden vuosiviikkotunnin/vuosiluokka ja **käsityötä** 5. vuosiluokalla yhden (1) vuosiviikkotunnin.

Liikuntapainotteisessa opetuksessa taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään siten, että kaikki oppilaat opiskelevat: **liikuntaa** vuosiluokilla 6. ja 7. yhden (1) vuosiviikkotunnin/vuosiluokka sekä vuosiluokilla 8. ja 9. kaksi (2) vuosiviikkotuntia/vuosiluokka ja **käsityötä** 6. vuosiluokalla yhden (1) vuosiviikkotunnin. Liikuntapainotteinen opetus alkaa Kotkassa 6. vuosiluokalta, joten vuosiluokilla 1-5 oppilaat noudattavat yleistä tuntijakoa.

Musiikki- ja liikuntapainotteisessa opetuksessa musiikin ja liikunnan opintojen laajuus, tavoitteet, sisällöt sekä oppimisympäristöt ja työtavat kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁸⁴ Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle.¹⁸⁵

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetus-aikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

Valinnaiset aineet

Yleisessä tuntijaossa valinnaisten aineiden tunnit käytetään siten, että: oppilaat valitsevat koulun valinnaisainetarjottimen eri oppiaineista tai useasta oppiaineesta muodostetusta oppiainekokonaisuudesta vuosiluokilla 4., 5. ja 6. yhden (1) vuosiviikkotunnin/vuosiluokka ja vuosiluokilla 8. ja 9. kolme (3) vuosiviikkotuntia/vuosiluokka.

Musiikkipainotteisessa opetuksessa valinnaisten aineiden tunnit käytetään siten, että: vuosiluokilla 4., 5., 6., 8. ja 9. musiikkia opiskellaan yksi (1) vuosiviikkotunti/vuosiluokka ja näiden lisäksi vuosiluokilla 8. ja 9. oppilaat valitsevat koulun valinnaisainetarjottimen eri oppiaineista tai useasta oppiaineesta muodostetusta oppiainekokonaisuudesta kaksi (2) vuosiviikkotuntia/vuosiluokka.

Liikuntapainotteisessa opetuksessa valinnaisten aineiden tunnit käytetään siten, että liikuntaa opiskellaan vuosiluokilla 6., 8. ja 9. yksi (1) vuosiviikkotunti/vuosiluokka ja näiden lisäksi vuosiluokilla 8. ja 9. oppilaat valitsevat koulun

¹⁸⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

¹⁸⁵ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

valinnaisainetarjottimen eri oppiaineista tai useasta oppiaineesta muodostetusta oppiainekokonaisuudesta kaksi (2) vuosiviikkotuntia/vuosiluokka.

Kaksikielisessä opetuksessa valinnaisten aineiden tunnit käytetään siten, että vuosiluokilla 4., 5. ja 6. käytetään yksi (1) vuosiviikkotunti/vuosiluokka ja vuosiluokilla 8. ja 9. kaksi (2) vuosiviikkotuntia/vuosiluokka A2 kielen opiskeluun.

Valinnaiset aineet, niiden laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöt, työtavat, tuki sekä ohjaus kuvataan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielille varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

Vapaaehtoisia ja valinnaisia kieliä tarjotaan seuraavasti:

Valinnaisena B2-kielenä tarjotaan ranskaa, saksaa ja venäjää vuosiluokilla 8. ja 9. kaksi vuosiviikkotuntia/vuosiluokka. Valinnainen B2-kieli on yksi kyseisten vuosiluokkien valinnaisista aineista.

Kaupungin kieliohjelmassa on päätetty erikseen, mitä kieliä tarjotaan A1-kielinä, B1-kielinä, vapaaehtoisena tai valinnaisena A2-kielenä tai valinnaisina B2-kielinä. B2-kieli voi olla yksi vuosiluokkien 8. ja 9. valinnaisista aineista.

Vieraiden kielten vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöt, työtavat, tuki ja ohjaus kuvataan tarkemmin opetussuunnitelman luvuissa 14 ja 15 vieraiden kielten kohdalla.

13. Opetus vuosiluokilla 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvamisen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Esiopetuksesta perusopetukseen

Esiopetusvuoden aikana lapsi osallistuu alkuluokkatoimintaan sekä esiopetuksen ja koulun yhteisiin tilaisuuksiin ja juhliin. Laaja-alaisen erityisopettajan yhteistyö esiopetuksen kanssa tiivistyy kevääseen. Lisää tästä yhteistyöstä löydät [täältä](#).

Vastaanottavan koulun rehtori vastaa nivelpalaverien toteutumisesta ja koollekutsumisesta. Nivelpalaverin tehtävä on saattaa koulun tietoon ne seikat, jotka auttavat opetuksen ja oppimisen tuen suunnittelua ja toteuttamista sekä oppilashuollollisten palvelujen järjestämistä. Nivelvaiheen palaveriin osallistuvat esiopetuksen opettaja, vastaanottavan koulun opettaja ja/tai rehtori, laaja-alainen erityisopettaja sekä tarvittaessa (tehostettu ja erityinen tuki) varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Salassapitosäädösten mukaisesti luokanopettaja vastaanottaa tiedot omista oppilaistaan. Mikäli luokanopettaja ei ole vielä tiedossa, rehtori ja/tai laaja-alainen erityisopettaja vastaanottaa tiedot. Nivelvaiheen palaveri toteutetaan viimeistään huhtikuussa. Tarvittaessa palaveriin osallistuvat myös kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi tai koulu-kuraattori. Saatujen tietojen perusteella rehtori, opettajat ja laaja-alainen erityisopettaja suunnittelevat tarpeelliset tukitoimet.

Eriyisen tuen oppilaiden HOJKS- palaveri järjestetään siirtymävaiheessa keväällä ennen kouluun siirtymistä. Mikäli luokanopettaja/erityisluokanopettaja ei ole vielä tiedossa palaveri voidaan järjestää alkusyksystä. Palaveriin osallistuvat mahdollisuuksien mukaan kaikki lapsen oppimista ja kasvua tukevat yhteistyötahot. Yksittäisen lapsen asioissa tiedonsiirtopalaverin käytännön toteutuksesta löytyy tietoa oppimisen ja koulunkäynnin tuesta ker-tovassa kappaleessa [täältä](#).

Kolmiportaisen tuen asiakirjojen siirtämisen tarkempi ohjeistus löytyy [täältä](#).

Vastaanottavan koulun rehtori huolehtii siitä, että esiopetusvuoden keväällä koululla järjestetään lapsille mahdollisuus kouluun tutustumiseen ja annetaan tietoa huoltajille koulun oppimisympäristöistä, koulun toiminnasta, henkilöstöstä ja mahdollisesta aamu- ja iltapäivätoiminnasta sekä kerhotoiminnasta.

Ensimmäisen luokan syyslukukaudella esiopetuksen opettajien ja luokanopettajien on mahdollista pitää yhteistyöpalaveri, jonka tavoitteena on oppilaiden koulupolun alkamisen seuranta ryhmätasolla. Koollekutsujana toimii luokanopettaja. Tarvittaessa opettajat järjestävät yhteistyöpalaverin myös yksittäisen oppilaan asiassa.

13.2 Laaja-alainen osaaminen

Vuosiluokat 1-2

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

L1

- Ohjataan lasta kysymään, kuuntelemaan ja tekemään havaintoja ympäröivästä maailmasta.
- Ohjataan lasta kuuntelemaan toisten mielipiteitä sekä arvostamaan omaa ja muiden ajattelua.
- Autetaan lasta tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittää oppimisstrategioitaan.
- Vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä sekä ohjataan havaitsemaan syy-seuraussuhteita.
- Autetaan lasta ymmärtämään harjoittelun merkitys.
- Tuetaan myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä.

L2

- Opastetaan lasta vastaanottamaan ja antamaan rakentavaa palautetta.
- Ohjataan lasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta.
- Kannustetaan lasta tutustumaan ja arvostamaan oman perheen, luokan, koulun ja lähiympäristön tapakulttuureita.
- Ohjataan lasta näkemään kulttuurillinen monimuotoisuus myönteisenä voimavarana.
- Ohjataan lasta käyttämään monipuolisia tapoja ilmaista itseään ja olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

L3

- Annetaan lapselle mahdollisuus kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä.
- Opitaan huolehtimaan omista ja yhteisistä tavaroista ja ympäristöstä.
- Ohjataan lasta ymmärtämään yhteisten pelisääntöjen- ja hyvien tapojen merkitys.
- Rohkaistaan lasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä.

L4

- Ohjataan lasta käyttämään, tuottamaan ja tulkitsemaan ikätasoaan vastaavia tekstejä, symboleja, käsitteitä ja merkitsemistapoja.
- Ohjataan lasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja, kaavioita ja karttoja ja tuetaan näin lapsen kuvallisuuden kehittymistä.
- Harjoitellaan omien töiden dokumentointia erilaisin menetelmin.
- Ohjataan lasta kriittisen ajattelun kehittämiseen.

L5

- Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja ja niiden käyttämistä opiskelun välineenä harjoitellaan.
- Pelillisyyttä hyödynnetään opiskelussa.
- Pohditaan yhdessä lasten kanssa tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja.
- Ohjataan lasta tutustumaan ohjelmoinnin perusteisiin ja sanallisiin ohjelmointitehtäviin.
- Hyödynnetään tv:n somia mahdollisuuksia opetuksen ehyttäjänä ja lapsen kokemusmaailman rikastajana opetuksessa.

L6

- Tuetaan lasta omaksumaan yritteliäs ja sisukas työskentelytapa.
- Tuetaan lasta ottamaan vastuu omasta työskentelystään.
- Lasta ohjataan ymmärtämään loppuunsaattamisen merkitys työskentelyssä.
- Lasta kannustetaan tunnistamaan omat vahvuutensa.
- Ohjataan ryhmässä toimimiseen ja yhteistyöhön muiden kanssa.

L7

- Tuetaan lapsen toimimista yhdessä muiden kanssa neuvotellen, sovitellen ja ristiriitoja ratkaisten.
- Luodaan lapselle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä.
- Luodaan käytänteitä, jossa lapsi pääsee mukaan pohtimaan ja suunnittelemaan omaa opiskeluaan, ryhmän toimintaa sekä koulun toimintaa oman ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti.
- Vahvistetaan lapsen pystyvyyden tunnetta ja autetaan hahmottamaan pienenkin roolin tärkeys suuressa kokonaisuudessa.

L8

- Tuetaan lasta omaksumaan yritteliäs ja sisukas työskentelytapa.
- Tuetaan lasta ottamaan vastuu omasta työskentelystään.
- Lasta ohjataan ymmärtämään loppuunsaattamisen merkitys työskentelyssä.
- Lasta kannustetaan tunnistamaan omat vahvuutensa.
- Ohjataan ryhmässä toimimiseen ja yhteistyöhön muiden kanssa.

1. Ajattelu ja oppimaan oppiminen

2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

4. Monilukutaito

5. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

6. Työelämätaidot ja yrittäjyys

7. Osallistuminen vaikuttamiseen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen

Oppiminen ja kansainvälinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämässä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työkaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankinta-tehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3 Paikallisesti päätettävät asiat

Kotkan perusopetuksen opetussuunnitelma noudattaa runkoa, jossa jokainen luku rakentuu valtakunnallisesti päätetyn Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 mukaisesti.

Paikalliset painotukset ja ratkaisut löytyvät jokaisen luvun lopusta kursivoidulla tekstillä ja Merikaupunki Kotka -logolla.

13.4 Oppiaineet

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja toisen kotimaisen kielen opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsema-tonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
	<i>yhteinen</i>	<i>yhteinen</i>	<i>valinnainen</i>
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-

ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romani-kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittoma-kieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kielenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

13.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, monilukusekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Arviointitaulukko liitteenä

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3
<i>1. luokka: - Oppilas oppii toimimaan pari- ja ryhmätyötilanteissa tasavertaisesti toisten kanssa kuunnellen sekä omia mielipiteitä esittäen.</i>		
<i>2. luokka: - Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti parin kanssa tai ryhmässä yhteisen tavoitteen hyväksi</i>		
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L7
<i>1. luokka: - Oppilas oppii tuottamaan draamaa improvisoiden, sekä esittämään kuultua tai itse lukemaansa tai kirjoittamaansa tekstiä.</i>		
<i>2. luokka: - Oppilas oppii käyttämään draamaa yhä enenevässä määrin ilmaisun välineenä sekä tuottamaan itse draamatekstejä kirjallisesti joko yksin, parin kanssa tai ryhmässä.</i>		
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7
<i>1. luokka: - Oppilas oppii hyväksymään erilaisia tapoja viestiä asioita.</i>		

2. luokka:

- *Oppilas oppii tekemään yhteistyötä toisten oppijoiden kanssa ja tukemaan muista kulttuureista tulevien lasten pyrkimystä oppia suomen kieltä.*

Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan

S2

L1, L4, L5

1. luokka:

- *Oppilas oppii mekaanisen lukutaidon ja oppii vähitellen myös ymmärtämään lukemaansa.*

2. luokka:

- *Oppilas oppii yhä enenevässä määrin ymmärtämään lukemaansa tekstiä.*

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä

S2

L1, L2, L4

1. luokka:

- *Oppilas oppii kuuntelemaan tarkasti opettajan lukiessa, vastamaan opettajan tekemiin kysymyksiin sekä tekemään myös itse kuulusta/lukemastaan tekstistä kysymyksiä.*

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

S2

L1, L4, L5

1. luokka:

- *Oppilas oppii käyttämään tiedonhankinnan keinona kuvia ja yksinkertaisia tekstejä eri lähteistä.*

2. luokka:

- *Oppilas oppii yhä enenevässä määrin käyttämään eri lähteitä tiedonhaussa, myös mediatekstejä.*

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

S2

L2, L4, L5

1. luokka:

- *Oppilas oppii keskustelemaan kuullusta tai luetusta tekstistä sekä oppii perustelemaan mielipiteensä.*

Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

S3

L1, L4, L5,
L7

2. luokka:

-Oppilas oppii kirjoittamaan käsin selkeästi luettavalla käsialalla tai koneella pääpainon ollessa luovassa kirjoittamisessa.

T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä

S3

L2, L4, L5

2. luokka:

- Oppilas kehittää lausetajuaan ja ymmärtää käsitteen virke ja alkaa käyttää sitä omissa kirjoitelmissaan.

T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsikirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

S3

L1, L4, L5

1. luokka:

- Oppilas oppii kirjoittamaan omaa kirjakielistä tekstiä. Oppilas oppii faktan ja fiktion erot.

2. luokka:

- Oppilas oppii tuottamaan omaa kirjakielistä tekstiä. Oppilas syventää taitoaan tunnistaa ja tuottaa mm. yhdyssanoja, äng-äänteitä, kaksoiskonsonantteja sekä pitkiä vokaaleja varsinkin kirjoituksessa.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

S4

L2, L4, L7

1. luokka:

- Oppilas oppii leikittelemään kielellä kuunnellen ja keksien loruja ja riimipareja.

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön

S4

L2, L3, L4

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

1. luokka:

- Oppilas oppii toimimaan yhteisössä.

2. luokka:

- Oppilas oppii toimimaan erilaisissa oppijayhteisöissä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellessään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetaivoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelunsa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Litteenä arviointitaulukko

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovituilla tavoilla. Huomioidaan Kulttuuripolku.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilas saa vertaistukea oppimistilanteissa. Opettaja antaa tukiopetusta tarpeen mukaan.

13.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää. Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediasessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttölanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista[2]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta[3]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai

- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Litteenä arviointitaulukko

Suomi toisena kielenä opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L2, L4
<i>- Oppilas oppii hahmottamaan puhutun kielen sanavirrasta sanoja ja kysymään, mikäli ei jotakin asiaa ymmärrä.</i>		
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1	L1, L2, L7
<i>-Oppilas oppii varsinkin verbejä, joilla voi kertoa itsestään, ajatuksistaan ja tunteistaan.</i>		
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		

T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen S2 L1, L2, L4

-Oppilas oppii lukemaan joko kirjain-äänne-tavu-sana-periaatteella liu'uttaen tai muilla, esim. kokonaissa-naopetuksen keinoin, oppilaan kypsyydestä riippuen.

T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan S2 L2, L4

Tekstien tuottaminen

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista S3 L2, L4

- Oppilaan ei tarvitse osata nimetä kieliopillisia kategoriaita adjektiivi, substantiivi, verbi, mutta oppii käyttämään niitä puheessa ja kirjoituksessa.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja S3 L4, L5

- Oppilas oppii kirjoittamaan selkeästi luettavaa käsialaa.

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita S3 L1, L4, L5

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen S4 L4, L6, L7

T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen S4 L2, L4

T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin S4 L2

- Oppilas oppii arvostamaan myös omaa äidinkieltään esim. lukemalla kirjallisuutta ja muita tekstejä omalla äidinkielellään.

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödynävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhe- tapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havainnoita ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelunsa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Liitteenä arviointitaulukko

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vl 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

13.4.1.3 Muut äidinkielen oppimäärät valtakunnallisissa ops- perusteissa

Ruotsin kieli ja kirjallisuus (Svenska och litteratur)

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokursen inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I årskurserna 1-2 är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttrycksätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K3
M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa	I1	K1, K2, K7
M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama	I1	K1, K2, K7
M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt	I1	K1, K2, K7
Att tolka texter		
M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse	I2	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys	I2	K1, K2, K4
M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt	I2	K1, K4, K5
M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsoplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsoplevelser	I2	K2, K4, K5

Att producera texter

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift	I3	K1, K4, K5, K7
M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer	I3	K2, K4, K5
M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner	I3	K1, K4, K5

Att förstå språk, litteratur och kultur

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra	I4	K2, K4, K7
M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek	I4	K2, K3, K4
M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra	I4	K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Under årskurs 1 fokuserar man på att eleverna lär sig lyssna och uttrycka sig och på grundläggande läs- och skrivfärdighet samt laborering med talat språk och dramatiseringar. Eleverna bearbetar och reflekterar kring många slag av barnlitteratur i olika medier.

I1 Att kommunicera: Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsoplevelsorna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iakta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Saamen kieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiainneiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkupe räiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä kulttuurisäl löistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohiti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 1–2 saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa painopiste on oppilaiden rohkaisemissa ja innostamisessa käyttämään saamen kieltä sekä kehittämään itseilmaisuu- ja vuorovaikutustaitoja yksilöllisten edellytysten pohjalta. Keskeistä on huolehtia kielellisen tietoisuuden, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen sekä monilukutaidon kehittymisestä. Opetuksessa otetaan huomioon erityisesti kuuntelutaitojen ja kuullun ymmärtämisen merkitys puheen, kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon perustana. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun ja draamaan sekä monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta alkuopetukseen niin saamen kielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 innostaa oppilasta kehittämään taitoaan esittää ajatuksia, kokemuksia ja mielipiteitä sekä kysyä ja kuunnella	S1	L1, L2
T2 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja vahvistamalla kielellistä ja kehollista ilmaisua ja mielikuvitusta sekä ohjata osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman keinoin	S1	L2
T3 tukea oppilaan viestijäkuvan rakentamista siten, että oppilas oppii toimimaan saamen kielellä erilaisissa viestintätilanteissa ja ymmärtää ihmisten viestivän eri tavoin	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T6 herättää oppilaan kiinnostus omaehtoista lukemista kohtaan tarjoamalla saamelaiseen kulttuuriin liittyviä virikkeitä, luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjonon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L1, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 ohjata oppilasta tuottamaan monimuotoisia tekstejä eri tarkoituksiin ja luoda edellytyksiä myönteisille tekstien tuottamisen, yhdessä tekemisen ja tekstien jakamisen kokemuksille	S3	L2, L5, L1, L4
T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T9 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja rakentamaan omia tekstejä, harjaannuttamaan käsikirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta löytämään käyttämästään sähköisestä välineestä saamen kielen fontit	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta tekemään havaintoja sanojen ja ilmaisujen merkityksistä, kielenkäytöstä, kielestä ja saamen kielen varianteista	S4	L2, L1, L4

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja ymmärtämään monimuotoiseen saamelaiseen kulttuuriin ja saamen kieleen liittyviä piirteitä	S4	L1, L2
T12 ohjata oppilasta tutustumaan saamenkieliseen lastenkirjallisuuteen, erilaisiin saamelaisiin perinteisiin ja oman alueen kulttuurimuotoihin ja -tarjontaan sekä ohjata häntä arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta	S4	L1, L2, L7

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T13 innostaa oppilasta kehittämään eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä ja hyödyntämään äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	L1, L4
T14 tukea oppilasta omaksumaan tiedonhaluinen tapa opiskella	S5	L1, L2, L7

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyn-tävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan runsaasti tilaisuuksia ihmetellä, kertoa ja keskustella ryhmässä muun muassa perinteenmukaisen muistelun ja draaman avulla monipuolisesti erilaisissa rooleissa. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa tarjoamalla kokemuksia erilaisista viestintätilanteista. Mahdollisuuksien mukaan tarjotaan myös tilaisuuksia vierailuihin ja kanssikäymiseen eri-ikäisten saamen kieltä puhuvien kanssa. Opetellaan käyttämään kieltä kohteliaasti ja tilanteen mukaisesti. Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla lastenkirjallisuuden, saamelaisten tarinoiden ja lyriikan, satujen, kertomusten, lorujen, tietotekstien, mediatekstien ja pelien käsittelyyn.

S2 Tekstien tulkitseminen: Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia kertovia ja kuvaavia tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan ymmärtämisen strategioita kuten ennen kuuntelua/lukemista, kuuntelun/lukemisen aikana ja sen jälkeen. Keskustellaan teksteistä, pohditaan sanavalintoja, sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Tarjotaan saamelaiseen kulttuuriin liittyviä virikkeitä oppilaita tarinoiden ja tekstien tuottamisen pohjaksi.

S3 Tekstien tuottaminen: Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi, harjoitellaan tekstin suunnittelua ja tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Opetellaan isot ja pienet tekstauskirjaimet ja niillä kirjoittamista sekä näppäintaitoja. Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Opetellaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyyppillisiä tekstuaalisia ja kielellisiä perusrakenteita, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoja, sekä opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä sekä tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tällöin otetaan huomioon oppilaan rinnakkais- ja monikielisyys. Havainnoidaan ja pohditaan saamen kielen piirteitä, sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja sekä niiden merkityksiä. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Harjoitellaan erityisesti sukulaisnimityksiä oppilaan läheisen sukuyhteisön sisältä. Leikitellään kielillä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla tutustuen myös muihin saamen kieleen. Tarjotaan runsaasti tilaisuuksia kuulla tarinointia (*mainâstem, mainstem, máinnasteapmi*) sekä osallistua saamenkieliseen keskusteluun ja saamelaiseen kontekstiin liittyviin tapoihin ja toimintoihin vanhojen ja nykyisten perinteiden, tapakulttuurin ja juhlaperinteiden kautta. Harjoitellaan kertomaan ja kuvaamaan asioita puhuen ja monimuotoisin tekstein. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Kartutetaan ja harjoitellaan eri oppiaineiden sanastoa. Huomioidaan tulevien luokka-asteiden ja oppiaineiden kielelliset haasteet ja tutustutaan käsitteiden muodostamiseen.

Romanikieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyystään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 1–2 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista ja innostaa oppilaita käyttämään romanikieltä sekä edistää heidän ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Keskeistä on huolehtia lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen sekä monilukutaidon ja kielellisen tietoisuuden kehittymisestä. Opetuksessa huomioidaan erityisesti kuuntelemisen ja kuullun ymmärtämisen merkitys puheen sekä luku- ja kirjoitustaidon perustana.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä yksin ja yhdessä	S1	L1, L2
T2 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L2, L7
T3 tukea oppilaan viestijäkuvan rakentamista siten, että oppilas oppii toimimaan romanikielellä erilaisissa viestintätilanteissa hyödyntäen kieliyhteisön osaamista	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata ja innostaa oppilasta romanikielen lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L4
T6 rohkaista oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja tiedonhaluiseen tapaan opiskella sekä ohjata häntä hankkimaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 rohkaista ja innostaa oppilasta kuvaamaan asioita puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L2, L4
T8 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä yhdessä ja yksin, myös monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T9 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen kirjoitustapaan ja erikoismerkkeihin sekä innostaa häntä harjoittelemaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta arvostamaan romanikieltä ja vahvistaa hänen tietämystään romanien kerronta- ja kulttuuriperinteestä	S4	L2, L7
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja ymmärtämään monimuotoiseen romanikulttuuriin ja romanikieleen liittyviä piirteitä rinnakkais- ja monikielisyttä hyödyntäen	S4	L1, L2
T12 kannustaa oppilasta arvostamaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta, tutustumaan lastenkulttuuriin ja tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyn-tävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemista, ääntämistä ja suullista ilmaisua ni-meämällä ympäristöä, esineitä ja asioita romanikielellä. Harjoitellaan vuorovaikutus- ja draamataitoja pareittain ja ryhmissä. Tarjotaan kokemuksia monikielisistä viestintätilanteista sekä mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia vierailuihin ja kanssakäymiseen eri-ikäisten romanikieltä puhuvien kanssa. Opetellaan käyttämään kieltä kohteli-aasti ja tilanteen mukaisesti. Hyödynnetään satuja, kertomuksia, loruja, tieto- ja mediatekstejä ja pelejä, myös draaman keinoin.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan lukemista tutustumalla erilaisiin teksteihin ja keskustellaan niistä. Laa-jennetaan sana- ja ilmaisuvarantoa. Pohditaan sanavalintoja, sanojen ja sanontojen merkityksiä ja opitaan käyt-tämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika sekä juoni. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä. Hyödynnetään puhut-tujen tekstien tulkitsemisessä mahdollisuuksien mukaan romaniyhteisön osaamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan romanikielen kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja opitaan tuotta-maan isot ja pienet kirjaimet. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin tuottamista yksin ja yhdessä sekä keskustellaan teksteistä harjoitellen palautteen antamista ja saamista. Opetellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Kuvataan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla. Tarjotaan romanikulttuuriin liittyviä virikkeitä tarinoiden ja tekstien tuottamisen innostamiseksi.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan romanikielen merkitystä itselle, perheelle, lähi-piirille ja koululle. Tutustutaan romanien kerronta- ja kulttuuriperinteeseen hyödyntäen mahdollisuuksien mu-kaan paikallista romaniyhteisöä. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla käytetyistä kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Tarjotaan tilaisuuksia kuulla romanikielistä kerrontaa ja musiikkia.

Viittomakieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomuserinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa otetaan huomioon myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pырkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kie-len sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakie-
len ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakie-
len ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakie-
len ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 1–2 viittomakie-
len ja kirjallisuuden opetuksessa ohjataan oppilasta käyttämään viittomakieltä eri-
laisissa vuorovaikutustilanteissa siten, että aikaisemmin opittu kielitaito otetaan huomioon. Oppilaat oppivat
katsomaan viittomista, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja
itseilmaisutaitoja. Oppilaat omaksuvat viittomakielisen keskustelun perustaidot sekä tutustuvat ikätasoaan vas-
taavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia selviytymään arjen
tilanteista viittomakielellä, oppia vertailemaan ja hyödyntämään eri kielten taitoa sekä käyttämään äidinkieltä
erilaisissa oppimisympäristöissä ja eri oppiaineissa.

Viittomakie- len ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alai- nen osaa- minen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään viittomakielellä ja edistää oppilaan ajatusten, kokemusten ja mielipiteiden esittämisen ja kysymisen taitoja sekä kannustaa häntä kertomaan tarinoita	S1	L1, L2
T2 rohkaista oppilasta kehittämään viittomakielisen keskustelun taitoja ja arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan	S1	L1, L2
T3 kannustaa oppilasta toimimaan yksin ja ryhmässä vahvistaen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, myös draaman avulla	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 herättää oppilaan kiinnostus viittomakielisiä ja kuvallisia tekstejä kohtaan ja aktivoida oppilasta jakamaan niistä kokemuksia ja ajatuksia	S2	L2, L4
T5 virittää oppilaan mielikuvitusta ja ajattelutaitoa	S2	L1
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta saamaan myönteisiä tuottamisen, yhdessä tekemisen ja jakamisen kokemuksia sekä harjoittelemaan erilaisten esitysten suunnittelua ja toteuttamista	S3	L2, L6, L7
T7 tarjota oppilaalle tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita ja tiedonhankinnan tuloksia sekä innostaa häntä tuottamaan monimuotoisia esityksiä	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 herätellä oppilaan kielitietoisuutta ja ohjata tekemään havain- toja kielestä ja kielenkäytöstä sekä auttaa huomaamaan, että	S4	L1,L3

omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tutustua viittomakielisen ja muun kulttuurin eri muotoihin ja perinteisiin sekä ohjata häntä arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kielten ja kulttuurien moninaisuutta

S4

L1, L2

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T10 ohjata oppilasta kehittämään viittomakielen taitoaan eri oppiaineissa ja ohjata hyödyntämään äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa

S5

L1, L2, L3

T11 rohkaista oppilasta omaksumaan tiedonhaluinen tapa opiskella sekä kehittämään monilukutaitoaan

S5

L1, L4, L7

Viittomakielen ja kirjallisuuden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödynnäkövät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Kartutetaan viittomistoa, leikitellään kielellä, kerrotaan omista kokemuksista, havainnoista ja tiedoista. Keksitään omia mielikuvitustarinoita huomioiden kertomuksen peruselementit: tapahtumapaikka ja -aika, juoni ja henkilöt. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Tekstien tulkitseminen: Visuaalista lukutaitoa harjoitellaan tulkitsemalla viittomakielisiä tekstejä ja muita kuvallisia lähteitä. Niiden pohjalta harjoitellaan kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista. Kartutetaan viittomistoa keskustelemalla teksteistä ja jakamalla lukukokemuksia niistä. Työstetään rooli-, draama- ja teatterileikin sekä monimediaisten oppimisympäristöjen avulla erilaisia viittomakielisiä tekstejä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tekstien tuottamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä. Keskustellaan tuotetuista teksteistä yhdessä ja harjoitellaan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan sormiaakko- set ja tutustutaan niiden käyttöön. Harjoitellaan viittomakielisiä vuorovaikutustaitoja muun muassa huomion herättämisen tekniikoita, katsekontaktia, viittojen optimaalista sijaintia, puheenvuoron ottamista, vuorottelua keskustelutilanteessa, ajatusten ja mielipiteiden perustelua, aktiivista seuraamista ja kommentointia.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan erilaisiin kulttuurimuotoihin ja perinteisiin ja havainnoidaan viittomakielisen yhteisön käyttäytymisnormeja ja tapoja. Tutustutaan viittomakielisen yhteisön kulttuuriperinteeseen ja kulttuuritoimintaan.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opetuksessa tutkitaan ja käytetään materiaalina erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa. Järjestetään tilaisuuksia tutkivaan oppimiseen ja vuorovaikutukseen ja tarjotaan monipuolisia oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä monilukutaidon edistämiseksi.

Muu oppilaan äidinkieli

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa

oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoite-taso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuk-sen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuun-nitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huo-mioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (Svenska som andraspråk och litteratur)

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handled-ning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare^[1]. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utvec-kling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommuna-tion, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språk-kunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flersprå-kighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmå-let och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vard-agspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som un-dervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs^[2]. Eftersom undervisningen ska ord-nas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen^[3]. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som an-draspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen

svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I **årskurserna 1–2** ligger undervisningens tyngdpunkt i att skapa en grund för elevernas svenska språk och läs- och skrivfärdigheter samt i att utveckla elevernas studie- och kommunikationsfärdigheter. Undervisningens uppdrag är att väcka elevernas intresse för språk, uttrycksätt och för att tolka och producera olika slags texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs	I1	K2, K4
M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttrycksätt som behövs för det	I1	K1, K2, K7
M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig mångsidigt, även med hjälp av drama	I1	K1, K2, K7
Att tolka texter		
M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd	I2	K1, K2, K4
M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna	I2	K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem	I3	K2, K4
M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter	I3	K4, K5
M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning	I3	K1, K4, K5

Att förstå språk, litteratur och kultur

M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iakttä olikan varianter av talspråk i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende 14 K4, K6, K7

M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda biblioteket och bli bekant med barnkultur 14 K2, K4

M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden 14 K2

Att använda språket som stöd för allt lärande

M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk 15 K1, K2, K4

M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnen och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag 15 K1, K2, K4

M14 handleda eleven att observera sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande 15 K1, K2, K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 1–2

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet formas till helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära, berätta, uttrycka åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan. Eleverna övar sig på att lägga märke till hur språket fungerar i olika situationer: artighetsfraser, åsikts- och känslouttryck, frågeformulering samt att ange nutid och förfluten tid i berättelser. Eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra. Roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen.

I2 Att tolka texter: Elevernas läsfärdigheter och läsförståelse främjas genom användning av begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, ord, stavelse, bokstav och fonem. Eleverna tränar att läsa gemensamt och individuellt valda skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda samt kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsupplevelser. Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter. Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och miljö i synnerhet i berättande och beskrivande texter. Eleverna tränar lässtrategier, vidgar ordförrådet och uttrycksförmågan och lär sig att känna igen berättelsens grundelement (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp).

13 Att producera texter: Eleverna bekantar sig med olika textgenrer och deras typiska drag, såsom ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna övar sig på att producera olika slags skrivna och talade texter både individuellt och tillsammans med andra. Skrivfärdigheterna tränas både för hand och på tangentbord.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna reflekterar över språkets och kulturens betydelser i olika kommunikationssituationer i skolan samt i olika texter som eleverna hör eller läser. Eleverna tränas att ge akt på olika språk och talspråkliga varianter i skolan, i medier och på fritiden. Eleverna övar sig att använda språkliga begrepp för att förstå hur en diskussion fungerar. Eleverna söker litteratur som intresserar och bekantar sig med berättelser, lekar och festtraditioner inom olika kulturer.

15 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna ges modeller för olika språksituationer som har med skolan och lärandet att göra och de får bekanta sig med texter i olika läroämnen. Eleverna genomför enkla uppgifter i informationssökning med koppling till olika läroämnen, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skriva texter samt tränar att förmedla information genom att berätta. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande. Elevers kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.

[1] Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen 422/2012

[2] Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

[3] Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

Suomi ja ruotsi saamenkielisille (Svenska för samisktalande)

Suomi saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISKTALANDE)

Lärokursen svenska för samisktalande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

Suomi ja ruotsi viittomakielisille (Svenska för teckenspåkiga)

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena

kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

13.4.2 Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaistemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden

kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytännöistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja kannustaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin.

13.4.3 Vieraat kielet

13.4.3.1 Englanti A1

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 vieraan kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne kielienoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin. Opetus tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia vieraasta kielestä tai saamen kielestä sekä niihin liittyvistä kulttuureista.

Opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä aidosti itseään kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua

kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Liitteenä arviointitaulukko

VIERAAN KIELEN A1-OPPIMÄÄRÄN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 1–2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	<u>Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet</u>	<u>Tavoitteisiin liittyvät sisällöt</u>	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 tutustutaan, mitä kieliä ja kulttuureita koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa on. Ohjata oppilasta tunnistamaan kohdekieli muista kielistä.	Oppilas oppii tiedostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta arjessaan sekä tunnistamaan kohdekielen muista osaamistaan kielistä. (tavoitetta ei arvioida)	S1 Pohditaan yhdessä, mitä kieliä koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa puhutaan ja tutustutaan niissä esiintyviin kulttuureihin. Keskustellaan eri kielten yhtäläisyyksistä ja eroista.	L1, L2, L5, L7
T2 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kielitaustansa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta	Oppilas oppii arvostamaan omaa kielitaustansa sekä eri kieliä ja kulttuureja. (tavoitetta ei arvioida)	S1 Pohditaan yhdessä kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkitystä ja arvoa eri yhteisöille.	L1, L2
Kielenopiskelutaidot			
T3 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden kanssa ja toimia ryhmässä	Oppilas oppii yhteistyö- ja ryhmätyötaitoja.	S2 Harjoitellaan tekemään yhteistyötä ja työskentelemään pareittain ja ryhmissä.	L1, L2, L6
T4 ohjata oppilasta tekemään havainnot kielestä ja kielenkäytöstä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyä	Oppilas oppii arvaamaan ja päättelemään sanojen ja ilmausten merkityksiä sekä tekemään havainnot kielestä ja kielenkäytöstä. (tavoitetta ei arvioida)	S2 Havainnoidaan pääsääntöisesti puhuttua kieltä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella.	L1, L4, L5
T5 tutustutaan yhdessä erilaisiin tapoihin oppia kieliä	Oppilas oppii tunnistamaan, kokeilemaan, harjoitellaan	S2 Pohditaan, miten kieliä opitaan ja miten kieliä voi oppia. Harjoitellaan erilaisia	L1, L7

ja kokeillaan, millaiset tavot oppia kieliä sopivat oppilaille parhaiten. Harjoitellaan yhdessä asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle.

joittelemaan ja käyttämään erilaisia kielenopiskelutaitoja.

tapoja opiskella kieltä. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa itse- ja vertaisarvioinnin keinoin käyttämällä esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T6 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Oppilas oppii käyttämään kieltä viestintäkumppanin tukemana muutamissa yleisimmin toistuvissa viestintätilanteissa.

S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Keskeisiä sisältöjä ovat eri kielenkäyttötarkoituksiin liittyvät tilanteet, kuten tervehtiminen, hyvästely, omasta itsestä kertominen ja arkeen liittyvät kielenkäyttötilanteet. Opetuksessa harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Osana vuorovaikutusta harjoitellaan sanastoa ja rakenteita fraaseina esimerkiksi laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla.

L1, L2,
L4, L6,
L7

T7 ohjata oppilasta hyödyntämään non-verbaalisia keinoja ja käyttämään erilaisia keinoja päätellä sanojen merkityksiä. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia oivalluksiaan sekä viestin ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia.

Oppilas oppii hyödyntämään erilaisia apukeinoja kuten eleitä, ilmeitä, sanastoja ja TVT-taitoja selviytyäkseen vuorovaikutustilanteista. Oppilas oppii arvaamaan tai päättelämään yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas oppii ilmaisemaan, onko ymmärtänyt kuulemansa. Oppilas oppii tuomaan esille omia oivalluksiaan.

S3 Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan erilaisten viestinnässä tarvittavien apukeinojen, kuten eleiden ja piirtämisen käyttöä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella. Harjoitellaan ilmaisuja, joita tarvitaan, kun viestin ymmärtämisessä on vaikeuksia.

L1, L2,
L3, L4,
L5, L7

T8 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla

Oppilas oppii käyttämään joitakin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia

S3 Totutellaan käyttämään kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia arjen vuorovaikutustilanteissa, kuten tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen ja avun pyytäminen.

L2, L4,
L6, L7

Harjoitellaan luontevaa reagoitusta vuorovaikutustilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään koh-

dekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa

Oppilas oppii ymmärtämään muutamia kuulemiin ja näkemiään sanoja ja ilmauksia.

S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilas tutustuu ensisijaisesti puhuttuihin teksteihin ja vähitellen myös kirjoitettuihin teksteihin sekä arjessa kuuluvaan ja näkyvään kieleen. Kuunnellaan ja havainnoidaan kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Ymmärtämistä harjoitellaan esimerkiksi laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden ja kuvien avulla.

L1, L2,
L3, L4,
L5, L7

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T10 ohjata oppilasta käyttämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa erityisesti puheessa ja harjoittelemaan ääntämistä

Oppilas oppii käyttämään tavallisimpia sanoja ja ilmauksia puheessa sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi.

S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan osana vuorovaikutusta erilaisissa oppilaille tutuissa tilanteissa sekä esimerkiksi kuvien, laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden, draaman ja pelillistämisen avulla. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua vähitellen kirjoittamiseen.

L1, L2,
L3, L4,
L5, L7

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

Lukuvuoden aikana toteutettavan arvioinnin ensisijainen tehtävä on ohjata oppimista kannustavan palautteen avulla. Opettajan antama palaute antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi oppimisen tavoitteista sekä omista taidoista ja niiden kehittamisestä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että opettaja antaa oppilaille mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itse- ja vertaisarvioinnin taitoja osana kielten opiskelua.

Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi tekemiensä havaintojen perusteella oppilaiden osaamista suhteessa kaikkiin opetussuunnitelman perusteissa oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin. Opettajan arvioidessa oppilaan oppimista on huolehdittava siitä, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Litteenä arviointitaulukko

Työtappoihin ja oppimisympäristöihin liittyvät tavoitteet vieraan kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

Työtappojen valinnassa tulee ottaa huomioon erilaiset ja eri taustoista tulevat oppijat sekä oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe. Työtappojen tulee olla monipuolisia, oppilaslähtöisiä ja oppilaita osallistavia. Työtappoja valittaessa lähtökohtana

ovat toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Opetusta voidaan eheyttää niin, että kohdekielen taitojen oppiminen nivotaan muiden oppiaineiden opetukseen.

Työtavoilla ohjataan oppilaita monipuoliseen vuorovaikutukseen, yhteiseen pohtimiseen, kielelliseen uteliaisuuteen ja päättelyyn sekä yhteistyötaitojen kehittämiseen. Työtavoissa yhdistyy leikinomaisuus, musiikki, draama, pelit ja liike sekä

eri aistien hyödyntäminen. Oppilaille tarjotaan suullisen vuorovaikutuksen lisäksi mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja oppia sitä myös kirjoitetun kielen

kautta. Oppilaita ohjataan pohtimaan kielen oppimistaan esimerkiksi Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla sekä vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetuksessa voidaan hyödyntää koko koulua ja koulun lähiympäristöä oppimisympäristöinä. Monikielisyys, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat

näkyvissä oppimisympäristöissä. Kohdekieli kuuluu ja näkyy oppimistilanteissa

ja oppilaalle tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Oppimisympäristöjä voidaan

muuttaa erilaisiin kielenoppimistilanteisiin sopiviksi ja siten mahdollistaa monipuoliset työtavat sekä työskentelyryhmissä ja itsenäisesti. Oppimisympäristöjä

suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppimisympäristöt tukevat oppilaan luontaista uteliaisuutta ja kokeilunhalua sekä leikillisyyttä ja mielikuvitusta, jotta

oppilas rohkaistuu käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan alusta asti. Oppimisympäristöjen avulla vahvistetaan oppilaiden monilukutaidon kehittymistä hyödyntämällä opetuksessa esimerkiksi kuvia, liikettä, ääntä ja erilaisia didaktisia välineitä. Opetuksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja

kohdekieleen liittyvään kulttuuriin hyödyntämällä erilaisia oppimisympäristöjä

sekä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi verkkoyhteyksiä muiden kohdekieltä puhuvien kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A1-oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen

harjoittelu, kielenopiskelutaitojen vahvistaminen sekä toiminnalliset, luovuutta ja

osallisuutta edistävät työtavat tukevat oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia tutustua myös muihin koulun tarjoamiin kieliin. Heille

kerrotaan monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja heitä kannustetaan opiskelemaan monipuolisesti kieliä.

Opetus tulee järjestää oppilaiden lähtökohdat huomioon ottaen ja opetusta tulee

tarvittaessa eriyttää. Oppilaalla on oikeus saada oppimisen tukea tuen tarpeen

ilmetessä. Oppilaan vapauttamiseen kielen opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen harkintaan.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvussa

7. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Oppilaita ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja kiinnostavaa oppimista edistävää aineistoa esimerkiksi verkosta tai kirjastosta.

13.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Liitteenä arviointitaulukko

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittämistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5

T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

1. lk:

- Yhteen- ja vähennyslaskut lukualueella 0-20
- Lukujen 0-10 hajotelmat
- Lukujonotaidot lukualueella 0-20

2. lk:

- Lukualueena 0 – 100
- Kertotaulun käsite
- Kertotaulut 1-5 ja 10.
- Kerto- ja jakolaskun yhteys
- Murtoluvun käsitteen pohjustaminen (kokonainen, puoli)

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuviota myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

1. lk:

- Tunnistettavia tasokuvioita neliö, kolmio, ympyrä ja kappaleita pallo, kuutio.
- Kellonajat tasan ja puoli, tutustutaan pistemerkintään (12.00)
- Rahan käyttö: "kokonaiset" eurot

2. lk:

- Keskeisiä mittayksiköitä metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra.
- Kellonaikoja (yli, vaille, pistemerkintä)
- Rahankäyttö: Eurot ja sentit 100€ asti. Suomessa käytetyt setelit ja kolikot. Merkintämuotona 3€ 20snt (ei desimaalilukuja),

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

1. lk:

- yksinkertaisen taulukon tai diagrammin tulkinta

2. lk

- yksinkertaisen taulukon tai diagrammin laatiminen

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden maantieteellisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

Liitteenä arviointitaulukko

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativimmat peruslaskutoimitusten sovellukset.

13.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon-

että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana^[178] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestäväen kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omassa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsenetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

[178] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3§

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alai- nen osaami- nen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1, L6

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja koulu-yhteisössä

S1-S6

L3, L7

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään

S2-S4, S6

L3

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

S1-S6

L1, L7

T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin

S1-S6

L1, L4

T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä

S1-S6

L1, L4

T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita

S1-S6

L3

T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien

S2, S4, S6

L3, L1

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista

S1-S6

L2, L3

Tiedot ja ymmärrys

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina

S1-S6

L4, L1

T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

S1-S6

L2, L4

T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä

S1, S5

L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

- *elintoiminnot- elintoiminnot*

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys

Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämäntilasta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1. luokka:

- ymmärrys kehon osista
- elämäntilasta

2. luokka:

- elintoiminnot

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1.luokka:

- turvataidot
- lähiympäristö
- liikenne

2. luokka:

- ensiapuaidot
- itsehoito
- avun hakeminen

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1.luokka:

- yleisimmät eliölajit ja elinympäristöt
- vuodenaajat

2. luokka:

- eliölajit ja elinympäristöt
- pihakartta
- kartan idea
- sääilmiöt
- Suomi

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia

tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1. luokka:

- kasvin kasvatusta
- rakennettu ympäristö vs. luonnon ympäristö

2. luokka:

- arjen ilmiöt
- liike ja sen muutos

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1. luokka:

- ravinto
- vesi
- ilma
- lämpö
- huolenpito
- arjen terveystottumukset

2. luokka:

- juomavesi
- ravinnon alkuperä

S6 Kestävän elämäntavan harjoittaminen: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1. luokka:

- tavaroiden huolehtiminen
- omien tekojen merkitys
- kotiseutu

2. luokka:

- kierrätys

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintä-teknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevilla henkilökohtaisilla asioilla. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelu- taitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

13.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle

aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenviertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämäkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Evangelisluterilainen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

1. lk:

- *Painotus oppilaan oman perheen ja suvun historiassa, uskonnoissa ja katsomuksissa -> oman identiteetin rakentuminen*
- *Elämänkaareen liittyvät juhlat*
- *Kirkkovuoteen liittyvistä juhlista erityisesti joulu ja pääsiäinen*
- *Juhliin liittyvät symbolit ja käsitteet*

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

2. lk:

- *Huomion laajentaminen omasta itsestä ja perheestä kouluyhteisöön sekä lähiympäristöön*
- *Kouluyhteisössä sekä Kotkassa esiintyvät uskonnot ja kirkot, niiden juhlat ja tavat*
- *Tutustutaan myös uskonnottomuuteen sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin*

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

1. lkk:

- *Oppilaan omat teot ja niiden seuraukset (oppilaan omasta arjesta nousevat tilanteet)*
- *Vastuu toisista ihmisistä ja toisen asemaan eläytyminen (oppilaan omasta arjesta nousevat tilanteet)*
- *Vastuu ympäristöstä ja luonnosta*
- *Ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyvät elämäkysymykset sekä elämän kunnioittaminen*

2. lk:

- *Tutustutaan alustavasti ihmisarvon ja yksilöllisyyden käsitteisiin (Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö)*
- *Omatunto ja anteeksiantaminen*
- *Empatia ja keskustelutaidot, erityisesti hienotunteisuus vuorovaikutuksessa*

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja

toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Ortodoksinen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

Ortodoksinen uskonnon opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 1-2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto ortodoksinen uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan ortodoksinen uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan ortodoksinen uskonnon kirkkovuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisimpiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

1. lk:

- *minä ortodoksina ja kirkon jäsenenä, oma identiteetti*
- *koululaisjumalanpalvelukset; käyttäytyminen kirkossa*
- *pyhät ihmiset, esim. Nikolaos, epäitsekkyys*
- *oma perhe, erilaiset perheet*
- *enkelit, suojelusenkelit*

2. lk:

- *oma identiteetti vähemmistönä muiden keskellä*
- *minä ortodoksisen kirkon jäsenenä*
- *oma perhe*
- *oma seurakunta*
- *erilaisia ortodoksisia perinteitä, kirkkovuoden kierto*
- *Raamattu pyhänä kirjana*
- *seurakunta*
- *pyhittävät asiat: sakramenteja ja pyhiä toimituksia*
- *kaste, mirhavoitelu, kummi*
- *oma taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä*
- *Herran rukous*
- *kirkkorakennus: kirkon osat ja esineistöä*
- *jumalanpalvelukset:*
 - *jumalanpalvelusten toimittajat*

- *liturgia*
 - *tapahtumaikoneja ja pyhien ihmisten ikoneja*
 - *pyhä ja arki osana kirkkovuoden kulkua*
 - *Raamattu kirkon kirjana: Vanha ja Uusi Testamentti, evankeliumit*
 - *evankelistat, apostolit*
 - *Jumalansynnyttäjä, Jumalanäiti*
 - *kirkkovuosi*
 - *paastot ja hyvän tekeminen*
 - *muodollinen rukoileminen, esimerkiksi Taivaallinen Kuningas, Herra armahda, Pyhä Jumala, pääsiäistropari, Monia vuosia*

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiin perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

1. lk:

- *oman koulun uskontoja, uskonottomuus*
- *omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä juhlia*
- *koululaisjumalanpalvelukset ja käyttäytyminen kirkossa, kirkolliset tavat*
- *pyhä Nikolaos Kotkan kirkon pyhänä*
- *ekumeeniset perheet, kristillisyyden perheessä*
- *kirkolliset tavat: ristinmerkki, ikoni, tuohus, lampukka*
- *oma taivaallinen esirukoilija; nimipäivä*
- *risti*
- *Pyhä Kolminaisuus*
- *ehtoollinen*
- *kirkon työntekijöitä*
- *rakkaus esim. kertomukset hyvästä paimenesta, lasten evankeliumi*
- *Kristus ja Jumalansynnyttäjä sekä heidän ikonejaan*
- *ylösnousemus*
- *Luomiskertomus*

2. lk:

- *seurakunta*
- *pyhä ja arki*
- *juutalaisuuden, islamin ja kristinuskon piirteitä, ortodoksisuuteen peilaten*
- *koulun lähialueen uskontoja, uskonottomuus*
- *Herran rukous*
- *koulun lähialueen uskontoja, uskonottomuus*
- *omassa koulussa vietettäviä juhlia, niin uskonnollisia kuin perinteisiä juhlia*
- *erilaisia ortodoksisia perinteitä*

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

1. lk:

- luomiskertomus
- kirkkovuoden alku: luomakunnan päivä
- vastuu ympäristöstä
- ihmisen vapaus ja vastuu
- omatunto
- epäitsekkyys
- rakkaus esim. tuhlaajapoika,
- rehellisyys, esim. Aadam ja Eeva
- elämä ja kuolema
- huolenpito, toisesta välittäminen, anteeksiantaminen
- omatunto
- epäitsekkyys
- rehellisyys
- anteeksi pyytäminen ja antaminen, tuhlaajapoika
- omatunto
- lapsen oikeuksien julistuksen pääkohdat
- rehellisyys
- elämä ja kuolema
- kaste, marhavoitelu, kummi
- nimikkopyhä, taivaallinen esirukoilija, oma nimipäivä
- huolenpito, toisesta välittäminen

2. lk:

- luomiskertomus, luomispsalmi
- kirkkovuoden alku: luomakunnan päivä
- vedenpyhitys "ja kaikki oli hyvää"
- vastuu ympäristöstä
- ihmisen vapaus ja vastuu
- omatunto
- epäitsekkyys
- rakkaus
- rehellisyys, esim. Aadam ja Eeva
- elämä ja kuolema
- anteeksi antaminen
- vastuu ympäristöstä
- hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä
- eriarvoisuus, samanarvoisuus, avuliaisuus
esim. laupias samarialainen, esirukous
- hyvä elämä esim. "Kun minulla oli nälkä... te annoitte minulle ruokaa..."
- huolenpito, toisesta välittäminen,
anteeksiantaminen (armoton palvelija), rakkaus
- Lapsen oikeuksien julistus
- hyvinvointi, vastuu omasta terveydestä
- tunteet
- katumuksen sakramentti, anteeksi pyytäminen ja antaminen, tuhlaajapoika

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Liitteenä arviointitaulukko

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaitaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

- Opetus voidaan tarvittaessa järjestää myös vuorolukuna

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät valtakunnallisissa perusteissa vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntietä. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katso-
muksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan koulu yhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämäkysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan juutalaisuuteen oman perheen kautta. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat juhlat, niiden suhde juutalaiseen kalenteriin, elämänkaareen liittyvät perinteet sekä juutalaisuuden opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach ja muut merkittävät uskonnolliset kirjat ja usko näkymättömään. Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja tarkastellaan juutalaisuuden monimuotoisuutta ilmiönä. Perehdytään synagogaan juutalaisten elämän keskuksena.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin ja juhlaperinteisiin, oman alueen pyhiin rakennuksiin sekä uskonnottomuuteen perinteiden keskellä.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaareen liittyvät asiat. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan juutalaista näkökulmaa niihin. Tärkeitä pohdittavia kysymyksiä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä toisen asemaan eläytyminen. Opetuksessa tutustutaan juutalaisuuteen perhe-elämässä sekä oman perheen tapakulttuuriin ja hyvän elämän perusteisiin juutalaisuudessa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

13.4.7 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeätä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siinä liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämäkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1-S4	L1, L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7

T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1-S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1-S4	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	S1-S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1-S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Litteenä arviointitaulukko

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutta kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottaen ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

13.4.8 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin

opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	S1-S4	L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	S1-S4	L2, L4
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1-S4	L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa yhteisössä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaille annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaitoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Arvioinnissa painotetaan musiikillisten yhteistyötaitojen kehittymistä.

Liitteenä arviointitaulukko

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuuri-laitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Yhteistyö mahdollisuuksien mukaan Kymi Sinfonietan ja Kotkan kaupungin teatterin kanssa sekä mahdollinen osallistuminen Lasten kulttuurikeskuksen järjestämään kulttuuripolkuun.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

13.4.9 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tunte-
musta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monilajisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuuri-kohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkko-ympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistetaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiin erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tutujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1.-2. luokka:

- *Ympäristön kuvat: tarkastellaan esimerkiksi symboleja, merkkejä ja logoja.*
- *Alakulttuurit: tarkastellaan esimerkiksi harrastusten, satujen ja pelien kuvamaailmaa.*
- *Sosiaalisen median kuvakulttuurit: tarkastellaan esimerkiksi internetin kuvamaailmaa, muokattuja kuvia, videoita ja pelejä*

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1.-2. luokka:

- *Mediakulttuuri: perehdytään esimerkiksi mainoskuviin, lehtikuviin, uutiskuviin, elokuvaan ja sarjakuviin.*
- *Virtuaalimaailma: tarkastellaan esimerkiksi sosiaalista mediaa.*
- *Muotoilu: tarkastellaan esimerkiksi kodin ja koulun esineistöä.*
- *Rakennettu ympäristö: tutustutaan esimerkiksi kodin ja koulun arkkitehtuuriin.*
- *Luonnon ympäristö: esimerkiksi ympäristötaide.*

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

1.-2. luokka:

- *Kuvan rakentamisen keinoja: perehdytään esimerkiksi pääväriin, väliväriin, vastaväriin, sekä sommitte- lun perusteisiin.*
- *Taidekuvan tulkinta: esimerkiksi tutkimalla taidekuvien maailmaa ja tutustumalla kuvataiteen käsitteistöön. Pohditaan kuvaa ja teokseen, sekä taiteilijaan ja kontekstiin liittyviä kysymyksiä.*
- *Taidehistoria: esimerkiksi ihmisen kuvaaminen eri aikoina ja eri kulttuureissa.*
- *Visuaalinen kulttuurikenttä: tutustutaan kulttuuriperintöön, taidemuseoon tai näyttelyyn mahdollisuuksien mukaan.*

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin

tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

Liitteenä arviointitaulukko

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviin kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

13.4.10 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä

tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisesta maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1-S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1 S5	L1, L7
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2-S4	L4, L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1-S6	L1, L3

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tuetuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

Kokeillaan ohjatusti vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita:

- leikkaaminen
- liimaaminen
- sahaaminen
- naulaaminen
- käsin ompeleminen
- pinnan viimeistely ja käsittely

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

- Oppilaan oma ideointi ja kokeilut ovat oppilaan suunnittelun pohjana.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat - edistyminen työskentelyn sujuvuudessa - edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa

- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet vuosiluokilla 1-2

Arvioinnissa painotetaan kokonaista käsityöprosessia, dokumentointia, ongelmanratkaisutaitoja sekä itse- ja vertaisarviointia.

Liitteenä arviointitaulukko

Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet on kuvattu valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa.

Mikäli vuosiluokan 1-2 käsityönopetuksessa ei ole mahdollista käyttää erillisiä käsityöopetuksen tiloja, tulee opetus järjestää siirrettävän välineistön avulla työturvallisuusnäkökohdat huomioiden.

Työtiloissa opiskelevilla oppilailla tulee kullakin olla oma perustyöpaikka, joka mahdollistaa turvallisen työskentelyn käsityön luokissa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Ohjataan pitkäjänteiseen työskentelyyn ja ongelmanratkaisukyvyyn kehittämiseen. Tuetaan aktiivista ajattelua ja omatoimista työskentelyä.

13.4.11 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatuntemuksiin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikunta- paikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja sääntely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa

mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveystensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1	L1, L3
<p>- <i>Oppilas kehittyy fyysisesti erilaisten sisällä ja ulkona tapahtuvien leikkien, pelien, perusliikunnan (juoksut, hyppy, heitot, voimistelu) sekä erilaisten talviliikuntamuotojen (hiihto, luistelu ja mäenlasku ja lumileikit) avulla.</i></p> <p>- <i>Oppilas oppii kokeilujen ja harjoitteiden avulla toiminnalliseksi ja rohkaistuu ilmaisemaan itseään liikunnallisesti mm. musiikin tai erilaisten rytmien tahdissa.</i></p>		
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
<p>- <i>Oppilas harjaantuu havainnoimaan erilaisia ympäristöjä ja liikkumaan tilanteisiin sopivissa paikoissa (salissa, kentällä, metsässä, hiekalla, nurmella, lumella, jäällä...) monipuolisesti.</i></p> <p>- <i>Oppilas tutustuu erilaisiin liikuntavälineisiin (pallot, mailat, vanteet, keilat, narut, sukset, sauvat, luistimet...) ja harjoittelee välineiden käyttöä tarttumalla, heittämällä, ottamalla kiinni, potkimalla, lyömällä, työntämällä, liuttamalla...)</i></p>		
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
<p>- <i>Oppilas vahvistaa taitojaan juoksuissa (eteen- ja taaksepäin), loikissa, hyppyissä, heitoissa, kiinni ottamisessa sekä voimistelutaidoissa, kuten riippuminen, tasapainotehtävät ja kuperkeikka (eteen- ja taaksepäin).</i></p>		

- *Oppilas oppii toimimaan erilaisissa ympäristöissä vuodenajat ja olosuhteet huomioiden: pihalla, metsässä, salissa, jäällä, lumella.*

T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä

S1

L3

- *Oppilas oppii löytämään omat rajansa ja tunnistamaan motori-*

set taitonsa erilaisissa ympäristöissä sekä alustoilla/telineillä liikkeessaan.

- *Oppilas harjaantuu voimankäytössä ja tarkkuudessa erilaisia liikuntavälineitä käyttäessään.*

- *Oppilas oppii liikkumaan turvallisesti liikuntapaikoille ympäristö, muut ihmiset ja liikenne huomioiden.*

T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito (vain 2. luokka)

- *Oppilas rohkaistuu laittamaan pään veden alle.*

- *Oppilas oppii myyräuinnin alkeet.*

- *Oppilas uskaltautuu kellumaan selällään.*

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla

S1

L3, L6, L7

-KTS. T4

- *Oppilasta ohjataan huomioimaan turvallisuus liikuntavarusteissa (ei avainnauhoja, roikkuvia korviksia, kaulakoruja, kelloja tms.).*

Sosiaalinen toimintakyky

T7 ohjata oppilasta säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisisa liikuntatilanteissa

S2

L2, L3, L6,
L7

- *Oppilas oppii huomioimaan toiset ja kokee yhdessä tekemisen mielekkääksi.*

- *Oppilas oppii käsittelemään pettymyksen tunteita pelien, leikkien ja harjoitteiden yhteydessä.*

- *Oppilas harjaantuu vuorovaikutuksessa sekä sosiaalisissa taidoissaan ja oppii sietämään/hyväksymään oppilaiden erilaisuuden.*

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta

S2

L2, L6, L7

- *Oppilas oppii toimimaan ohjeiden mukaan ja sääntöjä noudattaen.*

- *Oppilas harjaantuu huomaamaan oman osallisuutensa tärkeyden yhteisen toiminnan onnistumisessa.*

- *Oppilas harjaantuu kantamaan vastuunsa osallistuvana ryhmän jäsenenä, vaikka kyseinen leikki tai peli tms. ei hänelle olisikaan mieluista.*

Psyykinen toimintakyky

T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3	L1, L2, L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelua ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisiin ja turvallisiin tehtäviin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä

- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

Liitteenä arviointitaulukko

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

13.4.12 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

14. Opetus vuosiluokilla 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuden oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Siirryttäessä toiselta vuosiluokalta kolmannelle

Rehtori vastaa siitä, että toisen luokan keväällä oppilasta ja huoltajia informoidaan koulun/kaupungin tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestämisestä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Toisen luokan keväällä oppilas, oppilaan huoltajat ja luokanopettaja tapaavat yhteisessä tapaamisessa, jossa

Uuteen ryhmään siirryttäessä ja/ tai opettajan vaihtuessa on luokanopettajan vastuulla siirtää oppilaan koulunkäynnin kannalta välttämättömät tiedot tulevalle opettajalle. Jos uutta opettajaa ei vielä keväällä tiedetä, vastuu tietojen siirtämisestä on rehtorilla.

*Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen ennen kolmannen luokan opintojen alkamista.
Vastuu erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla.*

Siirryttäessä viidenneltä vuosiluokalta kuudennelle yläkoulun yhteyteen

Niissä kouluissa, joissa kuudennet luokat on sijoitettu vastaanottavan yläkoulun yhteyteen tulee nivelvaihepalaverit käydä viidennen luokan keväällä. Vastaanottavan koulun rehtori vastaa nivelvaihepalaverin järjestämisestä. Palaverissa ovat mukana lähettävä luokanopettaja, vastaanottava luokanopettaja, laaja-alaiset erityisopettajat sekä mahdollisesti muita moniammatillisen ryhmän jäseniä. Jos uutta opettajaa ei vielä keväällä tiedetä, vastuu tietojen siirtämisestä on rehtorilla.

Vastaanottavan koulun rehtori vastaa siitä, että viidennen luokan keväällä oppilasta ja huoltajia informoidaan koulun / kaupungin opintojen järjestämisestä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista ja vapaaehtoisista opinnoista.

*Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen ennen kuudennen luokan opintojen alkamista.
Vastuu erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla.*

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

14.2 Laaja-alainen osaaminen

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyys ja hyväksytyksi tuleminen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä

keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämäntilanteissa ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävästi kuluttamiseen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävästi tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, audiivien, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktojen ja mielipiteiden tarkastelu ja erottelu harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkuttaa ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsejan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsitteelliseen viestintään eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoita yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisen työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mu-

kaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammasteista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

L1

- Ohjataan lasta huomaamaan jo opittujen ja uusien asioiden välisiä yhteyksiä.
- Harjoitellaan asioiden kriittistä tarkastelua.
- Ohjataan lasta arvioimaan ratkaisun järjestyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
- Ohjataan lasta tunnistamaan itselle luontaiset tavat oppia.
- Ohjataan lasta huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus oppimiseen.
- Ohjataan lasta hakemaan tietoa itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa monipuolisia tietolähteitä ja apuvälineitä käyttäen.
- Ohjataan ja vahvistetaan lapsen työn suunnittelu-, tavoitteiden asettamis- sekä työskentelyn- ja edistymisen arviointitaitoja.

L7

- Lapselle annetaan mahdollisuus osallistua opetuksen suunnitteluun ja lapsen toiveita sekä kiinnostuksen kohteita pyritään tuomaan opetuksen mahdollisuuksien mukaan.
- Pohditaan oman toiminnan merkitystä muiden oppimiselle (mm. asenne, työrauha, pari- ja ryhmätyöskentely)
- Annetaan tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa.
- Ohjataan ymmärtämään kestävä kehityksen merkitys itselle ja ympäristölle.
- Ohjataan lasta miettimään ja toteuttamaan käytännön tekoja myönteisten muutosten puolesta.

L6

- Kannustetaan lasta yritteliäisyyteen.
- Korostetaan aloitteellisuutta ja positiivista asennetta.
- Ohjataan lasta pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä ottamaan vastuu omasta opiskelustaan.
- Lasta kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa.
- Ohjataan arvostamaan valmiita töitä.
- Ohjataan löytämään omia vahvuuksia.
- Mahdollistetaan erilaisten työtapojen käyttö opiskelussa.

L5

- Ohjataan lasta hyödyntämään erilaisia lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia.
- Esitellään lapsille erilaisia mielekkäitä tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia sovelluksia sekä rohkaistaan käyttämään näitä oppimisen tukena.
- Ohjataan lasta tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona.
- Kokeillaan ohjelmointia.
- Opetellaan vastuullista tv:n käyttöä, tekijänoikeuksien kunnioittamista sekä hyviä käytöstapoja.

L2

- Ohjataan lasta säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan (esim. epäonnistuminen / onnistuminen).
- Ohjataan lasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja.
- Tutustutaan kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt.
- Ohjataan lasta tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.
- Ohjataan lasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta.
- Rohkaistaan lasta kokonaisvaltaiseen ilmaisuun.
- Ohjataan lasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen periaatteita.

L3

- Ohjataan lasta korrektiin käytökseen, toisten huomioon ottamiseen.
- Tuetaan lapsen pitkäjänteistä työskentelyä.
- Opitaan huolehtimaan omista ja yhteisistä työskentelyvälineistä sekä ympäristöstä.
- Opetellaan kannustavaa yhdessä oppimista, palautteen antamista ja vastaanottamista.
- Ohjataan lasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja.

L4

- Ohjataan lasta hankkimaan, yhdistämään, muokkaamaan, tuottamaan, esittämään ja arvioimaan tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja erilaisissa tilanteissa.
- Lasta kannustetaan monipuolisten tiedonlähteiden sekä erilaisten haku- ja kirjastolähteiden käyttöön.
- Ohjata lasta selittämään, miten tulkinat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.
- Ohjataan lasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa.
- Tukea lasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
- Ohjataan lasta arvioimaan tietoa kriittisesti.

14. 3 Paikallisesti päätettävät asiat

Kotkan perusopetuksen opetussuunnitelma noudattaa runkoa, jossa jokainen luku rakentuu valtakunnallisesti päätetyn Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 mukaisesti.

Paikalliset painotukset ja ratkaisut löytyvät jokaisen luvun lopusta kursivoidulla tekstillä ja Merikaupunki Kotka -logolla.

14.4 Oppiaineet

Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtappoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja toisen kotimaisen kielen opiskelu

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsema-tonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
	<i>yhteinen</i>	<i>yhteinen</i>	<i>valinnainen</i>
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	

romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romani-kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittoma-kieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytännöistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havain-

noinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyyppillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisäilöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisten opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

14.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, monilukusekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
----------------------	---------------------------------------	-------------------------

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	L1 L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4

Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoon sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5

Tekstien tuottaminen

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata	S3	L2, L4, L5, L6

ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2, L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisen ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- puheenvuorojen harjoittelu
- mielipiteen ilmaisu
- kuunteleminen

4. lk:

- esitelmä

5. lk:

- haastattelu
- kuunnelma

6. lk:

- puheen rakenne
- palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- väittely

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien media-tekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinyymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- sanaluokat: substantiivien, adjektiivien ja verbien tunnistaminen
- kaunokirjallisuus (sadut, runot ja lasten kirjallisuus)
- lasten tietokirjallisuus

4. lk:

- sanaluokat: nominein tunnistaminen, adjektiivien vertailumuodot, partikkelit sekä verbien myönteiset ja kielteiset muodot
- sadut, runot, lasten ja nuortenkirjallisuus, lehdet, sarjakuvat ja tietokirjallisuus

5. lk:

- sanaluokat: verbin perusmuoto, persoona- ja aikamuodot, aktiivi ja passiivi
- sijamuodot: nominatiivi, genetiivi ja partitiivi
- nuorten kirjat (seikkailu-, jännitys- ja fantasiakirjallisuus), sarjakuvat, lehdet ja tietokirjat

6. lk:

- sanaluokat: adverbis
- sijamuodot: sisä- ja ulkopaikallissijat
- lauseenjäsenet: predikaatti, subjekti ja objekti
- runot, pakinat, novellit, nuorten kirjat (skifi, päiväkirjaromaanit, kehityskertomukset)

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyytit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja teki-
jänoikeuksia noudattaen.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- toteamus-, kysymys- ja käskylause

- ajatuskartta
- verkkoetiketti

4. lk:

- yksinäis- ja yhdyslause
- käsitekartta
- verkkoetiketti

5. lk:

- pää- ja sivulause
- johtolause ja vuorosanat
- vuorosanaviiva

6. lk:

- lainausmerkkien käyttö vuoropuhelussa
- sivulauselajit

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutujen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiötä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- Lasten Kalevala
- Suomen kansansadut
- Suomen vähemmistöjen kirjallisuutta: sadut ja tarinat

4. lk:

- oma murre
- Kalevala
- eri maiden kansansatuja
- pohjoismaisia kirjailijoita ja lasten- ja nuortenkirjoja

5. lk:

- Suomen murteet
- puhekieli, yleiskieli ja kirjakieli
- Eurooppalaisia kirjailijoita ja nuortenkirjoja

6. lk:

- Seitsemän veljestä: kirjailija, juoni ja päähenkilöt
- eri kansojen sadut, tarinat ja legendat

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi Suomen kielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Arviointitaulukot liitteenä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alueet	Arvioinnin kohteet	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioon ottaa toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestintäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

Tekstien tulkitseminen

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokeuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuuden ja tekstien tuntemusta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiinsa, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, S4 innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tunte- muksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

- Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovitulla tavalla.
- Huomioidaan Kulttuuripolku.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

14.4.1.2 Suomi toisena kielenä

Oppiaineen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti^[179] Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimedialaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttölanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista^[180]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta^[181]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielenä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen koulu yhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai

- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3-6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	L2, L4

T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelämään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lauseyypit, nominien ja verbien taiputus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi S2-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan,

tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Arviointitaulukot liitteenä

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si-sältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuarantoaan sekä keskustelelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisuissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaistamaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhe-kumppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

S2

Tekstien tulkinta

Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

S2

Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelävä tekstien tulkinta

Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

Tekstien tuottaminen

T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

S3

Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsikirjoittaminen ja näppäintaidot

Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstile

tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita

S3

Tekstien tuottaminen

Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

S3

Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

Oppilas osaa arvioida tuottamaansa tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

S4

Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu

Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

S4

Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus

Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

S4

Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi

Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

S5

Oppimistavoitteiden asettaminen

Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

S5

Eri oppiaineiden kielen havainnointi

Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

S5

Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku

Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavon hankkia tietoa.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

14.4.1.3 Muut äidinkielen oppimäärät valtakunnallisissa ops- perusteissa

Ruotsin kieli ja kirjallisuus (Svenska och litteratur)

Läroämnetts uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetsätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnetts centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 3-6** är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lär sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	K1, K2, K3, K7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K4, K7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	K1, K2, K3, K4
Att tolka texter		
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	K1, K4, K5
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	K1, K4, K5

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	12	K1, K4, K5
Att producera texter		
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	13	K1, K2, K4, K7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	13	K1, K4, K5, K7
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	13	K1, K4, K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	13	K2, K4, K5, K6
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	14	K1, K2, K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	14	K2, K4, K5, K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	14	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

I1 Att kommunicera: I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textupbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömning i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikations-situationer	I1	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord-	I2	Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande

och begreppsförråd samt stödja tänkandet

texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

12

Färdighet i informationssökning och källkritik

Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsoplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

12

Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsoplevelser

Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

Att producera texter

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

13

Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter

Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

13

Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer

Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter.

Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

13

Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad

Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

13

Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt

Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

Att förstå språk, litteratur och kultur

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

14

Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp

Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

14

Litteraturkunskap

Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

14

Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet

Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiainesten opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkupe räiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä kulttuurisäilöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohiti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 3–6 saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellään erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään sanastoa ja käsitteistöä monipuolistamalla, ohjaamalla oppilaita tarkastelemaan kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä, vahvistamalla tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja sekä tarjoamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta ja työskentelytapoja monimediaisissa oppimisympäristöissä. Äidinkielen taitojen kehittämisessä ja oppimistaitojen monipuolistamisessa käytetään muun muassa oppiainerajojen ylittävää eheyttävää opetusta. Opetus kehittää oppilaiden taitoa arvioida omaa oppimistaan.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja- alainen osaami- nen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	L1, L2, L7
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta	S1	L2, L6, L3
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	L2, L6
Tekstien tulkitseminen		

T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	L1, L2, L4
T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin	S2	L1, L2, L4, L6
Tekstien tuottaminen		
T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4
T8 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvuutta ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L1, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2
T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä itselleen ja yhteisölleen	S4	L2, L4
T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L7, L1
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa	S5	L1, L2, L7

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja

muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyn-tävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, aja-tusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri vies-tintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimer-kiksi tapoja olla kohtelias, käyttää omaa ääntään, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perus-tella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. Harjoitellaan kuuntele-misen, ideoinnin, päätöksenteon, ongelmanratkaisun sekä projektityöskentelyn taitoja sekä spontaania ja harjoi-teltua puheviestintää tutulle yleisölle. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohja-taan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoimin-nan suunnitteluun ja toteutukseen. Harjoitellaan toimimista erilaisissa saamenkielissä viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien sekä kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien lukutaitoa, tekstin ymmärtämisen ja lukemisen strategioita ja tulkinnan tai-toja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä sekä harjoittelemalla käsitteiden, kuten aiheen ja teeman, ymmärtämistä ja käyttämistä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinker-taisten kantaa ottavien tekstien, kuten mielipidetekstien ja mainosten, kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajen-netaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perus-teella. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aika-muodoissa. Tutkitaan tekstien yhteydessä kielen kuvallisuutta sekä puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja sa-natasolla. Tutustutaan selostamisen, vertailun ja mielipiteen esittämisen keinoihin. Luetaan ja kuunnellaan yhtei-sesti ja itse valittuja lapsille ja nuorille suunnattuja tekstejä ja kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havain-tojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta sujuvoittaen käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan kertomista, kuvaamista sekä ohjaavaa ja kantaa ottavaa ilmaisua. Harjoitellaan otsi-kointia, rakenteita ja kappalejakoa oman tekstin tuottamisessa. Harjoitellaan tekstin elävöittämisen ja muunte-lun keinoja sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Tarkastellaan kirjoj-tetun ja puhutun kielen eroja. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja sekä tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden perustyyppit sekä lauseke ja lauseen pääjäsenet, ja käyttämään tietoa apuna oman teks-tin tuottamisessa. Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, jäsentämistä, muokkaamista, omien tekstien tarkastelua ja arvioin-tia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, kuten tiivistämistä ja muistiinpanojen tekoa sekä lähteiden käyttöä ja merkintää tekstissä. Tarjotaan monipuoli-sesti tilaisuuksia kertoa, selostaa ja kuvata tapahtumia ja ilmiöitä sekä esittää omia näkemyksiään puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös monimediaisissa ympäristöissä. Opitaan toimimaan verkkoympäristöissä eet-tisesti oikein yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä (intertekstuaalisuus) mo-nimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan saamelaisen kulttuurin lisäksi muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan omaa saamen kieltä muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin: Saamen kielen piirteistä tutustutaan teksteissä esiintyviin johdoksiin, luokitteluun lauseyhteyden ja merkityksen perusteella (sanaluokat) sekä pohditaan ja har-joitellaan sanojen taipumista. Havainnoidaan äänne- ja astevaihtelun esiintymistä. Tutustutaan eri saamen kieliin ja niillä julkaistuun lasten- ja nuortenkirjallisuuteen sekä kansanperinteeseen ja sen nykytulkituksiin. Opitaan tuntemaan perinteistä saamelaista elämää ja elinkeinoja sekä vapaa-ajan viettotapoja. Opitaan ymmärtämään

saamen kielen käytön vaikutuksia omaan elämään ja ympäristöön. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kulttuuritapahtumia, kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä myös yhteistyössä saamelaisyhteisön eri toimijoiden kanssa. Kannustetaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa omakielistä luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta sekä pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alu- eet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan vuorovaikutustilanteissa ja antaa palautetta muille.
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentamista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	Oman viestinnän havainnointi ja saamen kielen taidon hyödyntäminen	Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja viestijänä ja asettaa ohjatusti itselleen tavoitteita hyödyntää saamen kielen taitoaan.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyt-	S2	Lukutaidon sujuvuus	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia

tämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

tekstejä sekä havainnoi ja arvioi omaa lukemistaan.

T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä

S2

Sana- ja käsitevarannon laajentuminen

Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita

T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin

S2

Tiedonhankinta-
taidot ja lähdekriittisyys

Oppilas käyttää tiedonhankinnassa erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

Tekstien tuottaminen

T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista, myös monimediasissa ympäristöissä

S3

Oman ajattelun kielen-
tämäminen ja eri tekstilajien käyttö

Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin.

T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

S3

Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta

Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen rakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S3

Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä

Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta, on tietoinen tekstin vastaanottajan merkityksestä sekä osaa merkitä lähteet tekstin loppuun ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä itselleen ja yhteisölleen	S4	Kulttuurintuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kertoa saamelaisen elämän pääpiirteistä ja nimetä saamelaisen kulttuurin tavallisia ilmenemismuotoja.
T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	Saamenkielisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä media- ja kulttuuritarjonnan tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat ja tekstit, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemastaan. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta.

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri oppiaineiden tapoja käyttää kieltä ja pystyy hyödyntämään kielitaitoaan oppimisessa.
--	----	--------------------------------------	--

Romanikieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa

oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 3–6 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa pyritään erityisesti rohkaisemaan oppilasta toimimaan aktiivisesti romanikielellä erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään sanastoa ja käsitteistöä monipuolistamalla, ohjaamalla oppilaita tarkastelemaan kielen keskeisiä ominaispiirteitä, vahvistamalla tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja sekä tarjoamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta ja työskentelytapoja monimediaisissa oppimisympäristöissä. Opetus kehittää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan omaa ilmaisuansa sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	L2, L7
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita	S1	L2, L3, L7
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	L1, L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	L1, L4

T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
---	----	------------

Tekstien tuottaminen

T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5
--	----	------------

T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L4, L5
---	----	--------

T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L4, L5, L7
---	----	------------

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä	S4	L2, L7
---	----	--------

T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien kulttuuriperinteen ja historian tuntemisessa sekä romanikielen merkityksen ymmärtämisessä oppilaalle itselleen ja yhteisölleen	S4	L1, L2
--	----	--------

T12 kannustaa oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L7
---	----	--------

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödynävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä rakentavan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. Harjoitellaan ideoinnin, päätöksenteon ja ongelmanratkaisun sekä projektityöskentelyn taitoja. Harjoitellaan erilaisia viestintätapoja ja draaman toimintamuotoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa romanikielisissä ja monikielisissä viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien, kuvaa ja tekstiä yhdistävien ja mediatekstien lukutaitoa. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien piirteitä. Tutkitaan puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja

sanatasolla. Tutustutaan selostamisen, vertailun ja mielipiteen esittämisen keinoihin. Harjoitellaan muista teksteistä lainattujen tekstien tunnistamista. Etsitään tietoa eri lähteistä ja harjoitellaan arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sujuvoitteen käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Harjoitellaan kertomisen, selostamisen, kuvaamisen ja mielipiteen ilmaisun piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omista teksteissä. Harjoitellaan tekstin elävöittämisen ja muuntelun keinoja sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Tarkastellaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja ilmaisutapojen tasolla. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja sekä tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden perustyyppit. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, jäsentämistä, muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan toimimaan verkkoympäristöissä eettisesti oikein yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä sekä puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sanatasolla. Tutustutaan romanikielen piirteisiin ja murre-eroihin. Keskustellaan romanikielen kansainvälisestä asemasta ja merkityksestä. Etsitään romanikielillä julkaistua lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Opitaan tuntemaan romanien kerronta-, käsityö- ja musiikkiperinnettä. Suunnitellaan ja toteutetaan omia romanikielisiä esityksiä.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alu- eet	Arvioinnin kohteet oppi- neessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaa- minen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa esittää ajatuksiaan ja hyödyntää kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä kykenee antamaan ja vastaanottamaan palautetta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoja toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita.	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä sekä osaa ottaa muiden näkökulmat huomioon.
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan	S1	Oman viestinnän havainnointi ja romanikielen tai-	Oppilas osaa havainnoida itseään viestijänä ja tunnistaa tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan.

don hyö-
dyntämi-
nen

Tekstien tulkitseminen

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja

S2

Lukutaidon sujuvuus ja oman lukemisen havainnointi

Oppilas lukee sujuvasti sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoon sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä

S2

Sana- ja käsitevarannon laajentuminen

Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita.

T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta

S2

Tiedonhankinta-
taidot ja lähdekriittisyys

Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

Tekstien tuottaminen

T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiin ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaottavien tekstien tuottamista myös monimediaisissa ympäristöissä

S3

Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö

Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertovalle, kuvaavalle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyypillistä kieltä ja tuottaa fiktiivisiä ja asiatekstejä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin.

T8 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

S3

Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta

Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen rakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saami-

S3

Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä

Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta, on tietoinen tekstin

seen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

vastaanottajan merkityksestä sekä osaa merkitä lähteet tekstin loppuun ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä

S4

Kielen tarkastelun kehittymisen ja kieli-käsitteiden hallinta

Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien kulttuuriperinteen ja historian tuntemisessa sekä romanikielen merkityksen ymmärtämisessä oppilaille itselleen ja yhteisölleen

S4

Romanien kulttuuriperinteen, kielen ja historian tuntemus

Oppilas osaa kertoa romanien kulttuuriperinteen, kielen ja historian pääpiirteistä.

T12 kannustaa oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen

S4

Kulttuuritarjonnan hyödyntäminen ja tuottaminen

Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

Viittomakieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää. **Oppimäärän erityinen tehtävä**

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyytään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa huomioidaan myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakie- len ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakie- len ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakie- len ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 3–6 työskentelyn painopisteenä on oppia toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään viittomistoa ja käsitteistöä monipuolistamalla. Oppilaat pysty- vät osallistumaan eri oppiaineisiin ja arjen tilanteisiin liittyviin keskusteluihin. Oppilaat tarkastelevat kielen kes- keisimpiä ominaispiirteitä ja oppivat hyödyntämään kielitietoaan. Tavoitteena on oppia arvioimaan omaa oppi- mista.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoittei- siin liitty- vät sisäl- töalueet	Laaja- alainen osaami- nen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppi- lasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yh- teisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	L1, L2
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	L2, L5
Tekstien tulkitseminen		
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia teks- tejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoaan laajentaen	S2	L1, L2, L4
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhan- kinnassa ja tulkitsemisessä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tunte- musta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S3	L1
T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilai- sissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa ta- pahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esi- tysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja teki- jänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L3, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa	S4	L1, L2

oppilaista käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella

T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria	S4	L4,L7
--	----	-------

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S5	L3, L6, L7
---	----	------------

T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	L1
---	----	----

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyn-tävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Osallistutaan erilaisiin keskusteluihin, joissa harjoitellaan päätöksente-koa, ongelmanratkaisua ja pienimuotoista projektityöskentelyä. Tutustutaan viestinnän perustekijöihin ja sovel-letaan tietoa käytännössä pienelle, tutulle yleisölle esiintyen. Havainnollistetaan esitystä ja harjoitellaan oman tuotoksen elävöittämistä ja kielen erilaisten ilmaisukeinojen tiedostamista tutustumalla improvisaation perusasi-oihin ja sovelletaan niitä aiempaa monipuolisemmin ajatusten ja ideoiden ilmaisemisessa. Harjoitellaan rakenta-van palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan tulkitsemaan monipuolisesti esityksiä ja esitelmiä, erityyppisiä viitot-tuja, suomenkielisiä ja kuvallisia tekstejä eri medioista visuaalista lukutaitoa kehittäen. Harjoitellaan tekstiny-mmärtämisen strategioita, kuten ennustamista, tekstin silmäilyä, tiivistämistä ja kysymysten ja johtopäätösten tekemistä. Opetellaan tiedonhankinnan perusteita myös sähköisiä lähteitä käyttäen. Ohjataan oman ymmärtä-mistävän tarkkailuun ja arviointiin. Harjoitellaan lähdetietoisuutta ja opastetaan erilaisten tietolähteiden käyt-töön sekä arvioimaan lähteiden käyttökelpoisuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sekä fiktiivisten että ei-fiktiivisten tekstien tuottamista ja esittämistä ylei-sölle. Tutustutaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiin piirteisiin. Tutki-taan tekstien rakenteita ja tauotusta sekä opitaan käyttämään niitä oman tekstin suunnittelussa ja tuottami-nessa. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja pohditaan viittomavalintojen, sanontojen ja viittomajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentä-mistä ja muokkaamista sekä palautteen antamisen ja vastaanoton taitoa. Luomisprosessin eri vaiheita ja viitto-mista harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, esimerkiksi tiivistämistä sekä lähteiden käyttöä ja merkintää tekstissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opitaan tarkastelemaan kielen ilmiöitä. Tutustutaan viit-toman osiin, aikajanoihin ja muihin ajan ilmaisemisen tapoihin, roolinvaihtoon ja lukumäärien ilmaisemiseen. Syvennetään viittomakielisiä vuorovaikutustaitoja, ajatusten ja mielipiteiden perustelua sekä tutkitaan viittoma-kielisen yhteisön käyttäytymisnormeja ja tapoja. Osallistutaan aktiivisesti viittomakielisen yhteisön kulttuuripe-rinteeseen ja kulttuuritoimintaan. Opitaan etsimään erilaisia tekstejä internetistä. Tutustutaan muihin viittoma-kieliin sekä verrataan viittomakieliä puhuttuihin kieliin. Vertaillaan suomalaisen viittomakielen erityispiirteitä muihin viittomakieliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutkitaan ja käytetään materiaalina erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si-sältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksessa toimiminen			
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas hallitsee viestin kohdentamisen, sujuvan kontaktin ottamisen ja sen ylläpitämisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	Ilmaisun kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisullisia keinoja itsensä ja ajatustensa ilmaisemiseen.
Tekstien tulkitseminen			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoon laajentaen	S2	Tekstin ymmärtäminen ja tulkitseminen sekä käsite- ja viittomavarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen käsite- ja viittomavarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita. Oppilas pystyy keskustelemaan teksteistä oma-aloitteisesti ja kysymään selitystä itselleen vieraista viittomista tai käsitteistä.
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida niiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			

T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja

S3

Kielenhallintaa ja tekstin tuottaminen

Oppilas osaa muuttaa viittomistaan tilanteen mukaan käyttäen oikein käsimuotoja, orientaatiota, liikettä, paikkoja sekä ilmeitä ja käyttää omassa tuotoksessaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista.

T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti

S3

Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen

Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja kokemuksiaan, kuvata ilmiöitä ja esittää näkemyksiään erilaisissa tilanteissa ja viestintäympäristöissä.

T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

S3

Verkkoviestintätaidot

Oppilas osaa viestiä verkossa ja harjoittelee toimimaan ja tuottamaan tekstiä eettisten periaatteiden mukaan.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella

S4

Kielen havainnointi ja käsitteiden käyttäminen

Oppilas osaa havainnoida kieltä ja keskustella kielestä käyttäen oppimiaan käsitteitä.

T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria

S4

Kulttuurintuntemus ja oma ilmaisu

Oppilas osaa nimetä viittomakielistä kulttuuritarjontaa ja osallistuu omien esitysten tekemiseen.

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S4	Tulkin kanssa toimiminen	Oppilas osaa toimia viittomakielen tulkin kanssa tarvittaessa.
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas osaa havainnoida ja käyttää ohjatusti eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.

Muu oppilaan äidinkieli

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (Svenska som andraspråk och litteratur)

Suomi ja ruotsi saamenkielisille

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISKTALANDE)

Lärokursen svenska för samisktalande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

Suomi ja ruotsi viittomakielisille

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena

kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

14.4.2 Toinen kotimainen kieli

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkä eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvauksista. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-

oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

14.4.2.1 B1 – Ruotsi

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaistemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	L2, L4
Kielenopiskelutaidot		

T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan S2 L3

T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella S2 L4

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita S3 L4

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toista ja hidastusta S3 L4

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia S3 L4

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolle sopivasta puheesta tai kirjoitustusta tekstistä S3 L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista S3 L4

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan opiskeltavan kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutustutaan kielen levinneisyysalueeseen.

Kotkan painotetut sisällöt:

- *Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.*

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä opiskeltavan kielen taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää.

Kotkan painotetut sisällöt:

- *Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.*

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita. Opetellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Kotkan painotetut sisällöt:

Oppilas:

- kerää perussanoja aihepiireistä minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto.
- oppii persoonapronominit, substantiivin yksikön ja monikon, verbin preesensmuodon sekä apuverbit.
- harjoittelee myös päälauseen sanajärjestystä.
- oppii adjektiivin kolme muotoa ja joitakin prepositioita.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin, ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaisen sovellukseen.

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet: Arvioinnissa on mukana koko toiminta ruotsin kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa pieniä tekstejä sekä kulttuurituntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekemästään työstään ja edistymisestään.

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ja työskentelyä ohjaavaa ja kannustavaa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta löytämään omat vahvuudet kielenoppijana. Arviointi antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa oppilaalle itselle luontevia ilmaisumuotoja. Oppilaat yhdessä osallistuvat oppimisensa arviointiin esimerkiksi opetusryhmän yhteisellä arviointikeskustelulla.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Oppilaan osaamisen ja oppimisen näyttöön varataan riittävä aika. Arvioinnissa välineenä on mahdollista käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja ryhmäarvioinnilla. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kaikki kielitaidon osa-alueet huomioidaan.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria.

Liitteenä arviointitaulukot

Vieraan kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäisuh- teiden hah- mottami- nen	Oppilas osaa kuvata, mihin kieli- kuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	Kielen ase- man tunte- minen	Oppilas osaa kertoa, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhu- taan.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaan- nuttamaan viestinnällisiä tai- tojaan sallivassa opiskeluilma- piirissä sekä ottamaan vas- tuuta opiskelustaan ja arvioi- maan osaamistaan	S2	Toiminta opiskeluti- lanteessa, oman osaa- misen arvi- ointi	Oppilas harjaannuttaa kielitaito- aan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida kielitaitonsa kehity- mistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	Kielen käyt- töalueiden ja -mahdol- lisuuksien tunnistami- nen	Oppilas osaa nimetä joitakin ky- seisen kielen käyttöalueita ja - mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuoro-vaikutustilanteissa			Taitotaso A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaiku- tus erilai- sissa tilan- teissa,	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseen monenlaisia, myös eikielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintä- strategioi- den käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolle sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mitaista kirjoitettua tekstiä ja hidadista puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

Vieraan kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää ruotsin kieltä autenttisisissa tilanteissa ja ohjataan oppilasta tutkimaan, miten ruotsin kieli näkyy ympäröivässä maailmassa.. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kielisiin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfolioyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla.

14.4.2.2 Muut oppimäärät

Toinen kotimainen kieli (ruotsi, finska)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia.	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L4
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	L4, L5
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaille runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omilla ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättämistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa. Se antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si-sältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia ja kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielen tai muun

erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa

S1

Ruotsin kielen havaitseminen ympäristössä

Oppilas osaa kertoa, missä ruotsin kieltä voi nähdä tai kuulla.

Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

S2

Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä

Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaanuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten

S2

Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen

Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Taitotaso A1.3

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

S3

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tuetuun joskus viestintäkumppaniin.

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

S3

Viestintästrategioiden käyttö

Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiin ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Suomen kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6 (Finska, A-lärokurs i årskurs 3–6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	K2

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	K1, K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	K4, K5
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	K2, K4, K5, K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera

språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
------------------------	----------	-------------------------------------	--

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

att lära sig språk som
bäst passar var och en

**Växande språkkunskap,
förmåga att kom-
municera**

M7 ordna tillfällen där
eleven med hjälp av
olika medier får träna
muntlig och skriftlig
kommunikation

13

Förmåga att kom-
municera i olika
situationer

Kunskapsnivå A2.1

Eleven kan utbyta tankar eller
information i bekanta och
vardagliga situationer och
stundtals hålla igång en konver-
sation.

M8 handleda eleven i
att använda sig av
språkliga kommu-
nikationsstrategier

13

Förmåga att an-
vända kommu-
nikationsstrategier

Eleven deltar i allt högre grad i
kommunikation. Använder mera
sällan nonverbala uttryck. Måste
ganska ofta be samtalspartnern
upprepa eller förtydliga. Kan i
någon mån utnyttja samtal-
spartnerns uttryck i sin egen
kommunikation.

M9 hjälpa eleven att öka
sin kännedom om
uttryck som kan anvä-
ndas i och som hör till
artigt språkbruk

13

Kulturellt lämpligt
språkbruk

Eleven klarar av korta sociala
situationer. Kan använda de
vanligaste artiga hälsnings- och
tilltalsfraserna samt artigt fram-
föra till exempel önskemål, invi-
tationer, förslag och ursäkter
och besvara sådana.

**Växande språkkunskap,
förmåga att tolka texter**

M10 uppmuntra eleven
att tolka för sig själv och
sin åldersgrupp lämpliga
och intressanta munt-
liga och skriftliga texter

13

Förmåga att tolka
texter

Kunskapsnivå A2.1

Eleven förstår texter som
innehåller enkla, bekanta ord
och uttryck samt tydligt tal.
Förstår det centrala innehållet i
korta, enkla budskap som
intresserar hen och
grundtankarna i en förutsägbar
text som innehåller ett bekant
ordförråd. Klarar mycket enkel
slutledning med hjälp av kontex-
ten.

**Växande språkkunskap,
förmåga att producera
texter**

M11 ge eleven många
möjligheter att öva sig i
att tala och skriva i för

13

Förmåga att pro-
ducera texter

Kunskapsnivå A1.3

Eleven behärskar en begränsad
mängd korta, inövade uttryck,
det mest centrala ordförrådet

åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berättas om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Suomen kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 3-6 (Finska, B1-lärokurs i årskur 3-6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	K1, K2, K4
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	K2
Färdigheter för språkstudier		
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	K1, K3, K5,
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	K3, K5
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	K4
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	K4

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga

I3

K4

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer

I3

K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att analysera och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan finska och andra språk som är bekanta från tidigare. Att t.ex. med hjälp av digitala verktyg bekanta sig med Finlands och Sveriges gemensamma historia ur språklig synvinkel och med några av finskans släktspråk.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att ställa upp mål och planera arbetet gemensamt. Att ta reda på var kunskaper i finska behövs och används. Att lära sig iaktta hur finskan syns i olika vardagliga sammanhang.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att lära sig de viktigaste finska fonetiska tecknen som avviker från svenskan eller något annat modersmål och kunna uttala dem naturligt. Att träna olika kommunikationssituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i B1-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det

viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i B1-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven har en uppfattning om finskans släktspråk och kan nämna något av dessa samt ge exempel på finska lånord.
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	Kännedom om finskans ställning och betydelse i Finland	Eleven kan nämna några orsaker till varför det talas finska och svenska i Finland.
Färdigheter för språkstudier			
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i finska tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper i finska relativt realistiskt.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkreсурser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	Förmåga att fastställa i vilka sammanhang finska används i det egna livet	Eleven kan nämna några sammanhang där finska används.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A1.2

M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	13	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	13	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	13	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.2
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	13	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	13	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A -oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Äidinkielenomaisessa ruotsin kielen opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin kielen taitoaan ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan.

Äidinkielenomaisen ruotsin kielen opetus toteutetaan A1- tai A2- kielen opetuksena ja samoin vähimmäistuntimäärin kuin A1- ja A2- kieli. A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyttään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	S2	L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L2, L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L2, L4
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

S3

L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan

S3

L4

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin varianttien eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Pohditaan omaa kaksikielistä kulttuuri-identiteettiä. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi käyttää ja kehittää omaa kielitaitoaan. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään (esim. tiedotusvälineet, netti) hyödyntämään sitä ja kehittämään omaa ruotsin taitoaan sen avulla. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on kiinnostus ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien yhteydessä. Sisältöjen valinnassa edistetään oppilaiden kielitaidon kehittymistä ottaen huomioon oppilaiden kaksikielinen ja kaksikulttuurinen tausta. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, ja niin edelleen.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat saavat tilaisuuksia tutustua pohjoismaisiin verkostoihin. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan monipuolisesti ja rohkeasti, laajentamaan sanavarastoaan, omaksumaan uusia käsitteitä, pukemaan ajatuksiaan sanoiksi ja kehittämään vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita kannustetaan lukemaan kirjallisuutta ja muita omalle kielitaidon tasolle sopivia tekstejä, heitä ohjataan soveltamaan luetunymmärtämisstrategioita, käyttämään sopivia opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan.

Viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös nopeammin edistyville.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa otetaan huomioon, että viitekehys on tarkoitettu vieraiden kielen osaamisen arviointiin ja että äidinkielenomaista oppimäärää opiskelevien oppilaiden ruotsin kielen suullinen taito on varsin hyvä jo koulun alkaessa, kun taas oppilaiden taidot muilla kielitaidon osa-alueilla voivat vaihdella paljonkin.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alu- eet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaa- minen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteitä. Oppilas osaa kertoa, mistä löytyy häntä kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, Suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvotavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyyttään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan.

S1

Kielellinen
päättely

Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielenä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

Kielenopiskelutaidot

T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

S2

Tietoisuus
tavoitteista
ja toiminta
ryhmässä

Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja suhtautuu myönteisesti ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa

S2

Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen

Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä, huolehtii kotitehtävistään, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan sekä löytää omaa oppimistaan edistävää ruotsinkielistä aineistoa.

Kehittyvä kielitaito, taitotoimia vuorovaikutustilanteissa

Taitotaso B1.1

T6 – T8

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

S3

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaistamaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä tilanteissa.

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

S3

Viestintästrategioiden käyttö

Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovai- kutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Karttuva kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa pu- hetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Karttuva kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A 2.2
T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti ikäkaudelleen tyypillisiä ja jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin.

Suomen kieli, äidinkielenomainen suomi, A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6 (A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 3-6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Målen för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	K2, K4
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	K2, K4
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

I3

K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevernas lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturligt sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i

språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.
M2 att motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelse mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

Färdigheter för språkstudier

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

12

Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp

Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

12

Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder

Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera

Kunskapsnivå B1.1

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten

13

Förmåga att kommunicera i olika situationer

Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

13

Förmåga att använda kommunikationsstrategier

Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stö-

13

Kulturellt lämpligt språkbruk

Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

dja hens växande för-
måga i interkulturell
kommunikation

**Växande språkkunskap,
förmåga att tolka tex-
ter**

M9 erbjuda eleven möj-
lighet att med hjälp av
olika källor lyssna på,
läsa och med hjälp av
läs- och lärstrategier
tolka för hen betydelse-
fulla lättbegripliga tex-
ter på standardspråk

13

Förmåga att tolka
texter

Kunskapsnivå B1.1

Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

**Växande språkkunskap,
förmåga att producera
texter**

M10 handleda eleven
att producera texter
som hänför sig till hens
vardag och att med
hjälp av strukturer på
en grundläggande och
något mer krävande
språkfärdighetsnivå öva
sig att producera, dela
och publicera redan tol-
kade texter

13

Förmåga att pro-
ducera texter

Kunskapsnivå A2.2

Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

14.4.3 Vieraat kielet

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa

oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvauksista. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-oppimääräkuvauksia vieraan kielen B1- tai B2-oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuden ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

14.4.3.1 A1-Englanti

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestintäkieltenä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisältönsä ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	L4

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monitasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

Kotkan painotetut sisällöt:

3.-6. luokka:

- *Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.*

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omilla ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättämistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.-6. luokka:

- *Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.*

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoja ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. luokka:

- *Oppilas oppii perussanoja aihepiireistä minä itse, perheeni, ystäväni ja koulu.*
- *Oppilas tutustuu perusrakenteisiin, substantiiveihin ja keskeisiin verbeihin ja adjektiiveihin sekä muutamaisiin prepositioihin ja pronomineihin.*
- *Oppilas harjoittelee yleispreesensin käyttöä.*

4. luokka:

- *Oppilas laajentaa sanavarastoaan aiheista minä itse sekä lähipiirini, ja harjoittelee kertomaan enemmän myös muista ihmisistä.*
- *Oppilas harjoittelee yleis- ja kestopreesensin käyttöä. Erityisesti kiinnitetään huomiota 3.persoonan s-päätteen yleispreesensissä.*
- *Oppilas opettelee käyttämään be- ja have-verbejä myönteisissä, kielteisissä ja kysyvissä muodoissa.*
- *Oppilas tutustuu lyhyiden adjektiivien vertailuun ja persoonapronominien omistusmuotoihin sekä artikkeleihin, tavallisimpiin prepositioihin, substantiivien epäsäännöllisiin monikkoihin ja s-genetiiviin.*

5. luokka:

- *Oppilas laajentaa erityisesti sanavarastoaan harrastuksista ja vapaa-ajanvietosta.*
- *Oppilas vahvistaa yleis- ja kestopreesensin osaamistaan.*
- *Oppilas perehtyy keskeisimpänä rakenteena on säännölliseen imperfektiin sekä epäsäännöllisen imperfektin tavallisimpiin muotoihin.*
- *Oppilas kertoo lyhyiden adjektiivien vertailua ja voi tutustua myös pitkien adjektiivien vertailumuotoihin.*
- *Oppilas harjoittelee muodollisen subjektin käyttöä ja opettelee lisää prepositioita*
- *Oppilas oppii järjestysluvut ja harjoittelee päivämäärien merkitsemistä.*
- *Oppilas kertoo persoonapronominien perus- ja omistusmuodot ja harjoittelee objektimuotoa.*
- *Oppilas vahvistaa neljännellä luokalla oppimiaan perusrakenteita.*

6. luokka:

- *Oppilas tutustuu joihinkin englanninkielisiin maihin esimerkiksi perehtymällä niiden maantietoon, kulttuuriin ja sanastoon.*
- *Oppilas kertoo säännöllisen ja epäsäännöllisen imperfektin muodostamisen ja lyhyiden adjektiivien vertailun ja harjoittelee myös pitkien adjektiivien vertailua.*
- *Oppilas harjoittelee adverbien tunnistamista ja muodostamista ja opettelee lisää prepositioita.*

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielillisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet: Arvioinnissa on mukana koko toiminta englannin kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa tekstejä sekä kulttuurintuntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekemästään työstään ja edistymisestään.

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ja työskentelyä ohjaavaa ja kannustavaa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta löytämään omat vahvuudet kielenoppijana. Oppilaat yhdessä osallistuvat oppimisensa arviointiin esimerkiksi opetusryhmän yhteisellä arviointikeskustelulla.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Oppilaan osaamisen ja oppimisen näyttöön varataan riittävä aika. Arvioinnissa välineenä on mahdollista käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kieli-salkkua.

Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää englannin kielen A1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kaikki kielitaidon osa-alueet huomioidaan. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK) pohjalta laadittuun suomalaiseen Kehittyvän kielitaidon asteikkoon.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria.

Liitteenä arviointitaulukot

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si-sältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä</p>	<p>S1</p>	<p>Kielellinen päättely</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.</p>
<p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisältönsä ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa</p>	<p>S1</p>	<p>Englanninkielisen aineiston löytäminen</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.</p>
<p>Kielenopiskelutaidot</p>			
<p>T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen</p>	<p>S2</p>	<p>Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä</p>	<p>Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten</p>	<p>S2</p>	<p>Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen</p>	<p>Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>			<p>Taitotaso A2.1</p>
<p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestintän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta</p>	<p>S3</p>	<p>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</p>	<p>Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.</p>
<p>T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestintän jatkamisen keinoja</p>	<p>S3</p>	<p>Viestintästrategioiden käyttö</p>	<p>Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas</p>

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

S3

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T10 ohjata oppilasta työkentelemään vaativuudeltaan monitasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita

S3

Tekstien tulkintataidot

Taitotaso A2.1

Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T11 tarjota oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

S3

Tekstien tuottamistaidot

Taitotaso A2.1

Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.

Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä.

Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eu-

rooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää englannin kieltä autenttisissa tilanteissa ja ohjataan oppilasta tutkimaan, miten englannin kieli näkyy ympäröivässä maailmassa. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kielisiin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfolioyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla.

14.4.3.2 Muut oppimäärät

Muu vieras kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 3 – 6

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden

aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättämistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja	S2	Kielenopiskelutavoit-	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen

kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

S3

teiden asettaminen ja opiskelututumusten löytäminen

myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

Taitotaso A1.3

T7 – T9

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

S3

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

S3

Viestintästrategioiden käyttö

Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

S3

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Taitotaso A1.3

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja

S3

Tekstien tulkintataidot

Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Taitotaso A1.2

Tekstien tuottamistaidot

Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväestoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat

tekstin sisällön kannalta
oleellisimpiin rakenteisiin

harjoitellut ilmaiset ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Saamen kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 3 – 6

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Nämä ovat yleiset saamen kielen opetuksen perusteet. Opetuksen järjestäjä laatii näiden perusteiden mukaan paikallisen sovelluksen pohjoissaameen, inarinsaameen tai kolttsaameen.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellinen ja kulttuurinen runsaus, ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustaan kohtaan	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkupeuräiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin.	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L4
T4 ohjata oppilasta löytämään saamenkielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan saamen kieliä sekä suomen kieltä ja joitakin muita suomalais-ugrilaisia kieliä yhdistäviin keskeisiin piirteisiin. Keskustellaan kielten sukulaisuussuhteista erityisesti luokassa tai koulussa puhuttujen tai opiskeltujen kielten osalta. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa saamen kielten puhuma-alueesta ja saamen kielten asemasta. Tutustutaan paikalliseen saamelaiskulttuuriin. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omilla ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen. Ohjataan oppilaita huomaamaan saamenkielinen kieliympäristö.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstiä, taito tuottaa tekstiä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämämpiiri, kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa sekä saamen kielen puhuma-alueella ja saamelaisten kotiseutualueella. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen ja avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään saamenkielistä aineistoa. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työ-

välineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaismuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Saamen kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää saamen kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin, ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviotaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Saamen kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si-säilytö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 virittää oppilaan kiinnostus lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista runsautta kohtaan ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa kohtaan	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielen asemaa alkuperäiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin	S1	Saamen kielten merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan saamea ja tuntee saamen kielten moninaisuutta

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

S2

Kielellinen päättely

Oppilas osaa tehdä havaintoja saamen kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

S1

Kohdekielisen aineiston löytäminen

Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieltä voi nähdä tai kuulla.

Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

S2

Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä

Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintä teknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

S2

Opiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen

Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuoro-vaikutustilanteissa

Taitotaso A1.3

T7järjestää oppilalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta

S3

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tuen jostkus viestintäkumppaniin.

T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

S3

Viestintästrategioiden käyttö

Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

S3

Viestinnän kulttuurin sopivuus

Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Taitotaso A1.3

T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

S3

Tekstien tulkintataidot

Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Taitotaso A1.2

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

S3

Tekstien tuottamistaidot

Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston muutamien tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

A2-Venäjä

VENÄJÄN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää venäjän kieltä autenttisissa tilanteissa ja ohjataan oppilasta tutkimaan, miten venäjän kieli näkyy omalla paikkakunnalla ja ympäröivässä maailmassa. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 - 6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

S3

L3, L4, L5,
L7

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3 - 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

4. – 6. luokka

Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

4.- 6. luokka

-Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

4. Luokka

*-Oppilas oppii perussanoja aihepiireistä minä itse, perheeni, ystäväni ja koulu.
-Oppilas oppii kyrilliset aakkoset.
-Oppilas harjoittelee venäjän kaunokirjoitusta.*

- Oppilas harjoittelee preesensin käyttöä.
- Oppilas tutustuu sanojen sukuihin.

5. luokka

- Oppilas laajentaa erityisesti sanavarastoaan harrastuksista ja vapaa-ajanvietosta.
- Hän vahvistaa preesensin osaamistaan.
- Oppilas perehtyy venäjän menneen ajan rakenteisiin.
- Hän harjoittelee adjektiivien käyttöä.
- Oppilas laajentaa sanavarastoaan ajankäsitteistä.
- Vahvistaa neljännellä luokalla oppimiaan perusrakenteita.

6. luokka

- Oppilas tutustuu Venäjän maantietoon, kulttuuriin ja niihin liittyvään sanastoon.
- Oppilas oppii substantiivien sijojen käyttöä.
- Oppilas harjoittelee asiointitilanteita.
- Oppilas laajentaa aiemmin oppimaansa sanastoa.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alu- eet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaami- nen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellisiä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohde-	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata,

nen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä

kielen aseman ja merkityksen hahmottaminen

mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia

S1

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä

S1

Kielellinen päättely

Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkiелensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa

S1

Kohdekielisen aineiston löytäminen

Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.

Kielenopiskelutaidot

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

S2

Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä

Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

S2

Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutotumusten löytäminen

Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Taitotaso A1.3

T7 – T9

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiinimaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvälistä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet: Arvioinnissa on mukana koko toiminta venäjän kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa pieniä tekstejä sekä kulttuurituntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekemästään työstään ja edistymisestään.

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ja työskentelyä ohjaavaa ja kannustavaa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta löytämään omat vahvuudet kielenoppijana. Arviointi antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa oppilaalle itselle luontevia ilmaisumuotoja. Oppilaat yhdessä osallistuvat oppimisensa arviointiin esimerkiksi opetusryhmän yhteisellä arviointikeskustelulla.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Oppilaan osaamisen ja oppimisen näyttöön varataan riittävä aika. Arvioinnissa välineenä on mahdollista käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kieli-salkkua.

Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää venäjän kielen A2-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja ryhmäarvioinnilla. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kaikki kielitaidon osa-alueet huomioidaan.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muille nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytyksensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfoliotyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla.

14.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvausta matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alai- nen osaami- nen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvausta ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä		
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmien graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot:

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset:

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- kymmenjärjestelmätaitojen syvennys ja varmennus
- harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä
- yhteen- ja vähennyslaskualgoritmit
- kertotaulut 1-10, uutena 6-9
- jakolasku: sisältö- ja ositusjako
- murtoluvut: osa ja kokonainen

4. lk:

Kokonaisluvut

- lukualueen laajentaminen 0-10000
- allekkain yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0-1000
- lukuyksiköittäin jakaminen 10-järjestelmävälineitä hyödyntäen (jakaja 1-10) lukualueella 0-1000
- kokonaisluvun kertominen luvulla (0-20) allekkain
- ositus- ja sisältöjako lukualueella 0-100

Murtoluvut

- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- sekaluvun muuntaminen murtoluvuksi ja murtoluvun muuntaminen sekaluvuksi.

Desimaaliluvut

- desimaaliluvun ja murtoluvun yhteys (kun murtoluvun osoittaja on 1 ja murtoluku on ”sopiva”, esim. $1/4 = 0,25$)
- desimaaliluvut mittaamisessa ja lämpötiloissa (vain kymmenesosia)
- desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskuja kymmenjärjestelmävälineillä
- päässä laskuna yksidesimaalisten lukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Esimerkiksi $2,5 + 1,4$

5. lk:

Kokonaisluvut

- Lukualueen laajentaminen 0-1000000
- Jakaminen jakokulmassa/allekkain
- Lukujonoja 10000, 15000, 20000, ...

Murtoluvut

- Supistaminen ja laventaminen
- Yhteen- ja vähennyslaskuja siten, että tarvitsee supistaa samannimisiksi
- Murtoluvun jakaminen (ositusjako) ja kertominen kokonaisluvulla (kertolaskun käsitteen avulla)

Desimaaliluvut

- Yhteen- ja vähennyslaskuja allekkain
- Desimaaliluvun jakaminen kokonaisluvulla ja kertominen 10-järjestelmävälineillä
- Desimaaliluvun jakaminen ja kertominen luonnollisella luvulla päässä laskuna
- Desimaaliluvun jakaminen lukuyksiköittäin hyödyntäen 10-järjestelmävälineitä

Prosentti

- Käsite
- Prosenttiluvun ja perusarvon verrannollisuus

6. lk:

Kokonaisluvut

- Lukualueen laajentaminen negatiivisiin lukuihin (Vertaillaan, luokitellaan)

Murtoluvut

- Yhteen- ja vähennyslaskuja
- Murtoluvun kertominen ja jakaminen kokonaisluvulla

Desimaaliluvut

- Yhteen- ja vähennyslaskuja allekkain
- Desimaaliluvun jakaminen kokonaisluvulla ja kertominen 10-järjestelmävälineillä
- Desimaaliluvun jakaminen ja kertominen päässäälaskuna
- Kertolasku allekkain
- Desimaalilukujen jakolasku lukuyksiköittäin
- Sisältöjakoja esimerkiksi 2 : 0,5

Kertolaskuja

- $2,5 \cdot 0,2$ (käsitteen tai 10-järjestelmävälineiden avulla)

Prosentti

- Käsite
- Prosenttiluvun ja perusarvon verrannollisuus
- Prosenttilaskuja yhden prosentin avulla

S3 Algebra:

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

4. lk:

- Lukujonoja 1000, 1500, 2000,...
- Lukujonoja 2,6; 2,7; 2,8; ...

5. lk

- Lukujonoja esimerkiksi 0,12; 0,13; 0,14;...
- Tuntemattoman käsite
- Yhtälön ratkaiseminen päättelyllä, piirroksen avulla tai kokeilemalla.

6. lk:

- Lukujonoja negatiivisilla luvuilla
- Tuntemattoman käsite
- Yhtälön ratkaiseminen päättelyllä, piirroksen avulla tai kokeilemalla

S4 Geometria ja mittaaminen:

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- vahvistetaan kellon osaaminen, lasketaan aikalaskuja
- rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita
- perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään
- käsitteet: piste, jana, suora, kulma
- symmetria suoran suhteen
- harjoitellaan mittaamista ja mittaustuloksen arviointia

4.lk:

Mittayksiköt

- mm, cm, m ja km
- Vetomitat: cl, dl ja l

Geometria

- Pinta-alan käsite
- Suorakulma
- Suorakulmion pinta-ala ja piiri
- Nelikulmion luokittelu ja ominaisuudet

5. lk:

Pinta-alojen yksiköt

- cm^2 ja m^2

Geometria

- kulma: määritelmä, luokittelu, mittaaminen ja piirtäminen
- Nelikulmioiden luokittelu ja kulmien summa
- Suunnikkaan pinta-ala ja piiri
- Kolmioiden luokittelu, pinta-ala, piiri ja kulmien summa
- Monikulmioista: säännölliset ja piirien mittaamista ja laskemista
- Ympyrä

Mittakaava

- Suurennos ja pienennös

6. lk:

Mittayksiköt

- Tilavuuden yksiköt: cm^3 , dm^3 ja m^3
- Tilavuuden yksiköiden yhteys vetomittoihin

Geometria

- Tilavuuden käsite

- *Kappaleiden luokittelu*
- *Suorakulmaisen särmiön tilavuus*
- *Koordinaatisto (ensin 1. neljännes, sitten loput)*

Kartan mittakaava

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys:

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella pääättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

5.lk:

Tilastot

- *Taulukointi*
- *Kysely*
- *Keski-arvo*

6. lk:

Tilastojen tunnuslukuja

- *Suurin ja pienin arvo*
- *Tyyppiarvo*
- *Keskiarvo*

Todennäköisyys

- *Onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma*

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Liitteenä arviointitaulukot

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sä- l- tö- alu- eet	Arvioinnin koh- teet oppiai- neessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innos- tusta ja kiinnostusta matema- tiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itse- luottamusta	S1- S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuk- siaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitse- maan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1- S5	Opittujen asi- oiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esi- merkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittä- mään taitoaan esittää kysy- myksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa poh- jalta	S1- S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matema- tiikan kannalta mielekkäitä ky- symyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittä- mään päättelyään ja ratkaisu- jaan muille konkreettisin väli- nein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja vies- tintäteknologiaa hyödyntäen	S1- S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen ke- hittämisessä	S1- S5	Ongelmarat- kaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanrat- kaisussaan erilaisia strategi- oita.
T6 ohjata oppilasta kehittä- mään taitoaan arvioida rat- kaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1- S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonala- kohtaiset tavoitteet			

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1- S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometriisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

-Välineiden käyttö kaikenlaisilla oppilailla

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

14.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana[185] ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, ku-

vailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

[185] Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3§

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 3-6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisössään kestäväen kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestäväen kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausrakenteita käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johdopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geometiataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- arjen terveystottumukset
- itsehoitotaito
- tunteet

4. lk:

- tavallisimmat lasten sairaudet ja niiden ehkäisy
- mielenterveystaidot

5. lk:

- ihmisen kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- seksuaalinen kehitys ja ihmisen lisääntyminen
- mielenterveystaidot

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisössä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisössä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- kiusaaminen ja sen ehkäisy
- liikenneturvallisuus

4. lk:

- tapaturmat
- ensiaputaidot

5. lk:

- päihteet
- myrkytykset

6. lk:

- päihteet
- palo- ja sähköturvallisuus

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- *Suomi ja naapurimaat*
- *kartta*

4. lk:

- *Pohjoismaat*
- *Baltian maat*

5. lk:

- *Eurooppa*

6. lk:

- *muut maanosat*

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeen muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- *sää*
- *elollinen ja eloton luonto*
- *rakennettu ja luonnonympäristö*

4. lk:

- *lähiympäristön eliölajien tunnistaminen*
- *erilaiset elinympäristöt*
- *ympäristössä toimimisen oikeudet ja velvollisuudet*
- *maa- ja kallioperä*
- *kasvio*

5. lk:

- *kasvio*
- *kappaleen liike ja voima*

6. lk:

- *kasvio*
- *kasvin kasvun tutkiminen kokeellisesti*

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk:

- yhteyttäminen
- palaminen

4. lk:

- vesi aineena: olomuodot ja ominaisuus
- vedenkiertokulku
- ääni
- metsien hyötykäyttö

5. lk:

- valo
- lähiavaruus
- vuorokauden- ja vuodenaikat
- maapallon rakenne

6. lk:

- lämpöenergia ja energialajit
- energian säilymisen periaate
- ravinnon tuotanto
- eläinten ja kasvien lisääntyminen
- ravintoketju

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3. lk

- oma kulttuuriperintö ja monikulttuurisuus
- jätteiden lajittelu ja kierrättäminen

4. lk:

- luonnonvarojen kestävä käyttö
- luonnon monimuotoisuuden vaaliminen

5. lk:

- ilmastonmuutos
- ihmisen vastuu luonnosta ja ympäröivästä yhteiskunnasta

6. lk:

- ilmastonmuutos
- ihmisen vastuu luonnosta ja ympäröivästä yhteiskunnasta
- yhteinen vaikuttamisprojekti

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteisiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Liitteenä arviointitaulukot

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työ-	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille koko-

kentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisössään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Tutkimisen ja toimimisen taidot

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

S1-S6

Kestävän kehityksen tiedot ja taidot

naisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävä tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä.

Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

S1-S6

Kysymysten muodostaminen

Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

S1-S6

Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset

Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti.

Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

S1-S6

Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen

Oppilas harjoittelee ohjautusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista.

Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

S2-S6

Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa

Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä.

Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

S1-S6

Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot

Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla.

Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaaraja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

S2-S6

Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen

Oppilas osaa toimia, liikua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti.

Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjautusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

S1-S6

Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely

Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaiku-

S1-S6

Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen

Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä.

tuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Oppilas osaa kuvata tietojen ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

Tiedot ja ymmärrys

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

S1-S6

Käsitteiden käyttö

Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin.

Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

S1-S6

Mallien käyttäminen

Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja.

Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

S1-S6

Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito

Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.

Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

S1,
S3-S6

Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys

Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä.

Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun,

S3-S6

Maantiedon tiedonala:

Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa

hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomeediataitoja

Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomeediataidot

opiskelemaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla.

Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

S2,
S4-S6

Fysiikan tiedonala:

Fysikaalisten ilmiöiden

tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen

Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä.

Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

S2,
S4-S6

Kemian tiedonala:

Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen

Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierätystä.

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntilannetta, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.

S1-S3,
S6

Terveystiedon tiedonala:

Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen

Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää.

Oppilas osaa kuvata elämäntilannetta eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintä-teknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

14.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonnottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkin-toja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Si- sältö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asi-	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

anmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

S1, S2,
S3

Etiikkaa koskeva tieto

Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

S2, S3

Ihmisoikeusetiikka

Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

S2, S3

Eettinen pohdinta

Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista raketavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

S1, S2,
S3

Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot

Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

S3

Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

14.4.6.1 Evankelisluterilainen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin (<i>luokat 3, 4 ja 6</i>)	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta (<i>luokat 4 ja 6</i>)	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

S3

L1

Evangelisluterilainen uskonto -oppimäärän sisällöt vuosiluokilla 3-6

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovoudesta, elämäntaaran kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

Raamatun kertomuksiin tutustuminen

Jeesuksen elämän päävaiheet

Kristinuskon symboleihin tutustuminen

Kirkko uskonnollisena rakennuksena

Kirkolliset juhlapyhät

4.lk

Jeesuksen opetukset ja vertauskuvat

Elämäntaaraan liittyvät kristilliset juhlat

Jumalanpalvelus

Lähiseurakuntaan tutustuminen

5.lk:

Varhainen kristillisuus ja siihen liittyvät henkilöt ja tapahtumat

Uskonnollinen taide ja siihen liittyvä symboliikka

6.lk:

Erilaiset uskonnolliset lähteet ja tekstit

Uskonnollinen kieli ja sen vertauskuvallisuus

Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitys uskonnon uudistajina

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä

tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

Pyhän käsite kristinuskossa

Juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pyhät paikat

4.lk:

Juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kertomukset ja tavat

Pyhän käsite muissa uskonnoissa

5.lk:

Uskonnon merkitys Euroopan historiassa

Suomen ja Euroopan katsomuksellinen nykytila

6.lk:

Suomen ja Euroopan katsomuksellinen nykytila

Juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin opit ja keskinäiset suhteet

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

Luterilaisuuden keskeiset eettiset opetukset

Omien arvojen sekä omien valintojen pohtiminen

4.lk:

Luterilaisuuden keskeiset eettiset opetukset

Lapsen oikeudet, ihmisoikeudet ja ihmisarvo

Oman arvomaailman ja omien valintojen vaikutus

5.lk:

Eri uskontojen eettiset käsitykset

Elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen

6.lk:

Luterilaisuuden eettiset periaatteet omassa elämässä

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkin-
toja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemi-
sen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja
ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltami-
seen sekä ajattelun kehittämiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa
opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodis-
tusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Liitteenä arviointitaulukot

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Si- sältö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehty- mään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuk- siin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tie- don hallitse- minen, uskonnon moniluku- taito	Oppilas osaa nimetä opiskelta- van uskonnon lähteitä ja teks- tejä sekä kuvata niiden keskei- siä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaa- leihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tie- don hallitse- minen, uskonnon moniluku- taito	Oppilas osaa kertoa esimerk- kien avulla opiskeltavan us- konnon keskeisistä rituaa- leista, tavoista ja pyhistä pai- koista sekä kuvata niiden mer- kitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistaa uskonnollisen kielen eri- tyispiirteitä ja vertauskuvalli- suutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerk- kejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään us- kontoa koskevaa tietoa erilai- sista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskon- non opiske- lussa	Oppilas osaa hakea tietoa use- asta lähteestä. Oppilas harjoit- telee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objek- tiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemaansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvista-	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan

maan myönteistä maailman-
katsomusta, itsetuntoa ja
luottamusta elämään

pohtimaan kokemuksiaan
osana itsearviointia.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

14.4.6.2 Ortodoksinen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään		

Ortodoksinen uskonto -oppimäärän sisällöt vuosiluokille 3-6

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksinen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksinen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksinen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

-Raamattu pyhänä kirjana

-Raamatun kaksi osaa: Vanha testamentti ja Uusi testamentti

-Jumalan liitto ihmisen kanssa Vanhassa Testamentissa ja Uudessa Testamentissa

-Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja

-Pääsiäinen

-ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus

-alkurukoukset ja paastorukous

-liturgia

-tavallisimpia kirkkoveisuja

-kirkkorakennus

-kodinpyhitys, kiitosrukoukset, panihida

-reliikki

- Karjalan valistajat*
- Raamatun kertomusten vertauskuvallisuus*
- Raamatun vertauksia*
- Raamatun käytön perusteet*
- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan*

4.lk:

- Kristuksen elämä ja opetus evankeliumeissa*
- Kristus: ihminen ja Jumala*
- joulu ja teofania*
- pääsiäinen*
- oppilaan suojeluspyhä ja hänen elämäkertansa*
- oman seurakunnan pyhät ja niihin liittyvät kertomukset*
- ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus*
- erilaisia pyhäkköjä ja kirkkorakennuksia*
- kirkollista esineistöä*
- vierailu pyhäkössä*
- paasto*
- katumuksen sakramentti*
- sairaanvoitelun sakramentti*
- kirkkoisät*
- pappeus*
- lähetystyö*
- diakoniatyö*
- Suomen ortodoksinen kirkko*
- *Kotkan Pyhän Nikolaoksen kirkko rakennuksena*
- Raamatun käytön perusteet*
- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa oppilaiden kiinnostuksen mukaan*

5.lk:

- Raamattu kirkon kirja, uskon lähde*
- Pyhä Kolminaisuus Raamatussa*
- Jumalanäiti*
- enkelit*
- pääsiäinen*
- *Karjalan valistajat*
- ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus*
- uskontunnustus; Pyhä Kolminaisuus, kirkon oppi*
- kirkkomusiikki ja ikonitaide uskon lähteinä, säilyttäjinä ja elävöittäjinä*
- *suurten juhlien troparit ja ikonit*
- *kerubiveisu osana koululaisliturgiaa*
- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa*

6.lk:

- apostolit*
- apostoli Paavali*
- kirkon synty ja alkukirkon elämää*
- marttyyrit*
- seurakunta ja kirkko*
- helatorstai ja helluntai*
- pääsiäinen*
- ortodoksinen koululaisjumalanpalvelus*

- luostarit uskon säilyttäjinä ja lähetystyön sydäminä
- seurakunnan toimijat ja toiminta
- ajan pyhittäminen, kirkkovuosi paastoineen
- pääsiäisen ajan tapahtumat
- Jeesuksen rukous
- rukous ennen ehtoollista
- kirkko: eukaristinen yhteisö
- vigilia, liturgiaa edeltävä palvelus
- liturgia ja paastoliturgia; ehtoollinen
- Herran rukous kristittyjen yhteisenä rukouksena
- ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäkatsomuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

- oman koulun uskontoja, niiden pyhäpäiviä ja arkea
- kristinuskon saapuminen Suomeen idästä ja lännestä
- patriarkkakertomukset, pako Egyptistä, erämaavaellus

4.lk:

- Abrahamin uskonnot: syntyhistoriaa, opin yhteisiä piirteitä, pyhät kirjat, paasto, pyhät ihmiset, näkymätön maailma
- Jeesus juutalaisena; Jeesuksen elämän juutalaiset tapahtumat

5.lk:

- katolisuus ja apostolisuus kristinuskossa
- ekumenia, ekumeeninen rukousviikko
- ortodoksisuus Suomessa, Euroopassa ja maailmassa: globaali ortodoksisuus
- profeetta Muhamman elämä
- islamin vaikutus ortodoksisuuteen mm. ikonoklasmi ortodoksisuuden sunnuntaina

6.lk:

- Eri uskontojen uskontunnustuksia, niiden eroja ja yhtäläisyyksiä
- marttyyrit, luostarit ja paastot kristinuskossa ja muissa uskonnoissa
- uskonnottomuus, ateismi, maallistuminen
- uskonnot nyky-Euroopassa ja niiden ilmeneminen ihmisten arjessa
- uskontodialogi
- uskontojen yhteiset juuret ja eroaminen toisistaan

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tu-

tustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

- itsestä huolehtiminen*
- yhteisön jäsenenä toimiminen*
- toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot*
- 10 käskyä*
- Joosef-kertomukset*
- elämä lahjana*
- tasa-arvo: ulkonäkö, menestys*
- Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.*
- miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiin*
- omien tekojen seuraukset*
- omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta*
- paasto*
- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta*
- omien ajatusten kertominen*
- mielipiteiden perustelevaaminen*
- toisen mielipiteen kunnioittaminen*
- toisen asemaan asettuminen*
- empatiataitojen harjoittelu*
- ihminen Jumalan kuvana*
- Luomiskertomus*

4.lk:

- ympäristöystävällinen ajattelu, ekososiaalinen ajattelu, kestävä elämä: epäitsekkyys*
- toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot*
- rakkauden kaksoiskäsky*
- tasa-arvo: eri ikäiset ihmiset, terveys*
- Uuden Testamentin vertauksia*
- oppilas vähemmistön jäsenenä omassa koulussa*
- koulun vähemmistöryhmiä*
- Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.*
- miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiin*
- vastuu omista teoista*
- omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta*
- paasto*
- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta*
- omien ajatusten kertominen*
- mielipiteiden perustelevaaminen*
- toisen mielipiteen kunnioittaminen*
- toisen asemaan asettuminen*
- empatiataitojen harjoittelu*
- ihminen Jumalan kuvana*
- Luomiskertomus*

5.lk:

- kestävä kehitys*
- filantropia*

- kultainen sääntö
- ortodoksinen ihmiskäsitys
- tasa-arvo
- suomalaisia vähemmistöjä ja vähemmistöjen oikeudet, oppilas vähemmistön jäsenenä yhteiskunnassa
- Lapsen oikeuksien sopimus omassa elämässä, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.
- miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiin
- vastuu omista teoista
- omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta
- kirkon opetus luomakunnasta
- paasto
- kilvoittelu
- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta ja hagiagrafioiden kautta
- omien ajatusten kertominen
- mielipiteiden perustelevuus
- toisen mielipiteen kunnioittaminen
- toisen asemaan asettuminen
- empatiataitojen harjoittelu
- ihminen Jumalan kuvana
- Luomiskertomus

6.lk:

- kestävä kehitys, hyvä elämä
- paasto ja paastorukouksen sisältö
- vuorisaarna
- toisen ihmisen huomioiminen ja oma rooli vuorovaikutuksessa, keskustelun taidot
- ihmisoikeudet – marttyyrit ja uskon puolustajat
- tasa-arvo: alueellinen eriarvoisuus, rikkaat –köyhät, rasismi, syrjäytyminen
- vähemmistöjä Euroopassa, vähemmistöjen oikeudet; ortodoksina maailmassa
- Lapsen oikeuksien sopimus, Lapsen oikeuksien päivä 20.11.
- miten toiset vaikuttavat arvoihini ja mielipiteisiin
- vastuu omista teoista; katumuksen sakramentti
- omat teot arjessa kestävän tulevaisuuden näkökulmasta
- ajankohtaisten kysymysten eettistä pohdintaa
- paasto
- kilvoittelu; hyvän tekeminen
- eettinen pohdinta Raamatun kertomusten pohjalta ja hagiagrafioiden kautta
- omien ajatusten kertominen
- mielipiteiden perustelevuus
- toisen mielipiteen kunnioittaminen
- toisen asemaan asettuminen
- ihminen Jumalan kuvana
- luomiskertomus
- katumus ja anteeksianto

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkin-

toja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittotodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Liitteenä arviointitaulukot

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Si- sältö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä.

			Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

14.4.6.3 Uskonnon eri oppimäärät

Katolinen uskonto

Oppiaineen tehtävä

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätaphtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauten kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisena kasvun perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

Islam

Oppiaineen tehtävä

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskuntoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja Islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötälämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

Juutalainen uskonto

Oppiaineen tehtävä

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskuntoon: Opetuksessa paneudutaan Tooraan, Tanachiin, perimätietoon ja juutalaisuuden opilliseen perustaan. Perehdytään juutalaisen tradition vaikutukseen eurooppalaiseen kulttuuriin ja tieteesiin. Opetuksessa tarkastellaan juutalaisuuden pyhiä paikkoja ja niiden merkitystä. Opetukseen valitaan juutalaisen perinteen ikäkauteen sopivia uskonnollisia opetuksia ja kertomuksia. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta sekä Tooran erityisasemaa. Perehdytään uskonnollisiin symboleihin ja juutalaisen kalenterin juhliin, juutalaisuuden monimuotoisuuteen sekä juutalaisuuteen Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään uskontoja yhdistäviin henkilöihin, tapahtumiin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin sekä vaikutukseen eurooppalaisessa kulttuurissa. Tarkastellaan erityisesti juutalaisuuden historiaa Euroopassa ja perehdytään oppilaiden lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja uskontodialogin merkitykseen. Opetuksessa otetaan huomioon uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa ja uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen etiikan perusteet ja elämän arvo. Perehdytään uskonnollisten käskyjen eli mitzvojen jakoon kiellettyihin ja vaadittaviin tekoihin. Pohditaan ihmisen ja luonnon

suhdetta sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Tutkitaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä, juutalaisen kielen terminologiaa ja sen yhdistävää vaikutusta juutalaisessa maailmassa. Opetuksessa tärkeitä sisältöjä ovat juutalaisuuden vaikutus arkielämän käyttäytymiseen, myötäelämisen taito ja oppilaiden elämästä nousevat eettiset kysymykset.

14.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siinä liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokille 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

*vastuun ja vapauden käsitteet
oikeudenmukaisuus*

4.lk:

*etiikka arjen tilanteissa
oma näkemys*

5.lk:

*etiikan keskeiset käsitteet
oman näkemyksen perusteleminen*

6.lk:

*etiikan keskeiset käsitteet
hyveet
uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapaus*

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

*suomalaiset kulttuurivähemmistöt ja katsomukset
tieto, uskomus ja luulo*

4.lk:

*ajankohtaiset/paikalliset kulttuurivähemmistöt
tieto, uskomus ja luulo*

5.lk:

*eurooppalaiset kulttuurivähemmistöt ja katsomukset
kulttuurinen moninaisuus*

6.lk:

*maailman kulttuurivähemmistöt
kulttuurinen moninaisuus
oma identiteetti suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin*

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk

lapsen oikeudet

4.lk

ihmisoikeudet

5.lk

YK:n ihmisoikeusjulistus

6.lk

YK:n ihmisoikeusjulistus

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävästä kehityksestä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

3.lk:

erilaiset aika-, tieto- ja luontokäsitykset

4.lk:

erilaiset aika-, tieto- ja luontokäsitykset

5.lk:

*omat käsitykset suhteessa erilaisiin aika-, tieto- ja luontokäsityksiin
omat vaikuttamismahdollisuudet*

6.lk:

*omat käsitykset suhteessa erilaisiin aika-, tieto- ja luontokäsityksiin
omat vaikuttamismahdollisuudet*

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Liitteenä arviointitaulukot

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Si- sä- lö- alu- eet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaa- minen
Opetuksen tavoitteena on			
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1- S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1- S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1- S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutus- taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1- S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

14.4.8 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokille 5-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 5-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuviin kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

5. lk:

- Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

5. lk:

- Vanha aika ja antiikin perintö

S3 Keskiäika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuurisiin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

5. lk:

- Keskiäika

S4 Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

6.lk:

-Uuden ajan murrosvaihe

S5 Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

6.lk:

- Suomi osana Ruotsia

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 5-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Liitteenä arviointitaulukot

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan

			pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämis- muodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraus-suhteen kuvailminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saatavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Mahdollisuuksien mukaan

- oppilaat vierailevat paikallisissa tai kansallisissa historiallisissa kohteissa,
 - hyödynnetään kirjaston palveluja,
 - kutsutaan vierailijoita ja käydään vierailuilla,
 - oppilaat tekevät tutkielmia, ryhmätöitä, haastatteluja ja esitelmiä historiaan liittyvistä aiheista,
- opetuksessa käytetään sähköisiä oppimisympäristöjä ja
- tehdään yhteistyötä yli oppiainerajojen lyhemmissä tai pidemmissä projekteissa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

14.4.9 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4 ja 6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alai- nen osaa- minen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liit- tyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysy- myksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yh- teisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia peri- aatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityk- sen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla		

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4 ja 6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja

muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

4. lk:

- Oppilas ymmärtää olevansa yhteiskunnan jäsen.

6. lk:

- Oppilas ymmärtää miksi median käyttö vaatii taitoa ja kriittisyyttä. Osiossa tulevat työelämän pelisäännöt selviksi.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

4. lk:

- Oppilas ymmärtää, että yhdessä eläminen vaatii sääntöjä ja että ihmisoikeudet kuuluvat kaikille.

- Osiossa tutustutaan Suomen, Kotkan ja oman koulun eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

- Demokratia on yhdessä päättämistä. Eduskunta päättää Suomen asioista ja hallitus sekä presidentti johtavat Suomea.

6. lk:

- Osiossa tutustutaan mahdollisuuksien mukaan Kotkan kaupungin päätöksentekoon ja kotkalaisten vaikutusmahdollisuuksiin. Osiossa tutustutaan myös lain käyttöön ja kansalaisten turvallisuuden takaamiseen.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

4. lk:

- *Oppilas ymmärtää, että kaikki voivat vaikuttaa. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan oman koulun oppilaskunnan toimintaan ja LAPA:n (Kotkan lasten parlamentin) toimintaan.*

6. lk:

- *Osiossa syvennetään ja laajennetaan yhteiskunnassa toimimisen taitoja. Tässä osiossa harjoitellaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.*

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Pehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

4. lk:

- *Tässä osiossa tarkastellaan rahaa vaihdon välineenä.*
- *Oppilas ymmärtää miksi on tärkeää hoitaa raha-asiat kunnolla.*

6. lk:

- *Osiossa tarkastellaan miten raha kiertää yhteiskunnassa. Lisäksi tarkastellaan yrittäjyyttä eri näkökulmista. Mahdollisuuksien mukaan vierailaan erilaisissa yrityksissä ja yrityskylässä.*

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Liitteenä arviointitaulukko

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alueet	Arvioinnin koh- teet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
-------------------	-------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------

Merkitys, arvot ja asenteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

S1-S4

Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiinsa osana itsearviointia.

T2 tukea oppilasta harjaanuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

S1-S4

Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiinsa osana itsearviointia.

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys

T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita

S1-S3

Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu

Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti.

Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

S1-S4

Median roolin tarkastelu

Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

S1, S4

Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu

Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä

S1-S3

Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen

Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

S1-S3

Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä

Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutusta enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

S1, S4

Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen

Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamis päätöksillään on.

T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

S1, S3

Mediataidot

Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

- *Mahdollisuuksien mukaan oppilaat vierailevat virastoissa ja yrityksissä. Monissa koh-teissa voi vierailla virtuaalisesti.*
- *Mahdollisuuksien mukaan oppilaat voivat vierailla Yrityskylässä. Tämä vierailukohde on tarkoitettu 6. luokkalaisille.*
- *Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään kirjaston palveluja.*

- *Mahdollisuuksien mukaan kutsutaan vierailijoita koululle.*
- *Mahdollisuuksien mukaan oppilaat tekevät tutkielmia, ryhmitöitä, haastatteluja ja esitelmiä yhteiskuntaoppiin liittyvistä aiheista.*
- *Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan oman koulun oppilaskuntatoimintaan ja Kotkan lastenparlamenttiin.*
- *Mahdollisuuksien mukaan opetuksessa käytetään sähköisiä oppimisympäristöjä.*
- *Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä yli oppiainerajojen lyhemmissä tai pidemmissä projekteissa.*

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuun yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

14.4.10 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittämistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteisiin
liittyvät sisäl-
töalueet

Laaja-alai-
nen osaa-
minen

Osallisuus

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perusoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Arvioinnissa painotetaan yhteismusisointitaitojen ja laulamisen kehittymistä, edistymistä musiikin peruskäsitteiden hallinnassa sekä vertais- ja itsearviointia.

Liitteenä arviointitaulukot

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si- sältö- alueet	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyö- taidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittamisen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien soittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki-liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

S1-S4

Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö

Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Oppimaan oppiminen musiikissa

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

S1-S4

Oppimaan oppiminen ja työskentely-aidot

Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusiisoinnissa.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Yhteistyö mahdollisuuksien mukaan Kymi Sinfonietan ja Kotkan kaupungin teatterin kanssa sekä mahdollinen osallistuminen Lasten kulttuurikeskuksen järjestämään kulttuuripolkuun.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

14.4.11 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tunteesta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omassa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuvaan	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan		

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tutujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Kotkan painotetut sisällöt:

-Ympäristön kuvat: tarkastellaan esimerkiksi symboleja, merkkejä ja logoja.

-Alakulttuurit: tarkastellaan esimerkiksi harrastusten, satujen ja pelien kuvamaailmaa.

-Sosiaalisen median kuvakulttuurit: tarkastellaan esimerkiksi internetin kuvamaailmaa, muokattuja kuvia, videoita ja pelejä

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Kotkan painotetut sisällöt:

- Mediakulttuuri: perehdytään esimerkiksi mainoskuviin, lehtikuviin, uutiskuviin, elokuvaan ja sarjakuviin.

- Virtuaalimaailma: tarkastellaan esimerkiksi sosiaalista mediaa.

- Muotoilu: tarkastellaan esimerkiksi kodin ja koulun esineistöä, sekä muotoilua esihistorialliselta ajalta 1800-

luvulle.

- Rakennettu ympäristö: tutustutaan paikalliseen arkkitehtuuriin.
- Luonnon ympäristö : esimerkiksi ympäristötaide.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kotkan painotetut sisällöt:

- *Taidekuvan tulkinta: esimerkiksi tutkimalla taidekuvien maailmaa ja tutustumalla kuvataiteen käsitteistöön. Pohditaan kuvaan ja teokseen, sekä taiteilijaan ja kontekstiin liittyviä kysymyksiä.*
- *Taidehistoria: esimerkiksi muinaisen maailman taiteen ja Egyptin aikakausista 1800-luvulle, taidehistorian jatkumon tutkiskelu.*
- *Kuvan rakentamisen keinoja: perehdytään esimerkiksi pääväriin, väliväriin, vastaväriin, valööreihin, kullööreihin sekä sommittelun perusteisiin ja tilan kuvaamisen keinoihin, kuten perspektiiviin.*
- *Visuaalinen kulttuurikenttä: tutustutaan kulttuuriperintöön, taidemuseoon tai näyttelyyn mahdollisuuksien mukaan.*

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Liitteenä arviointitaulukot

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si-sältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiinsa sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaistamaan havaintojaan ja ajatuksiinsa kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiinsa hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisien kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista

kulttuuria sekä tehdes-
sään omia kuvia

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaissuun huomioon kulttuurin moninaisuuden ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

14.4.12 Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyö-

prosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologioita sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisesta maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alaisten osaamisten
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyn-tään.

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

-oppilaan oma ideointi ja kokeilut ovat suunnittelun pohjana, ei valmis mallityö

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

-oppilaan oma ideointi ja kokeilut ovat suunnittelun pohjana, ei valmis mallityö

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

Kotkan vuosiluokittain painotetut sisällöt:

Kokeillaan ohjatusti seuraavia tekniikoita ja materiaaleja:

3.lk:

- käsin ompeleminen*
- koneompelun alkeet*
- kankaan koristelu*
- silittäminen*
- lankatöiden alkeet esim. virkkaaminen*
- sahaaminen*
- naulaaminen*
- puupinnan viimeistely ja käsittely*
- mittaaminen ja merkitseminen*

4.lk (aiempien tekniikoiden lisäksi):

- mittasuhte; kaava
- käsin ompeleminen
- kankaan koristelu
- koneompelun monipuolistuminen
- silittäminen
- opetellaan käyttämään käsityön peruskäsitteistöä
- neulonnan alkeet
- höyläys
- talttaus
- yksinkertaiset liitokset
- yksinkertaisten käsikoneiden käyttöön tutustuminen
- yksinkertainen metallin käsittely

5.lk (aiempien tekniikoiden lisäksi):

- tutustuminen luonnonmateriaaleihin
- mittasuhte; kaava
- käsin ompeleminen/kirjonta
- koneompelun monipuolistuminen esim. vaateompelun alkeet
- silittäminen
- opetellaan käyttämään käsityön peruskäsitteistöä
- neulonta: tasoneule
- huovuttaminen
- erilaiset liitokset
- saranointi
- metallin käsittely

6.lk (aiempien tekniikoiden lisäksi):

- tutustuminen teko- ja muuntokuituihin
- mittasuhte; kaava
- käsin ompeleminen
- koneompelu: yksinkertainen vaateompelu
- silittäminen
- opetellaan käyttämään käsityön peruskäsitteistöä
- neulonta: suljettu neule
- virkkaaminen
- kudonta: loimi, kude, hupio
- sähköopin peruskomponentit

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäseneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittotodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Liitteenä arviointitaulukot

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si-sältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luotteen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimislustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Oppilas opiskelee 3. ja 4. luokalla käsityössä sekä teknisen työn että tekstiilityön työtapoja, jonka jälkeen hän valitsee ensisijaisen työtavan, jonka tekniikoihin ja materiaaleihin hän keskittyy 5. ja 6. luokalla. Oppilasta rohkaistaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Hienomotoriset taidot, keskittyminen, havainnoiminen, teorian ja käytännön yhteensovittaminen ja soveltaminen, pitkäjänteinen työskentely ja kokonaisen käsityöprosessin hallinta suunnittelusta dokumentointiin.

14.4.13 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatuntemuksiin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikunta-paikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja sääntely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa

mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
<p>- Oppilas kokeilee erilaisia uusia ja tuttuja liikuntatehtäviä: leikkejä, pelejä, perusliikuntaa (juoksuja, hyppyjä, heittoja, voimistelua, suunnistusta) ja erilaisia talviliikuntamuotoja mahdollisuuksien mukaan (hiihto, luistelu ja mäenlasku, lumileikit) ja muita lajeja.</p> <p>- Oppilas rohkaistuu ja häntä rohkaistaan ilmaisemaan itseään liikunnallisesti mm. musiikin tai erilaisten rytmien tahdissa tai musiikkiliikunnan yhteydessä.</p>		
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
<p>- Oppilas kehittää havaintomotorisia taitojaan mm. liikkumalla erilaisissa ympäristöissä (salissa, kentällä, metsässä, jäällä,..).</p> <p>- Oppilas harjoittelee havaintomotorisia taitojaan monipuolisesti, monin eri tavoin: mm. kopittelemalla, potkimalla, kuljettamalla ja lyömällä erilaisia välineitä/ erilaisilla välineillä</p> <p>- Oppilas harjaantuu suunta- ja voimaerottelussa sekä ajoitus- ja suuntatarkkuudessa erilaisten harjoitteiden, leikkien ja pelien kautta. (Esim. pallon syöttäminen liikkuvalla joukkueoverille jossakin pelissä.)- Oppilas kehittää havaintomotorisia taitojaan mm. liikkumalla erilaisissa ympäristöissä (salissa, kentällä, metsässä, jäällä,..).</p>		
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3

- *Oppilas vahvistaa taitojaan juoksuissa, hyppyissä, heitoissa, voimistelutaidoissa ja näiden muuntelussa ja yhdistelyssä.*
 - *Oppilas toimii erilaisissa ympäristöissä: pihalla, metsässä, salissa, jäällä*
- Lisäksi 5. luokka:
- *Oppilas liikkuu monipuolisesti, jotta oppisi hahmottamaan murrosiässä nopeasti muuttuvaa kehoaan.*
 - *Oppilas oppii löytämään omat rajansa (esim. millaisen hypyn voin hyppyarkulta hypätä, kuinka korkealle kivelle uskallan kiivetä jne.).*

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

S1

L3

- *Oppilas oppii löytämään omat rajansa (esim. millaisen hypyn voin hyppyarkulta hypätä, kuinka korkealle kivelle uskallan kiivetä jne.).*
- *Oppilas harjaantuu välineenkäsittelytaidoissaan erilaisilla, monipuolisilla välineillä eri tavoin.*
- *Oppilas oppii liikkumaan turvallisesti liikenteessä siirryttäessä koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille.*

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

S1

L3

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. (vain 3. ja 5. luokat)

S1

L3

3. luokka:

- *Oppilas rohkaistuu laittamaan pään veden alle.*
- *Oppilas oppii myyräuinnin alkeet.*
- *Oppilas uskaltautuu kellumaan selällään.*
- *Oppilasta rohkaistuu hyppäämään veteen jalat edellä.*

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

S1

L3, L6, L7

-KTS. T4

- *Oppilasta oppii huomioimaan turvallisuusseikat liikuntavarusteissa (ei avainnauhoja, roikkuvia korviksia, kaulakoruja, kelloja tms.).*

Lisäksi 5. luokka:

- *Oppilas harjaantuu tunnistamaan omat rajansa. Eli, mitä voin tehdä turvallisesti.*

Sosiaalinen toimintakyky

<p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.</p> <p>- <i>Oppilas harjaantuu käsittelemään pettymyksen tunteitaan pelien, leikkien ja harjoitteiden yhteydessä.</i></p> <p>- <i>Oppilas harjoittaa sosiaalisia yhteistyötaitojaan leikeissä ja peleissä.</i></p>	S2	L2, L3, L6, L7
<p>T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.</p> <p>- <i>Oppilas harjaantuu kantamaan vastuunsa osallistuvana ryhmän jäsenenä, vaikka kyseinen leikki tai peli tms. ei hänelle olisikaan mieluista.</i></p> <p>Psyykinen toimintakyky</p>	S2	L2, L6, L7
<p>T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.</p> <p><u>5. luokka:</u></p> <p>-<i>Oppilas harjaantuu asettamaan itselleen tavoitteita ja kokeilee erilaisia työtapoja tavoitteiden saavuttamiseksi.</i></p>	S3	L1, L2, L3
<p>T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.</p> <p>- <i>Oppilas pääsee ja rohkaistuu lukuvuoden aikana kokeilemaan eri asioita, jotta oppisi havaitsemaan omat vahvuutensa.</i></p> <p>- <i>Oppilas oppii ja myöhemmin harjaantuu itsearviointin keinoin havaitsemaan kehitystään ja vertaamaan taitojaan omiin aiempiin kokemuksiinsa, ei muihin oppijoihin.</i></p>	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psykkinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Arviointi

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psykkinen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Liitteenä arviointitaulukot

Liikunna arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Si-sältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Sosiaalinen toimintakyky

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

15. Oppiaineet

Kotkassa on laadittu kuntakohtainen, suomenkielinen opetussuunnitelma, jota täydennetään koulukohtaisilla lukuvuosisuunnitelmilla. Kotkan opetussuunnitelma noudattaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 rakennetta. Opetuksen järjestäjän päättämät paikalliset ratkaisut ja toimintatavat on kirjattu kuhunkin lukuun ja ne ovat löydettävissä Kotkan kaupungin lagon ja kursivoidun tekstin avulla. Kotkan opetussuunnitelma koostuu neljästä kokonaisuudesta. Luvut 1-12 Yleinen osa ovat tässä kokonaisuudessa. Kolme muuta kokonaisuutta ovat luku 13 Opetus vuosiluokilla 1-2, luku 14 Opetus vuosiluokilla 3-6 ja luku 15 Opetus vuosiluokilla 7-9.

Opetussuunnitelma on hyväksytty Lasten ja nuorten palveluiden lautakunnassa 2016 (§ 55, 14.6.2016). Vuosiluokkien 7-9 opetuksen osalta (luku 15) opetussuunnitelmaa on päivitetty 2019 (Hyvinvointilautakunta § 8 / 22.1.2019) ja 2020 (Hyvinvointilautakunta 15.12.2020)

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalleksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja

maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

Siirryttäessä kuudennelta vuosiluokalta seitsemännelle

Yläkoulujen yhteydessä olevien kuudensien luokkien osalta

Rehtori vastaa siitä, että kuudennen luokan keväällä oppilasta ja huoltajia informoidaan koulun / kaupungin tarjoamasta kieliohjelmasta, opintojen järjestämisestä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista.

Uuteen ryhmään siirryttäessä ja/ tai opettajien vaihtuessa on luokanopettajan vastuulla siirtää oppilaan koulunkäynnin kannalta välttämättömät tiedot tulevalle luokanvalvojalle. Jos uutta luokanvalvojaa ei vielä keväällä tiedetä, vastuu tietojen siirtämisestä on rehtorilla.

Alakoulujen yhteydessä olevien kuudensien luokkien osalta

nivelvaihepalaverit lähettävän alakoulun ja vastaanottavan yläkoulun kanssa käydään kuudennen luokan keväällä. Vastaanottavan koulun rehtori vastaa nivelvaihepalaverin järjestämisestä. Palaverissa ovat mukana lähettävä luokanopettaja, tuleva luokanvalvoja, laaja-alaiset erityisopettajat sekä mahdollisesti muita moniammatillisen ryhmän jäseniä. Nivelvaihepalaverissa tulee siirtää oppilaan koulunkäynnin kannalta välttämättömät tiedot tulevalle luokanvalvojalle. Jos uutta luokanvalvojaa ei vielä keväällä tiedetä, vastuu tietojen siirtämisestä on rehtorilla.

Vastaanottavan koulun rehtori vastaa siitä, että kuudennen luokan keväällä oppilasta ja huoltajia informoidaan koulun / kaupungin tarjoamasta kieliohjelmasta, opintojen järjestämisestä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista ja vapaaehtoisista opinnoista.

Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännen luokan opintojen alkamista. Vastuu erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla.

Siirryttäessä yhdeksänneltä vuosiluokalta toiselle asteelle

Toiselle asteelle siirryttäessä oppilaanohjaaja ja erityisopettaja huolehtivat tiedonsiirrosta. Oppilaanohjaajat seuraavat päättöluokkalaisten sijoittumista ja opiskelun aloittamista toisen asteen koulutuksessa.

15.2 Laaja-alainen osaaminen L1-L7

L1

OPPIMAAN OPPIMINEN

- Tavoitteena on, että oppilas tunnistaa omat vahvuutensa oppijana ja omaksuu hänelle sopivat opiskelutekniikat.
- Korostetaan pitkäjänteisen työskentelyn ja harjoittelun merkitystä.
- Ohjataan ja kannustetaan oppilasta asettamaan realistisia tavoitteita omalle työskentelylleen.
- Ohjataan sietämään epävarmuutta osaamisessa.
- Rohkaistaan oppilasta olemaan utelias, pohtimaan ja rakentamaan itse tietoa.
- Ohjataan oppilasta arvioimaan omaa edistymistään.
- Oppilas perehtyy oppimis- ja opiskelustrategioihin kuten lukustrategioihin ja ajattelun apuvälineisiin.
- Oppilaalle luodaan tilaisuuksia argumentoinnille, itsenäiselle ja yhteiselle ongelmanratkaisulle, johtopäätösten tekemiselle ja päättelylle.

AJATTELU

- Ohjataan oppilasta tunnistamaan ja säätelemään omaa käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä.
- Ohjataan oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista. Ohjataan tunnistamaan mikä vaikutus niillä on hyvinvoinnille ja oppimiselle.
- Ohjataan oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä.
- Oppilasta ohjataan kriittiseen ajatteluun.
- Tekstien käsittelyn keskiössä on laajentaa oppilaan sanavarastoa, tarjota monipuolista kielellistä ärsykettä ja kehittää oppilaan omaa ajattelua sekä uuden tiedon sisäistämistä.
- Ohjataan oppilasta tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta.
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä nykyhetkessä ja erilaisissa historiallisissa tilanteissa.
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja. Ohjataan myös aktiiviseen toimimiseen omaa lähiympäristöä kehittävänä kansalaisena.

L2

KULTTUURINEN OSAAMINEN

- Ohjataan oppilasta ymmärtämään eri kulttuurien kirjojen moninaisuus.
- Kannustetaan toimimaan eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.
- Ohjataan oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan.
- Ohjataan oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.
- Ohjataan oppilasta havainnoimaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.
- Ohjataan oppilasta ymmärtämään ympäristön-, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

VUOROVAIKUTUS

- Ohjataan oppilasta kehittämään positiivisia tunne- ja vuorovaikutustaitoja.
- Kasvatetaan oppilasta kohtaamaan arvostavasti muut ihmiset.
- Kannustetaan oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa.
- Ohjataan oppilasta toimimaan rakentavasti erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.
- Kannustetaan oppilasta pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.
- Kannustetaan oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen.
- Ohjataan oppilasta harjoittelemaan kuuntelemista ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteutuksessa.

ILMAISU

- Ohjataan oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään.
- Ohjataan oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun.
- Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustellen ilmaisemaan mielipiteitään.
- Vahvistetaan oppilaan luottamusta omiin ajatuksiin sekä kannustetaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.
- Kannustetaan oppilasta arvostamaan ja käyttämään ja arvostamaan ilmaisussaan erilaisia keinoja kuten kuvallista, sanallista, äänellistä ja kehollista viestintää.

L3

ITSESTÄ HUOLEHTIMINEN

Oppilasta ohjataan

- kehittämään itsetuntemustaan sekä tunnistamaan omaa toimintaa ohjaavia arvoja ja asenteita.
- tunnistamaan oman kehon ja mielen viestien tunnistamista.
- säätelemään ja tunnistamaan käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä.
- syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niihin vahvistavasti tai vaarantavasti vaikuttavista tekijöistä.
- luomaan perusta opiskelu-, toiminta- ja työkyvyille sekä ylläpitämiselle.
- vastuulliseen, huolelliseen ja turvalliseen omien ja yhteisten tavaroiden käyttöön.
- harjaantumaan kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin sekä koulussa että sen ulkopuolella.

ARJEN TAIDOT

Oppilasta ohjataan

- ottamaan vastuuta aiempaa enemmän omasta opiskelustaan, työskentelystään ja arkeen liittyvistä asioistaan.
- ymmärtämään lisääntyvän vapauden tuovan mukanaan myös lisääntyvää vastuuta.
- suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana.
- työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.
- asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen.
- hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti.
- kehittämään kuluttajataitojaan sekä huolehtimaan omasta taloudestaan ja talouden suunnittelusta

L4

MONILUKUTAITO

Ohjataan oppilasta

- hankkimaan, yhdistämään, muokkaamaan, tuottamaan, esittämään ja arvioimaan tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja erilaisissa tilanteissa
- käyttämään niin sanallista, verbaalista, visuaalista, äänellistä kuin kehollista viestintää.
- käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä ja ilmaisemaan perustelevaan erilaisia näkemyksiä eri oppiaineille ominaisella tavalla.
- ymmärtämään ohjeita.
- kyseenalaistamaan eri lähteistä saadun tiedon sisältöä ja perustelevaan mielipiteitään ja näkemyksiään.
- käyttämään monilukutaitoa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa.
- havaitsemaan syy- ja seuraussuhteita ympäristössä.
- käyttämään eri oppiaineissa saatua tietoa ja taitoa muissa oppiaineissa.
- ymmärtämään, että tietoa nykyhetkestä tai historiasta voidaan tulkita eri tavoin.
- harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin.
- arvioimaan kriittisesti eri tietolähteiden ja median roolia ja merkitystä.
- harjaannuttamaan taitojaan sekä perinteisessä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

L5

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGINEN OSAAMINEN

Ohjataan oppilasta

- käyttämään TVT:tä vastuullisesti ja turvallisesti
- hankkimaan tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan sen luotettavuutta
- käyttämään erilaisia sähköisiä oppimislustoja
- arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä
- terveellisten ja ergonomisten työasentojen omaksumiseen tieto- ja viestintäteknologian käytössä
- syventämään ja pitämään ajan tasalla eri yhteiskunnallisten alojen tietoa ja taitojaan
- ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallista erilaisia media- ja viestintäteknologioita käyttäen
- valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistäviä ja kestävän kulutuksen mukaisia materiaaleja, laitteita ja tieto- ja viestintäteknologiaa
- ymmärtämään, että tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa
- käyttämään TVT:tä osana monilaisia oppimiskokonaisuuksia

L6

TYÖELÄMÄTAIDOT JA YRITTÄJYYS

Oppilasta ohjataan:

- pitkäjänteiseen työskentelyyn
- ottamaan vastuu omasta ja yhteisestä työskentelystä
- työskentelemään myös yhteisen- tai toisten eduksi
- arvostamaan jokaisen työtä
- ymmärtämään osallisuuden ja oma-aloitteisuuden merkitys opinnoissa
- positiiviseen asenteeseen
- suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä
- toimimaan rakentavasti ja hyviä tapoja noudattaen vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa
- luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle sekä sen ylläpitämiselle
- hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusstrategiaa

Oppilaalle tarjotaan koulun mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia harjoitella:

- yritys yhteistyötä
- monilaisien oppimiskokonaisuuksien tekemistä yhteistyössä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa
- projektityöskentelyä sekä verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueilla, valtakunnallisesti sekä kansainvälisesti
- Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusstrategian

L7

OSALLISTUMINEN, VAIKUTTAMINEN JA KESTÄVÄN TULEVAISUUDEN RAKENTAMINEN

Oppilaalle annetaan mahdollisuuksia

- osallistua opetuksen suunnitteluun
- esittää omia toiveita ja mielenkiinnonkohteita opiskelua ja erilaisia työtapoja pohdittaessa
- vaikuttaa koulutyön arkeen ja omaan oppimisympäristöön

Oppilasta ohjataan

- osallistumaan ja vaikuttamaan
- ottamaan vastuuta itsestään, opiskelustaan ja valinnoistaan
- kehittämään omia vaikuttamisen keinojaan
- kiinnittämään huomiota elämäntapaansa ja pohtia valintojensa vaikutuksia ympäristöön ja kestävästä tulevaisuuden rakentamiseen
- kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävässä elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi
- vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta
- kriittiseen ajatteluun, jossa oppilas osaa tarkastella ja arvioida
- kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa sekä kykyä toimia ristiriita- ja kriisitilanteissa
- ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja oman elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia käsityksiä, tunnistamaan niiden merkitys itselle sekä muodostamaan
- yhteisten sääntöjen noudattamiseen
- pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia erityiskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin
- harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

TVT-POLKU

SEUDULLINEN TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKAN OSAAMISPOLKU

Laadittu kunnallisen TVT-oppimispolkutyön tueksi. Tavoitteena on helpottaa kunnallista TVT-työtä sekä turvata oppijiden tase-arvoisuus kunnallisia ja sitä kautta koulukohtaisia TVT-strategioita laadittaessa.

TVT-pedagogiikka	Teksti	Työtaidot		Verkkoviestintä		Verkko-oppimisympäristö	
		Kuva ja ääni	Muut työtaidot	Tiedonhallinta	Sosiaalinen media		
1.-2. luokat	TVT oppimisen apukeino TVT oppimisen eivöittäjänä	Tekstiedoston tuottaminen, tallentaminen, avaaminen ja tulostaminen	Piirtäminen ja tallentaminen viestintävälineellä	Laitteiden ja ohjelmien käynnistäminen, käyttö ja sulkeminen	Henkilökohtaisen käyttäjätunnuksen ja salasanan käyttö Viisaasti harkiten verkossa Verkkoviestinnän pelisäännöt Internetin alkeet	Käyttö kaikkien osa-alueiden oppimisen tukena ↓	
3.-6. luokat	TVT oman oppimistyönsä tukena TVT:n arvovälineenä, ei itseisarvona Omien laitteiden käyttö	Sujuva kirjoittaminen viestintävälineellä	Kuvan, äänen tai videon yhdistäminen osaksi tuotosta Yksinkertainen kuvan käsittely käyttöohjeiden mukana Kuva- ja äänitiedoston koon merkitys	Tiedostojen ja kansioiden hallinta, tallentaminen verkkoympäristöön Keskeisten tiedostotyyppien tunnistaminen Ohjelaitteiden käyttö	Suunnitelmallinen Internet-haku Hakukoneiden ohjattu käyttö ja hakutulosten luotettavuuden arviointi Eri tietolähteiden käyttäminen Lähdekritiikki Viittaus tietolähteeseen Tekijänoikeudet		Sähköpostin käyttö Reaaliaikainen viestintä Tilannetaju ja huomautusosaaminen verkkoviestintää Tietoturva
7.-9. luokat	Oman tietotaidon jakaminen ja soveltaminen arjessa TVT sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden kartuttajana	Objektin lisääminen asiakirjaan Tuotetun tiedon havainnollistaminen monipuolisesti Työn jäljen napakkuus, siisteys ja visuaalinen selkeys	Kuvankäsittelytaiden syventäminen Liikkuvan kuvan editointi Animaation tuottaminen Audiovisuaalinen ilmaisu	Oman tietotaidon soveltaminen uusiin sovelluksiin ja laitteisiin Ergonomia	Tiedonhankinnan suunnittelu Tarkennettu haku hakukoneella Tietokannat tietolähteinä Lähdemateriaalien ja lähdeluetteloiden tärkeys		Rakentava ja vastuullinen yhteisöllinen työskentely Sähköinen asiointi Verkkoviestintämonipuolinen käyttö Tietoturva omassa elämässä

Työryhmä: Mari Hirsikallio, Jary Högnabba, Hermanni Riikonen sekä Hanne Tuomivaara

KULTTUURIPOLKU

Kotkan esi- ja perusopetuksen kulttuuripolku

luokka	taiteenala	toimijoita
eo	kirjasto	Kotkan kaupunginkirjasto
1. lk	kulttuuriperintö	Kymenlaakson museo
2. lk	musiikki	Kymi Sinfonietta ja Ksmo
3. lk	kuvataide	Kotkan puistoissa
4. lk	kirjallisuus	Kotkan kaupunginkirjasto
5. lk	teatteri, esittävät taiteet	Kotkan Kaupunginteatteri
6. lk	tanssi	Kaakon tanssi ry
7. lk	maailmankulttuurit	Suomen merimuseo
8. lk	media	Kotkan Valokuvakeskus
9. lk	tapahtumat, kulttuuripassi	oma tuotanto, oma valinta

25.5.2016

15. 3 Paikallisesti päätettävät asiat

Kotkan perusopetuksen opetussuunnitelma noudattaa runkoa, jossa jokainen luku rakentuu valtakunnallisesti päätetyn Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 mukaisesti.

Paikalliset painotukset ja ratkaisut löytyvät jokaisen luvun lopusta kursivoidulla tekstillä ja Merikaupunki Kotka –logolla

15. 4 Oppiaineet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukossa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukossa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytännöistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsemattomaa äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitettua äidinkielenomaisia oppimääriä.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
	yhteinen	yhteinen	valinnainen

suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romani-kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittoma-kieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

15.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, monilukusekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositoldistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tavoite:

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

7. lk

Oppilas tutustuu erilaisiin viestintäympäristöihin ja -tilanteisiin.

– *Suullinen, kirjallinen ja nonverbaalinen viestintä ja vuorovaikutus*

– *Tekstilajien tuntemus ja monilukutaidon kehittyminen*

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8. lk

Oppilas perehtyy viestintätilanteissa esiintyviin erilaisiin rooleihin ja tavoitteisiin.

Oppilas ymmärtää, että hänen viestinsä vaikuttaa muihin.

- *Vaikuttamisen keinot viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa*

- *Toiminnan ja vaikuttamisen eettisyyden arviointi*

- *Omien käsitysten syventäminen viestinnästä ja vuorovaikutuksesta*

S1

L2, L3, L6, L7

Toiminta

vuorovaikutustilanteissa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

9. lk

Oppilas toimii tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja tarkkailee oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

Oppilas perehtyy viestintä- ja puhekultturiin. Hän oppii lisää ilmaisua harjoitellen erilaisia viestintätilanteita esimerkiksi draaman keinoin.

Oppilas reflektoi toimintaansa itsenäisesti ja yhteistoiminnallisesti.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

7. lk

8. lk

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.

9. lk

<p>Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan mielipiteensä.</p> <p>Oppilas tutustuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin.</p> <p>– Kuuntelun taidot, palautteenanto, keskustelun taidot, suullinen esittäminen – Ryhmäviestintätaidot</p>	<p>Oppilas ilmaisee ja perustelee mielipiteensä monipuolisesti.</p> <p>Oppilas harjoittelee erilaisia vuorovaikutustilanteita.</p> <p>– Ryhmässä vaikuttaminen – Argumentointi – Vaikuttavat tekstit</p>	<p>Oppilas ilmaisee mielipiteensä ja perustelee sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.</p> <p><i>Oppilas kehittyy aktiivisessa kuuntelemisessa sekä itsearviointissa ja palautteenannossa. Hän harjaantuu esiintymisessä. Kielellisiä ilmiöitä tarkastellaan laajasti, joten oppilaan kielellinen tietous ja tietoisuus kehittyvät monipuolisesti.</i></p>
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ryhmäviestinnän taidot	

<p>Tavoite:</p> <p>T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.</p>		<p>Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet</p> <p>Oppilas monipuolistaa kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.</p>
<p>7. lk</p> <p>Oppilas vahvistaa taitojaan erilaisissa esiintymistilanteissa.</p>	<p>8. lk</p> <p>Oppilas vahvistaa taitojaan erilaisissa esiintymistilanteissa ja käyttää erilaisia havainnollistamisen keinoja.</p> <p>Oppilas pohtii omia vahvuuksiaan esiintyjänä.</p>	<p>9. lk</p> <p>Oppilas ilmaisee itseään ja käyttäen tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puheesityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.</p>
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1	

Tavoitteeseen
liittyvä laaja-
alainen osaami-
nen

L1, L2, L3, L7

Arvioinnin koh-
teet oppiai-
neessa

Esiintymisen taidot

Tavoite:

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan.

7. lk

Oppilas havainnoi omaa viestintäänsä.

8. lk

Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa.

9. lk

Oppilas arvioi omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämisikohteita.

Tavoitteeseen liittyvät sisäl-
löt

S1

Tavoitteeseen liittyvä laaja-
alainen osaaminen

L1, L2, L6, L7

Arvioinnin kohteet oppiai-
neessa

Vuorovaikutustaitojen kehittäminen

Tekstien tulkitseminen

Tavoite:

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämissarpeita

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioidaan lukemisen kehittämissarpeita.

7. lk	8. lk	9. lk
<p>Oppilas tutustuu erilaisiin tekstiym- päristöihin.</p> <p>– Fakta ja fiktio - Kirjallisuuden pää- lajit ja peruskäsi- teet - Kertomuksen kei- not - Lukuharrastukseen ja tekstilajitunte- mukseen ohjaami- nen</p>	<p>Oppilas pohtii omaa lukutaitoaan ja suh- dettaan erilaisiin teksteihin.</p>	<p>Oppilas käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti.</p> <p>Oppilas arvioi omaa lukutaitoaan ja nimeää kehit- tämiskohteita.</p> <p><i>Oppilas perehtyy laajasti suomalaiseen kirjallisuus- teen, kehittää medialukutaitoaan sekä harjaantuu vastaanotta- jan taidoissa, tekstin tekemisen ja tuoton tai- doissa sekä tekstilajituntemuksessaan monipuoli- sesti. Tekstin tuottaminen kuuluu oppilaan luke- miseen ja päinvastoin. Tekstejä työstetään yhteis- toiminnallisesti itsenäisen työskentelyn lisäksi.</i></p> <p><i>Oppilas reflektoi toimintaansa.</i></p>
<p>Tavoitteeseen liitty- vät sisällöt</p>	<p>S2</p>	
<p>Tavoitteeseen liit- tyvä laaja-alainen osaaminen</p>	<p>L1, L2, L4</p>	
<p>Arvioinnin kohteet oppiaineessa</p>	<p>Tekstin ymmärtäminen ja omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistami- nen</p>	

Tavoite:

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyt-
tää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja
mediatekstejä

**Opetuksen tavoitteista johdetut oppi-
misen tavoitteet**

Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään,
tulkitsemaan ja arvioimaan monimuo-
toisia kaunokirjallisia, asia- ja media-
tekstejä.

7. lk

Oppilas tarkastelee moni-
muotoisia kaunokirjallisia,
asia- ja mediatekstejä.

8. lk

Oppilas tarkastelee moni-
muotoisia kaunokirjalli-
sia, asia- ja mediateks-
tejä.

Oppilas laajentaa käsitys-
tään erilaisista teksteistä.

9. lk

Oppilas käyttää ja tulkitsee ohjatusti
erityyppisiä, monimuotoisia ja myös it-
selleen uudenseläisiä tekstejä.

Tavoitteeseen liittyvät si-
sällöt

S2

Tavoitteeseen liittyvä
laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L4, L5

Arvioinnin kohteet oppiai-
neessa

Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito

Tavoite:

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia- ja mediateksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

7. lk

Oppilas tutustuu tekstin tulkinnessa tarvittaviin käsitteisiin ja eri tekstilajeihin.

8. lk

Oppilas harjoittelee erittelemään (rakenne, sisältö, kieli, tyyli) erilaisia tekstilajeja.

Oppilas harjoittelee kriittistä lukutaitoa.

Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituspäriä.

9. lk

Oppilas tarkastelee tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja kuvailee joitakin, pohtivien, kantaaottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituspäriä.

Oppilas kehittää ja syventää erittelyn taitojaan ja oppii analysoimaan lukemaansa. Hän rakentaa lukemastaan aiempaa tietoisemmin tulkintaa ja oppii pohtimaan ja tarkastelemaan kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä lukemiensa ja työstämiensä tekstien kautta. Lukeminen ja tekstin tuottaminen kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa – oppilas esimerkiksi työstää tutkielman tai laajahkon projektitehtävän.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Asia- ja mediatekstien erittely ja tulkinta

Tavoite:

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.

7. lk

Oppilas tutustuu tiedonhaun vaiheisiin.

Oppilas hekee ohjatusti luotettavaa ja tarkoituksenmukaista tietoa.

– *Tiedonhaun strategiat ja periaatteet*

– *Tiedon soveltaminen*

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppia-
neissa

8. lk

Oppilas hakee tietoa itsenäisesti.

– *Lähteisiin viittäminen*

S2

L2, L4, L5, L6

Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys

9. lk

Oppilas nimeää tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas arvioi tietojen käytettävyyttä ja lähteen luotettavuutta.

Oppilas kertaat tiedonhaun ja tiedon soveltamisen periaatteita. Hän perehtyy lähteiden merkitsemiseen.

Oppilas osaa viitata lähteisiin.

Tavoite:

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista.

7. lk

Oppilas tuntee kirjallisuuden keskeiset käsitteet.

Oppilas lukee useita kirjoja ja jakaa luku-
kokemuksiaan.

8. lk

Oppilas lukee useita kirjoja ja jakaa lukukokemuksiaan.

Oppilas harjoittelee kirjallisuuden tulkintaa.

9. lk

Oppilas tulkitsee fiktivisiä tekstejä, käyttäen keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja liittää tekstit johonkin kontekstiin.

Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa.

– Erilaiset luku-, kuun-
telu- ja katselukoke-
mukset

Oppilas tutustuu kirjalli-
suuden erilaisiin lajeihin
ja konteksteihin.

Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lu-
kukokemuksiaan.

– Erilaiset luku-, kuun-
telu- ja katselukoke-
mukset

*Oppilas perehtyy suomalaiseen kirjallisuus-
teen, sen vaiheisiin ja
kansankuvaukseen. Keskeinen teema ja tar-
kasteltava ilmiö on kulttuurinen identiteetti.*

*Oppilas kehittää ja syventää erittelyn taito-
jaan ja oppii analysoimaan lukemaansa. Hän
rakentaa lukemastaan aiempaa tietoisemmin
tulkintaa ja oppii pohtimaan ja tarkastele-
maan kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä
lukemiensa ja työstämiensä tekstien poh-
jalta.*

Tavoitteeseen liitty-
vät sisällöt

S2

Tavoitteeseen liittyvä
laaja-alainen osaami-
nen

L1, L2, L4, L5

Arvioinnin kohteet
oppiaineessa

Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta

Tekstien tuottaminen

Tavoite:

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoitta-
malla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa op-
pilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämisko-
hteitaan tekstin tuottajana

Opetuksen tavoitteista johdetut oppi- misen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan
kirjoittamalla ja tuottamalla monimu-
toisia tekstejä sekä tunnistamaan vah-
vuuksiaan ja kehittämiskohteitaan teks-
tin tuottajana.

7. lk

Oppilas tutustuu eri-
laisiin tekstilajeihin.

8. lk

Oppilas tuottaa erilaisia
tekstejä ja tiedostaa niiden
tarkoituksen.

9. lk

Oppilas valitsee tilanteeseen sopivan tar-
koituksenmukaisen tekstin ilmaisussaan.

Oppilas kuvailee ja arvioi itseään tekstien
tuottajana.

Tavoitteeseen liittyvät
sisällöt

S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L4, L5, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Monimuotoisten tekstien tuottaminen ja tekstin tuottamisen taitojen kehittäminen

Tavoite:

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.

7. lk

Oppilas tuottaa kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä.

8. lk

Oppilas tuottaa kantaaottavia ja pohtivia tekstejä.

9. lk

Oppilas tuottaa kantaaottavia ja pohtivia tekstejä.

Oppilas valitsee kuhunkin tekstilajiin sopivia ilmaisutapoja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L4, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tekstilajien hallinta

Tavoite:

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.

7. lk

8. lk

9. lk

Oppilas tutustuu tekstin tuottamiseen prosessina.

Oppilas harjoittelee tekstin tuottamista ohjatusti.

Oppilas harjoittelee palautteen antamista ja vastaanottamista.

Oppilas tuottaa tekstiä vaiheittain ja reflektoi omaa työskentelyään.

Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavasti.

Oppilas suunnittelee, tuottaa ja arvioi omaa tekstiään.

Oppilas hyödyntää vastaanottamaansa palautetta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L4, L5, L6

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tekstien tuottamisen prosessien hallinta

Tavoite:

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa.

7. lk

Oppilas tuottaa ymmärrettävää ja sujuvaa yleiskieltä.

Oppilas ymmärtää, että kielen rakenteen tunteminen on edellytyksenä hyville tekstitaidoille.

Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

8. lk

Oppilas tuottaa ymmärrettävää ja sujuvaa yleiskieltä.

Oppilas ymmärtää, että kielen rakenteen tunteminen on edellytyksenä hyville tekstitaidoille.

Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

9. lk

Oppilas tuottaa hyvää, ymmärrettävää ja sujuvaa yleiskieltä.

Oppilas ymmärtää, että kielen rakenteen tunteminen on edellytyksenä hyville tekstitaidoille.

Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3

Tavoitteeseen liittyvä
laaja-alainen osaaminen

L2, L4, L5, L6

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen konventioiden hallinta

Tavoite:

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

7. lk

Oppilas etsii tarkoituksenmukaista tietoa.

Oppilas tutustuu erilaisiin muistiinpanotekniikoihin.

Oppilas tutustuu tekijänoikeuksiin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8. lk

Oppilas suhtautuu kriitisesti hankkimaansa tietoon.

Oppilas käyttää tekstinhallinnassa erilaisia muistiinpanotekniikoita.

Oppilas tutustuu tekijänoikeuksiin ja ymmärtää niiden merkityksen.

S3

L2, L4, L5, L7

Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa.

Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään.

Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

9. lk

Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tavoite:

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.

7. lk	8. lk	9. lk
<p>Oppilas käyttää keskeisimpiä käsitteitä, joiden avulla voidaan kieltä ja tekstejä käsitellä.</p> <p>Oppilas tunnistaa kielen rakenteita.</p> <p>- <i>Sanaluokat ja sanojen taipuminen</i></p>	<p>Oppilas tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä.</p> <p>Oppilas tuottaa tyyli- piirteiltään ja sävyltään erilaisia tekstejä.</p> <p>- <i>Lauseenjäsennys</i> - <i>Modukset</i></p>	<p>Oppilas havainnoi kielen rakenteita ja pohtii eri rekisterien, tyylien ja sävyjen eroja.</p> <p>Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.</p> <p><i>Oppilas perehtyy maailman kieliin, kielen merkitykseen ihmiselle sekä suomen kielen kehitykseen ja vaihteluun. Hän kertaa ja syventää kielenhuoltoon liittyviä tietojaan ja taitojaan.</i></p>
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielitietoisuuden kehittyminen	

Tavoite:

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin.

7. lk

Oppilas perehtyy kirjastossa käymiseen.

Oppilas lukee kehitystasolleen sopivaa kirjallisuutta.

Oppilas tunnistaa kirjallisuuden päälaajat.

Oppilas hankkii ja jakaa erilaisia luku- ja kulttuurielämyksiä.

8. lk

Oppilas tutustuu erilaisiin tapoihin luokitella kaunokirjallisuutta.

Oppilas lukee eri lajityyppeihin kuuluvia romaaneja ja novelleja.

Oppilas hankkii ja jakaa erilaisia luku- ja kulttuurielämyksiä.

- *Kirjallisuudenlajit*
- *Vaikuttava kirjallisuus*

9. lk

Oppilas laajentaa kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään.

Oppilas tutustuu yleisen ja suomalaisen kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen.

Oppilas hankkii ja jakaa erilaisia luku- ja kulttuurielämyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L4

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Kirjallisuuden tuntemus ja lukuharrastus

Tavoite:

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

7. lk

8. lk

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.

9. lk

Oppilas ymmärtää Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Oppilas kuvailee suomen kielen erityispiirteitä, sukulaisuussuhteita ja asemaa muiden kielten joukossa.

Oppilas tiedostaa äidinkielen merkityksen ja oman kielellisen sekä kulttuurisen identiteettinsä.

Oppilas perehtyy suomalaiseen kirjallisuuteen, sen vaiheisiin ja kansankuvaukseen. Keskeinen tema ja tarkasteltava ilmiö on kulttuurinen identiteetti.

*Oppilas kehittää ja syventää erittelyn taitojaan ja oppii analysoimaan lukemaansa. Hän rakentaa lukemastaan aiempaa tietoisemmin tulkin-
taa ja oppii pohtimaan ja tarkastelemaan kulttuurisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä lukemiensa ja työstämiensä tekstien kautta. Oppilas työstää kirjallisuuteen liittyvän tutkielman tai projektitehtävän.*

Oppilas perehtyy teatteriin ja elokuvaan. Hän tutustuu kirjallisuuteen eri taiteenalueilla.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S4
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4, L6, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen

Sisällöt

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamiseen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoitukseen sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteen käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

Lisäksi 8. ja 9. luokalla

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuuriin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyyllivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvostalle 5	Osaamisen kuvaus arvostalle 7	Osaamisen kuvaus arvostalle 8	Osaamisen kuvaus arvostalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmässä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmässä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmässä, myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.	Ryhmäviestintän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä asiallisesti ja esittää sille yksinkertaisia perusteluja.	Oppilas osaa edistää puheenvuoroiltaan keskustelua. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä selkeästi ja perustella sen melko monipuolisesti.	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä tilanteeseen sopivalla tavalla ja perustella sen vaikkavasti.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	S1	Oppilas monipuolistaa kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puheesityksen konkreettisesti, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puheesityksen Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen ja kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.	Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa eritellä viestintätaitojaan sekä kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa arvioida viestintätaitojaan ja vahvuuksiaan ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.

havainnoi- maan omaa viestintäänsä ja tunnista- maan vahvuuk- siaan sekä ke- hittämisaluei- taan erilaisissa, myös monime- diaisissa vies- tintäympäris- töissä		kehittämisaluei- taan.					
Tekstien tulkitseminen							
T5 ohjata oppi- lasta kehittä- mään tekstien lukemisessa, ymmärtämi- sessä, tulkin- nassa ja analy- soimisessa tar- vittavia strate- gioita ja meta- kognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemi- sensa kehittä- mistarpeita	S2	Oppilas oppii tekstien lukemi- sessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivi- sia taitoja ja op- pii arvioimaan lukemisensa ke- hittämistar- peita.	Tekstin ymmär- täminen ja omien vah- vuuksien ja ke- hittämiskohtei- den tunnistami- nen	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmär- tämisen strate- giaa. Oppilas osaa ni- metä jonkin lu- kemiseen liitty- vän vahvuus- tensa tai kehittä- miskoh- teensa.	Oppilas osaa käyttää muuta- mia tekstinym- märtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja ni- metä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskoh- teita.	Oppilas osaa valita tekstila- jiin sopivia teks- tinymmärtämi- sen strategi- oita. Oppilas osaa eritellä lukutai- toaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskoh- teitaan.	Oppilas osaa käyttää lukuti- lanteen kan- nalta tarkoituk- senmukaisia tekstinymmär- tämisen strate- gioita. Oppilas osaa ar- vioida lukutai- tojaan ja poh- tia, miten voi niitä kehittää.
T6 tarjota oppi- lilaalle moni- puolisia mah- dollisuuksia va- lita, käyttää, tulkita ja arvi- oida monimuo- toisia kauno- kirjallisia, asia- ja mediateks- tejä	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan mo- nimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja media- tekstejä.	Tekstimaailman monipuolistu- minen ja mo- nilukutaito	Oppilas osaa lu- kea yksinkertai- sia_kaunokirjal- lisia, asia- ja mediatekstejä eri muodois- saan.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilai- sia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tu- tuissa tekstila- jeissa.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia teks- tejä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvi- oida myös itsel- leen uudenlai- sia tekstejä.
T7 ohjata oppi- lasta kehittä- mään erittele- vää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta teke- mään havain- toja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituk- senmukaisia käsitteitä käyt-	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä luku- taitoa, oppii te- kemään havain- toja asia- ja me- diateksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituk- senmukaisia kä- sitteitä käyt- tämällä.	Asia- ja media- tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisäl- töjä apukysy- mysten avulla. Oppilas osaa ni- metä muuta- man yksinker- taiselle tekstila- jille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteiden.	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja ku- vata tekstin ta- voitteita. Oppilas osaa kuvata tavan- omaisille teksti- lajeille tyypilli- siä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoituseriä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstila- jien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten kä- sitteiden avulla.	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakenta- mia merkityksiä ja arvioida teks- tin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida teks- tilajien piirteitä tarkoituksen- mukaisia käsit- teitä käyttäen

täen sekä va- kiinnuttamaan ja laajenta- maan sana- ja käsitevarantoa							ja arvioida teks- tiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitukseen- peiriin.
T8 kannustaa oppilasta ke- hittämään tai- toaan arvioida erilaisista läh- teistä hankki- maansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituk- senmukaisella tavalla	S2	Oppilas oppii arvioimaan eri- laisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttä- mään sitä tar- koituksenmu- kaisella tavalla.	Tiedonhankin- tataidot ja läh- dekriittisyys	Oppilas osaa et- siä yksittäisiä tietoja ane- tuista lähteistä. Oppilas osaa ni- metä muuta- man lähteiden luotettavuus- teen liittyvän piirteen.	Oppilas osaa käyttää tavan- omaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä. Oppilas osaa kuvata käyttä- miensä lähteiden luotettavuutta.	Oppilas osaa kuvata tiedon- haun keskeiset vaiheet, etsiä erilaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä. Oppilas osaa ar- vioida erilaisten lähteiden luot- tettavuutta ja käytettävyyttä.	Oppilas osaa toimia tiedon- haun vaiheiden mukaisesti. Oppilas osaa käyttää moni- puolisia lähteitä ja hakea niistä tietoa tarkoi- tustenmukai- sella tavalla. Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tie- don käytettä- vyyteen liittyviä tekijöitä ja pe- rustella omat lähdevalin- tansa.
T9 kannustaa oppilasta laa- jentamaan kiinnostusta it- selle uudenlai- sia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyp- pejä kohtaan, monipuolistama- an luku-, kuuntelu- ja katselukoke- muksiaan ja niiden jakami- sen keinoja sekä syventä- mään ymmär- rystä fiktion keinoista	S2	Oppilas tutus- tuu itselleen uudenlaisiin fik- tiivisiin teksteihin eri muo- doissaan, moni- puolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukoke- muksiaan ja ja- kaa niitä sekä syventää ym- märrystään fik- tion keinoista.	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa se- lostaa yksinker- taisen fiktiivisen tekstin juo- nen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.	Oppilas osaa kuvaila fiktiivisen tekstin piir- teitä ja tehdä havaintoja fik- tion keinoista.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa käyttää eritte- lyssä muutamia keskeisiä käsit- teitä sekä tun- nistaa fiktion kielen ja ilmai- sutapojen eri- tyispiirteitä ja kerronnan kei- noja.	Oppilas osaa analysoida fik- tiivisiä tekstejä eri muodois- saan tarkoituk- senmukaisia kä- sitteitä käyt- täten. Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä ja poh- tia fiktion moni- tulkintaisuutta.
Tekstien tuottaminen							
T10 rohkaista oppilasta ilmai- semaan ajatuk- siaan kirjoitta-	S3	Oppilas oppii il- maisemaan aja- tuksiaan kirjoit- tamalla ja tuot-	Monimuotois- ten tekstien tuottaminen ja	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinker- taisia tekstejä.	Oppilas osaa tuottaa erityyppi- isiä tekstejä ohjeiden mu- kaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoit- teen mukaisia tekstejä.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen

<p>malla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p>		<p>tamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.</p>	<p>tekstin tuottamisen taitojen kehittäminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.</p>	<p>sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.</p>
<p>T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediasissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediasissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.</p>	<p>Tekstilajien hallinta</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.</p>
<p>T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.</p>	<p>Tekstin tuottamisen prosessien hallinta</p>	<p>Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta muiden teksteistä ja ottaa vastaan palautetta.</p>	<p>Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa antaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta satunnaisesti tekstien tuottamisessa.</p>	<p>Oppilas osaa muokata tekstin rakenteita ja kieliasua palautteen pohjalta. Oppilas osaa antaa rakentavaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.</p>	<p>Oppilas osaa muokata monipuolisesti ja itsenäisesti tekstin ilmaisua ja rakenteita. Oppilas osaa antaa tekstien muokkaamista edistävää palautetta muiden teksteistä ja soveltaa saamaansa palautetta kehittäessään tekstin tuottamisen taitojaan.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoit-</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin</p>	<p>Ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstin, joka on helposti ymmärrettävä ja sujuva.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin.</p>

<p>tamista, vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä sekä vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista</p>		<p>ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa.</p>	<p>konventioiden hallinta</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä pääosin virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin sekä noudattaa useita kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.</p>	<p>Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sananvalintaan sekä noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokattaessaan.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti, käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita, kiinnittää huomiota tekstin tyyliin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.</p>
<p>T14 harjaantuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>	<p>Tiedon esittäminen, hallinta sekä eettinen viestintä</p>	<p>Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyin pohjalta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.</p> <p>Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa.</p> <p>Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.</p>	<p>Oppilas osaa yhdistellä omassa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>							
<p>T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- piirteitä ja sä-</p>	<p>Kielitietoisuuden kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen</p>	<p>Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten va-</p>

<p>rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>		<p>vyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.</p>		<p>puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.</p>		<p>merkityksiä ja vaikutuksia.</p>	<p>lintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.</p>
<p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, nykykirjallisuuteen ja kirjallisuuden eri lajeihin, auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään sekä tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin.</p>	<p>Kirjallisuuden tuntemus ja lukuharrastus</p>	<p>Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden pääla- jit.</p> <p>Oppilas on luke- nut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä, esimerkiksi noveleja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden pääla- jien tyyppillisiä piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa antaa esimerk- kejä päälajeihin kuuluvista teoksista.</p> <p>Oppilas on luke- nut osan luku- vuosittain sovi- tuista teoksista.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta.</p> <p>Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muu- taman teoksen ja kirjailijan nii- hin.</p> <p>Oppilas on luke- nut lukuvuosit- tain sovitut te- okset.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaiheita sekä niiden keskeisiä tyyli- piirteitä ja nimetä eri vaiheiden keskeisiä teoksia ja kirjailijoita.</p> <p>Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.</p>
<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin, auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä ja tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.</p>	<p>Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä Suomessa puhuttavia kiel- liä ja jonkin suomen suku- kielen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin suomen kielelle tyyppillisen piir- teen ja kertoa oman äidinkie- lensä merkityk- sestä itselleen.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla suomen kielen ase- maa muiden kielten jou- kossa.</p> <p>Oppilas osaa nimetä keskeisiä suomen kielelle tyyppillisiä piir- teitä ja kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.</p> <p>Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyyppi- llisiä piirteitä ja pohtia äidinkie- len yhteyttä identiteetteihin.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuuri- sen monimuo- toisuuden mer- kityksiä yksilölle ja yhteiskun- nalle.</p> <p>Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyyppi- llisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin ja pohtia äidinkielen käsi- tettä ja merki- tyksiä identi-</p>

identiteettitään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi							teettien rakentamisen kannalta.
---	--	--	--	--	--	--	---------------------------------

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Oppiaine yhteistyössä äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja suunnittelee ja toteuttaa oppiaineen äidinkieli ja kirjallisuus oppiaine yhteistyötä.

Draaman työtapoja voidaan soveltaa opetukseen monipuolisesti: oppilas oppii esimerkiksi kielipillisiä käsitteitä draamaprosessissa.

Huomioidaan Kulttuuripolku.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukeamiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisissä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovitulla tavalla.

15.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti^[1]. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediasessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttölanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista^[2]. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta^[3]. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai

- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettami-

sessä ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	L2, L4, L5
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnaissa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2	L1, L2, L4
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	L1, L2, L4
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	L2, L3

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L4
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuden sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	L2
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4	L2

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	L1, L2, L7
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tilanteissa	S5	L1, L4, L6
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L5, L6

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyn-tävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien

kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisien tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyyllilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja media-kulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tietoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosalalle 5	Osaamisen kuvaus arvosalalle 7	Osaamisen kuvaus arvosalalle 8	Osaamisen kuvaus arvosalalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutussuhteen rakentaminen	Oppilas osallistuu ennakoitaviin koulun vuorovaikutustilanteisiin aktiivisesti kuuntelemalla.	Oppilas osallistuu suullisesti ja rakentavalla tavalla koulun vuorovaikutustilanteisiin.	Oppilas edistää omalla toiminnallaan vuorovaikutuksen onnistumista.	Oppilas toimii vuorovaikutustilanteissa aloitteellisesti ja sovitaa puhettaan tilanteen mukaan.
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	Oppilas syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää selkeästi havainnollistettuja puhuttuja arkikielisiä tekstejä.	Oppilas ymmärtää puhuttuja arkikielisiä tekstejä ja selvittää niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas ymmärtää pääkohdat opetuspuheesta ja tuttuja aiheita käsittelevistä median puhuttuista teksteistä.	Oppilas erottaa olennaiset asiat opetuspuheesta ja median puhuttuista teksteistä sekä arvioi kuulemaansa. Oppilas pystyy vastaanottamaan tietoa muodollisissa puhetilanteissa.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	Oppilas kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.	Esiintymistaidot	Oppilas ilmaisee itseään erilaisissa arkisissa tilanteissa tai kertoo jostakin omakohtaisesta aiheesta kielitaitonsa mahdollistamalla tavalla. Oppilas täydentää kielitaitonsa rajoitteita muilla ilmaisun keinoilla.	Oppilas valmistelee ja pitää puheenvuoron tai puheesityksen itselleen läheisestä aiheesta. Oppilas ilmaisee itseään ymmärrettävästi.	Oppilas valmistelee ja pitää selkeän esityksen aiheesta, joka vaatii tiedonhankintaa. Oppilas ilmaisee itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas valmistelee ja pitää koherentin, sisällöltään monipuolisen ja havainnollisen esityksen. Oppilas ilmaisee itseään tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
Tekstien tulkitseminen							

<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päätelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella.</p>	<p>Tekstilajitaidot puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnassa</p>	<p>Oppilas ymmärtää, miksi tekstit eroavat toisistaan.</p> <p>Oppilas tunnistaa joitakin piirteitä tavallisimmista tekstilajeista.</p> <p>Oppilas ymmärtää tekstin sisältöä puutteellisesti.</p>	<p>Oppilas tunnistaa tavallisimpia tekstilajeja.</p> <p>Oppilas ymmärtää tuttuja aihepiirejä käsitteleviä tekstejä ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden.</p> <p>Oppilas selvittää avainsanat ymmärtääkseen tekstin pääajatuksen.</p> <p>Oppilas hyödyntää tekstejä sana- ja käsitevarantonsa laajentamisessa.</p>	<p>Oppilas tunnistaa eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä.</p> <p>Oppilas laajentaa aktiivisesti sana- ja käsitevarantoaan lukemalla erilaisia tekstejä.</p> <p>Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia strategioita tekstien tulkinnassa.</p>	<p>Oppilas erittelee eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.</p> <p>Oppilas kehittää sana- ja käsitevarantoaan siten, että se riittää itsenäiseen tekstien tulkintaan ja arviointiin.</p>
<p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä.</p>	<p>Puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinta</p>	<p>Oppilas lukee ja ymmärtää yksinkertaisia, kieleltään konkreettisia tekstejä tuuissa tilanteissa.</p> <p>Oppilas esittää niistä kysymyksiä ja mielipiteitä yhdessä muiden kanssa ja itsenäisesti.</p>	<p>Oppilas lukee ja ymmärtää ikäkauden mukaisia, myös abstrakteja tekstejä.</p> <p>Oppilas tekee teksteistä päätelmiä ja esittää niiden sisällöstä perusteltuja mielipiteitä.</p>	<p>Oppilas käyttää tekstien tulkinnan taitojaan oppimisen resurssina.</p> <p>Oppilas arvioi tekstejä ja tekee tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.</p> <p>Oppilas ymmärtää, että muut tekstit vaikuttavat tekstin tulkintaan.</p>	<p>Oppilas arvioi tekstien vaikutuskeinoja.</p> <p>Oppilas havainnoi tekstien sellaisia merkityksiä, joita ei sanota suoraan, kuten tekstin ajatuskulkua, asenteita ja näkökulmia.</p> <p>Oppilas tulkitsee, miten muut tekstit vaikuttavat tekstin merkityksiin.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>							
<p>T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata teks-</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, ku-</p>	<p>Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa</p>	<p>Oppilas tuottaa rakenteeltaan, kieleltään ja sisällöltään yksinkertaisia ja konk-</p>	<p>Oppilas suunnittelee ja tuottaa tekstejä eri aihepiireistä mallien avulla itsenä-</p>	<p>Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä</p>	<p>Oppilas tuottaa itsenäisesti tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä monipuolisesti.</p>

<p>tejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä</p>		<p>vaavia ja kantaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä.</p>		<p>reettisiä tekstejä itselleen tutuista aiheista.</p>	<p>sesti ja yhdessä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas ottaa vastaan palautetta teksteistään.</p> <p>Oppilas tuottaa tekstilajillaan tunnistettavia tekstejä, mutta tekstilajipiirteiden hyödyntäminen on rajallista.</p>	<p>tarkoituksen mukaisesti.</p>	<p>Oppilas käyttää myös muita tekstejä omien tekstien lähteinä.</p>
<p>T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden hallintaa</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas noudattaa kirjoittamisessaan yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kielipiillisiä rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tietojen viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Kirjoitetun kielen hallinta</p>	<p>Oppilas kirjoittaa tekstejä tutuista aihepiireistä. Teksti voi olla epäkoherenttia, verrattain hankalasti luettavaa ja sanastoltaan hyvin rajallista.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tietojen viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas kirjoittaa ymmärrettäviä tekstejä kielipiillisistä puutteista huolimatta. Sanasto voi olla vielä suppeaa. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on horjuvaa.</p>	<p>Oppilas kirjoittaa koherentteja tekstejä ja käyttää niissä tarkoituksenmukaista sanastoa ja rakenteita. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on melko vakiintunutta.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tietojen viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas kirjoittaa sisällöllisesti ja kielellisesti monipuolisia tekstejä. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vakiintunutta.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>							
<p>T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resursseina sekä kielen tyyli- ja sävyjä. Oppilas ymmärtää</p>	<p>Kielitietoisuuden kehittymisen</p>	<p>Oppilas tunnistaa, että kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa.</p> <p>Oppilas tunnistaa kirjoitetun ja puhutun kielen eroja.</p> <p>Oppilas hahmottaa lauserajat ja tunnistaa verbin</p>	<p>Oppilas pohtii tekstien kielillisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas tunnistaa muodollisen ja epämuodollisen kielenkäytön</p>	<p>Oppilas havainnoi ja erittelee tekstien kielillisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä tarkoituksenmukaisesti käsitteiden avulla.</p> <p>Oppilas ymmärtää muodollisen ja</p>	<p>Oppilas tekee päätelmiä tekstien kielillisistä ja tekstuaalisista piirteistä.</p> <p>Oppilas hyödyntää kielenkäytössään muodollista ja epämuodollista kieltä.</p>

mään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia		märtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.		lauseen keskuksena.	ja eri tyylien välisiä eroja. Oppilas osaa jakaa lauseen rakenneosiinsa.	epämuodollisen kielenkäytön ja eri tyylien vaikutuksia. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen merkitysten rakentumiseen tekstissä.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	Oppilas lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja niiden yhteyksiin maailmankirjallisuuden sekä ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen.	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas lukee lyhyitä, helpotajuisia suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä. Oppilas erottaa fiktiivisen tekstin muista teksteistä. Oppilas hahmottaa, että eri aikoina on kirjoitettu erilaisia tekstejä. Oppilas tunnistaa mallien avulla tekstien välisiä yhteyksiä.	Oppilas lukee suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä ja keskustele lukukokemuksistaan muiden kanssa. Oppilas on tutustunut joihinkin suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita edustaviin teksteihin. Oppilas tuntee joitakin kirjallisuuden lajeja ja kuvailee vähintään yhtä niistä. Oppilas tunnistaa, mihin lajiin teksti kuuluu.	Oppilas lukee suomenkielisiä kirjoja ja erittelee lukukokemuksiaan. Oppilas osaa nimetä suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita. Oppilas osaa eritellä kirjallisuuden lajien piirteitä lukemastaan tekstistä.	Oppilas lukee monipuolisesti suomenkielistä kirjallisuutta ja analysoi lukeensa keskustelemalla ja kirjoittamalla. Oppilas tuntee suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita ja niiden yhteyden eurooppalaiseen virtauksiin.
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samankaltaisuuksia	S4	Oppilas ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen koulun ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöi-	Kulttuurisen tietoisuuden kehittyminen	Oppilas tietää, että jokainen yhteiskunta on monikielinen ja kulttuurisesti monimuotoinen. Oppilas tunnistaa ja osaa kuvata kulttuurisia kytköksiä omassa elämässään.	Oppilas tunnistaa yksilön ja lähiympäristön monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas monipuolistaa kulttuurisia kokemuksiaan ja osaa kertoa niistä.	Oppilas erittelee yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä kulttuurisia kokemuksiaan. Oppilas tekee havaintoja	Oppilas esittää näkemyksiä kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksestä itselleen ja yhteiskunnalle. Oppilas osallistuu aktiivisesti yhteisten kult-

ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta		den kulttuurisidonnaisuutta.				siitä, että kulttuuri, yksilöiden toiminta ja erilaisten ryhmien muodostuminen vaikuttavat toisiinsa.	tuuristen kokemusten luomiseen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	Oppilas vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.	Oman kielenoppimisen kehittäminen	Oppilas tekee havaintoja kielenoppimiseen ja omista oppimisen tavoistaan.	Oppilas tunnistaa vahvuuksiinsa ja kehittämiskohteitaan kielenoppijana ja kielen käyttäjänä sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas kehittää kielenoppimistaitojaan ja hyödyntää monipuolisesti ympäristöään kielenoppimisen resurssina.	Oppilas asettaa itselleen haasteellisia oppimistavoitteita ja edistää yhteistä oppimista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	Oppilaan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä.	Abstraktin kielen rakentuminen	Oppilas käsittelee eri tiedonalojen aiheita arkikielellä.	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti melko vaativaa kieltä vahvan kontekstin tuen avulla.	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti vaativaa kieltä, mutta tarvitsee kontekstin tukea.	Oppilas tuntee abstraktin kielen keinoja ja käyttää niitä tekstien tulkinna.
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintatietoja sekä oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia tiedonhankintakeinoja tekijänoikeuksia noudattaen. Hän suunnittelee, jäsentelee ja arvioi omaa työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä.	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arviointi	Oppilas etsii yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan. Oppilas suunnittelee ja arvioi työskentelyään vain vähän.	Oppilas etsii tietoa tutuista tai annetuista lähteistä, mutta käsittelee tietoa toisistaan. Oppilas arvioi omaa työskentelyään.	Oppilas etsii tietoa eri lähteistä sekä suunnittelee, jäsentelee ja arvioi työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilas tuo oman panoksensa yhteiseen työskentelyyn.	Oppilas etsii ja yhdistelee monipuolisesti eri tietolähteiden tietoa vertaillen ja tiedon luotettavuutta arvioiden. Oppilas edistää tavoitteellisesti yhteistä työskentelyä.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin teksti-kokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuva vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen luke-miseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustai-tojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentä-missä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työ-tapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertai-suus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

15.4.1.3 Muut äidinkielen oppimäärät valtakunnallisissa ops- perusteissa

Ruotsin kieli ja kirjallisuus (Svenska och litteratur)

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I årskurserna 7-9 är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsoplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Att kommunicera							
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer.	Förmåga att agera i kommunikationssituationer	Eleven kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikationssituationer.	Eleven kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i krävande kommunikationssituationer.
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	Eleven breddar sin förmåga att kommunicera i i grupp och utvecklar sin förmåga att motivera sina synpunkter.	Förmåga att kommunicera i i grupp	Eleven kan lyssna på andra och deltar i samtalet. Eleven kan uttrycka sin åsikt samt ge någon slags motivering till den.	Eleven kan ta hänsyn till andras synpunkter i den egna kommunikationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt sakligt och presentera enkla motiveringar till den.	Eleven kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg. Eleven kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt.	Eleven kan tolka andras inlägg och syftet med dem, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt på ett för situationen ändamålsenligt sätt och motivera den övertygande.
M3 handleda eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer och framträdanden, även genom drama	I1	Eleven breddar sina färdigheter att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och vid uppträdanden inför publik.	Förmåga att framträda	Eleven kan framföra ett kort anförande om ett för hen bekant och konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.	Eleven kan framföra ett enkelt, förbättrande anförande. Eleven kan uttrycka sig tydligt.	Eleven kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare. Eleven kan uttrycka sig på ett för situationen	Eleven kan framföra ett förberett anförande, också om ett krävande ämne. Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kom-

					ändamålsenligt sätt.	munikation enligt åhörare och syfte.	
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	11	Eleven lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.	Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter	Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde i sin kommunikation.	Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor och utvecklingsområden.	Eleven kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden.	Eleven kan utvärdera sina kommunikativa färdigheter och styrkor och reflektera över hur de kan utvecklas.
Att tolka texter							
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	12	Eleven utvecklar strategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov.	Förmåga att förstå texter och identifiera egna styrkor och utvecklingsområden	Eleven kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text. Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov som berör läsning hos sig själv.	Eleven kan använda sig av några lässtrategier. Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov.	Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen. Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter.	Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier. Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.
M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter	12	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter.	Multilitteracitet och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.	Eleven kan välja, använda och läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta textgenrer.	Eleven kan använda och tolka texter som representerar olika textgenrer.	Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också för hen själv nya typer av texter.
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk	12	Eleven lär sig analytisk och	Förmåga att analysera och tolka fakta-	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur	Eleven kan särskilja huvudpunkterna	Eleven kan redogöra för textens syfte,	Eleven kan tolka och reflektera över textens

och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	kritisk läsfärdighet, lär sig att göra iakttagelser om fakta- och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	och medietexter	en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel textgenre.	i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga textgenerer.	målgrupp och betydelse. Eleven kan redogöra för typiska drag för textgenerer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.	betydelse och bedöma textens påverkan. Eleven kan analysera typiska drag för textgenerer med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.
M8 sporra eleven 12 att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	Eleven lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.	Färdigheter i informations-sökning och källkritik	Eleven kan söka enskild information i givna källor. Eleven kan nämna några drag som utmärker en tillförlitlig källa.	Eleven kan använda självklara källor för att söka information. Eleven kan beskriva källans tillförlitlighet.	Eleven kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka olika källor och hitta information i dem. Eleven kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor.	Eleven kan agera i informations-sökningens olika processer. Eleven kan använda mångsidiga källor och söka information i dem på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsenlighet samt motivera sina val av källor.
M9 väcka elevens 12 intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av	Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter	Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna	Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om	Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former.	Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan tolka fiktiva

visuell, audio-visuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa elevens förståelse av särdrag inom fiktionen		sina erfarenheter av visuell, audio-visuell och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av särdrag inom fiktionen.	enstaka särdrag inom fiktionen.	särdrag inom fiktionen.	Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck.	texter och reflektera över deras mångtydighet.
Att producera texter						
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	13	Eleven lär sig att uttrycka sina tankar genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.	Förmåga att producera texter, också multimodala, och utveckla färdigheterna som textproducent	Eleven kan producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.	Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.	Eleven kan producera texter enligt givet syfte. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent. Eleven kan utvärdera sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa eleven att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	13	Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttryckssätt som är lämpligt för textgenren och situationen.	Förmåga att behärska textgenrer	Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.	Eleven kan instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttryckssätt som är typiska för dem.	Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttryckssätt som kännetecknar dem. Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttryckssätt som kännetecknar dem.

<p>M12 handleda eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent</p>	<p>13</p>	<p>Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser och producerar text tillsammans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt utvärderar sig själv som textproducent</p>	<p>Förmåga att behärska textproduktionsprocesser</p>	<p>Eleven kan samla idéer och producera text enligt modell eller med hjälp av stödfrågor.</p> <p>Eleven kan ge knapphändig eller ensidig respons och ta emot respons.</p>	<p>Eleven kan planera och producera text både individuellt och i grupp.</p> <p>Eleven kan ge respons och utnyttja den respons hen får i sin egen textproduktion.</p>	<p>Eleven kan bearbeta textens struktur och språkdräkt utgående från respons.</p> <p>Eleven kan ge konstruktiv respons åt andra och i olika skeden av textproduktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får.</p>	<p>Eleven kan självständigt och mångsidigt bearbeta textens uttryck och struktur.</p> <p>Eleven kan ge respons som främjar textbearbetning och tillämpa den respons hen får i utvecklingen av den egna textproduktionsfärdigheten.</p>
<p>M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka elevens kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner</p>	<p>13</p>	<p>Eleven utvecklar och stärker sin skrivfärdighet både för hand och med hjälp av digitala verktyg och fördjupar sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform. Eleven stärker sin kompetens i standardspråket.</p>	<p>Förmåga att producera begriplig text och behärska skriftspråkets konventioner</p>	<p>Eleven kan producera enkel text vars budskap man förstår.</p> <p>Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt i huvudsak skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egenamn.</p> <p>Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p>	<p>Eleven kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå.</p> <p>Eleven kan strukturera sin text i stycken och fästa uppmärksamhet vid menings- och satsbyggnad samt följa flera av standardspråkets skriftspråksnormer.</p>	<p>Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå.</p> <p>Eleven kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa standard-skriftspråksnormer i sin textproduktion och -bearbetning.</p> <p>Eleven kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.</p>	<p>Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text.</p> <p>Eleven kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda mångsidiga meningsnoder och fästa uppmärksamhet vid textens uttryckssätt samt följa standard-skriftspråksnormer.</p>

<p>M14 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda eleven att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer</p>	<p>13</p>	<p>Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningsteknik. Eleven tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.</p>	<p>Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation</p>	<p>Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett.</p> <p>Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter.</p> <p>Eleven följer upphovsrättsliga normer och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet.</p>	<p>Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.</p>	<p>Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta informationen hen samlat.</p> <p>Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.</p>	<p>Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.</p>
<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p>							
<p>M15 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem</p>	<p>14</p>	<p>Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.</p>	<p>Förmåga att utveckla språklig medvetenhet</p>	<p>Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text.</p> <p>Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och talspråk eller vardagligt språk och standardspråk.</p>	<p>Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i språk och text.</p> <p>Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.</p>	<p>Eleven kan redogöra för olika språkvarianter och stildrag.</p> <p>Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.</p>	<p>Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag.</p> <p>Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.</p>
<p>M16 sporra eleven att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur</p>	<p>14</p>	<p>Eleven vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt</p>	<p>Litteraturkunskap och läsinträsse</p>	<p>Eleven kan nämna litterära huvudgenrer.</p> <p>Eleven har läst några skönlitterära verk, till</p>	<p>Eleven kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer.</p>	<p>Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen.</p>	<p>Eleven kan analysera mångfalden inom skönlitteraturen som en del av kulturen.</p>

<p>samt olika litterära genrer och hjälpa eleven att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge eleven möjlighet att både själva ta del av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser</p>	<p>olika litterära genrer.</p>	<p>exempel noveller.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på verk som hör till huvudgenrerna.</p> <p>Eleven har läst en del av de verk som man läsårsvis kommit överens om.</p>	<p>Eleven kan nämna litteraturens olika skeden och koppla några verk och författare till dessa.</p> <p>Eleven har läst de verk som man läsårsvis kommit överens om.</p>	<p>Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och verk som hör till dessa skeden.</p> <p>Eleven har mångsidig kunskap om litteratur.</p>	<p>Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och verk som hör till dessa skeden.</p> <p>Eleven har mångsidig kunskap om litteratur.</p>
<p>M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former</p>	<p>14 Eleven lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven lär känna det svenska språket, dess historia och utveckling samt de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.</p>	<p>Förmåga att reflektera över betydelsen av språk och språkets ställning</p>	<p>Eleven kan nämna språk som talas i Finland samt något grannspråk till svenskan.</p> <p>Eleven kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och modersmålets betydelse för hen.</p>	<p>Eleven kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk.</p> <p>Eleven kan nämna centrala drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska grannspråken och kulturen.</p> <p>Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen.</p>	<p>Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland.</p> <p>Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Eleven kan reflektera över modersmålets betydelse för identiteter.</p>	<p>Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället.</p> <p>Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstår betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.</p>

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

I1 Att kommunicera: Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig

också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

12 Att tolka texter: Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationsökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

13 Att producera texter: Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklore, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med

litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömning i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/ vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikations-situationer.
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikations-situationer, även genom drama	I1	Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussions-inlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.

Att tolka texter

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	12	Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.
M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	12	Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	12	Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	12	Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	12	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt

Att producera texter

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

I3

Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld

delar med sig av sina läserfarenheter.

Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttrycksätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

I3

Kunskap om och förmåga att använda textgenrer

Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttrycksätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M 12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

I3

Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser

Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M 13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standard-språket

I3

Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner

Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standard-språkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

<p>M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga normer</p>	13	<p>Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer</p> <p>(etiska normer för kommunikation)</p>	<p>Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppe dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.</p>
Att förstå språk, litteratur och kultur			
<p>M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem</p>	14	<p>Språklig medvetenhet</p>	<p>Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och samt beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.</p>
<p>M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld</p>	14	<p>Litteraturkunskap och kulturkänedom samt hur läsutvecklingen fortskridit</p>	<p>Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter.</p> <p>Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden.</p> <p>Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.</p>
<p>M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin</p>	14	<p>Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten</p>	<p>Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.</p>

språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Saamen kieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiainesten opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkupe räiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä kulttuurisäl löistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohiti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 7–9 saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden saamen kielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde saamenkieliseen kirjallisuuteen, kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus saamen kieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät saamen kielen aseman ja oman mahdollisuutensa kielen ylläpitäjänä ja edistäjänä.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet

Laaja-alainen osaaminen

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja perustelemaan mielipiteitään tarjoamalla monimuotoisia tilaisuuksia vuorovaikutuksen harjoitteluun	S1	L1, L6, L7
T2 rohkaista oppilasta kehittämään sosiaalisia taitojaan ohjaamalla monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä taitoon antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	L1, L7, L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuurienväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa erityisesti saamen kielellä	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	L1, L4, L6
T5 ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä ja käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen	S2	L1, L3, L4
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	L1, L3, L6
T7 ohjata oppilasta analysoimaan ja tulkitsemaan kirjallisuutta sekä käyttämään siinä tarvittavia käsitteitä sekä tekemään havaintoja saamelaisien ja muiden alkuperäiskansojen teksteistä ja tulkitsemaan niitä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan tarjoamalla tilaisuuksia erityisesti kantaa ottavien, ohjaavien ja pohtivien monimuotoisten tekstien tuottamiseen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L1, L3, L4
T10 tukea oppilasta sujuvoittamaan kirjoittamistaan ja auttaa häntä valitsemaan kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa	S3	L1, L4, L6
T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen	S3	L3, L5, L6, L7

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T12 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja ohjata häntä kiinnostumaan saamen kielen ilmiöistä ja tunnistamaan kielen eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

S4

L2, L6, L7

T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuus voimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä saamen kielen merkitystä ja juuria

S4

L2, L3

T14 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä

S4

L2, L3

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T15 kannustaa oppilasta monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa sekä hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa

S5

L1, L2

T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhaluudessa, osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa

S5

L1, L4, L5

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja arkielämässä ja toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuten ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, yleisön huomioon ottamista, palautteen antamista ja vastaanottamista. Arvioidaan ja kehitetään omia vuorovaikutustaitoja sekä havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Syvennetään draaman toimintamuodoin oppilaiden kykyä käyttää itsensä ilmaisemisessa puheen ja kokonaisilmaisun keinoja. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua teatteriin taidemuotona ja harjoittaa omia esiintymistaitoja.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään lukutaitoa ja tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan, tutustumalla eri tekstilajeihin sekä hyödyntämällä tekstin ymmärtämisen strategioita. Tutustutaan monimuotoisiin, erityisesti pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Harjoitellaan kriittistä lukutaitoa ja kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luetuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin

tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein. Syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Opitaan tunnistamaan ja tulkitsemaan saamen kielen kuvallisuutta, metaforia ja symboliikkaa. Tutustutaan muiden alkuperäiskansojen teksteihin ja tulkitaan niitä.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Opiskellaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien, pohtivien ja kantaa ottavien tekstien tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä sekä tekstin tuottamisen vaiheita. Tutkitaan monimuotoisten tekstien elementtejä kuten otsikointia, kappalejaon perusteita, erilajisten tekstien tyypillisiä kokonaisrakenteita ja tekstin sidosteisuutta sekä sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä, konventioista ja erilaisista tavoista ilmaista aikaa. Opitaan hyödyntämään opittua tietoa omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja opitaan kielen käsitteitä. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyliille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan saamen kielelle tyypillisiin piirteisiin. Tutustutaan saamen kielten kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin ja saamen kielten vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja saamelaiskulttuurin ilmenemismuotoihin sekä tarjotaan mahdollisuuksia myös itse osallistua kulttuurin tuottamiseen. Pohditaan kielen, kulttuurin ja identiteettien välistä suhdetta ja eri kulttuurien heijastumista monimuotoisiin teksteihin. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä yleisen, suomalaisen ja saamelaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan saamelaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja saamelaista nykykirjallisuutta. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan sekä saamenkielisen median hyödyntämiseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään ja sovelletaan eri oppiaineiden sanaston ja käsitteistön osaamista muun muassa tutkimalla, tuottamalla ja tulkitsemalla sekä erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntämällä.

Saamen kielen ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista op-	S1	Oppilas rohkaistuu	Itsensä ilmaisemi-	Oppilas osaa toi-	Oppilas osaa toi-	Oppilas osaa toi-	Oppilas osaa toi-

<p>pilasta ilmaise- maan itse- ään ja pe- rustele- maan mie- lipiteitään tarjoa- malla mo- nimuotoi- sia tilai- suuksia vuorovai- kutuksen harjoitte- luun</p>		<p>ilmaise- maan itse- ään ja mie- lipiteitään erilaisissa vuorovai- kutustilan- teissa.</p>	<p>nen, mieli- piteen il- maisu ja perustelu</p>	<p>mia itsel- leen tu- tussa ryh- mässä ja arkisissa vuorovai- kutustilan- teissa.</p>	<p>mia tavoit- teellisesti ryhmissä ja tavan- omaisissa vuorovai- kutustilan- teissa.</p>	<p>mia raken- tavasti eri- laisissa ryhmissä ja vuorovai- kutustilan- teissa.</p>	<p>mia raken- tavasti mo- nenlaisissa ryhmissä, myös vaa- tivissa ja monikieli- sissä vuo- rovaikutus- tilanteissa.</p>
<p>T2 roh- kaista op- pilasta ke- hittämään sosiaalisia taitojaan ohjaamalla monipuoli- seen vuo- rovaiku- tukseen sekä tai- toon antaa ja vastaan- ottaa pa- lautetta</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas monipuol- listaa ryh- mäviestintä- taitojaan ja kehittää taitoaan antaa ja vastaanot- taa pa- lautetta.</p>	<p>Vuorovai- kutus, pa- lautteen antaminen ja vastaan- ottaminen</p>	<p>Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskus- te- luun. Oppilas osaa vastaanot- taa pa- lautetta.</p>	<p>Oppilas osaa ottaa tois- ten näke- mykset huomioon omassa viestinnäs- sään. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuol- lista pa- lautetta.</p>	<p>Oppilas osaa edistää pu- heenvuo- roillaan keskus- te- lua sekä antaa ja vastaanot- taa pa- lautetta ra- kentavalla tavalla.</p>	<p>Oppilas osaa tulkita muiden puheen- vuoroja ja niiden ta- voitteita sekä sää- dellä omaa viestin- tänsä ti- lanteen mukaan. Oppilas osaa antaa ja vastaan- ottaa pa- lautetta ti- lanteeseen sopivalla tavalla.</p>
<p>T3 kannus- taa oppi-</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii</p>	<p>Viestintä- taidot,</p>	<p>Oppilas osaa</p>	<p>Oppilas osaa</p>	<p>Oppilas osaa</p>	<p>Oppilas osaa</p>

lasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuuriväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisien ihmisten kanssa erityisesti saamen kielellä		havainnoimaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisuutensa erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	esiintymisen taidot	pitää lyhyen puheesityksen konkreettisesti, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	pitää valmistellun yksinkertaisen puheesityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	pitää valmistellun puheesityksen sekä kohdentaa sen kuulijoille. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	pitää valmistellun puheesityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.
--	--	--	---------------------	---	--	---	--

Tekstien tulkitseminen

T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukäytösten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielen tai	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavallisille tekstilajille tyypillisiä kielen ja	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusta, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksen
---	----	--	-------------------------------	--	--	---	---

				tekstuaalisen piirteen.	tekstuaalisia piirteitä.	käsitteiden avulla.	senmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoituksiperiin.
T5 ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä sekä käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan saamenkielisiä kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstitaidot tekstien tulkitsemisessä ja tiedonhankinta	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa nimetä jonkin lähteen luotettavuuteen liittyvän piirteen.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa kuvata käyttämiensä lähteen luotettavuutta.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä. Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteen luotettavuutta ja käytettävyyttä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa pohdita lähteen luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevalintansa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan	S2	Oppilas oppii tek-	Oman lukutaidon analysointi	Oppilas osaa	Oppilas osaa	Oppilas osaa valita tekstilajiin	Oppilas osaa

<p>lukutaito- aan ja ha- vaitsemaa sen kehit- tämistar- peita har- joittele- malla itsel- leen sopi- via luku- ja opiskelu- strategi- oita</p>		<p>tien luke- misessa tarvittavia strategi- oita ja me- takognitiiv- isia tai- toja ja op- pii arvioi- maan luke- misensa kehittämis- tarpeita.</p>	<p>ja lukustra- tegiat</p>	<p>käyttää jo- takin yk- sinker- taista teks- tin ymmär- tämisen strategiaa.</p> <p>Oppilas osaa ni- metä jon- kin lukemi- seen liitty- vän vah- vuutensa tai kehittä- miskoh- teensa.</p>	<p>käyttää muutamia tekstinym- märtämi- sen strate- gioita.</p> <p>Oppilas osaa ku- vata itse- ään luki- jana ja ni- metä muu- tamia vah- vuuksiaan ja kehittä- miskohte- taan.</p>	<p>sopivia tekstinym- märtämi- sen strate- gioita.</p> <p>Oppilas osaa eri- tellä luku- taitoaan ja kuvata vahvuuksi- aan ja ke- hittämiskohte- taan.</p>	<p>käyttää lu- kutilan- teen kan- nalta tar- koituksen- mukaisia tekstinym- märtämi- sen strate- gioita.</p> <p>Oppilas osaa arvi- oida luku- taitojaan ja pohtia, mi- ten voi niitä kehit- tää.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta analysoi- maan ja tulkitse- maan kir- jallisuutta, käyttä- mään siinä tarvittavia käsitteitä, tekemään havaintoja saamelais- ten ja mui- den alku- peräiskan- sojen teks- teistä sekä tulkitse- maan niitä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas tu- tustuu it- sellään uu- denlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muo- doissaan, monipuo- listaa luku- , kuuntelu- ja katselu- kokemuk- siaan ja ja- kaa niitä sekä sy- ventää ym- märrys- tään fik- tion kei- noista.</p>	<p>Kirjallisuus- den analy- soiminen ja tulkinta</p>	<p>Oppilas osaa selos- taa yksin- kertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joi- takin fik- tion kei- noja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla fik- tiivisen tekstin piirteitä ja tehdä ha- vaintoja fiktio kei- noista.</p>	<p>Oppilas osaa eri- tellä fiktiiv- isiä teks- tejä eri muodois- saan.</p> <p>Oppilas osaa käyt- tää eritte- lyssä muu- tamia kes- keisiä kä- sitteitä sekä tun- nistaa fik- tion kielen ja ilmaisu- tapojen erityispiir- teitä ja</p>	<p>Oppilas osaa analysoida fiktiivisiä tekstejä eri muodois- saan tar- koituksen- mukaisia käsitteitä käyttäen.</p> <p>Oppilas osaa tul- kita fiktiiv- isiä tekstejä ja pohtia fiktio mo- nitulkintai- suutta.</p>

						kerronnan keinoja.	
Tekstien tuottaminen							
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiensa kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuksiensa ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Tekstitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteen tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuksiensa ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuksiensa ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuksiensa ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan tarjoamalla tilaisuuksia erityisesti kantaa ottavien, ohjaavien ja pohtivien	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediasissa ympäristöissä, ja	Tekstilajien hallinta, tekstien tuottaminen, omien taitojen havainnointi	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tuuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.

<p>monimuotoisten tekstien tuottamiseen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana</p>		<p>oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaistapoja.</p>					
<p>T10 tukea oppilasta sujuvoittamaan kirjoittamistaan ja auttaa häntä valitsemaan kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan.</p>	<p>Kirjoittamisen sujuvuus ja kirjoitetun yleiskielen hallinta</p>	<p>Oppilas osaa ideoida ja tuottaa yksinkertaisia tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tietojen ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstiä, joka on helposti ymmärrettävää ja sujuvaa.</p> <p>Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti sekä kiinnittää huomiota sananvalintoihin.</p> <p>Oppilas noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin.</p> <p>Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti.</p> <p>Oppilas käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita ja kiinnittää huomiota tekstin tyyliin.</p>

						keskeisiä käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tietojä viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.
T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa ja vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen lue- tun, kuul- lun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

<p>ja arvioin- nin taitoja ja moni- puolista- maan läh- teiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoi- keuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityi- syyttä kunnioit- taen</p>				<p>tietää, mitä yksi- tyisyyden suojalla tarkoite- taan.</p>			
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>							
<p>T12 ohjata oppilasta syventä- mään kieli- tietoisuut- taan ja kiinnostu- maan saa- men kielen ilmiöistä sekä aut- taa oppi- lasta tun- nistamaan kielen ra- kenteita, eri rekiste- reitä, tyyli- piirteitä ja sävyjä ja ymmärtä- mään kie- lallisten</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas sy- ventää kie- littietoi- suuttaan ja kiinnostuu kielen ilmi- öistä, tun- nistaa kie- len raken- teita, eri rekiste- reitä, tyyli- piirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityk- siä ja seu- rauksia.</p>	<p>Kielitietoi- suuden ke- hittyminen</p>	<p>Oppilas osaa havain- noida yk- sinkertai- sia teks- tien ja kie- len piir- teitä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä muutamia tavan- omaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.</p>	<p>Oppilas osaa havain- noida teks- tien ja kie- len piir- teitä.</p> <p>Oppilas osaa ku- vata kielen vaihtelua eri kielen- käyttöti- lanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa eri- tellä eri re- kisterien ja tyylien piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa poh- tia kielellis- ten ja teks- tuaalisten valintojen merkityk- siä ja vai- kutuksia.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa sovel- taa tietoa kielellisten valintojen vaikutuk- sista omassa viestinnäs- sään.</p>

valintojen merkityksiä ja seurauksia							
T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuusvoimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä saamen kielen merkitystä ja juuria	S4	Oppilas tutustuu saamelaisuuden kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen sekä saamen kielten taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä saamen kieliä. Oppilas osaa nimetä jonkin saamen kielelle tai kielille tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielenensä merkityksestä itselleen.	Oppilas osaa nimetä keskeisiä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla saamen kielten monimuotoisuutta ja saamen kielten asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa pohdita äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.	Oppilas osaa pohdita kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa pohdita äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentumisen kannalta.
T14 kannustaa oppilasta	S4	Oppilas avartaa kirjallisuutta	Kirjallisuuden tuntemuksen,	Oppilas osaa ni-	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden	Oppilas osaa kuvailla kau-	Oppilas osaa analysoida kau-

<p>avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään</p>		<p>näkemystään ja tutustuu kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan.</p>	<p>kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen</p>	<p>metä kirjallisuuden pääla- jit. Oppilas on lukenut muutaman kaunokirjallisen teoksen, esimerkiksi novelleja.</p>	<p>päälajien tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa esimerkejä päälajeihin kuuluvista teoksista. Oppilas on lukenut osan luku- vuosittain sovitusta teoksista.</p>	<p>nokirjallisuuden monimuotoisuutta ja nimetä kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muutaman teoksen niihin. Oppilas on lukenut luku- vuosittain sovitut teokset.</p>	<p>nokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria. Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaiheita sekä niiden keskeisiä tyyli- piirteitä ja nimetä eri vaiheiden keskeisiä teoksia. Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.</p>
--	--	---	---	--	---	---	--

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

<p>T15 kannustaa oppilasta monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa ja hyödyntämään saamen kielen tai-</p>	<p>S5</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään saamen kieltä eri tiedonaloille sopivalla tavalla ja oppii hyödyntämään saamen kielen taitoaan kaikessa</p>	<p>Eri tiedonaloilla käytettävän kielen hallinta</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla, miten eri tiedonaloilla tarvitaan erilaista kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joidenkin tiedonalojen yksinkertaista kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää kieltä eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja hahmottaa niiden yhteyden arkikieleen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisesti kieltä eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja eritellä käyttämänsä kieltä.</p>
---	-----------	---	--	---	---	---	--

toa kaikessa oppimisessa		oppimisessa.					
T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhauksessa, osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa	S5	Oppilas oppii etsimään erityisesti saamenkielistä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa työkentelyään yksin ja ryhmässä.	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arviointi	Oppilas osaa etsiä tietoa tuista lähteistä ja pystyy suunnittelemaan työskentelyään mallin mukaan.	Oppilas osaa etsiä tietoa itselle uusista lähteistä ja pystyy suunnittelemaan työskentelyään ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä sekä pystyy itsenäisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työkentelyään.	Oppilas osaa etsiä tietoa itsenäisesti luotettavista ja monipuolisista lähteistä sekä pystyy aktiivisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työkentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Romanikieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 7–9 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden romanikielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuun teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde romanikieliseen kirjallisuuteen, kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamista ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus romanikieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät romanikielen aseman ja oman mahdollisuutensa kielen ylläpitäjänä ja edistäjänä.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L2, L7
T2 ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, kehittämään ilmaisuun sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	L2, L7
T3 kannustaa oppilasta monipuolistamaan vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan erilaisissa ympäristöissä ja rohkaista häntä käyttämään romanikieltä eri-ikäisten kanssa	S1	L2, L4, L5
Tekstien tulkitseminen		
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia tekstejä tiedonhankintaan, elämysten saamiseksi ja lukuinnon tukemiseksi	S2	L1, L4
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	L1, L3, L4
Tekstien tuottaminen		

T7 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T8 tukea oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan, sujuvoittamaan kirjoittamistaan sekä auttaa häntä tunnistamaan omia vahvuuksiinsa ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L1, L4
T9 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen	S3	L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan romanikielen piirteistä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L2, L7
T11 ohjata oppilasta tiedostamaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitys ja tukea häntä kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään	S4	L2, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödynävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja arkielämässä ja toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, yleisön huomioon ottamista, palautteen antamista ja sen vastaanottamista. Arvioidaan ja kehitetään omia vuorovaikutus- ja esiintymistaitoja. Tarjotaan mahdollisuuksia itsensä ilmaisemiseen draaman keinoin.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään lukutaitoa ja tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla monimuotoisia tekstejä. Tutustutaan erityisesti kantaa ottaviin, ohjaaviin ja pohtiviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Eläydytään luettuun, pohditaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan tekstien analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, kantaa ottavia, ohjaavia ja pohtivia tekstejä. Opiskellaan tekstin tuottamisen vaiheita. Tutkitaan monimuotoisten tekstien elementtejä kuten otsikointia, kappalejaon perusteita ja erilajisten tekstien tyypillisiä kokonaisrakenteita. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun romanikielen piirteistä. Hyödynnetään opittua tietoa omien tekstien tuottamisessa ja muokkaamisessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muis-tiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan niiden käyttöä omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja opitaan kielen käsitteitä. Tutustutaan Suomen romanikielen uhanalaisuuteen ja kielen sukulaisuussuhteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja romanikulttuurin ilmenemismuotoihin sekä tarjotaan mahdollisuuksia myös itse osallistua kulttuurin tuottamiseen. Pohditaan kielten, kulttuurien ja identiteettien välistä suhdetta. Kannustetaan aktiiviseen lukuharrastukseen ja tutustutaan romanikieliseen mediaan.

Romanikieli ja kirjallisuus –oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päätyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Viestintä vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmässä ja tavantavomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmässä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmässä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovaikutustilanteissa.
T2 ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen sekä kehittämään ilmaisuaan	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitoaan antaa ja	Vuorovaikutus, palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään.	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua.	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä

ja kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta		vastaanottaa palautetta.		Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.	Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.	Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.	omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen sopivalla tavalla.
T3 kannustaa oppilasta monipuolistaamaan vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan erilaisissa ympäristöissä ja rohkaista häntä käyttämään romanikieltä eri-ikäisten kanssa	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Kokonaisuilmaisu ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puheesityksen konkreettisesti, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi mutta yksipuolisesti.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puheesityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen sekä kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoituksiperiä,	Oppilas osaa tulkita ja pohdita tekstin rakentamista

<p>lukutaitoa sekä tekstin lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja</p>		<p>sekä tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.</p>		<p>töjä apukäsymysten avulla. Oppilas osaa nimenä muuttaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kiellisen tai tekstuaalisen piirteen.</p>	<p>tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavantekstilajeille tyypillisiä kiellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p>	<p>kohderymiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muuttamien keskeisten käsitteiden avulla.</p>	<p>mia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoituksiin.</p>
<p>T5 ohjata oppilasta käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia tekstejä sekä käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan kaulokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.</p>	<p>Tekstimää ilman monipuolistamista ja tiedonhankinta</p>	<p>Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaulokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa nimenä jonkin lähteen luotavuuteen liittyvän piirteen.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa kuvata käyttämiensä lähteen</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä. Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteen luotavuutta ja käytettävyyttä.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa pohdita lähteen luotavuuteen ja tiedon käytettävyyteen</p>

					luotetta- vuutta.		liittyviä te- kijöitä ja perustella omat läh- devalin- tansa.
T6 ohjata oppilasta oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelu-strategioita	S2	Oppilas kehittää tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.	Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.
Tekstien tuottaminen							
T7 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiensa kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan	Tekstitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään teks-	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittä-	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvi-

viestin- täympäris- töissä		vahvuuksi- aan ja ke- hittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana.		tai kehittä- miskoh- teensa tekstin tuottajana.	tien tuot- tajana ja nimetä muutamia vahvuuksi- aan ja ke- hittämiskoh- teitaan.	miskoitei- taan teks- tin tuotta- jana.	oida vah- vuuksiaan ja kehittä- miskoitei- taan teks- tin tuotta- jana ja pohtia, mi- ten voi tai- tojaan ke- hittää.
T8 tukea oppilasta laajenta- maan teks- tilajien tuntemus- taan ja su- juvoitta- maan kir- joittamis- taan sekä auttaa häntä tun- nistamaan omia vah- vuuksiaan ja kehittä- miskoitei- taan teks- tin tuotta- jana	S3	Oppilas oppii tuot- tamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ot- tavia teks- tejä myös monime- diaisissa ympäris- töissä, ja oppii valit- semaan kuhunkin tekstilajiin ja tilantee- seen sopi- via ilmaisu- tapoja.	Tekstilajien hallinta ja tekstin tuottami- nen sekä omien tai- tojen ha- vainnointi	Oppilas osaa tuot- taa mallien avulla yk- sinkertai- sia ja konk- reettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä it- selleen tu- tuista ai- heista.	Oppilas osaa tuot- taa ohjaa- via ja yk- sinkertai- sia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuot- taa pohti- via ja eri- laisia kan- taa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyy- pillisiä kei- noja.	Oppilas osaa tuot- taa itsenäi- sesti erilai- sia tekstejä ja käyttää monipuoli- sesti niille tyypillisiä keinoja.
T9 auttaa oppilasta vakiinnut- tamaan tekstin tuottami- sen pros- sesseja,	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hal- linnan ja käyttämi- sen taito- jaan ja mo- nipuolistaa lähteiden	Tekstin tuottami- sen pros- sessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yk- sinkertai- sen tiivis- tyksen lue- tun, kuul- lun tai	Oppilas osaa tehdä yksinker- taisia muistiinpa- noja ja merkitä käyttä-	Oppilas osaa tehdä monipuoli- sia muis- tiinpanoja ja tiivistää hankki- maansa tietoa.	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteis- sään useista lähteistä

<p>tuotta- maan teks- tiä yhdessä muiden kanssa sekä vah- vistamaan taitoan antaa ja ottaa vas- taan pa- lautetta sekä innos- taa vahvis- tamaan tiedon hankinnan ja arvioin- nin taitoja ja moni- puolista- maan läh- teiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoi- keuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityi- syyttä kun- nioittaen</p>		<p>käyttöä ja viittausta- pojen hal- lintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäris- töissä yksi- tyisyyttä ja tekijänoi- keuksia kunnioit- taen.</p>		<p>nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyt- tää läh- teitä me- kaanisesti ja yksin- kertaisesti teksteis- sään. Oppilas osaa kir- joittaa kä- sin ja tieto- ja viestin- täteknolo- giaa hyö- dyntäen.</p>	<p>mänsä läh- teet mallin mukaan.</p>	<p>Oppilas merkitsee lähteet asi- anmukai- sella ta- valla. Oppilas osaa kir- joittaa su- juvasti kä- sin ja tieto- ja viestin- täteknolo- giaa hyö- dyntäen.</p>	<p>hankki- maansa tietoa.</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>							
<p>T10 ohjata oppilasta syventä- mään tie- toisuut- taan roma- nikielen</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas sy- ventää kie- litietoi- suuttaan ja kiinnostuu kielen ilmi-</p>	<p>Romanikie- len piirtei- den hal- linta</p>	<p>Oppilas osaa ha- vainnoida yksinker- taisia teks- tien piir- teitä.</p>	<p>Oppilas osaa ha- vainnoida tekstien ja kielen piir- teitä sekä</p>	<p>Oppilas osaa eri- tellä eri re- kisterien ja tyylien eroja.</p>	<p>Oppilas osaa analy- soida teks- tien, rekis- terien ja tyylien piirteitä.</p>

<p>piirteistä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia</p>		<p>öistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- piirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.</p>		<p>Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.</p>	<p>eri rekistereiden ja tyylien eroja. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa pohdita kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.</p>	<p>Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta tiedostamaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitys ja tukea häntä kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas tutustuu romanikielen ja -kulttuurin monimuotoisuuteen sekä romanikielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.</p>	<p>Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkityksen hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä jonkin Suomen romanikielelle tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielen sä merkityksestä itselleen.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä keskeisiä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla romanikielen monimuotoisuutta ja sen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa pohdita äidinkielen yhteyttä identiteetteihin</p>	<p>Oppilas osaa pohdita kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa nimetä eri maissa pu-</p>

							<p>huttuja romanimurteita.</p> <p>Oppilas osaa pohdita äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentumisen kannalta.</p>
--	--	--	--	--	--	--	--

Viittomakieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää. **Oppimäärän erityinen tehtävä**

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa huomioidaan myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielin ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden viittomakielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin viittottuihin ja muihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde viittomakieliseen kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus viittomakieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät viittomakielen aseman vähemmistökielenä ja vastuunsa kielen säilymisessä.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja hyödyntäen toisten näkemyksiä sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta opastamalla häntä vastuullisuuteen eri kielenkäyttötilanteissa ja ohjaten tunnistamaan kielen kautta välittyviä arvoja ja asenteita	S1	L2, L7
T2 tarjota oppilaalle tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään, osallistumaan ja vaikuttamaan myös erilaisia välineitä käyttäen	S1	L1, L4, L6
Tekstien tulkitseminen		
T3 rohkaista oppilasta tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmää erittelevästi, tulkitsevasti ja kriittisesti auttaen häntä huomaamaan omien tulkintataitojensa kehittämistarpeet	S2	L1, L4
T4 innostaa oppilasta toimimaan kertovien, kuvaavien ja kantaa ottavien lisäksi myös ohjaavien ja pohtivien tekstien parissa, keskustelemaan niistä ja jakamaan kokemuksia viestintäympäristöissä eri tavoin	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T5 ohjata oppilasta käyttämään yhtä yleisimmin käytössä olevaa viittomakielen merkintätapaa.	S3	L1
T6 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja syventämään tietoaan viittomakielen rakenteista, viittoman muodostumisesta ja ilmaisutavoista	S3	L2, L4
T7 kannustaa oppilasta vakiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja eettistä viestintää kunnioittaen	S3	L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L4, L7
T9 ohjata oppilasta tutustumaan suomalaisen viittomakielen kulttuuriin ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja ohjata häntä näkemään se voimavarana sekä auttaa oppilasta pohtimaan viittomakielen merkitystä ja asemaa ja ymmärtämään sen historiaa tukien oppilasta viittomakielisen ja kulttuurisen identiteetin muodostamisessa	S4	L1, L2, L3

T10 rohkaista oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, tutustumaan kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin sekä auttaa häntä pohtimaan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa	S4	L1, L2, L3
---	----	------------

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus vakiinnuttaa taitoaan käyttää tulkki-palveluja ja toimia yhteistyössä viittomakielen tulkin kanssa erilaisissa asioimis-, opiskelu- ja kulttuuritilanteissa	S5	L2, L3, L7
---	----	------------

T12 ohjata oppilasta laajentamaan tekstimaailmaansa kohti jatko-opintoja ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä sekä kehittämään eri tiedonalojen kielen hallintaa	S5	L1, L6, L7
---	----	------------

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyn-tävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapaa sekä havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Harjoitellaan improvisaation perusasioita ja syvennetään draaman toimintamuodon kykyä käyttää itsensä ilmaisemisessa viittomisen ja kokonaisilmaisun keinoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutel-mia ja merkityksiä kiinnittäen huomiota viittomisen selkeyteen, ymmärrettävyyteen ja viittomistoon. Harjoitel-laan yleisön huomioon ottamista valmistellussa esityksessä sekä palautteen antamista vastaanottamista. Syven-netään monimuotoisia ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja asioiden yhteyksien huomaamiseen liittyviä taitoja sekä harjoitellaan lukemaan ympäristön moninaisia kulttuurisia viestejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tunnistetaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä sekä arvioidaan tiedon pätevyyttä ja luotettavuutta. Tutkitaan kiinteiden ja produktiivisten viittomien sekä viittoma-kielisten idiomien merkityksiä. Harjoitellaan analysoimaan viittomakielen rakenteita, viittomien taipumista ja viittomien merkityksiä. Tarkastellaan viittoman rakenteeseen ja viittomakielen kieliopillisiin prosesseihin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä. Laajennetaan tekstien käyttötaitoja tutkimalla painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen me-dian tekstejä, kuten verkkosivustoja ja viranomaistekstejä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan eri tekstilajeille ominaisia kielen piirteitä ja argumentointia. Harjoitellaan tekstin rakennetta: aloitusta, juonen kehittelyä ja lopetusta. Vakiinnutetaan oman tuotoksen luomisprosessia: ideointia, suunnittelua, luonnostelua, viimeistelyä, viittomista ja palautetta. Tuotetaan monipuolisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä ja hyödynnetään kielen kuvallisuutta omissa esityksissä ja esitelmissä sekä tutustutaan viit-tomakielen merkintätapoihin.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tarkastellaan suomalaisen viittomakielen viittomistoa sekä tiedostetaan eri viittomien merkityssisällöt ja käyttötarkoitukset eri kielenkäyttöyhteyksissä. Aktivoidaan oppilasta vertailemaan suomalaista viittomakieltä muihin viittomakielisiin sekä puhuttuihin kieliin. Tutustutaan viittomakielen eri käyttäjäryhmiin esimerkiksi kuurosokeisiin ja kuuroutuneisiin ja heidän kommunikaationsa erityispiirteisiin. Tutustutaan suomalaisen viittomakielen ja kuurojen kulttuurin historiaan ja nykytilanteeseen sekä järjestötoimintaan ja kansainväliseen yhteistyöhön tehden myös kulttuurikäyntejä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Harjoitellaan viittomakielen sanakirjojen käyttöä. Tutustutaan synonyymiaan, homonymiaan, polysemiaan, kielen kuvallisuuteen, viittomien syntyyn, johtamiseen ja muuttumiseen.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja toisten näkemyksiä hyödyntäen sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta opastamalle häntä vastuullisuuden eri kielenkäyt-	S1	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään viittomakielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmässä ja tavantavallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmässä ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmässä, myös vaativissa ja monikielissä vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen sopivalla tavalla.

tötilan- teissa ja ohjaten tunnista- maan kie- len kautta välittyviä arvoja ja asenteita							
T2 tarjota oppilaalle tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään sekä osallistumaan ja vaikuttamaan, myös erilaisia välineitä käyttäen	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Viestinnän keinojen hallinta ja viestijänä toimiminen	Oppilas osaa pitää lyhyen esityksen konkreettisesti, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen esityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun esityksen sekä kohdentaa sen vastaanottajilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan vastaanottajien ja tavoitteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T3 rohkaista oppilasta	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä	Tulkinnan taidot ja niiden arviointi	Oppilas osaa poimia viito-	Oppilas osaa	Oppilas osaa eritellä viitotun tekstin	Oppilas osaa

<p>tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmää erittelevästi, tulkitsevästi ja kriittisesti auttaen häntä huomaamaan omien tulkintataitojensa kehittämistarpeet</p>		<p>lukutaitoa, tekemään havaintoja monimuotoisista viitotuista teksteistä ja esityksistä sekä tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.</p>		<p>tuista teksteistä ja esityksistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla.</p>	<p>erottaa viitotun tekstin ja esityksen pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita.</p>	<p>ja esityksen tarkoituksiperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä.</p>	<p>tulkita ja pohtia viitotun tekstin ja esityksen rakentamia merkityksiä ja arvioida viitotun tekstin ja esityksen vaikutuksia.</p>
<p>T4 innostaa oppilasta toimimaan kertovien, kuvaavien ja kantaa ottavien tekstien lisäksi myös ohjaavien ja pohtivien tekstien parissa, keskustelemaan niistä ja jakamaan kokemuksia viestintäympäristöissä eri tavoin</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan viitotomakielisiä kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.</p>	<p>Erilaisten tekstien parissa toimiminen ja kokemusten jakaminen</p>	<p>Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.</p>

Tekstien tuottaminen							
T5 ohjata oppilasta käyttämään yhtä yleisimmin käytössä olevaa viittomakielen merkintätapaa	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiinsa tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuksiinsa ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Viittomakielen merkintätavan hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla viittomakielen merkintätavan mukaisia yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteen tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa viittomakielen merkintätavan mukaisia erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuksiinsa ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä, joissa käyttää viittomakielen merkintätapaa. Oppilas osaa eritellä vahvuksiinsa ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia viittomakielen merkintätavan mukaisia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuksiinsa ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T6 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja syventämään tietoaan viittomakielen rakenteista, viittoman	S3	Oppilas vahvistaa viittomakielisen ilmaisun ja tekstin tuottamisen prosessejaan.	Viittomakielinen ilmaisu	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa yksinkertaisia tekstejä mallien tai apukysymysten avulla.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja kiinnittää huomiota viittomakielen yksinkertaisiin rakennepiirteisiin.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä, joka on helposti ymmärrettävää ja sujuvaa. Oppilas tuntee viittomakielen yleisimmät	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää viittomakielen erilaisia il-

<p>muodostumisesta ja ilmaisutavoista</p>						<p>rakennepiirteet ja viittoman muodostumisen sekä noudattaa pääosin viittomakielen merkintätavan keskeisiä käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokattaessaan.</p>	<p>maisutapoja monipuolisesti.</p> <p>Oppilas käyttää monipuolisia viittomakielen lauseeseen liittyviä ilmiöitä ja kiinnittää huomiota tekstin tyyliin.</p>
<p>T7 kannustaa oppilasta vakiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>	<p>Tekstien tuottaminen ja sen prosessin hallinta, eettinen viestintä</p>	<p>Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen nähdyn pohjalta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa.</p> <p>Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.</p>	<p>Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.</p>

eettistä viestintää kunnioittaen							
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyyli- piirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- piirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia viitotun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohdita kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.
T9 ohjata oppilasta tutustumaan suomalaisen viittoma-kielen kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja ohjata häntä näkemään se	S4	Oppilas tutustuu viittomakieliseen ja kulttuuri- seen monimuotoisuuteen sekä viittomakielen ja kuurojen kulttuurin historiaan ja	Viittomakielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Suomessa käytetyt viittomakielet. Oppilas osaa nimetä jonkin viittomakie-	Oppilas osaa nimetä keskeisiä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvata äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla viittomakielten monimuotoisuutta ja niiden asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eri-	Oppilas osaa pohdita kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eri-

<p>voimava- rana sekä auttaa op- pilasta pohtimaan viittoma- kielen merkitystä ja asemaa ja ymmär- tämään sen histo- riaa tukien häntä viit- tomakieli- sen ja kult- tuurisen identitee- tin muo- dostami- sessa</p>		<p>nykytilan- teeseen sekä pohtii kielellisen ja kulttuu- risen iden- titeetin merkitystä.</p>		<p>lelle tyypil- lisen piir- teen. Oppilas osaa ker- toa oman äidinkie- lensä mer- kityksestä itselleen.</p>		<p>tellä viitto- makiellelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla puhutun ja viitotun kielen eroja. Oppilas osaa poh- tia äidin- kielen yh- teyttä identiteet- teihin.</p>	<p>tellä viitto- makiellelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kie- liin. Oppilas osaa poh- tia äidin- kielen käsi- tettä ja merkitystä identiteet- tien raken- tumisen kannalta.</p>
<p>T10 roh- kaista op- pilasta avarta- maan kult- tuurinäke- mystään ja tutustu- maan kult- tuurin eri muotoihin ja institu- tioihin sekä aut- taa häntä pohtimaan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas avartaa kulttuu- rinäkemys- tään tutus- tumalla kulttuurin eri muotoi- hin ja insti- tuutioihin. Hän pereh- tyy viitto- makieli- seen kult- tuuriin, viittoma- kielen eri käyttäjä- ryhmiin ja erilaisiin</p>	<p>Kulttuurin ja sen eri muotojen tuntemus</p>	<p>Oppilas osaa erottaa toisistaan kulttuurin eri muo- toja ja tun- tee jonkin kulttuuri- instituut- tion ni- meltä. Oppilas osaa ni- metä jon- kin viitto- makielen käyttäjä- ryhmän.</p>	<p>Oppilas osaa ku- vailla, mi- ten eri kulttuuri- muodot liittyvät eri kulttuuri- instituuti- oihin. Oppilas osaa ni- metä viit- tomakielen käyttäjien eri ryhmät.</p>	<p>Oppilas osaa ku- vailla kult- tuurin mo- nimuotoi- suutta ja tuntee tär- keimmät kulttuuri- instituuti- ot. Oppilas osaa ku- vailla viit- tomakielen käyttäjien ryhmiä ja erilaisia</p>	<p>Oppilas osaa analy- soida kult- tuurin mo- nimuotoi- suutta yh- teiskun- nassa ja omassa elämäs- sään. Oppilas osaa analy- soida viit- tomakielen käyttäjä- ryhmien ti- lannetta yhteiskun- nassa.</p>

elämäs- sään että yhteiskun- nassa		kommuni- kaatiome- netelmiin.				kommuni- kaatiome- netelmiä.	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus va- kiinnuttaa taitoaan käyttää tulkkaus- palveluja ja toimia yhteis- työssä viit- tomakielen tulkin kanssa eri- laisissa asi- oimis-, opiskelu- ja kulttuu- ritilan- teissa	S5	Oppilas oppii tilaa- maan tulk- kauksen ja toimimaan tulkin kanssa eri- laisissa ti- lanteissa.	Tulkkauk- sen käyttö- taidot	Oppilas osaa käyt- tää tulk- kauspalve- luja ohja- tusti.	Oppilas osaa käyt- tää tulk- kauspalve- luja ja tun- tee yksin- kertaiset tulkkaus- käytän- teet.	Oppilas osaa tilata tulkkauk- sen itse- näisesti ja toimia tul- kin kanssa tavan- omaisissa tilanteissa.	Oppilas osaa tulk- kaustoi- minnan periaatteet ja käytän- teet sekä huomioi ne omassa toiminnas- saan.
T12 ohjata oppilasta laajenta- maan teks- timaail- maansa kohti jatko-opin- toja ja yh- teiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä sekä kehitt- tämään eri	S5	Oppilas oppii etsi- mään eri- tyisesti vii- tottua tie- toa moni- puolisesti eri läh- teistä sekä suunnitte- lemaan, jä- sentämään ja arvioi- maan	Tekstimaailman laa- jentami- nen, eri tiedonalo- jen kielen hallinta	Oppilas osaa etsiä tietoa tu- tuista läh- teistä sekä pystyy suunnitte- lemaan työskente- lyään mal- lin mu- kaan.	Oppilas osaa etsiä tietoa it- selle uu- sista läh- teistä sekä pystyy suunnitte- lemaan työskente- lyään ryh- män jäse- nenä.	Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä sekä pys- tyy itsenäi- sesti suun- nittele- maan, jä- sentämään ja arvioi- maan työskente- lyään.	Oppilas osaa etsiä tietoa itsenäisesti luotetta- vista ja monipuoli- sista läh- teistä sekä pystyy ak- tiivisesti suunnitte- lemaan, jä- sentämään

tiedonalo- jen kielen hallintaa		omaa työs- kentelyään yksin ja ryhmässä. Hän oppii käyttä- mään viit- tomakielen sanakirjaa, tutustuu viittomien kehityk- seen ja laa- jentaa eri tiedonalo- jen viitto- mistaan.					ja arvioi- maan työs- kentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.
---------------------------------------	--	---	--	--	--	--	--

Muu oppilaan äidinkieli

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoite-taso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuk-sen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuun-nitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huo-mioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

Ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (Svenska som andraspråk och litteratur)

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handled-ning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare^[1]. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utvec-kling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunika-tion, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språk-kunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs^[2]. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen^[3]. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande:

- elevens baskunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I **årskurserna 7–9** är det särskilda målet för undervisningen att befästa och bredda elevernas färdigheter i svenska, lärstrategier, förmåga att kommunicera samt multilitteracitet. Undervisningen tar fasta på elevernas språkfärdigheter och styrkor. Elevernas språkkunskaper, textrepertoar och kulturkännedom vidgas. Undervisningen utvecklar elevernas färdigheter för fortsatta studier, samhället och arbetslivet. I litteraturundervisningen uppmuntras eleverna att läsa mångsidigt och analytiskt samt att få läsoplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	K1, K2, K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	K2, K4, K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	K2
Att tolka texter		
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd, handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna	I2	K1, K2, K4
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	K1, K2, K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	K2, K3
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	I4	K4
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	K2

M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärstilar och att lära sig av andra	I5	K1, K2, K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	K4, K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	K1, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. De enskilda innehållsområdena ska användas för att bilda helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar formella kommunikationssituationer, att argumentera, kommentera, referera samt att hålla och åskådliggöra en muntlig presentation. Eleverna tränar sina färdigheter att arbeta genom att diskutera olika ämnen och texter. Eleverna undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt kraftigt och mera dämpat, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal. Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation. Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum). Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.

I2 Att tolka texter: Eleverna fördjupar sig i att läsa mångsidigt och analysera texter som är viktiga med tanke på studier, samhälle och kultur. Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi). Undervisningen befäster elevernas förmåga att tillämpa lässtrategier dynamiskt och vidgar elevernas ord- och begreppsförråd. Eleverna tränar att analysera i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter med fokus på språkliga drag samt att känna igen litterära stilriktningar i texter. Eleverna övar att analysera egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter och vidgar samtidigt sin repertoar av textgenrer. Eleven handleds att göra mångsidigt bruk av ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (bl.a. strukturer som koncentrerar formuleringen) i sina texter. Undervisningen

stärker behärsningen av skrivprocessens olika faser och bruket av olika informationskällor. Eleverna tränar olika stilarter och register samt olika sätt att uttrycka person och tid på ett konsekvent sätt i en text. Eleverna lär sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker texter och reflekterar över språkets betydelser och strukturer (satsdelar, ordböjning) samt hur språkliga val påverkar hur en text tas emot. Eleverna jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra. Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling. Eleverna bekantar sig med litteratur, film, teater och mediekultur. Elevernas förståelse av den kulturella mångfalden stöds genom att kulturella upplevelser från olika tider och olika håll i världen jämförs. Eleverna undersöker mediernas funktion i det egna livet och i samhället kritiskt.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Undervisningen stödjer elevernas förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleverna jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden. Undervisningen stärker elevernas förmåga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande. Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (vitsordet 8) i slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Att kommunicera							
M1 uppmuntra eleven att utveckla sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	Eleven utvecklar sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i samhället.	Att utveckla kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i förutsebara kommunikationssituationer genom att lyssna aktivt.	Eleven deltar muntligt och på ett konstruktivt sätt i kommunikationssituationer i skolan.	Eleven främjar med sitt agerande en lyckad kommunikationssituation.	Eleven tar initiativ i olika kommunikationssituationer och anpassar sitt tal enligt situationen.

<p>M2 han- dleda eleven att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommuni- kationen i un- dervisningen och talade medietexter</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven fördjupar sin förmåga att förstå formellt tal, den muntliga kommuni- kationen i un- dervisninge n och ta- lade medi- etexter.</p>	<p>Förmåga att förstå i kommu- nikationssi- tuationer</p>	<p>Eleven förstår ta- lade texter på vardagligt språk som åskådliggörs tydligt.</p>	<p>Eleven förstår ta- lade texter på vardagligt språk och tar reda på deras betydelse tillsammans med de an- dra.</p>	<p>Eleven förstår hu- vuddragen i muntliga kommuni- kationen i un- dervisning en och i talade me- dietexter som behandlar teman som är bekanta för eleven.</p>	<p>Eleven ur- skiljer den väsentliga infor- mationen i den muntliga kommuni- kationen i un- dervisning en och i talade me- dietexter samt ut- värderar vad hen har hört.</p> <p>Eleven kan ta emot in- formation i formella talsitua- tioner.</p>
<p>M3 uppmun- tra eleven att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvete- t i olika situ- ationer och med hjälp av olika uttryckssätt</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven ut- vecklar sin förmåga att uppträda och utt- rycka sig målmedvete- t i olika situationer och med hjälp av olika utt- ryckssätt.</p>	<p>Förmåga att uppträ- da</p>	<p>Eleven utt- rycker sig själv i olika vardagliga situationer eller berättar om nå- got ämne som intres- serar hen på det sätt som hens språkkuns- kaper ger möjlighet till.</p> <p>Eleven kom- pletterar sin</p>	<p>Eleven förbereder och håller ett anförande eller en muntlig presentation om ett tema som ligger nära hen själv.</p> <p>Eleven utt- rycker sig förståeligt.</p>	<p>Eleven förbereder och håller en tydlig presenta- tion om ett tema som förutsätter att hen söker in- formation.</p> <p>Eleven uttrycker sig på ett för situa- tionen</p>	<p>Eleven förbereder och håller en sam- man- hängande och till sitt innehåll mångsidig och åskådlig presenta- tion.</p> <p>Eleven ut- trycker sig målmed- vetet och</p>

				språkfår- dighet med andra uttryckssätt		lämpligt sätt.	ändamåls- enligt.
Att tolka texter							
M4 han- dleda eleven att använda sin kunskap om textgen- rer för att tolka texter, vidga ele- vens ord- och beg- reppsförråd och använda lässtrategier effektivt samt utvec- kla sin för- måga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna	I2	Eleven an- vänder sin kunskap om textgenrer för att tolka talade, skrivna och multime- diala texter, utvidgar sitt ord- och begrepps- förråd, an- vänder ef- fektivt lässtrate- gier och strategier för att förstå text och drar slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukt- rerna.	Förmåga att anvä- nda kun- skaper om textgenrer i tolkningen av talade, skrivna och multi- mediala texter	Eleven förstår varför tex- ter skiljer sig från varandra. Eleven kän- ner igen några särdrag för de van- ligaste textgen- rerna. Eleven förs- tår bristfäl- ligt in- nehållet i en text.	Eleven kän- ner igen de vanligaste textgen- rerna. Eleven förstår tex- ter som behandlar ämnesom- råden som är bekanta för hen och kan uppfatta texten som helhet. Eleven tar reda på nyckelord för att förstå huvu- dtanken i texten. Eleven anvä- nder texter för att ut- vidga sitt ord- och be- greppsförrå- d.	Eleven identifi- erar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgen- rer. Eleven ut- vidgar ak- tivt sitt ord- och be- greppsförr- åd genom att läsa olika slags texter. Eleven använder ändamålse- nliga strat- egier för att tolka texter.	Eleven sär- skiljer mel- lan strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer med hjälp av ändamålse- nliga be- grepp. Eleven ut- vecklar sitt ord- och be- greppsförr- åd så att det är till- räckligt för att hen självstän- digt kan tolka och utvärdera texter.
M5 han- dleda eleven att tolka tex- ter kritiskt	I2	Eleven övar sig på att kritiskt	Förmåga att tolka talade, skrivna	Eleven läser och förstår enkla texter med ett	Eleven läser och förstår texter, även abstrakta	Eleven använder sin förmåga	Eleven ut- värderar texternas

både självständigt och i grupp		tolka talade, skrivna och multimediala texter både självständigt och i grupp.	och multimediala texter	konkret språk och i för eleven bekanta situationer. Eleven ställer frågor och uttrycker åsikter utifrån texterna tillsammans med andra och självständigt.	sådana, som är lämpliga för hans ålder. Eleven drar slutsatser om texterna och framför motiverade åsikter om textens innehåll.	att tolka texter som en resurs för lärandet. Eleven utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Eleven förstår att andra texter inverkar på textens tolkning.	sätt att påverka. Eleven iakttar sådana betydelser i texterna som inte är direkt uttalade, såsom textens tankegång, attityder och synpunkter. Eleven tolkar hur andra texter inverkar på textens betydelse.
Att producera texter							
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för	I3	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter. Eleven använder berättande, beskrivande och ställningstagande texter som modeller och källor för de egna texterna.	Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter	Eleven producerar texter som till sin struktur, sitt språk och sitt innehåll är enkla och konkreta och som berör ett ämne som är bekant för hen.	Eleven planerar och producerar med hjälp av modeller texter om olika ämnesområden, både självständigt och tillsammans med andra. Eleven tar emot respons på sina texter.	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter där hen använder särdragen för olika textgenrer på ett ändamålsenligt sätt.	Eleven producerar självständigt texter där särdragen för olika textgenrer används på ett mångsidigt sätt. Eleven använder också andra texter

de egna texterna					Eleven producerar texter där man känner igen textgenrerna men där textgenrernas typiska särdrag används bristfälligt.		som källor för de egna texterna.
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för olika textgenrer	I3	Eleven följer normerna för standardskriftspråket i sina texter och använder de ordförråd och språkliga strukturer som är karakteristiska för olika textgenrer. Eleven utvecklar smidighet och mångsidighet i sin textproduktion samt skriver för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Förmåga att behärska skriftspråket	Eleven producerar texter om ämnesområden som är bekanta för hen själv. Texten kan vara ickekoherent, något svårläst och skriven med ett väldigt begränsat ordförråd. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Eleven producerar texter som är förståeliga trots språkliga brister. Ordförrådet kan fortfarande vara begränsat. Elevens användning av skriftspråksnormer är osäkert.	Eleven producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem. Eleven följer skriftspråksnormerna tämligen väl. Eleven kan skriva flytande för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Eleven producerar texter som innehållsmässigt och språkligt är mångsidiga. Eleven följer skriftspråksnormerna väl.
Att förstå språk, litteratur och kultur							

<p>M8 han- dleda eleven att fördjupa sin språkliga medvet- enhet och intressera sig för språkliga fe- nomen, hjälpa eleven att känna igen språkliga strukturer, olika regis- ter, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val</p>	<p>14</p>	<p>Eleven blir intresserad av språkliga fenomen. Eleven kän- ner igen språkliga strukturer och anvä- nder for- mellt och informellt språk som en resurs för språkanvä- ndningen samt anvä- nder språkliga stildrag och nyanser. Eleven förs- tår betydel- ser och föl- jder av olika språkliga val.</p>	<p>Förmåga att utvec- kla språk- lig medvet- enhet</p>	<p>Eleven ob- serverar att språkbruket varierar i olika situa- tioner. Eleven iden- tifierar skillnaderna mellan skrivet och talat språk. Eleven upp- fattar gränserna mellan sa- tser och känner igen verbet i centrum av satsen.</p>	<p>Eleven re- flekterar över textens språkliga och tex- tuella drag och deras betydelser tillsammans med andra. Eleven kän- ner igen for- mellt och in- formellt språkbruk och skillnad- erna mellan olika språkliga sti- lar. Eleven kan dela in sat- sen i satskon- struktionens olika delar.</p>	<p>Eleven uppfattar och skiljer mellan språkliga och tex- tuella drag i texter och deras betydelser med hjälp av ända- målsenliga begrepp. Eleven förstår for- mellt och informellt språkbruk och ef- fekterna av olika språkliga stilar. Eleven förstår be- tydelser och följder av olika språkliga val.</p>	<p>Eleven drar slut- satser om texters språkliga och tex- tuella särdrag. Eleven ut- nyttjar for- mellt och informellt språk i sitt språkbruk. Eleven förstår vilken in- verkan språkliga val har för hur betydelsen byggs upp i en text.</p>
<p>M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika lit- teraturgen- rer, den svenska och i synnerhet den fin- landssven-</p>	<p>14</p>	<p>Eleven läser och tolkar svenskspråk ig litteratur, i synnerhet modern fin- landssvensk litteratur. Eleven bekantar sig med den</p>	<p>Förmåga att analys- era och tolka skön- litteratur</p>	<p>Eleven läser korta och lättförståeli- ga svenskspråk iga skönlit- terära tex- ter. Eleven skiljer mel- lan fiktiva texter och</p>	<p>Eleven läser svenskspråki ga, även fin- landssven- ska, skönlit- terära texter och diskuterar sina läsüp- plevelser</p>	<p>Eleven lä- ser och kan ana- lysera en skönlitte- rär text. Eleven kan nämna centrala verk i den</p>	<p>Eleven lä- ser mång- sidig svenskspråkig litte- ratur och analyserar och tolkar det hen läst genom</p>

<p>ska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra</p>		<p>finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden och deras kopplingar till världslitteraturen. Eleven förstår hur litteraturgenren och andra texter påverkat ett verk.</p>		<p>andra texter. Eleven förstår att olika texter har skrivits vid olika tidpunkter. Eleven identifierar med hjälp av modeller kopplingar mellan texter.</p>	<p>med de andra. Eleven känner till några litteraturgenrer och kan identifiera till vilken genre en text hör.</p>	<p>finlandssvenska litteraturen. Eleven kan särskilja litteraturgenrernas särdrag i texter som hen läser.</p>	<p>att diskutera och skriva om sina upplevelser. Eleven känner till den finlandssvenska litteraturen och dess förhållande till världslitteraturen.</p>
<p>M10 hjälpa eleven att vidga sin kulturuppfattning och att redogöra för flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället samt att se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser</p>	<p>14</p>	<p>Eleven förstår betydelsen av språklig och kulturell mångfald i skolan och i samhället. Eleven ser skillnader och likheter mellan kulturer samt kulturbundenheter i och mellan olika företeelser.</p>	<p>Förmåga att utveckla kulturell medvetenhet</p>	<p>Eleven känner till att det förekommer flerspråkighet och kulturell mångfald i alla samhällen. Eleven kan identifiera och kan beskriva kulturella och kulturbundna företeelser i sin närmaste omgivning.</p>	<p>Eleven identifierar flerspråkighet och kulturell mångfald på individnivå och i den nära omgivningen. Eleven bredar sina kulturella erfarenheter och kan berätta om dem.</p>	<p>Eleven redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Eleven kan redogöra för sina kulturella erfarenheter. Eleven observerar att kulturen samt individens verksamhet och olika</p>	<p>Eleven framför synpunkter på vad flerspråkighet och kulturell mångfald betyder för hen själv och för samhället. Eleven deltar aktivt i att skapa gemensamma kulturella upplevelser.</p>

						gruppbi- ld- ningar påverkar varandra.	
Att använda språket som stöd för allt lärande							
M11 han- dleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kom- municera, läsa, produc- era texter och lära sig språk, han- dleda eleven att iaktta och jämföra olika inlärn- ingsstilar och sätt att lära sig samt att lära sig av andra	I5	Eleven stär- ker en posi- tiv uppfatt- ning om sig själv och sitt sätt att lära sig och använda språk. Ele- ven jämför och använ- der olika sätt att lära sig både självstän- digt och i grupp.	Förmåga att utvec- kla sitt eget sätt att lära sig språk	Eleven gör iakttagelser om hur hen lärt sig språk och sina egna sätt att lära sig.	Eleven iden- tifierar sina styrkor och utveckling- sområden när det gäl- ler hens sätt att lära sig och använda språk samt ställer upp mål för sitt eget lä- rande.	Eleven ut- vecklar sina färdi- gheter att lära sig språk och använder mångsidigt sin omgiv- ning som en resurs för att lära sig språk.	Eleven ställer upp utma- nande mål för sitt eget lä- rande och främjar det ge- men- samma lä- randet.
M12 han- dleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika vetenskap- sområden	I5	Elevens språkkuns- kap utvec- klas från ett vardagligt språk mot språket som an- vänds inom olika ve- tenskap- sområden.	Förmåga att ut- veckla ett abstrakt språk	Eleven behandlar teman som berör olika vetenskap- sområden på ett vardagligt språk.	Eleven förstår med stöd av en stark kon- text språk som är rätt så kognitivt krävande och lämpligt med hänsyn till elevens ålder.	Eleven förstår kognitivt krävande språk som är lämpligt med hän- syn till hens ålder, men behöver stöd från kontexten.	Eleven känner till metoder för använ- dningen av ett ab- strakt språk och använder dem för att tolka texter.
M13 upp- muntra eleven att	I5	Eleven använder ändamålsen	Förmåga att söka in- formation	Eleven söker	Eleven söker information från bekanta	Eleven söker in- formation	Eleven söker och

<p>utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp</p>		<p>liga sätt att söka information och följer upphovsrättsliga normer. Eleven planerar, strukturerar samt utvärderar sitt eget arbete självständigt och i grupp.</p>	<p>samt förmåga att planera, strukturerar och utvärdera sitt eget arbete</p>	<p>enstaka information från givna källor. Eleven följer upphovsrätten och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet. Eleven planerar och utvärderar sitt eget arbete endast i liten grad.</p>	<p>källor eller källor som hen fått, men upprepar informationen. Eleven utvärderar sitt arbete.</p>	<p>från olika källor och planerar, strukturerar och utvärderar sitt eget arbete både självständigt och i grupp. Eleven bidrar med sin egen insats i det gemensamma arbetet.</p>	<p>kombinerar mångsidigt information från olika källor samt jämför informationen och bedömer dess tillförlitlighet. Eleven främjar målmedvetet gemensamt arbete.</p>
---	--	---	--	---	--	--	---

Suomi ja ruotsi saamenkielisille

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi (tai ruotsi) saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISKTALANDE)

Lärokursen svenska för samisktalande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

Suomi ja ruotsi viittomakielisille (Svenska föt teckenspråiga)

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille - oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA) Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

15.4.2 Toinen kotimainen kieli

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2-oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin.

15.4.2.1 B1-Ruotsi

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsitteille annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoite

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin :

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan suomenruotsalaista ja pohjoismaista kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

7lk

Oppilas tutustuu Pohjoismaissa puhuttaviin kieliin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

8lk

Oppilas tekee havaintoja pohjoismaisesta kieliympäristöstä omassa arjessaan.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Pohjoismaisen kieli- ja kulttuuriympäristön hahmottaminen

9lk

Oppilas vertailee Pohjoismaita ja kuvailee pohjoismaiseen elämäntapaan liittyviä piirteitä.

Tavoite:

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmuokkauksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmuokkauksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

7lk

Oppilas vahvistaa käsitystään ruotsin kielen säännönmuokkauksista.

8lk

Oppilas tunnistaa joidakin keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

9lk

Oppilas tekee vertailuja muihin kieliin ja hyödyntää niiden osaamistaan ruotsin oppimisessa sekä syventää tietämystään keskeisistä kielitiedon käsitteistä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Kielellinen päättely

Kielenopiskelutaidot

Tavoite:

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielen opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

7lk

Oppilas harjoittelee tavoitteiden asettamista ja tutustuu monipuolisiin työskentelytapoihin omassa oppimisessaan. Oppilas arvioi omaa osaamistaan ohjatusti.

8lk

Oppilas arvioi omaa osaamistaan ja toimii vastuullisesti ryhmässä.

9lk

Oppilas arvioi omaa osaamistaan itsenäisesti ja asettaa sen perusteella tavoitteita itselleen. Lisäksi hän toimii myönteisesti vuorovaikutustilanteissa pyrkien viestin välittymiseen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2 Kielenopiskelutaidot

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen

Tavoite:

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään.

Oppilas oppii käyttämään ruotsia erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

7Ik

Oppilas antaa esimerkkejä tilanteista, joissa voi käyttää ruotsin kieltä.

8Ik

Oppilas pyrkii käyttämään ruotsia erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

9Ik

Oppilas pyrkii käyttämään ruotsia rohkeasti myös koulun ulkopuolella ja pohtii mahdollisuuksia, joissa hän voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan tulevaisuudessa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2 Kielenopiskelutaidot

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoite:

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

7Ik

8Ik

9Ik

Oppilas harjoittelee suullista ja kirjallista vuorovaikutusta ja ymmärtää oman aktiivisen harjoittelun merkityksen.	Oppilas kommunikoi suullisesti ja kirjallisesti erilaisissa viestintätilanteissa.	Oppilas hallitsee erilaisia viestintätilanteita ja valitsee ja tuottaa omalle kielitaidolle sopivia suullisia ja kirjallisia sisältöjä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4 Monilukutaito	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	

Tavoite: T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.	
7Ik Oppilas harjoittelee kokonaisvaltaista viestintää, hyödyntäen myös ei-kielellistä viestintää vuorovaikutustilanteissa.	8Ik Oppilas harjoittelee kokonaisvaltaista viestintää, hyödyntäen myös ei-kielellistä viestintää vuorovaikutustilanteissa.	9Ik Oppilas käyttää kokonaisvaltaista viestintää (sekä kielellistä että ei-kielellistä) monipuolisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Viestintästrategioiden käyttö	

Tavoite: T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	
---	--	--

7lk

Oppilas tunnistaa kohteliaan kielenkäytön tunnuspiirteitä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

8lk

Oppilas harjoittelee kohteliaita ilmauksia arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L4 Monilukutaito, L6 Työelämän taidot ja yrittäjäyys

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

9lk

Oppilas käyttää oppimiaan kohteliaita ilmauksia sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoite:

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

7lk

Oppilas tutustuu yksinkertaista ja tuttua sanastoa ja ilmauksia sisältävään kirjoitettuun ja puhuttuun kieleen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

8lk

Oppilas harjoittelee ymmärtämään ikätasolleen sopivia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

Tekstien tulkintataidot

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

9lk

Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon lyhyestä tekstistä ja ymmärtää asiayhteyden tukemana hidasta puhetta.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoite:

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.

7lk	8lk	9lk
Oppilas harjoittelee ruotsin kielelle tyypillisiä äännteitä ja opettelee lyhyitä yksinkertaisia ilmauksia ja rakenteita.	Oppilas käyttää oppimiaan lyhyitä ilmaisuja, sanastoa ja rakenteita pienimuotoisissa arkipäivän puhe- ja kirjoitus-tilanteissa.	Oppilas kirjoittaa yksinkertaisia viestejä ja kertoo arkisista ja itselleen tärkeistä asioista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tekstien tuottamistaidot	

Sisällöt

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursiivilla.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

7. Luokka

8. Luokka

9. Luokka

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

7. Luokka

- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

8. Luokka

- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

9. Luokka

- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

7. Luokka

- *Oppilas syventää sanavarastoaan hänelle tärkeistä aihealueista kuten itsestä ja lähipiiristä kertominen.*
- *Hän laajentaa tietoaan persoonapronominien omistusmuodoista.*
- *Oppilas harjoittelee verbin imperfektiä sekä tutustuu imperatiiviin.*
- *Hän oppii osoittavat pronominit.*

8. Luokka

- *Oppilas tutustuu erityisesti vapaa-ajan viettoon ja arkielämän tilanteisiin liittyvään sanastoon.*
- *Hän oppii muodostamaan ja käyttämään perfektiä ja harjoittelee järjestyslukuja ja päiväyksiä.*
- *Oppilas oppii adverbijä.*
- *Hän harjoittelee myös sivulauseen muodostamista ja käyttöä sekä syventää tietoaan persoonapronominien objektimuodoista.*

9. Luokka

- *Pyritään hyödyntämään paikallista yrittäjyyttä ja erilaisten sidosryhmien välistä vuorovaikutusta.*

Oppilas:

- *laajentaa sanavarastoaan hänelle ajankohtaisista aiheista kuten mediasta , ympäröivästä maailmasta, opiskelusta ja työelämästä.*
- *kertaa ala- ja yläkoulussa oppimaansa vahvistamalla aikamuotojen käyttöä ja apuverbejä.*
- *tutustuu pluskvamperfektin muodostamiseen ja käyttöön.*
- *harjoittelee lisää sivulauseen käyttöä.*
- *oppii tunnistamaan ja muodostamaan passiivi- ja konditionaalirakenteita.*
- *harjoittelee adjektiivien vertailumuotoja.*

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Päättöarvosana on ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T5–T9) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.3 ja A2.1 välitasoksi A1.3/A2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	Oppilas oppii tuntemaan suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.	Pohjoismaisen kieli- ja kulttuuriympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas tietää, että ruotsia puhutaan eri tavoin Suomessa ja Ruotsissa. Oppilas osaa kertoa suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökieleenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyn ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa kuvailla suomenruotsalaisia ja pohjoismai-	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökieleenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyn ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa vertailla suomenruotsalaisia ja pohjoismai-

						sia kulttuurireita ja elämänmuotoja.	sia kulttuurireita ja elämänmuotoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsin kielessä ja josakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja josakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja josakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita,	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita	Tavoitteiden asettaminen, opiskelu-	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopi-	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia yleis-	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia keskeisimpiä	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia monipuolisia

<p>hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p>		<p>kielten opiskelulle ja reflektointiin oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.</p>	<p>strategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen</p>	<p>via kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>simpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>kielenoppimistapoja. Oppilas osaa eritellä tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>
<p>T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään. Oppilas oppii käyttämään ruotsia erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.</p>	<p>Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää ruotsin kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää ruotsin kielen taitoa.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, kuinka ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää omassa elämässä koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.</p>

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toisluvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiinomisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiinomisista viestintätilanteista. Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista,	Oppilas tukeutuu viestintässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäymällä), äännähdyksiin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai	Oppilas osallistuu viestintään ja tarvitsee vain satunnaisesti apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa melko usein turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmauksiin.

				onko ymmärtänyt.		toistoa hyvin usein.	Oppilas osaa soveltaa jonkin verran viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdittämisen, hyväksyttely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiinimaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkien yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiinimaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy joistakin lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää joitakin kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelu- muotoja sekä esittää esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksi- pyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutamien sananmittaisten kirjoitettua tekstiä	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidadista puhetta sisältäviä tekstejä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä hidadista puhetta sisältäviä tekstejä.

				Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	tiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	hetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista, itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opetteltuja vakiolmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin	Oppilas pystyy kertomaan joitakin tunteista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoitta-	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa keskeistä perussanastoa ja rakenteita.

				erillisiä sanoja ja sanontoja.	hallitsee hyvin suppean perussanaston, muuttaman tilannesidonnan ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	maan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissa kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
--	--	--	--	--------------------------------	--	---	--

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet: Arvioinnissa on mukana koko toiminta ruotsin kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa erityyppisiä tekstejä sekä kulttuurituntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekemästään työstään ja edistymisestään.

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ja työskentelyä ohjaavaa ja kannustavaa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta löytämään omat vahvuudet kielenoppijana. Arviointi antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa oppilaalle itselle luontevia ilmaisumuotoja. Oppilaat yhdessä osallistuvat oppimisensa arviointiin esimerkiksi opetusryhmän yhteisellä arviointikeskustelulla. Oppilas ottaa vastuuta omasta ja muiden oppijoiden arvioinnista esimerkiksi vertaisarvioinnilla.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Oppilaan osaamisen ja oppimisen näyttöön varataan riittävä aika. Arvioinnissa välineenä on mahdollista käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Määritellään osaamisen tasoa 9. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kaikki kielitaidon osa-alueet huomioidaan.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää ruotsin kieltä autenttisissa tilanteissa ja ohjataan oppilasta tutkimaan, miten ruotsin

kieli näkyy ympäröivässä maailmassa.. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfolioyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla. Opetuksessa huomioidaan myös erilaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen.

15.4.2.2 Muut oppimäärät

Toinen kotimainen kieli (ruotsi, finska)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaistemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsitteille annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun ruotsin kielellä eri oppiaineissa.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	L1, L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	L2, L5
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää ruotsinkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiategstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

S3

L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

S3

L4, L3, L5

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat toimimaan ruotsinkielisissä ympäristöissä Suomessa ja muualla. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätalanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen

keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen A-oppimäärän oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen A-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Ruotsin kielen A-oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää	S1	Oppilas oppii tuntemaan ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaiden	Kansalliskielten asemaan ja pohjoismaiseen kieli- ja kulttuurirympäristöön liittyvien kysymysten huomaamisen ja kult-	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas osaa kertoa keskeisiä asioita	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökieleksi Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa ruotsin kie-	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökieleksi Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa pohtia ruotsin

<p>kulttuurien välistä toimintakykyä</p>		<p>kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.</p>	<p>tuurien välinen toimintakyky</p>	<p>esimerkkejä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä Suomessa. Oppilas osaa kertoa jotakin Pohjoismaiden kulttuureista ja elämänmuodoista.</p>	<p>ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimitä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>len asemasta kansalliskielenä ja joistakin siihen liittyvistä ilmiöistä. Oppilas osaa vertailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.</p>	<p>kielen asemaa kansalliskielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.</p>
<p>T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä ja sisältöjä, jotka laajentavat oppilaan</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii löytämään ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat maailmankuvaa.</p>	<p>Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää ruotsin kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa nimitä ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.</p>

maailman- kuvaa							
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännön-mukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännön-mukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännön-mukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännön-mukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kieltaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännön-mukaisuudesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kieltaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännön-mukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ja osaa käyttää ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä kieltaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							

<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja oppii reflektimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.</p>	<p>Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>
<p>T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös kou-</p>	<p>Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittymisen</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää ruotsin</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös</p>	<p>Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan</p>	<p>Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin</p>

sekä kehittää jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia		lun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielen oppijana.		kielen taitoan.	koulun päätyttyä.	myös koulun päätyttyä.	kielen taitoan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T6 rohkaista oppilasta harjoitteluun monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Oppilas oppii toimimaan aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tuuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vattomasti monenlaisissa jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa	S3	Oppilas oppii olemaan aktiivinen viestintätilanteissa. Hän oppii	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteelli-

<p>sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielellisiä viestintäkeinoja, vaikiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota</p>		<p>käyttämään viestintästrategioita.</p>		<p>sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.</p>	<p>harvemmin ei-kielellisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.</p>	<p>vakiosanontoja pyytessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).</p>	<p>nen viestinnässä eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.</p>
<p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyt-</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään kulttuurisesti sopivaa kieltä viestintätilanteissa.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopi- vuus</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuu-</p>	<p>Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä</p>	<p>Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, ku-</p>	<p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt.</p>

<p>töön viestinnässä, johon liittyy mielihiteiden ja asenteiden esiintuomista</p>				<p>den ilmauksia rutiinimaaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>ja puhutellumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi kutsuja, ehdotuksia ja anteeksi- pyyntöjä ja vastata sel- laisiin.</p>	<p>ten tiedonvaihtoon sekä mielihiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilma- semiseen. Oppilas pysyy keskus- telemaan kohteliaasti käyttäen ta- vanomaisia ilmauksia ja perustason viestintä- rutiineja.</p>	<p>Oppilas pystyy ot- tamaan vuorovai- kutukses- saan huo- mioon joi- takin tär- keimpiä kulttuuri- siin käy- tänteisiin liittyviä nä- kökohtia.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.2</p>	<p>Taitotaso A2.1</p>	<p>Taitotaso A2.2</p>	<p>Taitotaso B1.1</p>
<p>T9 tarjota oppilalle mahdolli- suuksia tulkita eri- laisia teks- tejä, myös selväpiir- teisiä asia- tekstejä, joista han- kitaan tie- toa, ja oh- jata oppi- lasta käyt- tämään tulkin- nassa päättely- taitoa ja</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tul- kitsemaan puhuttuja ja kirjoitet- tuja teks- tejä. Hän oppii teks- tien ym- märtämis- strategi- oita.</p>	<p>Tekstien tulkintatai- dot</p>	<p>Oppilas ymmärtää harjoitel- tua, tuttua sanastoa ja ilmai- suja sisäl- tävää muutaman sanan mit- taista kir- joitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä</p>	<p>Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sa- nastoa ja il- maisuja sekä sel- keää pu- hetta sisäl- täviä teks- tejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinker- taisten, it- seään kiin- nostavien viestien</p>	<p>Oppilas pys- tyy seura- maan hyvin summittai- sesti selvä- piirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympä- rillään käy- tävän kes- kustelun ai- heen ja ym- märtää pää- asiat tuttua sanastoa si- sältävästä yleiskieli-</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yk- sityiskoh- tia selke- ästä ja lä- hes nor- maalitem- poisesta yleiskieli- sestä pu- heesta tai yleistajui- sesta kir- joitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää</p>

keskeisen sisällön ymmärtämistä				yksittäisiä tietoja.	ydinsisällön ja tekstin pääajatuksukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukena.	sestä tekstistä tai hietaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntä-	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntä-	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joi-	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja it-	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettista itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.	Oppilas osaa kuvata luetelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaatti-

<p>misen perussääntöihin</p>		<p>mään ymmärrettävästi.</p>		<p>takin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>	<p>selleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p>	<p>Oppilas osaa helposti ennakoitavan perustaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoiteluissa ilmauksissa.</p>	<p>sia ilmauksia sekä perustaston rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoiteluissa ilmauksissa.</p>
------------------------------	--	------------------------------	--	---	--	---	---

Suomen kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9 (Finska, A-lärokurs i årskurs 7-9)

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
------------------------	----------------------------------	-----------------------------------

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer	I1	K1, K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang	I1	K2, K5
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	K4
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	K4
M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	K2, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamraterrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärnings svårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i A-finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i finska har två kunskapsnivåer B1.1 och B1.2 kombinerats till en mellannivå B1.1/B1.2 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och A2.2 och B1.1 till en mellannivå A2.2/B1.1 (förmåga att producera texter). Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för i slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som anknyter till nationalspråkets ställning i Finland samt stärka ele-	I1	Eleven känner till det finska språkets ställning i Finland. Eleven lägger märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken.	Förståelse för frågor som gäller språkets ställning och språkets och kulturens betydelse	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om att det finns olika språkmiljöer i Finland och	Eleven kan förklara varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om nationalspråkets betydelse för individen.	Eleven kan berätta om rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan ta i beaktande språkets	Eleven kan klargöra för rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan reflektera

vens för- måga och vilja att komma till rätta i finsksprå- kiga och flersprå- kiga mil- jöer		Eleven ut- vecklar sin förmåga och vilja att komma till rätta i finsksprå- kiga och flersprå- kiga mil- jöer.		kan rea- gera i finsksprå- kiga och flersprå- kiga mil- jöer.	Eleven kan komma till rätta i finsksprå- kiga och flersprå- kiga mil- jöer.	betydelse för indivi- den. Eleven kan agera i finsksprå- kiga och flersprå- kiga mil- jöer.	över språ- kens bety- delse för individen. Eleven kan agera flexi- belt i finsk- språkiga och fler- språkiga miljöer en- ligt situat- ion.
M2 upp- muntra eleven att upptäcka möjlig- heter att vidga sin syn på om- världen genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika sam- manhang och mil- jöer	11	Eleven lär sig att hitta olika samman- hang och miljöer där hen kan utveckla sina kun- skaper i finska.	Förmåga att med hjälp av finska språket ut- veckla sina världs- medbor- gerliga fär- digheter	Eleven kan ge exem- pel på några sam- manhang och mil- jöer där finska kan användas.	Eleven kan berätta om samman- hang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna läran- det.	Eleven kan jämföra samman- hang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lä- randet.	Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja finsksprå- kiga sam- manhang och mil- jöer för att främja det egna lä- randet.
M3 hand- leda ele- ven att lägga märke till regelbun- denheter i finska språket	11	Eleven lär sig att ge akt på re- gelbun- denheter i finska språket och göra jämförel- ser mellan	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakt- tagelser om några regelbun- denheter i det finska språket.	Eleven kan dra några slutsatser om regel- bunden- heter i det finska språket i jämförelse	Eleven kan dra slut- satser om finska i jämförelse med andra språk.	Eleven kan utgående från sina iakttagel- ser dra slutsatser om regel- bunden- heter i det

och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande		finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.			med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.
---	--	---	--	--	--	--	---

Färdigheter för språkstudier

M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i	12	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt	Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig finska. Eleven kan jämföra olika sätt	Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra
--	----	--	---	--	--	--	--

<p>samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>		<p>med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva förhållningssätten för eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>sätt att delta i kommunikation</p>	<p>sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
<p>M5 stödja elevens förmåga att kreativt tilllämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång.</p>	<p>Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>Eleven kan ge några exempel på hur hen kan utveckla sina färdigheter i finska.</p>	<p>Eleven kan beskriva hur hen kan utveckla de egna färdigheterna i finska även efter avslutad skolgång.</p>	<p>Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.</p>	<p>Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.</p>

		<p>Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i sin omgivning.</p> <p>Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.</p>					
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i olika bekanta kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar om en aktuell händelse.
M7 handleda eleven att ta initiativ i	I3	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikation	Användning av kommunikation	Eleven deltar i kommunikation men behöver	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation.	Eleven kan i någon mån ta initiativ i	Eleven kan ta initiativ i en kommunikation

<p>kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier</p>		<p>kationssituationer och att använda olika kompensationsstrategier.</p>	<p>kationsstrategier</p>	<p>fortfarande ofta hjälpmedel.</p> <p>Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord.</p> <p>Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p> <p>Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmänare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet.</p> <p>Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p>	<p>ionsituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet.</p> <p>Kan rätta till missförstånd eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta och mer komplicerade uttryck.</p>
<p>M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven kan använda vanliga uttryck som</p>	<p>Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktig-</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktig-</p>

gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk		kommunikation. Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.		kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	aste artighetskutyerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.	aste artighetskutyerna och kan ta hänsyn till formell språkanvändning. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att	I3	Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter genom att använda sin slutledningsförmåga.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsent-	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text.	Eleven förstår det väsentliga och flera detaljer i mer krävande allmänspråkligt tal i normalt tempo eller i all-

<p>upp- muntra hen att i tolkandet använda sig av slut- lednings- förmåga och förstå- else av texternas centrala innehåll</p>		<p>Eleven lär sig att hitta det centrala innehållet i texter för sin inform- ationssök- ning.</p>		<p>Eleven kan plocka ut enkel in- formation enligt be- hov ur en kort text.</p>	<p>liga i en all- mänspråk- lig text el- ler lång- samt tal som inne- håller be- kanta ord.</p> <p>Eleven kan härleda betydelsen av obe- kanta ord utgående från kon- texten.</p>	<p>Eleven för- står tal el- ler skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller all- män kun- skap.</p> <p>Eleven ur- skiljer även oför- beredd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p>	<p>mänspråk- lig skriven text.</p> <p>Eleven för- står tal el- ler skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller all- män kun- skap.</p> <p>Eleven ur- skiljer även oför- beredd det centrala innehållet, nyckelord eller vik- tiga detal- jer.</p>
<p>Växande språkkunskap, förmåga att producera texter</p>				<p>Kuns- kapsnivå A1.2</p>	<p>Kuns- kapsnivå A2.1</p>	<p>Kuns- kapsnivå A2.2</p>	<p>Kuns- kapsnivå A2.2/B1.1</p>
<p>M10 er- bjuda ele- ven möjlig- heter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd te- maområ- den och</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att ut- trycka sig muntligt och skrift- ligt genom att an- vända lämpligt ordförråd</p>	<p>Förmåga att produ- cera texter</p>	<p>Eleven kan med hjälp av ett be- gränsat ut- trycksför- råd be- rätta om några be- kanta och för hen viktiga sa- ker samt skriva</p>	<p>Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och kon- kreta saker</p>	<p>Eleven kan räkna upp och besk- riva (för ål- dern ty- piska) sa- ker som anknyter till varda- gen med hjälp av vanliga ord, några</p>	<p>Eleven kan redogöra för det vä- sentliga angående vardagliga ämnen, verkliga el- ler fiktiva, som in- tresserar hen.</p>

<p>med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal</p>		<p>och centrala strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala förståeligt.</p>		<p>några korta meningar om inövade ämnen.</p> <p>Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>	<p>som är viktiga för hen.</p> <p>Eleven behärskar ett lätt förut-sägbart ordförråd och många centrala strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>	<p>idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>	<p>Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck.</p> <p>Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.</p>
---	--	---	--	--	--	---	--

Suomen kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 7-9 (Finska, B1-lärokurs i årskur 7-9)

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleven att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till likheter och olikheter i det talade och det skrivna finska språket, att söka information om något eller några språk som är besläktade med finska språket	I1	K2, K5
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	K2, K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	K4
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. Att fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad

och skriven finska och att jämföra det finska språket med andra språk eleverna studerar. Att använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetsätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationsökning. Att träna kommunikativa färdigheter och uppmuntra eleverna att använda språket mångsidigt i olika situationer.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig rikligt i olika kommunikationssituationer och med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen. Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B1-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B1-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härledds ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 uppmontra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket	I1	Eleven lär sig att lägga märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven lär känna språkmiljön.	Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.	Eleven kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.	Eleven känner till olika språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Eleven förstår språkets betydelse för individen.	Eleven kan jämföra olika språkmiljöer och särdragen i dessa. Eleven kan ta språkets betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och att göra jämförelser mellan finska och andra språk.	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket.	Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk.	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka

stöd för sitt lärande		Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.			Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.
-----------------------	--	--	--	--	--	---	---

Färdigheter för språkstudier

M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande	12	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	Eleven kan använda några förhållande passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan använda de vanligaste och förhållande passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan använda de mest centrala och förhållande passande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan mångsidigt använda sig av varierande och förhållande passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i
--	----	---	--	--	---	---	---

sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap		<p>sig språk och att hitta de mest effektiva förhållningssätten för eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>					kommunikation.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda sina språkfärdigheter och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	12	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer i och utanför skolan.	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla kunskaperna i finska.	Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M5 erbjuda eleven tillfällen att	13	Eleven lär sig att aktivt delta i	Kommunikationsförmåga i	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd	Eleven klarar sporadiskt av	Eleven leder sig i många rutinmässiga	Eleven leder sig i många rutinmässiga

<p>öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier</p>		<p>olika kommunikationssituationer.</p>	<p>olika situationer</p>	<p>av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.</p>	<p>ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.</p>
<p>M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikationsstrategier.</p>	<p>Användning av kommunikationsstrategier</p>	<p>Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper.</p>	<p>Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.</p>	<p>Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta</p>	<p>Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig</p>

				Eleven kan uttrycka om hen har förstått.		be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	på non-verbala uttryck. Eleven kan utnyttja samtalspartners uttryck i sin egen kommunikation.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig ett lämpligt och artigt språkbruk.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecken artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven klarar av några korta sociala situationer och kan använda några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M8 uppmuntra eleven att tolka för	I3	Eleven lär sig att förstå för ål-	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad	Eleven förstår skreven text bestående	Eleven förstår med hjälp av kontexten	Eleven förstår texter som innehåller

sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter		dern lämpliga muntliga och skriftliga texter.		mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enkla fakta i en text.	skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel informationen behöver ur en kort text.	enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och	13	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer.	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.

vid strukturer som är relevanta för textens innehåll		Eleven lär sig att uttala begripligt.		uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.	inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.	Eleven behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler.
--	--	---------------------------------------	--	--	---	---	--

Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A -oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen opiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä antaen tilaa myös tunteiden käsittelylle.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet

Laaja-alainen osaaminen

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisisä ja -kulttuurisissa ympäristöissä	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä	S3	L2
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan	S3	L4, L3, L5

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Selvitetään, mitä yksilön kielelliset oikeudet tarkoittavat. Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat oppilaita perehtymään ruotsinkielisen kulttuurin eri ilmiöihin ja lisäämään tietoa niistä. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita ruotsin kielen opiskelussa ja kielten välisessä vertailussa sekä tarpeen mukaan tunnistamaan puhutun ja kirjoitetun ruotsin kielen variantteja ja murteita.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuusien hahmottamista, ryhmittelyä sekä tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaat toimijana ruotsin kielellä Suomessa ja Pohjoismaissa. Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavia aihepiirejä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan erilaisia sekä suullisia että kirjallisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat saavat tilaisuuksia tutustua pohjoismaisiin verkostoihin. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista koulussa ja koulun ulkopuolella auttamalla oppilaita kehittämään sopivia opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita rohkaistaan etsimään itseään kiinnostavia tekstejä, jotka vahvistavat oppilaiden lukutaitoa ja rohkaisevat lukemaan itsenäisesti kirjallisuutta ja muita tekstejä. Oppilaat oppivat myös turvallista ja eettisesti vastuullista medioiden käyttöä. Oppilaat saavat yksilöllistä ohjausta ja palautetta vuorovaikutustaitojensa ja tekstintuottamistaitojensa kehittämiseksi. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea käsitteiden oppimisessa ja ajatustensa pukemisessa sanoiksi. Opetus kannustaa kielellisesti lahjakkaita oppilaita valitsemaan haastavia lukutehtäviä ja asettamaan itselleen sopivia tavoitteita ja työskentelytapoja.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.2 ja B2.1 välitasoksi B1.2/B2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisisä ja -kulttuurisissa ympäristöissä	S1	Oppilas oppii tuntemaan ruotsin kielen aseman kansalliskielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii toimimaan monikielisisä ja -kulttuurisissa ympäristöissä.	Kansalliskielten asemaan liittyvät ilmiöt, pohjoismaiseen kieli- ja kulttuuriympäristöön liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kertoa jotakin Pohjoismaiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas osaa kertoa keskeisiä asioita ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökieleenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä ja joistakin siihen liittyvistä ilmiöistä. Oppilas osaa vertailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja.	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökieleenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa pohtia ruotsin kielen asemaa kansalliskielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja.

					tavoista toimia ruotsin kielellä.	Oppilas osaa kertoa tavoista toimia ruotsin kielellä.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia ruotsin kielellä.
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä	S1	Oppilas oppii kehittämään taitoaan käyttää ruotsin kieltä monipuolisesti erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.	Kielitaidon hyödyntäminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin yhteisöistä ja toimintaympäristöistä, joissa voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa nimetä yhteisöjä ja toimintaympäristöjä, joissa voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla, miten ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää ruotsinkielisissä yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan ruotsinkielisissä yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havainnot joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja niiden käytöstä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoit-	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustr-	Oppilas osaa käyttää joita-	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja

teita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itseään ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		kielten opiskelulle ja reflektointiin oppimisprosessiaan itseään ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieltä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	tegioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	kin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan ja jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan eri tilanteissa itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielen oppijana.	Jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1
T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia	S3	Oppilas oppii toimimaan aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös uusissa ja vaativammissa viestintätilanteissa.

<p>T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista ja keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii olemaan aktiivinen viestintätilanteissa. Hän oppii käyttämään viestintästrategioita.</p>	<p>Viestintästrategioiden käyttö</p>	<p>Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikielellisiin ilmaisiin.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestintässään.</p>	<p>Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin.</p> <p>Oppilas osaa kiertää tai korvata tunte mattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.</p> <p>Oppilas pystyy neuvottelemaan tunte mattomien ilmauksien merkityksistä.</p>	<p>Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen ja käyttämään tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta.</p> <p>Oppilas pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.</p>	<p>Oppilas pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden merkityksestä.</p> <p>Oppilas pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.</p>
<p>T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja</p> <p>(kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii viestimään tilanteeseen sopivalla tavalla. Hän oppii käyttämään kulttuurisesti sopivaa kieltä viestintätilanteissa.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</p>	<p>Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelu muotoja sekä osaa esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksi pyyntöjä ja vastata niihin.</p>	<p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus säännöt.</p> <p>Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseensa huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista.</p> <p>Oppilas tuntee tärkeimmät kohteliaisuus säännöt ja toimii niiden mukaisesti.</p> <p>Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseensa huomioon tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista.</p> <p>Oppilas pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.</p>

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1
T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	<p>Oppilas ymmärtää helpoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä.</p> <p>Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.</p> <p>Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitehoksesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä.</p> <p>Oppilas ymmärtää yhteiseen kokeemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä.</p> <p>Oppilas löytää pääajatuksukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p>	<p>Oppilas ymmärtää selväpiirteistä asiantietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä.</p> <p>Oppilas ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.</p>	<p>Oppilas ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä.</p> <p>Oppilas pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat.</p> <p>Oppilas ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta.</p> <p>Oppilas ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasiota, asenteita ja mielipiteitä</p>
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1
T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista ai-	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sa-	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista	Oppilas osaa kertoa ydin kohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen	Oppilas osaa kertoa tavallisista, konkreetteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen.	Oppilas ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtai-

<p>heista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuden (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuden ja hyvään hallintaan.</p>		<p>nastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi</p>		<p>käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.</p> <p>Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisiä rakenteita.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muisakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista.</p> <p>Oppilas käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muisakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>Oppilas ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiäkin viestejä ja ilmaisee myös joitakin kuvitteellisista aiheista.</p> <p>Oppilas käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita.</p> <p>Oppilas hallitsee ääntämisen perussäännöt muisakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>sia ja julkisempiäkin viestejä sekä ilmaisee myös joitakin kuvitteellisista aiheista.</p> <p>Oppilas pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin.</p>
--	--	--	--	---	---	---	--

Suomen kieli, äidinkielenomainen suomi, A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9 (A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 7-9)

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

<p>Mål för undervisningen</p> <p>Kulturell mångfald och språkmedvetenhet</p> <p>M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer</p>	<p>Innehåll som Kompetens anknyter till målen som målet anknyter till</p> <p>I1 K2</p>
--	--

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika I1 grupper och sammanhang	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språk- I1 ket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	K2, K4
Färdigheter för språkstudier	
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för I2 att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina I2 språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera	
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, I3 vilkas teman också kan vara relativt krävande	K4
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del I3 i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid I3 hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter	
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och bety- I3 delsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter	
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema I3 också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärskningen av varierande strukturer	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetsätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självständigt läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av eleverns lärande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrepons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningssvårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutats och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska har två kunskapsnivåer B1.2 och B2.1 kombinerats till en mellannivå B1.2/B2.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	<p>Eleven lär känna det finska språkets ställning i Finland.</p> <p>Eleven lär sig att förstå kulturella skillnader mellan nationalspråken samt bakgrunden till dessa.</p> <p>Eleven lär sig att agera i olika språkmiljöer.</p>	Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens ställning	<p>Eleven kan berätta om våra nationalspråk och ge några exempel på flerspråkiga miljöer.</p> <p>Eleven kan reagera i flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven är medveten om värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken.</p> <p>Eleven kan komma till rätta i flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven kan ta i beaktande värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken.</p> <p>Eleven kan agera i flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven kan genom sitt agerande beakta värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken.</p> <p>Eleven kan agera flexibelt enligt situation i flerspråkiga miljöer.</p>
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer	I1	<p>Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer.</p>	<p>Förmåga att mångsidigt använda sig av sina språkkunskaper</p> <p>för att utveckla sina världs-</p>	<p>Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där hen kan använda finska.</p>	<p>Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan jämföra olika sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.</p>	<p>Eleven kan reflektera över hur hen ändamålsenligt kan använda finska i olika sammanhang och miljöer för att främja det</p>

			medbor- gerliga fär- digheter				egna läran- det.
M3 hand- leda ele- ven att lägga märke till regelbun- denheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk ut- trycker samma sa- ker samt att an- vända sig av språk- vetenskap- liga be- grepp som stöd för sitt lä- rande	I1	Eleven lär sig att ge akt på re- gelbun- denheter i finska språket och lik- heter och olikheter i jämförelse med andra språk. Eleven lär sig att an- vända språkve- tenskap- liga be- grepp som stöd för sitt lä- rande.	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakt- tagelser om regel- bunden- heter och känner till några språkve- tenskap- liga be- grepp i finska.	Eleven kan dra slut- satser om finskans regelbun- denheter i jämförelse med andra språk. Ele- ven kän- ner till de vanligaste språkve- tenskap- liga be- greppen i finska.	Eleven kan dra slutsat- ser om finskans regelbun- denheter och jäm- föra olika sätt att ut- trycka samma sa- ker i olika språk. Eleven kän- ner till centrala språkve- tenskap- liga begrepp i finska.	Eleven kan dra slutsat- ser om finskans regelbun- denheter, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att ut- trycka samma sa- ker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkve- tenskap- liga be- grepp i finska.
Färdigheter för språkstudier							
M4 upp- muntra eleven att ställa upp mål, att ut- nyttja mångsidiga sätt för att	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språk- studier och att re- flektera	Förmåga att ställa upp mål, att ut- nyttja stu- diestrategier och	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att	Eleven kan använda de vanlig- aste och för hen själv pas- sande sät- ten att	Eleven kan utnyttja de mest cen- trala och för hen själv pas- sande sät- ten att	Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att

<p>lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>		<p>över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva förhållandena för eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation</p>	<p>lära sig språk.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>lära sig språk.</p> <p>Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>lära sig språk.</p> <p>Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>lära sig språk.</p> <p>Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>
<p>M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkfärdigheter i olika situationer samt utveckla sina färdigheter</p>	<p>Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>Eleven kan använda sina färdigheter i finska i några situationer och ge exempel på hur hen kan utveckla de</p>	<p>Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska även avslutad skolgång.</p>	<p>Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter</p>	<p>Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i</p>

för kontinuerligt språklärande		<p>självständigt även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hans omgivning.</p> <p>Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.</p>		egna färdigheterna.	Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer.	<p>avslutad skolgång.</p> <p>Eleven kan mångsidigt tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer.</p>	<p>finska även efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven kan målmedvetet tillämpa sina kunskaper enligt situation.</p>
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M6 uppmuntra eleven att delta i olika kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse.	Eleven kan kommunicera relativt obehindrat också i nya och mer krävande situationer.

<p>M7 hand- leda ele- ven att öva sig i att föra ordet, att ta ini- tiativ i muntlig el- ler skriftlig kommuni- kation och att för- handla om betydelser</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att ta initiativ i kommuni- kationssi- tuationer.</p> <p>Eleven lär sig att an- vända olika kom- pensat- ionsstrate- gier och omformu- lera sitt budskap.</p>	<p>Använd- ning av kommuni- kati- onsstrate- gier</p>	<p>Eleven del- tar i allt högre grad i kommu- nikation. Eleven an- vänder mer sällan non-ver- bala ut- tryck.</p> <p>Eleven måste re- lativt ofta be samtals- partnern upprepa eller för- tydliga.</p> <p>Eleven kan i någon mån ut- nyttja samtals- partnerns uttryck i sin egen kommuni- kation.</p>	<p>Eleven kan i någon mån ta ini- tiativ i olika ske- den av en kommuni- kationssi- tuation och för- säkra sig om att samtals- partnern har för- stått bud- skapet.</p> <p>Eleven kan omskriva eller byta ut obe- kanta ord eller om- formulera sitt bud- skap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obe- kanta ut- tryck.</p>	<p>Eleven kan ta initiativ och an- vända lämpliga uttryck i en kom- muni- kationssi- tuation där ett bekant ämne be- handlas.</p> <p>Eleven kan relativt na- turligt rätta till missför- stånd.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen också av mera kom- plicerade uttryck.</p>	<p>Eleven kan uttrycka sin åsikt och disku- tera bety- delsen också där mer krä- vande äm- nen be- handlas.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen också av kompli- cerade ut- tryck och begrepp.</p> <p>Eleven kan naturligt rätta till missför- stånd och korrigera sitt språk.</p>
<p>M8 hand- leda ele- ven att i kommuni- kationen</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att an- passa sin kommuni- kation</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven kan använda de vanlig- aste artiga hälsnings-</p>	<p>Eleven vi- sar att hen behärskar de viktig-</p>	<p>Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte</p>	<p>Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är</p>

fästa upp- märksam- het vid hur formell si- tuationen är, att öva sig i att an- vända olika slags texter (t.ex. blog- gar, inter- vjuer) och att i sin kommu- nikation bli förtrogen med kra- ven på kul- turell väx- elverkan		kation en- ligt situat- ion. Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommu- nikation.		och tilltals- fraserna samt artig- t framföra till exem- pel önske- mål, invi- tationer, förslag och ursäkter och be- svara såd- ana.	aste artig- hetskuty- merna. Eleven kan i sin kom- munikat- ion ta hän- syn till några vik- tiga kultu- rellet be- tingade aspekter.	är för fa- miljärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktig- aste artig- hetskuty- merna och följer dem. Eleven kan i sin kom- munikat- ion ta hän- syn till vik- tiga kultu- rellet be- tingade aspekter.	för famil- järt men inte heller för for- mellit. Eleven kan ta hänsyn till sin sam- talspartner och till de krav som olika situ- ationer ställer.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kuns- kapsnivå A2.1	Kuns- kapsnivå B1.1	Kuns- kapsnivå B1.2	Kuns- kapsnivå B1.2/B2.1
M9 er- bjuda ele- ven och tillsam- mans med hen söka mångsidiga och bety- delsefulla texter vilka kräver slut- lednings- förmåga	I3	Eleven lär sig att för- stå munt- liga och skriftliga texter och att till- lämpa olika stra- tegier för att tolka dem.	Förmåga att tolka texter	Eleven för- står texter som inne- håller enkla, be- kanta ord och ut- tryck samt tydligt tal. Eleven för- står det centrala innehållet	Eleven för- står det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmän- språkligt tal eller i lättfattlig skreven text.	Eleven för- står tydligt tal som in- nehåller fakta om bekanta eller ganska all- männa ämnen och klarar också i nå- gon mån av texter	Eleven för- står munt- lig och skri- ven text som är mera in- vecklad till språk och innehåll samt klarar av texter som förut- sätter slut- ledning.

och text- förståelse- strategier				<p>i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.</p> <p>Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>	<p>Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.</p> <p>Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p>	<p>som förutsätter slutledning.</p> <p>Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen.</p>	<p>Eleven kan följa med komplicerad argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i olika texter.</p> <p>Eleven förstår en stor del av en pågående diskussion i omgivningen.</p>
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa upp-	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt i olika sammanhang och för olika ändamål genom att använda centralt ordförråd	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen.	Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra.	Eleven kan med rätt mångsidiga strukturer och ett omfattande ordförråd uttrycka sig klart och exakt om olika ämnen som hör till det

<p>märksamhet vid texternas mångsidighet och användandet samt behärsningen av varierande strukturer</p>		<p>och centrala strukturer.</p>		<p>Eleven behärskar ett lätt förut-sägbart ordförråd och många centrala strukturer.</p>	<p>Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.</p>	<p>obehindrat.</p> <p>Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen.</p> <p>Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar.</p>	<p>egna erfarenhetsområdet.</p> <p>Eleven kan uttrycka sina tankar också om fiktiva ämnen.</p> <p>Eleven kan delta också i mer formella diskussioner.</p>
---	--	---------------------------------	--	---	---	---	---

15.4.3 Vieraat kielet

Oppiaineen tehtävä

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluuyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

15.4.3.1 A1-Englanti

Oppiaineen tehtävä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämisestä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsitteilylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoite:

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä.

Oppilas oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.

7lk

Oppilas tutustuu englantiin maailmankielenä.

8lk

Oppilas syventää tietoaan eri varianteista ja harjoittelee niiden tunnistamista.

9lk

Oppilas pohtii englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas pohtii kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky

Tavoite:

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta.

7lk

Oppilas tutustuu erilaisiin, aitoihin englanninkielisiin sisältöihin ja toimintaympäristöihin.

8lk

Oppilas etsii ja havainnoi erilaisia englanninkielisiä toimintaympäristöjä ja harjoittelee niissä toimimista.

9lk

Oppilas tutkii kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä ja toimii niissä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteeseen liittyvä
laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä

Tavoite:

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

7Ik

Oppilas harjoittelee vertailemaan kielten yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas tuntee kielitiedon peruskäsitteitä.

8Ik

Oppilas harjoittelee ymmärtämään säännönmukaisuuksia englannin kielessä ja tekemään johtopäätöksiä niiden ja muiden kielten perusteella. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

9Ik

Oppilas pyrkii käyttämään ja soveltaamaan hankkimaansa tietoa muista kielistä idiomaattisen englannin kielen tuottamisessa. Oppilas käyttää englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Kielellinen päättely

Kielenopiskelutaidot

Tavoite:

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä

oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen.

muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.

7lk

Oppilas tuntee erilaisia tapoja oppia ja harjoittelee niitä monipuolisesti. Oppilas harjoittelee arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä.

8lk

Oppilas tuntee omat vahvuutensa oppijana ja käyttää niitä hyödyksi suunnitellessaan opiskeluaan. Oppilas ymmärtää rakentavan ja kannustavan palautteen merkityksen.

9lk

Oppilas asettaa tavoitteita ja arvioi omaa opiskeluaan. Oppilas osaa antaa rakentavaa ja kannustavaa palautetta muiden työskentelystä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2 Kielenopiskelutaidot

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen

Tavoite:

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.

7lk

Oppilas harjoittelee käyttämään kielitaitoaan erilaisissa tilanteissa.

8lk

Oppilas harjoittelee soveltamaan itsenäisesti kielitaitoaan erilaisissa tilanteissa myös luokkahuoneen ulkopuolella.

9lk

Oppilas harjoittelee kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös luokkahuoneen ulkopuolella.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2 Kielenopiskelutaidot

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoite:

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

7Ik

Oppilas harjoittelee ilmaisemaan oman mielipiteensä julkaisuvälitteissä viestintätilanteissa.

8Ik

Oppilas harjoittelee ilmaisemaan oman mielipiteensä ja perustelemaan sen.

9Ik

Oppilas harjoittelee olemaan aktiivinen ja perusteleva osallistuja julkaisuvälitteissä viestintätilanteissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite:

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa.

Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.

7lk	8lk	9lk
Oppilas tutustuu erilaisiin ilmauksiin, joilla kiertää tuntemattomat käsitteet.	Oppilas harjoittelee viestintätilanteiden sujuvaa eteenpäin viemistä ja erilaisia tapoja ilmaista sama asia.	Oppilas harjoittelee korvaamaan ja kiertämään tuntemattomia ilmauksia ja neuvottelemaan niiden merkityksestä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Viestintästrategioiden käyttö	

Tavoite:		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää.		Oppilas oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Hän oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä.
7lk	8lk	9lk
Oppilas havainnoi ja harjoittelee erilaisia kohteliaisuuskäytänteitä.	Oppilas syventää tietoaan niistä kohteliaisuuskäytännöistä, jotka ovat tyypillisiä eri tilanteissa ja kulttuureissa.	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimpiä kohteliaisuussääntöjä. Oppilas pyrkii ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	

Arvioinnin kohteet Viestinnän kulttuurinen sopivuus
oppiaineessa

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoite:

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämistä strategioita.

7lk

Oppilas harjoittelee erilaisia, itselleen läheisiä asioita ja aihepiirejä käsittelevien tekstien kuuntelemista ja lukemista ja niiden tulkitsemista erilaisten strategioiden avulla.

8lk

Oppilas harjoittelee itselleen merkityksellisiä ja oman kokemusmaailman ulkopuolisia aiheita käsittelevien erilaisten tekstien kuuntelemista ja lukemista ja niiden tulkitsemista erilaisten strategioiden avulla.

9lk

Oppilas harjoittelee eri lähteistä peräisin olevien monenlaisten itselleen merkityksellisten yleiskielisten ja yleistajuisten tekstien kuuntelemista ja lukemista ja niiden tulkitsemista erilaisten strategioiden avulla.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tekstien tulkintataidot

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoite:

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuden ja ohjaten hyvään ääntämiseen.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.

7lk

Oppilas harjoittelee tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä itselleen merkityksellisistä

8lk

Oppilas harjoittelee tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä itselleen merkityksellisistä sekä

9lk

Oppilas harjoittelee tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen

aiheista. Oppilas harjoittelee käyttämään teksteissään kielelle ominaisia rakenteita. Oppilas harjoittelee kielen keskeisiä äänneitä.

oman kokemuspiirin ulkopuolisista aiheista. Oppilas harjoittelee käyttämään teksteissään vaihtelevia rakenteita. Oppilas harjoittelee hyvää ääntämistä.

leen merkityksellisistä aiheista. Oppilas harjoittelee käyttämään teksteissään monipuolisia rakenteita ja idiomaattisia ilmaisuja. Oppilas harjoittelee ääntämistä ja intonaatiota spontaaneissa kielenkäyttötilanteissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tekstien tuottamistaidot

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

7. Luokka

- Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

8. Luokka

- Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

9. Luokka

- Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

7. Luokka

- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

8. Luokka

- *Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla.*

9. Luokka

- *Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla.*

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

7. Luokka

- *vahvistaa alakoulussa oppimaansa kertaamalla preesensin ja yksikön kolmannen persoonan s-päätteen, imperfektin, kysymysten muodostamisen ja adjektiivien vertailun.*

- *oppii muodostamaan ja käyttämään perfektia sekä pluskvamperfektia.*

- *oppii verbien kestopuotojen tunnistamista ja muodostamista.*

- *harjoittelee myös persoonapronominien eri muotoja.*

- *laajentaa sanavarastoaan hänelle tärkeistä aihealueista, kuten itsestä ja lähipiiristä kertominen.*

- *tutustuu joihinkin englanninkielisiin maihin esimerkiksi perehtymällä niiden maantietoon, kulttuuriin ja sanastoon.*

8. Luokka

- *Oppilas laajentaa osaamistaan perusaikamuotojen lisäksi oppimalla tulevan ajan ilmaisemista, futuurin ja ehtolauseen käyttöä sekä konditionaalien ja ehtolauseen käyttöä.*

- *Oppilas harjoittelee lauseen sanajärjestystä ja laajentaa pronomien hallintaa.*

- *Oppilas syventää sanavarastoaan ja kykyään kertoa itsestä muun muassa ilmaisemalla mielipiteitä.*

- *Oppilas laajentaa lähipiirissä tarvittavia asiointitaitoja, harjoittelee keskustelutilanteita ja neuvottelutaitoja.*

- *Oppilas tutustuu joihinkin englanninkielisiin maihin esimerkiksi perehtymällä niiden maantietoon, kulttuuriin ja sanastoon.*

9. Luokka

- *Pyritään hyödyntämään paikallista yrittäjyyttä ja erilaisten sidosryhmien välistä vuorovaikutusta, mahdollisesti yhteistyössä opinto-ohjaajan kanssa.*

- *Oppilas kertailee yläkoulussa oppimaansa vahvistamalla verbien aikamuotojen ja konditionaalien käyttöä.*

- *Oppilas oppii tunnistamaan ja muodostamaan passiivin.*

- *Hän oppii myös relatiivipronominien käyttöä ja relatiivilauseiden muodostamista.*

- *Oppilas harjoittelee epäsuoran esityksen ja epäsuoran kysymyksen muodostamista sekä käyttöä. Hän myös perehtyy verbin perusmuodon ja ING-muodon käyttöön.*

- *Oppilas laajentaa sanavarastoaan hänelle ajankohtaisista aiheista kuten mediasta, ympäröivästä maailmasta, opiskelusta ja työelämästä.*

- *Oppilas kehittää keskustelu- ja kirjoitustaitojaan.*

- *Oppilas tutustuu joihinkin englanninkielisiin maihin esimerkiksi perehtymällä niiden maantietoon, kulttuuriin ja sanastoon.*

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa englannin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan englannin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy englannin kielen A-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Englannin kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.1 ja B1.2 välitasoksi B1.1/B1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Englannin A-oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja sekä antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	Oppilas oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittä-	Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa englantia puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä englantia puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja.	Oppilas osaa kertoa englannin asemasta maailmankielenä. Oppilas osaa vertailla kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja.	Oppilas osaa pohtia englannin asemaa maailmankielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja

		mään kulttuurien välistä toimintakykyään.			Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	Oppilas oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta.	Maailmankansalaisen taitojen kehittämisen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää englannin kieltä.	Oppilas osaa nimetä englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin englannin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja josakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä englannin kielen kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja josakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja josakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							

<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentavaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektoidaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.</p>	<p>Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia englannin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>
<p>T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kielenopiskelun valmiuksia</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.</p>	<p>Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää englannin kielen taitoaan.</p>	<p>Oppilas osaa kuvaila mahdollisuuksia kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>				<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.2</p>	<p>Taitotaso B1.1</p>	<p>Taitotaso B1.1/B1.2</p>
<p>T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p>	<p>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</p>	<p>Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.</p>	<p>Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.</p>	<p>Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.</p>	<p>Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään myös joissakin vaativammissa tilanteissa, kuten keskusteltaessa ajankohtaisesta tapahtumasta.</p>

<p>T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.</p>	<p>Viestintästrategioiden käyttö</p>	<p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja.</p> <p>Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.</p>	<p>Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vaki-osanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin.</p> <p>Oppilas käyttää esim. lähi-käsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).</p>	<p>Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.</p> <p>Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.</p>	<p>Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, korjata väärinymmärryksiä sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.</p> <p>Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ja melko mutkikkaidenkin ilmauksien merkityksistä.</p>
<p>T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Hän oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin taroituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaamiseen.</p> <p>Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.</p>	<p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus-säännöt.</p> <p>Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseensa huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.</p>	<p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus-säännöt ja osaa kiinnittää huomiota kielenkäytön muodollisuuteen.</p> <p>Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseensa huomioon tärkeimpiä kulttuurisia käytänteitä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.2</p>	<p>Taitotaso B1.1</p>	<p>Taitotaso B1.1/B1.2</p>

<p>T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämistä strategioita.</p>	<p>Tekstien tulkintataidot</p>	<p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukevana.</p> <p>Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</p>	<p>Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summitaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen sekä ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta.</p> <p>Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä.</p> <p>Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja useita yksityiskohtia hieman vaativammasta normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä.</p> <p>Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä.</p> <p>Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.2</p>	<p>Taitotaso B1.1</p>	<p>Taitotaso B1.1/B1.2</p>
<p>T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.</p>	<p>Tekstien tuottamistaidot</p>	<p>Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvärsästä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampia.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämi-</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ydin kohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakenevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa useita</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ydin kohdat ja useita yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakenevalikoimaa sekä yleisiä fraaseja ja idiomeja.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa useita</p>

				tejä sekä ääntää harjoitellut ilmaiset ymmärrettävästi.	sen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
--	--	--	--	---	---	--	--

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet: Arvioinnissa on mukana koko toiminta englannin kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa erityyppisiä tekstejä sekä kulttuurituntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekemästään työstään ja edistymisestään.

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ja työskentelyä ohjaavaa ja kannustavaa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta löytämään omat vahvuudet kielenoppijana. Arviointi antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa oppilaalle itselle luontevia ilmaisumuotoja. Oppilaat yhdessä osallistuvat oppimisensa arviointiin esimerkiksi opetusryhmän yhteisellä arviointikeskustelulla. Oppilas ottaa vastuuta omasta ja muiden oppijoiden arvioinnista esimerkiksi vertaisarvioinnilla.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Oppilaan osaamisen ja oppimisen näyttöön varataan riittävä aika. Arvioinnissa välineenä on mahdollista käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kieli-salkkua.

Määritellään osaamisen tasoa 9. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää englannin kielen A1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kaikki kielitaidon osa-alueet huomioidaan.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää englannin kieltä autenttisisissa tilanteissa ja oppilas havainnoi, miten englannin kieli näkyy ympäröivässä maailmassa. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kielisiin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfolio-työskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla. Opetuksessa huomioidaan myös erilaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen.

15.4.3.2 B2-Ranska

RANSKAN KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 8-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistetaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistetaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuosittodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoite:

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

8lk

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyyttään.

9lk

T1

Oppilas tutustuu opiskelemansa kielen kielialueen ja vertaa uutta kieltä jo osaamiinsa kieliin. Oppilas innostuu uuden kielen opiskelusta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

T1

Oppilas tunnistaa opiskelemansa kielen keskeisimpiä erityispiirteitä ja vertaa kieltä aiemmin oppimiinsa kieliin. Oppilas kuvailee kielialueen kulttuurisia ilmiöitä.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys

Kielenopiskelutaidot

Tavoite:

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistään taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

8lk

T2

Oppilas käyttää monipuolisesti kielenopiskelutaitoja. Oppilas harjoittelee käyttämään kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä.

Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.

9lk

T2

Oppilas asettaa tavoitteita, soveltaa ja arvioi omia kielenopiskelutaitojaan. Oppilas pohtii, miten käyttää kielitaitoaan koulun ulkopuolella ja tulevaisuudessa.

S2 Kielenopiskelutaidot

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Jatkuvan kielenopiskelun
valmiuksien ja opiskelu-
strategioiden kehittyminen

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoite:

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

8lk

T3

Oppilas harjoittelee sekä suullisia että kirjallisia vuorovaikutustilanteita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.

9lk

T3

Oppilas käyttää suullista ja kirjallista viestintää tavallisimmissa arkipäivän vuorovaikutustilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite:

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

8lk

T4

Oppilas harjoittelee erilaisia kielellisiä viestintästrategioita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.

9lk

T4

Oppilas käyttää opiskelemansa kielen kulttuuriin sopivia yleisimpiä reagoitapanoja esim. teitittely.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

Viestintästrategioiden käyttö

Tavoite:

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

8lk

T5

Oppilas harjoittelee kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Oppilas oppii käyttämään kohdekielille ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.

9lk

T5

Oppilas käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoite:

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

8lk

T6

Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon lyhyestä, yksinkertaisesta tekstistä ja puheesta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

9lk

T6

Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon tekstistä ja puheesta sekä soveltaa tuttua sanastoa ja ilmaisuja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

Tekstien tulkintataidot

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoite:

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

8lk

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.

9lk

T7

Oppilas harjoittelee uuden kielen ääntämistä ja puhumista.

Oppilas tuottaa suppeita kirjallisia tekstejä.

Oppilas harjoittelee kielen perusrakenteita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

T7

Oppilas kertoo tutuista asioista suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ilmaisuvaramateriaalia.

Oppilas harjoittelee ääntämisen perusteita ja kielen perusrakenteita.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Tekstien tuottamistaidot

Sisällöt

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteellisesti ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustalle. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

8. Luokka

- Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

9. Luokka

- Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

8. Luokka

- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

9. Luokka

- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan josain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

8. Luokka

Oppilas:

- tutustuu Ranskaan maana ja kielenä sekä ymmärtää Ranskan kielen aseman maailmankielenä.
- harjoittelee aktiivisesti ranskan kielen ääntämistä kuunnellen ja toistaen.
- oppii kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä fraaseja ja tutustuu teitittelyyn.
- harjoittelee omasta itsestään, harrastuksistaan, koulusta ja perheestä kertomista niin suullisesti kuin kirjallises-
tikin nykyhetkessä.
- oppii sanojen suvun ja luvun, ensimmäisen säännöllisen verbiluokan taivutuksen ja yleisimpiä epäsäännöllisiä
verbejä.
- oppii muodostamaan kysymyksiä ja kieltolauseen.
- käyttää ranskan kielen opiskelun tukena tietojansa muista oppimistaan kielistä.

9. Luokka

- Pyritään hyödyntämään paikallista yrittäjyyttä ja erilaisten sidosryhmien välistä vuorovaikutusta.

Oppilas:

- vahvistaa kahdeksannella luokalla oppimaansa, syventää sanavarastoaan ja oppii arkiseen elämään ja matkus-
tamiseen liittyviä kielenkäyttötilanteita.
- harjoittelee pieniä asiointilanteita.
- oppii muiden verbiluokkien taivutuksen, menneen ajan aikamuodon ja adjektiivien vertailua.
- harjoittelee aktiivisesti ranskankielen ääntämistä.
- käyttää ranskan kielen opiskelun tukena tietojansa muista oppimistaan kielistä ja laajentaa viestinnällisiä taito-
jaan monipuolisesti.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin ja tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyiden kehittymistä	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyytään.	Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan sekä antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen suhteesta muihin kieliin. Oppilas osaa kertoa kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa kuvailla kohdekielen kulttuureita ja kuvailla niihin liittyviä elämänmuotoja.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa hyödyntää kohdekielen keskeisimpiä erityispiirteitä oppimisessaan. Oppilas osaa vertailla kohdekielen kulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.
Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kieli-varannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimmat.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää kohdekieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka kohdekielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisista itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.

oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella							
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkavania käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmistä toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässä kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa usein.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikielellisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielikäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdymien, hyvästely,	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiinomai-	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja

				kiittäminen) joissakin kaik- kein rutiinin- omaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	sisä sosiaali- sisä kontak- teissa.	sosiaalisissa kontakteissa.	puhuttelu- muotoja sekä esittää kohteli- aasti esimer- kiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdo- tuksia ja an- teeksipyyntöjä ja vastata sel- lasiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutama sananmittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helpoita, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn asiayhteyden tukena.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienenmuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii äänntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opettuja vakioilmaisuja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoja opettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.

myös ääntä- miseen ja tekstin sisäl- lön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin				Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muuttaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muuttaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarantoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
--	--	--	--	--	---	---	---

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet: Arvioinnissa on mukana koko toiminta kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa erityyppisiä tekstejä sekä kulttuurintuntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekevästään työstään ja edistymisestään.

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ja työskentelyä ohjaavaa ja kannustavaa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta löytämään omat vahvuudet kielenoppijana. Arviointi antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa oppilaalle itselle luontevia ilmaisumuotoja. Oppilaat yhdessä osallistuvat oppimisensa arviointiin esimerkiksi opetusryhmän yhteisellä arviointikeskustelulla. Oppilas ottaa vastuuta omasta ja muiden oppijoiden arvioinnista esimerkiksi vertaisarvioinnilla.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Oppilaan osaamisen ja oppimisen näyttöön varataan riittävä aika. Arvioinnissa välineenä on mahdollista käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kieli-salkkua.

Määritellään osaamisen tasoa 9. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää B2-kielen oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kaikki kielitaidon osa-alueet huomioidaan.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä.

Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppi-

misestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisuuteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää ranskan kieltä autenttisissa tilanteissa ja ohjataan oppilasta tutkimaan, miten ranskan kieli näkyy ympäröivässä maailmassa. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfolioyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla. Opetuksessa huomioidaan myös erilaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen.

15.4.3.3 B2-Saksa

SAKSAN KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 8-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositoldistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoite:

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielillisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyden kehittymistä

8lk

T1

Oppilas tutustuu opiskelemansa kielen kielialueen ja vertaa uutta kieltä jo osaamiinsa kieliin. Oppilas innostuu uuden kielen opiskelusta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyyttään.

9lk

T1

Oppilas tunnistaa opiskelemansa kielen keskeisimpiä erityispiirteitä ja vertaa kieltä aiemmin oppimiinsa kieliin. Oppilas kuvailee kielialueen kulttuurisia ilmiöitä.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys

Kielenopiskelutaidot

Tavoite:

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

8lk

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä.

Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.

9lk

T2

Oppilas käyttää monipuolisesti kielenopiskelutaitoja.
Oppilas harjoittelee käyttämään kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

T2

Oppilas asettaa tavoitteita, soveltaa ja arvioi omia kielenopiskelutaitojaan.
Oppilas pohtii, miten käyttää kielitaitoaan koulun ulkopuolella ja tulevaisuudessa.

S2 Kielenopiskelutaidot

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoite:

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

8Ik

T3
Oppilas harjoittelee sekä suullisia että kirjallisia vuorovaikutustilanteita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.

9Ik

T3
Oppilas käyttää suullista ja kirjallista viestintää tavallisimmissa arkipäivän vuorovaikutustilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite:

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

8Ik

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.

9Ik

T4
Oppilas harjoittelee erilaisia kielellisiä viestintästrategioita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

T4
Oppilas käyttää opiskelemansa kielen kulttuuriin sopivia yleisimpiä reagoititapoja esim. teitittely.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

Viestintästrategioiden käyttö

Tavoite:

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

8Ik

T5
Oppilas harjoittelee kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.

9Ik

T5
Oppilas käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoite:

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

8Ik

T6
Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon lyhyestä, yksinkertaisesta tekstistä ja puheesta.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

9Ik

T6
Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon tekstistä ja puheesta sekä soveltaa tuttua sanastoa ja ilmaisuja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tekstien tulkintataidot

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoite:

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

8Ik

T7

Oppilas harjoittelee uuden kielen ääntämistä ja puhumista.
Oppilas tuottaa suppeita kirjallisia tekstejä.
Oppilas harjoittelee kielen perusrakenteita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.

9Ik

T7

Oppilas kertoo tutuista asioista suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ilmaisuvälineistöään.
Oppilas harjoittelee ääntämisen perusteita ja kielen perusrakenteita.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Tekstien tuottamistaidot

Sisällöt

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

8. Luokka

- Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

9. Luokka

- Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

8. Luokka

- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

9. Luokka

- Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

8. Luokka

Oppilas:

- tutustuu Saksaan ja ymmärtää Saksan kielen merkityksen Euroopan sisällä.
- oppii kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä fraaseja ja tutustuu teitittelyyn.
- oppii perusluvut, kellonajat, värit ja sääfraaseja sekä ruokasanastoa.
- harjoittelee omasta itsestään, harrastuksistaan, koulusta ja perheestä kertomista niin suullisesti kuin kirjallises-
tikin nykyhetkessä.
- oppii kysymyksiä ja kieltolauseen.
- tutustuu sijamuodoista nominatiiviin ja akkusatiiviin.
- harjoittelee aktiivisesti saksan kielen äänneitä kuunnellen ja toistaen.
- oppii saksan kielen aakkoset.
- käyttää saksan kielen opiskelun tukena tietojansa muista osaamistaan kielistä.

9. Luokka

- Pyritään hyödyntämään paikallista yrittäjäyhtä ja erilaisten sidosryhmien välistä vuorovaikutusta.

Oppilas:

- tutustuu Saksan ohella muuhun saksankieliseen kielialueeseen ja saksan kielen variaatioihin.
- vahvistaa kahdeksannella luokalla oppimaansa toiston ja kertauksen avulla ja syventää sanavarastoaan.
- oppii kehonosia, vaatteita, ruokaan ja asumiseen liittyvää sanastoa.
- harjoittelee pieniä asiointilanteita.
- oppii kertomaan asioista perfektissä.
- kertaa saksan kielen sijamuodoista nominatiivin ja akkusatiivin ja oppii dativiin.
- käyttää saksan kielen opiskelun tukena tietojansa muista osaamistaan kielistä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Vieraan kielen B2-oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde hänen aiemmin opiskelemiinsä kieliin ja tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään	Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan sekä antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen suhteesta muihin kieliin. Oppilas osaa kertoa kohde-	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa kuvailla kohdekielen kulttuureita ja kuvailla	Oppilas osaa vertailla ja pohtia kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa hyödyntää kohdekielen keskeisimpiä erityispiirteitä

elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyiden kehittymistä		kielellistä päättelykykyään ja monikielisyyttään.			kielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	niihin liittyviä elämänmuotoja.	oppimisesaan. Oppilas osaa vertailla kohdekielen kulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.
Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kieli-varannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimmat.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää kohdekieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka kohdekielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisista itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmistä toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T4 tukea oppilasta kielellis-	S3	Oppilas oppii hyödyntä-	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein	Oppilas osallistuu viestintään, mutta	Oppilas osallistuu enenevässä määrin

ten viestintästrategioiden käytössä		mään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.		(esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	viestintään turvautuen harvemmin eikielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiinomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelu- muotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muuttaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukeamana. Oppilas pystyy löytämään tar-	Oppilas ymmärtää helpoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien

					yksittäisiä tietoja.	vitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	ydinsisällön ja tekstin pääajatuksukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn asiayhteyden tukena.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutamman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutamman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet: Arvioinnissa on mukana koko toiminta kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa erityylyisiä tekstejä sekä kulttuurituntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekevästään työstään ja edistymisestään.

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ja työskentelyä ohjaavaa ja kannustavaa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta löytämään omat vahvuudet kielenoppijana. Arviointi antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa oppilaalle itselle luontevia ilmaisumuotoja.

Oppilaat yhdessä osallistuvat oppimisensa arviointiin esimerkiksi opetusryhmän yhteisellä arviointikeskustelulla. Oppilas ottaa vastuuta omasta ja muiden oppijoiden arvioinnista esimerkiksi vertaisarvioinnilla.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Oppilaan osaamisen ja oppimisen näyttöön varataan riittävä aika. Arvioinnissa välineenä on mahdollista käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kieli-salkkua.

Määritellessään osaamisen tasoja 9. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää B2-kielen oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kaikki kielitaidon osa-alueet huomioidaan.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää saksan kieltä autenttisissa tilanteissa ja ohjataan oppilasta tutkimaan, miten saksan kieli näkyy ympäröivässä maailmassa. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfoliotyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla. Opetuksessa huomioidaan myös erilaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen.

15.4.3.4 B2-Venäjä

VENÄJÄN KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuosittodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tavoite:

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

8Ik

T1

Oppilas tutustuu opiskelemansa kielen kielialueen ja vertaa uutta kieltä jo osaamiinsa kieliin. Oppilas innostuu uuden kielen opiskelusta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyytään.

9Ik

T1

Oppilas tunnistaa opiskelemansa kielen keskeisimpiä erityispiirteitä ja vertaa kieltä aiemmin oppimiinsa kieliin. Oppilas kuvailee kielialueen kulttuurisia ilmiöitä.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys

Kielenopiskelutaidot

Tavoite:

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

8lk

T2

Oppilas käyttää monipuolisesti kielenopiskelutaitoja.
Oppilas harjoittelee käyttämään kielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä.

Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.

9lk

T2

Oppilas asettaa tavoitteita, soveltaa ja arvioi omia kielenopiskelutaitojaan.
Oppilas pohtii, miten käyttää kielitaitoaan koulun ulkopuolella ja tulevaisuudessa.

S2 Kielenopiskelutaidot

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tavoite:

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

8lk

T3

Oppilas harjoittelee sekä suullisia että kirjallisia vuorovaikutustilanteita.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.

9lk

T3

Oppilas käyttää suullista ja kirjallista viestintää tavallisimmissa arkipäivän vuorovaikutustilanteissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa

Tavoite:	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.
8lk	9lk
T4 Oppilas harjoittelee erilaisia kielellisiä viestintästrategioita.	T4 Oppilas käyttää opiskelemansa kielen kulttuuriin sopivia yleisimpiä reagoititapoja esim. teitittely.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4 Monilukutaito
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Viestintästrategioiden käyttö

Tavoite:	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.
8lk	9lk
T5 Oppilas harjoittelee kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä ilmauksia.	T5 Oppilas käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Viestinnän kulttuurinen sopivuus

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Tavoite:

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

8Ik

T6

Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon lyhyestä, yksinkertaisesta tekstistä ja puheesta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

9Ik

T6

Oppilas löytää tarvitsemansa tiedon tekstistä ja puheesta sekä soveltaa tuttua sanastoa ja ilmaisuja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L4 Monilukutaito

Tekstien tulkintataidot

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Tavoite:

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

8Ik

T7

Oppilas harjoittelee uuden kielen ääntämistä ja puhumista.

Oppilas tuottaa suppeita kirjallisia tekstejä.

Oppilas harjoittelee kielen perusrakenteita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.

9Ik

T7

Oppilas kertoo tutuista asioista suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ilmaisuvaramateriaalia.

Oppilas harjoittelee ääntämisen perusteita ja kielen perusrakenteita.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Tekstien tuottamistaidot

Sisällöt

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursiivilla.

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opis-

keltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

8. Luokka

- *Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.*

9. Luokka

- *Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.*

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

8. Luokka

- *Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.*

9. Luokka

- *Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.*

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan josain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

8. Luokka

Oppilas:

- *tutustuu Venäjään ja ymmärtää venäjän kielen merkityksen Euroopan naapurina.*
- *oppii kohteliaaseen kielenkäyttöön liittyviä fraaseja ja tutustuu teitittelyyn.*
- *oppii kyrilliset kirjaimet, perusluvut, koulunkäyntivälineet ja kouluaineet sekä perheeseen ja harrastuksiin liittyvää sanastoa.*
- *harjoittelee omasta itsestään, perheestään, harrastuksistaan ja koulusta kertomista niin suullisesti kuin kirjallisestikin nykyhetkessä.*
- *oppii tekemään kysymyksiä ja kieltolauseen.*
- *tutustuu sijamuodoista nominatiiviin, prepositionaaliin ja akkusatiiviin.*
- *tunnistaa venäjän kielen suvut ja adjektiivien taipumisen sukujen mukaan.*
- *harjoittelee aktiivisesti venäjän kielen ääntämistä ja harjoittelee myös kyrillisiä kaunokirjaimia.*
- *käyttää venäjän kielen opiskelun tukena tietojansa muista indoeurooppalaisista kielistä.*

9. Luokka

Oppilas:

- *syventää tietojaan Venäjästä ja venäläisestä kulttuurista.*

- vahvistaa kahdeksannella luokalla oppimaansa toiston ja kertauksen avulla ja syventää sanavarastoaan.
- oppii asumiseen, vapaa-ajanviettoon, päivärutiineihin, ruokaan, kouluun ja matkustamiseen liittyvää sanastoa.
- harjoittelee pieniä asiointitilanteita.
- oppii kertomaan asioista preterissä.
- kertoo venäjän sijamuodoista nominatiivia, prepositionaalia ja akkusatiivia ja tutustuu dativiin, genetiiviin ja instrumentaaliin.
- käyttää venäjän kielen opiskelun tukena tietojansa muista indoeurooppalaisista kielistä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Oppilaan oppimisen arvioinnin erityispiirteet: Arvioinnissa on mukana koko toiminta kielen tunneilla: kielenopiskelu- ja vuorovaikutustaidot, taito tulkita ja tuottaa erityyppisiä tekstejä sekä kulttuurituntemus. Siihen kuuluu osana oppilaan oma arviointi hänen tekemästään työstään ja edistymisestään.

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ja työskentelyä ohjaavaa ja kannustavaa. Arvioinnilla ohjataan oppilasta löytämään omat vahvuudet kielenoppijana. Arviointi antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa oppilaalle itselle luontevia ilmaisumuotoja. Oppilaat yhdessä osallistuvat oppimisensa arviointiin esimerkiksi opetusryhmän yhteisellä arviointikeskustelulla. Oppilas ottaa vastuuta omasta ja muiden oppijoiden arvioinnista esimerkiksi vertaisarvioinnilla.

Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Oppilaan osaamisen ja oppimisen näyttöön varataan riittävä aika. Arvioinnissa välineenä on mahdollista käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kieli-salkkua.

Määritellään osaamisen tasoa 9. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää B2-kielen oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Kaikki kielitaidon osa-alueet huomioidaan.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria.

Vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin ja tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyiden kehittymistä	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyytään.	Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan sekä antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen suhteesta muihin kieliin. Oppilas osaa kertoa kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa kuvailla kohdekielen kulttuureita ja kuvailla niihin liittyviä elämänmuotoja.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa hyödyntää kohdekielen keskeisimpiä erityispiirteitä oppimisesseen. Oppilas osaa vertailla kohdekielen kulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.
Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana jatkuvaa oppimista	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka kohdekielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä.

ja oman kieli-varannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella		Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.		Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmistä toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokoapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikielellisiin ilmauksiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestintässään.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiinomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelu- muotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sel-laisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutama sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tuke- mana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn asiayhteyden tuke- mana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilai-	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suulli-	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tu-	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulko- ko opeteltuja

<p>suuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienenmuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin</p>		<p>sesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.</p>		<p>käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja.</p> <p>Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>	<p>itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita.</p> <p>Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi.</p> <p>Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muuttaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.</p>	<p>tuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista.</p> <p>Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p> <p>Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muuttaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.</p>	<p>ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p>
--	--	--	--	--	---	---	---

Venäjän kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää venäjän kieltä autenttisisissa tilanteissa ja ohjataan oppilasta tutkimaan, miten venäjän kieli näkyy ympäröivässä maailmassa. Opetuksessa hyödynnetään olemassa olevia yhteistyöverkostoja ja hyödynnetään paikallista kieliympäristöä. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kielisiin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfolioyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla. Opetuksessa huomioidaan myös erilaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen.

15.4.3.5 Muut oppimäärät

Muu vieras kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tehtävä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohdaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4

T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4, L6
--	----	--------

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2
--	----	----

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnaassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4
---	----	----

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L5, L6
---	----	--------

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävärianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kielisiin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T19) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A2.2 ja B1.1 välitasoksi A2.2/B1.1. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Vieraan kielen A-oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							

<p>T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämäntapoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.</p>	<p>Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomautaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky</p>	<p>Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kieli-alueen maiden kulttuurista ja elämäntapojista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämäntapoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa. Oppilas osaa vertailla kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämäntapoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaan liittyviä ilmiöitä maailmassa. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämäntapoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.</p>
<p>T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii löytämään kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa.</p>	<p>Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen kohdekieltä käyttämällä</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi</p>	<p>Oppilas osaa nimetä kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.</p>

laajentavat oppilaan maailman-kuvaa				käyttää kohde-kieltä.			
T3 ohjataan oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kieli-tiedon käsitteitä oppimisenä tukena	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kohdekielen kielitiedon käsitteitä oppimisenä tukena.	Kielellinen päätely	Oppilas osaa tehdä havainnot joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kielitiedon käsitteistä	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä käsitteistä ja käyttää niitä kieli-taitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen kieli-tiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kieli-taitonsa kehittämiseen.

					ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.		
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä ja arvioidaan oppimistaan itsestä ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektoi oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän käyttää erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää tehokkaita. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmotaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielienoppimistapoja. Oppilas osaa rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielienoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

välit- tyimi- nen							
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kieli- taito- aan sekä jatku- van kiel- ten- opis- kelun val- miuk- sia	S2	Oppilas oppii so- velta- maan ja kehittä- mään kielitai- toaan it- senäi- sesti myös koulun päätyt- tyä. Hän oppii hyödyn- tämään ympäris- tönsä kielelli- siä virik- keitä. Oppi- laalle kehittyy luotta- mus it- seensä kie- lenoppi- jana.	Jatku- van kielen- opis- kelun val- miuk- sien kehit- tymi- nen	Oppi- las osaa antaa joita- kin esi- merk- kejä mah- dolli- suuk- sista kehit- tää koh- dekie- len taito- aan.	Oppilas osaa kuvailla mah- dolli- suuksia kehit- tää kohde- kielen taito- aan myös koulun päätyt- tyä.	Oppilas osaa ver- tailla erilai- sia mahdol- lisuuksia so- veltaa ja ke- hittää koh- dekielen taito- aan myös kou- lun päätyt- tyä.	Oppilas osaa poh- tia ja ver- tailla eri- laisia mahdolli- suuksia soveltaa ja kehit- tää koh- dekielen taito- aan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taito- taso A1.2	Taito- taso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1
T6 roh- kaista oppi- lasta har- joitte- le- maan mo- nenlai- sia jokapäi- väisiä vies- tintäti- lan- teita	S3	Oppilas oppii toimi- maan jokapäi- väisissä viestintätilan- teissa aloit- teelli- sesti.	Vuoro- vaikutus erilai- sissa tilan- teissa	Oppi- las sel- viytyy satun- nai- sesti yleisim- min toistu- vista, rutii- nin- omai- sista vies- tintäti-	Oppilas pystyy vaihta- maan ajatuk- sia tai tietoja tu- tuissa ja joka- päiväi- sissä tilan- teissa sekä toisi- naan	Oppilas sel- viää kohta- laisesti mo- nennlaisista jokapäiväi- sistä vies- tintätilan- teista. Oppilas pys- tyy enene- vässä mää- rin olemaan aloitteelli- nen viestintätilan- teissa.	Oppilas selviää melko vaivatto- masti mo- nista jokapäi- väisistä viestintä- tilan- teista. Oppilas pystyy olemaan aloitteelli- nen mo-

sekä toimi- maan niissä aloit- teelli- sesti				lan- teista tukeu- tuen vielä enim- mäk- seen vies- tintä- kump- paniin.	ylläpi- tämään viestin- tätilan- netta.		nenlai- sissa vies- tintätilan- teissa.
T7 oh- jata oppi- lasta ole- maan aktiivi- nen vies- tintäti- lan- teessa sekä syven- tä- mään taito- aan käyt- tää koh- dekie- lisiä vies- tinnän kei- noja, vakiin- tu- neita fraa- seja, kierto- ja täy- teil- mauk- sia ja muuta kom- pen- saa- tiota	S3	Oppilas oppii toimi- maan aktiivi- sesti viestin- tätilan- teessa. Hän op- pii hyö- dyntä- mään viestin- tästrate- gioita.	Vies- tintä- strate- gioi- den käyttö	Oppi- las tu- keu- tuu vies- tinnäs- sään kaik- kein- kes- kei- sim- piin sanoi- hin ja il- mauk- siin. Oppi- las tar- vitsee paljon apu- kei- noja. Oppi- las osaa pyytää toista- mista tai hi- dasta- mista.	Oppilas osallis- tuu enene- vässä määrin viestin- tään turvau- tuen har- vem- min ei- kielelli- siin il- maisui- hin. Oppilas joutuu pyytä- mään toisto- ta tai sel- vennystä silloin täl- löin ja käyt- tää esim. lä- hikäsitettä tai yleisem- pää käsi- tettä, kun ei tiedä täs- mällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Oppilas osallistuu enenevässä määrin vies- tintään käyttäen tarvittaessa vakiosanon- toja pyytä- essään tar- kennusta avainsa- noista. Oppilas jou- tuu pyytä- mään tois- toa tai sel- vennystä silloin täl- löin ja käyt- tää esim. lä- hikäsitettä tai yleisem- pää käsi- tettä, kun ei tiedä täs- mällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Oppilas osallistuu enene- vässä määrin viestin- tään, osaa pyy- tää tarken- nusta avainsa- noista ja varm- istaa, onko viestintä- kumppani ymmärtä- nyt viestin. Oppilas osaa satunnai- sesti kier- tää tai korvata tuntemat- toman san- nan tai muotoilla viestinsä uudel- leen.

T8 ohjataan oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielihiteiden ja asenteiden esiintuomista	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkien yleisimpiä kiellemainaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiinissa sosiaalissa kontaktissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhutalumuojoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielihiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaamiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas osaa käyttää kieltä erilaisiin tarkoituksiin. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1
T9 tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii teksten ymmärtä-	Tekstien tulkitustaidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää	Oppilas ymmärtää helpojoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ym-	Oppilas pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääajatuksista, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustele-

selvä- piirtei- siä asia- teks- tejä, joista hanki- taan tietoa, ja oh- jata käyt- tä- mään tulkin- nassa pää- tely- taitoa ja kes- keisen sisäl- lön ym- märtä- mistä		misstra- tegi- oita.		muu- taman san- an mit- taista kirjoi- tettua tekstiä ja hi- dasta pu- hetta. Oppi- las- tun- nistaa teks- tistä yksit- täisiä tie- toja.	sisältä- viä teks- tejä. Oppilas ym- märtää lyhyi- den, yksin- kertais- ten, it- seään kiinnos- tavien vies- tien ydinsi- sällön ja teks- tin pääaja- tukset tuttua sanas- toa sisältä- västä, enna- koita- vasta teks- tistä. Oppilas pystyy hyvin yksin- kertai- seen pääte- lyyn asiayh- teyden tuke- mana.	märtää pää- asiat tuttua sanastoa si- sältävästä yleiskieli- sestä teks- tistä tai hi- taasta pu- heesta. Oppilas osaa pää- tellä tunte- mattomien sanojen merkityksiä asiayhtey- destä.	lun ai- heen, ym- märtää pääasiat tuttua sa- nastoa si- sältävästä yleiskieli- sestä tekstistä tai hi- taasta pu- heesta. Oppilas osaa pää- tellä tun- tematto- mien sa- nojen merkityk- siä asia- yhtey- destä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taito- taso A1.1	Taito- taso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppi- laalle mah-	S3	Oppilas oppii il- maise- maan it- seään	Teks- tien tuot- tamis- taidot	Oppi- las osaa il- maista	Oppilas osaa rajalli- sen määrän lyhyitä,	Oppilas pys- tyy kerto- maan joka- päiväisistä ja konkreet- tisista sekä	Oppilas osaa ku- vata luet- telomai- sesti (ikä-

dollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin		suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.		itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opetteltuja va- kioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	ulkoa opetteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoiteluissa ilmauksissa.	kaudelleen tyyppisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoiteluissa ilmauksissa.
---	--	--	--	--	---	---	---

Saamen kieli, A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tehtävä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään saamen kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan

kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsitteille annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Nämä ovat yleiset saamen kielen opetuksen perusteet. Opetuksen järjestäjä laatii näiden perusteiden mukaan paikallisen sovelluksen pohjoissaameen, inarinsaameen tai kolttsaameen.

Saamen kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun saamen kielellä eri oppiaineissa.

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saamen kielen asemaa alkuperäiskansan kielenä liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia saamenkielisissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä	S1	L1, L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä ja löytää itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saamen kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivisia viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää saamenkielisiä viestinnän keinoja, vaikiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4, L6

T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiategstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnaassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L6

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat tutustumaan saamelaiskulttuurin eri ilmiöihin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja saamen kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana ovat ajankohtaisuus sekä nuoren toiminta saamenkielissä yhteisöissä, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista sekä erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai saamen kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa saamen kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan saamen kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on saamen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan saamen kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy saamen kielen A-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Saamen kielen A-oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saamen kielen asemaan	S1	Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen aseman alkuperäiskansan	Saamen kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa saamen kieliä	Oppilas osaa nimetä joitakin saamen kieliä ja kertoa, missä niitä puhutaan al-	Oppilas osaa nimetä saamen kiellet ja kertoa, missä niitä puhutaan alkuperäiskansan kielenä, ja tietää, että niitä puhutaan eri tavoin.	Oppilas osaa pohtia saamen kielen ja niiden asemaa alkuperäiskansan kielenä.

<p>alkuperäiskansan kielenä liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan saamelaiskulttuuria ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas oppii toimimaan saamenkielissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä</p>		<p>kielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan saamelaiskulttuuria ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas oppii toimimaan saamenkielissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä.</p>	<p>huomami-nen, saamelaiskulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen sekä toimiminen saamenkielissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä</p>	<p>puhutaan alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa joitakin esimerkejä saamelaiskulttuurista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.</p>	<p>kuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa kuvailla saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja sekä saamen kielen asemaa. Oppilas osaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia saamen kielellä.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa tavoista toimia saamen kielellä.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla ja pohtia saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia saamen kielellä.</p>
<p>T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa</p>	<p>Saamen kielen taidon hyödyntäminen</p>	<p>Oppilas osaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää saamen</p>	<p>Oppilas osaa kertoa mahdollisista käyttämisestä saamen kieltä yhteisöissä ja toi-</p>	<p>Oppilas osaa vertailla mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavista</p>	<p>Oppilas osaa vertailla ja pohtia mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.</p>

erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä ja löytämään itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä		yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Hän oppii löytämään itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.		kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.	minutaympäristöissä. Oppilas osaa nimetä joitakin itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.	saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisällöistä ja ilmiöistä.	Oppilas osaa kuvailla itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.
T3 ohjasta oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saamen kielessä on ja miten samoja asioita	S1	Oppilas oppii löytämään saamen kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan saamen kieltä muihin kieliin. Hän oppii	Kielellinen päätely	Oppilas osaa tehdä havainnot joistakin saamen kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksia. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä saamen kielen mukaisuudesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan saamen kielessä ja josakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan saamen kielessä ja josakin

ilmais- taan muissa kie- lissä, sekä käyt- tä- mään kieli- tiedon käsit- teitä oppi- mi- sensa tu- kena		käyttä- mään kieli- tiedon käsit- teitä oppi- mi- sensa tu- kena.			sama asia il- mais- taan saa- messa ja jos- sakin muussa kie- lessä. Oppilas osaa antaa joitakin esi- merk- kejä saa- men kielen kielitie- don kä- sit- teistä ja käyt- tää niitä kielilai- tonsa kehit- tämi- seen.	saamen kie- len keskei- sistä kieli- tiedon kä- sitteistä ja käyttää niitä kieli- taitonsa ke- hittämi- seen.	muussa kielessä. Oppilas tuntee saamen kielen kielitie- don kä- sitteitä ja osaa käyttää niitä kie- lilitonsa kehittä- miseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 roh- kaista oppi- lasta aset- ta- maan tavoit- teita, hyö- dyntä- mään moni- puoli- sia ta- poja oppia saa- men kieltä	S2	Oppi- las op- pii asetta- maan tavoit- teita kielten opiske- lulle ja oppii reflek- toi- maan oppi- mis- taan it- senäi- sesti ja yh- dessä	Tavoit- teiden aset- tami- nen, opis- kelu- strate- gioi- den hyö- dyntä- mi- nen, oppi- misen reflek- tointi ja vuo- rovai-	Oppi- las osaa käyt- tää joita- kin it- selle sopi- via kie- lenop- pimis- ta- poja. Oppi- las osaa antaa	Oppilas osaa käyttää ylei- simpiä itselle sopivia kie- lenop- pimis- tapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia raken- tavasti	Oppilas osaa käyt- tää keskei- simpiä it- selle sopivia tapoja op- pia kohde- kieltä. Oppilas osaa ver- tailla tapoja toimia ra- kentavasti vuorovaiku- tustilan- teissa.	Oppilas osaa käyttää moni- puolisia itselle so- pivia ta- poja op- pia saa- men kieltä. Oppilas osaa ver- tailla ja pohtia tapoja toimia rakenta- vasti

ja arvi- oi- maan oppi- mis- taan itse- näi- sesti ja yhteis- työssä sekä ohjata oppi- lasta raken- tavaan vuoro- vaiku- tuk- seen, jossa tär- keintä on viestin välit- tyimi- nen		mui- den kanssa. Hän oppii käyttä- mään erilai- sia ta- poja oppia kieliä ja löy- tää niistä tehok- kaim- mat. Oppi- las op- pii ta- poja toimia vuoro- vaiku- tuk- sessa raken- tavasti.	kutuk- sessa toimi- misen tapo- jen hah- mot- tami- nen	joita- kin esi- merk- kejä ta- voista toimia raken- tavasti vuoro- vaiku- tuk- sessa.	vuoro- vaiku- tuk- sessa.		vuorovai- kutusti- lanteissa.
T5 ke- hittää oppi- laan it- senäi- syyttä sovel- taa luo- vasti kieli- taito- aan sekä jatku- van kiel- ten- opis- kelun val- miuk- sia	S2	Oppi- las op- pii so- velta- maan ja ke- hittä- mään kieli- taito- aan it- senäi- sesti myös koulun päätyt- tyä. Hän oppii hyö- dyntä- mään ympä- ris- tönsä kielelli- siä vi-	Jatku- van kielen- opis- kelun val- miuk- sien kehit- tyimi- nen	Oppi- las osaa antaa joita- kin esi- merk- kejä mah- dolli- suuk- sista kehit- tää saa- men kielen taito- aan.	Oppilas osaa kuvailla mah- dolli- suuksia kehit- tää saa- men kielen taito- aan myös koulun päätyt- tyä.	Oppilas osaa ver- tailla erilai- sia mahdol- lisuuksia so- veltaa ja ke- hittää saa- men kielen taitoiaan myös kou- lun päätyt- tyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdolli- suuksia soveltaa ja kehit- tää saa- men kie- len taito- aan myös koulun päätyt- tyä.

		rik- keitä. Oppi- laalle kehit- tyy luotta- mus it- seensä kie- lenop- pijana.					
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taito- taso A1.2	Taito- taso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T6 roh- kaista oppi- lasta har- joitte- le- maan mone- nlai- sia jo- kapäi- väisiä vies- tintäti- lan- teita sekä toimi- maan niissä aloit- teelli- sesti	S3	Oppi- las op- pii toi- mi- maan joka- päiväi- sissä viestin- tätilan- teissa aloit- teelli- sesti.	Vuoro- vaiku- tus erilai- sissa tilan- teissa	Oppi- las sel- viytyy satun- nai- sesti ylei- sim- min toistu- vista, rutiin- noin- omai- sista vies- tintäti- lan- teista tukeu- tuen vielä enim- mäk- seen vies- tintä- kump- paniin.	Oppilas pystyy vaihta- maan ajatuk- sia tai tietoja tu- tuissa ja joka- päiväi- sissä ti- lan- teissa sekä toisi- naan ylläpi- tämään viestin- tätilan- netta.	Oppilas sel- viää kohta- laisesti mo- nenlaisista jokapäiväi- sistä vies- tintätilan- teista. Oppilas pys- tyy enene- vässä mää- rin olemaan aloitteelli- nen viestin- tätilan- teissa.	Oppilas pystyy viesti- mään, osallistu- maan keskuste- luihin ja ilmaise- maan mielipi- teitään melko vaivatto- masti jo- kapäiväi- sissä viestin- tätilan- teissa.
T7 oh- jata oppi- lasta ole- maan aktiivi- nen vies- tintäti-	S3	Oppi- las op- pii ak- tiivii- suu- teen viestin- tätilan- teissa. Hän oppi	Vies- tintä- strate- gioi- den käyttö	Oppi- las tu- keu- tuu vies- tinnäs- sään kaik- kein kes-	Oppilas osallis- tuu enene- vässä määrin viestin- tään turvau- tuen	Oppilas osallistuu enenevässä määrin vies- tintään käyttäen tarvittaessa vakiosanon- toja pyytä- essään tar- kennusta	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteel- linen viestin- nän eri vaiheissa ja osaa

lan- teessa sekä syven- tä- mään taito- aan käyt- tää saa- men- kielisiä vies- tinnän kei- noja, vakiin- tu- neita fraa- seja, kierto- ja täy- teil- mauk- sia ja muuta kom- pen- saa- tiota		käyttä- mään erilai- sia kie- lillisiä viestin- tästra- tegi- oita.		kei- sim- piin sanoi- hin ja il- mauk- siin. Oppi- las tar- vitsee paljon apu- kei- noja. Oppi- las osaa pyytää toista- mista tai hi- dasta- mista.	har- vem- min ei- kielelli- siin il- maisui- hin. Oppilas joutuu pyytä- mään toistoa tai sel- ven- nystä melko usein ja osaa jonkin verran sovel- taa viestin- tä- kump- panin ilmai- suja omassa viestin- nä- sään.	avainsa- noista. Oppilas jou- tuu pyytä- mään tois- toa tai sel- vennystä silloin täl- löin ja käyt- tää esim. lä- hikäsitettä tai yleisem- pää käsi- tettä, kun ei tiedä täs- mällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	varmis- taa, onko viestintä- kump- pani ym- märtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai kor- vata tun- tematto- man sa- nan tai muotoilla viestinsä uudel- leen. Oppilas pystyy neuvot- telemaan tunte- matto- mien il- mauksien merkityk- sistä.
T8 oh- jata oppi- lasta kiin- nittä- mään huo- miota kult- tuuri- sesti sopi- vaan kielen- käyt- töön vies- tin- näissä, johon liittyy mieli-	S3	Oppi- las op- pii käyttä- mään kieltä kult- tuuri- sesti sopi- valla tavalla viestin- näissä.	Vies- tinnän kult- tuuri- nen sopi- vuus	Oppi- las osaa käyt- tää muu- tamia kaik- kein ylei- simpiä kie- lille omi- naisia kohte- liai- suo- den il- mauk- sia ru- tiin- omai- sissa	Oppilas selviy- tyy ly- hyistä sosiaa- lisista tilan- teista ja osaa käyttää ylei- simpiä kohteli- aita terveh- dyksiä ja pu- hutte- lumuo- toja sekä esittää kohteli- aasti	Oppilas osaa käyt- tää kieltä yksinkertai- sella tavalla kaikkein keskeisim- piin tarkoi- tuksiin, ku- ten tiedon- vaihtoon sekä mieli- piteiden ja asenteiden asianmukai- seen ilmai- semiseen. Oppilas pys- tyy keskus- telemaan kohteliaasti käyttäen ta- vanomaisia	Oppilas osoittaa tunte- vansa tärkeim- mät koh- teliai- suus- säännöt. Oppilas pystyy otta- maan vuorovai- kutukses- saan huomi- oon joi- takin tär- keimpiä kulttuuri- siin käy- tän- teisiin

				sosiaalisissa kontakteissa.	esimerkiksi pyyntöjä, kutsumuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisistä asiak tekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päätelytaitoa ja keskeisen sisällön	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii erilaisia tekstien ymmärtämiskeinoja.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muuttaman sanan mitausta kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää helpoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisen, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pää-	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summattaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hietaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tunteuttomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoteesta yleiskielisestä puheesta tai yleisajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää

ym- märtä- mistä					ajatuk- set tut- tua sa- nastoa sisältä- västä, enna- koita- vasta teks- tistä. Oppilas pystyy hyvin yksin- kertai- seen päätte- lyyn asiayh- teyden tuke- mana.		pääaja- tukset, avainsa- nat ja tärkeitä yksityis- kohtia myös val- mistau- tumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taito- taso A1.1	Taito- taso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppi- laalle mah- dollis- uus- ta pu- hetta ja kir- joi- tusta laaje- ne- vasta aihe- piiristä kiin- nit- tään huo- miota myös kes- keisiin	S3	Oppi- las op- pii il- maise- maan itseään suulli- sesti ja kirjalli- sesti käyt- tään saa- men kielen kes- keistä sanas- toa ja keskei- siä ra- ken- teita. Hän oppi ääntä- mään	Teks- tien tuot- tamis- taidot	Oppi- las osaa il- maista itse- ään pu- heessa hyvin suppe- asti käyt- tään harjoi- teltuja sanoja ja ope- teltuja va- kioil- mai- suja. Oppi- las ääntää	Oppilas osaa rajalli- sen määrän lyhyitä, ulkoa opetel- tuja il- mauk- sia, kes- keistä sanas- toa ja perus- tason lause- raken- teita. Oppilas pystyy kerto- maan arki- sista ja	Oppilas pys- tyy kerto- maan joka- päiväisistä ja konkreet- tisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertai- sia lauseita ja konkreet- tista sanas- toa. Oppilas osaa hel- posti enna- koitavan perussanas- ton ja mo- nia keskei- simpiä ra- kenteita.	Oppilas osaa ku- vata luet- telomai- sesti (ikä- kaudel- leen tyy- pillisiä) jokapäi- väiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joita- kin idiomaat- tisia il- mauksia sekä pe- rustason raken- teita ja joskus hiukan

raken- teisiin ja ään- tämi- sen perus- sään- töihin		ym- mär- rettä- västi.		joita- kin harjoi- teltuja il- mauk- sia ym- mär- rettä- västi ja osaa kirjoi- taa joita- kin erilli- siä sanoja ja sa- non- toja.	itsel- leen tär- keistä asioista käyt- täen sup- peaa il- mai- suva- rastoa ja kir- joitta- maan yksin- kertai- sia vies- tejä sekä ääntää harjoi- tellut ilmai- sut ym- mär- rettä- västi.	Oppilas osaa sovel- taa joitakin ääntämisen perussään- töjä muissa- kin kuin harjoitel- luissa il- mauksissa.	vaati- vampia- kin. Oppilas osaa so- veltaa joitakin ääntämi- sen pe- russään- töjä muissa- kin kuin harjoitel- luissa ilmauk- sissa.
---	--	---------------------------------	--	--	---	--	---

Saamen kieli, B2-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tehtävä

Valinnaisen B2-saamen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jäl-
keen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee
käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilaita rohkaistaan käyttämään saa-
men kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppi-
laan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ym-
märtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden
käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä. Ope-
tusta voidaan integroida muiden oppiaineiden opetukseen ja monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Oppilaita roh-
kaistaan tiedonhakuun saamen kielellä eri oppiaineissa.

Saamen kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoittei- siin liitty- vät sisäl- töalueet	Laaja- alainen osaami- nen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskelemansa saamen kielen suhde muihin saamen kieliin, suomen kieleen sekä hänen aiemmin	S1	L1, L2, L4

opiskeleмиinsa kieliin, tutustumaan saamen kielten puhuma-alueisiin, saamelaisalueeseen sekä joihinkin saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin

Kielenopiskelutaidot

T2 rohkaista oppilasta näkemään saamen kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata häntä löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

S2 L3

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

S3 L4

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

S3 L4

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

S3 L4, L6

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

S3 L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

S3 L5

Saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat saamen kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perusteella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan saamen kielen levinneisyyden historialliseen taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia saamen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten saamen kielen oppimista, mihin saamen kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa saamenkielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan voidaan opiskella myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, muut ja saamelaisuus. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Havainnoidaan saamen kielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Opetellaan tarpeen mukaan foneettisia tarkekirjoitusmerkkejä ja graafisia kirjoitusmerkkejä.

Saamen kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi opettajat tekevät yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai saamen kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa saamen kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan saamen kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy saamen kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Saamen kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehuksesta ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Saamen kielen B2-oppimäärän päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5,7,8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisällö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arviointin kohde	Osaamisen kuvaus arvosa- nalle 5	Osaamisen kuvaus arvosa- nalle 7	Osaamisen kuvaus arvosa- nalle 8	Osaamisen kuvaus arvosa- nalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskele- mansa saamen kielen suhde muihin saamen kieliin, suomen kieleen sekä hänen aiemmin opiskele- miinsa kieliin sekä tutustu- maan saamen kielten pu- huma- aluei- siin, saame-	S1	Oppilas oppii tunte- maan saa- men kielen suh- teen mui- hin kie- liin. Oppilas oppii tunte- maan saa- men kielen alu- etta, pu- huma- alu- eita ja saa- me- lais- alu- eita sekä saa- me- lais- kult- tuu- reita	Saa- men kielen suh- teen hah- mot- tami- nen mui- hin kieliin ja kie- lialu- een hah- mot- tami- nen sekä saa- me- lais- kult- tuu- rien ja saa- melai- sen elä- män- muo- don tunte- minen	Oppi- las osaa kertoa, missä saa- men kieliä puhu- taan. Oppi- las osaa antaa joita- kin esi- merkkejä saame- lais- kult- tuu- reista ja nii- hin liit- tyvistä elä- män- muo- doista.	Oppilas osaa ker- toa, missä saamen kieliä pu- hutaan, ja antaa joi- takin esi- merkkejä saamen kielten suhteesta suomen kieleen. Oppilas osaa ker- toa saa- melais- kulttuu- reista ja niihin liit- tyvistä elämän- muo- doista.	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhu- taan, sekä saamen kielten suh- teesta suomen kieleen. Oppilas osaa ku- vailla saame- laiskult- tuureita ja niihin liittyviä elämän- muo- toja.	Oppilas osaa kertoa, missä saa- men kieliä puhu- taan, sekä saa- men kielten suh- teesta suo- men kieleen ja oppi- laan aiem- min opiske- lemiin kieliin. Oppilas osaa ver- tailla saame- lais- kult- tuu- reita ja niihin liittyviä elä- män- muo- toja.

laisaluseeseen sekä joihinkin saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin		ja niihin liittyviä elämänmuotoja.					
Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään saamen kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kieliväestön karttumista, ohjata häntä löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuskäytännön saamen kieltä myös koulun päätyttyä. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittymisen	Oppilas osaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuskäytännön saamen kieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuskäytännön saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisiä tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisiä tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka saamen kielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.

ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella		te-hokkaimmat.					
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukeutuen muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvasta, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tuissa ja joutaväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästra-	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet,	Oppilas tukeutuu viestintässään kaikkein keskeisiin sanoihin	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään

tegioi- den käy- tössä		vies- tintä- stra- tegi- oita vuo- rovai- kutus- tilan- teissa.		piirtä- minen, sanas- tot, in- ter- net). Oppi- las osaa joskus arvailla tai pää- tellä yksit- täisten sano- jen merki- tyksiä asiayh- tey- den, yleis- tiedon tai muun kieli- tai- tonsa perus- teella. Oppi- las osaa il- maista, onko ym- märtä- nyt.	ja ilmauk- siin. Oppilas tarvitsee paljon apukei- noja. Oppilas osaa pyy- tää toista- mista tai hidasta- mista.	usein apukei- noja. Oppilas osaa rea- goida suppein sanalli- sin il- mauk- sin, pie- nin elein (esim. nyök- kää- mällä), äännä- dyksin tai muun- laisella minimi- palaut- teella. Oppilas joutuu pyytä- mään selven- nystä tai toistoa hyvin usein.	turvau- tuen har- vem- min ei- kielelli- siin il- maisui- hin. Oppilas joutuu pyytä- mään toistoa tai sel- ven- nystä melko usein ja osaa jonkin verran sovel- taa viestin- tä- kump- panin ilmai- suja omassa viestin- nä- sään.
T5 aut- taa op- pilasta laajen- ta- maan kohte- liaa- seen kielen- käyt- töön kuulu- vien il-	S3	Oppi- las oppii käyt- tä- mään saa- men kie- lelle ja kieli- alu- een kult-	Vies- tinnän kult- tuuri- nen sopi- vuus	Oppi- las osaa käyt- tää muu- tamia kielelle ja kult- tuurille tyypil- lisim- piä kohte-	Oppilas osaa käyt- tää muu- tamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliai- suuden il- mauksia rutiinin- omaisissa	Oppilas osaa käyttää yleisim- piä koh- teliaa- seen kielen- käyt- töön kuuluvia ilmauk- sia mo- nissa ru-	Oppilas selviy- tyy ly- hyistä sosiaa- lisista tilan- teista ja osaa käyttää ylei- simpiä kohte- liaita

mausten tunte-mus-taan		tuu-rille tyypil-lisiä koh-teliai-suuden il-mauk-sia.		liaisuu-den il-mauk-sia (ter-vehti-minen, hyvä-s-tely, kiittä-minen) joissa-kin kaik-kein rutii-nin-omai-sim-missa sosiaa-lisissa kon-tak-teissa.	sosiaali-sissa kon-takteissa.	tiinin-omai-sissa so-siaali-sissa kontak-teissa.	terveh-dyksiä ja pu-hutte-lumuo-toja sekä esittää kohte-liaasti esi-mer-kiksi pyyn-töjä, kut-suja, ehdo-tuksia ja an-teeksi-pyyn-töjä ja vastata sellai-siin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taito-taso A1.1	Taitotaso A1.2	Taito-taso A1.3	Taito-taso A2.1
T6 roh-kaista oppi-lasta tulkit-se-maan ikä-tasol-leen sopivia ja itse-ään kiin-nosta-via pu-huttuja ja kir-joitet-tuja teks-tejä	S3	Oppi-las oppii ym-mär-tä-mään erilai-sia pu-hut-tuja ja kir-joi-tet-tuja teks-tejä.	Teks-tien tulkin-tatai-dot	Oppi-las ym-märtää vähäi-sen ym-märtä-mään yksittäi-siä pu-huttuja ja kir-joitet-tuja sanoja ja il-mauk-sia. Oppi-las tuntee kirjain-järjes-telmän tai hy-vin ra-jallisen	Oppilas ymmärtää harjoitel-tua, tut-tua sanas-toa ja il-maisuja sisältävää muuta-man sa-nan mit-taista kir-joitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmär-tää yk-sinker-taista, tuttua sanas-toa ja il-maisuja sisältä-vää kir-joitettua tekstiä ja hi-dasta puhetta asiayh-teyden tuke-mana. Oppilas pystyy löytä-mään tarvitse-mansa	Oppilas ym-märtää help-poja, tuttua sanas-toa ja ilmai-suja sekä selkeää pu-hetta sisältä-viä teks-tejä. Oppilas ym-märtää lyhyi-den, yksin-kertais-

				mää- rän kir- joitus- merk- kejä.		yksin- kertai- sen tie- don ly- hyestä teks- tistä.	ten, it- seään kiin- nosta- vien vies- tien ydinsi- sällön ja teks- tin pääaja- tukset tuttua sanas- toa si- sältä- västä, enna- koita- vasta teks- tistä. Oppilas pystyy hyvin yksin- kertai- seen päätte- lyyn asiayh- teyden tuke- mana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taito- taso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taito- taso A1.2	Taito- taso A1.3
T7 tar- jota oppi- laalle run- saasti tilai- suuksia harjoi- tella ikä- tasolle sopi- vaa pieni- muo- toista	S3	Oppi- las oppi- ilmai- se- maan itse- ään suulli- sesti ja kir- jalli- sesti käyt- tään kielen	Teks- tien tuot- tamis- taidot	Oppi- las osaa il- maista itseään pu- heessa hyvin suppe- asti käyt- tään harjoi- teltuja sanoja ja ope- teltuja	Oppilas pystyy kerto- maan oh- jatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuva- rastoaa.	Oppilas pystyy kerto- maan joistakin tutuista ja itsel- leen tär- keistä asioista käyt- tään suppeaa ilmai- suvaras- toa ja	Oppilas osaa rajalli- sen mää- rän ly- hyitä, ulkoa opetel- tuja il- mauk- sia, kes- keistä sanas- toa ja

<p>puhumaista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin</p>		<p>keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.</p>		<p>vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanoja.</p>	<p>Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin supean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.</p>	<p>kirjoittaa muuttamaan lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin supean perussanaston, muuttamaan tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.</p>	<p>perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen supeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p>
---	--	---	--	---	---	---	--

Latinan kieli, valinnainen B2-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tehtävä

Valinnaisen latinan opetuksen kesto vaihtelee. Nämä perusteet on kirjoitettu B2-laajuiselle oppimäärälle. Valinnainen latina voi olla oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Latinan B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta sekä ymmärtämään latinan merkitys eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana	S1	L1, L2, L4
T2 auttaa oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään latinan ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia läpi keskiajan nykypäivään asti	S1	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen.	S2	L3
T4 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1, L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 opastaa oppilas tutustumaan latinan muoto- ja lauseopin pääpiirteisiin, keskeiseen sanastoon ja ääntämisen periaatteisiin sekä jäsen-telemään opittavaa kieliaainesta	S3	L4
T6 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista suullista ja kirjallista viestintää latinan kielelle tyypillisissä asiayhteyksissä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T7 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Latinan B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Perehdytään latinan asemaan muiden kielten ja aiemmin opiskeltujen kielten joukossa sekä verrataan latinaa muihin eurooppalaisiin kieliin. Tutustutaan latinan kielen ja antiikin Rooman historian keskeisiin piirteisiin ja henkilöihin, tarkastellaan latinan asemaa eri tieteenalojen sanastossa, tutustutaan joihinkin latinan kieleen liittyviin sivistyssanoihin ja lentäviin lauseisiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erityisesti latinaan soveltuvia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään pitkäjänteiseen työskentelyyn, kriittiseen tiedonhankintaan ja monipuoliseen yhteistyöhön ohjaavia toimintatapoja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä: Valitaan tekstejä, jotka tutustuttavat oppilaita latinan muoto- ja lauseopin perusasioihin. Harjoitellaan ääntämistä, sanapainoa sekä oikeinkirjoitusta. Valitaan oppilaita kiinnostavia latinaan ja antiikin kulttuuriin liittyviä kielenkäytön aihepiirejä ja käytetään monenlaisia tekstejä.

Latinan B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Latinaa käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki latinan B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Latinan B2-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta sekä ymmärtämään latinan merkitys eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana	S1	Oppilas oppii jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta latinan kieleen. Hän oppii ymmärtämään latinan kielen aseman ja merkityksen eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Latinan kielen aseman ja merkityksen hahmottaminen.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä latinan asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä latinan kielen asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Oppilas osaa kertoa osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta. Oppilas osaa kertoa latinan kielen asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Oppilas osaa vertailla osaamiensa kielten keskinäisiä suhteita. Oppilas osaa pohtia latinan kielen asemaa ja merkitystä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.
T2 auttaa oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään latinan kielen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia läpi keskiajan nykypäivään asti	S1	Oppilas oppii hahmottamaan latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia.	Latinan kielen ja antiikin kulttuurin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä antiikin kulttuurin ilmiöistä.	Oppilas osaa kertoa joistakin latinan kielen ja antiikin kulttuuriin liittyvistä ilmiöistä ja niiden vaikutuksista.	Oppilas osaa kertoa latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyvistä ilmiöistä ja niiden vaikutuksista.	Oppilas osaa pohtia latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja arvioida niiden vaikutuksia.
Kielenopiskelutaidot							
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja oppii refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia latinan kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia latinan kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja

itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	hahmottaminen	rakentavasti vuorovaikutuksessa.	rakentavasti vuorovaikutuksessa.	toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T4 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan ja jatkuvan kielenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää latinan kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa							
T5 opastaa oppilas tutustumaan latinan muoto- ja lauseopin pääpiirteisiin, keskeiseen sanastoon ja ääntämisen periaatteisiin sekä jäsentelemään opittavaa kielinainesta	S3	Oppilas oppii latinan kielen kielitietoa, keskeistä sanastoa ja ääntämistä.	Kielitiedon muodostuminen	Oppilas osaa vähäisen määrän kielen sanastoa sekä muoto- ja lauseoppia.	Oppilas osaa jonkin verran latinan muoto- ja lauseoppia, kielen sanastoa ja joitakin ääntämisen pääsääntöjä.	Oppilas osaa keskeisiä asioita latinan muoto- ja lauseopista. Oppilas osaa latinan kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä ääntämisen pääsääntöjä.	Oppilas osaa keskeiset asiat latinan muoto- ja lauseopista. Oppilas osaa latinan kielen keskeisen sanaston ja ääntämisen pääsäännöt.
T6 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pieni- muotoista suullista ja kirjallista viestintää latinan kielelle tyypillisissä asiayhteyksissä	S3	Oppilas oppii suullista ja kirjallista viestintää.	Taito käyttää kieltä erilaisissa tilanteissa	Oppilas osaa jonkin verran tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.	Oppilas osaa toimia muuttamassa kielenkäyttötilanteissa käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.	Oppilas osaa toimia kielenkäyttötilanteissa, jotka liittyvät tuttuun aiheisiin käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.	Oppilas osaa toimia monenlaisissa kielenkäyttötilanteissa, jotka liittyvät tuttuun tai yleisiin aiheisiin käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita ja tuottaa tekstejä							
T7 rohkaista oppilasta ottamaan selvää asiayhteyden avulla helposti ennakoitavaa puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttua tai kirjoitettua tekstiä asiayhteyden avulla.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mitaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää pääasiassa tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää laajempaa kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukeamana. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.
T8 tarjota oppilaille tilaisuuksia harjoitella pieni- muotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään muutamalla sanalla kirjallisesti ja suullisesti.	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen tuttuja ja harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja sekä kirjoittamaan muutamia lauseita. Oppilas ääntää pääosin ymmärrettävästi.	Oppilas osaa kertoa joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muuttaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas osaa ääntää ymmärrettävästi.	Oppilas osaa kertoa tai kirjoittaa arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas osaa ääntää hyvin.

15.5.3.6 A2-Venäjä

VENÄJÄN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimismenoon.

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7 – 9

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4, L6
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä

S3

L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

S3

L5, L6

Venäjän kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7 – 9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävärianteista.

-Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

-Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

7. luokka

Oppilas:

- vahvistaa alakoulussa oppimaansa kertaamalla preesensin ja preteritin, substantiivien suvut ja keskeisten kysymysten muodostamisen.

-harjoittelee eri sijamuotojen käyttöä ja muodostusta.

- laajentaa sanavarastoaan hänelle tärkeistä aihealueista, kuten itsestä ja lähipiiristä kertominen.

- laajentaa kulttuurintuntemustaan.

8. luokka

- laajentaa osaamistaan perusaikamuotojen lisäksi oppimalla tulevan ajan ilmaisemista

- laajentaa pronominiinien hallintaa

- syventää sanavarastoaan ja kykyään kertoa itsestä

- laajentaa lähipiirissä tarvittavia asiointitaitoja

9. luokka

- *kertaa yläkoulussa oppimaansa vahvistamalla keskeisiä kieliopin rakenteita. Oppilas oppii tunnistamaan kaikkien sijojen käytön niin yksikössä kuin monikossakin*
- *harjoittelee liikeverbien laajempaa käyttöä*
- *tutustuu aspektiin*
- *laajentaa sanavarastoaan*
- *kehittää keskustelu- ja kirjoitustaitoja*

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T19) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A2.2 ja B1.1 välitasoksi A2.2/B1.1. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Vieraan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Puuttuu

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä.

Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän

yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Panostetaan hyvään työrauhaan ja ryhmässä toimimiseen. Tarjotaan mahdollisuus käyttää venäjän kieltä autenttisissa tilanteissa ja oppilas havainnoi, miten venäjän kieli näkyy ympäröivässä maailmassa ja kotipaikkakunnalla. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa sekä niiden tarjoamia eri sovelluksia ja ohjelmia. Oppilaille annetaan mahdollisuus olla vaikuttamassa työtapoihin ja käsiteltäviin asioihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kielisiin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Opetuksessa mahdollistetaan jokaisen oppilaan tilaisuus edetä hänen edellytystensä mukaiseen tahtiin. Tunneilla käytetään selkeitä ja johdonmukaisia toimintatapoja, jotka auttavat oppilaita, joilla on haasteita kielen opiskelussa. Annetaan mahdollisuus portfolioyöskentelyyn, jolla oppilas voi tuoda esille oman harrastuneisuutensa kohdekielen opiskelussa sekä muita asioita, jotka eivät välttämättä tule esiin oppitunnilla. Opetuksessa huomioidaan myös erilaiset tavoitteet jatko-opintojen suhteen.

15.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaavaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

MATEMAATTINEN TIETO JA YMMÄRRYS

Tavoite: T1 Vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.

7lk

8lk

Oppilas motivoituu matematiikan oppimiseen.

Oppilas motivoituu matematiikan oppimiseen, hänen itseluottamuksensa lisääntyy ja myönteinen minäkuvansa matematiikan oppijana vahvistuu.

9lk

Oppilas motivoituu matematiikan oppimiseen, hänen itseluottamuksensa lisääntyy ja myönteinen minäkuvansa matematiikan oppijana vahvistuu.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 – S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L3, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ei vaikuta arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tavoite: T2 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan.

7lk

8lk

Oppilas harjoittelee vastuullista työskentelyä. Oppilas tekee yhteistyötä toisten oppilaiden kanssa.

Oppilas työskentelee vastuullisesti matemaattisten taitojensa kehittämiseksi niin yksin kuin yhdessä muiden kanssa.

9lk

Oppilas ottaa vastuuta matematiikan oppimisestaan sekä yksin että yhdessä muiden kanssa toimien.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 – S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vastuunottaminen opiskelusta

Tavoite: T3 Ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä.

7Ik

Oppilas havaitsee matematiikassa opiskeltavien asioiden välisiä yhteyksiä.

8Ik

Oppilas havaitsee ja etsii itse oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.

9Ik

Oppilas havaitsee ja kuvaa oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 – S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opittujen asioiden yhteydet

7Ik oppilaan taito havaita asioiden välisiä yhteyksiä

8Ik oppilaan taito etsiä itse asioiden välisiä yhteyksiä

9Ik oppilaan taito kuvata asioiden välisiä yhteyksiä

Tavoite: T4 Kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen.

7Ik

Oppilas harjoittelee matemaattisesti oikeita merkintätapoja. Oppilas selittää ajatuksiaan myös suullisesti.

8Ik

Oppilas harjoittelee ilmaisemaan matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

9Ik

Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti. Oppilas perustelee valitsemiansa merkintätapoja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 – S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Matemaattinen ilmaisu

Tavoite: T5 Tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä hyödyntäen matematiikan menetelmiä.

7lk

Oppilas harjoittelee käyttämään loogista ja luovaa ajatteluaan tehtävien ratkaisemisessa. Oppilas kokeilee ennakkoluulottomasti erilaisia tapoja ratkaista matemaattisia ongelmia.

8lk

Oppilas käyttää loogista ja luovaa ajatteluaan ja kehittää edelleen taitojaan tehtävien ratkaisemisessa.

9lk

Oppilas ratkaisee loogista ja luovaa ajattelua vaativia matemaattisia tehtäviä ja kehittää siinä edelleen taitojaan. Oppilas vertailee erilaisia ratkaisutapoja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 – S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L3, L4, L5,

L6

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ongelmanratkaisutaidot

Tavoite: T6 Ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi ja kehittää matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.

7lk

Oppilas harjoittelee erilaisia matemaattisia ratkaisutapoja ja pohtii saamiensa vastausten mielekkyyttä.

8lk

Oppilas harjoittelee arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan ja

9lk

Oppilas arvioi ja kehittää matemaattisia ratkaisujaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.

	arvioi tuloksen mielekkyyttä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 – S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L4, L6
Arvioinnin kohteet oppiaineissa	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja

Tavoite: T7 Rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle.

7lk

Oppilas havaitsee ja tunnistaa, että matematiikkaa voidaan soveltaa muissakin oppiaineissa ja arkielämässä.

8lk

Oppilas rohkaistuu soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa.

9lk

Oppilas soveltaa matematiikan taitojaan eri oppiaineiden opiskelussa ja ympäröivässä yhteiskunnassa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 – S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1 – L7

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Matematiikan soveltaminen

Tavoite: T8 Ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analyysitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkittävyyttä.

7lk

8lk

9lk

Oppilas hankkii, käsittelee ja esittää tilastotietoa erilaisilla tavoilla.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S4, S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu

Tavoite: T9 Opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa.

7lk

Oppilas tutustuu tieto- ja viestintäteknologian käyttöön ja hyödyntää sen mahdollisuuksia matematiikan opiskelussa.

8lk

Oppilas harjoittelee soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmien ratkaisemisessa.

9lk

Oppilas soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmien ratkaisemisessa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 – S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet

Tavoite: T10 Ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässäälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässäälaskutaitoaan.

7lk

Oppilas harjoittelee käyttämään päättely- ja päässäälaskutaitoa eri tilanteissa.

8lk

Oppilas käyttää päättely- ja päässäälaskutaitoa eri tilanteissa.

9lk

Oppilas käyttää aktiivisesti ja monipuolisesti päättely- ja päässäälaskutaitoa eri tilanteissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Päätely- ja päässäälaskutaito

Tavoite: T11 Ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.
7lk	8lk	9lk
Oppilas harjoittelee peruslaskutoimitusten laskemista rationaaliluvuilla.	Oppilas syventää taitoaan laskea rationaaliluvuilla.	Oppilas syventää ja soveltaa taitoaan laskea rationaaliluvuilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	

Tavoite: T12 Tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityttöluhuihin.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas ymmärtää reaalityttölujujen algebrallisia, järjesty- ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piihin ja neliöjuureen.
7lk	8lk	9lk
Oppilas vahvistaa oppimaansa rationaaliluvuista.	Oppilas tutustuu lukukäsitteen laajentumiseen rationaaliluvuista kaikkiin reaalityttöluhuihin.	Oppilas tutkii ja selittää reaalityttölujujen ominaisuuksia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4	

Arvioinnin kohteet oppiaineessa		Lukukäsite
Tavoite: T13 Tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas ymmärtää prosenttin ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos- ja vertailuprosentin.
7lk	8lk	9lk
	Oppilas harjoittelee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä perusarvon laskemista ja käyttää tietojaan eri tilanteissa.	Oppilas harjoittelee muutos- ja vertailuprosentin, prosenttiyksikön sekä promillen laskemista sekä tietojen soveltamista eri tilanteissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2, S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	

Tavoite: T14 Ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättelemällä ja symbolisesti.
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutustuu tuntemattoman käsitteeseen sekä yhtälönratkaisuun.	Oppilas soveltaa tuntemattoman käsitettä sekä ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.	Oppilas syventää yhtälönratkaisutaitojaan ja soveltaa niitä ongelmanratkaisussa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3, S4
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot

Tavoite: T15 Ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen.

Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Oppilas tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä.

7lk

Oppilas tutustuu muuttujan käsitteeseen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas tutustuu suhteen ja verrannollisuuden käsitteisiin.

S3, S4

L1, L4, L5

Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen

9lk

Oppilas tutustuu funktion käsitteeseen sekä piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktioiden kuvaajia. Oppilas tulkitsee funktioiden ominaisuuksia kuvaajista.

Tavoite: T16 Tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä. Oppilas ymmärtää symmetriaan ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia ja verrannollisuutta.

7lk

8lk

9lk

Oppilas käyttää geometrian käsitteitä kuvaillessaan suoraa, kulmia ja monikulmioita, niiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilas käyttää geometrian käsitteitä tarkoituksenmukaisesti kuvatessaan erilaisten kuvioiden ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilas käyttää geometrian käsitteitä tarkoituksenmukaisesti kuvaillessaan kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S5

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L4, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen

Tavoite: T17 Ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita.

Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pituuden.

7Ik

Oppilas harjoittelee suorakulmaisen kolmion pinta-alan laskemista ja ympyrän osien nimeämistä. Oppilas tutkii kehäkulman ja keskuskulman ominaisuuksia.

8Ik

Oppilas harjoittelee käyttämään Pythagoraan lausetta erilaisissa suorakulmaiseen kolmioon liittyvissä tehtävissä.

9Ik

Oppilas harjoittelee käyttämään trigonometrisia funktioita sekä Pythagoraan lausetta erilaisissa tehtävissä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S5

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L4, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen

Tavoite: T18 Kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pinta-alayksiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetomittojen välillä muunnoksia.

7lk

Oppilas harjoittelee laskemaan tasokuvioiden piirejä ja pinta-aloja ja niihin liittyviä yksiköiden muunnoksia.

8lk

Oppilas laajentaa taitoaan laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja tehdä yksikönmuunnoksia. Oppilas laskee ympyröiden ja sektorien pinta-aloja.

9lk

Oppilas syventää taitojaan laskea pinta-aloja ja ymmärtää, miten niitä voidaan hyödyntää tilavuuksia laskettaessa. Oppilas harjoittelee pallon, lieriön ja kartion pinta-alojen ja tilavuuksien laskemista sekä tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S5

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito

Tavoite: T19 Ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Oppilas määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota.

7lk

8lk

9lk

Oppilas harjoittelee määrittämään keskeisiä tilastollisia tunnuslukuja, soveltaa niitä ja antaa niistä esimerkkejä. Oppilas harjoittelee laskemaan klassisia ja tilastollisia todennäköisyyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L4, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta

Tavoite: T20 Ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluun sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia.

7Ik

Oppilas harjoittelee laatimaan algoritmeja ja käyttää valmiita tietokoneohjelmia.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

Oppilas harjoittelee ohjelmoinnin perusteita. Oppilas harjoittelee algoritmien soveltamista ohjelmointiin.

S1

L1, L4, L5, L6

Algoritmien ajattelu ja ohjelmointitaidot

9Ik

Oppilas soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja ohjelmoi yksinkertaisia ohjelmia.

Sisällöt vuosiluokilla 7 – 9

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

7. Luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Syvennetään/varmennetaan

Sisältö- ja ositusjako

Murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku

Kymmenjärjestelmä

Pyöristäminen

Likiarvo

Peruslaskutoimitukset kokonaisluvuilla

Laskujärjestys

Opitaan

Peruslaskutoimitukset negatiivisilla luvuilla

Potenssi, kun eksponenttina on luonnollinen luku

Murtoluvun jakaminen ja kertominen murtoluvulla

Vastaluku

Käänteisluku

Itseisarvo

Harjoitellaan

Desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla

Potenssilausekkeiden sieventämistä, kun kantaluku on kokonaisluku ja eksponenttina on luonnollinen luku.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Opitaan

Muuttujan käsite

Muuttujalausekkeen sieventäminen (+ ja -)

Laskemaan muuttujalausekkeen arvo

Termin jakaminen ja kertominen
Yhtälön käsite
Yhtälön ratkaiseminen lisäämällä tai vähentämällä termejä
Yhtälön ratkaiseminen vaiheittain
Yhtälön mallintaminen kuvalla
Yhtälön muodostaminen kuvasta

Harjoitellaan

Käytetään yhtälöä ongelman ratkaisuun

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään

Käsitteitä: piste, jana, suora, kulma, koordinaatisto
Pinta-alan laskeminen: suorakulmio, kolmio

Opitaan

Puolisuora ja viivan käsitteet
Vierus- ja ristikulmat
Kehä- ja keskuskulma
Puolisuunnikas
Geometrian piirtäminen, puolisuora, kulman puolittaminen, keskinormaali
Pinta-alojen mittayksiköt

Harjoitellaan

Peilaus
Kierto
Symmetria
Yhtenevyys
Piiri

Tutustutaan

Thaleen lause
Säännölliset monikulmiot

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

8. Luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityöhön. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosenttien käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Syvennetään tai varmennetaan

Jaollisuus
Potenssi (Kantalukuna muuttuja tai lauseke)
Prosenttien käsite

Opitaan

Prosenttiluvun, -osuuden ja perusarvon laskeminen
Alkuluvut
Jakamaan luku alkutekijöihin
Yhteiset tekijät
Neliöjuuri
Käyttämään neliöjuurta laskulausekkeissa

Tutustutaan

Suurin yhteinen tekijä ja Pienin yhteinen jaettava

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Opitaan

Polynomien käsite
Polynomien yhteen- ja vähennyslaskut
Polynomien kertominen ja jakaminen kokonaislukuilla
Polynomien arvo
Ratkaisemaan yhtälöitä, joissa on sulkuja ja nimittäjiä
Identtisesti todet ja epätodet yhtälöt
2. asteen yhtälön käsite ja päättämään ratkaisuja
Epäyhtälön käsite
Epäyhtälön ratkaiseminen päättämällä
Verranto

Harjoitellaan

Samankantaisten potenssien laskutoimituksia
Yhtälön käyttöä geometriassa
Yhtälön käyttöä ongelman ratkaisussa
Aritmeettinen ja geometrinen lukujono
Taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja (Lukujonojen säännön löytäminen)
2. asteen yhtälön ratkaiseminen algebrallisesti
Käytetään verrantoa ongelman ratkaisuun
Kymmenpotenssimuodot
Epäyhtälön ratkaiseminen algebrallisesti

Tutustutaan

Polynomien kertominen polynomilla

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Opitaan

Suoraan ja kääntäen verrannollisuus
Suhde

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrinen konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Opitaan

Yhdenmuotoisuus
Yhtenevyys
Mittakaava
Pythagoraan lause

Tutustutaan

Pythagoraan lauseen todistamiseen

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

9. Luokka

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Opitaan

Muutos- ja vertailuprosentin laskeminen
Prosenttiyksikkö
Promille

Harjoitellaan

Prosenttilaskuja liuosten pitoisuuksien avulla

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Opitaan

Yhtälöparin käsite

Yhtälöparin ratkaiseminen päättelöllä, kokeilemalla ja graafisesti

Harjoitellaan

Yhtälöparin ratkaiseminen algebrallisesti

Yhtälöparin käyttöä ongelman ratkaisemisessa

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Opitaan

Kuvaamaan riippuvuuksia graafisesti sekä algebrallisesti (Suoraan ja kääntäen verrannollisuus)

Funktion käsite

Lineaarisen ja 2. asteen funktion piirtäminen koordinaatistoon

Vakiotermin ja kulmakertoimen käsitteet

Lukemaan funktion kuvaajasta nollakohta, suurin arvo, pienin arvo, huippu, kasvava ja vähenevä

Funktion arvon laskeminen

2. asteen funktion piirtäminen, laskemaan funktion arvoja, huippu ja nollakohta

Harjoitellaan

2. asteen funktion nollakohtien laskeminen

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Syvennetään tai varmennetaan

Kolmion ja suunnikkaan pinta-alan ja piirin laskeminen

Pythagoraan lause

Opitaan

Ympyrän piirin ja pinta-alan laskeminen

Ympyrän sektori ja ympyrän kaari

Trigonometriset funktiot sini, cosini ja tangenti
Ratkaisemaan sivun tai kulman suuruuden trigonometrian avulla
Laskemaan suorakulmaisen särmiön tilavuus ja pinta-ala
Laskemaan pallon, lieriön ja kartion tilavuus
Tilavuuksien ja vetomittojen muunnoksia

Harjoitellaan

Lasketaan ympyrän sektorin pinta-aloja
Lasketaan sektorin kaaren pituuksia
Käytetään trigonometriaa osana ongelman ratkaisua
Lasketaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Opitaan

Tilastot

Keskiarvo

Tyyppiarvo

Frekvenssi

Suhteellinen frekvenssi

Mediaani

Hajonta

Piirtämään pylväsdiagrammeja

Esittämään tiedot taulukossa

Tulkitsemaan diagrammeja

Todennäköisyys

Klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden käsitteet

Päättelemään vaihtoehtojen lukumäärät

Harjoitellaan

Lasketaan klassisia ja tilastollisia todennäköisyyksiä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7–9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearvioinnissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt matematiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on matematiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan matematiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy matematiikan päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella matematiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana.

Matematiikan päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, positiivista minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1–S6	Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäku-		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

		vaansa ja itse-luottamusta matematiikan oppijana.					
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1–S6	Oppilas aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan.	Vastuunotto- minen opiskelusta	Oppilas kykenee ohjattuna aloittamaan työskentelyn ja ylläpitämään sitä.	Oppilas työskentelee osin itsenäisesti ja saattaa työskentelyn ohjattuna loppuun. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan vaihtelevasti.	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.	Oppilas ottaa vastuuta ryhmän toiminnasta ja pyrkii kehittämään koko ryhmän osaamista.
Työskentelyn taidot							
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1–S6	Oppilas havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtäänsä.	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ohjattuna opittavien asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas havaitsee ja kuvailee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas löytää ja selittää perustellen oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas yhdistää oppimiaan asioita ja kuvailee, mistä opittujen asioiden yhteys johtuu.
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1–S6	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen.	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas ilmaisee ohjattuna matemaattista ajatteluaan jollakin tavalla.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan joko suullisesti tai kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee perustellen matemaattista ajatteluaan.
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1–S6	Oppilas jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä hyödyntäen matematiikan menetelmiä.	Ongelmanratkaisutaidot	Oppilas jäsentää ohjattuna ongelmia ja ratkaisee osia ongelmasta.	Oppilas osaa poimia annetusta ongelmasta matemaattisen informaation ja ratkaisee ohjattuna ongelmia.	Oppilas jäsentää ja ratkaisee loogista ja luovaa ajattelua vaativia ongelmia.	Oppilas tutkii, onko olemassa muita ratkaisuvaihtoehtoja.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään	S1–S6	Oppilas arvioi ja kehittää matemaattista ratkaisuaan ja	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas selittää ohjattuna tuottamansa ratkaisun ja	Oppilas selittää laatimansa ratkaisun, pohtii tuloksen	Oppilas tarkastelee kriittisesti matema-	Oppilas arvioi ja tarvittaessa kehittää ratkaisuaan.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas laskee samannimisten, positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo murtoluvun kokonaisluvulla.	Oppilas laskee positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo ja jakaa murtoluvun kokonaisluvulla.	Oppilas laskee sujuvasti peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Oppilas hyödyntää rationaalilukujen peruslaskutoimituksia ongelmanratkaisussa.
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityihin	S2	Oppilas ymmärtää reaalitylukujen algebrallisia, järjestyks- ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu pihiin ja neliöjuureen.	Lukukäsite	Oppilas sijoittaa annetun desimaaliluvun lukusuuralle. Oppilas tunnistaa tilanteet, jolloin tarvitaan pyöristämistä.	Oppilas kuvaillee, millaisia lukuja on eri lukujoukoissa ja sijoittaa niitä lukusuuralle. Oppilas pyöristää luvun annettuun tarkkuuteen.	Oppilas tunnistaa rationaaliluvun ja irrationaaliluvun eron. Oppilas pyöristää luvun oikeaan tarkkuuteen.	Oppilas ymmärtää tarkan arvon ja likiarvon eron sekä määrittää lukujen suuruusjärjestyksen.
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos- ja vertailuprosentin.	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas selittää, päättelee tai laskee prosenttiosuuden ja prosenttiluvun osoittaman määrän.	Oppilas laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutoksen suuruuden ja muutoksen prosentteina.	Oppilas osaa käyttää prosenttilaskennan eri menetelmiä. Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön välisen eron.	Oppilas tekee suhteellista vertailua ja hyödyntää prosenttilaskentaa eri tilanteissa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	Oppilas ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättämällä ja symbolisesti.	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas yhdistää samannamuisia termejä. Oppilas ratkaisee ohjattuna ensimmäisen asteen yhtälöitä ja päättelee ohjattuna vaillinaisen toisen asteen yhtälön jonkin ratkaisun.	Oppilas sieventää lausekkeitä. Oppilas ymmärtää yhtäsuuruuden säilymisen ja ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti ja vaillinaisen toisen asteen yhtälön joko	Oppilas ymmärtää yhtäsuuruuden käsitteen ja ratkaisee vaillinaisen toisen asteen yhtälön symbolisesti.	Oppilas käyttää sujuvasti tuntematonta yhtälön muodostamisessa ja hyödyntää yhtälönratkaisun taitoja ongelmanratkaisussa.

					päättelemällä tai symbolisesti.		
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	Oppilas laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Oppilas tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välistä yhteydestä.	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas laskee lausekkeen arvon ja lukee leikkauspisteiden koordinaatteja. Oppilas tunnistaa nousevan ja laskevan suoran yhtälöstä. Oppilas piirtää ohjattuna ensimmäisen asteen funktion kuvaajan koordinaatistoon.	Oppilas sijoittaa muuttujan paikalle lukuarvoja ja saatuja pisteitä koordinaatistoon. Oppilas piirtää ensimmäisen asteen funktion kuvaajan ja ratkaisee ohjattuna yhtälöparin graafisesti tai algebrallisesti.	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteet sekä osaa piirtää funktion kuvaajia. Oppilas ratkaisee annetun yhtälöparin graafisesti ja algebrallisesti.	Oppilas käyttää yhtälöparia ongelmanratkaisussa ja ymmärtää yhtälöparinratkaisun geometrisen merkityksen. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden pitejä. Oppilas ymmärtää symmetriaan ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia ja verrannollisuutta.	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää kulmia ja monikulmioita ja laskee ohjattuna niihin liittyviä laskuja. Oppilas piirtää suoran suhteen symmetrisiä kuvioita.	Oppilas piirtää pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita. Oppilas löytää vastinosat yhdenmuotoisista kuvioista, käyttää verrantoa ja osaa määrittää mittakaavan.	Oppilas hyödyntää perustellen geometrian peruskäsitteisiin ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia. Oppilas käyttää verrantoa ja ymmärtää mittakaavan käsitteen.	Oppilas käyttää yhdenmuotoisuutta ja verrantoa ongelmanratkaisussa.
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita.	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas laskee hypotenuusan pituuden käyttämällä Pythagoraan lausetta. Oppilas osaa tutkia kolmion	Oppilas ratkaisee suorakulmaisen kolmion sivun pituuden Pythagoraan lauseella ja löytää kulmalle viehisen ja vastaisen kateetin	Oppilas ratkaisee annetusta suorakulmaisen kolmion sivujen pituudet.	Oppilas käyttää Pythagoraan lausetta ja sen käänteislausetta sekä trigonometriaa ongelmanratkaisussa.

		Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pitiuden.		suorakulmaisuutta. Oppilas tunnistaa ympyrään liittyviä käsitteitä ja laskee ohjattuna ympyrän kehän pitiuden.	ja hypotenuusan sekä tietää, miten ne liittyvät trigonometriisiin funktioihin. Oppilas laskee ympyrän kehän pitiuden.	Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet sekä laskee keskuskulmaa vastaavan kaaren pitiuden.	
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Oppilas tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pinta-alayksiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetoimittojen välillä muunnoksia.	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas muuntaa yleisimminkin käytettyjä pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas osaa laskea suorakulmion pinta-alan ja suorakulmaisen särmiön tilavuuden.	Oppilas muuntaa pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas laskee yleisimpien tasokuvioiden pinta-alat ja kappaleiden tilavuudet.	Oppilas käyttää pinta-aloja ja tilavuusyksiköiden muunnoksia. Oppilas laskee yksittäisen tasokuvion pinta-alan ja kappaleen tilavuuden sekä vaipan pinta-alan. Oppilas laskee keskuskulmaa vastaavan sektorin pinta-alan.	Oppilas laskee moniosaisen tasokuvion pinta-alan, kappaleen tilavuuden ja vaipan pinta-alan sekä hyödyntää osaamistaan ongelmanratkaisussa.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Oppilas hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Oppilas määrittää klassisen ja tilas-	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas lukee tiedon pylväs-, viiva- ja ympyrädiagrammista sekä taulukosta. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää ohjattuna tyyppiä ja mediaanin. Oppilas päättää ohjattuna klassisia todennäköisyyksiä.	Oppilas osaa esittää tiedon sopivalla diagrammilla tai taulukolla. Oppilas laskee tavallisimpia keskilukuja, määrittää vaihteluvälin ja osaa ohjattuna kertoa tutkimustuloksista ja johtopäätöksistä. Oppilas laskee klassisia todennäköisyyksiä.	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut. Oppilas osaa toteuttaa pienen tutkimuksen, jossa hyödyntää tilastolaskentaa. Oppilas määrittää klassisia ja tilastollisia todennäköisyyksiä.	Oppilas havainnoi ja vertailee tutkimuksia tilastollisia tunnuslukuja hyödyntäen. Oppilas käyttää todennäköisyyslaskentaa ongelmanratkaisussa.

		tollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota.					
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1	Oppilas ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia.	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas tunnistaa yksinkertaisen algoritmin askeleet ja testaa ohjattuna valmiita ohjelmia.	Oppilas käyttää ehto- ja toistorakennetta ohjelmoinnissa sekä testaa ja tulkitsee ohjelmia.	Oppilas soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja ohjelmoi pieniä ohjelmia.	Oppilas hyödyntää ohjelmointia ongelmien ratkaisussa. Oppilas muokkaa ja kehittää ohjelmaa.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Opettaja mallintaa oppilaille välineiden ja piirrosten käyttöä. Välineitä käytetään kaikenikäisten ja tasoisten oppilaitten kanssa ja välineet ovat oppilaitten saatavilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

15.4.5 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratorio-työmenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittämistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositoldistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

BIOLOGINEN TIETO JA YMMÄRRYS

Tavoite: T1 Ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tunnistamaan lajeja.

7lk

Oppilas ymmärtää vesiekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa. Oppilas harjoittelee tunnistamaan erilaisia lajeja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

8lk

Oppilas perehtyy metsä- ja suoekosysteemin käsitteeseen ja harjoittelee tunnistamaan lajeja.

S1-S4, S6

9lk

Ei tavoitteena

Tavoitteeseen liittyvä laaja-
alainen osaaminen

L4, L5

Arvioinnin kohteet oppiai-
neessa

Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan tuntemus

Tavoite: T2 Auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden raken-
teita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan ra-
kennetta.

**Opetuksen tavoitteista johdetut oppimi-
sen tavoitteet**

Oppilas oppii kuvailemaan eliöiden raken-
teita ja elintoimintoja. Hän oppii luokitte-
lemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan
esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä
piirteistä.

7lk

Oppilas kuvaa eliöiden
rakenteita ja elintoimin-
toja sekä ymmärtää
eliökunnan rakennetta.

8lk

Oppilas kuvaa eliöiden
rakenteita ja elintoimin-
toja sekä ymmärtää
eliökunnan rakennetta.

9lk

Oppilas kuvaa ihmisen rakenteita ja ym-
märtää elintoimintoja.

Tavoitteeseen liittyvät
sisällöt

S1-S5

Tavoitteeseen liittyvä
laaja-alainen osaaminen

L4-L5

Arvioinnin kohteet oppi-
aineessa

Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen tuntemus

Tavoite: T3 Ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri
elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen
merkitys luonnon monimuotoisuudelle.

**Opetuksen tavoitteista johdetut
oppimisen tavoitteet**

Oppilas oppii tarkastelemaan eliöi-
den sopeutumista eri elinympäris-
töihin ja ymmärtämään, miten se
näkyvät esimerkiksi erilaisina raken-
teina.

Oppilas oppii, että erilaiset elinym-
päristöt lisäävät luonnon moni-
muotoisuutta.

7lk

8lk

9lk

Oppilas tutkii eliöiden sopeutumista vesiympäristöön.	Oppilas tutkii eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin (metsätyypit ja suot) ja ymmärtää erilaisten elinympäristöjen merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.	Ei tavoitteena
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4, S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	

Tavoite: T4 Ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseräitä.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii perinnöllisyyden ja evoluution peruseräitä.
7lk	8lk	9lk
Ei tavoitteena	Oppilas tutustuu evoluution käsitteisiin.	Oppilas perehtyy perinnöllisyyden ja evoluution peruseräisiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S4, S5	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Perinnöllisyyden ja evoluution peruseräiden hahmottaminen	

Tavoite: T5 Ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet.
		Oppilas oppii elimistön perustoiminnot.
7lk	8lk	9lk
Ei tavoitteena	Ei tavoitteena	Oppilas ymmärtää ihmisen kehitystä ja tutkii elimistön perustoimintoja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S5
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ihmiselimestön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen

Tavoite: T6 Ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Oppilas ymmärtää biologian merkityksen kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Oppilas ymmärtää biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen.

7Ik

Oppilas tutustuu vesiympäristössä tapahtuviin muutoksiin sekä ihmisen vaikutukseen ympäristössä sekä perehtyy ekosysteemin merkitykseen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

Oppilas arvioi luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä perehtyy ekosysteemipalvelujen merkitykseen

S6

L4,L7

Ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen hahmottaminen sekä kestäväen tulevaisuuden ymmärrys

9Ik

Ei tavoitteena

BIOLOGISET TAIDOT

Tavoite: T7 Ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita.

7lk	8lk	9lk
Oppilas kehittää luonnontieteellistä ajattelutaitoaan.	Oppilas syventää luonnontieteellistä ajattelutaitoaan sekä kehittää syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.	Oppilas analysoi luonnontieteellistä ajattelutaitoaan sekä syventää syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Luonnontieteellinen ajattelutaito	

Tavoite: T8 Opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä.

Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa.

7lk	8lk	9lk
Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.	Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.	Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S5	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Biologisen tutkimusvälineistön, teknologian ja tiedon käyttö	

Tavoite: T9 Ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kokoamaan eliökokoelman.

		Oppilas oppii kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.
7lk	8lk	9lk
Ei tavoitteena.	Oppilas koostaa eliökokoelman.	Ei tavoitteena.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4, S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L5, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	

Tavoite: T10 Ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuksia.
7lk	8lk	9lk
Oppilas tekee havaintoja sekä koulussa että koulun ulkopuolella.	Oppilas tekee tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella.	Oppilas tekee tutkimuksia koulussa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Biologisen tutkimuksen tekeminen	

Tavoite: T11 Kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii antamaan esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.
7lk	8lk	9lk

Oppilas soveltaa vesi-biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään.	Oppilas soveltaa biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään.	Oppilas soveltaa biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	

BIOLOGIAN ASENNE- JA ARVOTAVOITTEET

Tavoite: T12 Innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Oppilaan luontosuhde vahvistuu.
7lk	8lk	9lk
Oppilas innostuu ja kiinnostuu luonnosta ja sen ilmiöistä.	Oppilas innostuu syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta.	Ei tavoitteena
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>	

Tavoite: T13 Ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.
7lk	8lk	9lk

Oppilas tutustuu eettisesti perusteltuihin valintoihin.	Oppilas pohtii eettisesti perusteltuja valintoja.	Oppilas perustelee eettisesti valintojaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>	

Tavoite: T14 Innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi.
7Ik	8Ik	9Ik
Oppilas tutustuu kestävä kehityksen käsitteeseen.	Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävä tulevaisuuden rakentamiseksi.	Ei tavoitteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>	

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.
Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

7. Luokka
- ekosysteemin tutkimuksia
 - mikroskopointi
 - elion preparointi

8. Luokka

- turvallinen ja tavoitteellinen työskentely laboratoriossa ja maastossa
- metsäekosysteemin omakohtainen havainnointi ja tutkiminen
- mikroskopiointi (kasvisolu ja kasvin rakenne)
- kasvion laatiminen perinteisesti tai digitaalisesti
- ohjattu kasvien kasvatuskoe

9. Luokka

- eläinsolun mikroskopiointi
- laborointeja
- aistitestejä
- pienimuotoinen biologinen tutkimus (hypoteesi, toteutus ja raportointi)

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

7. Luokka

- tutustumisretki lähiluontoon
- lajistoon tutustumista ja havaintojen tekemistä
- ihmisen vaikutus ympäristöön ja siinä tapahtuvat muutokset

8. Luokka

- retki lähimetsä- ja/tai suoikohteessa
- havaintoja lajien sopeutumisesta elinympäristöön
- jokamiehenoikeudet ja velvollisuudet,

9. Luokka

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

7. Luokka

- ekosysteemin peruskäsitteistö
- kasvit ja eläimet ekosysteemin osana
- lajien ekologiaa ja niiden välisten vuorovaikutussuhteiden käsittelyä
- vesiekosysteemin toiminta, erityisesti Itämeri ja Kymijoki

8. Luokka

- metsä- ja suoekosysteemin rakenne ja toiminta: eri eliöryhmien ravinnon- ja energianhankintatapoja
- perustietoja eri ekosysteemeistä
- monimuotoisuus

9. Luokka

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

7. Luokka

- eliöiden rakenteiden, elintoimintojen ja elinympäristöjen vertailua
- eliökunnan luokittelun perusteet
- eliöiden sukulaisuussuhteiden vertailu rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta

8. Luokka

9. Luokka

- perinnöllisyys ja evoluution perusteet
- eliökunnan synty- ja kehitys
- ihmisen evoluutio
- perintötekijät

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

7. Luokka

8. Luokka

9. Luokka

- eläinsolun rakenne ja toiminta
- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- lisääntymiselimistö ja yksilönkehitys
- perinnöllisyyden perusteet

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestäväan käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestäväan tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

7. Luokka

- luonnon monimuotoisuus ja sen merkitys
- ihmisen vaikutus ympäristöön ja siinä tapahtuvat muutokset

8. Luokka

- ilmastonmuutos
- luonnonsuojelun keinot, tavoitteet ja saavutukset
- biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuudet kestäväan tulevaisuuden kannalta
- metsänhoidon perusteet

9. Luokka

- biotekniikan mahdollisuudet ja siihen liittyvät eettiset kysymykset

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7–9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa.

Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havainnot, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt biologian tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on biologian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan biologian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy biologian päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella biologiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Biologiassa kussakin kriteerikuvauksessa ilmaistaan myös alemman arvosanan osaaminen.

Biologian päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Biologinen tieto ja ymmärrys							
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa, vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1–S4, S6	Oppilas syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tunnistamaan lajeja.	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan tuntemus	Oppilas osaa luokitella metsäekosysteemin osia elolisiin ja elottomiin. Oppilas rakentaa yksinkertaisen ravintoketjun esimerkkilajeista.	Oppilas osaa luokitella ja nimetä metsäekosysteemin osia ja kertoa niiden toiminnasta. Oppilas tunnistaa ja nimeää erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja.	Oppilas osaa kuulla ja kertoa metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas tunnistaa, nimeää ja vertailee erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja eri	Oppilas osaa selittää ja perustella metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas vertailee eri ekosysteemejä ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas tunnistaa ja nimeää

				Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin lajeja.		ekosysteemeistä.	monipuolisesti lajeja eri ekosysteemeistä.
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1–S5	Oppilas oppii kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja. Hän oppii luokittelemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä piirteistä.	Eliökunnan ja eliöiden rakenteiden ja elintoimintojen tuntemus	Oppilas osaa nimetä eliökunnat sekä eri eliöryhmille yhteisiä perusrakenteita ja toimintoja.	Oppilas osaa nimetä eliökunnat. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita ja kuvailee elintoimintoja.	Oppilas osaa nimeätä eliökunnat ja kuvailla eliökunnan luokittelun periaatteita esimerkkilajien avulla. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita sekä kertoo eliöiden elintoiminnoista ja niiden tehtävistä.	Oppilas osaa nimetä eliökunnat ja perustella eliökunnan luokittelun periaatteita. Oppilas tunnistaa, luokittelee ja vertailee keskeisimpiä eliöryhmiä. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden rakenteita sekä selittää eliöiden elintoimintoja ja niiden tehtäviä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1–S4, S6	Oppilas oppii tarkastelemaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään, miten se näkyy esimerkiksi erilaisina rakenteina. Oppilas oppii, että erilaiset elinympäristöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta.	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tunnistaa erilaisissa elinympäristöissä elävien eliöiden ominaisuuksia. Oppilas antaa joitakin esimerkkejä erilaisissa elinympäristöissä elävistä eliöistä.	Oppilas osaa kuvailla, miten lajit sopeutuvat eri elinympäristöihin. Oppilas kertoo, mitä monimuotoisuus tarkoittaa.	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin. Oppilas kertoo esimerkkejä elinympäristöjen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle. Oppilas kertoo, miksi monimuotoisuus on tärkeää.	Oppilas osaa selittää eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja kertoo sopeutumiseen liittyviä syy-seuraussuhteita. Oppilas perustelee elinympäristöjen merkityksen luonnon monimuotoisuudelle. Oppilas perustelee, miksi monimuotoisuus on tärkeää.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	Oppilas oppii perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteet.	Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, että yksilön ominaisuuksiin vaikuttavat sekä perimä että ympäristö.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista yksilön ominaisuuksiin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista yksilön ominaisuuksiin.	Oppilas osaa selittää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen yksilön ominaisuuksien muodostumisessa ja soveltaa osaa-

				Oppilas kertoo, että eliöt ovat kehittyneet evoluution tuloksena.	Oppilas tietää, mitä bioteknologia tarkoittaa. Oppilas kuvaillee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta.	Oppilas antaa käytännön esimerkkejä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään. Oppilas kuvaillee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta. Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden.	mistaan käytännön esimerkkeihin. Oppilas kertoo esimerkkejä siitä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään, sekä bioteknologian mahdollisuuksista ja haasteista. Oppilas kuvaillee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta, ja antaa esimerkkejä evoluutiosta jatkuvana prosessina. Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden esimerkkien avulla.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Oppilas oppii ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet. Oppilas oppii elimistön perustoinnot.	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisten elimistöjen tehtäviä.	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisimpiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja. Oppilas kuvailee ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.	Oppilas osaa nimetä ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä. Oppilas kertoo ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä ja selittää, kuinka ne muodostavat toiminnallisia kokonaisuuksia. Oppilas selittää perustellen ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan	S6	Oppilas oppii ihmisen toiminnan	Ihmisen ja luonnon vuorovaikutus	Oppilas osaa antaa esi-	Oppilas osaa kuvailla ja antaa	Oppilas osaa kertoa ja antaa	Oppilas osaa perustella, miten

<p>luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys</p>		<p>nan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin.</p> <p>Oppilas ymmärtää biologian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.</p> <p>Oppilas ymmärtää biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen.</p>	<p>rovaikutuksen hahmotaminen sekä kestävän tulevaisuuden ymmärrys</p>	<p>merkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön.</p> <p>Oppilas luettelee kestävän kehityksen osa-alueet.</p>	<p>esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön.</p> <p>Oppilas kuvailee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa joitakin esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta.</p> <p>Oppilas antaa esimerkkejä biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.</p>	<p>esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön.</p> <p>Oppilas kuvailee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta.</p> <p>Oppilas kertoo biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.</p>	<p>ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön ja tarkastelee muutosten seurauksia.</p> <p>Oppilas selittää syy-seuraussuhteita kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja perustelee näkemyksensä biologisen tiedon pohjalta.</p> <p>Oppilas arvioi biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkitystä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.</p>
--	--	---	--	---	--	--	---

Biologiset taidot

<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita.</p>	<p>Luonnontieteellinen ajattelutaito</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin biologian peruskäsitteitä ja liittää niitä annettuihin biologian ilmiöihin.</p> <p>Oppilas kertoo oppimastaan biologisesta ilmiöstä yksinkertaisesti omin sanoin.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää biologisia peruskäsitteitä.</p> <p>Oppilas esittää oppimansa biologisen ilmiön omin sanoin ja valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen.</p> <p>Oppilas asettaa yksinkertaisia kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti.</p> <p>Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen.</p> <p>Oppilas esittää joitakin mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä kertoo luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti.</p> <p>Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin jäsenneilysti biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen.</p> <p>Oppilas esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä selittää ja perustelee luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.</p>
--	--------------	--	--	--	---	---	--

<p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa</p>	<p>S1–S5</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä.</p> <p>Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa.</p>	<p>Biologisen tutkimusvälineistön, teknologian ja tiedon käyttö</p>	<p>Oppilas osallistuu opetukseen laboratorioissa ja maastossa.</p> <p>Oppilas käyttää joitakin biologian tutkimusvälineitä ohjatuna.</p> <p>Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.</p>	<p>Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratorioissa ja maastossa ohjatusti.</p> <p>Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ohjeen mukaan.</p> <p>Oppilas hakee biologista tietoa muutamasta erilaisesta tietolähteestä.</p>	<p>Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratorioissa ja maastossa.</p> <p>Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä.</p> <p>Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä valitsee joitakin luotettavia tietolähteitä.</p>	<p>Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa.</p> <p>Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja arvioi eri biologian tutkimusvälineistön soveltuvuutta työskentelyyn.</p> <p>Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä arvioi tietolähteiden luotettavuutta ja soveltuvuutta.</p>
<p>T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi</p>	<p>S1–S4, S6</p>	<p>Oppilas oppii kokoamaan eliökoelman.</p> <p>Oppilas oppii kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.</p>	<p>Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjatusti pienen eliökoelman.</p> <p>Oppilas osallistuu kasvien kasvatukseen.</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti pienimuotoisen perinteisen tai digitaalisen kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökoelman.</p> <p>Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen ja kertoo kasvatuskokeen tulokset.</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökoelman.</p> <p>Oppilas toteuttaa kasvatuskokeen ja tekee siitä päätelmiä tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön liittyen.</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti laajahkon ja huolellisesti toteutetun perinteisen tai digitaalisen kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökoelman.</p> <p>Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kasvatuskokeen, arvioi kokeen tulosten luotettavuutta sekä selittää, miten kasvatuskoe liittyy tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön.</p>
<p>T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuksia.</p>	<p>Biologisen tutkimuksen tekeminen</p>	<p>Oppilas osallistuu biologisen tutkimuksen tekoon ja kertoo, mitä</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida laboratorioissa ja maastossa.</p> <p>Oppilas tekee pienimuotoisen</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratorioissa ja maastossa.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratorioissa ja maastossa.</p>

				tutkimuk- sessa on tehty.	biologisen tutki- muksen.	Oppilas suunnit- telee ja tekee pienimuotoisen biologisen tutki- muksen ja ra- portoi sen tu- loksia.	Oppilas suunnit- telee ja toteut- taa oman tutki- muksen itsenäi- sesti ja raportoi sen tulokset sel- keästi.
T11 kannustaa oppilasta sovel- tamaan biolo- gian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnalli- sessa keskuste- lussa ja päätök- senteossa	S6	Oppilas oppii antamaan esi- merkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyö- dyntää omassa elämässä sekä yhteiskunnalli- sessa keskuste- lussa ja päätök- senteossa.	Biologisten tietojen ja taitojen so- veltaminen arjessa	Oppilas osaa kertoa esi- merkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.	Oppilas osaa kertoa biologi- sen tiedon poh- jalta esimer- kkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat ter- veyteen ja ym- päristöön.	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä, mi- ten biologisia tietoja ja taitoja voi soveltaa omassa elä- mässä ja yhteis- kunnallisessa keskustelussa.	Oppilas osaa pohtia ja perus- tella, miten bio- logisia tietoja voi soveltaa omassa elämäs- sään sekä yhe- teiskunnalli- sessa keskuste- lussa ja päätök- senteossa.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet							
T12 innostaa oppilasta syven- tämään kiinnos- tusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristö- tietoisuutta	S1–S6	Oppilas oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Oppi- laan luonto- suhde vahvis- tuu.		<i>Ei käytetä ar- vosanan muodostumi- sen perus- teena. Oppi- lasta ohja- taan pohti- maan koke- muksiaan osana itsear- viointia.</i>			
T13 ohjata oppi- lasta tekemään eettisesti perus- teltuja valintoja	S6	Oppilas oppii te- kemään eetti- sesti perustel- tuja valintoja.		<i>Ei käytetä ar- vosanan muodostumi- sen perus- teena. Oppi- lasta ohja- taan pohti- maan koke- muksiaan osana itsear- viointia.</i>			
T14 innostaa oppilasta vai- kuttamaan ja toimimaan kes- tävän tulevai- suuden rakenta- miseksi	S6	Oppilas innos- tuu vaikutta- maan ja toimi- maan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.		<i>Ei käytetä ar- vosanan muodostumi- sen perus- teena. Oppi- lasta ohja- taan pohti- maan koke- muksiaan</i>			

				<i>osana itsearviointia.</i>			
--	--	--	--	------------------------------	--	--	--

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilaille on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevista oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

- Hyödynnetään ja tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan Luontokoulu Hailin kanssa.
- Vierailaan mahdollisuuksien mukaan Kotkan Maretariumissa.
- Tehdään retkiä lähiluontoon mahdollisuuksien mukaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

15.4.6 Maantieto

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämämaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuuden rakentamiseen.

Maantiedon opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

MAANTIETEELLINEN TIETO JA YMMÄRRYS

Tavoite: T1 Tukea oppilaan jäsenyneen karttakuvan rakentamista maapallosta.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Hän oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimityksen.

7lk

Oppilas perehtyy jäsenyneeseen karttakuvaan maailmasta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas perehtyy jäsenyneeseen karttakuvaan maailmasta.

S1-S6

L1, L4, L5

Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisten paikannimistön tunteminen

9lk

Oppilas harjoittelee jäsenyneen karttakuvan muodostamista maailmasta.

Tavoite: T2 Ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii luonnonmaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii

		tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutkii luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja vertailee luonnonmaisemia maapallolla.	Oppilas tutkii luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja vertailee luonnonmaisemia Suomessa tai muualla maapallolla.	Oppilas tutkii luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja vertailee luonnonmaisemia Suomessa tai muualla maapallolla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4, S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden tuntemus	

Tavoite: T3 Ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla.	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
	Oppilas oppii ihmismaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii kulttuurien piirteiden ja kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja maapallon eri alueilla.	
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutkii ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä tunnistaa erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää maapallon eri alueilla.	Oppilas tutkii ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä kuvailee erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla.	Oppilas tutkii ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtää erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden tuntemus	

Tavoite: T4 Kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta.

Oppilas ymmärtää luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.

7lk

Oppilas tiedostaa ihmisen ja luonnonympäristön välisiä vuorovaikutuksia sekä tutustuu luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

8lk

Oppilas kuvailee ihmisen ja luonnonympäristön välisiä vuorovaikutuksia sekä pohtii luonnonvarojen kestävää käyttöä.

S1-S6

L7

Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö

9lk

Oppilas pohtii ihmisen ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä perehtyy luonnonvarojen kestävän käytön merkitykseen.

MAANTIETEELLISET TAIDOT

Tavoite: T5 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja.

Oppilas oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä.

7lk

Oppilas kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä kykyään esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

8lk

Oppilas laajentaa maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä kykyään esittää maantieteellisiä kysymyksiä.

S1-S6

9lk

Oppilas käyttää maantieteellistä ajattelutaitoaan maantieteellisten kysymysten esittämiseen ja niihin vastaamiseen.

Tavoitteeseen liittyvä laaja-
alainen osaaminen

L1

Arvioinnin kohteet oppiai-
neessa

Maantieteellinen ajattelutaito

Tavoite: T6 Ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä.

Oppilas oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan suuntia ja mitaamaan etäisyyksiä.

7Ik

Oppilas kehittää tilatajuaan sekä ymmärrystään symboleista, mittasuhteista, suunnista ja etäisyyksistä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-
alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiai-
neessa

8Ik

Oppilas syventää tilatajuaan sekä ymmärrystään symboleista, mittasuhteista, suunnista ja etäisyyksistä.

S1-S6

L4, L5

Tilatajun kehittyminen

9Ik

Oppilas syventää tilatajuaan sekä ymmärrystään symboleista, mittasuhteista, suunnista ja etäisyyksistä.

Tavoite: T7 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geome-
diataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita
malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii geome-diataitoja.

Oppilas oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

7Ik

8Ik

9Ik

Oppilas tutustuu arkielämän geomedioihin kuten karttoihin ja malleihin maantieteellisistä ilmiöistä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Oppilas kehittää arkielämän geomediataitoja sekä lukee, tulkitsee ja/ tai laatii karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

S1-S6

L5, L6

Geomediataidot

Oppilas harjaantuu arkielämän geomediataidoissa sekä lukee, tulkitsee ja laatii karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä.

Tavoite: T8 Ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja.

7Ik

Oppilas harjoittelee maantieteellisiä tutkimustaitojaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

Oppilas kehittää maantieteellisiä tutkimustaitojaan.

S1-S6

L1

Maantieteelliset tutkimustaidot

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja.

9Ik

Oppilas kehittää ja käyttää hyväksi maantieteellisiä tutkimustaitojaan.

Tavoite: T9 Harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.

7Ik

8Ik

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä.

Oppilas oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.

9Ik

Oppilas havainnoi ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä seuraa ajankohtaisia tapahtumia maailmassa.

Oppilas havainnoi ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä seuraa ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössään ja Suomessa tai koko maailmassa.

Oppilas havainnoi ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä selittää ajankohtaisten tapahtumien taustoja omassa lähiympäristössään ja Suomessa tai koko maailmassa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen

Tavoite: T10 Tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja ja refleктоimaan omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä. Hän oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.

7Ik

8Ik

9Ik

Oppilas kehittää vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitojaan sekä esittää maantieteellistä tietoa.

Oppilas syventää vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitojaan sekä esittää perusteltuja mielipiteitä maantieteellisistä asioista.

Oppilas syventää vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitojaan sekä esittää perusteltuja mielipiteitä maantieteellisistä asioista ja suhtautuu rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ryhmässä työskentelyn, maantieteellisen tiedon esittämisen ja argumentoinnin taidot

Tavoite: T11 Ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla.

7lk	8lk	9lk
Oppilas vaalii luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta.	Oppilas vaalii luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa osallistumisen ja vaikuttamisen taitojaan.	Oppilas vaalii luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa osallistumisen ja vaikuttamisen taitojaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Osallistumis- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen eri aluetasoilla.	

MAANTIEDON ASENNE-JA ARVOTAVOITTEET

Tavoite: T12 Tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

7lk	8lk	9lk
Oppilas kasvaa aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.	Oppilas kasvaa aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi, joka osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella.	Oppilas ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja antaa esimerkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>	

Tavoite: T13 Ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

7lk

Oppilas arvostaa luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta kaikkialla maailmassa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas arvostaa alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

S1-S6

L3, L7

Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

9lk

Oppilas arvostaa alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. *Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursiivilla.*

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geome dian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

7. Luokka

- maapallo, maanosat, valtameret
- ilmansuunnat, jana- ja suhdemittakaava, sijainninmääritys
- maastossa liikkuminen kartan avulla
- keskeisten kohteiden sijainti ja nimistö
- yksinkertaisten karttojen ja diagrammien laadinta

8. Luokka

- Euroopan karttakuva ja paikannimistö

9. Luokka

- Suomen keskeistä paikannimistöä
- karttamerkit
- paikkatiedon perusteet

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

7. Luokka

- ajankohtaisten uutisten seuraaminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien kunnioitus

8. Luokka

- Eurooppaan liittyvät uutiset ja niiden sijoittaminen kartalle

9. Luokka

- ajankohtaisten uutisten seuraaminen ja niiden sijoittaminen kartalle
- pääpaino Suomen tapahtumissa

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

7. Luokka

- maan planetaarisuus, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelu
- maapallon kehät
- maapallon sisäiset- ja ulkoiset tapahtumat
- maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

8. Luokka

- Ilmasto-, lämpö- ja kasvillisuusvyöhykkeet Euroopassa

9. Luokka

- kivilajien synty
- jääkauden jäljet Suomessa
- ilmasto ja sää Suomessa

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

7. Luokka

8. Luokka

9. Luokka

- Suomen maisema-alueet
- oman kotiseudun erityispiirteiden tarkastelu

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

7. Luokka

- ihmisten ja kulttuurien sijoittuminen maapallolla
- ympäristön vaikutus elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan

8. Luokka

- Eurooppalaisiin kulttuureihin tutustuminen
- Euroopan ihmisten elämään ja asumiseen sekä elinkeinoihin tutustuminen
- ihmisen toiminnan vaikutus ympäristöön
- ihmisoikeudet ja hyvän elämisen edellytysten pohdintaa

9. Luokka

- Suomen ihmisten elämään ja asumiseen sekä elinkeinoihin tutustuminen
- Suomen väestö
- ihmisen toiminnan vaikutus ympäristöön ja aluesuunnittelu

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

7. Luokka

8. Luokka

- kestävä elämäntapa
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- Euroopan luonnonvarat ja energian tuotanto
- ilmastonmuutos Euroopan näkökulmasta

9. Luokka

- luonnonvarojen kestävä käyttö
- ilmastonmuutos
- Itämeren suojelu
- biotalouden mahdollisuudet Suomessa
- tuotteiden elinkaari
- toimiminen vastuullisena kansalaisena ja omat kulutusvalinnat

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin, kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon.

Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt maantiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on maantiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan maantiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy maantiedon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päätövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella maantiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Maantiedon päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys							
T1 tukea oppilaan jäsenyneen karttakuvan rakentamista maapallosta	S1–S6	Oppilas oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Hän oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimityksen.	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisten paikannimistön tunteminen	Oppilas osaa kertoa maanosan ja valtion eron. Oppilas nimeää kartalta valtameret ja maanosat.	Oppilas osaa nimetä joitakin kaupunkeja ja keskeisimpiä kohteita Suomesta sekä valtioita Euroopasta ja muualta maailmasta sekä tietää nimeämiensä kohteiden ja valtioiden sijainnin.	Oppilas osaa maapallon karttakuvan peruspiirteet, kuten vuoris-toja, niemi-maita, salmia ja merialueita, sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimityksen.	Oppilas osaa käyttää karttakuvan peruspiirteitä tarkoituksenmukaisesti, kuten soveltaa kohteiden sijaintia ja nimitystä maantieteellisten ilmiöiden kuvailussa ja selittämisessä.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja	S1–S4, S6	Oppilas oppii luonnonmaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden tuntemus	Oppilas osaa antaa esimerkkejä maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä.	Oppilas osaa kertoa maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä esimerkkien avulla.	Oppilas osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä esimerkkien avulla.	Oppilas ymmärtää Maan planetaarisuuden sekä osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä ja

<p>muualla maapallolla</p>		<p>Suomessa ja muualla maapallolla.</p>		<p>Oppilas nimeää erilaisia luonnonmajeimia.</p>	<p>Oppilas nimeää lämpövyöhykkeet. Oppilas nimeää ja antaa esimerkkejä joistakin ilmasto- ja kasvillisuusalueista. Oppilas tunnistaa ja kuvailee luonnonmajeimia Suomessa ja maapallolla.</p>	<p>Oppilas nimeää ja sijoittaa kartalle keskeisimmät maapallon ilmasto- ja kasvillisuusalueet ja kertoo joitakin niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas antaa esimerkkejä luonnonmajeimien syntyyn vaikuttaneista tekijöistä Suomessa ja maapallolla.</p>	<p>kertoa miten ne vaikuttavat ihmisen toimintaan. Oppilas osaa vertailla maapallon keskeisimpiä ilmasto- ja kasvillisuusalueita ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas selittää luonnonmajeimien syntyyn vaikuttaneita tekijöitä Suomessa ja maapallolla.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta tutkiimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimajeimia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii ihmismaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii kulttuurien piirteiden ja kulttuurimajeimien vaihtelua Suomessa ja maapallon eri alueilla.</p>	<p>Ihmismaantieteellisten ilmiöiden tuntemus</p>	<p>Oppilas osaa nimetä joitakin ihmismaantieteellisiä ilmiöitä, kuten väestö, elinkeinot, liikennemuodot ja matkailu Suomessa ja muualla maailmassa.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä ja antaa esimerkkejä ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas nimeää joitakin tekijöitä, jotka vaikuttavat kulttuurien piirteisiin. Oppilas kuvailee erilaisia kulttuurimajeimia.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas kertoo, millaiset tekijät vaikuttavat kulttuurien piirteisiin eri alueilla. Oppilas vertailee kulttuurimajeimia eri alueilla.</p>	<p>Oppilas osaa selittää erilaisista ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa ja perustella syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. Oppilas kuvailee kulttuurien piirteiden vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas selittää, mitkä tekijät vaikuttavat kulttuurimajeimien syntyyn Suomessa ja muualla maailmassa.</p>
<p>T4 kannustaa oppilasta pohdittamaan ihmisen toiminnan</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä</p>	<p>Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaiku-</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla, miten luonnonympäristö vaikuttaa</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, miten luonnonympäristö vaikuttaa</p>	<p>Oppilas osaa selittää, miten luonnonympäristö vaikuttaa</p>

ja luonnonympäristön välistä vuorovai- kutusta sekä ymmärtä- mään luon- nonvarojen kestävän käy- tön merkitys		vuorovaiku- tusta. Oppilas ym- märtää luon- nonvarojen kestävän käy- tön merkityk- sen.	tuksen ym- märtäminen sekä luonnon- varojen kes- tävä käyttö	toimintaan, kuten elinkei- noihin. Oppilas ni- meää erilaisia luonnonva- roja.	ihmisen toi- mintaan. Oppilas luokit- telee luonnon- varoja niiden kestävyyden näkökulmasta.	ihmisen toi- mintaan Suo- messä ja eri puolilla maa- palloa. Oppilas ker- too, miksi luonnonvaro- jen kestävä käyttö on tär- keää.	ihmisen toi- mintaan ja ni- meää alueelli- sia esimerke- jä niistä. Oppilas perus- telee, miten ihmisen toi- minta aiheut- taa erilaisia ympäristöon- gelmia. Oppilas osaa selittää luon- nonvarojen kestävän käytön ja ym- päristöongel- mien suhteita ja perustella luonnonvarjo- jen kestävä käytön merki- tyksen.
---	--	--	--	--	--	--	--

Maantieteelliset taidot

T5 ohjata op- pilasta kehiti- tämään maan- tieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maan- tieteellisiä ky- symyksiä	S1–S6	Oppilas oppii maantieteelli- siä ajattelutai- toja. Oppilas oppii esittämään maantieteelli- siä kysymyk- siä.	Maantieteelli- nen ajattelu- taito	Oppilas osaa kertoa keskei- sten maantie- teen peruskäsi- teiden merki- tyksen. Oppilas kuvai- lee aluetta kartoista tai kuvista.	Oppilas osaa määrittellä maantieteelli- siä peruskäsi- teitä. Oppilas tunnis- taa eri aluetta- soja, kuten oma lähiympä- ristö, kunta, Suomi, Eu- rooppa ja koko maailma. Oppilas kuvai- lee aluetta kartoista tai kuvista. Oppilas muo- dostaa tarkas- teltavaan aihe- piiriin liittyviä yksinkertaisia maantieteelli- siä kysymyk- siä.	Oppilas osaa kuvaila ilmi- öitä käyttäen maantieteen peruskäsi- teitä. Oppilas kuvai- lee alueiden välisiä eroja joillakin alue- tasoilla. Oppilas esittää maantieteelli- siä kysymyksiä ja pohtii vas- tauksia niihin.	Oppilas osaa selittää ilmi- öitä käyttä- mällä tarkoi- tustenmukai- sti maantie- teellisiä käsi- teitä. Oppilas vertai- lee maantie- teellisiä ilmi- öitä eri aluetta- soilla ja selit- tää syitä aluei- den välisiin eroihin. Oppilas esittää perusteltuja maantieteelli- siä kysymyksiä ja vastauksia niihin.
---	-------	---	--	--	---	--	--

<p>T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mitasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan suuntia ja mittaamaan etäisyyksiä.</p>	<p>Tilatajun kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa ilmansuunnat.</p> <p>Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin kartta-merkkejä.</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista kohteen sijainnin ilmansuuntien avulla.</p> <p>Oppilas tunnistaa ja nimeää karttamerkkejä.</p> <p>Oppilas mittaa janamittakaavan avulla etäisyyksiä.</p>	<p>Oppilas osaa suunnata maastokartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.</p> <p>Oppilas mittaa suhdelukumitakaavan avulla etäisyyksiä kartalla.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti eri karttatyyppisiä sekä ilma- ja satelliittikuvia.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta harjaanuttamaan arkielämän geome-diataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii geome-diataitoja.</p> <p>Oppilas oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä</p>	<p>Geome-diataidot</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisia asioita kartoilta, diagrammeista ja kuvista.</p>	<p>Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja sekä karttapalveluja maantieteellisistä ilmiöistä.</p> <p>Oppilas laatii yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja.</p>	<p>Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geome-diaa maantieteellisistä ilmiöistä.</p> <p>Oppilas laatii karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä laatimistaan kartoista, diagrammeista, muusta geome-dia-aineis-tosta sekä muista maantieteellisistä malleista.</p>
<p>T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja.</p>	<p>Maantieteelliset tutkimustaidot</p>	<p>Oppilas osallistuu pienimuotoisen tutkimuksen toteutukseen ja osaa kertoa, mitä tutkimuksessa on tehty.</p>	<p>Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen.</p> <p>Oppilas osaa valita sopivan tutkimustulosten esittämiseen.</p>	<p>Oppilas osaa toteuttaa maantieteellisen tutkimuksen.</p> <p>Oppilas havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustuloksia maantieteelle ominaisella tavalla.</p>	<p>Oppilas osaa toteuttaa rakenteeltaan selkeän maantieteellisen tutkimuksen.</p> <p>Oppilas havainnollistaa ja esittää tuloksiaan monipuolisesti geomedian avulla ja liittyy tutkimukset osaksi maantieteellisiä ilmiöitä.</p>
<p>T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoita</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastomuutosta ja</p>	<p>Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen</p>	<p>Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ohjatusti.</p>	<p>Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin itsenäisesti ohjeen mukaan.</p> <p>Oppilas osaa havainnoida</p>	<p>Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havainnot opettajan ohjaamana käsiteltävään ilmiöön.</p>	<p>Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havainnot käsiteltävään ilmiöön.</p>

<p>oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa</p>		<p>luonnon monimuotoisuuden heikkene- mistä.</p> <p>Oppilas oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.</p>		<p>Oppilas osaa tunnistaa ympäristön muutoksia.</p>	<p>ympäristön muutoksia, kuten ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä Suomessa ja muualla maailmassa, ja antaa esimerkkejä näistä.</p> <p>Oppilas seuraa maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ympäristön muutoksista ja nimeää syitä keskeisiin ympäristön muutoksiin.</p> <p>Oppilas seuraa maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia ja selittää joidenkin tapahtumien taustoja.</p>	<p>Oppilas osaa selittää syitä ympäristön muutosten taustalla.</p> <p>Oppilas arvioi kriittisesti seuraamiensa maantieteellisten tapahtumien vaikutuksia omassa lähiympäristössä, Suomessa tai koko maailmassa.</p>
<p>T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmäytaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii vuorovaikutus- ja ryhmäytaitoja ja refleктоimaan omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä. Hän oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.</p>	<p>Ryhmässä työskentelyn, maantieteellisen tiedon esittämisen ja argumentoinnin taidot</p>	<p>Oppilas osaa toimia ohjautusti osana ryhmää.</p> <p>Oppilas erottaa toisistaan maantieteellisen tiedon ja mielipiteen.</p>	<p>Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä.</p> <p>Oppilas esittää maantieteellistä tietoa omin sanoin.</p> <p>Oppilas kuuntelee toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään maantieteellisistä asioista.</p>	<p>Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmän jäsenenä.</p> <p>Oppilas esittää maantieteellistä tietoa oppiaineelle ominaisella tavalla.</p> <p>Oppilas esittää perusteluja omille näkemyksilleen maantieteellisistä asioista.</p>	<p>Oppilas osaa toimia kannustavana ryhmän jäsenenä.</p> <p>Oppilas perustelee esittämänsä maantieteellistä tietoa.</p> <p>Oppilas perustelee maantieteellisen tiedon pohjalta johdonmukaisesti omia näkemyksiään maantieteellisistä asioista.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla.</p>	<p>Osallistumis- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen eri aluetasoilla.</p>	<p>Oppilas osallistuu ohjautusti lähiympäristön vaalimiseen, kuten viihtyvyyden tai turvallisuuden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.</p>	<p>Oppilas osallistuu lähiympäristön vaalimiseen.</p> <p>Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.</p>	<p>Oppilas osaa ohjautusti suunnitella ja osallistuu lähiympäristön vaalimiseen.</p> <p>Oppilas selittää, miten voi osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.</p>	<p>Oppilas osaa suunnitella keinoja lähiympäristön vaalimiseen ja toteuttaa niistä jonkin.</p> <p>Oppilas vertailee ja arvioi eri osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.</p>

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet							
T12 tukea oppilasta kasvatamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1–S6	Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1–S6	Oppilas oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisyyttä lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämisaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

15.4.7 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositoldistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

MERKITYS, ARVOT JA ASEENTEET

Tavoite: T1 kannustaa ja innostaa fysiikan opiskeluun		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
7lk	8lk	9lk
T1 Oppilas innostuu fysiikan opiskelusta.	T1 Oppilas innostuu fysiikan opiskelusta.	T1 Oppilas innostuu fysiikan opiskelusta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1	
Arvioinnin kohteet opiaineessa	Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	

Tavoite: T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi omaa fysiikan osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen ja työskentelee pitkäjänteisesti.

7lk

T2 Oppilas asettaa itselleen tavoitteita sekä työskentelee huolellisesti niiden eteen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

T2 Oppilas asettaa itselleen tavoitteita sekä työskentelee pitkäjänteisesti. Oppilas harjoittelee kuvaamaan omaa osaamistaan.

S1-S6

L1, L6

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.

9lk

T2 Oppilas tunnistaa omaa fysiikan osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelee pitkäjänteisesti.

Tavoite: T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

7lk

T3 Oppilas ymmärtää valon ja äänen ominaisuuksien merkityksiä omassa elämässään.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

8lk

T3 Oppilas ymmärtää lämpöilmiöiden sekä sähkömagneettisen säteilyn ja hiukkassäteilyn merkitystä omassa elinympäristössään.

S1-S6

L6, L7

9lk

T3 Oppilas ymmärtää sähköön ja magneettisuuteen sekä vuorovaikutuksiin ja voimiin liittyviä merkityksiä omassa elämässään, elinympäristössään ja yhteiskunnassa.

Arvioinnin kohteet
oppiaineessa

Fysiikan merkityksen arvioiminen
7. lk: Fysiikkaan liittyvien ilmiöiden tunnistaminen.
8. lk: Omassa elinympäristössä tapahtuvien fysiikan ilmiöiden ymmärtäminen.
9. lk: Fysiikan ilmiöiden merkitys omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja jatko-opinnoissa.

Tavoite: T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää fysiikan merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.

7lk

T4 Oppilas pohtii arjen valintoja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

8lk

T4 Oppilas arvioi omia valintojaan energian kestävän käytön kannalta.

9lk

T4 Oppilas ymmärtää sähköenergian merkitystä nyky-yhteiskunnassa sekä siihen liittyvän osaamisen merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Hän pohtii ja arvioi omia valintojaan ja niiden vaikutusta sähkön ja energiavarojen kestävän käytön kannalta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L3,L7

Arvioinnin kohteet
oppiaineessa

Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta

TUTKIMISEN TAIDOT

Tavoite: T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.

7lk

8lk

9lk

T5 Oppilas muodostaa kysymyksiä tarkastelevasta ilmiöstä.	T5 Oppilas muodostaa kysymyksiä kulloinkin tarkastelevasta ilmiöstä ja kehittää tutkimustaitojaan kysymysten perusteella.	T5 Oppilas muodostaa kysymyksiä sekä kehittää niitä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu 7. lk: Ennusteen tekeminen oppilastöissä. 8. lk: Ilmiöihin liittyvien kysymysten muodostaminen tutkimusten suunnittelussa. 9. lk: Ilmiöihin liittyvien kysymysten muodostaminen tutkimusten suunnittelussa.	

Tavoite: T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.
		Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.
7lk	8lk	9lk
T6 Oppilas toteuttaa ohjeen mukaisia kokeellisia tutkimuksia ryhmässä turvallisesti ja johdonmukaisesti.	T6 Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.	T6 Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti, huolellisesti ja johdonmukaisesti yhteistyössä muiden kanssa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen 7. lk: Ohjeiden mukainen turvallinen työskentely. 8. lk: Työohjeen mukainen turvallinen työskentely itsenäisesti ja ryhmässä. 9. lk: Tutkimuksen suunnittelu ja toteutus turvallisesti itsenäisesti ja ryhmässä.	

Tavoite: T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.

7Ik

T7 Oppilas tekee mittauksia ja havaintoja sekä kirjaa ja esittää saamiensa tutkimusten tuloksia.

8Ik

T7 Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää omien tutkimustensa tuloksia.

9Ik

T7 Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioi niitä ja koko tutkimusprosessia

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi
7. Ik: Mittausten ja havaintojen tekeminen ja kirjaaminen.
8. Ik: Mittaustulosten käsittely ja tulkitseminen.
9. Ik: Tutkimustulosten arviointi.

Tavoite: T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Hän kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.

7Ik

T8 Oppilas perehtyy valoon ja ääneen liittyvien yksinkertaisten sovellusten toimintaperiaatteisiin ja niiden merkitykseen.

8Ik

T8 Oppilas ymmärtää joitakin lämpöön ja säteilyyn liittyvien teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja niiden merkityksen.

9Ik

T8 Oppilas ymmärtää joitakin sähköön ja mekaniikkaan liittyvien sovellusten toimintaperiaatteita ja merkityksiä sekä osallistuu yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa (esim. oppimiskokonaisuuksissa).

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa 7. lk: Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteet. 8. lk: Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteet ja merkitys. 9. lk: Yksinkertaisten laitteiden toimintaperiaatteet ja merkitys. Osallistuminen teknologisessa ratkaisussa.

Tavoite: T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.

7lk

T9 Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimuksissaan.

8lk

T9 Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mittaustulosten hankkimiseen ja esittämiseen. Hän pohtii ilmiöitä niitä havainnollistavien simulaatioiden avulla.

9lk

T9 Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mittaustulosten hankkimiseen ja esittämiseen. Hän syventää tietojaan ilmiöitä havainnollistavien simulaatioiden avulla.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö

FYSIIKAN TIEDOT JA NIIDEN KÄYTTÄMINEN

Tavoite: T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.

7lk	8lk	9lk
T10 Oppilas harjoittelee käyttämään fysiikan käsitteitä selittäessään valoon ja ääneen liittyviä ilmiöitä.	T10 Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti selittäessään lämpö- ja säteilyilmiöitä sekä poh-tiessaan ilmiöiden välisiä suhteita.	T10 Oppilas käyttää käsitteitä täsmällisesti kuvaillessaan sähköön ja liikkeeseen liittyviä käsite-rakenteitaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisäl-löt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1	
Arvioinnin kohteet oppiai-neessa	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen 7. lk: Mittauksiin liittyvät suureet ja yksiköt. 8. lk: Käsitteiden selittäminen, suureet ja yksiköt sekä niiden tunnuksat. 9. lk: Käsitteiden selittäminen ja täsmällinen käyttö, suureet ja yksiköt sekä niiden tunnuksat. Suureyhtälöt.	

Tavoite: T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen ta-voitteet	
	Oppilas käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tar-kastelussa.	
7lk	8lk	9lk
T11 Oppilas käyttää joitakin malleja selit-täessään valoon ja ää-neen liittyviä ilmiöitä.	T11 Oppilas käyttää erilaisia malleja läm-pöilmiöiden kuvaamisessa ja selittä-misessä.	T11 Oppilas käyttää erilaisia malleja liikeilmiöi-den kuvaamisessa sekä kytkentäkaavioita mal-lina kuvatessaan ja selittäessään virtapiirin ilmi-öitä. Oppilas tekee ennusteita virtapiirin toimin-nasta kytkentäkaavion avulla.
Tavoitteeseen liitty-vät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaami-nen	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Mallien käyttäminen 7lk: Mallien piirtäminen ilmiöiden selittämisessä 8lk: Erilaisten mallien käyttö ilmiöiden selittämisessä 9lk: Erilaisten mallien käyttö ilmiöiden kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusta-misessa.	

Tavoite: T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

7lk

T12 Oppilas perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

T12 Oppilas harjoittelee käyttämään eri tietolähteitä sekä perustelemaan erilaisia näkemyksiään fysiikalle ominaisella tavalla.

S1-S6

L2, L4

Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen
7lk: Tiedonhakeminen
8lk: Tiedon luotettavuuden arviointi
9lk: Tiedon käyttö näkemysten perustelemisessä

9lk

T12 Oppilas käyttää eri tietolähteitä sekä perustelee erilaisia näkemyksiään fysiikalle ominaisella tavalla.

Tavoite: T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

7lk

T13 Oppilas harjoittelee hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

8lk

T13 Oppilas tuntee tapoja, joilla luonnontieteellinen tieto on kehittynyt (tutustumalla esimerkiksi tieteen historiaan ja tiedon kehittymiseen) sekä tietää tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

9lk

T13 Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamistavan hahmottaminen 7lk: Luonnontieteellisen tutkimuksen vaiheet 9lk: Luonnontieteelliset tavat tuottaa tietoa.

Tavoite: T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintojaan varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintojaan varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä.
7lk	8lk	9lk
ei tavoitteena	T14 Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset jatko-opintovalmiudet lämmöstä.	T14 Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset jatko-opintovalmiudet vuorovaikutuksesta, liikkeestä ja sähköstä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S5,S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	

Tavoite: T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.
7lk	8lk	9lk
T15 Oppilas käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan apunaan esim. monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.	T15 Oppilas käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan apunaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tutustuu fysiikan soveltamiseen josakin tilanteessa kuten luonnossa,	T15 Oppilas soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tutustuu fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa,

	elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisössä.	elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisössä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.</i>	

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursiivilla.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

7. Luokka

- ongelman tai ilmiön pohtimista
- suunnittelua
- koejärjestelyjen rakentamista
- havainnointia ja mittaamista
- tulosten koontia ja käsittelyä
- tulosten arviointia ja esittämistä
- tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen tutkimuksen eri vaiheissa

8. Luokka

- ohjeistettuja ja avoimia tutkimuksia
- ongelman tai ilmiön pohtimista
- suunnittelua
- koejärjestelyjen rakentamista
- havainnointia ja mittaamista
- tulosten koontia ja käsittelyä
- tulosten arviointia ja esittämistä
- tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen tutkimuksen eri vaiheissa

9. Luokka

- ongelman tai ilmiön pohtimista
- suunnittelua
- koejärjestelyjen rakentamista
- havainnointia ja mittaamista
- tulosten koontia ja käsittelyä

- tulosten arviointia ja esittämistä
- tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen tutkimuksen eri vaiheissa

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

7. Luokka

- aaltoliike
- ääni
- valo
- säteily ilmiöinä sekä niihin liittyviin sovelluksiin

8. Luokka

- sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajit
- lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla
- olomuodon muutokset ilmiöinä sekä niiden vaikutus luonnossa ja arkipäivän toiminnoissa

9. Luokka

- paine arkipäivän ilmiöissä: ilmanpaine ja hydrostaattinen paine
- tiheyden käsitteeseen tutustutaan kokeellisuuden kautta
- tiheyden yhteys nosteeseen

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

7. Luokka

- fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista
- fysiikka yhteiskunnassa: yhteiskunnan toiminta ja kehittyminen, merkitys elintasolle ja hyvinvoinnille sekä fysiikan sovellukset
- tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista

8. Luokka

- energiantuotanto ja kestävä energiavarojen käyttö
- lämpölaajeneminen ilmiöinä ja sen vaikutukset elinympäristössä
- lämmön siirtymistavat sekä niiden käytännön elämässä
- säteilyn synty, käyttö, vaikutukset ja säteilyltä suojautuminen
- erilaiset koulutuspolut ja ammatit, joissa tarvitaan fysiikan osaamista

9. Luokka

- fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista
- pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä
- erilaiset koulutuspolut ja ammatit, joissa tarvitaan fysiikan osaamista

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

7. Luokka

- *fysiikan luonne tieteenä*
- *energian säilymisen periaate*
- *maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet*
- *tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen*

8. Luokka

- *fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet*
- *lämmön yhteys energian varastoitumiseen ja siirtymiseen*
- *tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen*

9. Luokka

- *fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet*
- *sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen*

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

7. Luokka

8. Luokka

9. Luokka

- *erilaisiin vuorovaikutukset ja kappaleiden liiketilat*
- *kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen*
- *liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti*
- *mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan*

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

7. Luokka

8. Luokka

9. Luokka

- *virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia*
- *sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen*
- *sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan*

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä

hierarkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakuja, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt fysiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on fysiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan fysiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy fysiikan päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella fysiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjainten kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päätösarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Fysiikan päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1–S6	Oppilas kokee fysiikan opiskelun mielekkääksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan,	S1–S6	Oppilas arvioi omaa fysiikan osaamistaan, asettaa tavoitteita		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan</i>			

asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti		omalle työskentelylleen ja työskentelee pitkäjänteisesti.		<i>kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas ymmärtää fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.	Fysiikan merkityksen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen fysiikkaan sekä fysiikan osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan fysiikan tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1–S6	Oppilas ymmärtää fysiikan merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista valinnoistaan, joilla on merkitystä energiavarojen kestävän käytön kannalta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa fysiikkaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.	Oppilas perustellee esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa selittää kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tutkimisen taidot							
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja	S1–S6	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.	Kysymysten muodostamisen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joihin liittyen voidaan kehittää tutkimuskysymyksiä.	Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan ke-	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä.

muun toiminnan lähtökohdiksi					hittää tutkimusten lähtökohdiksi.		Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S6	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuuskäytökohdat huomioon ottaen ja pystyy kertomaan havainnoista.	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjatusti. Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti ja tekee havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havaintoja ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa.
T7 ohjata oppilaita käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.	Tutkimusten tulosten käsitteleminen, esittäminen ja arviointi	Oppilas kuvailee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa, esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimusten tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimusten tuloksia fysiikalle ominaisella tavalla sekä perustelee tehtyjä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatuun aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä tuloksia että tutkimusprosessia.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknolo-	S1–S6	Oppilas ymmärtää teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Hän kehittää ja soveltaa yksinkertaisia tek-	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu fysiikkaa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan soveltamisesta teknologiassa ja kuvailla näiden käyttöä.	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavia teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita.	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavia teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita ja perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle.

gisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa		nologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.			Oppilas osallistuu teknologisen ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.	Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen fyysikkäa soveltavan teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.	Oppilas toimii teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti yhteistyössä muiden kanssa.
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mitaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1–S6	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen. Oppilas tutustuu johonkin oppimista tukevaan simulaatioon.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen ja esittämiseen ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa välineitä tai sovelluksia tiedon ja mitaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja mitaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta. Oppilas osaa tehdä yleistyksiä simulaation avulla.

Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S6	Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen joitakin fysiikan käsitteitä.	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä.	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet käsitteelliseksi.
--	-------	---	------------------------------------	---	--	--	--

<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämässä sekä ennusteiden tekemisessä</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tarkastelussa.</p>	<p>Mallien käyttäminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ilmiöiden kuvaamisesta käytetyistä malleista.</p>	<p>Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen.</p>	<p>Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa selittää, miten malli on muodostettu mittaustuloksista. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen.</p>	<p>Oppilas käyttää malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa muodostaa mittaustuloksista yksinkertaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen sekä mallin rajoituksia tai puutteita.</p>
<p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.</p>	<p>Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjautusti.</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä fysiikalle ominaisella tavalla.</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla.</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa</p>	<p>S1, S4</p>	<p>Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p>	<p>Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamistavan hahmottaminen</p>	<p>Oppilas tunnistaa kokeellisuuden fysiikan tapana tuottaa luonnontieteellistä tietoa.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteellisen tiedon kehitymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p>	<p>Oppilas osaa selittää perustelun fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustelun tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p>
<p>T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksen</p>	<p>S5, S6</p>	<p>Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä</p>	<p>Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin vuorovaikutukseen ja liikkeeseen sekä sähköön liittyviä käsitteitä, ilmiöitä ja suureita tutuissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköä käsitteitä, olioita,</p>	<p>Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominai-</p>	<p>Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia,</p>

sesta ja liik- keestä sekä säh- köstä		sekä säh- köstä.			ilmiöitä, omi- naisuuksia, suureita, mal- leja ja lakeja tutuissa tilan- teissa.	suuksia, suu- reita, malleja ja lakeja tu- tuissa tilan- teissa.	suureita, mal- leja ja lakeja tu- tuissa ja sovel- tavissa tilan- teissa.
T15 ohjata oppi- lasta sovelta- maan fysiikan tietojaan ja tai- tojaan monialai- sissa oppimisko- konaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilan- teissa, kuten luonnossa, elin- keinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	Oppilas sovel- taa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.		<i>Ei käytetä arvosa- nan muodostami- sen perusteena. Arvioitava osaa- minen sisältyy muiden tavoittei- den osaamisen kuvauksiin.</i>			

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

15.4.8 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestävästä tulevaisuudesta.

rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämässä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositoldistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoite: T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kokee kemian opiskelun mielekkääksi.

7lk

8lk

9lk

T1 Oppilas innostuu kemian opiskelusta.

T1 Oppilas innostuu kemian opiskelusta.

T1 Oppilas innostuu kemian opiskelusta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.

Tavoite: T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas arvioi omaa kemian osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelee pitkäjänteisesti.

7lk

Oppilas asettaa itselleen tavoitteita sekä työskentelee huolellisesti niiden eteen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas asettaa itselleen tavoitteita sekä työskentelee pitkäjänteisesti. Oppilas harjoittelee kuvaamaan omaa osaamistaan.

S1-S6

L1,L6

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.

9lk

Oppilas tunnistaa omaa kemian osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelee pitkäjänteisesti.

Tavoite: T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

7lk

Oppilas ymmärtää aineiden, materiaalien ja niiden ominaisuuksien merkitystä omassa elämässään.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

8lk

Oppilas ymmärtää alkuaineiden ja niistä muodostuvien yhdisteiden ominaisuuksien merkitystä omassa elinympäristössään ja yhteiskunnassa.

S1-S6

L6,L7

9lk

Oppilas ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmasta (esimerkiksi biopoltoaineet, uudet materiaalit).

Arvioinnin kohteet
oppiaineessa

Kemian merkityksen arvioiminen

Tavoite: T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas ymmärtää kemian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioi omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

7lk

T4 Oppilas tutustuu luonnonvarojen kestävään käyttöön.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet
oppiaineessa

8lk

T4 Oppilas pohtii omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön kannalta.

S1-S6

L3,L7

Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta

9lk

T4 Oppilas käyttää kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioi omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Tutkimisen taidot

Tavoite: T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.

7lk

T5 Oppilas muodostaa kysymyksiä tarkastelevasta ilmiöstä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

8lk

T5 Oppilas muodostaa kysymyksiä kulloinkin tarkastelevasta ilmiöstä ja kehittää tutkimustaitojaan kysymysten perusteella.

S1-S6

9lk

T5 Oppilas muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi.

Tavoitteeseen liit-
tyvä laaja-alainen
osaaminen

L1,L7

Arvioinnin kohteet
oppiaineessa

Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu

Tavoite: T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.

7lk

T6 Oppilas toteuttaa ohjeenmukaisia kokeellisia tutkimuksia työparin kanssa turvallisesti ja johdonmukaisesti.

8lk

T6 Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.

9lk

T6 Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti, huolellisesti ja johdonmukaisesti yhteistyössä muiden kanssa.

Tavoitteeseen liittyvät sisäl-
löt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-
alainen osaaminen

L2,L5

Arvioinnin kohteet oppiai-
neessa

Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen

Tavoite: T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.

7lk

T7 Oppilas esittelee omien tutki-
mustensa tuloksia ja havaintoja

8lk

T7 Oppilas käsittelee, tul-
kitsee ja esittää omien

9lk

T7 Oppilas käsittelee, tulkitsee
ja esittää omien tutkimustensa

sekä harjoittelee tekemään niistä johtopäätöksiä.	tutkimustensa tuloksia ja johtopäätöksiä.	tuloksia sekä arvioi niitä ja koko tutkimusprosessia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2,L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	

Tavoite: T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää kemian soveltamista teknologiassa.

Oppilas kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.

7Ik

T8 Oppilas tutustuu kemian teknologisiin sovelluksiin (esim. kodin kemikaalit).

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

T8 Oppilas perehtyy aineiden ja niistä muodostuvien yhdisteiden teknologisten sovellusten toimintaperiaatteisiin ja merkitykseen (esimerkiksi pikakylmäpakkaus).

S1-S6

L2. L3, L5

Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa

9Ik

T8 Oppilas tutustuu kemian soveltamiseen teknologiassa sekä osallistuu kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa (esim. muovin ja saippuan valmistus).

Tavoite: T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet:

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.

7lk

T9 Oppilas hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten eri vaiheissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

T9 Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mittaustulosten hankkimiseen ja esittämiseen. Hän pohtii aineiden rakenteita ja reaktioita niitä havainnollistavien simulaatioiden avulla.

S1-S6

L5

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö

9lk

T9 Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Hän syventää oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla.

Kemian tiedot ja niiden käyttäminen

Tavoite: T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää kemian käsitteitä täsmällisesti ja hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.

7lk

T10 Oppilas harjoittelee kemian merkkikieltä ja käsitteitä (atomi, molekyyli, yhdiste, seos). Hän käyttää näitä selittäessään aineen rakenteeseen ja ominaisuuksiin liittyviä asioita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

8lk

T10 Oppilas käyttää kemian merkkikieltä ja käsitteitä (ioniyhdiste, molekyyliyhdiste). Hän harjoittelee tulkitsemaan ja tuottamaan yksinkertaisia reaktioyhtälöitä.

S1-S6

L1

9lk

T10 Oppilas käyttää kemian käsitteitä kuvaillessaan hiileen, sen yhdisteisiin ja tuotteen elinkaareen liittyviä käsiterakenteita.

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen

Tavoite: T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa.

7lk

T11 Oppilas käyttää malleja (esimerkkinä sisäisen rakenteen malli, pallo-malli) selittäessään atomin ja yhdisteen rakennetta.

8lk

T11 Oppilas käyttää malleja selittäessään ionien tai molekyylien muodostumista sekä kuvatessaan happojen rakenteita. Oppilas käyttää jaksollista järjestelmää alkuaineiden ominaisuuksien kuvaamisessa ja selittämisessä.

9lk

T11 Oppilas käyttää malleja kuvatessaan ja selittäessään hiiliyhdisteiden rakenteita niissä tapahtuvia kemiallisia muutoksia.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Mallien käyttäminen

Tavoite: T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelevaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

7lk

T12 Oppilas tutustuu erilaisiin tietolähteisiin ja harjoittelee kemialle ominaista viestintätapaa.

8lk

T12 Oppilas harjoittelee käyttämään eri tietolähteitä sekä ilmaisee näkemyksiään kemialle ominaisella tavalla.

9lk

T12 Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2,L4
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen

Tavoite: T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

7lk

T13 Oppilas harjoittelee hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

8lk

T13 Oppilas tutustuu tapoihin, joilla luonnontieteellinen tieto on kehittynyt. Hän perehtyy tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa tutustumalla esimerkkien avulla tieteen historiaan ja tiedon kehittymiseen.

9lk

T13 Oppilas tutustuu luonnontieteellisen tiedon luonteeseen ja kehittymiseen sekä tieteellisiin tapoihin tuottaa tietoa. Oppilas kuvaa esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamistavan hahmottaminen

Tavoite: T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriäotteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää peruseriäotteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.

7lk

8lk

9lk

T14 Oppilas tutustuu atomin rakenteeseen ja keskeisimpiin kemiallisiin merkkeihin.	T14 Oppilas käyttää jaksollista järjestelmää tutkiessaan aineiden ominaisuuksia, rakenteita ja aineiden muuttamista kemiallisessa reaktiossa.	T14 Oppilas perehtyy hiilen ja sen yhdisteiden ominaisuuksiin, rakenteisiin ja niissä tapahtuviin muutoksiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S5, S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	

Tavoite: T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojan ja taitojan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas soveltaa kemian tietojan ja taitojan eri tilanteissa.
7Ik	8Ik	9Ik
T15 Oppilas harjoittelee käyttämään kemian tietoja ja taitoja erilaisissa koulun ja arjen tilanteissa (esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa).	T15 Oppilas käyttää kemian tietoja ja taitoja erilaisissa koulun ja arjen tilanteissa (esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa) sekä tutustuu kemian soveltamiseen jossakin tilanteessa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä.	T15 Oppilas soveltaa kemian tietoja ja taitoja erilaisissa koulun ja arjen tilanteissa (esimerkiksi monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa) sekä tutustuu kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.</i>	

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

7. Luokka

- Työturvallisuus*
- Perustyötaidot*
- Kokeellinen työskentely*

8. Luokka

- Kokeellinen tutkimus*
- Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.*

9. Luokka

- Kokeellinen tutkimus*
- Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa*

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

7. Luokka

- Kodin kemikaalit*
- Paloturvallisuus*
- Olomuotojen muutokset*

8. Luokka

- Paikallisen toimintaympäristön ja lähiympäristön tilan huomioiminen*

9. Luokka

- Paikallisen toimintaympäristön ja lähiympäristön tilan huomioiminen*

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

7. Luokka

- Kestävä luonnonvarojen käyttö*
- Tuotteiden elinkaariajattelu*

8. Luokka

- Kestävä luonnonvarojen käyttö*
- Tuotteiden elinkaariajattelu*

9. Luokka

- kemian ilmiöt ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista.
- kestävä luonnonvarojen käyttö, tuotteiden elinkaariajattelu yhtenä tarkastelutapana
- erilaiset koulutuspolut ja ammatit, joissa tarvitaan kemian osaamista

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

7. Luokka

- Kemia tieteenä ja luonnon mittasuhteet

8. Luokka

- Aineen ja energian säilymisen periaatteet
- Luonnon mittasuhteet

9. Luokka

- kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet
- kemiaan liittyvät uutiset, ajankohtaiset ilmiöt, sovellukset ja nykypäivän tutkimukset

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

7. Luokka

- Seokset ja puhtaat aineet, vesi- ja rasvaliukoisuus
- Atomit, atomin rakenne ja yhdisteet.
- Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

8. Luokka

- Atomit, atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä
- Yhdisteet, ioni- ja molekyyliyhdisteet
- Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa.

9. Luokka

- hiili, sen yhdisteet ja ravintoaineet
- perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään
- sähkökemial
- malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

7. Luokka

- Reaktionopeus
- Kemian merkkikielen tulkitseminen (kemialliset merkit)
- Yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitseminen

8. Luokka

- Energian ja aineiden muuttuminen kemiallisissa reaktioissa.

- Pitoisuus ja happamuus, arkisten esimerkkien yhteydessä
- Kemian merkkikieli ja reaktioyhtälöt

9. Luokka

- hiilen kiertokulku ja sen merkitys elämälle
- kemian merkkikieli ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kemian tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on kemian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kemian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kemian päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella kemiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päätösarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Kemian päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1–S6	Oppilas kokee kemian opiskelun mielekkääksi.		<i>Ei käytetä arvostaman muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S6	Oppilas arvioi omaa kemian osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelee pitkäjänteisesti.		<i>Ei käytetä arvostaman muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.	Kemian merkityksen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen kemiaan sekä kemian osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan kemian osaamista.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioi omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista valinnoista, joilla on merkitystä luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa kemiaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja luonnonvarojen kestävän	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemiaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävän käytön ja	Oppilas perustellee esimerkkien avulla, miten kemiaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa selittää kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja

					käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	tuotteen elinkaaren kannalta.	luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Tutkimisen taidot							
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S6	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joita voidaan ottaa tutkimusten lähtökohdiksi.	Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä. Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään johdonmukaisesti ja turvallisesti	S1–S6	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuuskäytökohdat huomioon ottaen ja pystyy kertomaan havainnoistaan.	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjatusti. Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havaintoja ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa.
T7 ohjata oppilaita käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.	Tutkimusten tulosten käsitteleminen ja arviointi	Oppilas kuvailee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa ja esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti sekä tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessiin.	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimustensa tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessiin.	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimustensa tuloksia kemiallisella tavalla sekä perustelee tehtyjä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatuihin aineistoihin.

					lostien oikeel- lisuuteen ja luotettavuus- teen vaikut- tavista teki- jöistä.	sin toimivuu- teen vaikutta- vista teki- jöistä.	Oppilas osaa ar- vioida sekä tu- loksia että tut- kimusprosessia.
T8 ohjata oppi- lasta hahmotta- maan kemian so- veltamista tek- nologiassa sekä osallistumaan kemian sovelta- vien ratkaisujen ideointiin, suun- nitteluun, kehittä- miseen ja so- veltamiseen yh- teistyössä mui- den kanssa	S1–S6	Oppilas ym- märtää ke- mian sovelta- mista tekno- logiassa. Oppilas kehittä- ää ja sovel- taa yksinker- taisia tekno- logisia ratkai- suja yhteis- työssä mui- den kanssa.	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö tek- nologisessa ongelmanrat- kaisussa	Oppilas tunnistaa teknologisten so- vellusten merki- tyksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esi- merkkejä, joissa on sovellettu ke- mian.	Oppilas osaa antaa esi- merkkejä ke- mian sovelta- misesta tek- nologiassa ja kuvailla nii- den käyttöä. Oppilas osall- istuu kemian soveltavan ongelmanrat- kaisun ideoin- tiin ja suun- nitteluun.	Oppilas osaa kuvata kemian soveltavia tek- nologisia so- velluksia ja se- littää niiden toimintaperi- aatteita. Oppilas työ- skentelee yh- teistyössä muiden kanssa yksin- kertaisen ke- mian sovelta- van ratkaisun ideoinnissa, suunnitte- lussa, kehittä- misessä ja so- veltamisessa.	Oppilas osaa ku- vata kemian so- veltavia tekno- logisia sovelluk- sia, selittää nii- den toimintape- riaatteita sekä perustella nii- den merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii kemian sovelta- van ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltami- sessa sekä itse- näisesti että ra- kentavasti yh- teistyössä mui- den kanssa.
T9 ohjata oppi- lasta käyttämään tieto- ja viestintä- teknologiaa tiedon ja tutki- mustulosten hankkimiseen, käsittelyyn ja esittämiseen sekä tukea oppi- laan oppimista havainnollista- vien simulaatioi- den avulla	S1–S6	Oppilas käyt- tää tieto- ja viestintätek- nologiaa sekä simulaatioita omassa oppi- misessaan.	Tieto- ja vies- tintätekno- logian käyttö	Oppilas käyttää ohjatusti tieto- ja viestintätekno- logiaa tiedon hank- kimiseen. Oppilas tutustuu johonkin oppi- mista tukevaan simulaatioon.	Oppilas käyt- tää tieto- ja viestintätek- nologiaa tie- don hankki- miseen ja esittämiseen ohjeiden mu- kaisesti. Oppilas osaa tehdä havain- toja simulaa- tiosta.	Oppilas käyt- tää tieto- ja viestintätek- nologiaa väli- neitä tai so- velluksia tie- don ja tutki- mustulosten hankkimiseen, käsittelyyn ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havain- toja ja johtopä- ätöksiä simulaa- tiosta.	Oppilas käyttää tieto- ja vies- tintätekno- logisia välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja tutki- mustulosten hankkimiseen, käsittelyyn ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havain- toja ja johtopä- ätöksiä simulaa- tiosta. Oppilas osaa tehdä yleistyksii simulaation avulla.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen							
T10 ohjata oppi- lasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti	S1–S6	Oppilas käyt- tää kemian käsitteitä täs- mällisesti ja	Käsitteiden käyttö ja jä- sentyminen	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen joitakin kemian käsitteitä.	Oppilas selit- tää kemian il- miöitä käyt- täen kemian	Oppilas selit- tää kemian il- miöitä käyt- täen kemian	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen ke- mian keskeisiä

sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä		hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.			keskeisiä käsitteitä.	keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja käsitteet.	käsitteitä täsmällisesti. Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja käsitteet käsitteeksi.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1–S6	Oppilas käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa.	Mallien käyttäminen	Oppilas tunnistaa, että malleja käytetään aineen rakenteen kuvaamisessa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä, joissa aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä kuvataan malleilla.	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä erilaisilla malleilla. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen.	Oppilas osaa kuvata ja selittää aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä käyttämällä erilaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen sekä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1–S6	Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjautusti. Oppilas tunnistaa kemialle ominaisella tavalla perusteltuja näkemyksiä.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä kemialle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamistavan hahmottaminen	Oppilas tunnistaa kokeellisuuden kemian tapana tuottaa luonnontieteellistä tietoa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteellisen tiedon kehitymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.	Oppilas osaa kuvailla kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Oppilas osaa selittää perustelujen kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustelujen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään	S5, S6	Oppilas ymmärtää pe-	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien	Oppilas tunnistaa joitakin aineen ominaisuuksiin,	Oppilas osaa käyttää joitakin aineen	Oppilas osaa käyttää ai-	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien,

mään peruseri- aatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muu- toksista		rusperiaat- teita aineen ominaisuuksista, raken- teesta ja ai- neiden muu- toksista.	saavuttami- nen aineen ominaisuuksista, raken- teesta ja ai- neiden muu- toksista	rakenteeseen ja aineiden muutok- siin liittyviä käsit- teitä ja ilmiöitä tu- tuissa tilanteissa.	ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.	neen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.	rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa ja soveltavissa tilanteissa.
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaa ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	Oppilas soveltaa kemian tietojaa ja taitojaan eri tilanteissa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.</i>			

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

15.4.9 Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoi-keuksien mukainen arvokas elämä. Terveyyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikä-kaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja ku- luttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltu- vin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkas- telu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tie- don hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittämistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituk- senmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostami- sen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetunte- mukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Tavoite:T1

Ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti.

7Ik

Oppilas ymmärtää terveyden laaja-alai- suuden ja terveyden edistämisen perus- teita.

8Ik

Oppilas syventää ymmärrys- tään terveyden laaja-alaisu- desta ja terveyden edistämi- sestä sekä ymmärtää elämän- kulkua, kasvua ja kehitystä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppi- misen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan tervey- den laaja-alaisuutta, terveyden edistä- mistä sekä elämänkulkua, kasvua ja ke- hitystä voimavaralähtöisesti.

9Ik

Oppilas syventää ymmärrystään ter- veyden laaja-alaisuudesta ja terveyden edistämisestä yksilön sekä yhteiskun- nan tasolla. Oppilas ymmärtää elämän- kulkua, kasvua ja kehitystä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Terveyteen liittyvät käsitykset

Tavoite:T2

Ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyään toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.

7Ik

Oppilas kehittää valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

Oppilas kehittää valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyään toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.

S1

L2,L3,L4,L7

Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hyödyntämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja ristiriita- ja kriisitilanteiden käsittelyyn.

9Ik

Oppilas kehittää valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyään toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa.

Tavoite:T3

Ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon viestien ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätelämään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä.

7Ik

Oppilas kehittää itsetuntemustaan ja ymmärtää omien arvojen ja asenteiden merkitystä. Oppilas harjoittelee kehon viestien ja mielen viestien tunnistamista.

8Ik

Oppilas kehittää itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon viestien ja mielen viestien tunnistamista. Oppilas tunnistaa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kehittämään itsetuntemustaan ja säätelämään käyttäytymistään ja oppimistaan.

9Ik

Oppilas kehittää itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon viestien ja mielen viestien tunnistamista. Oppilas tunnistaa ja

Oppilas tutustuu käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluun sääteleviin tekijöihin.

tekijöitä, jotka tukevat hänen käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan.

säätää tekijöitä, jotka tukevat hänen käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1,L3,L4,L6

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tavoite:T4

Ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilasta valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä oppii luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.

7Ik

Oppilas harjoittelee pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta.

8Ik

Oppilas pohtii yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta. Oppilas opettelee tekemään vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

9Ik

Oppilas pohtii yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta. Oppilas tekee vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L3, L4, L6, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Tavoite:T5

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista ter-

Ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

veyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

7lk

Oppilas tutustuu fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden käsitteisiin. Oppilas käyttää näitä käsitteitä asianmukaisesti.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas ymmärtää fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

S1-S3

L1, L2, L3, L4

Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen

9lk

Oppilas ymmärtää fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä yksilön ja yhteiskunnan tasolla. Oppilas käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Tavoite:T6

Tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.

7lk

Oppilas harjoittelee terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkimista ja käyttöä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas kehitty terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä. Oppilas pyrkii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.

S2, S3

L2, L3, L5, L6, L7

Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen hallinta

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.

9lk

Oppilas kehitty terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä. Oppilas toimii tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.

Tavoite:T7

Ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

7Ik

Oppilas tunnistaa omia terveyteen ja turvallisuuden liittyviä tottumuksiaan sekä pohtii oman terveyden kannalta merkityksellisiä valintoja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppia-nessa

8Ik

Oppilas tunnistaa ja arvioi omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä pohtii oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

S1, S2

L2, L3, L4, L7

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä sekä oppii pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

9Ik

Oppilas tunnistaa ja arvioi omia terveyteen ja turvallisuuden liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä pohtii oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.

Tavoite:T8

Ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.

7Ik

Oppilas tunnistaa ja tarkastelee terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

8Ik

Oppilas tunnistaa ja tarkastelee kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä ja normeja sekä pyrkii huomaamaan niihin liittyviä arvoja. Oppilas arvioi hankkimansa tiedon luotettavuutta.

S1-S3

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä sekä niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.

9Ik

Oppilas tunnistaa ja tarkastelee kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioi tiedon luotettavuutta ja merkitystä.

Tavoitteeseen
liittyvä laaja-alai-
nen osaaminen

L1-L7

Arvioinnin koh-
teet oppiai-
neessa

Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Tavoite:T9

Ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.

7lk

Oppilas ymmärtää lähiympäristön, -yhteisöjen ja merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille.

8lk

Oppilas tietää ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille.

9lk

Oppilas soveltaa ympäristöä, yhteisöjä, kulttuuria ja tieto- ja viestintäteknologiaa oman terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L4, L5, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen

Tavoite:T10

Ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.

7lk

Oppilas tutustuu opiskelu- ja toimintakykyä ylläpitäviin tekijöihin.

8lk

Oppilas luo perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle.

9lk

Oppilas luo perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaa terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen

Tavoite:T11

Ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

7Ik

Oppilas ymmärtää perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen terveystottumuksia

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

Oppilas ymmärtää ja arvioi perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen terveystottumuksia, tunnistaa niiden merkityksen itselle.

Oppilas muodostaa kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

S1-S3

L1,L2, L3, L7

Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien

ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistaa niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

9Ik

Oppilas ymmärtää ja arvioi perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistaa niiden merkityksen itselle.

Oppilas tunnistaa itselleen sopivat oppimisen keinot.

Tavoite:T12 Tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä oppii tarkastelemaan yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikut-

		tamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä.
7lk	8lk	9lk
Oppilas kehittää valmiuksiaan arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää.	Oppilaalla on valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää. Oppilas nimeää yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä.	Oppilaalla on valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää. Oppilas erittelee yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1-L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineissa	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuden vaikuttavien keinojen tunteminen	

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Terveystä tukeva kasvu ja kehitys: Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntilanteen sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentamiseen käsittelyyn.

7. Luokka

- terveyden osa-alueet
- itsetunto, minäkuva
- murrosiän kehitys ja muutokset
- elämäntilanne
- tunne- ja vuorovaikutustaidot

8. Luokka

- seurustelu

- parisuhde

9. Luokka

- mielenterveys ja psyykinen hyvinvointi (vahvistavat/heikentävät tekijät, voimavarat, hyvinvointia tukeva ympäristö ja yhteisöt, kriisit, stressi, mielenterveydenhäiriöt)
- mielekäs vapaa-ajan toiminta
- ravinto ja terveys (syömishäiriöt)

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveysteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveysteen voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveysteen vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

7. Luokka

- elintavat ja arjen valinnat (hygienia, suun terveys, ihonhoito)
- liikunta ja terveys (nuorten liikuntasuosittukset, hyvinvointia liikunnasta)
- ravitsemus (ateriarytmi, lautasmalli, ruokapyramidi, ravintoaineet)

8. Luokka

- uni ja lepo
- seksuaaliterveys (ehkäisy, seksitaudit, seksuaalinen monimuotoisuus)
- päihteet (riippuvuus, terveysvaikutukset)
- ensiaputiedot ja -taidot, tapaturmien ennaltaehkäisy
- liikunta ja terveys (terveysvaikutukset, passiivinen elämäntapa, liikuntavammat ja niiden ehkäisy)
- ravinto ja terveys (painonhallinta, erityisruokavaliot)

9. Luokka

- Kansansairaudet, pitkäaikaissairaudet, tartuntataudit, lääkkeet

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveysteen edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

7. Luokka

- media ja terveys

8. Luokka

- seksuaalioikeudet vastuu ja velvollisuudet
- päihteet maailmanlaajuisesti
- paloturvallisuus
- liikenneturvallisuus
- turvallisuus vesillä

9. Luokka

- terveydenhuolto ja terveystiedon palvelut, kansalaistoiminta
- ympäristö ja terveys
- media ja terveys
- opiskelu, työ ja toimintakyky

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskeissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt terveystiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on terveystiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan terveystiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy terveystiedon päätösarviointiin ja sitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Oppilaan ohjaamisella terveystiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Terveystiedon päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys							

<p>T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntilannetta, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii tarkastelemaan terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntilannetta, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan.</p>	<p>Terveyteen liittyvät käsitteet</p>	<p>Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveyden osa-alueen. Oppilas osaa nimetä yksittäisen elämäntilanteen vaiheen.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla terveyden osa-alueita ja niiden välistä yhteyttä sekä antaa esimerkin, mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas osaa kuvata jotakin elämäntilanteen vaihetta sekä nimetä nuoruuden kasvun ja kehityksen piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja niiden välistä yhteyttä esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkkien avulla, mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas osaa kuvata elämäntilanteen vaihetta, erityisesti nuoruuden kehitystä, ja kuvata esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja selittää niiden välisiä syyseuraussuhteita sekä eritellä, mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas osaa eritellä elämäntilanteen eri vaiheet sekä arvioida terveyden merkitystä elämän voimavarana elämäntilanteen eri vaiheissa.</p>
<p>T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaitoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja ristiriita- ja kriisitilanteiden käsitteilyyn.</p>	<p>Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi</p>	<p>Oppilas osaa nimetä perustunteita ja tietää, että ne vaikuttavat käyttäytymiseen. Oppilas osaa nimetä ristiriitilanteita sekä stressin ja kriisien piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä perustunteet sekä antaa joitakin esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta. Oppilas osaa nimetä keinoja ristiriitilanteiden selvittämiseen ja stressin ja kriisien käsitteilyyn.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata perustunteiden lisäksi muita tunteita sekä antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelyä. Oppilas osaa kuvata keinoja ja ratkaisuja ristiriitilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsitteilyyn.</p>	<p>Oppilas osaa luokitella erilaisia tunteita, analysoida niiden taustatekijöitä sekä esitellä keinoja käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen säätelyyn. Oppilas osaa luokitella ristiriitilanteiden syyt ja esitellä perusteltuja keinoja ja ratkaisuja ristiriitilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsitteilyyn.</p>

<p>T3 ohjata oppilasta kehittämään itse-tuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään itse-tuntemustaan ja säätelemään käyttäytymistään ja oppimistaan.</p>		<p><i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiaan osana itsearviointia.</i></p>			
<p>T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>S1, S3</p>	<p>Oppilas oppii pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä oppii luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.</p>	<p>Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Oppilas osaa nimetä yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa yksittäisen esimerkin sosiaalisten suhteiden yhteydestä mielen hyvinvointiin ja terveyteen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ohjatusti ratkaisuja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa esimerkejä sosiaalisten suhteiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</p> <p>Oppilas osaa kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ratkaisuja.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja analysoida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</p> <p>Oppilas osaa analysoida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin vastuullisia ratkaisuja.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida perustellen yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.</p> <p>Oppilas osaa arvioida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida ja perustella niihin liittyviä ratkaisuja.</p>

Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy

<p>T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia</p>	<p>Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää ohjatusti joitakin</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä näiden välisiä yhteyksiä pääpiirteissään.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvata näiden välisiä yhteyksiä.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida ja arvioida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä selittää näiden välisiä syy-seuraussuhteita.</p>
--	--------------	--	--	---	--	---	---

<p>niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti</p>		<p>tekijöitä ja mekanismeja sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</p>		<p>terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä pääosin asianmukaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.</p>
<p>T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa</p>	<p>S2–S3</p>	<p>Oppilas oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.</p>	<p>Terveyteen, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen hallinta</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa ohjautusti. Oppilas osaa nimetä jonkin toimintatavan liittyen itsehoitoon, avun hakemiseen sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin.</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa muutamista lähteistä sekä käyttää tietoa paikoitellen asianmukaisesti. Oppilas osaa nimetä toimintatapoja itsehoitoon, avun hakemiseen ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin liittyen.</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata asianmukaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa monipuolisesti eri tietolähteistä, muodostaa hakusanoja ja rajata tiedonhakua sekä käyttää tietoa asianmukaisesti. Oppilas osaa arvioida erilaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja</p>	<p>S1–S2</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä sekä oppii pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.</p>		<p><i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i></p>			

<p>T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä sekä niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.</p>	<p>Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkin elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkkejä elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista.</p> <p>Oppilas osaa arvioida ohjatusti terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta muutamien tiedon luotettavuutta kuvaavien tekijöiden pohjalta.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista.</p> <p>Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja analysoida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia.</p> <p>Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja selittää perustellen terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista.</p> <p>Oppilas osaa analysoida elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida perustellen elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia.</p> <p>Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta ja käytettävyyttä eri näkökulmista.</p>
<p>Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri</p>							
<p>T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.</p>	<p>Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä yhteisöjen, kulttuurin tai tvt:n yhteyksiä terveyteen.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä antaa esimerkkejä yhteisöjen, kulttuurin tai tvt:n yhteyksistä terveyteen.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä selittää yhteisöjen, kulttuurin ja tvt:n yhteyksiä terveyteen.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä arvioida yhteisöjen, kulttuurin ja tvt:n yhteyksiä terveyteen.</p>
<p>T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-,</p>	<p>S1–S2</p>	<p>Oppilas oppii luomaan perustaa opis-</p>	<p>Työkyvyn edistämisen keinojen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä tekijöitä, jotka vai-</p>	<p>Oppilas osaa kuvata tekijöitä, jotka vai-</p>	<p>Oppilas osaa soveltaa tietoa tekijöistä,</p>	<p>Oppilas osaa soveltaa ja arvioida tietoa tekijöistä,</p>

<p>toiminta- ja työkyvyille ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveystalouden asianmukaista käyttöä</p>		<p>kelu-, toiminta- ja työkyvyille ja sen ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveystalouden asianmukaista käyttöä.</p>	<p>hahmottaminen</p>	<p>kuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa nimetä oman koulun ja kunnan terveystalouksia.</p>	<p>kuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa kuvata oman koulun ja kunnan terveystalouksia.</p>	<p>jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan suunnitelman. Oppilas osaa kuvata yhteiskunnan erilaisia terveystalouksia ja antaa esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää eri tilanteissa.</p>	<p>jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan suunnitelman. Oppilas osaa kuvata ja arvioida yhteiskunnan erilaisia terveystalouksia ja miten niitä voi hyödyntää asianmukaisesti eri tilanteissa.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystalouksia, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämäntilanteeseen kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystalouksia, tunnistaa niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.</p>	<p>Terveystalouksien arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkiksi avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteeseen terveydestä. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkiksi avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteeseen terveydestä, sekä tunnistaa niiden vaikutuksen omaan terveystaloukseen. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida asianmukaisesti esimerkiksi avulla, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteeseen terveydestä, sekä kuvata, mikä on niiden merkitys omalle terveystaloukselle. Oppilas osaa kuvata omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteeseen terveydestä, sekä arvioida niiden merkitystä omalle terveystaloukselle. Oppilas osaa analysoida omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>
<p>T12 tukea oppilasta valmiuksia arvioida kriittisesti terveyden ja sairautteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii arvioimaan kriittisesti terveyden ja sairautteen liittyvää viestintää sekä oppii tarkastelemaan yksilön</p>	<p>Terveyden liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyden ja turvallisuuden vaikeiden keinojen tunteminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveystalouksien viestinnän vaikeuksien tai luotettavuuden vaikeiden keinojen.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida ohjatusti terveyden liittyvän viestinnän vaikeuksien ja luotettavuutta.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida terveyden liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida terveyden liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta.</p>

<p>oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä</p>		<p>silön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.</p>		<p>Oppilas osaa nimetä jonkin elämäntapojen seurauksen yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle tai turvallisuudelle.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin keinon, miten terveyteen ja turvallisuuden voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle.</p> <p>Oppilas osaa kuvata keinoja, miten terveyteen ja turvallisuuden voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle.</p> <p>Oppilas osaa analysoida keinoja, joilla terveyteen ja turvallisuuden voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida ja perustella elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle.</p> <p>Oppilas osaa arvioida ja perustella keinoja, joilla lähiyhteisöjen ja ympäristön terveyteen ja turvallisuuden voidaan vaikuttaa.</p>
--	--	---	--	---	---	--	---

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle koulu yhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko koulu yhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyden ja sairauten liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana

yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

15.4.10 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämäntutkimuksia ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

15.4.10.1 Evankelisluterilainen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonottomuuteen elämäntarkoituksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämäntarkoituksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuosittodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Tavoite:

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.

7lk

Oppilas havaitsee kristinuskon ja kulttuurin vuorovaikutusta sekä kristinuskoon liittyvää monimuotoisuutta

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

8lk

Oppilas tunnistaa ja erittelee eri uskontojen ja kulttuurien vuorovaikutusta.

S1, S2

L1

9lk

Oppilas tunnistaa ja vertailee uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta etiikassa käsiteltävien sisältöjen näkökulmasta.

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen

Tavoite: T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.

7lk

Oppilas ymmärtää kristinuskon vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan ja tuntee sen historiallista taustaa. Oppilas tutustuu kristinuskon lähteisiin ja niiden syntyhistoriaan. Oppilas perehtyy kristillisiin kirkkokuntiin ja niiden peruspiirteisiin.

8lk

Oppilas vertailee eri uskontojen ulottuvuuksia keskenään ja niiden vaikutusta yhteiskuntaan.

9lk

Oppilas perehtyy eri uskontojen sekä Raamatun eettisiin käsityksiin ja vaikutuksiin yhteiskuntaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen

Tavoite: T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.

7lk

Oppilas tutustuu kristinuskon monimuotoisuuteen.

8lk

Oppilas ymmärtää uskontojen ulottuvuuksien merkitystä ja vaikutusta kulttuuria muovavina elementteinä.

9lk

Oppilas ymmärtää uskontoja yhdistäviä käsitteitä ja analysoi uskontojen ulottuvuuksien vaikutusta kulttuuriin ja etiikkaan.

Oppilas vertailee ei-uskonnollisia eettisiä perusteita.

Oppilas tutustuu maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen länsimaiseen kulttuuriin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3, L6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen

Tavoite: T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

7Ik

Oppilas harjoittelee nimeämään kristinuskon tapoja ja symboleja ja tunnistamaan niitä median eri lähteistä.

Oppilas tutustuu tapoihin, symboleihin ja uskonnollisiin aiheisiin yhteiskunnassa ja kulttuurissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

Oppilas vertailee eri uskontojen tapoja ja symboleja. Hän harjoittelee tunnistamaan niitä median eri lähteistä.

Oppilas havainnoi ja tulkitsee tapoja, symboleja ja uskonnollisia aiheita yhteiskunnassa ja kulttuurissa.

S1-S3

L2, L4, L6

Uskonnon ja kulttuurin lukutaito

9Ik

Oppilas nimeää uskonnollisia ja eettisiä aiheita ja tunnistaa niitä median eri lähteistä.

Oppilas analysoi uskonnollisia aiheita yhteiskunnassa ja kulttuurissa.

Tavoite: T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten

		näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutustuu Raamatun pyhiin teksteihin. Hän harjoittelee erottamaan vakaumuksellisen tekstin tieteellisestä kielestä.	Oppilas erottelee vakaumuksellista tekstiä tieteellisestä kielestä.	Oppilas perehtyy etiikan teoriohin ja uskontojen eettisiin argumentaatioihin. Oppilas harjoittelee argumentointia.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	

Tavoite: T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

7lk

Oppilas tutustuu joihinkin kristillisen etiikan periaatteisiin.

8lk

Oppilas tutustuu eri uskontojen eettisiin periaatteisiin.

9lk

Oppilas perehtyy eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin ja kristilliseen etiikkaan. Oppilas pohtii ja analysoi ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen

Tavoite: T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

		Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
7lk	8lk	9lk
Oppilas tunnistaa kristinuskon vaikutuksen yksilöiden valintoihin. Oppilas tutustuu eri kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen väliseen vuorovaikutukseen.	Oppilas kuvaa, kuinka eri uskonnot vaikuttavat yksilöiden valintoihin.	Oppilas arvioi, kuinka uskonnot ja katsomukset ohjaavat ja toimivat perusteina ihmisten valinnoille. Oppilas pohtii globalisaatioon liittyviä haasteita ja vastuuta yksilön näkökulmasta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 ja S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L5 ja L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti	

Tavoite:		Hyvän osaamisen kuvaus 9. luokan lopussa:
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin		Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.
7lk	8lk	9lk
Oppilas pohtii ajankohtaisia eettisiä teemoja.	Oppilas pohtii ajankohtaisia eettisiä teemoja.	Oppilas hankkii tietoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä ja pohtii ja arvioi omien arvojen suhdetta niihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	

Tavoite: T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan.	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää

		valmiuksiaan toteuttaa kestävä elämäntapaa.
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutustuu erilaisiin eettisiin kysymyksiin ja pohtii niiden yhteyttä hyvinvointiin ja kestäväan elämäntapaan.	Oppilas perehtyy erilaisiin eettisiin kysymyksiin ja pohtii niiden yhteyttä hyvinvointiin ja kestäväan elämäntapaan.	Oppilas arvioi ja perustelee eettisten valintojensa vaikutuksia omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin sekä kestäväan tulevaisuuteen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 ja L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestäväan tulevaisuuteen	

Tavoite: T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentamaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

7lk

Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta syvemmin.

S1-S3

L6

Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

9lk

Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta sekä kunnioittamaan erilaisia ajattelutapoja.

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

7. Luokka

- *Kristinuskon synty, leviäminen, jakautuminen kirkkokunniksi*
- *Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin, protestanttisiin yhteisöihin ja kristillisperäisiin yhteisöihin*
- *Raamatun synty, tulkinta ja kulttuurivaikutukset*
- *Kristinuskon Suomessa ja sen kulttuurivaikutukset*

8. Luokka

- *Suuret maailmanuskonnot ja luonnonuskonnot*
- *Uskonottomuus*
- *Katsomusten dialogi*
- *Uskon ja tieteen suhde*
- *Uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla*

9. Luokka

- *Etiikan peruskäsitteiden ymmärtäminen*
- *Tutustutaan uskontojen eettiseen opetukseen (esim. kultainen sääntö)*
- *Ihmisoikeusetiikka ja YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, globaali vastuu*
- *Tarkastellaan oppilaiden arjesta ja mediasta nousevia ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä*
- *Ympäristöetiikka*

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsitelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

8. Luokka

- *Suuret maailmanuskonnot ja luonnonuskonnot*
- *Uskonottomuus*
- *Katsomusten dialogi*
- *Uskon ja tieteen suhde*
- *Uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla*

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

9. Luokka

- *Etiikan peruskäsitteiden ymmärtäminen*
- *Tutustutaan uskontojen eettiseen opetukseen (esim. kultainen sääntö)*

- Ihmisoikeusetiikka ja YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, globaali vastuu
- Tarkastellaan oppilaiden arjesta ja mediasta nousevia ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä
- Ympäristöetiikka

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päätösarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Päätösarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Uskonnon päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään.	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuu-

						Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.	rin vuorovai- kutusta moni- puolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksesta ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisä-	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä.	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnossa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskon-

					tietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	noista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Uskonnon ja kulttuurin luokutaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskontottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkkejä uskontottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskonto-	S3	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden us-	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitsemisen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitalanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä.

jen ja katso- musten eetti- siin periaat- teisiin		kontojen ja kat- somusten eetti- siä periaatteita.			Oppilas osaa antaa esimerk- kejä ihmiso- keuksista ja niiden merki- tyksestä. Oppilas osaa kertoa opiskel- tavan uskon- non eettisistä periaatteista.	toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskel- tavan uskonnon sekä jonkun muun uskon- non tai katso- muksen eettisiä periaatteita.	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eeti- tisiä periaat- teita ja ver- tailla niitä mui- den uskonto- jen ja katso- musten kes- keisiin eettisiin periaatteisiin.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katso- musten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katso- musten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Uskontojen ja katso- musten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katso- musten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katso- musten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katso- musten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyteen kuuluvia elämä- kysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämä- kysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotta- kin itselleen tärkeää arvoa.	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjautusti ihmisyyteen kuuluvia elämä- kysymyksiä ja joita- kin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämä- kysymyksiä ja joita- kin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyyteen kuuluvia elämä- kysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja. Oppilas osaa esittää johdonmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien	S2, S3	Oppilas harjaantuu analy-	Eettisten valintojen vaikutus-	Oppilas tunnistaa ohjatusti	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja

valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan		soimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiin toteuttaa kestävä elämäntapaa.	ten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	sekä antaa esimerkkejä niiden välittämistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

15.4.10.2 Ortodoksinen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteeriot, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteinä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämäntutkimuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Ortodoksisen uskonnon opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuosittodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Tavoite:

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.

7lk

Oppilas havaitsee ortodoksisen uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta sekä havaitsemaan uskontoon liittyvää monimuotoisuutta Lähi-idän uskontojen näkökulmasta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

8lk

Oppilas tunnistaa ja erittelee uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta Aasian uskontojen näkökulmasta.

Oppilas pohtii ortodoksisen ja luterilaisen perinteen vaikutusta oman lähipiirinsä elämään.

S1, S2

L1

9lk

Oppilas tunnistaa ja vertailee uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta eri uskonnoissa.

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen

Tavoite:

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.

7lk

Oppilas ymmärtää kristinuskon vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä tutustuu sen historialliseen taustaan. Oppilas tutustuu kristinuskon lähteisiin ja niiden syntyhistoriaan.

8lk

Oppilas ymmärtää Suomen ortodoksisen kirkon historiaa ja tutustuu kirkon tilanteeseen nykyäänä. Oppilas perehtyy kristillisiin kirkkokuntiin ja niiden peruspiirteisiin.

9lk

Oppilas perehtyy ortodoksisuuden perusopetukseen ja Raamatun kulttuurivaikutuksiin ja tulkintaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen

Tavoite:

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonottomuuteen.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.

7lk

Oppilas arvioi uskontojen merkitystä ihmisille ja uskonottomuutta katsomuksellisena valintana.

8lk

Oppilas ymmärtää uskontojen ulottuvuuksien merkitystä ja vaikutusta kulttuuria muovavina elementteinä.

9lk

Oppilas ymmärtää uskontoja yhdistäviä käsitteitä ja analysoi uskontojen ulottuvuuksien vaikutusta kulttuuriin.

Oppilas tutustuu Aasian uskontoihin ja ymmärtää niiden vaikutusta länsimaiseen kulttuuriin

Oppilas vertailee uskonottomuuden eri muotoja.

Oppilas syventää tietojään islamista ja juutalaisuudesta.	sekä tutustuu eri uskontojen hiljentympärinteisiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3, L6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen

Tavoite:

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

7lk

Oppilas harjoittelee nimeämään ortodoksisuuden ja Lähi-idän uskontojen tapoja ja symboleja ja tunnistamaan niitä median eri lähteistä.

Oppilas tutustuu tapoihin, symboleihin ja uskonnollisiin aiheisiin yhteiskunnassa sekä kulttuurissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas vertailee Aasian uskontojen tapoja ja symboleja ja harjoittelee tunnistamaan niitä median eri lähteistä.

Oppilas havainnoi ja opettelee tulkitsemaan tapoja, symboleja ja uskonnollisia aiheita yhteiskunnassa sekä kulttuurissa.

S1-S3

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Uskonnon ja kulttuurin lukutaito

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

9lk

Oppilas nimeää uskonnollisia ja eettisiä aiheita ja tunnistaa niitä median eri lähteistä.

Oppilas analysoi tapoja, symboleja ja uskonnollisia aiheita yhteiskunnassa ja kulttuurissa.

Tavoite:

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.

7Ik

Oppilas tutustuu pyhiin teksteihin ja niiden tulkintatapoihin Lähi-idän uskonnoissa. Hän harjoittelee erottamaan vakaumuksellisen tekstin tieteellisestä kielestä.

8Ik

Oppilas erottelee vakaumuksellista tekstiä tieteellisestä kielestä.

9Ik

Oppilas perehtyy vakaumukseen vaikuttamaan pyrkivään argumentaatioon ja arvioi uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L4, L5, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot

Tavoite:

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

7Ik

Oppilas tutustuu Lähi-idän uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin ja ortodoksiseen etiikkaan.

8Ik

Oppilas perehtyy Aasian uskontojen eettisiin periaatteisiin ja pohtii niiden suhdetta ihmisoikeuksiin ja ortodoksiseen etiikkaan.

9Ik

Oppilas perehtyy ortodoksisen eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin. Oppilas pohtii ja analysoi ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen

Tavoite:

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

7lk

Oppilas tutustuu uskontojen sisäisiin ja välisiin konflikteihin maailmanhistoriassa Lähi-idän uskontojen osalta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas pohtii kirkkunkuntien ja ekumenian vaikutuksia länsimaisessa ajattelussa.

Oppilas pohtii Aasian uskontojen merkitystä länsimaissa.

S1 ja S3

L5 ja L6

Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

9lk

Oppilas arvioi, kuinka uskonnot ja katsomukset ohjaavat ja toimivat perusteluina ihmisten valinnoille. Oppilas pohtii globalisaatioon liittyviä haasteita ja vastuuta yksilön näkökulmasta.

Tavoite:

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

7lk

Oppilas pohtii ajankohtaisia eettisiä teemoja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

8lk

Oppilas pohtii ajankohtaisia eettisiä teemoja.

S1, S2, S3

L7

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.

9lk

Oppilas hankkii tietoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä ja pohtii ja arvioi omien arvojen suhdetta niihin.

Arvioinnin kohteet
oppiaineessa

Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot

Tavoite:

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävä elämäntapaa.

7Ik

Oppilas tutustuu erilaisiin eettisiin kysymyksiin ja pohtii niiden yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.

8Ik

Oppilas perehtyy erilaisiin eettisiin kysymyksiin ja pohtii niiden yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan.

9Ik

Oppilas arvioi ja perustelee eettisten valintojensa vaikutuksia omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin sekä kestävään tulevaisuuteen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1 ja L2

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen

Tavoite:

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentamaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.

7Ik

Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta.

8Ik

Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta sekä pohtimaan omaa identiteettiään vähemmistön edustajana.

9Ik

Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta sekä pohtimaan omaa identiteettiään vähemmistön edustajana.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L6
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiin osana itsearviointia.

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuden ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsitelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämäkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan us-

konnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päättöarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Päättöarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojensa opiskeltavasta uskonnon ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietojensa opiskeltavasta uskonnon ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksista sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan us-

					Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnota.	puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnota ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	konnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnota ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Uskonnon ja kulttuurin luokutaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä

							populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitsemisen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitalanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottamisen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.
T8 rohkaista oppilasta poh-	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itse-	Eettisen ajattelun ja omien	Oppilas osaa kuvailla jotakin	Oppilas tunnistaa ja osaa	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden	Oppilas osaa pohtia moni-

timaan ihmisyhteeseen kuuluvia elämäntapa- ja ajankoh- taisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin		näisessä ja yhdessä muiden kanssa ihmisyhteeseen kuuluvia elämäntapa- ja ajankoh- taisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.	näkemyksen ilmaisemisen taidot	eettistä kysymystä ja jota- kin itselleen tärkeää arvoa.	pohtia ohjatu- sti ihmisyhteeseen kuuluvia elämäntapa- ja ajankoh- taisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itsel- leen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eetti- siin kysymyk- siin.	kanssa ihmisyhteeseen kuuluvia elämäntapa- ja ajankoh- taisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itsel- leen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja nä- kemyksiä eetti- sistä kysymyk- sistä.	puolisesti ih- misyyteen kuuluvia elä- mänkysymyk- siä ja ajankoh- taisia eettisiä kysymyksiä it- senäisesti ja yhdessä mui- den kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eet- tisten ratkaisui- den taustalla vaikuttavia ar- voja. Oppilas osaa esittää joh- donmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysy- myksistä.
T9 innostaa oppilasta tut- kimaan omien valintojensa eettisiä ulot- tuvuuksia ja niiden vaiku- tusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elä- mäntapaan	S2, S3	Oppilas har- jaantuu analy- soimaan eetti- siä valintojaan ja niiden vaiku- tusta hyvinvoin- tiin sekä kehittä- ää valmiuksi- aan toteuttaa kestävä elä- mäntapaa.	Eettisten valin- tojen vaikutus- ten hahmotta- minen suh- teessa hyvin- vointiin ja kestävään tu- levaisuuteen	Oppilas tunnis- taa ohjatusti eettisten valin- tojen ja teko- jen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettis- ten valintojen vaikutusta hy- vinvointiin ja kestävään tu- levaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eet- tisiä valintoja sekä niiden vai- kutuksia hyvin- vointiin ja kes- tävään tulevai- suuteen.	Oppilas osaa arvioida eetti- siä valintoja sekä antaa esi- merkkejä nii- den välittö- mistä ja välilli- sistä vaikutuk- sista hyvin- vointiin ja kes- tävään tulevai- suuteen.
T10 rohkaista oppilaita koh- taamaan eri- laisia ihmisiä nyt ja tulevai- suudessa jatko-opin- noissa, työ- elämässä ja vapaa- ajalla	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutuk- seen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevai- suudessa jatko- opinnoissa, työ- elämässä ja va- paa- ajalla.		<i>Ei vaikuta ar- vosanan muo- dostamisessa. Oppilasta oh- jataan pohti- maan koke- muksiaan ja valmiuksiaan osana itsearvi- ointia.</i>			

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkas- tellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioi- den syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista

edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

15.4.10.3 Muut uskonnot

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päätösarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Päätösarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Uskonnon päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta havait-	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja	Uskontojen monimuotoisuuden sekä	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia	Oppilas osaa antaa esimer-	Oppilas osaa antaa moni-

semaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistaamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus		kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	kejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.	puolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietoaan opiskeltavasta uskonnon ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietoaan opiskeltavasta uskonnon ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnon opetuksesta.	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnon opetuksesta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnon opetuksesta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä.	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä.	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä.

sekä uskonnottomuuteen		miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.		Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katso-mus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Uskonnon ja kulttuurin luotaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.

<p>T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.</p>	<p>Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitsemisen</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.</p>	<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitalanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.</p>
<p>T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina</p>	<p>S1, S3</p>	<p>Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.</p>	<p>Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottamisen yksilöiden elämässä ja globaalisti</p>	<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.</p>
<p>T8 rohkaista oppilasta pohdimaan ihmisytyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii pohdimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisytyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.</p>	<p>Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.</p>	<p>Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisytyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisytyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisytyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja.</p>

							Oppilas osaa esittää johdonmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiin toteuttaa kestävää elämäntapaa.	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Katolinen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa syvennetään Raamatun ja Tradition tuntemusta sekä tietämystä uskon ja kristillisen elämän perusasioista. Autetaan oppilaita saamaan kokonaiskuva sakramenteista ja uskonopin keskeisestä sisällöstä. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen, paavin erehtymättömyys sekä kirkon historian tärkeimmät tapahtumat ja viimeisimpien kirkolliskokousten merkitys kirkon elämälle. Perehdytään katolisen kirkon toimintaan Suomessa. Tutustutaan keskeisimpiin kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeistä on eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen sekä niiden jäsenten kohtaaminen ekumenian hengessä. Syvennetään oppilaiden tietämystä luterilaisuuden ja ortodoksisuuden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Tutustutaan syvällisemmin Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan sekä ekumenian periaatteisiin ja päämääriin. Perehdytään suuriin maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen kulttuuriin, elämäntapoihin ja taiteisiin. Tutustutaan muiden uskontojen suhtautumiseen kuolemaan ja tuonpuoleiseen. Perehdytään katolisen kirkon käymään dialogiin muiden uskontojen kanssa. Tutustutaan katoliseen ja muuhun uskonnolliseen kirjallisuuteen.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan ihmisen vapautta valita elämänsä tavoitteet. Pohditaan monikulttuurisen ja -uskontoisen yhteiskunnan arvoja. Syvennetään moraaliopetuksen, käskyjen ja hyveiden tuntemista. Poh-

ditaan kirkon opetusta synnistä ja sen olemuksesta yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta sekä seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta.

Islam

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

SI Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa perehdytään Islamiin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa syvennetään osaamista islamin historiasta profeetta Muhammedin ajoista islamilaisen valtakunnan kasvuun ja islamilaisen teologian vakiintumiseen. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntauksukset, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloja. Tärkeitä sisältöjä ovat islam ja muslimit Suomessa, Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen kulttuuriin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen elämäntapomuksena. Perehdytään uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka sekä erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset. Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Pohditaan vastuuta ympäristöstä sekä sen merkitystä ihmisille.

Juutalainen uskonto

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Keskeisinä opittavina asioina ovat juutalaisuuden synty, leviäminen ja jakaantuminen suuntauksiin. Opetuksessa perehdytään merkittävimpiin juutalaisuuden suuntauksiin kuten ortodoksisuuteen, konservatiivisuuteen ja liberaalisuuntaukseen sekä niiden alasuuntauksiin ja erityisesti moderniin ortodoksismiin. Autetaan oppilaita ymmärtämään suuntausten merkitys ajassa ja paikassa sekä tutkitaan niiden levinneisyyttä ja keskeisiä opetuksia. Tutkitaan juutalaisuutta Suomessa ja globaalisti, painottaen nykytilannetta. Keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen Raamatun synty, rakenne ja tulkinta sekä sen keskeinen sisältö ja kulttuurivaikutus.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen syntyyn ja levinneisyyteen, perusopetukseen ja vaikutukseen kulttuuriin sekä uskonnottomuuteen tietoisena elämäntapomuksena. Tarkastellaan uskontoja tieteellisestä näkökulmasta. Keskeisinä sisältöinä ovat uskon ja tiedon sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa perehdytään etiikan peruskäsitteisiin ja teorioihin. Tutustutaan juutalaisuuden ja muiden Lähi-idän uskontojen eettiseen opetukseen. Tutkitaan juutalaisuuden suuntausten eettisiä painotuksia ja Tooran (5 Mooseksen kirjaa) ja juutalaisuuden muiden pyhien kirjojen (Tanach = juutalainen raamattu, Talmud, Mishnei Torah ja Sulchan Aruch) keskinäisiä eroja ja etiikan suhdetta niihin. Tutustutaan Aasian uskontojen ja

alkuperäiskansojen eettiseen ajatteluun. Perehdytään Kymmenen käskyn ja muiden mitzvojen eli uskonnollisten käskyjen etiikkaan. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus ja siitä nouseva ihmis-oikeusetiikka sekä uskontodialogi. Syvennytään oppilaiden elämänskysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan ja globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön liittyviin eettisiin kysymyksiin.

15.4.11 Elämänskatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänskatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänskatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänskatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänskatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänskatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänskatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siinä liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänskatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7-9 elämänskatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämänskatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämänskatsomustiedon opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Tavoite:

T1 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja.

7lk

8lk

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen

Oppilas oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.

9lk

Oppilas tutustuu peruskäsitteitä, kuten katsomus.

Oppilas pohtii katsomusvapauden toteutumiseen omassa elämässään.

Oppilas perehtyy katsomusvapauteen ihmisoikeutena ja antaa esimerkkejä sen turvaamisesta ja loukkauksista.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Käsitteiden hallinta ja soveltaminen

Tavoite:

T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen

Oppilas rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintöohjelmasta.

7Ik

Oppilas tutustuu erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja Unescon maailmanperintöohjelman kohteisiin.

8Ik

Oppilas tutustuu eri uskontojen ja katsomuksien eettisiin periaatteisiin.

9Ik

Oppilas tutustuu eri uskontojen ja katsomuksien eettisiin periaatteisiin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Kulttuurien ja katsomusten tunteminen

Tavoite:

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen

Oppilas oppii tuntemaan erilaisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.

7Ik

Oppilas tutustuu erilaisiin katsomuksiin sekä niiden väliseen vuorovaikutukseen. Oppilas hahmottaa tiedon ja

8Ik

Oppilas tutustuu eri uskontojen ja

9Ik

Oppilas tutustuu eri uskontojen ja katsomuksien eettisiin periaatteisiin.

tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.	katsomuksien eettisiin periaatteisiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L5
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Erialaisten katsomusten tunteminen ja vertailu

Tavoite:		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.		Oppilas oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutustuu lukuvuonna käsiteltävien uskontojen uskonnollisen ajattelun pääpiirteisiin.	Oppilas tutustuu uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteisiin.	Oppilas arvioi uskonnollista ajattelua ja antaa esimerkkejä uskontokritiikistä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	

Tavoite:		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja.		Oppilas oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutustuu erilaisiin katso- muksiin.	Oppilas pohtii katsomusvapauden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.	Oppilas perehtyy katsomusvapauden ihmisoikeutena ja antaa esimerkkejä sen turvaamisesta ja loukkauksista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S3	

Tavoitteeseen liit-
tyvä laaja-alainen
osaaminen

L2, L3, L6, L7

Arvioinnin koh-
teet oppiaineessa

Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen

Tavoite:

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen

Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

7lk

Oppilas tutus-
tuu erilaisiin kat-
somuksellisiin rat-
kaisuihin.

8lk

Oppilas tutkii erilaisia katsomukselli-
sia ratkaisuja esille tulevien teemo-
jen näkökulmasta. Oppilas arvioi kat-
somuksellisten valintojen perusteita.

9lk

Oppilas arvioi erilaisia katsomuksel-
lisiä ratkaisuja esille tulevien teemo-
jen näkökulmasta ja katsomuksellisen
valintojen perusteita.

Tavoitteeseen liit-
tyvät sisällöt

S1, S2, S3

Tavoitteeseen liit-
tyvä laaja-alainen
osaaminen

L1, L2, L4

Arvioinnin koh-
teet oppiaineessa

Katsomuksellisten valintojen perusteiden tunteminen

Tavoite:

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen

Oppilas oppii hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun.

7lk

Oppilas hahmottaa maa-
ilman moninaisuutta ja
ihmisten erilaisuutta.

8lk

Oppilas hahmottaa maailman
moninaisuutta ja yhdenver-
taisen kohtelun merkitystä.

9lk

Oppilas ymmärtää maailman moni-
naisuutta ja kaikkien yhdenvertaisen
kohtelun merkityksen.

Tavoitteeseen liittyvät si-
sällöt

S1, S2, S3

Tavoitteeseen liittyvä
laaja-alainen osaaminen

L2, L3, L7

Arvioinnin kohteet oppi-
aineessa

Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen

Tavoite:

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen

Oppilas oppii tunnistamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan.

7Ik

Oppilas havainnoi lukuvuonna käsiteltävien katsomuksien eettisiä ulottuvuuksia.

8Ik

Oppilas huomaa eettisiä ulottuvuuksia elämässään ja ympäristössään ja kehittää eettistä ajatteluaan. Oppilas harjoittelee käyttämään eettistä käsitteistöä.

9Ik

Oppilas kuvaa eettisistä ulottuvuuksista elämässään ja ympäristössään eettistä käsitteistöä käyttäen. Oppilas kehittää eettistä ajatteluaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L5, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Eettisen ajattelun taidot

Tavoite:

T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen

Oppilas oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valintojen vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.

7Ik

Oppilas tutustuu eri katsomuksien käsitteisiin ympäristöstä.

8Ik

Oppilas pohtii omia valintojaan ja niiden vaikutuksia kestäväan tulevaisuuteen.

9Ik

Oppilas osaa nimetä ja tarkastella luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä piirteitä sekä kestäväan elämäntavan merkitystä. Oppilas tuntee vaikuttamisen keinoja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1, S2, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L5, L6, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen

Tavoite:

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen

Oppilas oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja perustan.

7Ik

Oppilas havainnoi lukuvuonna käsiteltävien eri katsomusten yhteyttä ihmisoikeuksiin.

8Ik

Oppilas perehtyy ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitykseen ja eettiseen perustaan. Oppilas pohtii ihmisarvojen toteutumista omassa elämässään.

9Ik

Oppilas arvioi ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettistä perustaa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ihmisoikeusetiikan tuntemus

Sisällöt vuosiluokilla 7.-9.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämäkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykä.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käänneisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

7. Luokka

-

8. Luokka

- *Maailmankuva ja maailmankatsomus*
- *Elämäkatsomus ja identiteetin rakentuminen*
- *Keskeiset teistiset (ainakin kristinusko ja islam) sekä ateistiset (ainakin sekulaari humanismi) katsomukset sekä niiden keskeinen historia ja kohtaamisen käänneet*
- *Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteet*
- *Katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen erilaisissa yhteiskunnissa*
- *Kulttuuri, sen ilmeneminen erityisesti mediassa ja taiteessa*

9. Luokka

-

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

7. Luokka

-

8. Luokka

-

9. Luokka

- *Etiikan peruskysymykset ja pääsuunnat*
- *Hyvän elämän lähtökohdat ja yleisinhimilliset arvot: totuus, hyvyys, kauneus, oikeudenmukaisuus*
- *Eettinen arviointi ja eettisen ajattelun kehittyminen, eettisen lähestymistavan soveltaminen arkisiin tilanteisiin*
- *Erilaisissa medioissa esillä olevien ajankohtaisten aiheiden pohtiminen eettisestä näkökulmasta*
- *Kulttuurinen moninaisuus rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä*

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävä tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävä tulevaisuuden hyväksi.

7. Luokka

- *Ihmisarvo ja ihmisten välinen yhdenvertaisuus*
- *Maailman moninaisuuden ymmärtäminen*
- *Ihmisoikeudet (YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus)*
- *Katsomusvapaus ihmisoikeutena*

- Ympäristöetiikka ja erilaiset luontosuhteet (esim. humanistinen, utilistinen, mystinen, luontokeskeinen)
- Kestävä tulevaisuus, miten toimia vastuullisesti sen hyväksi, omien valintojen vaikutus paikallisesti ja globaalisti

8. Luokka

-

9. Luokka

-

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhaku, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona elämäkatsomustiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt elämäkatsomustiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on elämäkatsomustiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy elämäkatsomustiedon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Elämäkatsomustiedon arvioinnissa painotetaan sitä, että oppiaineessa edistetään oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää ja korostetaan oppilaiden kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Elämäkatsomustiedossa tuetaan oppilaan itsenäisen ajattelun ja argumentaation kehitystä ja avointa pohdiskelua. Kehitys on koko yläkoulun kestävä jatkumo, mikä otetaan huomioon päätösarviointia annettaessa.

Elämäkatsomustiedon päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas tunnistaa joitakin katsomuksellisia käsitteitä (kuten elämäkatsomus, uskonto, uskonnottomuus).	Oppilas osaa kuvata maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet.	Oppilas ymmärtää maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet, tunnistaa niiden välisiä suhteita ja osaa käyttää niitä.	Oppilas tunnistaa, ymmärtää ja osaa soveltaa katsomuksellisia käsitteitä omassa katsomuksellisessa ajattelussaan ja tuotoksissaan.

<p>T2 rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintöohjelmasta.</p>	<p>Kulttuurien ja katsomusten tunteminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä vähintään yhden kulttuurin perustekijän (kuten pukeutuminen, kieli, ruoka, juhlat, elinkeino, toimeentulo, teknologia) ja yhden Unescon maailmanperintökohteen.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata kahta eri kulttuuria tai katsomusta sekä tunnistaa näiden yhtäläisyyksiä ja eroja.</p> <p>Oppilas osaa kertoa joistain Unescon maailmanperintöohjelman piirteistä ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.</p>	<p>Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista.</p> <p>Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähikohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.</p>	<p>Oppilas ymmärtää kulttuurista ja katsomuksellista moninaisuutta sekä osaa suhteuttaa omaa kulttuurista ja katsomuksellista asemaansa maailman kulttuureissa ja perinnössä.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla Unescon maailmanperintöohjelman lähikohdista ja nimetä useimmat kotimaiset ja joitain ulkomaisia maailmanperintökohteita.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii tuntemaan erilaisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.</p>	<p>Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu</p>	<p>Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi erilaista katsomusta (kuten kristinusko, marxismi ja veganismi).</p>	<p>Oppilas osaa nimetä seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin keskeisiä piirteitä.</p> <p>Oppilas tietää, että katsomuksellisia kysymyksiä voi lähestyä tieteellisesti.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä keskeisten maailman katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita.</p> <p>Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.</p>	<p>Oppilas ymmärtää keskeisten maailman katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita.</p> <p>Oppilas osaa selittää, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.</p>
<p>T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita</p>	<p>S1, S3</p>	<p>Oppilas oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.</p>	<p>Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti hankkia informaatiota uskonnoista ja uskontokritiikistä.</p>	<p>Oppilas tunnistaa, mitä uskonnollinen ajattelu on, ja tietää, mitä uskontokritiikki tarkoittaa, sekä osaa osittain itsenäisesti.</p>	<p>Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä sekä hakea informaatiota asiasta.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä uskonnollisen ajattelun luonnetta, ymmärtää uskontokritiikin pääpiirteitä sekä osaa itsenäisesti hakea tietoa asiasta.</p>

					sesti hakea informaatiota asiasta.		
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kannallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	Oppilas oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkin katsomusvapaudesta.	Oppilas tunnistaa katsomusvapauden ihmisoikeutena. Oppilas osaa nimetä vähintään yhden keinon, jolla katsomusvapautta turvataan.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena, joistakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.	Oppilas selittää katsomusvapauden ihmisoikeutena ja joitakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä osaa eritellä niiden puutteita erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja ohjatusti nimetä jonkin siihen liittyvän perusteen (kuten se, ettei ihminen käytä lentokonetta eettisistä syistä).	Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja osaa nimetä jonkin siihen liittyvän yksilöllisen ja yhteisöllisen perusteen.	Oppilas osaa kuvata erilaisen ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.	Oppilas osaa eritellä ja arvioida erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita ja osaa verrata omia katsomuksellisia ratkaisujaan niihin.
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	Oppilas oppii hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun.	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkin maailman moninaisuudesta sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.	Oppilas osaa kuvata maailman monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.	Oppilas ymmärtää maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.	Oppilas ymmärtää ja osaa perustella maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan.	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas tunnistaa joistain teoista eettisen ulottuvuuden, kuten onko teko oikein, väärin vai ei kumpaakaan.	Oppilas osaa tunnistaa eettisiä käsitteitä (kuten arvo, velvollisuus, oikeus, vapaus, vastuu, tasa-arvo ja reiluus). Oppilas osaa perustella eettisiä näkemyksiään.	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä. Oppilas osaa perustella eettisiä näkemyksiään johdonmukaisesti.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti eettisiä käsitteitä sekä tulkita ja soveltaa niitä perustellusti omassa ajattelussaan.
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valintojen vaikutusta kestä-	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas tunnistaa jonkin kestäväan tulevaisuuden edellytyksen.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kestäväan tulevaisuuden edellytyksistä.	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä	Oppilas osaa eritellä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tule-

paikallisesti ja globaalisti		vään tulevaisuuden paikallisesti ja globaalisti.		Oppilas osaa kertoa, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen.	Oppilas ymmärtää, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti (kuten kierätyksen, kulusvalintojen sekä harrastuneisuuden kautta).	edellytyksiä ja tarkastella keskeisen elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.	vaisuuteen liittyviä edellytyksiä sekä kuvailla ja arvioida keinoja vaikuttaa tulevaisuuden ongelmiin paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja perustan.	Ihmisoikeusetiikan tuntemus	Oppilas osaa kuvailla ihmisarvoon tai ihmisoikeuksiin liittyviä seikkoja.	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyviä käsitteitä ja kertoa ihmisoikeuksien merkityksestä.	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta historiassa.	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta historiassa sekä perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

15.4.12 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Opetus päättyy 8. luokalla.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoite: T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.

7lk

T1 oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen L1-L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

T1 oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

S1-S6

L1-L7

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

9lk

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Tavoite: T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

		sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.
7lk	8lk	9lk
T2 oppilas harjoittelee hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta.	T2 oppilas harjoittelee myös itsenäisesti hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1-L5	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinnallisuuden ymmärtäminen	

Tavoite: T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.
7lk	8lk	9lk
T3 oppilas huomaa, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.	T3 oppilas ymmärtää, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin, ymmärrys syvenee 7. luokkaan verrattuna.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinnallisuuden ymmärtäminen	

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Tavoite: T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
---	--	---

		Oppilas oppii ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.
7lk	8lk	9lk
T4 oppilas jäsentää historiallista aikaa ja ymmärtää siihen liittyviä käsitteitä.	T4 oppilas jäsentää historiallista aikaa ja ymmärtää siihen liittyviä käsitteitä, 7. luokkaan verrattuna syvällisemmin ja laajemmin.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kronologian ymmärtäminen	

Tavoite: T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toimintaa ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.
7lk	8lk	9lk
T5 oppilas huomaa ja kuvaa ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	T5 oppilas ymmärtää ja selittää ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1-L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Historiallinen empatia	

Tavoite: T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille
--	--	--

sekä analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

7lk

T6 oppilas kehittää taitojaan arvioida syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

T6 oppilas syventää taitojaan arvioida syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.

S1-S6

L1, L2, L4

Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa

9lk

Tavoite: T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

7lk

T7 oppilas selittää ja kuvailee historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

T7 oppilas analysoi historiallista muutosta ja jatkuvuutta.

S1-S6

L1, L2, L4

Syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa sekä muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen

9lk

Historiallisen tiedon käyttäminen

Tavoite: T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas rohkaistuu tulkintojen tekemiseen.
Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia.

7lk

8lk

9lk

T8 oppilas harjoittelee tekemään perusteltuja tulkintoja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

T8 oppilas syventää taitojaan perusteltujen tulkintojen ja johtopäätösten tekoon.

S1-S6

L1, L2, L4

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan

Tavoite: T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä.

7lk

T9 oppilas kuvaa ihmisen toiminnan lähtökohtia ja motiiveja.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

8lk

T9 oppilas kuvaa ja selittää ihmisen toiminnan lähtökohtia ja motiiveja.

S1-S6

L1-L4, L7

Ihmisen toiminnan selittäminen

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä.

9lk

Tavoite: T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.

7lk

T10 oppilas harjoittelee selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri ta-

8lk

T10 oppilas vertailee historiallisen tiedon tulkintoja ja käyttöä eri tilan-

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.

9lk

voin eri tilanteissa; oppilas harjoittelee arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.

teissa; oppilas arvioi kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L4, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Historiallisten tulkintojen selittäminen ja niiden luotettavuuden arvioiminen

Tavoite: T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan niiden pohjalta oman perustellun tulkintansa.

7lk

8lk

9lk

T11 oppilas harjoittelee käyttämään erilaisia ikätasolleen sopivia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

T11 oppilas käyttää erilaisia ikätasolleen sopivia lähteitä, vertailee niitä ja muodostaa oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta, 7. luokkaan verrattuna syvällisemmin

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S6

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L4, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Historian tietolähteiden käyttäminen ja historiatiedon tuottaminen

Tavoite: T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.

7lk

8lk

9lk

T12 oppilas huomioi, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja	T12 oppilas kuvaa ja arvioi, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S6
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1-L7
Arvioinnin kohteet oppiaineissa	Historiatietoisuuden hyödyntäminen

Sisällöt vuosiluokilla 7. ja 8.

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuviin kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursiivilla.

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

7. Luokka

- *Teollistumisen historia maailmalla, Suomessa, Kotkassa ja Karhulassa.*

8. Luokka

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

7. Luokka

- *1800-luvun aatteiden synty ja vaikutukset.*

8. Luokka

- *Demokratian ja diktatuurin kamppailu Suomessa ja maailmalla.*

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

7. Luokka

- *Elämää 1800-luvun Suomessa.*

8. Luokka

- *Suomi ja maailma 1920- 1930-luvulla.*

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisestitavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

7. Luokka

- 1. maailmansota: synty, tapahtumat maailmalla, Suomessa ja Kotkassa sekä seuraukset. Suomen itsenäistymisen ja sisällissota.

8. Luokka

- II maailmansota.
- Kylmä sota.
- Kriisien ja konfliktien maailma

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

7. Luokka

8. Luokka

- Suomi II maailmansodan jälkeisistä vuosista 2000- luvulle.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennyttään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

7. Luokka

- Imperialismin aikakausi. Pohjois-Amerikan, Afrikan ja Aasian maiden historiaa.

8. Luokka

- 1900-luvun lopun ja 2000- luvun alun tapahtumien (kommunismin romahdus, EU, globalisaatio, terrorismi, vastakkainasettelun lisääntyminen maailman politiikassa) vaikutus nykyaikaan.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja osaamisen osoittamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt historian tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on historian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremmen osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Historian päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
-------------------	---------------	--	------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Tiedon hankkiminen menneisyydestä							
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1–S6	Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.	Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinallisuuden ymmärtäminen	Oppilas löytää ohjatuksi historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää informaatiota hänelle annetusta lähteestä. Oppilas tunnistaa opettajan ohjaamana, että samasta ilmiöstä tai lähteestä esiintyy erilaisia tulkintoja.	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä tunnistaa lähteiden luotettavuudessa ja esitetyissä tulkinnoissa eroja.	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä erottelee vähemmän ja enemmän luotettavia lähteitä ja tulkintoja toisistaan.	Oppilas käyttää erilaisia lähteitä ja erottaa tutkittavaan ilmiöön liittyvät lähteet muista lähteistä. Oppilas selittää, miten samoista lähteistä voi tehdä erilaisia tulkintoja, ja arvioi tulkintojen mahdollisia puutteita.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6						
Historian ilmiöiden ymmärtäminen							
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	Oppilas oppii ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja pystyy opettajan ohjaamana suhteuttamaan ne ajallisesti toisiinsa.	Oppilas muistaa menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja antaa joi-tain esimerkejä tarkasteltavana olevalle historialliselle ajanjaksolle ominaisista piirteistä.	Oppilas käyttää menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja kuvaa tarkasteltavana olevalle historialliselle ajanjaksolle ominaisia piirteitä.	Oppilas jäsentää historiallisten tapahtumien, ilmiöiden ja ajanjaksojen aikajärjestyksen ja ajallisia yhteyksiä. Oppilas käyttää aikaan liittyviä käsitteitä ja erittelee histo-

							rian keskeisiin ajanjaksoihin liittyviä tapahtumia, henkilöitä ja ilmiöitä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toimintaa ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	Historiallinen empatia	Oppilas tunnistaa, että ihmisillä on ollut erilaisia motiiveja toiminnalleen.	Oppilas tunnistaa, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema vaikuttavat heidän tekojensa motiiveihin.	Oppilas tulkitsee ihmisten toiminnan tarkoituksiperiä ja erittelee, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema tai historiallinen konteksti vaikuttavat hänen toimintaansa.	Oppilas asetetaan menneen ajan ihmisen asemaan, arvioi hänen toimintansa motiiveja sekä tarkastelee sitä, miten hänen sosiaalinen tai yhteiskunnallinen asemansa tai historiallinen konteksti vaikuttavat hänen toimintaansa.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille sekä analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.	Syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen historiassa sekä muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa menneisyydestä asioita, jotka ovat muuttuneet tai pysyneet muuttumattomina.	Oppilas tunnistaa, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksiperien analysointiin.	Oppilas ymmärtää, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksiperien analysointiin.	Oppilas erottelee historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät keskeiset tekijät vähemmän tärkeistä ja analysoi historiallisten tapahtumien syitä ja seurauksia (kuten välittömien ja pitkäkestoisten syiden merkitystä).
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6			Oppilas nimeää muutokselle tai muuttumattomuudelle jonkin yksittäisen syyn.	Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia historiallisille tapahtumille ja ilmiöille.	Oppilas ymmärtää, että historiallisilla tapahtumilla ja ilmiöillä on erilaisia syitä ja seurauksia, ja antaa niistä esimerkkejä.	Oppilas arvioi, miksi joillain elämäalueilla
					Oppilas selittää yksilöllisesti ohjeistettuna, miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen	Oppilas erittelee, miksi	

					toisin kuin nykyään.	joillain elämänalueilla toimittiin ennen toisin tai samoin kuin nykyään.	toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään ja miten tapahtuman tai ilmiön seuraukset vaikuttivat eri lailla eri asemassa oleviin ihmisiin ja ihmisryhmiin.
Historiallisen tiedon käyttäminen							
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	Oppilas rohkaistuu tulkintojen tekemiseen.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia	S1–S6	Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia.	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten ihmisen toiminnan motiivi näkyy jossain historian tapahtumassa tai ilmiössä.	Oppilas kuvailee, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toimintansa motiiveihin.	Oppilas esittää päätelmän, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toimintansa motiiveihin.	Oppilas selittää ihmisen toiminnan motiiveja sekä sitä, miten ihmisten taustat ja historiallinen konteksti vaikuttavat niihin.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	Oppilas oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja niiden luotettavuuden arviointi	Oppilas antaa ohjatusti jonkin esimerkin siitä, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen.	Oppilas kuvailee, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja antaa esimerkkejä tulkintoihin sisältyvästä puolueellisuudesta.	Oppilas kuvailee, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja erittelee tulkintoihin sisältyvää puolueellisuutta.	Oppilas selittää, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja miten lähteiden tulkitsijan tausta voi vaikuttaa tulkinnan luotettavuuteen.

T11 harjaantuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	Oppilas oppii käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan niiden pohjalta oman perustellun tulkintansa.	Historian tietolähteiden käyttäminen ja historiatiedon tuottaminen	Oppilas vastaa ohjatusti menneisyyttä koskeviin kysymyksiin hänelle annetun tietolähteen pohjalta. Oppilas muodostaa opettajan ohjaamana jostain lähteestä tulkinnan.	Oppilas esittää jonkin tulkinnan hyödyntäen käytössään olevia lähteitä.	Oppilas vastaa menneisyyttä koskeviin kysymyksiin tulkitsemalla erilaisista lähteistä saamaansa informaatiota. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.	Oppilas tulkitsee erilaisia historiallisen tiedon lähteitä. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja osoittaen tunnista- vansa tulkintoihinsa liittyvän virhetulkinnan mahdollisuuden.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	Oppilas oppii arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.	Historiatietoisuuden hyödyntäminen	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.	Oppilas kuvailee, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.	Oppilas kuvailee, miten historiatiedolla voidaan perustella jokin tulevaisuuden valinta.	Oppilas esittää arvion siitä, miten tulkinnat menneisyydestä vaikuttavat ihmisten tulevaisuuden odotuksiin ja valintoihin.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Mahdollisuuksien mukaan

- oppilaat vierailevat paikallisissa tai kansallisissa historiallisissa kohteissa,
- hyödynnetään kirjaston palveluja,
- kutsutaan vierailijoita ja käydään vierailuilla,

- oppilaat tekevät tutkielmia, ryhmätöitä, haastatteluja ja esitelmiä historiaan liittyvistä aiheista,
- opetuksessa käytetään sähköisiä oppimisympristöjä ja
- tehdään yhteistyötä yli oppiainerajojen lyhemmissä tai pidemmissä projekteissa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

15.4.13 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan koulu yhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Merkitys, arvot ja asenteet

Tavoite: T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

		Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.
7lk	8lk	9lk
		T1 oppilas syventää kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia</i>	

Tavoite: T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin.	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
		Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.
7lk	8lk	9lk
		T2 oppilas harjaannuttaa eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>	

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys

Tavoite: T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta.	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
		Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään.

7lk	8lk	9lk
		T3 oppilas hahmottaa oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventää tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen	

Tavoite: T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen taloudenpidon periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.

7lk

8lk

9lk

T4 oppilas syventää ja pitää ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioi kriittisesti median roolia ja merkitystä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L3, L4, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot

Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen

Tavoite: T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisena toimijana.

7lk	8lk	9lk
		T5 oppilas oppii yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja suunnittelee omaa tulevaisuuttaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Yrittäjyys- ja työelämätaitojen käyttäminen ja soveltaminen	

Tavoite: T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii analysoimaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.
7lk	8lk	9lk
		T6 oppilas tarkastelee yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Eri yhteisöjen ja väestöryhmien monipuolinen tarkastelu	

Tavoite: T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisössään.

7lk	8lk	9lk
		T7 oppilas ymmärtää yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti. Oppilas toimii aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S2, S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L4, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen	

Tavoite: T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta.
7lk	8lk	9lk
		T8 oppilas ymmärtää talouden perusteita, oman talouden hallintaa ja vastuullista kuluttamista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1, S4	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L4, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Vastuullisen taloudellisen toiminnan ymmärtäminen ja soveltaminen	

Tavoite: T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
		Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntämään yhteiskunnallisessa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja.
7lk	8lk	9lk

T9 oppilas laajentaa näkemyksiään, oppii, miten osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttää mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisyhteiskunnan toimimisessa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S4
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2, L7
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis-, media- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen

Sisällöt 9. luokalla

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursiivilla.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

- Kotkan kaupungin päätöselimiin tutustuminen ja erityisesti nuorisovaltuustoon perehtyminen. Varjovaalien järjestäminen mahdollisuuksien mukaan.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

- Oikeuslaitoksen toiminta Kotkassa.

- Kunnalliseen päätöksentekoon vaikuttamiseen tutustuminen.

- Ajankohtaisten paikallisten uutisten seuraaminen ja niiden vaikutusten pohdinta.

- Mediakriittisyyden huomiointi.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävä kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

- Yritysvierailujen järjestäminen ja yrittäjien kutsuminen oppitunneille mahdollisuuksien mukaan.

- NY- Yrittäjyyskasvatuksen polku ja sen materiaalien hyödyntäminen.
- Yhteistyö opojen kanssa esimerkiksi tet – jaksolla ja työhakemuksen sekä ansioluettelon laatimisessa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi eli formatiivinen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista sekä kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja osaamisen osoittamisen tavat.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt yhteiskuntaopin tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on yhteiskuntaopin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Yhteiskuntaopin päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4	Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiin osana itsearviointia.</i>			
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4	Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiin osana itsearviointia.</i>			

Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys							
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoa suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaisen oikeusjärjestelmään.	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa esimerkiksi ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltion keskeisiä toimijoita ja toimintaperiaatteita.	Oppilas kuvaillee ihmisoikeuksia, oikeusvaltion toimijoita ja toimintaperiaatteita. Oppilas löytää ohjatusti tietoa laista ja oikeudesta.	Oppilas erittelee, miten ihmisoikeus- ja oikeusvaltioperiaatteet ilmenevät Suomessa ja maailmassa. Oppilas hankkii ja esittää tietoja laista ja oikeudesta asianmukaista tietolähdettä käyttäen.	Oppilas arvioi ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista yhteiskunnassa. Oppilas käyttää lakia ja oikeutta koskevia tietolähteitä ongelmanratkaisua vaativissa tehtävissä.
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaa ja taitojaan sekä arvioidaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen taloudenpidon periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas tunnistaa ohjatusti yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä asioita. Oppilas löytää ohjatusti yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa hänelle annettusta lähteestä sekä antaa ohjatusti esimerkin median toiminnasta tiedon välittäjänä.	Oppilas kuvaillee esimerkkien avulla yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä ja toimintaa. Oppilas löytää eri lähteistä tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta ja havaitsee eroja tietolähteiden antamissa tiedoissa. Oppilas kuvaillee median vaikutusta omassa elämässä ja yhteiskunnassa.	Oppilas hankkii tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta eri lähteitä käyttäen sekä vertailee lähteiden tietoja keskenään. Oppilas erittelee median roolia yksilöiden elämässä ja sen toimintaa julkisen keskustelun osana.	Oppilas hankkii ja erittelee yhteiskuntaa ja taloutta käsittelevää tietoa eri näkökulmia huomioiden ottamalla ja kriittisellä tavalla. Oppilas arvioi kriittisesti median toimintaa ja mediavaiuttamista yhteiskunnassa.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisenä toimijana.	Yrittäjyys- ja työelämätaimien käyttäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti palkkatyön ja yrittäjyyden eroja sekä palkkatyötä ja yrittäjyyttä edustavia ammatteja.	Oppilas kuvaillee palkkatyön ja yrittäjyyden piirteitä. Oppilas kertoo, mitä mahdollisuuksia palkkatyö ja yrittäjän ammatti tarjoavat yksilölle.	Oppilas erittelee palkkatyön ja yrittäjyyden asemaa yhteiskunnassa. Oppilas vertailee palkkatyön ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia yksilölle.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä yhteiskunnassa. Oppilas arvioi palkkatyön ja yrittäjyyden merkityksiä yksilölle.

omaa tulevaisuuttaan							
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1–S3	Oppilas oppii analysoimaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.	Eri yhteisöjen ja väestöryhmien monipuolinen tarkastelu	Oppilas osoittaa tunnistavansa esimerkkien avulla suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä tai vähemmistöryhmiä.	Oppilas kuvaillee erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä sekä niiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.	Oppilas erittelee erilaisten väestöryhmien asemaan vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.	Oppilas arvioi keinoja, joilla voidaan tukea väestöryhmien yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisössään.	Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjautusti demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä. Oppilas osoittaa esimerkeistä, miten demokraattinen päätöksenteko ilmenee hänen lähiyhteisössään.	Oppilas kuvaillee demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla. Oppilas kuvaillee, millä eri tavoin demokraattisia toimintatapoja voidaan toteuttaa hänen lähiyhteisössään.	Oppilas erittelee, miten eri päätöksentekotavat edistävät demokratiaa ja miten demokraattista päätöksentekoa tuetaan paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin ja globaalilla tasolla. Oppilas soveltaa demokraattisia toimintatapoja omassa lähiyhteisössään.	Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta, miten demokratian päämäärät toteutuvat päätöksenteossa eri tasoilla. Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisia toimintatapoja lähiyhteisössään ja laatii perusteltuja ehdotuksia niiden kehittämiseksi.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta.	Vastuullisen taloudellisen toiminnan ymmärtäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa ohjautusti tuntevuansa joitakin taloudellisen toiminnan muotoja (kuten kuluttaminen, säästäminen). Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjautusti yksilön keinoja vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas selittää taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä yksilön taloudessa. Oppilas kuvaillee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.	Oppilas erittelee taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä kansantaloudessa. Oppilas erittelee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.	Oppilas perustelee kestävästä tulevaisuudesta edistäviä ratkaisuja ja arvioi niiden vaikutuksia kotija kansantalouksille. Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta yksilön taloudenpitoa koskevia suunnitelmia kestävästä talouden näkökulmasta.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemystään, osallistumaan	S1–S4	Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntämään yhteiskunnallisessa toiminnassa	Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis-, media- ja	Oppilas antaa ohjautusti esimerkkejä keinoista osallis-	Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisesti.	Oppilas osallistuu yhteiskunnallis-poliittisten kysymysten käsittelyyn ja vertailee	Oppilas osallistuu rakentavasti yhteiskunnallis-poliittisten kysy-

yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietoaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa		oleellisia tietoja ja taitoja.	vaikuttamistaitojen soveltaminen	tua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Oppilas ottaa kantaa yhteiskunnalliseen aiheeseen.	Oppilas perustelee mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.	erilaisia tapoja vaikuttaa. Oppilas perustelee monipuolisesti mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.	mysten käsitelyyn sekä esittää arvioita niistä käytävästä keskustelusta.
---	--	--------------------------------	----------------------------------	--	---	---	--

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Mahdollisuuksien mukaan

- oppilaat vierailevat virastoissa, yrityksissä. käräjäoikeudessa jne. Monissa kohteissa voi vierailla virtuaalisesti,
- hyödynnetään kirjaston palveluja,
- kutsutaan vierailijoita ja käydään vierailuilla
- oppilaat tekevät tutkielmia, ryhmätöitä, haastatteluja ja esitelmiä yhteiskuntaoppiin liittyvistä aiheista,
- tutustutaan oman koulun oppilaskuntatoimintaan, Kotkan nuorisovaltuustoon (NuVa) ja pidetään varjovalleja,
- opetuksessa käytetään sähköisiä oppimisympäristöjä ja
- tehdään yhteistyötä yli oppiainerajojen lyhemmissä tai pidemmissä projekteissa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiiviseksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

15.4.14 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisiä taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Osallisuus

T1 Kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.

7lk

Oppilas toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä huolehtien omasta osuudestaan, muita jäseniä kunnioittaen.

Oppilas arvioi omia vahvuuksiaan musisoinnissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas toimii ryhmässä rakentavasti ja muita kannustaen.

Oppilas käyttää omia vahvuuksiaan musisoinnissa.

S1-S4

L2, L7

Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen

9lk

Oppilas toimii ryhmässä rakentavasti ja muita kannustaen

Oppilas käyttää omia vahvuuksiaan musisoinnissa.

Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen

T2 Ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittää niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.

7lk

Oppilas havaitsee omassa äänessä tapahtuvia muutoksia.

Oppilas kehittyy ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistuu yhteislauluun.

Oppilas tutustuu erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

8lk

Oppilas havaitsee omassa äänessä tapahtuvia muutoksia.

Oppilas kehittyy ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistuu yhteislauluun.

Oppilas tutustuu erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin.

S1-S4

L2

Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä

9lk

Oppilas havaitsee omassa äänessä tapahtuvia muutoksia.

Oppilas kehittyy ylläpitämään laulutaitoaan ja osallistuu yhteislauluun.

Oppilas tutustuu erilaisiin äänenkäyttö- ja laulutapoihin.

T3 Kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimiin.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan soittaen keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia.

7lk

Oppilas tunnistaa musiikin sykkeen ja harjoittelee soittamaan soitinta sen mukaisesti. Oppilas vahvistaa yhteismusisointitaitojaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

8lk

Oppilas vahvistaa yhteismusisointitaitojaan monipuolisesti eri soittimia käyttäen.

S1-S4

L2

9lk

Oppilas vahvistaa yhteismusisointitaitojaan monipuolisesti eri soittimia käyttäen.

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä

T4 Rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokeamiseen ja ilmaisuun.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia musiikkiliikunnallisuuden keinoin.

7Ik

Oppilas vahvistaa taitoaan kokea musiikin syke sekä eläytyä ja ilmentää musiikkia liikkeen keinoin.

8Ik

Oppilas kokee musiikin sykkeen ja eläytyy ja ilmentää musiikkia liikkeen keinoin.

9Ik

Oppilas kokee musiikin sykkeen ja eläytyy ja ilmentää musiikkia liikkeen keinoin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Musiikkiliikunta

T5 Tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.

7Ik

Oppilas kuuntelee musiikkia ja kuvailee kuulemaansa. Hän tekee havaintoja musiikista ja selittää havaintojaan.

8Ik

Oppilas kuuntelee musiikkia ja kuvailee kuulemaansa. Hän tekee havaintoja musiikista ja selittää havaintojaan.

9Ik

Oppilas kuuntelee musiikkia ja kuvailee kuulemaansa. Hän tekee havaintoja musiikista ja selittää havaintojaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskustelu

T6 Kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, sovittaen ja säveltäen sekä työskentelemällä taiteidenvälisesti.

7lk

Oppilas ideoi, suunnittelee ja käyttää musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistäen.

8lk

Oppilas ideoi, suunnittelee ja käyttää musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistäen.

9lk

Oppilas ideoi, suunnittelee ja käyttää musiikkia luovasti myös eri taiteenaloja yhdistäen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L6

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Musiikin luova toteuttaminen

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito

T7 Ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä sekä tallentamisessa osana monialaisia kokonaisuuksia.

7lk

Oppilas tutustuu musiikkitekнологia tarjoihin mahdollisuuksiin oman musiikin tuottamisessa ja tallentamisessa.

8lk

Oppilas hyödyntämään musiikkitekнологiaa laajemmissa oppimiskokonaisuuksissa.

9lk

Oppilas hyödyntämään musiikkitekнологiaa laajemmissa oppimiskokonaisuuksissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L5

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Musiikkitekнологian käyttö

T8 Ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja

oppii ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

7Ik

Oppilas tutustuu musiikkiin eri kulttuurien ilmentäjänä sekä vaikuttamisen keinona viestinnässä.

8Ik

Oppilas tutustuu musiikkiin eri kulttuurien ilmentäjänä sekä vaikuttamisen keinona viestinnässä.

9Ik

Oppilas tutustuu musiikkiin eri kulttuurien ilmentäjänä sekä vaikuttamisen keinona viestinnässä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Kulttuurinen osaaminen

T9 Rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas käyttää musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.

7Ik

Oppilas harjoittelee musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musiikillisen toiminnan yhteydessä.

8Ik

Oppilas harjoittelee musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musiikillisen toiminnan yhteydessä.

9Ik

Oppilas harjoittelee musiikin käsitteitä ja merkintätapoja musiikillisen toiminnan yhteydessä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Musiikin käsitteiden ja symbolien käyttö

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa

T10 Ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

7lk

Oppilas kehittää omaa musiikkisuhdettaan ja pohtii musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

8lk

Oppilas kehittää omaa musiikkisuhdettaan ja pohtii musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.

9lk

Oppilas kehittää omaa musiikkisuhdettaan ja harjoittelee musiikin hyödyntämistä tunteiden hallinnassa ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L3, L4

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

T11 Ohjata oppilaita huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas huolehtii kuulostaan ja pitää huolta musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.

7lk

Oppilas käyttää soittimia ja laitteita turvallisesti sekä huolehtii kuulostaan ja toimii vastuullisesti musisointitilanteissa.

8lk

Oppilas käyttää soittimia ja laitteita turvallisesti sekä huolehtii kuulostaan ja toimii vastuullisesti musisointitilanteissa.

9lk

Oppilas käyttää soittimia ja laitteita turvallisesti sekä huolehtii kuulostaan ja toimii vastuullisesti musisointitilanteissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S4

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L3

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen

Oppimaan oppiminen musiikissa

T12 Ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselle ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.

7lk

Oppilas kehittää musiikilliseen taitojaan. Hän asettaa tavoitteita harjoittelulle ja arvioi musiikillisiaan tuotoksiaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

8lk

Oppilas kehittää musiikillisiaan taitojaan ja arvioi musiikillisiaan tuotoksiaan.

S1-S4

L1

Oppimisen taidot

9lk

Oppilas kehittää musiikillisiaan taitojaan ja arvioi musiikillisiaan tuotoksiaan.

Sisällöt

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursiivilla.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmis-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

- Laulu-, soitto- ja yhteismusisointitaitojen kehittäminen

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

- Oppilas tunnistaa musiikin perusmerkintätavat ja rakennemerkinnot

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestäväen hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

- oppilas tutustuu oman paikkakunnan musiikkitarjontaan
- oppilas osallistuu mahdollisiin laaja-alaisten kokonaisuuksien projekteihin

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aika-kausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

- oppilas tutustuu kevyenmusiikin tyyliin
- ohjelmistossa huomioidaan oman alueen monikulttuurisuus

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa formatiivinen arviointi tarkoittaa kannustavaa ja rakentavaa palautetta opintojen aikana. Se tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen liittyviä kokonaisuuksia. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti sekä soveltamaan käytännössä oppimaansa musiikin tietoa ja taitoa. Musiikin summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että musiikillisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Musiikissa harjoittelu- ja työskentelytaitojen kehittäminen eli oppimaan oppiminen on yksi arvioitavista kriteereistä.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt musiikin tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on musiikin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan musiikin oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Musiikissa oppilaan oppimisen tavoitteet on johdettu musiikin opetuksen tavoitteista. Musiikin oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet koostuvat osallisuuden taidoista, musiikillisista taidoista ja tiedoista, luovasta tuottamisesta, kulttuurisen ymmärtämisen taidoista, monilukutaidosta, hyvinvoinnin ja ääniturvallisuuden taidoista sekä oppimaan oppimisen taidoista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Arvioinnissa painotetaan aktiivista osallistumista yhteismusiisointiin ja laulamiseen, edistymistä musiikin perusrakenteiden ja -käsitteiden tunnistamisessa ja käyttämisessä sekä vertais- ja itsearviointia.

Musiikin päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvostamalle 5	Osaamisen kuvaus arvostamalle 7	Osaamisen kuvaus arvostamalle 8	Osaamisen kuvaus arvostamalle 9
Osallisuus							
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan opettajan konkreettisen ohjeen mukaan.	Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä.	Oppilas toimii itsenäisesti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan.	Oppilas toimii rakentavasti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan sekä kantautaan ja auttaa toisia.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen							
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1–S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään osana musiikillista ilmaisua.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä tehtävän ja tilanteen mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin	S1–S4	Oppilas kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan soittaen keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia.	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu soittamiseen konkreettisen ohjauksen alaisena.	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon pyrkien soittamaan osuutensa kokonaisuuteen.	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1–S4	Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia musiikkiliikunnallisuuden keinoin.	Musiikkiliikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas soittaa liikkumistaan musiikkiin ja osallistuu ryhmän jäsenenä musiikkiliikunnalliseen ilmaisuun.	Oppilas soittaa liikkeilmaisuunsa kuulemansa musiikkiin ja ilmaisee musiikkia liikkuessaan, myös rytmisesti perussykettä seuraten ja ilmaisten.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääninympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1–S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääninympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.	Ääninympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääninympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääninympäristöä ja musiikkia esittäen kuulemastaan yksittäisiä huomioita.	Oppilas kuuntelee ääninympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.	Oppilas kuuntelee ääninympäristöä ja musiikkia keskustellen havainnoistaan sekä perustellen näkemyksiään.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata häntä improvisointiin, soittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliiseen työkentelyyn	S1–S4	Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, soittaen ja säveltäen sekä työskentelemällä taiteidenvälisesti.	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin.	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikillisiä ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas käyttää musiikillisiä tai muita äänellisiä elementtejä kehittämällä ja toteuttaen musiikillisiä ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas käyttää musiikillisiä tai muita äänellisiä elementtejä kehittämällä ja toteuttaen moninaisia sekä kekseliäitä musiikillisiä ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1–S4	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä sekä tallentamisessa osana monialaisia kokonaisuuksia.	Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas kokeilee joitakin musiikkiteknologian työkaluja opettajan konkreettisten ohjeiden mukaan.	Oppilas kokeilee musiikkiteknologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä itsenäisesti.	Oppilas käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.	Oppilas käyttää monipuolisesti musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito							
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S1–S4	Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja oppii ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas tunnistaa joitakin tapoja käyttää musiikkia viestimiseen ja vaikuttamiseen. Oppilas tunnistaa joitakin	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin monista käyttötapoista ja kulttuurisista ilmenemismuodoista ja osaa kertoa havainnoistaan.	Oppilas jäsentää musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja kertoen havainnoistaan.	Oppilas analysoi ja arvioi musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja ja osaa keskustella niistä.

				musiikkikulttuureja.			
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.	S1–S4	Oppilas käyttää musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö.	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin käsitteitä ja symboleja.	Oppilas käyttää yksittäisiä musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja joitakin musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.	Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja sekä musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.	Oppilas käyttää ja soveltaa sujuvasti ja tarkoituksenmukaisesti musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa							
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1–S4	Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia</i>			
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulos- taan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1–S4	Oppilas huolehtii kuulos- taan ja pitää huolta musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas noudattaa annettavia turvallisuusohjeita.	Oppilas ottaa huomioon ääniympäristön turvallisuuden liittyvät tekijät sekä käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.	Oppilas huolehtii vastuullisesti musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa							
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselle ja arvioi-	S1–S4	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselle sekä arvioi taitojensa edisty-	Oppimisen taidot	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella annetun tavoitteen suuntaisesti.	Oppilas asettaa itselleen ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita, toimii niiden suuntaisesti ja	Oppilas asettaa ohjattuna itselleen musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita, har-	Oppilas asettaa musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita ja työskentelee niiden mukaisesti.

maan taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.		mistä suhteessa tavoitteisiin.			työskentelee niiden suuntaisesti	joittelee niiden suuntaisesti sekä arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.	Oppilas arvioi toimintaansa ja mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.
--	--	--------------------------------	--	--	----------------------------------	--	--

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Yhteistyö mahdollisuuksien mukaan Kymi Sinfonietan ja Kotkan kaupungin teatterin kanssa sekä mahdollinen osallistuminen Lasten kulttuurikeskuksen järjestämään kulttuuripolkuun.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

15.4.14.1 Musiikki valinnaisaineena

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteisiin liittyvät sisällöt

Laaja-alainen osaaminen

Osallisuus

T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

S1-S4

L2, L7

Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

S1-S4

L2

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	L2
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1-S4	L2
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	L2
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	L1, L2, L6
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintätekniikan luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1-S4	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käytäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	L3, L4
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

-oppilas syventää laulu-, soitto- ja yhteismusisointitaitojaan

-oppilas harjoittelee esiintymistä

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin peruserkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

- Oppilas tunnistaa reaalisointumerkkejä ja sävelten nimiä

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

- Oppilas tutustuu tekijänoikeuksiin ja piratismiin

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

- Oppilas tutustuu musiikkiin eri medioissa

Musiikin opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokalla 9

<u>Opetuksen tavoitteet</u>	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	L2
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1-S4	L2
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	L2
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	L1, L2, L6

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintä-tekniikan luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1-S4	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käytäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	L3, L4
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

- *Oppilas kehittää ja syventää laulu-, soitto- ja yhteismusisointitaitoja*

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

- *Oppilas jatkaa esiintymisen harjoittelua ja kiinnittää huomiota tulkintaan*

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

- *Oppilas osallistuu mahdollisiin laaja-alaisiin projekteihin, esim. elokuva tai mainos*

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aika-kausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääni-harjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

- *Oppilas tutustuu taidemusiikkiin*

15.4.15 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuviutus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu

Tavoite:

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
Oppilas oppii havainnoimaan

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä.

taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.

7lk

Oppilas havainnoi taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttää monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä oman ilmaisun lähtökohtana.

8lk

Oppilas vertailee erilaisia havaintovälineitä ja kuvallisen viestinnän menetelmiä kuvien ja ympäristön tarkastelun lähtökohdanna.

9lk

Oppilas valitsee omaan työkentelyyn sopivia monipuolisia havainnointivälineitä kuvien ja ympäristön tarkasteluun oman ilmaisun lähtökohdanna.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S3 Taiteen maailmat

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Monilukutaito (L4)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen

Tavoite:

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelevaan näkemyksiään.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii keskustelemaan havainnoista ja ajatuksista perustellen näkemyksiään.

7lk

Oppilas osallistuu keskusteluun omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelee omia näkemyksiään. Oppilas harjoittelee käyttämään kuvataiteen käsitteistöä.

8lk

Oppilas osallistuu keskusteluun omista ja muiden havainnoista ja tarkastelee omien havaintojensa ja näkemystensä lähtökohtia käyttäen kuvataiteen ja median käsitteistöä.

9lk

Oppilas huomioi rakentavasti keskustelussa erilaiset havainnot, näkökulmat ja ajatukset visuaaliseen kulttuuriin, taiteeseen ja ympäristöön. Oppilas käyttää keskustelussa kuvataiteen ja median käsitteistöä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

	<i>S3 Taiteen maailmat</i>
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	<i>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</i> <i>Monilukutaito (L4)</i> <i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i> <i>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Havaintojen ja ajatusten sanallinen pohdinta

Tavoite:		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä.		Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä erilaisia kuvallisen ilmaisun tapoja.
7Ik	8Ik	9Ik
Oppilas kokeilee ja rohkaistuu ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisissa ympäristöissä sekä erilaisin kuvan tekemisen välinein että monitieteisin/taiteisin tuottamisen keinoin.	Oppilas tutkii kokeellisesti erilaisia kuvantekemisen välineitä ja tiedontuottamisen tapoja kuvakulttuureissa, erityisesti mediakulttuureissa.	Oppilas valitsee ja yhdistelee erilaisia kuvantekemisen ja tiedon tuottamisen tapoja ja välineitä omaan työskentelyynsä ja ajatustensa ilmaisemiseksi kuvakulttuureissa, erityisesti mediakulttuureissa.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	<i>S1 Omat kuvakulttuurit</i> <i>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</i> <i>S3 Taiteen maailmat</i>	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	<i>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</i> <i>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</i> <i>Monilukutaito (L4)</i> <i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i>	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	

Kuvallinen tuottaminen

Tavoite:		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan.		

		Oppilas oppii syventämään kuvailmaisun taitojaan.
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutkii ja kokeilee erilaisia kuvataiteen tekniikoita ja materiaaleja etsien välineiden luonteenomaista ja soveltavaa ilmaisua omassa kuvatuottamisen prosessissa.	Oppilas tutkii, kokeilee ja yhdistelee erilaisia kuvataiteen tekniikoita ja materiaaleja etsien välineiden luonteenomaista ilmaisua omassa kuvailmaisussaan.	Oppilas asettaa tavoitteita ja syventää omaa kuvailmaisuaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	<i>S1 Omat kuvakulttuurit</i> <i>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</i> <i>S3 Taiteen maailmat</i>	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	<i>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</i> <i>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</i> <i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i> <i>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	

Tavoite:	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä.	Oppilas oppii käyttämään tutkivaa lähestymistapaa ja kehittämään ongelmanratkaisutaitojaan.	
7lk	8lk	9lk
Oppilas harjoittelee tutkivia lähestymistapoja itsenäisissä ja yhteistoiminnallisissa kuvallisissa työskentelyprosesseissa.	Oppilas suunnittelee, kokeilee ja arvioi tutkivia lähestymistapoja osana työskentelyprosessia.	Oppilas suunnittelee tavoitteellisia työskentelyprosesseja, yksin tai yhteistoiminnallisesti, tutkivien kuvallisten lähestymistapojen pohjalta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	<i>S1 Omat kuvakulttuurit</i> <i>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</i> <i>S3 Taiteen maailmat</i>	

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Tutkivan lähestymistavan ja ongelmanratkaisutaitojen käyttäminen

Tavoite:

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja.

7Ik

Oppilas tutustuu erilaisiin kuvallisen viestinnän ympäristöihin ja keinoihin sekä pyrkii vaikuttamaan omilla kuvallisesti ilmaistuilla mielipiteillään ja näkemyksillään.

8Ik

Oppilas syventää osaamistaan kuvallisen vaikuttamisen keinoista eri ympäristöissä lähtökohtana oma mielipiteen ilmaisu.

9Ik

Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kuvallisia prosesseja vaikuttaakseen ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S3 Taiteen maailmat

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Monilukutaito (L4)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen

Visuaalisen kulttuurin tulkinta

Tavoite:

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.

7lk	8lk	9lk
Oppilas soveltaa kuvallisia, sanallisia ja muita kuvantulkinnan menetelmiä oman kuvallisen työskentelyn lähtökohtana.	Oppilas syventää osaamistaan kuvallisista, sanallisista ja muista kuvantulkinnan menetelmistä.	Oppilas hyödyntää kuvantulkinnan menetelmää tavoitteellisesti osana työskentelyprosessiaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	<i>S1 Omat kuvakulttuurit</i> <i>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</i> <i>S3 Taiteen maailmat</i>	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i> <i>Monilukutaito (L4)</i> <i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)</i> <i>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	

Tavoite:		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.		Oppilas oppii tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin erilaisia merkityksiä
7lk	8lk	9lk
Oppilas tutustuu ja tulkitsee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista.	Oppilas syventää tuntemustaan visuaalisen kulttuurin ilmiöistä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista ja tuottaa sanallisia ja kuvallisia tulkintoja keskusteluun.	Oppilas syventää tuntemustaan visuaalisen kulttuurin ilmiöistä yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista ja tuottaa sanallisia ja kuvallisia tulkintoja keskusteluun.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	<i>S1 Omat kuvakulttuurit</i> <i>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</i> <i>S3 Taiteen maailmat</i>	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	<i>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)</i> <i>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</i> <i>Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)</i>	

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen

Tavoite:

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailumaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan ja soveltamaan kulttuurisia kuvailumaisun tapoja.

7Ik

Oppilas kokeilee ja tutkii eri aikojen ja kulttuurien kuvailumaisun tapoja omassa työskentelyssään.

8Ik

Oppilas pohtii joitakin kulttuurisesti erilaisten kuvailumaisun tapojen merkitystä omassa työskentelyssään.

9Ik

Oppilas käyttää tavoitteellisesti ja luovasti taidehistorian tuntemustaan ja kulttuurien kuvailumaisun muotoja työskentelyssään.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Omat kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S3 Taiteen maailmat

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Kulttuuristen kuvailumaisun tapojen tuntemus ja soveltaminen

 Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen

Tavoite:

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii esittämään näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

7Ik

Oppilas tarkastelee ja ottaa kantaa taiteessa, ympäristössä ja visuaalisessa kulttuurissa

8Ik

Oppilas tarkastelee ja ottaa kantaa omassa taiteellisessa työskentelyssään taiteen, ym-

9Ik

Oppilas tarkastelee ja ottaa kantaa omassa taiteellisessa työskentelyssään omien va-

muodostuviin suoriin ja epäsuoriin esteettisiin, ekologisiin ja eettisiin arvoihin.	päristön ja visuaalisen kulttuurin esteettisiin, ekologisiin ja eettisiin arvoihin.	lintojensa kautta taiteen, ympäristön ja visuaalisen kulttuurin arvoihin.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	<i>S1 Omat kuvakulttuurit</i> <i>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</i> <i>S3 Taiteen maailmat</i>	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	<i>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)</i> <i>Monilukutaito (L4)</i> <i>Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)</i> <i>Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)</i>	
Arvioinnin kohteet oppiaineissa	Kannan ottaminen visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	

Tavoite:		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla.		Oppilas oppii tarkastelemaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä vaikuttamaan kuvien avulla.
7Ik	8Ik	9Ik
Oppilas tarkastelee erilaisia kulttuurisen moninaisuuden ilmenemismuotoja sekä kestävän kehityksen mahdollisuuksia visuaalisessa kulttuurissa. Oppilas rohkaistuu ottamaan teoksillaan kantaa eettisiin ja ekologisiin näkökohtiin.	Oppilas tarkastelee erilaisia kulttuurisen moninaisuuden ilmenemismuotoja sekä kestävän kehityksen mahdollisuuksia visuaalisessa kulttuurissa. Oppilas rohkaistuu ottamaan teoksillaan kantaa eettisiin ja ekologisiin näkökohtiin.	Oppilas tutkii kulttuurista moninaisuutta ja kestävän kehityksen merkitystä kuvataiteen keinoin. Oppilas asettaa työskentelylleen eettisesti ja ekologisesti vastuullisia tavoitteita.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	<i>S1 Omat kuvakulttuurit</i> <i>S2 Ympäristön kuvakulttuurit</i> <i>S3 Taiteen maailmat</i>	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	<i>Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)</i>	

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Monilukutaito (L4)

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Omien arvojen kuvallinen ilmaiseminen

Sisällöt vuosiluokilla 7. ja 8.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tutujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

7. Luokka

- Ympäristön kuvat: tarkastellaan esimerkiksi symboleja, merkkejä ja logoja.*
- Alakulttuurit: tarkastellaan esimerkiksi harrastusten, fantasia-aiheiden ja pelien kuvamaailmaa.*

8. Luokka

- Ympäristön kuvat: tarkastellaan esimerkiksi symboleja, merkkejä ja logoja.*
- Alakulttuurit: tarkastellaan esimerkiksi harrastusten, fantasia-aiheiden ja pelien kuvamaailmaa.*
- Sosiaalisen median kuvakulttuurit: tarkastellaan esimerkiksi internetin kuvamaailmaa, muokattuja kuvia, videoita ja pelejä.*

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiiriin että globaalin maailman näkökulmista.

7. Luokka

- Muotoilu: tarkastellaan esimerkiksi esineen ekologisuutta, eettisyyttä, ergonomisuutta ja esteettisyyttä.*
- Rakennettu ympäristö, tutustutaan esimerkiksi paikalliseen arkkitehtuuriin sekä arkkitehtuuriin eri aikakausina ja eri kulttuureissa.*
- Luonnon ympäristö: esimerkiksi ympäristötaide.*

8. Luokka

- Mediakulttuuri: perehdytään esimerkiksi mainoskuviin, lehtikuviin, uutiskuviin, ja sarjakuviin.*
- Virtuaalimaailma: tarkastellaan esimerkiksi sosiaalista mediaa.*
- Muotoilu: tarkastellaan esimerkiksi esineen ekologisuutta, eettisyyttä, ergonomisuutta ja esteettisyyttä.*

- *Rakennettu ympäristö*, tutustutaan esimerkiksi paikalliseen arkkitehtuuriin sekä arkkitehtuuriin eri aikakausina ja eri kulttuureissa.
- *Luonnon ympäristö*: esimerkiksi ympäristötaide.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsityksiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

7. Luokka

- *Taidekuvan tulkinta*: esimerkiksi tutkimalla taidekuvien maailmaa ja tutustumalla kuvataiteen käsitteistöön. Pohditaan kuvaan ja teokseen, sekä taiteilijaan ja kontekstiin liittyviä kysymyksiä.
- *Taidehistoria*: tutkitaan esimerkiksi taidehistorian jatkumoa 1800-luvulta nykyaikaiseen.
- *Kuvan rakentamisen keinoja*: perehdytään esimerkiksi värioppiin, värien vuorovaikutukseen, valon väriin, sekä sommitteluun ja tilan kuvaamisen keinoihin, kuten perspektiiviin.
- *Visuaalinen kulttuurikenttä*: tutustutaan kulttuuriperintöön, taidemuseoon tai näyttelyyn mahdollisuuksien mukaan.

8. Luokka

- *Taidekuvan tulkinta*: esimerkiksi tutkimalla taidekuvien maailmaa ja tutustumalla kuvataiteen käsitteistöön. Pohditaan kuvaan ja teokseen, sekä taiteilijaan ja kontekstiin liittyviä kysymyksiä.
- *Taidehistoria*: tutkitaan esimerkiksi taidehistorian jatkumoa 1800-luvulta nykyaikaiseen.
- *Kuvan rakentamisen keinoja*: perehdytään esimerkiksi värioppiin, värien vuorovaikutukseen, valon väriin, sekä sommitteluun ja tilan kuvaamisen keinoihin, kuten perspektiiviin.
- *Visuaalinen kulttuurikenttä*: tutustutaan kulttuuriperintöön, taidemuseoon tai näyttelyyn mahdollisuuksien mukaan.

9. Luokka (Valinnaisaineena)

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

- *Ympäristön kuvat*: tarkastellaan esimerkiksi symboleja, merkkejä ja logoja.
- *Alakulttuurit*: tarkastellaan esimerkiksi harrastusten, fantasia-aiheiden ja pelien kuvamaailmaa.
- *Sosiaalisen median kuvakulttuurit*: tarkastellaan esimerkiksi internetin kuvamaailmaa, muokattuja kuvia, videoita ja pelejä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnalla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

- *Mediakulttuuri*: perehdytään liikkuvaan kuvaan esimerkiksi elokuvaan.
- *Virtuaalimaailma*: tarkastellaan esimerkiksi sosiaalista mediaa.
- *Muotoilu*: tarkastellaan esimerkiksi esineen ekologisuutta, eettisyyttä, ergonomisuutta ja esteettisyyttä.

- *Rakennettu ympäristö , tutustutaan esimerkiksi paikalliseen arkkitehtuuriin sekä arkkitehtuuriin eri aikakausina ja eri kulttuureissa.*

- *Luonnon ympäristö: esimerkiksi ympäristötaide.*

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

- *Taidekuvan tulkinta: esimerkiksi tutkimalla taidekuvien maailmaa ja tutustumalla kuvataiteen käsitteistöön. Pohditaan kuvaan ja teokseen, sekä taiteilijaan ja kontekstiin liittyviä kysymyksiä.*

- *Taidehistoria: tutkitaan esimerkiksi taidehistorian jatkumoa 1800-luvulta nykyaikaiseen.*

- *Kuvan rakentamisen keinoja: perehdytään esimerkiksi värioppiin, värien vuorovaikutukseen, valon väriin, sekä sommitteluun ja tilan kuvaamisen keinoihin, kuten perspektiiviin.*

- *Visuaalinen kulttuurikenttä: tutustutaan kulttuuriperintöön, taidemuseoon tai näyttelyyn mahdollisuuksien mukaan.*

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kuvataiteen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kuvataiteen oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kuvataiteen päätösarvioinnin kriteereissä alemman arvosanan kriteerissä kuvattu osaaminen kumuloituu ylemmän arvosanan kriteerissä edellytettävyyteen osaamisen tasoon. Oppilaan työskentelyä arvioidaan osana oppilaan osoittamaa osaamisen tasoa suhteessa kaikkiin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätösarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaamista kehitetään kaikissa opetuksen tavoitealueissa oppimäärän päättymiseen saakka.

Kuvataiteen päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämällä monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee havaintoja yksilöllisesti ohjeistettuna.	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen tuottamisen menetelmiä tehdessään havaintoja.	Oppilas käyttää useita kuvallisen tuottamisen menetelmiä ja eriaisteja tehdessään havaintoja.	Oppilas käyttää kuvallisen tuottamisen menetelmiä tarkoituksenmukaisesti ja monipuolisesti tehdessään havaintoja.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoista ja ajatuksista perustellen näkemyksiään.	Havaintojen ja ajatusten sanallinen pohdinta	Oppilas sanallistaa suullisesti tai kirjallisesti opettajalle jonkin havaintonsa.	Oppilas tuo joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteiseen keskusteluun.	Oppilas osallistuu oma-aloitteisesti keskusteluihin ja perustelee ajatuksiaan.	Oppilas osallistuu keskusteluihin näkemyksiään selkeästi perustellen ja muiden puheenvuoroja rakentavasti tulkiten.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä erilaisia kuvallisen ilmaisun tapoja.	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee konkreettisesti ohjattuna joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan muita tiedon tuottamisen tapoja.	Oppilas syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan monipuolisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
Kuvallinen tuottaminen							
T4 ohjata oppilasta soveltaamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä sy-	S1, S2, S3	Oppilas oppii syventämään kuvailmaisun taitojaan.	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas kokeilee jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.	Oppilas harjoittelee erilaisia kuvailmaisun keinoja ja käyttää niistä joitakin tavoitteellisesti.	Oppilas käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.	Oppilas soveltaa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.

ventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan							
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään tutkivaa lähestymistapaa ja kehittämään ongelmanratkaisutaitojaan.	Tutkivan lähestymistavan ja ongelmanratkaisutaitojen käyttäminen	Oppilas harjoittelee ohjautusti tutkivaa lähestymistapaa työskentelyssään.	Oppilas harjoittelee tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskentellessään.	Oppilas käyttää tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskentellessään.	Oppilas käyttää tavoitteellisesti tutkivaa lähestymistapaa yksin ja yhteistoiminnallisesti työskentellessään.
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä sovelta- maan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan mielipiteitään sekä sovelta- maan kuvallisen vaikutta- misen keinoja.	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikut- taminen	Oppilas tunnis- taa ja kokeilee kuvallisen viestinnän mahdolli- suuksia.	Oppilas käyt- tää joitakin ku- vallisen vies- tinnän keinoja ilmaistessaan mielipiteitään.	Oppilas ilmai- see mielipitei- tään itselleen merkitykselli- sistä asioista kuvallisen viestinnän kei- noin.	Oppilas osallis- tuu ja vaikut- taa ympäris- töön sovelta- malla kuvalli- sen viestinnän keinoja.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta							
T7 ohjata oppi- lasta sovelta- maan kuvalli- sia, sanallisia ja muita kuva- tulkinnan me- netelmiä	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kuva- tulkinnan me- netelmiä.	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas kokei- lee ohjatusti jotakin kuva- tulkinnan me- netelmää.	Oppilas har- joittelee kuva- tulkinnan me- netelmiä ja käyttää niistä joitakin.	Oppilas käyt- tää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.	Oppilas sovel- taa monipuoli- sesti erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.
T8 ohjata oppi- lasta tarkaste- lemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteis- kunnalle histo- rian ja kulttuu- rin näkökul- mista	S1, S2, S3	Oppilas oppii tarkastele- maan taiteen ja muun visuaalisen kult- tuurin erilaisia merkityksiä	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkastelemi- nen	Oppilas tunnis- taa ja nimeää jonkin visuaali- sen kulttuurin merkityksen.	Oppilas tarkas- telee joitakin visuaalisen kulttuurin merkityksiä sekä tutustuu niistä käytä- vään keskuste- luun.	Oppilas osallis- tuu tulkinnoil- laan keskuste- luun visuaali- sen kulttuurin merkityksestä.	Oppilas perus- telee näke- myksiään visuaalisen kult- tuurin merki- tyksestä.
T9 innostaa oppilasta so- veltamaan eri aikojen ja kult- tuurien kuvail- maisun tapoja kuvallisessa	S1, S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan ja soveltamaan kulttuurisia kuvailmaisun tapoja.	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tunte- mus ja sovelta- minen	Oppilas kokei- lee ohjatusti jotakin tiettyä kulttuurista kuvailmaisun tapaa.	Oppilas tutus- tuu ohjatusti kulttuuriin kuvailmaisun tapoihin ja käyttää niitä kuvallisessa	Oppilas kehittä- ää kulttuuris- ten kuvailmai- sun tapojen tuntemustaan soveltamalla	Oppilas kehittä- ää kulttuuris- ten kuvailmai- sun tapojen tuntemustaan soveltamalla

tuottamises- saan					tuottamises- saan.	niitä kuvalli- sessa tuotta- misessaan.	niitä kuvalli- sessa tuotta- misessa ja pe- rustelemalla ratkaisujaan.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen							
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii esittämään näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Kannan ottaminen visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisessa kulttuurissa ilmenevän arvon.	Oppilas nimeää ja pohtii visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun.	Oppilas osallistuu visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	Oppilas oppii tarkastelemaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä vaikuttamaan kuvien avulla.	Omien arvojen kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestävä kehityksen näkökulman.	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon erilaisia kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen näkökulmia.	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.	Oppilas esittää näkemyksiään kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen kysymyksistä sekä vaikuttaa kuvien avulla.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviin kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen

taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

15.4.16 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen ja eri ryhmien kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnustetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämäntaitoja sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Tavoite:

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään.

Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.

7lk

8lk

9lk

Oppilas kehittää tutkivaa, kokeilevaa, osallistuvaa ja yritteliästä työskentelyään.	Oppilas kehittää tutkivaa, kokeilevaa, osallistuvaa ja yritteliästä työskentelyään.	Oppilas kehittää tutkivaa, kokeilevaa, osallistuvaa ja yritteliästä työskentelyään.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Työskentely ja tuottaminen	

Tavoite: T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan.		Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisessa käsityöprosessissa.
7lk Oppilas asettaa tavoitteita saavuttaakseen kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas arvioi omaa työskentelyään, oppimistaan ja tavoitteiden saavuttamista.	8lk Oppilas asettaa tavoitteita saavuttaakseen kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas arvioi omaa työskentelyään, oppimistaan ja tavoitteiden saavuttamista.	9lk Oppilas asettaa tavoitteita saavuttaakseen kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas arvioi omaa työskentelyään, oppimistaan ja tavoitteiden saavuttamista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	

Tavoite:	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet
-----------------	---

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita.

Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja.

Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.

7Ik

Oppilas tutustuu erilaisiin työvälineisiin, materiaaleihin ja tarkoituksenmukaisiin työtapoihin ja käyttää niitä omassa käsityötuotteissaan monipuolisesti ja luovasti.

8Ik

Oppilas tutustuu erilaisiin työvälineisiin, materiaaleihin ja tarkoituksenmukaisiin työtapoihin ja käyttää niitä omassa käsityötuotteissaan monipuolisesti ja luovasti.

9Ik

Oppilas tutustuu erilaisiin työvälineisiin, materiaaleihin ja tarkoituksenmukaisiin työtapoihin ja käyttää niitä omassa käsityötuotteissaan monipuolisesti ja luovasti.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen, S6 Työturvallisuus

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L4 Monilukutaito

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Työvälineiden käyttö, valmistusmenetelmien ja käsityön työtapojen tarkoituksenmukainen käyttäminen

Tavoite:

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita.

Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.

7Ik

Oppilas harjoittelee käsityön käsitteiden, merkkien ja symbooleiden käyttöä osana työskentelyprosessia. Oppilas vahvistaa visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.

8Ik

Oppilas harjoittelee käsityön käsitteiden, merkkien ja symbooleiden käyttöä osana työskentelyprosessia. Oppilas vahvistaa visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.

9Ik

Oppilas harjoittelee käsityön käsitteiden, merkkien ja symbooleiden käyttöä osana työskentelyprosessia. Oppilas vahvistaa visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

Tavoitteeseen liittyvä laaja-
alainen osaaminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L4 Monilukutaito

Arvioinnin kohteet oppiai-
neessa

Visuaalinen, materiaalinen ja esitysteknologinen ilmaisu

Tavoite:

T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin.

Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.

7lk

Oppilas havainnoi, ennakoi ja reagoi työtilanteissa ilmeneviin riskitekijöihin ja toimii turvallisesti käsityön prosessin aikana. Oppilas arvioi käsityöprosessinsa riskitekijöitä ja toteutumista.

8lk

Oppilas havainnoi, ennakoi ja reagoi työtilanteissa ilmeneviin riskitekijöihin ja toimii turvallisesti käsityön prosessin aikana. Oppilas arvioi käsityöprosessinsa riskitekijöitä ja toteutumista.

9lk

Oppilas havainnoi, ennakoi ja reagoi työtilanteissa ilmeneviin riskitekijöihin ja toimii turvallisesti käsityön prosessin aikana. Oppilas arvioi käsityöprosessinsa riskitekijöitä ja toteutumista.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S6 Työturvallisuus

Tavoitteeseen liittyvä laaja-
alainen osaaminen

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Arvioinnin kohteet oppiai-
neessa

Turvallinen työskentely

Tavoite:

T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa.

Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.

7lk

8lk

9lk

Oppilas hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käsityötuotteen suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Oppilas hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käsityötuotteen suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

S1 Innovointi, S2 Muotoilu, S3 Kokeilu, S4 Dokumentointi ja arviointi, S5 Tekeminen

L5 Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen

Tieto- ja viestintätekniset taidot sekä yhteisöllinen työskentely

Oppilas hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa apuna käsityötuotteen suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

Tavoite:

T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

7Ik

Oppilas tutustuu käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitykseen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

8Ik

Oppilas tutustuu käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitykseen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja työelämässä.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen, S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Käsityön ja kädentaitojen merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.

9Ik

Oppilas tutustuu käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitykseen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja työelämässä.

Tavoite:

T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ajattelemaan taloudellisesti.

		Oppilas oppii tekemään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa.
7lk	8lk	9lk
Oppilas kehittää taloudellista ajattelua ja pyrkii toimimaan käsityöprosessissa ja kuluttamisessa kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti.	Oppilas kehittää taloudellista ajattelua ja pyrkii toimimaan käsityöprosessissa ja kuluttamisessa kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti.	Oppilas kehittää taloudellista ajattelua ja pyrkii toimimaan käsityöprosessissa ja kuluttamisessa kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S8 Tiedostaminen ja osallistuminen	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävästä tulevaisuuden rakentaminen	
Arvioinnin kohteet oppiaineissa	Perusteltujen valintojen tekeminen ja kestävästä elämäntavan huomioiminen käsityöprosessissa	

Sisällöt

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaisesti toisiinsa.

Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Pehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

-Syvennetään aiemmilla luokka-asteilla opittuja tekniikoita.

Kokeillaan ohjatusti vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita:

- puulajit
- puuntyöstökoneet ja niiden turvallinen käyttö (nauhahiomakone, tasohöylä ja vannesaha)
- liimaaminen ja liimalevyn valmistus

- jyrsin
- erilaiset liitokset
- sorvaus (ontelo)
- metallimateriaalit
- eri hitsaustavat
- kovajuottaminen
- levytyöt (pelti- ja kaarisakset)
- hionta (kulma- ja nauhahiomakone)
- elektroniikan rakentelutarjat ja kotelointi

- mittasuhteet; kaava
- vaateompelu
- sisustaminen
- silittäminen
- käytetään käsityön peruskäsitteistöä
- neulonta
- kirjoittaminen käsin, koneella; näiden yhdistelmät
- erikoistekniikoita

Oppilaan oma ideointi ja kokeilut ovat oppilaan suunnittelun pohjana, ei valmis mallityö

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Käsityön oppimisen ja osaamisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Formatiivisella arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaitojen kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itsearviointia ja saada vertaispalautetta. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Summatiivinen arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona käsityön opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän ta-

voitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt käsityön oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on käsityön oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan käsityön oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy käsityön oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa käsityön alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Arvioinnissa painotetaan kokonaista käsityöprosessia, dokumentointia, ongelmanratkaisutaitoja sekä itse- ja vertaisarviointia.

Käsityön päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta ideoimaan, tutki- maan, kokeile- maan ja suunnittelemaan yritteliäästi työskentely- ään	S1–S5	Oppilas oppii suunnittele- maan työsken- telyään. Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja luovasti ide- oidessaan, tut- kiessaan ja ko- keillessaan eri- laisia asioita.	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee omaa työtään annetun ohjeen ja esimerkin pohjalta. Oppilas osaa tehdä tietyn työvaiheen konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas suunnittelee työtään annettujen ohjeiden mukaan. Oppilas pyrkii työskentelemään yritteliäästi.	Oppilas suunnittelee työskentelyään ja osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.	Oppilas suunnittelee itse- näisesti työskentelyään. Oppilas työskentelee yritteliäästi ja oma-aloitteisesti.
T2 ohjata oppilasta asetta- maan käsityö- hön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteutta- maan niiden perusteella kokonaisen käsi- työprosessin ja	S1–S5	Oppilas oppii asettamaan omia oppimi- sen ja työsken- telyn tavoit- teita. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsi- työprosessin.	Kokonaisen käsi- työprosessin to- teuttaminen	Oppilas aset- taa opettajan avulla konk- reettisen työskentelyyn liit- tyvän oppimi- sen tavoitteen. Oppilas työskentelee vaihe kerrallaan ja	Oppilas aset- taa oppimisen ja työskente- lyn tavoitteita ohjatusti. Oppilas etenee käsityöproses- sissa vaihe vai- heelta ohjei- den mukaan.	Oppilas osaa asettaa oppi- miselle ja työskentelylle ta- voitteita, työskentelee käsi- työprosessin mukaisesti ja pohtii realistisesti käsityö- prosessiaan.	Oppilas aset- taa itsenäisesti oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas etenee johdonmukai- sesti ja pohtii käsityöproses-

arvioimaan oppimistaan		Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisuudessa käsityöprosessissa.		pohtii käsityöprosessiaan ohjatusti.	Oppilas pohtii käsityöprosessiaan annettujen vaihtoehtojen pohjalta.		siaan analyttisesti ja realistisesti.
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.	Työvälineiden käyttö, valmistusmenetelmien ja käsityön työtapojen tarkoituksenmukainen käyttäminen	Oppilas osallistuu molempien käsityön työtapojen opetukseen. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja tarvittaessa konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas ymmärtää erilaisen käsityön työtapojen ja materiaalien merkityksen käsityöprosessissa ja valitsee niistä ohjatusti työskentelyynsä soveltuvat. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä sekä osaa käyttää niitä kekseliäästi valmistaessaan suunnittelemaan tuotteita tai teoksia.	Oppilas arvioi eri työvälineiden ja valmistusmenetelmien käyttökelpoisuutta käsityöprosessissa. Oppilas soveltaa materiaaleihin ja työtapoihin liittyvää osaamistaan kekseliäästi, kokeilevasti ja tarkoituksenmukaisesti.
T4 ohjata oppilas käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisu	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.	Visuaalinen, materiaallinen ja esitysteknologinen ilmaisu	Oppilas tunnistaa erilaisia käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee konkreettisesti ohjattuna kuvallisesti joitain havaintojaan ja ajatuksiaan.	Oppilas käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita ohjeen mukaan. Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja jotain muuta tapaa käyttämällä.	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi esitysteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee ideansa monipuolisesti ja luovasti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.	Turvallinen työskentely	Oppilas noudattaa käsityöprosessissa annettuja työturvallisuusohjeita konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas tunnistaa käsityöprosessin keskeisiä työturvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita.	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimii turvallisesti käsityöprosessissa.	Oppilas arvioi ja ennakoii työskentelyn vaaroja ja riskejä osana käsityöprosessia. Oppilas työskentelee turvallisesti ja toimillaan edistää oppimisympäristön turvallisuutta.

<p>T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa</p>	<p>S1–S5</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa.</p> <p>Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.</p>	<p>Tieto- ja viestintätekniset taidot sekä yhteisöllinen työskentely</p>	<p>Oppilas käyttää konkreettisesti ohjattuna tieto- ja viestintäteknologiaa omassa tai yhteisessä käsityöprosessissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää annettua ohjeen mukaan tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa yksin tai yhdessä toisten kanssa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää käsityöprosessin suunnittelussa, valmistamisessa ja dokumentoinnissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa tieto- ja viestintäteknologiaa.</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti käsityöprosessin eri vaiheissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, käden taitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä</p>	<p>S7</p>	<p>Oppilas oppii tuntemaan käsityön, käden taitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.</p>	<p>Käsityön ja käden taitojen merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa</p>	<p>Oppilas osallistuu opettajan ohjaamana käsityön ja käden taitojen merkityksen pohdintaan.</p>	<p>Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkityksen arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia käsityön ja käden taitojen merkitystä omassa elämässään ja yhteiskunnassa.</p>	<p>Oppilas osaa tarkastella eri näkökulmista käsityön, käden taitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä sekä muussa työelämässä.</p>
<p>T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa</p>	<p>S8</p>	<p>Oppilas oppii ajattelemaan taloudellisesti.</p> <p>Oppilas oppii tekemään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa.</p>	<p>Perusteltujen valintojen tekeminen ja kestävä elämäntavan huomioiminen käsityöprosessissa</p>	<p>Oppilas osaa käyttää käsityömaterialleja taloudellisesti opettajan ohjaamana.</p>	<p>Oppilas osaa osittain itsenäisesti tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään.</p> <p>Oppilas ymmärtää käsityöprosessissa tehtävien valintojen ja kestävä elämäntavan välistä yhteyttä.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään.</p> <p>Oppilas osaa arvioida käsityöprosessissa tehtävien valintojen ja kestävä elämäntavan välistä yhteyttä.</p>	<p>Oppilas tekee taloudellisia valintoja ja ymmärtää laadukkaan työn merkityksen.</p> <p>Oppilas osaa arvioida ja perustella käsityöprosessiin ja kestävä elämäntapaan liittyviä valintoja.</p>

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Yhteinen orientointijakso lukuvuoden alussa, jonka jälkeen oppilas valitsee 7. luokalla oman kiinnostuksensa mukaisesti joko teknisen työn tai tekstiilityön tekniikat pääasialliseksi käsityön painopistealueeksi. Oppilasta rohkaista kokeilemaan eri käsityön materiaaleja ja tekniikoita laajasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja

tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Kokonaisen käsityöprosessin hallinta ja dokumentointi tv-tekniikkaa hyväksikäyttäen. Opiskelun painopiste siirtyy kohti ongelmanratkaisukeskeistä työskentelyä, jolloin eri ma-

ateriaalien ja tekniikoiden soveltaminen ja yhdistäminen monipuolistuu.

15.4.17 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatun-teihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikunta-paikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa

mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan opetuksen tavoitteet

Fyysinen toimintakyky

Opetuksen tavoite: T1 Kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.

7Ik

Oppilas kokeilee erilaisia liikuntamuotoja parhaansa yrittäen.

8Ik

Oppilas kokeilee erilaisia liikuntamuotoja parhaansa yrittäen.

9Ik

Oppilas kokeilee erilaisia liikuntamuotoja parhaansa yrittäen.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L3

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen

Opetuksen tavoite: T2 Ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

7Ik

Oppilas kehittää havaintomotorisia taitojaan

8Ik

Oppilas kehittää havaintomotorisia taitojaan

9Ik

Oppilas kehittää havaintomotorisia taitojaan ja

jaan ja harjoittelee liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	vaintomotorisia taitojaan ja harjoittelee liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	harjoittelee liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L4	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	

Opetuksen tavoite: T3 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

7Ik

Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan. Hän hyödyntää niitä monipuolisesti oppimisympäristöissä ja liikuntamuodoissa.

8Ik

Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan. Hän hyödyntää niitä monipuolisesti oppimisympäristöissä ja liikuntamuodoissa.

9Ik

Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan. Hän hyödyntää niitä monipuolisesti oppimisympäristöissä ja liikuntamuodoissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L3

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) eri liikuntamuodoissa

Opetuksen tavoite: T4 Ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.

7Ik

Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan. Hän hyödyn-

8Ik

Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan. Hän hyödyn-

9Ik

Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan. Hän hyödyn-

tää niitä monipuolisesti oppimisympäristöissä ja liikuntamuodoissa.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

tää niitä monipuolisesti oppimisympäristöissä ja liikuntamuodoissa.

S1

Heittämistä, kiinniottamista, potkaisemista, potkaisemista ilmasta, kaukaisemista, iskemistä, pomputtelamista, kierittämistä, lyömistä, lyömistä ilmasta kehittäviä harjoitteita, esim. maila- ja pallopelit, vesiliikunta, perusliikunta.

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L3

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa

tää niitä monipuolisesti oppimisympäristöissä ja liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoite: T5 Kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

7Ik

Oppilas kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan kuten voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Hän arvioi omia fyysisiä ominaisuuksiaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

Oppilas kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan kuten voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Hän arvioi omia fyysisiä ominaisuuksiaan.

S1

L3

Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.

9Ik

Oppilas kehittää fyysisiä ominaisuuksiaan kuten voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Hän arvioi omia fyysisiä ominaisuuksiaan.

Tavoite: T6 Vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.

7lk	8lk	9lk
Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.	-	-
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Uima- ja vesipelastustaidot	

Tavoite: T7 Ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.

7lk

Oppilas huomioi toiset ja auttaa muita. Oppilas harjoittelee vastuun ottamista yhteisistä asioista, järjestelyistä ja säännöistä.

Oppilas harjoittelee toimimista eri liikuntapaikoissa.

Oppilas huomioi turvallisuuden liikuntapaikalle siirtyesään.

Oppilas huomioi oman ja muiden turvallisuuden liikuntasuorituksessaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8lk

Oppilas huomioi toiset ja auttaa muita. Oppilas harjoittelee vastuun ottamista yhteisistä asioista, järjestelyistä ja säännöistä.

Oppilas harjoittelee toimimista eri liikuntapaikoissa.

Oppilas huomioi turvallisuuden liikuntapaikalle siirtyesään.

Oppilas huomioi oman ja muiden turvallisuuden liikuntasuorituksessaan.

S2

L3,L6,L7

Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla

9lk

Oppilas huomioi toiset ja auttaa muita. Oppilas harjoittelee vastuun ottamista yhteisistä asioista, järjestelyistä ja säännöistä.

Oppilas harjoittelee toimimista eri liikuntapaikoissa.

Oppilas huomioi turvallisuuden liikuntapaikalle siirtyesään.

Oppilas huomioi oman ja muiden turvallisuuden liikuntasuorituksessaan.

Tavoite: T8 Ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen ja muita kannustaen.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.

7Ik

Oppilas ottaa toiset huomioon sekä auttaa ja avustaa muita. Oppilas harjoittelee vastuun ottamista erilaisilla tehtävillä. Oppilas harjoittaa rakentavaa tunteiden ilmaisua.

8Ik

Oppilas ottaa toiset huomioon sekä auttaa ja avustaa muita. Oppilas harjoittelee vastuun ottamista erilaisilla tehtävillä. Oppilas harjoittaa rakentavaa tunteiden ilmaisua.

9Ik

Oppilas ottaa toiset huomioon sekä auttaa ja avustaa muita. Oppilas harjoittelee vastuun ottamista erilaisilla tehtävillä. Oppilas harjoittaa rakentavaa tunteiden ilmaisua.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2, S3

Opetuksessa käytetään monipuolisesti vaihtelevia työskentelymuotoja (yksilö, pari ja ryhmä). Erilaiset pelit ja leikit, joissa koetaan liikkumisen riemua unohtamatta kilpailullisempia pelejä/harjoitteita, joissa voiton ja häviämisen tunneilmaisuu korostuu.

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L3, L6, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineissa

Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot

Tavoite: T9 Ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

7Ik

Oppilas noudattaa yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia. Oppilas perehtyy reilun pelin periaatteisiin.

8Ik

Oppilas noudattaa yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia. Oppilas perehtyy reilun pelin periaatteisiin.

9Ik

Oppilas noudattaa yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia. Oppilas perehtyy reilun pelin periaatteisiin.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S2

Opetuksessa käytetään monipuolisesti vaihtelevia työskentelymuotoja (yksilö, pari ja ryhmä). Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opetetaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opetetaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L6, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Vastuun kanto yhteisissä oppimistilanteissa

Psyykinen toimintakyky

Tavoite: T10 Kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.

7Ik

Oppilas pohtii omaa toimintaansa liikuntatunneilla ja harjoittelee vastuullista itsenäistä työskentelyä.

8Ik

Oppilas pohtii omaa toimintaansa liikuntatunneilla ja harjoittelee vastuullista itsenäistä työskentelyä.

9Ik

Oppilas pohtii omaa toimintaansa liikuntatunneilla ja harjoittelee vastuullista itsenäistä työskentelyä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L3

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Itsenäisen työskentelyn taidot

Tavoite: T11 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

7lk Oppilas kehittää myönteistä suhtautumistaan omaan kehoonsa, pätevyyteensä ja yhteisöllisyyteen.	8lk Oppilas kehittää myönteistä suhtautumistaan omaan kehoonsa, pätevyyteensä ja yhteisöllisyyteen.	9lk Oppilas kehittää myönteistä suhtautumistaan omaan kehoonsa, pätevyyteensä ja yhteisöllisyyteen.
Oppilas kehittää myönteistä suhtautumistaan omaan kehoonsa, pätevyyteensä ja yhteisöllisyyteen.		
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L2	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	

Tavoite: T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

7lk Oppilas tutustuu liikunnallisen elämäntavan merkitykseen omassa hyvinvoinnissaan.	8lk Oppilas tutustuu liikunnallisen elämäntavan merkitykseen omassa hyvinvoinnissaan.	9lk Oppilas tutustuu liikunnallisen elämäntavan merkitykseen omassa hyvinvoinnissaan.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S3 Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät.	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	

Tavoite: T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.

7Ik

Oppilas tutustuu yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin.

Oppilas rohkaistuu etsimään itselleen sopivan liikuntamuodon.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8Ik

Oppilas tutustuu yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin.

Oppilas rohkaistuu etsimään itselleen sopivan liikuntamuodon.

S3 Tutustua harjoittelun peruseriaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

L1, L3

Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

9Ik

Oppilas tutustuu yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin.

Oppilas rohkaistuu etsimään itselleen sopivan liikuntamuodon.

Sisällöt

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehitettäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seuranta-järjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan

merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan har-
rastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palaut-
teella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa
otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa
ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina
ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa
ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioin-
nissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan.
Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona liikunnan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosi-
luokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi
kuvaavaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän ta-
voitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman pe-
rusteissa määritellyt liikunnan oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta
siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvo-
sana on liikunnan oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on
saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin
kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonais-
arviointi muodostetaan liikunnan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvi-
oinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylä-
tyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy liikunnan oppi-
määrän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Liikunnassa osaaminen kertyy kumulatiivisesti aikaisemman osaamisen jatkoksi. Päätösarvioinnin kriteerikuvauk-
sissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Liikunnan päätösarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen ta- voite	Sisältöalueet	Opetuksen ta- voitteista joh- detut oppimi- sen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvo- sanalle 5	Osaamisen kuvaus arvo- sanalle 7	Osaamisen kuvaus arvo- sanalle 8	Osaamisen kuvaus arvo- sanalle 9
Fyysinen toimintakyky							
T1 kannustaa oppilasta fyy- siseen aktiivi- suuteen, ko- keilemaan eri- laisia liikunta- muotoja ja harjoittele- maan par- haansa yrit- tään	S1	Oppilas on fyy- sisesti aktiivi- nen, kokeilee erilaisia liikun- tamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.	Fyysinen aktii- visuus ja yrit- täminen	Oppilas osallis- tuu satunnai- sesti ja valikoi- den liikunta- tuntien toi- mintaan.	Oppilas osallis- tuu liikunta- tunneille ja ko- keilee erilaisia liikuntamu- otoja.	Oppilas osallis- tuu liikunta- tuntien toi- mintaan yleensä aktiivi- sesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikun- tamuotoja.	Oppilas osallis- tuu aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja lii- kuntamuotoja.

<p>T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.</p>	<p>Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa</p>	<p>Oppilas osaa kertoa joitain havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.</p>	<p>Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havaintoja sekä yhdistää niitä toimintaansa.</p>	<p>Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.</p>	<p>Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisia havaintoja ratkaisunteen perustaksi, pysyy perustelevaan ratkaisuunsa ja sopeuttaa liikkumistaan niiden mukaan.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.</p>	<p>Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikumistaidot) eri liikuntamuodoissa</p>	<p>Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikumistaitoja joissakin opetuksissa liikuntamuodoissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikumistaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.</p>	<p>Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikumistaitoja opetuksissa liikuntamuodoissa.</p>
<p>T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.</p>	<p>Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa</p>	<p>Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin opetuksissa liikuntamuodoissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.</p>	<p>Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja opetuksissa liikuntamuodoissa.</p>
<p>T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään, ylläpi-</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.</p>	<p>Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito</p>	<p>Oppilas osaa kertoa joitain fyysisten kunto-ominaisuuksiaan</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ja valita erilaisista fyysisten kunto-</p>	<p>Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja sen pohjalta</p>	<p>Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan</p>

tämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta			ja kehittäminen	suuksien arviointimenetelmiä ja toisen ohjauksessa harjoittaa ominaisuuksiaan.	ominaisuuksien arviointiin soveltuvia menetelmiä ja harjoittaa omatoimisesti joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.	harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.	ja tunnistamisen perusteella osaa ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.	Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida 10 m.	Oppilas ui 50 m käyttäen kahta uintitapaa ja sukeltaa 5 m.	Oppilas osaa uida*, pelastautua ja pelastaa vedestä (*Pohjoismaisen uimataidon kriteeri).	Oppilas osaa uida sujuvasti kahdella uintitavalla sekä pelastautua ja pelastaa vedestä eri tavoilla.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.	Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan turvallisesti ja asiallisesti, sekä toimii ja varustautuu yleensä ohjeiden mukaan.	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja toimii tunnilla turvallisesti sekä varustautuu asiallisesti.	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky							
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa.	Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunneilmaisuaan niin, että pystyy toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa.	Oppilas työskentelee eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla ja toiset huomioon ottaen.	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Vastuun kanto yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja edistää sitä.
Psyykinen toimintakyky							

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.	Itsenäisen työskentelyn taidot	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjauksena.	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.	Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3			<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3	Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3	Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja

toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Liikuntatuntien suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa huomioidaan oppilaiden näkemyksiä.

15.4.18 Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitytään kanssaihmisistä huoltajiksi lähimmäisiksi ja kasvetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestävään asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet

Valtakunnallisesta tavoitteesta (T1, T2,...) on johdettu tavoite jokaiselle vuosiluokalle. Kunkin vuosiluokan tavoite tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Lukuvuositodistuksen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa kunkin vuosiluokan tavoitteeseen.

Käytännön toimintataidot:

Tavoite: T1	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet		
Ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	Oppilas oppii suunnittelemaan työn tekemisen, tekemään työtehtävän ja tarkastelemaan omaa työtään ja toimintaansa.		
7.lk	8.lk	9.lk	
Oppilas tulkitsee ohjeita, suunnittelee työnjakoa ja työjärjestystä, yhteistyötä, ottaa vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta sekä arvioi omaa toimintaansa.	Oppilas soveltaa ohjeita, arvioi omaa ja ryhmän toimintaa. Hän harjoittelee itsestä ja ryhmässä työskenteleä sekä tiedon etsintää.	Oppilas arvioi tiedon luotettavuutta ja työskentelee itseohjautuvasti. Hän suunnittelee omaa ja kotitalouden toimintaa.	
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3		
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3		
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Työn suunnittelu ja toteuttaminen sekä oman toiminnan tarkastelu		

Tavoite: T2	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet		
Ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomiointiin	Oppilas oppii kotitalouden kädentaitoja ja kokeilee erilaisia työtapoja. Hän oppii ottamaan huomioon toiminnassaan luovuuden ja estetiikan.		
7.lk	8.lk	9.lk	
Oppilas harjoittelee erilaisia ruuanvalmistusmenetelmiä, oppii tunnistamaan ja käyttämään erilaisia elintarvikkeita, oppii arvostamaan kaunista lopputulosta.	Oppilas kiinnittää huomiota sopiviin työvälineisiin, menetelmiin, kattaukseen, ruuan esillepantoon ja kodin siisteyteen.	Oppilas soveltaa käytännön taitoja ja työskentelee kokonaisvaltaisesti muut huomioiden. Oppilas toimii luovasti ja lopputulos on esteettinen.	

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S2
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L2, L3
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Kädentaidot kotitalouden perustehtävien toteuttamisessa, luovuus ja estetiikka

Tavoite: T3	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
Ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.	Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kestävästä elämäntavasta edistävää.	
7.lk	8.lk	9.lk
Oppilas tiedostaa oman toiminnan vaikutuksia sekä omaan että ympäristön hyvinvointiin. Hän valitsee tarkoituksenmukaiset työvälineet. Oppilas harjoittelee tiedon hankintaa ja käyttöä.	Oppilas valitsee omaa ja ympäristön hyvinvointia tukevia työvälineitä ja toimintatapoja ja hyödynittää tieto- ja viestintäteknologiaa.	Oppilas perehtyy kestävästä kehityksen käsitteeseen ja sen merkitykseen toiminnassaan. Oppilas hankkii ja jäsentelee tietoa eri lähteistä käyttäen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L4, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut toiminnassa	

Tavoite: T4	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
Ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	Oppilas oppii suunnittelemaan omaa toimintaansa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja annettuun tehtävään. Hän oppii huolehtimaan työtehtävien ja työympäristön järjestyksestä oppimisympäristössään.	
7.lk	8.lk	9.lk

Oppilas huomioi ajankäytön vaikutukset työskentelyyn ja ylläpitää järjestystä.	Oppilas harjoittelee ajankäytön suunnittelua ja pyrkii organisoimaan työskentelyään.	Oppilas aikatauluttaa työtään ja toimii tehokkaasti ajan ja resurssit huomioiden. Työskentely on suunnitelmallista.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S2	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L3, L6	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	

Tavoite: T5	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
Ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä kiinnittämään huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin.	Oppilas oppii toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti kotitalouden toimintaympäristöissä ottaen huomioon käytettävissä olevat aineelliset voimavarat.	
7.lk	8.lk	9.lk
Oppilas tutustuu hygieenisen, turvallisen ja ergonomisen työskentelyn perusteisiin. Hän käyttää raaka-aineita säästäväisesti.	Oppilas työskentelee ergonomisesti, hygieenisesti, turvallisesti ja taloudellisesti.	Oppilas perehtyy hygieenisen, ergonomisen, turvallisen ja taloudellisen työskentelyn merkitykseen.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L5, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot:

Tavoite: T6	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
Ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua sekä argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan ja argumentoimaan vertaisryhmässä.	
7.lk	8.lk	9.lk

Oppilas harjoittelee kuuntelemista ja rakentavaa keskustelua osana työskentelyä.
Hän kertoo oman mielipiteensä rakentavasti.

Oppilas ottaa osaa keskusteluun ja perustelee mielipiteitään muut huomioiden.

Oppilas keskustelee ja kertoo mielipiteensä muut huomioiden ja pyrkii löytämään ongelmiin ratkaisut.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L1, L2, L6, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi yhteisessä suunnittelussa

Tavoite: T7

Aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan, miten arki erilaisissa kotitalouksissa rakentuu ja ajallisesti järjestäytyy. Hän oppii kohtaamaan hyväksyvästi kotien kulttuurista monimuotoisuutta.

7.lk

Oppilas kertoo perheiden erilaisista toimintatavoista.

8.lk

Oppilas tutustuu kulttuurieroihin ja niihin liittyviin juhlaperinteisiin. Oppilas on tietoinen tasa-arvoisen työnjaon merkityksestä kotitaloustyössä.

9.lk

Oppilas toimii huomioiden eri kulttuurit. Oppilas kuvailee arkeen kuuluvien toimintojen merkityksen hyvinvoinnin kannalta.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1-S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L2, L3

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Arjen rakentumisen sekä kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen

Opetuksen tavoite: T8

Ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti sekä osana ryhmää ja yhteistä työtehtävää. Hän oppii sopimaan työtehtävien jakamista.

7.lk	8.lk	9.lk
Oppilas perehtyy omatoimisuuden, hyvän yhteistyön ja yhteisen suunnittelun merkitykseen ryhmän toiminnassa.	Oppilas suunnittelee töitä sekä työskentelee itsenäisesti että erilaisissa ryhmissä.	Oppilas toimii ja keskustelee huomioiden muut tasapuolisesti ja kuunnellen toisten mielipiteitä.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S2	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L3, L6, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Voimavarojen käyttäminen ja yhteisten sopimusten tekemisen oppiminen	

Opetuksen tavoite: T9

Kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii tunnistamaan asioita, jotka liittyvät huomaavaiseen kohteluun, tapakulttuuriin ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.

7.lk

Oppilas pohtii hyvien käytöstapojen merkitystä vuorovaikutustilanteessa ja toimii niiden mukaan.

8.lk

Oppilas pohtii hyvien käytöstapojen merkitystä vuorovaikutustilanteessa ja toimii niiden mukaan.

9.lk

Oppilas pohtii hyvien käytöstapojen merkitystä vuorovaikutustilanteessa ja toimii niiden mukaan.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

S1,S2, S3

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

L3, L6, L7

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Toisten oppilaiden huomaavainen kohtelu ja tapakulttuuriin mukainen käytännön toiminta oppitunnin vuorovaikutustilanteissa

Tiedonhallintataidot:

Opetuksen tavoite: T10

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii hakemaan ja vertailemaan tietoa sekä tunnistamaan kotitalouteen liittyviä luotettavia tietolähteitä valintojensa perustana.

Kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perusteena.

7.lk

Oppilas etsii tietoa ja harjoittelee käyttämään eri lähteitä.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

8.lk

Oppilas etsii tietoa ja harjoittelee käyttämään eri lähteitä. Hän arvioi tiedon luotettavuutta.

S1-S3

L1, L4

Tietojen hankinta ja käyttö

9.lk

Oppilas käyttää tietolähteitä kriittisesti.

Opetuksen tavoite: T11

Harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.

7.lk

Oppilas tunnistaa kuluttajalle tärkeitä merkkejä ja symboleita. Oppilas seuraa annettuja ohjeita.

Tavoitteeseen liittyvät sisällöt

Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen

Arvioinnin kohteet oppiaineessa

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii lukemaan ja tulkitsemaan kotitalouteen ja lähiympäristöön liittyviä ohjeita, merkkejä ja symboleja sekä toimimaan niiden mukaisesti.

8.lk

Oppilas hyödyntää kuluttajalle suunnattuja toimintaohjeita, merkkejä ja symboleja toiminnassaan.

S1-S3

L4

Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen

9.lk

Oppilas kertoo valintojen merkityksestä itsensä ja ympäristönsä kannalta.

Opetuksen tavoite: T12

Ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet

Oppilas oppii soveltamaan tietoja ja taitoja, tunnistamaan palveluita sekä osoittamaan luovuutta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

7.lk	8.lk	9.lk
Oppilas pohtii ongelmatilanteita ja pyrkii etsimään niihin ratkaisuja.	Oppilas pyrkii ratkaisemaan ongelmia ryhmän jäsenenä erilaisissa tehtävissä.	Oppilas etsii ratkaisuja ja kykenee toimimaan niiden mukaisesti.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Käsitteiden käyttäminen, tietojen ja taitojen soveltaminen sekä luovat ratkaisut tilanteissa, kotitalouden palveluiden tunteminen	

Opetuksen tavoite: T13	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	
Ohjata oppilasta kestäväan elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	Oppilas oppii tulkitsemaan kiertotalouteen liittyviä asioita ja toimintoja sekä ympäristöä ja taloutta kuormittavia kotitalouden toimintoja.	
7.lk	8.lk	9.lk
Oppilas harjoittelee käyttämään raaka-aineita säästeliäästi, lajittelemaan jätteitä sekä kiinnittämään huomiota veden ja sähkönkulutukseen.	Oppilas pohtii oman kuluttamisensa vaikutuksia.	Oppilas tekee omia valintojaan kestäväan kulutuksen näkökulmasta.
Tavoitteeseen liittyvät sisällöt	S1-S3	
Tavoitteeseen liittyvä laaja-alainen osaaminen	L1, L7	
Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ympäristö- ja talousteot toiminnassa ja päätöksenteossa	

Sisällöt vuosiluokilla 7. ja 8.

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestäväan tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti. *Kotkan omat sisältöalueiden painotukset on kirjoitettu kursivilla.*

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

7.Luokka

- *Yhdessä eläminen*
- *Keittiön toimintatavat*
- *Ruokaosaamisen perustaidot*
 - *Ruoanvalmistus*
 - *Leivonta*
 - *Ruoka-aine-ja elintarviketuntemus*
- *Ruokavalinnat*
- *Suomalainen ruokakulttuuri*
 - *Paikallisen ruokakulttuurin tuntemus*
- *Kalenterivuoden juhlat*

8. Luokka

- *Perus ruoanvalmistus- ja leivontamenetelmät*
- *Ruoka-aine- ja elintarviketuntemus*
- *Kalenterivuoden- ja kodin juhlat sekä perinteet*
- *Monipuolinen ruokavalio*
- *Ateriakokonaisuuksien suunnittelu ja erilaiset ruokailutilanteet*
- *Pienkodinkoneiden käyttö*

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

7. Luokka

- *Yhdessä eläminen*

- *Työn- ja vastuun jako perheessä*

- *Tekstiilien hoito*
- *Kodin hoito*
- *Kuluttaja-asiat*
- *Ympäristö asiat*

8. Luokka

- *Yhteistyötaidot*
- *Perheiden muuttuvat roolit ja tehtävät*
- *Keittiön-ja kodin hoito*

- *Tekstiilien hoito*
- *Vastuullinen kuluttaja*
- *Ympäristötietoisuus*

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

7. Luokka

- Kuluttaja-asiat

- *vastuullisuus*
- *Rahan käyttö*
- *Omat kulutustottumukset*

- Media- ja teknologia arkielämässä

8. Luokka

- Teknologian käyttö

- Kulutusvalinnat

- Vastuullisuus

- Rahankäyttö kotitalouksissa

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Osaamista arvioidaan monipuolisilla arviointimenetelmillä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kotitalouden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kotitalouden oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kotitalouden oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kotitalouden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kotitalouden oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kotitalouden oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet ovat käytännön toimintataitoja, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tiedonhallintataitoja. Oppilaan osaaminen rakentuu ja taidot tulevat näkyväksi kotitalouden tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöalueiden kautta.

Kotitalouden päättöarvioinnin kriteerit arvosanoille 5, 7, 8 ja 9 oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Käytännön toimintataidot							
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan työn tekemisen, tekemään työtöhtävän ja tarkastelemaan omaa työtään ja toimintaansa.	Työn suunnittelu ja toteuttaminen sekä oman toiminnan tarkastelu	Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin työprosessiin kuuluvia työtöhtäviä. Oppilas tarvitsee paljon ohjausta ja apua työn suunnittelemisessa ja toteuttamisessa.	Oppilas suunnittelee, organisoii ja kuvaillee omaa työtöhtänsä ja toimintaansa työvaiheittain annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas suunnittelee ja työskentelee työvaiheittain annettuja ohjeita soveltaen sekä kuvaillee omaa osaamistaan oman työskentelyn tarkastelun avulla.	Oppilas suunnittelee ja työskentelee itsenäisesti sekä perustelee omaa työskentelyään ja toimintaansa.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja esteetiikan huomioimiseen	S1, S2	Oppilas oppii kotitalouden kädentaitoja ja kokeilee erilaisia työtöhtäpoja. Hän oppii ottamaan huomioon toiminnassaan luovuuden ja esteetiikan.	Kädentaidot kotitalouden perustehtävien toteuttamisessa, luovuus ja esteetiikka	Oppilas suoriutuu ohjautusti kädentaitoja edellyttävistä yksittäisistä työtöhtävistä.	Oppilas suoriutuu annetuista kädentaitojen edellyttävistä työtöhtävistä. Oppilas tietää, että työtöhtäviä voi toteuttaa luovasti monella tavalla ja että esteetiikalla on merkitystä.	Oppilas suoriutuu itsenäisesti ja soveltaa tavallisimpia työtöhtäpoja kädentaitojen edellyttävissä kotitalouden tehtävissä. Oppilas ottaa huomioon yksittäisiä esteettisiä näkökulmia.	Oppilas osaa käyttää luovasti ja perustellen erilaisia kädentaitoja ja työtöhtäpoja kotitalouden tehtävissä. Oppilas perustelee luovuuden ja esteetiikan merkitystä ja ottaa nämä huomioon osana kokonaisuutta.
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävästä kuluksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kestävästä elämäntapaa edistävää.	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut toiminnassa	Oppilas harjoittelee valitsemaan ja käyttämään annettuja materiaaleja tai työvälineitä yksilöllisesti ohjattuna.	Oppilas valitsee ja käyttää raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas soveltaa kestävästä elämäntavan tietoja ja taitoja käyttäessään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa.	Oppilas valitsee, käyttää ja perustelee kestävästä elämäntapaa tukevia raaka-aineita, työvälineitä, materiaaleja tai teknologiaa.

T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan omaa toimintaansa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja annettuun tehtävään. Hän oppii huolehtimaan työtehtävien ja työympäristön järjestyksestä oppimisympäristössään.	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas toimii aikataulussa ja ylläpitää tehtävien sekä työympäristön järjestystä ohjattuna.	Oppilas ylläpitää työtehtävien järjestystä annettujen ohjeiden ja aikataulun mukaan erillisissä työvaiheissa. Oppilas tarvitsee ohjausta työympäristön järjestyksen ylläpitämisessä.	Oppilas etenee ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja ylläpitää työtehtävien ja työympäristön järjestystä. Oppilas suunnittelee ja ennakoi ajankäyttöään.	Oppilas työskentelee itsenäisesti ja vastuullisesti sekä osaa perustella ajankäyttöään, työtehtävien ja työympäristön järjestyksen merkitystä ja toimintojen etenemistä osana oppimisympäristöä.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti kotitalouden toimintaympäristöissä ottaen huomioon käytävissä olevat aineelliset voimavarat.	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta keskeinen toiminta	Oppilas toimii hygieenisesti ja turvallisesti ohjattuna.	Oppilas työskentelee hygieenisesti ja turvallisesti annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaisesti hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti tai kustannusten ja energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas perustelee toimintaansa turvallisuuden, hygieenisuuden, ergonomian tai kustannusten ja energiankäytön näkökulmasta.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot							
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua, rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan ja argumentoimaan vertaisryhmässä.	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi yhteisissä suunnittelussa	Oppilas osallistuu satunnaisesti tai kysymysten tukemana keskusteluun yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas osallistuu keskusteluun, pyrkii kuuntelemaan ja tuo esille omia näkökulmia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas kuuntelee eri näkökulmia ja ilmaisee rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas on aktiivinen keskusteluissa ja ottaa eri näkökulmat huomioon sekä perustelee omat näkemyksensä rakentavasti. Oppilas kannustaa toisia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan, miten arki erilaisissa kotitalouksissa rakentuu ja ajallisesti järjestäytyy. Hän oppii kohtaamaan hyväksyvästi kotien	Arjen rakentumisen sekä kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas nimittää arkirutiineja sekä tunnistaa erilaisia kotikulttuureita.	Oppilas kuvaillee arkirutiineja, arjen rakentumista, kotitalouksien perinteitä ja erilaisia kotikulttuureita.	Oppilas määrittelee arjen rakentumista ja kotitalouksien arkirutiineja erilaisissa kotikulttuureissa.	Oppilas perustelee kotitalouksien arjen rakentumista ja erilaisten kotikulttuurien ajankäyttöä.

		kulttuurista monimuotoisuutta.					
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti sekä osana ryhmää ja yhteistä työtehtävää. Hän oppii sopimaan työtehtävien jakamista.	Voimavarojen käyttäminen ja yhteisten sopimusten tekemisen oppiminen	Oppilas harjoittelee yksilöllisesti ohjattuna itsenäistä työskentelyä ja osallistuu ryhmän toimintaan satunnaisesti.	Oppilas harjoittelee itsenäistä työskentelyä ja vastuunottoa omasta työstään ja osallistuu ryhmän toimintaan yhdessä sovitulla tavalla.	Oppilas työskentelee yksin ja ryhmässä sekä pyrkii toimimaan rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas tietää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.	Oppilas toimii itsenäisesti ja tasapuolisesti sekä toimii ryhmässä yhteistyökykyisesti ja vastuullisesti.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan asioita, jotka liittyvät vuorovaikukseen kohteluun, tapakulttuuriin ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.	Toisten oppilaiden huomaavainen kohtelu ja tapakulttuuriin mukainen käytännön toiminta opitun vuorovaikutustilanteissa	Oppilas tietää, että tapakulttuuri vaikuttaa vuorovaikutustilanteisiin.	Oppilas tunnistaa ja nimeää tapakulttuuriin ja toisten huomaavaiseen kohteluun liittyviä asioita.	Oppilas osaa toimia tapakulttuuria noudattaen.	Oppilas osaa perustella tapakulttuuria ja toisten ihmisten huomaavaista kohtelua sekä niihin liittyviä käytännön toimintatapoja.
Tiedonhallintataidot							
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	Oppilas oppii hakemaan ja vertailemaan tietoa sekä tunnistamaan kotitalouteen liittyviä luotettavia tietolähteitä valintojensa perustana.	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa annetuista lähteistä yksilöllisesti ohjattuna. Tietojen hyödyntäminen ja tulkitseminen on vähäistä.	Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa itselleen tutuista ja annetuista lähteistä ja käyttää niitä toiminnassaan.	Oppilas tietää, mistä ja miten kotitalouteen liittyviä tietoja voidaan hakea. Oppilas arvioi tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.	Oppilas hakee kotitalouteen liittyviä tietoja eri tietolähteistä. Oppilas arvioi tiedon ja lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä ja valitsee tehtävään sopivat lähteet.

T11 harjaan- nuttaa oppi- lasta luke- maan, tulkit- semaan ja ar- vioimaan toi- mintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsitte- levät kotita- loutta ja lä- hiympäristöä	S1, S2	Oppilas oppii lukemaan ja tulkitsemaan kotitalouteen ja lähiympäristöön liittyviä ohjeita, merkkejä ja symboleja sekä toimimaan niiden mukaisesti.	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttäminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää yksittäisiä toimintaohjeita ja merkkejä.	Oppilas tunnistaa, nimeää, luokittelee ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja merkkejä annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas soveltaa toiminnassaan kotitalouden toimintaohjeita, merkkejä ja symboleita.	Oppilas perustelee kotitalouden toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttöä eri toiminnoissa.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisun ja luovuuden erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Oppilas oppii soveltamaan tietoja ja taitoja, tunnistamaan palveluita sekä osoittamaan luovuutta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.	Käsitteiden käyttäminen, tietojen ja taitojen soveltaminen sekä luovat ratkaisut tilanteissa, kotitalouden palveluiden tunteminen	Oppilas nimeää joitakin kotitalouden käsitteitä, tietoja ja taitoja sekä yksittäisiä palveluita.	Oppilas käyttää kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan sekä kuvailee yksittäisiä kotitalouden palveluita.	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas kuvaillee erilaisia kotitalouden palveluita ja niiden käyttöä arkielämässä.	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa perustellen ja luovasti kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas arvioi erilaisia kotitalouden palveluita ja perustelee niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	Oppilas oppii tulkitsemaan kiertotalouteen liittyviä asioita ja toimintoja sekä ympäristöä ja taloutta kuormittavia kotitalouden toimintoja.	Ympäristö- ja talousteot toiminnassa ja päätöksenteossa	Oppilas luettelee joitakin ympäristöön ja rahankäyttöön liittyviä kotitalouden toimintoja.	Oppilas tietää, miten ympäristökuormaa voidaan vähentää sekä millaisia ympäristö- ja taloustekoja voidaan tehdä kotitalouksissa.	Oppilas tekee yksittäisiä arjen ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa.	Oppilas tekee ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa johdonmukaisesti sekä perustellen niiden merkitystä kestävästä ja vastuullisesta elämäntavasta ja kuluttamisen kannalta.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä

työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvaihtoehtojaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 7

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1, S2	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1, S2	L1
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	L3

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 7

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1, S2	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		

T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1, S2	L1
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2, S3, S5	L6, L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4, S5	L4, L5
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	S4, S5	L2

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 8

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaalla on halutessaan mahdollisuus tehostettuun oppilaanohjaukseen uuden oppivelvollisuuslain mukaisesti. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1, S2	L3, L7
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1, S2	L1
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	L3
Tavoitteiden asettaminen		

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2, S5	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2, S3, S5	L6, L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnitelmassa		
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4, S5	L4, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S2, S3, S5	L4, L5, L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	S4, S5	L2

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaalla on halutessaan mahdollisuus tehostettuun oppilaanohjaukseen uuden oppivelvollisuuslain mukaisesti. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Oppivelvollisella on hakuvelvoite 2. asteen opintoihin.”

Formatiivinen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi on formatiivista arviointia, joka perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarupeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta- sekä tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Oppilaanohjauksessa pyritään hyödyntämään monipuolisia ja motivoivia työtapoja sekä oppimisympäristöjä. Ohjauksessa käytetään tilanteesta riippuen henkilökohtaista ohjausta, pienryhmäohjausta ja luokkamutoista ohjausta. Ohjaus on koko yläkoulun kestävä prosessi, jossa huomioidaan jokaisen oppilaan henkilökohtaiset tarpeet. Erilaisia oppimisympäristöjä pyritään järjestämään esimerkiksi tieto- ja viestintäteknikan, erilaisen vierailujen ja TET-jaksojen avulla.

Kotkassa oppilaanohjaukseen on laadittu erillinen suunnitelma, joka löytyy [täältä](#).

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin opintoihin järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Oppilaanohjauksessa kiinnitetään huomiota jokaisen oppilaan henkilökohtaisiin tarpeisiin, vahvuuksiin ja tavoitteisiin. Oppilaan koulunkäyntiä tuetaan tarvittaessa moniammatillista asiantuntijuutta hyödyntäen. Eriyttämistä voidaan toteuttaa tarpeitten ja mahdollisuuksien mukaan luokkamutoisessa- pienryhmä- tai yksilöohjauksessa. Nivelvaiheissa on tärkeää toimiva yhteistyö eri koulujen henkilökunnan välillä sekä vuorovaikutus ja yhteistyö huoltajien kanssa.

Opetussuunnitelman liitteet

(HYLA 15.12.2020 § 151)

Arviointitaulukot vuosiluokille 1 – 2

SUK/ Vuorovaikutustilanteissa toimiminen 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	1.lk hyvä osaaminen / 2.lk välttävä osaaminen	2.lk hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	On mukana erilaisissa pari- ja ryhmätilanteissa Osaa olla hiljaa, kun on toisen puheenvuoro	Osaa ilmaista mielipiteensä tutussa ryhmässä kysyttäessä Osaa kuunnella toisten ajatuksia	Kertoo oman mielipiteensä tutussa asiassa

(L1, L2, L3)			
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin (L1, L2, L7)	Osaa kertoa itsestään lyhyesti tutussa ryhmässä	Osaa kertoa arkikokemuksistaan tutussa ryhmässä Kuuntelee opettajan kerrontaa	Osaa kertoa havainnoistaan ja kokemuksistaan tutussa ryhmässä Pystyy seuraamaan opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla (L1, L2, L7)	Lukee ääneen parille tai aikuiselle On mukana ilmaisuharjoituksissa	Lukee ääneen ryhmässä, esim. vuoropuhelua Leikittelee kielellä ohjatusti esim. riimitellen	Ilmaisee itseään ohjatuissa ilmaisuharjoituksissa
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin (L1, L2, L7)	Tietää, että viestiä voi monella tapaa, kielellisesti ja ei-kielellisesti	Tunnistaa yksinkertaisia ei-kielellisiä viestejä	Tunnistaa omia ei-kielellisiä viestejään

SUK/Tekstien tulkitseminen 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	1.lk hyvä osaaminen/ 2.lk välttävä osaaminen	2.lk hyvä osaaminen
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan (L1, L4, L5)	Tunnistaa äänteen ja kirjaimen Lukee sanoja Harjoittelee ymmärtävää lukemista	Tunnistaa tavun ja sanan Lukee virkkeitä mekaanisesti ja ymmärtäen	Lukee tekstejä sujuvasti mekaanisesti Ymmärtää lukemansa lyhyen tekstin
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä (L1, L2, L4)	Kuuntelee ääneen lukemista Pystyy vastaamaan lyhyesti tekstistä esitettyihin helppoihin kysymyksiin	Osaa esittää yksinkertaisia kysymyksiä kuulemastaan tai lukemastaan tekstistä	Pystyy tekemään päätelmiä lukemastaan
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin (L1, L4, L5)	Löytää tietoa kuvasta	Löytää tietoa kuvasta ja lyhyestä tekstistä	Tunnistaa tietotekstin Löytää tietoa myös esim. videosta Käyttää ohjatusti apuna hakemistoa tai sisällysluetteloa
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjoista, mediateksteistä sekä muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen (L2, L4, L5)	Tunnistaa eroja erilaisissa teksteissä niitä kuultuaan Osaa ohjatusti kertoa kuulemastaan tai lukemastaan tekstistä	Muodostaa mielipiteen kuulemastaan tai lukemastaan tekstistä Löytää ohjatusti itselleen mieluista luettavaa	Löytää itselleen sopivaa ja mieluista luettavaa Erottaa tieto- ja kertomustekstin toisistaan Keskustelee kuulemastaan ja lukemastaan
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnat-	Kuuntelee tarinoita Tuntee muutaman erilaisen lastenkirjan	Lukee lyhyitä tarinoita Tuntee monipuolisesti erilaisia lastenkirjoja	Lukee lyhyitä kirjoja On lukenut erilaisia lastenkirjoja

tua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön (L2, L3, L4)			
--	--	--	--

SUK/Tekstien tuottaminen 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	1.lk hyvä osaaminen / 2.lk välttävä osaaminen	2.lk hyvä osaaminen
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla (L1, L4, L5, L7)	Osaa kuvata kokemuksiaan esimerkiksi piirtämällä	Osaa kirjoittaa sanoja omista kokemuksistaan	Osaa kirjoittaa virkeitä omista kokemuksistaan
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediasissa ympäristöissä (L2, L4, L5)	Osaa kirjoittaa sanoja Osaa kirjoittaa tavuttaen	Osaa kirjoittaa virkeitä	Osaa kirjoittaa virkeitä, jotka yhdistyvät pieneksi tarinaksi
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa sekä näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia (L1, L4, L5)	Osaa kirjainmuodot ja käyttää oppimaansa taitoa Löytää kirjaimet näppäimistöltä	Osaa erottaa sanat toisistaan kirjoittaessaan Kirjoittaa näppäimistöllä molempia käsiä käyttäen	Osaa kirjoittaa tuttuja sanoja jo lähes virheettömästi On alkanut käyttää virkeissä lopeutusmerkkiä ja virkkeen alussa isoa alkukirjainta

S2 / Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	1.lk välttävä osaaminen	1.lk hyvä osaaminen / 2.lk välttävä osaaminen	2. lk hyvä osaaminen
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan (L2, L4)	Osaa olla hiljaa silloin, kun on toisen puheenvuoro Osaa pyytää apua, jos ei ymmärrä ohjetta	Osaa kuunnella muiden ajatuksia Osaa toimia helpon suullisen ohjeen mukaan	Pystyy seuraamaan opettajan kerrottua tutussa asiassa
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua (L1, L2, L7)	Käyttää suomen kieltä oman taitonsa mukaisesti Tuottaa sanoja Osaa kertoa itsestään lyhyesti Tietää, että on olemassa monenlaisia ajatuksia ja mielipiteitä	Osaa kertoa arkipäivän tilanteista lyhyesti Osaa kertoa itsestään lyhyesti Pyrkii selviytymään pulmatilanteista suomen kielellä	Osaa kertoa kokemuksistaan tutussa ryhmässä
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin (L1, L2, L7)	Lukee ääneen parille tai aikuiselle On mukana ilmaisuharjoituksissa	Lukee ääneen ryhmässä esimerkiksi vuoropuhelua	Ilmaisee itseään ohjatuissa ilmaisuharjoituksissa
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetoivoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä	Havaitsee erilaisia puhetoivoja ja äänensävyjä arkipäivän tilanteissa	Osaa käyttää sopivaa kieltä tutuissa arkipäivän tilanteissa	Osaa käyttää sopivaa kieltä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa

on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen (L4, L6, L7)			
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin (L2)	Huomaa ohjatusti eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään	Tunnistaa eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään	Tunnistaa eri kieliä omassa ympäristössään Tietää joitakin oman ympäristönsä eri kulttuureiden tapoja
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana (L1, L2, L4)	Ottaa vastaan apua kohdatessaan kielellisiä haasteita	Pyytää apua kohdatessaan kielellisiä haasteita	Luottaa omiin kykyihinsä viestijänä tutuissa tilanteissa
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjän sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan (L1, L2, L4)	Huomaa osoitettaessa kielitaitonsa kehittyneen	Huomaa itsenäisesti kielitaitonsa kehittyneen Ottaa käyttöön sanoja passiivisesta sanavarastosta	Käyttää oma-aloitteisesti suomen kieltä aiempaa laajemmin

S2 / Tekstien tulkitseminen	1.lk välttävä osaaminen	1.lk hyvä osaaminen / 2.lk välttävä osaaminen	2.lk hyvä osaaminen
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsittevarannon kartuttamiseen (L1, L2, L4)	Tunnistaa äänteen ja kirjaimen Lukee sanoja Tuntee tuttuja sanoja Harjoittelee ymmärtävää lukemista Löytää tietoa kuvasta	Tunnistaan tavun ja sanan Lukee virkkeitä Ymmärtää tuttuja sanoja Löytää tietoa virkkeistä	Lukee sujuvasti mekaanisesti Lukee lyhyitä tarinoita Löytää tietoa lukemastaan tekstistä Löytää tietoa myös esim. videosta
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan (L2, L4)	Pystyy vastaamaan kuulemastaan tarinasta esitettyihin helppoihin kysymyksiin lyhyesti Kertoo kuulemastaan tarinasta ohjatusti	Osaa esittää yksinkertaisia kysymyksiä kuulemastaan tai lukemastaan tekstistä	Pystyy tekemään päätelmiä lukemastaan helposta tekstistä
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta vallitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin (L2, L4) tutustumiseen	Pystyy seuraamaan kuuntelemaansa lyhyttä suomenkielistä tarinaa Tunnistaa eroja erilaisissa teksteissä niitä kuultuaan	Pystyy seuraamaan kuuntelemaansa suomenkielistä tarinaa Tunnistaa eroja erilaisissa teksteissä kuulemansa tai lukemansa perusteella Lukee selailen sopivia lastenkirjoja	Erottaa tieto- ja kertomustekstin Lukee erilaisia lastenkirjoja Löytää ohjatusti itselleen mieluista luettavaa
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin (L1, L2, L4)	Kysyy tarkennuksia, jos ei ymmärrä tekstin sanastoa	Ymmärtää tekstin sanastoa kuvien ja kontekstin avulla	Ymmärtää ja harjoittelee käyttämään eri oppiaineiden sanastoa ja peruskäsitteitä

2 / Tekstien tuottaminen	1.lk välttävä osaaminen	1.lk hyvä osaaminen / 2.lk välttävä osaaminen	2.lk hyvä osaaminen
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista (L2, L4)	Tuottaa tuttuun aiheeseen liittyviä sanoja kertoen ja piirtämällä Osaa kuvata kokemuksiaan piirtämällä	Kirjoittaa tuttuun aiheeseen liittyviä sanoja Kirjoittaa sanoja omista kokemuksistaan	Kirjoittaa lyhyitä virkkeitä omista kokemuksistaan Osaa yhdistää virkkeet pieneksi kertomukseksi
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja (L4, L5)	Osaa kirjainmuodot ja käyttää oppimaansa taitoa Löytää kirjaimet näppäimistöltä	Osaa erottaa tutut sanat toisistaan kirjoittaessaan Kirjoittaa näppäimistöllä molempia käsiään käyttäen	Kirjoittaa itse tuottaen lyhyitä virkeitä
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita (L1, L4, L5)	Kirjoittaa tuttuja sanoja sanelusta tai mallista lähes virheettömästi	Kirjoittaa lyhyitä virkkeitä sanelusta tai mallista lähes virheettömästi	Osaa kirjoittaa tuttuja sanoja jo lähes virheettömästi tuottaessaan itse tekstiä

			On alkanut käyttää virkkeissä loppusmerkkiä sekä virkkeen alussa isoa alkukirjainta
--	--	--	---

Vieraat kielet a1 / opetuksen tavoite	opetuksen tavoitteesta johdetut oppimisen tavoitteet	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 tutustutaan, mitä kieliä ja kulttuureita koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa on. Ohjata oppilasta tunnistamaan kohdekieli muista kielistä. (L1, L2, L5, L7)	Oppilas oppii tiedostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta arjessaan sekä tunnistamaan kohdekieli muista osaamistaan kielistä. (tavoitetta ei arvioida)	- tavoitetta ei arvioida	- tavoitetta ei arvioida
T2 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta (L1, L2)	Oppilas oppii arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä eri kieliä ja kulttuureja. (tavoitetta ei arvioida)	- tavoitetta ei arvioida	- tavoitetta ei arvioida
T3 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden kanssa ja toimia ryhmässä (L1, L2, L6)	Oppilas oppii yhteistyö- ja ryhmätaitoja.	- harjoittelee työskentelemään parin kanssa	- osaa pääsääntöisesti työskennellä parin kanssa - harjoittelee työskentelemään pienessä ryhmässä
T4 ohjata oppilasta tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä sekä kehittämään kielellistä päätelykykyä (L1, L4, L5)	Oppilas oppii arvaamaan ja päättämään sanojen ja ilmausten merkityksiä sekä tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä. (tavoitetta ei arvioida)	- tavoitetta ei arvioida	- tavoitetta ei arvioida
T5 tutustutaan yhdessä erilaisiin tapoihin oppia kieliä ja kokeillaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat oppilaalle parhaiten. Harjoitellaan yhdessä asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle. (L1, L7)	Oppilas oppii tunnistamaan, kokeilemaan, harjoittelemaan ja käyttämään erilaisia kielenopiskelutaitoja.	- huomaa oppivansa kieltä kuuntelemisen ja toiston avulla	- huomaa kielitaitonsa kehittyneen
T6 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (L1, L2, L4, L6, L7)	Oppilas oppii käyttämään kieltä viestintäkumppanin tukemana muutamissa yleisimmin toistuvissa viestintätilanteissa	- osaa tervehtiä ja hyvästellä - osaa kertoa nimensä - tuntee yksikertaisia arkisanoja	- osaa esitellä itsensä - harjoittelee kertomaan itseltään - tuntee arkisanastoa ja jokapäiväisiä fraaseja - osaa tuetusti käyttää tuttuja sanoja ja fraaseja vuorovaikutustilanteissa
T7 ohjata oppilasta hyödyntämään non-verbaalisia keinoja ja käyttämään erilaisia keinoja päätellä sanojen merkityksiä. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia oivalluksiaan sekä viestin ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia (L1, L2, L3, L4, L7)	Oppilas oppii hyödyntämään erilaisia apukeinoja kuten eleitä, ilmeitä, sanastoja ja TVT-taitoja selviytyäkseen vuorovaikutustilanteista. Oppilas oppii arvaamaan tai päättämään yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas oppii ilmaisemaan, onko ymmärtänyt kuulemansa. Oppilas oppii tuomaan esille omia oivalluksiaan.	- tuntee joitakin sanoja, jotka ovat yhteisiä kohdekielille ja jollekin tutulle kielelle	- osaa päätellä uuden, helpon sanan merkityksen esimerkiksi aiemman osaamisensa, asiayhteyden tai kuvan avulla
T8 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla (L2, L4, L6, L7)	Oppilas oppii käyttämään joitakin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia	- tuntee keskeisimmät kohteliaisuusfraasit	- osaa pyytää apua - osaa käyttää joitakin kohteliaisuusfraaseja
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa (L1, L2, L3, L4, L5, L7)	Oppilas oppii ymmärtämään muutamia kuulemiaan ja näkemään sanoja ja ilmauksia.	- tunnistaa joitakin kuulemiaan sanoja	- tunnistaa joitakin kuulemiaan ja lukemiaan arkipäivän sanoja ja ilmauksia
T10 ohjata oppilasta käyttämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilan-	Oppilas oppii käyttämään tavallisimpia sanoja ja ilmauksia puheessa	- toistaa tavallisimpia, tuttuja sanoja - harjoittelee tuttujen sanojen ymmärrettävää ääntämistä	- toistaa tavallisimpia, tuttuja ilmauksia - ääntää ymmärrettävästi tuttuja sanoja ja ilmauksia

teissa erityisesti puheessa ja harjoittelemaan ääntämistä (L1, L2, L3, L4, L5, L7)	sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi.		- käyttää tuttuja fraaseja vuorovaikutustilanteissa
--	---------------------------------------	--	---

1.-2.lk matematiikan perustaito	1.lk välttävä osaaminen (lukualue 0-20)	1.lk hyvä osaaminen (lukualue 0-20)	2.lk välttävä osaaminen (lukualue 0-100)	2.lk hyvä osaaminen (lukualue 0-100)
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja (L1, L4)	Tuntee käsitteet enemmän, vähemmän, yhtä monta Osaa käyttää yhteen-, vähennys- ja yhtäsuuruusmerkkiä Osaa pääsääntöisesti kirjoittaa numeromerkit	Ymmärtää käsitteet enemmän, vähemmän, yhtä monta Osaa kirjoittaa numeromerkit	Osaa antaa esimerkin yhteen- ja kertolaskun yhteydestä	Tunnistaa yhteen- ja kertolaskun yhteyden
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä (L1, L4)	Tuntee kirjoitetun numeromerkin, lukusanan ja numeromerkin yhteyden lukualueella 0-20 Osaa ohjatusti vertailla lukuja alueella 0-20 Osaa ohjatusti muodostaa luvun välineiden avulla	Ymmärtää kirjoitetun numeromerkin, lukusanan ja numeromerkin yhteyden lukualueella 0-20 Osaa vertailla lukuja alueella 0-20 Osaa muodostaa luvun välineiden avulla	Hahmottaa kymmenjärjestelmän periaatetta ykkösten ja kymmenten osalta Osaa vertailla lukuja välineiden avulla Tietää ykkösten ja kymmenten paikat kymmenjärjestelmässä	Tuntee ykköset, kymmenet ja sadat ja osaa nimetä niiden paikat Osaa ohjatusti ja/tai välineiden avulla selittää kymmenjärjestelmän periaatteen
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin (L1, L4)	Tuntee yhteen- ja vähennyslaskun periaatteen Harjoittelee apuvälineiden avulla lukualueella 0-20 Osaa peruslaskutoimitukset välineiden avulla lukualueella 0-10	Ymmärtää yhteen- ja vähennyslaskun periaatteen Hallitsee kymmenlyityksen lukualueella 0-20	Hallitsee pääsääntöisesti kymmenlyityksen Osaa peruslaskutoimitukset välineiden avulla laajemmalla lukualueella Harjoittelee yhteenlaskun vaihdannaisuuden ja liitännäisyyden käyttämistä välineiden avulla Tuntee kertolaskun periaatteen	Hallitsee kymmenlyityksen Tuntee yhteenlaskun vaihdannaisuuden ja liitännäisyyden periaatteen Ymmärtää kertolaskun periaatteen
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässälaskustrategioita (L1, L4)	Osaa kymppiparit Osaa tehdä hajotelmia lukualueella 0-10	Osaa käyttää kymppipareja ja hajotelmia päässälaskun tukena	Osaa ohjatusti käyttää hajotelmia apuna myös laskiessaan isommissa luvuilla Osaa osittain 2, 5 ja 10 kertotaulut	Laskee yhteen- ja vähennyslaskuja päässä lukualueella 0-20 Osaa päässälaskussa hyödyntää yhteen- ja vähennyslaskun yhteyttä Osaa käyttää hajotelmia apuna laskiessaan isommissa luvuilla Osaa 2, 5 ja 10 kertotaulut
T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia (L1, L4, L5)	Harjoittelee suuntien hahmottamista Osaa ohjatusti kuvailla yksinkertaisia tasokuvioita Osaa ohjatusti piirtää jonkin tasokuvion Osaa ohjatusti havainnoida geometrisia muotoja ympäristöstään	Hahmottaa joitakin suuntia ja sijainteja Osaa piirtää jonkin tasokuvion Osaa nimetä joitakin geometrisia muotoja	Hahmottaa ympäristöään ja siitä löytyviä suuntia ja sijainteja Osaa kuvailla joitakin tasokuvioita ja kappaleita Osaa ohjatusti rakentaa kolmiulotteisen kappaleen	Osaa nimetä joitakin tasokuvioita ja kappaleita Osaa nimetä joitakin tasokuvioiden tai kappaleiden ominaisuuksia Osaa rakentaa kolmiulotteisen kappaleen
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaatteita (L1, L4)	Tietää, että on olemassa erilaisia mittareita ja mittavälineitä	Osaa ohjatusti käyttää erilaisia mittavälineitä	Osaa ratkaista helppoja mittaamistehtäviä välineiden avulla Osaa antaa esimerkkejä välineistä, joita käytetään ajan, pituuden, massan tai tilavuuden mittaamiseen Osaa nimetä joitakin tuttuja mittayksiköitä (esim. metri, kilogramma, desilitra)	Osaa nimetä sopivan välineen ajan, pituuden, massan tai tilavuuden mittaamiseen Osaa yhdistää tutun mittayksikön suureeseen (esim. pituus-metri)

Sivunvaihto

1.-2.lk matematiikan soveltava taito	1.lk välttävä osaaminen	1.lk hyvä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen	2.lk hyvä osaaminen
--------------------------------------	-------------------------	---------------------	-------------------------	---------------------

T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittämistä (L1, L3, L5)	ei vaikuta arvosanan muodostamiseen	ei vaikuta arvosanan muodostamiseen	ei vaikuta arvosanan muodostamiseen	ei vaikuta arvosanan muodostamiseen
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa (L4)	Osaa ohjatusti luokitella asioita ja esineitä jonkin ominaisuuden perusteella Harjoittelee kellonaikoja Tutustuu rahan käyttöön ja euroihin	Osaa luokitella asioita ja esineitä jonkin ominaisuuden perusteella Osaa katsoa kellosta tasa- ja puolet tunnit Tunnistaa 1 ja 2 euron kolikot ja harjoittelee rahan käyttöä	Osaa vertailla ja ohjatusti asettaa järjestykseen asioita ja esineitä jonkin ominaisuuden perusteella Osaa katsoa kellosta tasa- ja puolet tunnit Tunnistaa 1 ja 2 euron kolikot ja harjoittelee rahan käyttöä	Osaa vertailla ja asettaa järjestykseen asioita ja esineitä jonkin ominaisuuden perusteella Tuntee pääsääntöisesti kellonajat Tunnistaa euromääräisiä kolikoita ja seteleitä Harjoittelee rahankäyttöä
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätteliään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen ((L2, L4, L5)	Käyttää ohjatusti annettua välinettä tehtävän ratkaisemiseen	Käyttää tuttua välinettä tehtävän ratkaisemiseen	Käyttää tuttua välinettä tehtävän ratkaisemiseen Osaa ohjatusti kertoa, miten pääsi lopputulokseen yksinkertaisessa tehtävässä	Esittää päättelyään välineiden avulla tai piirtämällä sekä suullisesti yksinkertaisissa matemaattisissa tehtävissä
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan (L1, L4, L6)	Ratkaisee ohjatusti ikätasoisia matemaattisia ongelmia	Ratkaisee ikätasoisia matemaattisia ongelmia välineiden avulla tai piirtäen	Ratkaisee ohjatusti ikätasoisia matemaattisia ongelmia	Ratkaisee ikätasoisia matemaattisia ongelmia välineiden avulla tai piirtäen
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin (L4, L5)	Osaa ohjatusti tulkita yksinkertaista taulukkoa tai diagrammia	Osaa tulkita yksinkertaista taulukkoa tai diagrammia	Osaa ohjatusti laatia yksinkertaisen taulukon tai diagrammin	Osaa laatia yksinkertaisen taulukon tai diagrammin
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteellaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeiden mukaan (L1, L2, L4, L5)	Osaa toimia yksinkertaisen vaihteellaisen ohjeen mukaan	Osaa laatia yksinkertaisen vaihteellaisen ohjeen	Osaa laatia yksinkertaisen vaihteellaisen ohjeen ja toimia sen mukaan	Osaa ohjata muita oppilaita vaihteellain

Ympäristöoppi 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	Osallistuu yhteiseen työskentelyyn (arkieliämän ilmiöiden ja lähiympäristön tutkiminen)	Huomaa itsensä ja ympäristön yhteyden
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä (L1, L6)	Osallistuu työskentelyyn Tekee havaintoja ympäristöstään	Huomaa luonnon tarjoamat mahdollisuudet liikkumiseen
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittämistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä (L3, L7)	Suhtautuu ympäristöön kunnioittavasti (esimerkiksi ei roskaa)	Ymmärtää, että omilla teoilla voi vaikuttaa ympäristöön Osaa kierrättää luokassa ja ruokalassa syntyvät jätteet
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään (L3)	Osaa kulkea turvallisesti kouluun Osaa toimia aikuisen ohjeiden mukaan esim.retkeillä	Liikkuu luonnossa ympäristöä kunnioittaen
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdana (L1, L7)	Oppii tekemään helppoja kysymyksiä ympäristöstään Kiinnittää huomiota uusiin asioihin ja ihmettelee niitä	Havainnoi ja mittaa lähiympäristön asioita ja ilmiöitä
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin (L1, L4)	Osaa tehdä havaintoja tutkittavasta aiheesta Osallistuu kasvin kasvatukseen luokassa	Tunnistaa ja käyttää joitakin havaintovälineitä ohjatusti Osaa kertoa tutkimuksensa tuloksia

T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä (L1, L4)	Tunnistaa joitakin lähiympäristön lajeja	Tutustuu erilaisiin luokitteluihin Tunnistaa joitakin luokitteluja (esim. kasvi-eläin, eloton-elollinen) Tunnistaa joitakin sääilmiöitä
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita (L3)	Ymmärtää, miksi sääntöjä tarvitaan esimerkiksi koulussa tai liikenteessä Noudattaa annettuja ohjeita Osaa kulkea turvallisesti liikenteessä jalan	Noudattaa koulun järjestyssääntöjä
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien (L1, L3)	Tietää, mitä tarkoittaa säänmukainen pukeutuminen	Osaa ohjatusti kuvata liikettä ja sen muutosta tutun lelun (esim. auto, hyrrä) avulla
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista (L2, L3)	Tunnistaa omia tunteitaan Toimii osana ryhmää	Tunnistaa muiden tunteita Ymmärtää, että on osa ryhmää
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä (L4, L5)	Osaa kirjautua tietokoneelle	Osaa käyttää tuttua tietokoneohjelmaa itsenäisesti Ymmärtää, että tietoa voi hakea erilaisista lähteistä Muodostaa hakusanoja ohjatusti
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla (L1)	Erotaa rakennetun ja luonnonympäristön toisistaan	Tunnistaa eliöiden erilaisia elinympäristöjä On selvillä ravinnon alkuperästä
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina (L1, L4)	Tietää, että on olemassa erilaisia ympäristöjä	Tietää, että kartta on ylhäältäpäin otettu kuva Osaa tulkita tuttua karttaa Ymmärtää, että erilaisilla kartoilla voidaan kuvata erilaisia ympäristöjä
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista (L2, L4)	Osaa kertoa nimensä ja osoitteensa Osaa pyytää tarvittaessa apua aikuiselta	Osaa kertoa omista kokemuksistaan lyhyesti
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä (L3)	Osaa nimetä kehonosia Ymmärtää ravinnon ja unen merkityksen Tekee hyvinvointia tukevia valintoja (käsien pesu, monipuolinen ruokavalio jne.)	Osaa nimetä ihmisen keskeisiä elintoimintoja Osaa antaa alkeellista ensiapua (esim. laastari) itselleen tai muille Tietää, milloin täytyy hakea apua

Uskonto evankelis-luterilainen 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa (L2, L4)		
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin (L1)	Tunnistaa ristin kristinuskon symbolina Tunnistaa jonkun raamatunkertomuksen	Tuntee joitakin keskeisiä raamatunkertomuksia
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenvuorokiertoon, juhliin ja tapoihin (L2, L7)	Tuntee joulun ja pääsiäisen tapahtumien pääpiirteitä Tietää joitakin elämänkaareen liittyviä uskonnollisia juhlia	Osaa nimetä joitakin kristillisiin juhliin Tietää, että monet juhlapyhät liittyvät uskontoon
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin (L2, L3, L7)	Tietää, että on olemassa monia eri uskontoja	Tietää joitakin uskonnollisia juhlia ja tapoja Osaa esimerkin avulla kertoa (ensisijaisesti kouluyhteisössä ja lähiympäristössä esiintyvien) uskontojen juhlia ja tavoista
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan (L2, L6, L7)	Kertoo omaan arkeen liittyvistä tuntemuksista	Tunnistaa omia tunteitaan erilaisissa tilanteissa
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoi-keuksia (L2, L6, L7)	Erotaa ohjatusti oikean ja väärän sopivassa tilanteessa	Tietää, että ihmiset voivat kokea asiat ja ajatella asioista eri tavoin

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta (L3, L7)	Huomaa, että omalla toiminnalla on merkitystä esimerkiksi ryhmätilanteissa tai luonnossa	Tiedostaa ohjatusti oman toimintansa seuraukset ja pyrkii kantamaan vastuunsa
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä (L1, L5, L6, L7)	Huomaa, että mielipiteitä on erilaisia	Harjoittelee oman mielipiteen muodostamista Harjoittelee toisten mielipiteiden kuuntelemista

Uskonto ortodoksinen 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa		
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	Tunnistaa ristin kristinuskon symbolina Tutustuu joihinkin raamatunkertomuksiin Tunnistaa ikonin ja ristinmerkin	Tutustuu keskeisiin raamatunkertomuksiin
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	Tutustuu joulun ja pääsiäisen tapahtumiin Tietää joitakin elämänsä kaareen liittyviä uskonnollisia juhlia	Tutustuu tärkeimpiin kirkkovuoden juhliin Tietää, että monet juhlapyhät liittyvät uskontoon
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	Ei tavoitetta Tietää, että on olemassa monia eri uskontoja	Tietää joitakin uskonnollisia juhlia ja tapoja Tutustuu myös muiden (ensisijaisesti koulu-yhteisössä ja lähiympäristössä esiintyvien) uskontojen juhliin ja tapoihin
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	Rohkaistuu kertomaan omaan arkeen liittyvistä tuntemuksista	Tunnistaa omia tunteitaan erilaisissa tilanteissa
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	Erottaa ohjatusti oikean ja väärän sopivassa tilanteessa	Tietää, että ihmiset voivat kokea asiat ja ajatella asioista eri tavoin
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	Ei tavoitetta Huomaa, että omalla toiminnalla on merkitystä esimerkiksi ryhmätilanteissa tai luonnossa	Tiedostaa ohjatusti oman toimintansa seuraukset ja pyrkii kantamaan vastuunsa
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	Huomaa, että mielipiteitä on erilaisia	Harjoittelee oman mielipiteen muodostamista Harjoittelee toisten mielipiteiden kuuntelemista

Elämäkatsomustieto 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua (L1, L2, L4)	Osaa joissakin tilanteissa kuunnella muita keskeyttämättä	Osaa kuunnella muita keskeyttämättä
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin L1, L2, L7)	Harjoittelee oman mielipiteensä kertomista	Osaa ilmaista tunteitaan ja ajatteluaan kertomalla tai muulla tavoin
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua (L1, L2, L7)	Huomaa, että oma ajattelu voi poiketa muiden ajattelusta	Harjoittelee arvostamaan omaa ja muiden ajattelua
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä (L1, L2, L7)	Osaa ihmetellä Kysyy kysymyksiä	Osaa esittää väitteitä Harjoittelee perustelujen esittämistä

T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia (L1, L3, L4)	Osaa ohjatusti selittää arkisten tilanteiden syy-seuraussuhteita	Tietää, että omalla toiminnalla on merkitystä arkipäiväisissä tilanteissa
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyttä (L1, L3, L7)	Erottaa ohjatusti oikean ja väärän sopivassa tilanteessa	Osaa antaa esimerkkejä oikeasta ja väärästä sekä hyvydestä
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja (L2, L4)	Tutustuu lähiympäristön tapakulttuureihin	Osaa antaa esimerkkejä joistakin lähiympäristönsä tapakulttuureista
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita (L2, L3, L7)	Tietää, että on olemassa erilaisia tapoja	Osaa esimerkin avulla kertoa erilaisista tavoista
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa (L3, L5, L7)	Harjoittelee toimimaan ympäristössä ja luonnossa hyvien tapojen mukaan	Osaa pääsääntöisesti toimia omassa ympäristössään ja luonnossa hyvien tapojen mukaan
Musiikki 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen (L2, L7)	Osallistuu musiikkihetkeen	Osallistuu ryhmämusiisointiin omien kykyjensä mukaan
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä (L1, L2, L4)	Harjoittelee käyttämään ääntään erilaisin tavoin Osaa soittaa yksinkertaisia kehorytmejä	Osaa käyttää ääntään erilaisin tavoin Kokeilee rytmin tuottamista jollakin rytmisoitimmella Kuuntelee ryhmän tuottamaa äänimaailmaa
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen (L1, L4)	Osaa liikkua musiikin tahtiin Osaa rauhoittua kuuntelemaan ääniympäristöjä, ääntä ja musiikkia	Osaa liikkua musiikin tahtiin musiikin rytmiä ja tunnelmaa kuunnellen Osaa keskittyä äänen ja musiikin kuunteleminen
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja (L5, L6)	Harjoittelee itsensä ilmaisemista laulamalla, tanssittamalla ja soittamalla	Kokeilee eri soittimia Taputtaa itse keksityn, lyhyen rytmin
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta (L2, L4)	Osaa laulaa tai soittaa joitakin lauluja Huomaa, että musiikkia on monenlaista	Osaa useita erilaisia lauluja Oppii tuomaan julki omia musiikillisia mieltymyksiään
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriäotteita musisoinnin yhteydessä (L4)	Tietää, että musiikkia merkitään omilla merkinnöillään	Tunnistaa joitakin musiikin merkintätapoja, esimerkiksi nuottiviivaston Oppii tunnistamaan ja käyttämään rytmimerkintöjä (taa, ti-ti)
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa (L7)	Käsittelee musiikkivälineitä vastuullisesti	Kunnioittaa muiden osallistumista ja tapaa toimia musiikintunnilla
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa (L1)	Huomaa, että harjoittelemalla voi kehittyä musiikillisissa taidoissa	Arvostaa omia ja muiden musiikillisia taitoja

Kuvataide 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä (L1, L3, L4, L5)	Huomaa eroavaisuuksia ympäristössään.	Huomaa erilaisia värejä ja muotoja ympäristössään. Osaa ohjatusti vertailla kahta eri teosta/kuvaa.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan (L2, L4, L5, L6)	Osaa kertoa havainnoistaan lyhyesti.	Osaa kertoa havainnoistaan ja ajatuksistaan lyhyesti.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla (L2, L3, L4, L5)	Kokeilee erilaisia tekniikoita ohjatusti. Osaa ohjatusti kuvantaa valittua aihetta.	Osaa kuvantaa valittua aihetta erilaisin tavoin.
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja (L2, L3, L5, L6)	Harjoittelee erilaisia tekniikoita Kokeilee erilaisia materiaaleja Tutustuu erilaisiin työtapoihin	Osaa käyttää jo joitakin tekniikoita Osaa valita sopivat välineet ja huolehtii niiden kunnosta ja siisteydestä
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa (L1, L2, L3, L5)	Saa useimmiten tehtyä työnsä loppuun Harjoittelee työskentelyä yhdessä muiden kanssa	Tekee työnsä valmiiksi. Harjoittelee sinnikkyyttä tehtävien loppuun saattamisessa Osaa ohjatusti työskennellä myös ryhmässä (kuvallinen työskentely)
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista ja muiden kuvissa (L1, L2, L4, L7)	Harjoittelee tarkastelemaan omia ja muiden tuotoksia myönteisesti Käyttää monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti värejä töissään	Tietää, että kuvilla voi vaikuttaa Harjoittelee tunnistamaan kuvallista vaikuttamista ympäristössään
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä (L1, L4, L5, L6)	Tunnistaa värit Tietää joitakin kuvataiteen välineitä nimeltä (esim. puuvärit, vahaliidut, vesivärit)	Tietää päävärit Tunnistaa erilaisia kuvatyyppejä (esim. valokuva, piirustus, maalaus)
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään (L2, L3, L6, L7)	Tutustuu omassa kouluympäristössä oleviin kuviin	Tunnistaa ihmisen tekemät teokset luonnonympäristöstä Tunnistaa omassa kouluympäristössä olevaa taidetta
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta (L1, L2, L5, L6)	Osaa ilmaista kuvallisesti havaintojaan ja kokemuksiaan arkisista tilanteista	Osaa ilmaista kuvallisesti havaintojaan (esim. vuodenaikojen erityispiirteistä)
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja (L2, L3, L6, L7)	Tutustuu ohjatusti arvoihin, joita taide tai ympäristö saattaa ilmentää	Tunnistaa ohjatusti arvoja, joita taide tai ympäristö saattaa ilmentää
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys (L1, L2, L4, L7)	Huomaa ohjatusti kulttuurista moninaisuutta valmiissa kuvissa Tutustuu materiaalien taloudelliseen käyttöön	Huomaa ohjatusti kestävä kehityksen teemoja valmiissa kuvissa Harjoittelee materiaalien taloudellista käyttöä

Käsityö 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön (L1, L2)	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta (L1, L4, L5)	Käy läpi ohjatusti kokonaisen käsityöprosessin suunnittelusta valmiin tuotteen esittelyyn	Kertoo käsityöprosessin eri vaiheista ohjatusti Harjoittelee käsityön tekemistä vaihteittain
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa (L1, L7)	Ideoi yhteisesti sovitulle työlle yksityiskohtia	Valitsee annetuista vaihtoehdoista mieluisimman toteuttamistavan/materiaalin/työn

T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti (L4, L6)	Noudattaa turvallisuusohjeita Osaa pyytää apua tarvittaessa Osaa siivota omat jälkensä Osaa leikata saksilla Harjoittelee käsin ompelua	Osaa jäljentää mallin Harjoittelee mittaamista Osaa käyttää neulaa ja lankaa ompeluun Osaa käyttää sahaa ja vasaraa
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittämistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta (L1, L3)	Osaa kertoa, missä onnistui parhaiten	Osaa kertoa, missä onnistui parhaiten Tuo omia ideoitaan esiin käsitöissä
Liikunta 1.-2.lk	1.lk välttävä osaaminen	2.lk välttävä osaaminen
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla (L1, L3)	Osallistuu liikuntatuntien toimintoihin	Harjoittelee erilaisia liikuntatehtäviä
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja (L1, L3, L4)	Huomaa muut liikuntatunnilla olijat	Osaa liikkua pääsääntöisesti muut huomioiden
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina (L3)	Kokeilee erilaisia välineitä Osaa juosta etuperin ja takaperin Kokeilee erilaisia hyppyjä ja loikkia Heittää tai potkaisee palloa ja saa pallon haltuunsa	Osaa käyttää joitakin välineitä Osaa ponnistaa yhdellä ja kahdella jalalla ja laskeutua turvallisesti Harjoittelee tasapainottelua
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä (L3)	Harjoittelee omien rajojensa löytämistä ja oman toiminnan säätelyä niiden mukaan	Tuntee pääsääntöisesti omat taitonsa ja rajansa niin hyvin, että liikkuminen on turvallista
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisumataito (L3)	Ei tavoitetta 1.luokalle	Menee veteen Osallistuu uimaopetukseen
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla (L3, L6, L7)	Noudattaa sovittuja turvallisuussääntöjä liikuntatunneilla Tunnistaa liikuntatunnille sopivat varusteet	Noudattaa sovittuja turvallisuussääntöjä myös pukeutumistilassa On pääsääntöisesti sopivissa varusteissa liikuntatunnilla
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunteilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa (L2, L3, L6, L7)	Harjoittelee ryhmässä toimimista Harjoittelee tunteidensa käsittelyä	Osaa yleensä toimia ryhmässä Osaa ohjatusti kontrolloida toimintaansa tunteistaan (esim.pettymys, riemu, voitonahdo) huolimatta
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta (L2, L6, L7)	Harjoittelee sääntöjen noudattamista erilaisissa leikeissä Toimii yleensä annettujen ohjeiden mukaan	Noudattaa useimmiten sääntöjä yhteisissä leikeissä Tunnistaa ohjatusti oman osuutensa yhteisten leikkien onnistumisessa Osallistuu kaikkeen työskentelyyn, myös epämieluisaan tai haastavaan
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistamista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen (L1, L2, L3)	Osallistuu liikuntatunteihin oman osaamisensa mukaan	Osallistuu useimmiten parhaansa yrittäen Harjoittelee itsenäistä työskentelyä
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja (L1, L2)	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Arviointitaulukot vuosiluokille 3 – 6

Äidinkieli ja kirjallisuus Suomen kieli 3.-6.lk	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen / 4.lk välttävä osaaminen	4. lk hyvä osaaminen / 5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen / 6.lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä (L1, L2, L5)	Osaa kertoa pienessä ryhmässä havainnoistaan ja kokemuksistaan. Osaa ohjautusti kertoa mielipiteensä tutussa asiassa	Osaa kertoa ryhmässä havainnoistaan ja kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa Osaa kertoa mielipiteensä tutussa asiassa	Osaa kertoa sekä kuvailla havaintojaan ja kokemuksiaan, niin että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa. Osaa ohjautusti perustella mielipidettään	Osaa kertoa mielipiteensä perusteluineen tutussa asiassa	Oppilas esittää ajatuksiinsa ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa (L1, L2, L3, L7)	Pystyy seuraamaan opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua Harjoittelee katsekontaktin ottamista puhuessaan ja kuunnellussa	Osallistuu keskusteluihin ja ryhmäviestintätilanteisiin Tunnistaa erilaisen äänenkäytön merkityksen viestintätilanteissa	Harjoittelee puheenvuoron käyttämistä keskustelutilanteissa Osaa ottaa katsekontaktin puhuessaan ja kuunnellussa Osaa ohjautusti suunnitella ja toteuttaa pienen haastattelun	Käyttää puheenvuoron keskustelutilanteissa Osaa huomioida vastaanottajan viestintätilanteessa ja harjoittelee oman viestintätapansa muuntelemista sen mukaan Harjoittelee muiden näkökulmien huomioimista	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkiä ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla (L1, L2, L4, L7)	Osallistuu ilmaisuharjoitukseen tutussa ryhmässä Harjoittelee liikkeen, ilmeiden ja eleiden käyttöä viestintätilanteissa	Harjoittelee erilaisten ilmaisukeinojen käyttöä Suunnittelee ja toteuttaa ohjautusti suullisen esitelmän tutulle yleisölle yksin tai osana ryhmää	Osaa ilmaista itseään suullisesti Suunnittelee ja toteuttaa suullisen esityksen tutulle yleisölle Harjoittelee valmistellun puheenvuoron pitämistä Osaa ohjautusti toteuttaa yhteisen esityksen (esim. kuunnelma)	Osaa ilmaista itseään kokonaisvaltaisesti Osaa ohjautusti suunnitella ja toteuttaa suullisen esityksen yleisölle Osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa (L1, L2, L3, L4)	Harjoittelee ottamaan vastaan palautetta omasta toiminnastaan	Ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan	Harjoittelee palautteen antamista muille suullisesti, kirjallisesti sekä sähköisissä ympäristöissä	Osaa ohjautusti antaa palautetta muille myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan (L1, L4, L5)	Lukee tekstejä sujuvasti mekaanisesti. Pystyy tekemään päätelmiä lukemastaan. Osaa ohjautusti vastata tekstistä esitettyihin yksinkertaisiin kysymyksiin	Lukee sujuvasti ikäryhmälleen tarkoitettuja tekstejä. Osaa tehdä lukemastaan päätelmiä ja yhdistää niihin omia tietojaan ja kokemuksiaan Osaa vastata tekstistä esitettyihin yksinkertaisiin kysymyksiin Huomaa, jos ei ymmärrä lukeemaansa	Lukee sujuvasti ikätasolle tarkoitettuja tekstejä Osaa vastata teksteistä tehtyihin kysymyksiin Löytää lyhyestä/tutusta tekstistä silmäilemällä kohdan, jossa kysytystä asiasta kerrotaan Huomaa, jos ei ymmärrä lukeemaansa, ja pyrkii selvittämään asian	Jaksaa lukea pitkäjänteisesti lapsille ja nuorille suunnattuja tekstejä, sekä osaa kertoa niistä oleellisimmat asiat Osaa ohjautusti arvioida omaa lukemistaan	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perustrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkittamisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan (L1, L2, L4, L5)	Pystyy tekemään päätelmiä lukemastaan Erottaa tietoa ja kertomus-tekstit toisistaan	Tunnistaa tieto- ja kertomus-tekstin tyypillisiä piirteitä Osaa ohjautusti selvittää itselleen vieraiden sanojen ja käsitteiden merkitystä	Tunnistaa ohjautusti yksinkertaisen kanta-aottavan tekstin Osaa selvittää itselleen vieraiden sanojen ja käsitteiden merkityksen	Tunnistaa erilaisia tekstilajeja ja osaa mainita joitakin niiden erityispiirteitä Tunnistaa kanta-aottavan tekstin ja mielipiteen Osaa ohjautusti käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa kehittämiseen	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kanta-aottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin (L1, L4, L5)	Osaa käyttää ohjautusti sisällysluetteloa tai hakemistoa Harjoittelee tiedon etsimistä tekstistä esim. väliotsikoiden ja kuvien avulla Harjoittelee sopivien hakusanojen käyttöä	Osaa ohjautusti etsiä tietoa erilaisista lähteistä Harjoittelee tiedon luotettavuuden arviointia Löytää ohjautusti sopivat hakusanat etsiessään tietoa	Löytää itsenäisesti tarvittavaa tietoa sopivista lähteistä Osaa ohjautusti arvioida tietolähteen luotettavuutta itselleen tutussa asiassa Löytää sopivat hakusanat etsiessään tietoa	Pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä Osaa ohjautusti arvioida tietolähteen luotettavuutta	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa josain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuuden tuntemusta ja kiinnostusta	Osaa ohjautusti valita itselleen sopivaa luettavaa	Osaa valita itselleen kiinnostavaa luettavaa	Osaa valita itselleen sopivan haastavaa luettavaa	Osaa valita oman taitotonsa mukaista luettavaa ja kerto siitä kokemuksensa.	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä

taan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediasissa ympäristöissä (L1, L4, L5)	Lukee lapsille tarkoitettua kirjallisuutta (vähintään yhden teoksen) Tutustuu lapsille tarkoitettuun kirjallisuuteen	Lukee lapsille tarkoitettua kirjallisuutta (vähintään kaksi teosta) Lukee otteita erilaisista lasten- ja nuortenkirjoista Osaa ohjatusti jakaa lukukokemuksensa esimerkiksi kirjavinkkauksen kautta	Lukee monipuolisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta (otteita sekä joitakin kokonaisia teoksia) Osaa kertoa mielipiteensä lukemastaan	Lukee monipuolisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta (otteita sekä kokonaisia teoksia) Osaa kertoa lukemansa teoksen juonesta ja rakenteesta	ja osaa jakaa kokemuksiin, myös monimediasissa ympäristöissä.	
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana (L1, L2, L4, L7)	Osaa kirjoittaa omista kokemuksistaan virkeitä	Osaa kirjoittaa omiin kokemuksiin perustuvan tarinan	Osaa ilmaista ajatuksiaan kirjoittamalla (esim. Päiväkirja, kirje) Kirjoittaa ohjatusti lyhyen tekstin oman mielipiteensä pohjalta.	Osaa ilmaista kokemuksiaan ja ajatuksiaan erilaisten tekstien avulla	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.	
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediasissa ympäristöissä (L1, L4, L5, L7)	Osaa ohjatusti kirjoittaa pienen tarinan Osaa ohjatusti otsikoida oman tekstinsä	Osaa ohjatusti kirjoittaa kertomuksen Tunnistaa kappalejaon Osaa otsikoida tekstinsä	Osaa kirjoittaa kertomuksen Osaa ohjatusti kirjoittaa tietotekstin Osaa ohjatusti jakaa tekstinsä kappaleisiin	Osaa kirjoittaa lyhyen tietotekstin Osaa ohjatusti kirjoittaa lyhyen kantaottavan tekstin Osaa jakaa tekstinsä kappaleisiin	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.	
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa (L1, L4, L5)	Osaa kirjoittaa helppoja ja tuttuja sanoja jo lähes virheettömästi Osaa käyttää kirjoituksessaan sanavälejä On alkanut käyttää lauseissa lopetusmerkkejä ja lauseen alussa isoa kirjainta Osaa tuottaa jonkin verran tekstiä tietokoneella	Osaa kirjoittaa kokonaisia virkeitä ja käyttää isoa kirjainta sekä lopetusmerkkiä Harjoittelee pilkun käyttöä lauseiden välissä Harjoittelee kirjoittamaan sujuvasti koneella	Osaa ohjatusti käyttää pilkkua pää- ja sivulauseen välissä Kirjoittaa luettavaa tekstiä käsin sekä koneella	Kirjoittaa monipuolisia virkeitä Käyttää välimerkkejä kirjoittaessaan Osaa käyttää vuoro-sanaviivaa Osaa käyttää persoona- ja aikamuotoja tekstin aikasuhteen ilmaisussa Omaa tarvittavat näppäintaidot kirjoittamiseen koneella	Kirjoittaa monipuolisia virkeitä Käyttää välimerkkejä kirjoittaessaan Osaa ohjatusti käyttää lainausmerkkejä Omaa tarvittavat näppäintaidot kirjoittamiseen koneella	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen (L2, L4, L5, L6)	Osaa ohjatusti tehdä yksinkertaisen kuvasarjan tekstin kirjoittamisen tueksi Osaa ohjatusti kirjoittaa pienen tarinan esim. sarjakuvan pohjalta Osaa korjata tekstistään osoitetut kirjoitusvirheet	Osaa ohjatusti tehdä esim. kuvasarjan tai ajatuskartan tekstin kirjoittamisen tueksi Suunnittelee kirjoittamistaan Harjoittelee oman tekstinsä sekä muiden tekstien arviointia valmiiden kriteerien avulla Muokkaa ohjatusti tekstiään annetun palautteen pohjalta Tietää, mikä on lähde	Osaa ohjatusti tehdä yksinkertaisen suunnitelman tekstin kirjoittamisen tueksi Osaa itsenäisesti tai ryhmässä kirjoittaa tekstin suunnitelman pohjalta Osaa arvioida omaa ja muiden tekstejä valmiiden kriteerien pohjalta Harjoittelee lähteiden merkitsemistä	Osaa tehdä yksinkertaisen suunnitelman tekstin kirjoittamisen tueksi Osaa viimeistellä omaa tekstiään ohjatusti, palautteen pohjalta Osaa arvioida omaa ja muiden tekstejä valmiiden kriteerien avulla Ymmärtää, ettei saa esittää lainaamansa tekstiä omanaan Osaa ohjatusti merkitä lähteet	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaihteittain käsin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.	
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	Tunnistaa yksinkertaisia kielen käsitteitä kuten piste, kysymysmerkki, pilkku, otsikko Tietää, että sanoja voidaan luokitella	Tunnistaa kielen käsitteitä Tunnistaa substantiivit, adjektiivit ja verbit Osaa verbailla adjektiiveja	Käyttää yksinkertaisia kielen käsitteitä Osaa taivuttaa nomineja ja verbejä tuttuihin muotoihin Tunnistaa nominien ja	Käyttää yksinkertaisia kielen käsitteitä Osaa taivuttaa nomineja ja verbejä	Käyttää oppimiaan käsitteitä Osaa taivuttaa nomineja ja aikamuotoja Osaa pääsääntö-	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

(L1, L2, L4)	Osaa esimerkin avulla kertoa sano- luokista		taipumat- tomat sa- nat Tunnistaa oman murteen erityispiir- teitä	verbien tai- vutusmuo- toja Osaa nimetä joitakin oman mur- teen erityis- piirteitä	Tunnistaa eroja pu- hekielen, kirjakielen ja yleiskie- len välillä	sesti tai- vuttaa ver- bejä aika- ja persoo- namuo- doissa	Osaa tai- vuttaa no- mineja si- jamuo- doissa Tunnistaa ja osaa ni- metä lau- seenjäse- niä Kirjoittaa selkeää yleiskieltä	
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämyksen jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön (L2, L4, L5, L7)	Lukee lukutaitoaan vastaavan lastenkirjan Osaa lainata ohjastusta kirjaston kirjasta	Lukee lukutaitoaan vastaavan lastenkirjan ja kertoo siitä suullisesti tai kirjallisesti Osaa lainata kirjastosta kirjan		Lukee lukutaitoaan vastaavan lastenkirjan ja keskustelee ohjastusti ajatuksistaan kirjaan liittyen Jakaa lukukokemuksensa muiden kanssa sovitulla tavalla		Löytää itselleen mieluista ja haastavaa luettavaa Jakaa lukukokemuksiaan suullisesti ja kirjallisesti Oppilas on totuttuun käyttämään kirjastoa ja osaa etsiä tietoa painetuista ja sähköisistä materiaaleista.		Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen (L2, L4, L6, L7)	Osallistuu koulun kulttuuritapahtumiin Tutustuu Lasten Kalevalaan ja suomalaisiin kansansatuihin (myös vähemmistöt)	Osallistuu koulun kulttuurin tuottamiseen (esim. juhlat, esitykset, taide) Tutustuu Kalevalaan ja eri maiden kansansatuihin sekä pohjoismaisiin lastenkirjailijoihin		Tutustuu kunnan kulttuuritapahtumiin Tutustuu eurooppalaisiin lastenkirjailijoihin		Osaa nimetä käyttämäänsä kulttuuripalveluita Tutustuu muiden maanosien kansantarinoihin ja kirjallisuuteen		Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus Suomi toisena kielenä 3.- 6.lk	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen / 4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen/ 5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen/ 6.lk välttävä osaaminen	6. lk hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	Pystyy käyttämään kieltä arkisissa tilanteissa Kehittää arkielämän sanavarantoaan	Osaa kertoa mielipiteensä tutussa asiassa	Kertoo kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa	Osaa kertoa mielipiteensä perusteluineen tutussa asiassa	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelua ja ymmärtämistaitojaan	Kuuntelee opetuspuhetta ja tekstejä ja kyseä, jos ei ymmärrä jotain Pyrki kommunikoidaan suomen kielellä arkitilanteissa	Pystyy pääsääntöisesti seuraamaan ääneen luettua sopivan tasoista kirjaa Ymmärtää suomen kieltä arkitilanteissa ja pyrkii kommunikoidaan sillä	Pystyy seuraamaan opettajan kerrontaa Pystyy kommunikoidaan suomen kielellä arkitilanteissa	Ymmärtää suurimaksi osaksi opetuspuhetta Osaa toimia tutuissa kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisista ja ei-sanallisista ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	Ilmaisee itseään suullisesti ja tarvittaessa myös ei-sanallisesti Osaa antaa puheenvuoron muille	Ilmaisee itseään pääsääntöisesti ymmärrettävästi suomen kielellä Kuuntelee muita	Ilmaisee itseään ymmärrettävästi suullisesti sekä ei-sanallisesti Harjoittelee puhekumppaninsa huomioimista	Ilmaisee itseään erilaisia ilmaisuuden keinoja käyttäen Osaa joissakin tilanteissa ottaa huomioon puhekumppaninsa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisuuden keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	Lukee sujuvasti mekaanisesti Lukee lyhyitä tarinoita Tunnistaa ohjastusti kertomus- ja tietotekstin	Lukee tarinoita Lukee helppoja tietotekstejä Tunnistaa kertomus- ja tietotekstin tyypillisiä piirteitä	Lukee erilaisia tekstejä ja tunnistaa eroja ja erilaisuuksia niissä	Lukee monimuotoisia tekstejä Tunnistaa helpon arvioivan tekstin	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	Löytää tietoa lukemastaan helposta tekstistä	Huomaa, milloin ei ymmärrä lukemaansa Pyrkii selvittämään niitä kohtia, joita ei ymmärrä	Lukee ymmärtävästi ikätasoista tekstiä	Osaa tulkita helppoja kirjoitettuja tekstejä	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelyään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	Pystyy tekemään yksinkertaisia päätelmiä lukemastaan helposta tekstistä Käyttää oma-aloitteisesti suomen kieltä	Pystyy tekemään yksinkertaisia päätelmiä lukemastaan tekstistä Ottaa aktiiviseen käyttöön sanoja passiivisesta sanavarastostaan	Tunnistaa ohjastusti merkityksiä, jotka vaativat päättelyä Laajentaa sana- ja käsitevarantoaan	Tunnistaa helposta tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä Hallitsee välttävän sana- ja käsitevarannon	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	Kirjoittaa lyhyitä virkeitä itse tuottaen Osaa kirjoittaa tekstiä tietokoneella	Tuottaa ohjatusti lyhyen kertomuksen Harjoittelee oman tekstin tuottamista ja muokkaamista tekstinkäsittelyohjelmalla	Tuottaa ohjatusti lyhyen tietotekstin Tuottaa kertomustekstin Tuntee joitakin tekstinkäsittelyohjelman työkaluja	Kirjoittaa ohjatusti lyhyen tekstin oman mielipiteensä pohjalta Osaa tehdä yksinkertaisen suunnitelman tekstin kirjoittamisen tueksi	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaottavalle tekstille tyyppillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	Kirjoittaa lyhyitä virkeitä omista kokemuksistaan Kirjoittaa tuttuja sanoja lähes virheettömästi On alkanut käyttää virkeissä isoa alkukirjainta sekä lopetusmerkkiä Käyttää pääsääntöisesti sanavälejä kirjoittaessaan	Käyttää pääsääntöisesti isoa alkukirjainta ja lopetusmerkkiä virkeissä Osaa otsikoida tekstinsä	Osaa ohjatusti jakaa tekstin kappaleisiin	Osaa jakaa tekstin kappaleisiin	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	Oppii ohjatusti huomaamaan oman tekstinsä kehittämiskohdet Harjoittelee omien tekstiensä arviointia	Ottaa vastaan palautetta omasta tekstistään Oppii muokkaamaan omaa tekstiään osoitusta kohdasta Antaa ohjatusti kannustavaa palautetta muiden teksteistä	Löytää muokattavia kohtia omasta tekstistään palautteen perusteella Osaa ohjatusti arvioida omia tekstejään	Osaa antaa palautetta muiden teksteistä Tunnistaa omia vahvuuksiaan tekstintuottajana	Oppilas osaa arvioida tuottamia tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	Osaa antaa esimerkkejä tutuista verbeistä, substantiiveista ja adjektiiveista Eroittaa toteamus- ja kysymyslauseen toisistaan	Osaa taivuttaa arkikielen verbejä, substantiiveja ja adjektiiveja tutuihin muotoihin Huomaa eron puhutun ja kirjakielen välillä	Tunnistaa eri sanaluokkien sanoja ja osaa ohjatusti taivuttaa niitä Osaa kirjoittaa ohjatusti vuorosanoja vuorosanaa käyttäen Huomaa eroja murteiden välillä	Osaa pääsääntöisesti taivuttaa nomineja ja verbejä Osaa kirjoittaa vuorosanoja Osaa myös lainausmerkkejä käyttäen Eroottaa pää- ja sivulauseen toisistaan	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuden ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukemisen jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	Lukee lyhyitä tarinoita ja erilaisia lyhyitä lastenkirjoja Löytää ohjatusti itselleen mieluista luettavaa	Lukee kielitaidolleen ja ikätasolleen sopivia lastenkirjoja Osaa lyhyesti kertoa mielipiteensä lukemastaan kirjasta	Lukee kielitaidolleen ja ikätasolleen sopivia lastenkirjoja monipuolisesti Osaa kertoa mielipiteensä lukemastaan kirjasta	Lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy ohjatusti kertomaan ajatuksiaan lukemastaan	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkirjallisuudesta.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	Kiinnittää huomiota omaan monikielisyYTEEN	Kiinnittää huomiota myös ympäristönsä monikielisyYTEEN	Osaa kuvailla omaa monikielisyYTEEN Kiinnittää huomiota ympäristönsä kulttuuriseen monimuotoisuuteen	Osaa ohjatusti kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyYTEEN sekä kulttuurista monimuotoisuutta	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyYTEEN sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	Luottaa omiin kykyihinsä viestijänä	Käyttää suomen kieltä oppiakseen sitä	Tietää oppimistavoitteiden asettamisen merkityksen	Harjoittelee oppimistavoitteiden asettamista	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	Ymmärtää ja harjoittelee käyttämään eri oppiaineiden sanastoa	Oppii uusia, oppiaineisiin liittyviä käsitteitä	Lukee tuetusti eri oppiaineiden lyhyitä tekstejä	Lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaista osista teksti rakentuvat.
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietoaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	Käyttää ohjatusti apuna sisällysluetteloa tai hakemistoa Osaa ohjatusti tehdä ajatuskartan	Harjoittelee sanakirjan käyttöä Osaa ohjatusti etsiä tietoa lapsille suunnatusta tekstistä Osaa ohjatusti tehdä käsitekartan	Löytää itsenäisesti tietoa esim. oppikirjan tekstistä Harjoittelee tiedon luottavuuden arviointia Osaa tuottaa lyhyen kirjallisen tekstin hankkimansa tiedon pohjalta	Pystyy etsimään tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä Osaa tuottaa suullisen esityksen ohjatusti hankkimansa tiedon pohjalta	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsenellään suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjata

					tusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.
--	--	--	--	--	--

Toinen kotimainen kieli/ B1-ruotsi	6.lk riittävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	Osaa ohjatusti kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemaisensa kielet kuuluvat	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemaisensa kielet kuuluvat.
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	Osaa esimerkin avulla kertoa, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhutaan	Oppilas osaa kertoa, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhutaan.
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluympäristössä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	Harjaannuttaa kielitaitoaan ryhmässä Huolehtii pääsääntöisesti kotitehtävistään Osaa ohjatusti arvioida kielitaitonsa kehittymistä	Oppilas harjaannuttaa kielitaitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida kielitaitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	Osaa ohjatusti ja esimerkin avulla nimetä joitakin kielen käyttömahdollisuuksia Havaitsee opiskeltavan kielen käyttöä mediassa	Oppilas osaa nimetä joitakin kyseisen kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	Harjoittelee yleisimmin toistuvia, rutiinomaisia viestintätilanteita tukeutuen viestintäkumppaniin	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiinomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielillisiä keinoja ja pyytämään tarvittavaa toistoa ja hidastusta	Osaa joitakin keskeisiä sanoja ja ilmauksia Harjoittelee pyytämään toistamista tai hidastamista Osaa esittäytyä ja kertoa lyhyesti itsestään	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	Osaa tervehtiä ja kiittää	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	Tunnistaa joitakin tuttuja sanoja tekstistä ja hitaasta puheesta itseensä ja omaan lähipiiriin liittyen sekä aihealueilta perhe koulu, harrastukset, kuukaudet ja viikonpäivät	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mitaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
T9 tarjota oppilalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	Osaa toistaa tuttuja sanoja ja ilmauksia Harjoittelee ääntämistä (å ja perussanat) Osaa ohjatusti kirjoittaa perussanoja ja ilmauksia	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opettuja vakioilmauksia. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

Vieraat kielet/englanti 3.-6.lk	3. lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen / 4. lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen / 5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen / 6. lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielinä	Osaa ohjatusti nimetä joitakin kieliä ja kulttuureita, joita esiintyy hänen lähiympäristössään.	Osaa nimetä joitakin lähiympäristönsä kieliä ja kulttuureita Tietää englannin kielen merkityksen maailmassa	Osaa nimetä lähiympäristönsä kieliä ja kulttuureita Tietää englannin kielen merkityksen globaalissa maailmassa	Osaa nimetä lähiympäristönsä kieliä ja kulttuureita Ymmärtää englannin kielen merkityksen globaalissa maailmassa	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaan sekä kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	Huomaa ohjatusti samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia tuntemiensa kielten välillä Huomaa arkikielessä käytettyjä englannin lainasanoja	Tiedostaa suomen kielen, oman kotikielen ja englannin kielen välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä esim. oikeinkirjoituksessa	Alkaa itsenäisesti huomata samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kielten välillä Tietää, että sanat lainautuvat kielestä toiseen Harjoittelee uuden sanan merkityksen päätelyä tekstin yhteydestä	Alkaa itsenäisesti huomata samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kielten välillä, erityisesti englannin ja ruotsin välillä Osaa ohjatusti päätellä uuden sanan merkityksen asiayhteyden avulla	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisältönsä ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	Käyttää ohjatusti omalle tasolle sopivia aineistoja, esimerkiksi koulun tarjoamaa englanninkielistä materiaalia	Osaa ohjatusti etsiä omalle tasolle sopivia aineistoja, esimerkiksi koulun tarjoamaa englanninkielistä materiaalia	Tietää joitakin omalle tasolle sopivia aineistoja	Osaa ohjatusti kertoa, millaista englanninkielistä aineistoa on saatavilla	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä, hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluympäristö, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	Osaa ohjatusti antaa esimerkkejä vuosiluokan tavoitteista Harjoittelee toimimaan kannustavasti ja rohkeasti erilaisissa oppimistilanteissa.	Osaa ohjatusti antaa esimerkkejä vuosiluokan tavoitteista Toimii pääsääntöisesti kannustavasti ja rohkeasti erilaisissa oppimistilanteissa	Osaa antaa esimerkkejä vuosiluokan tavoitteista Toimii pääsääntöisesti kannustavasti ja rohkeasti erilaisissa oppimistilanteissa	Osaa kuvata joitakin opetuksen tavoitteita Toimii pääsääntöisesti kannustavasti ja rohkeasti erilaisissa oppimistilanteissa	Oppilas osaa kuvata opetuksen tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielennäköisyydestään ja kannustaa harjoittamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieltä sopivat hänelle parhaiten	Harjoittelee ottamaan vastuuta omasta kielen oppimisestaan Tutustuu erilaisiin kielennäköisyyden oppimistapoihin Huolehtii säännöllisesti tehtävistään	On alkanut ottaa vastuuta omasta kielen oppimisestaan Tuntee joitakin erilaisia kielennäköisyyden oppimistapoja Harjoittelee omien taitojensa arviointia	Asettaa itselleen lähtökohtia ja hyödyntää ohjattua erilaisia kielennäköisyyden oppimistekniikoita, kuten sanaston käyttöä, sanan päätteilyä kontekstissa sekä kielitiedon kaavioita Harjoittelee tavoitteellista työskentelyä ja tehtävien loppuunsaattamista Harjoittelee käyttämään sopivaa tieto- ja viestintäteknologiaa	Asettaa itselleen lähtökohtia ja hyödyntää erilaisia kielennäköisyyden oppimistekniikoita, kuten sanaston käyttöä, sanan päätteilyä kontekstissa sekä kielitiedon kaavioita Osaa pääsääntöisesti työskennellä tavoitteiden mukaan ja saattaa tehtävänsä loppuun Harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieltä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa	Oppilas asettaa tavoitteita kielennäköisyyden oppimistekniikalleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieltä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjoittamaan ja arvioi taitojaan
T7 ohjata oppilasta harjoittamaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkeasti ja viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksisista huolimatta	Osaa ohjatusti toimia tutuissa arkielämän vuorovaikutustilanteissa	-Osaa toimia oma-aloitteisesti joissakin tutuissa arkielämän vuorovaikutustilanteissa.	Pystyy kohteliaaseen vuorovaikutukseen hänelle tutuissa tilanteissa ja pystyy ohjattuihin jatkamaan viestintätilannetta katkoksisista huolimatta	Pystyy vuorovaikutukseen hänelle tutuissa tilanteissa ja pystyy ohjattuihin jatkamaan viestintätilannetta katkoksisista huolimatta	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jatkuvissa tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	Tuntee joitakin kompensatiivisia keinoja	Harjoittelee hänelle luontevia kompensatiivisia keinoja viestintätilanteissa	Osaa ohjatusti käyttää hänelle luontevia kompensatiivisia keinoja viestintätilanteissa	Pystyy viestimään nopeasti englanniksi, pyytämään toistoa tai selvennystä, ja voi turvautua useasti ei-kielillisiin keinoihin	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielillisiin keinoihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin keinoja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	Osaa ohjatusti tervehtiä ja esitellä itsensä kohteliaasti yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa	Osaa joitakin yksinkertaisia tapoja viestiä kohteliaasti kohdekielellä helppoissa vuorovaikutustilanteissa (esim. kohteliaisuussanonjen käyttö).	Osaa ohjatusti käyttää yksinkertaisia tapoja viestiä kohteliaasti kohdekielellä, esim. pyynnöt, ehdotukset, anteeksipyyntöt ja kiellot.	Osaa itsenäisesti käyttää yksinkertaisia tapoja viestiä kohteliaasti kohdekielellä, esim. pyynnöt, ehdotukset, anteeksipyyntöt ja kiellot.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelu- muotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monitasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	Tunnistaa joitakin arkipäivän ilmaisuja ja sanoja helppoista puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä.	Ymmärtää joitakin arkipäivän ilmaisuja yksinkertaisista puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä.	Ymmärtää lyhyitä lauseita ja osaa ohjatusti päätellä selkeiden viestien merkityksen asiayhteydestä.	Ymmärtää helppoja, tuttuja sanastoja ja ilmaisuja sisältäviä puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä ja osaa löytää niistä keskeistä sisältöä ja joitakin pääajatuksia käyttäen apuvälineitä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn tuttuun aihepiiriin teksteistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttuja sanastoja ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttuja sanastoja sisältävistä, ennakoitavista teksteistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn tuttuun asiayhteyden tukeksi.
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	Tuntee arkielämän sanoja ja itselleen tärkeitä perusfraaseja	Osaa kertoa arkielämän asioista yksinkertaisia fraaseja käyttäen.	Osaa kertoa joistakin itselleen tärkeistä asioista yksinkertaisia ilmaisuja käyttäen.	Pystyy tuottamaan joitakin englannin kielelle tyyppisiä äännejä. Oppilas osaa ääntää harjoiteltuja lauseita ymmärrettävästi. Oppilas pystyy kertomaan itselleen tärkeitä ja konkreettisia asioita käyttäen yksinkertaisia ilmaisuja. Oppilas osaa ohjatusti muodostaa joitakin keskeisimpiä rakenteita, esimerkiksi säännöllisen imperfektin.	Oppilas pystyy kertomaan joku päiväisistä ja konkreettista asioista sekä itselleen tärkeitä asioita käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

3.-6.lk matematiikka	3.lk Välttävä osaaminen	3.lk Hyvä osaaminen	4.lk Välttävä osaaminen	4.lk Hyvä osaaminen	5.lk Välttävä osaaminen	5.lk Hyvä osaaminen	6.lk Välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arviointiin	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä. (L1, L4)	Tunnistaa ohjatusi yhteen- ja kertolaskun yhteyden Osaa ohjatusi yhdistää uuden asian aiemmin oppimaansa	Tunnistaa yhteen- ja kertolaskun yhteyden ja osaa antaa esimerkkejä siitä Osaa yhdistää uuden asian aiemmin oppimaansa	Osaa antaa esimerkin kerto- ja ja- kolaskun yhteydestä Osaa antaa esimerkin murtoluvun ja desimaaliluvun välisestä yhteydestä Osaa ohjatusi yhdistää uuden asian aiemmin oppimaansa	Tunnistaa kerto- ja ja- kolaskun yhteyden Tunnistaa murto- ja desimaaliluvun yhteyden Osaa yhdistää uuden asian aiemmin oppimaansa	Tunnistaa erinimisten murtolukujen yhteyden Osaa antaa esimerkin desimaali- ja prosenttiluvun välisestä yhteydestä Osaa ohjatusi yhdistää uuden asian aiemmin oppimaansa	Osaa muuntaa murtolukuja samanimisiksi Tunnistaa desimaali- ja prosenttiluvun yhteyden Osaa yhdistää uuden asian aiemmin oppimaansa	Tunnistaa murto-, desimaali- ja prosenttiluvun yhteyden Tunnistaa positiivisen ja negatiivisen kokonaisluvun yhteyden (etäisyys nolasta) Tunnistaa tavallisimpien vetomittojen ja tilavuusmittojen yhteyden sekä mittayksiköiden yhteyden kymmenjärjestelmään Osaa yhdistää uuden asian aiemmin oppimaansa	Tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä.
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	Harjoittelee laskutarinoiden tekemistä Harjoittelee matemaattisten havaintojen ja päätelmien tekemistä esim.ku- vasta	Osaa ohjatusi tehdä laskutarinan esim.ku- vasta Osaa ohjatusi tehdä yksinkertaisia matemaattisia havaintoja ja päätelmiä	Osaa ohjatusi tehdä laskutarinan esim.ku- vasta Osaa ohjatusi tehdä yksinkertaisia matemaattisia havaintoja ja päätelmiä	Osaa tehdä laskutarinan esim.ku- vasta Osaa tehdä yksinkertaisia matemaattisia havaintoja ja päätelmiä	Osaa ohjatusi muodostaa sanallisen tehtävän esim.kuvan avulla ja ratkaista sen Osaa tehdä yksinkertaisia matemaattisia havaintoja ja päätelmiä	Osaa muodostaa sanallisen tehtävän esim.kuvan avulla ja ratkaista sen Osaa ohjatusi esittää matemaattikan kannalta mielekkäitä havaintoja ja päätelmiä	Osaa esittää matemaattikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä Osaa ohjatusi esittää matemaattikan kannalta mielekkäitä päätelmiä	Osaa esittää matemaattikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	Harjoittelee esittämään päättelyään välineiden avulla tai piirtämällä sekä suullisesti yksinkertaisissa matemaattisissa tehtävissä	Osaa ohjatusi esittää päättelyään välineiden avulla tai piirtämällä sekä suullisesti yksinkertaisissa matemaattisissa tehtävissä	Osaa ohjatusi esittää päättelyään välineiden avulla tai piirtämällä sekä suullisesti yksinkertaisissa matemaattisissa tehtävissä Harjoittelee esittämään päättelyään myös kirjallisesti	Osaa esittää päättelyään välineiden avulla, piirtämällä, suullisesti tai kirjallisesti yksinkertaisissa matemaattisissa tehtävissä	Osaa esittää päättelyään välineiden avulla, piirtämällä, suullisesti tai kirjallisesti yksinkertaisissa matemaattisissa tehtävissä	Osaa esittää päättelyään välineiden avulla, piirtämällä, suullisesti tai kirjallisesti Harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä esittämisen tukena	Osaa esittää päättelyään välineiden avulla, piirtämällä, suullisesti tai kirjallisesti Harjoittelee tieto- ja viestintäteknologian käyttöä esittämisen tukena	Esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	Osaa ohjatusi ratkaista yksinkertaisia matemaattisia ongelmia annettujen välineiden avulla tai piirtäen	Osaa ratkaista yksinkertaisia ongelmatehtäviä annettujen välineiden avulla tai piirtäen	Osaa ratkaista yksinkertaisia ongelmatehtäviä annettujen välineiden avulla tai piirtäen	Osaa valita sopivia välineitä ongelmanratkaisun tueksi Tietää, että on olemassa erilaisia strategioita	Osaa valita sopivia välineitä ongelmanratkaisun tueksi Tietää, että on olemassa erilaisia strategioita	Osaa ratkaista ikätasoisia matemaattisia ongelmia Osaa ohjatusi käyttää joitakin strategioita	Osaa ohjatusi ratkaista ikätasoisia matemaattisia ongelmia Osaa ohjatusi käyttää joitakin strategioita	Käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	Osaa ohjautusti tai välineiden avulla arvioida lopputuloksen suuruusluokkaa	Osaa pääsääntöisesti arvioida lopputuloksen suuruusluokkaa Harjoittelee arvioimaan tuloksen mielekkyyttä	Osaa pääsääntöisesti arvioida lopputuloksen suuruusluokkaa Harjoittelee arvioimaan tuloksen mielekkyyttä	Osaa arvioida lopputuloksen suuruusluokkaa Osaa ohjautusti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	Osaa arvioida lopputuloksen suuruusluokkaa Osaa ohjautusti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	Osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä Osaa ohjautusti arvioida tuloksen mielekkyyttä	Osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä Osaa ohjautusti arvioida tuloksen mielekkyyttä	Osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	Tuntee joitakin keskeisiä matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä Osaa ohjautusti käyttää joitakin oikeita matemaattisia merkintöjä Harjoittelee matemaattisten käsitteiden käyttämistä puheessaan	Osaa käyttää joitakin oikeita matemaattisia merkintöjä On alkanut käyttää oikeita käsitteitä puheessaan	Osaa käyttää joitakin oikeita matemaattisia merkintöjä On alkanut käyttää oikeita käsitteitä puheessaan	Käyttää pääsääntöisesti oikeita merkintöjä Käyttää joitakin oikeita matemaattisia käsitteitä puheessaan	Käyttää pääsääntöisesti oikeita merkintöjä Käyttää joitakin oikeita matemaattisia käsitteitä puheessaan	Käyttää pääsääntöisesti oikeita merkintöjä Käyttää ohjautusti oikeita matemaattisia käsitteitä puheessaan	Käyttää pääsääntöisesti oikeita merkintöjä Käyttää ohjautusti oikeita matemaattisia käsitteitä puheessaan	Käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	Tuntee ykköset, kymmenet ja sadat ja osaa nimetä niiden paikat Osaa ohjautusti ja/tai välineiden avulla selittää kymmenjärjestelmän periaatteen	Käyttää käsitteitä ykköset, kymmenet ja sadat ja tuntee niiden paikat kymmenjärjestelmässä Osaa esimerkkien avulla selittää kymmenjärjestelmän periaatteen	Tuntee kymmenjärjestelmästä myös tuhat Tunnistaa desimaalit osaksi kymmenjärjestelmää Tuntee kymmenesosien paikat kymmenjärjestelmässä Osaa ohjautusti ja/tai välineiden avulla selittää kymmenjärjestelmän periaatteen	Käyttää käsitteitä tuhannet ja kymmenosat ja tuntee niiden paikat kymmenjärjestelmässä Ymmärtää desimaaliosien olevan osa kymmenjärjestelmää Osaa esimerkkien avulla selittää kymmenjärjestelmän periaatteen	Tuntee kymmenjärjestelmän miljoonin asti Tuntee sadasosien paikan kymmenjärjestelmässä Osaa ohjautusti ja/tai välineiden avulla selittää kymmenjärjestelmän periaatteen	Käyttää lukuyksiköiden käsitteitä sadasosista miljoonin ja tuntee niiden paikat kymmenjärjestelmässä Osaa esimerkkien avulla selittää kymmenjärjestelmän periaatteen	Hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen ohjautusti ja välineiden avulla myös desimaalilukujen osalta	Hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	Osaa ohjautusti käyttää positiivisia kokonaislukuja lukualueella 0-1000 esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa	Osaa käyttää positiivisia kokonaislukuja lukualueella 0-1000 esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa	Osaa ohjautusti käyttää positiivisia kokonaislukuja lukualueella 0-10000 esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa Osaa ohjautusti käyttää samannimisiä murtolukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa Osaa ohjautusti käyttää yksidesimaalilukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa	Osaa käyttää positiivisia kokonaislukuja lukualueella 0-10000 esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa Osaa käyttää samannimisiä murtolukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa Osaa käyttää yksidesimaalilukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa	Osaa ohjautusti käyttää positiivisia kokonaislukuja lukualueella 0-1000000 esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa Osaa ohjautusti käyttää erinimisiä murtolukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa Osaa ohjautusti käyttää kaksidesimaalilukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa	Osaa käyttää positiivisia kokonaislukuja lukualueella 0-1000000 esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa Osaa käyttää erinimisiä murtolukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa Osaa käyttää kaksidesimaalilukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa	Osaa ohjautusti käyttää negatiivisia kokonaislukuja esimerkiksi suuruusvertailussa ja lukujonoissa	Osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

<p>T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyn-tään laskutoimitusten ominaisuuksia</p>	<p>Laskee yh-teen- ja vä-hennyslas-kuja päässä lukualueella 0-20 Osaa päässä-laskussa hyö-dyntää yh-teen- ja vä-hennyslas-kun yhteyttä Osaa osittain kertotaulut 1-10</p>	<p>Laskee suju-vasti päässä yhteen- ja vähennyslas-kuja lukualueella 0-100 Osaa päässä-laskussa hyö-dyntää yh-teen- ja vä-hennyslas-kun yhteyttä Osaa kerto- taulut 1-10</p>	<p>Osaa ohja- tusti jakaa lukuyksiköit- täin välinei- den avulla Osaa hyö- dyntää kerto- ja ja- kolaskun yh- teyttä Osaa ohja- tusti tai väli- neiden avulla laskea yksinkertai- sia yhteen- ja vähennys- laskuja murto- ja de- simaaliluvuilla Osaa laskea allekkain yh- teen- ja vä- hennyslas- kuja Osaa laskea allekkain helppoja kertolaskuja (kertoja 0-20)</p>	<p>Osaa pää- sääntöisesti jakaa lukuyk- siköittäin lu- kualueella 0-1000 Osaa hyö- dyntää kerto- ja ja- kolaskun yh- teyttä Osaa laskea yksinkertai- sia yhteen- ja vähennys- laskuja murto- ja de- simaaliluvuilla Osaa käyttää allekkainlas- kua (yhteen- vähennys- ja kerto-) väli- neenä</p>	<p>Osaa välinei- den avulla laskea erinimisten murtoluku- jen yhteen- ja vähennys- laskuja Osaa ohja- tusti ja väli- neiden avulla laskea yksikertaisia murto- tai desimaaliluvu- kien kerto- ja jakolas- kuja Osaa laskea allekkain kertolaskuja Osaa jakaa jakokul- massa tai al- lekkain Osaa ohja- tusti käyttää erilaisia stra- tegioita päässä-laskun tukena</p>	<p>Osaa laskea erinimisten murtoluku- jen yhteen- ja vähennys- laskuja Osaa laskea yksinkertai- sia murto- tai desimaa- lilukujen kerto- ja ja- kolaskuja Osaa käyttää allekkain kertolaskua sekä jakokul- maa tai al- lekkainjaka- mista väli- neenä Osaa käyttää erilaisia stra- tegioita päässä-laskun tukena</p>	<p>Osaa laskea yksinkertai- sia murto- tai desimaa- lilukujen kerto- ja ja- kolaskuja Osaa käyttää erilaisia stra- tegioita päässä-laskun tukena</p>	<p>Laskee melko suju- vasti päässä ja kirjalli- sesti.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappalei- den ja kuvioiden geo- metrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin</p>	<p>Osaa luoki- tella asioita eri ominai- suuksien mukaan Tunnistaa ja osaa nimetä ympäristös- tään geo- metrisia kuvioita Tunnistaa geometrisia käsitteitä ku- ten piste ja jana Osaa ohja- tusti löytää kuvasta sym- metriaa ja täydentää yksinkertai- sen kuvion suoran suh- teen sym- metriseksi</p>	<p>Osaa luoki- tella kappaleita ja kuvi- oita eri ominai- suuksien mukaan Tunnistaa kolmion, nel- likulmion ja ympyrän Osaa käyttää käsitteitä piste, jana, suora ja kulma Tunnistaa suoran suh- teen sym- metrian kuvasta ja osaa täydentää kuvion suoran suh- teen symmetriseksi</p>	<p>Tunnistaa suorakul- mion Osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa mita- taan pinta- alaa</p>	<p>Tuntee pinta-alan käsitteen Tunnistaa suorakul- mion ja osaa kertoa sen ominaisuuksista Osaa laskea suorakul- mion piirin ja pinta-alan</p>	<p>Tunnistaa erilaisia kul- mia ja osaa luokitella niitä Osaa laskea monenlais- ten tasokuvio- iden piirin tai pinta- alan Tunnistaa ympyrän ja harjoittelee piirtämään harpilla Osaa ohja- tusti pienentää/suuren- taa yksinker- taisen ku- vion mitta- kaavassa</p>	<p>Osaa mitata ja piirtää eri- laisia kulk- mia Osaa piirtää ja luokitella erilaisia mo- nikulmioita sekä laskea niiden piirin ja pinta-alan Tuntee ympyrän ja osaa piirtää sellaisen harpin avulla Osaa pie- nentää/suuren- taa ku- vion mitta- kaavassa</p>	<p>Osaa luoki- tella kappaleita ominai- suuksien pe- rusteella Osaa nimetä joitakin kap- paleita Osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa mita- taan pinta- alaa Osaa ohja- tusti laskea suorakulmai- sen särmiön tilavuuden Tuntee koor- dinaation 1.neljännek- sen ja osaa käyttää sitä</p>	<p>Osaa luokitella ja tun- nistaa kappaleita ja kuvioita. Osaa käyttää mitta- kaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suh- teen symmetrisiä ku- vioita.</p>
<p>T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaus- kohteen suuruutta ja valitsemaan mittaami- seen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustu- loksen järkevyyttä</p>	<p>Osaa mitata ohjatusti yks- inkertaisilla mittaväli- neillä Tuntee ajan käsitteen (tasan, puoli, vartti) Osaa nimetä joitakin mit- tayksiköitä Harjoittelee arvioimaan mittaustu- loksen sopi- vuutta</p>	<p>Osaa mitata annetuilla mittaväli- neillä hel- poja koh- teita Tuntee kel- lon ja ajan- kulun Osaa nimetä joitakin mit- tayksiköitä Osaa ohja- tusti arvioida mittaustu- loksen oi- keellisuutta</p>	<p>Tuntee pi- tuuden mit- tayksiköitä ja osaa ohja- tusti käyttää niitä Osaa ohja- tusti valita sopivan mit- tavälineen Osaa ohja- tusti arvioida mittaustu- loksen oi- keellisuutta</p>	<p>Tuntee pi- tuuden mit- tayksiköitä ja osaa käyttää niitä Hah- mottaa mit- tayksikköjär- jestelmän rakentu- mista Osaa pää- sääntöisesti valita sopi- van mittaavu- lineen Osaa pää- sääntöisesti arvioida mit- taustuloksen oikeelli- suutta</p>	<p>Tuntee veto- mittoja ja osaa ohja- tusti käyttää niitä Tunnistaa pinta-alan yksiköitä Osaa pää- sääntöisesti valita oikean mittaväli- neen mitta- miseen Osaa pää- sääntöisesti arvioida mit- taustuloksen oikeelli- suutta</p>	<p>Tuntee veto- mitat, osaa käyttää niitä Tuntee pinta-alan yksiköitä ja osaa käyttää niitä Osaa esi- merkkien avulla ker- toa, miten mittayksik- köjärjes- telmä raken- tuu Osaa arvi- oida mit- taustuloksen oikeelli- suutta</p>	<p>Tunnistaa ti- lavuusmit- toja ja osaa välineiden avulla tai oh- jatusti selit- tää niiden yhteyden veto- mittoihin Osaa esi- merkkien avulla ker- toa, miten mittayksik- köjärjes- telmä raken- tuu Osaa arvi- oida mit- taustuloksen oikeelli- suutta</p>	<p>Osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustu- loksen järkevyyttä. Osaa laskea pinta- aloja ja tilavuuksia. Hallitsee yleisimmät mittayksikkömuun- nokset.</p>

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	Osaa ohjautusti laatia yksinkertaisen taulukon tai diagrammin	Osaa laatia yksinkertaisen taulukon tai diagrammin	Osaa ohjautusti tulkitse yksinkertaista taulukkoa tai diagrammia	Osaa tulkitse yksinkertaista taulukkoa tai diagrammia	Osaa ohjautusti kerätä tietoa ja esittää sitä yksinkertaisen taulukon ja/tai diagrammin avulla Tuntee keskiarvon käsitteen	Osaa kerätä tietoa ja esittää sitä yksinkertaisen taulukon ja/tai diagrammin avulla Osaa laskea keskiarvon	Osaa laatia taulukon annetusta aineistosta Osaa tulkitse yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja Osaa laskea keskiarvon ja tuntee tyypin käsitteen Osaa arki-ilanteissa päättellä, onko tapahtuman mahdollinen vai varma	Osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkitse taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyypin.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoinnissa graafisessa ohjelmointiympäristössä	Tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin ja osaa toimia yksinkertaisen ohjeiden mukaan	Tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin ja osaa laatia yksinkertaiset toimintaohjeet	Tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin ja osaa laatia yksinkertaiset toimintaohjeet Tutustuu ohjelmoinnin graafiseen ohjelmointiympäristöön ja sen perustoimintaohjeisiin	Tutustuu ohjelmoinnin alkeisiin ja osaa laatia yksinkertaiset toimintaohjeet Tutustuu ohjelmoinnin graafiseen ohjelmointiympäristöön ja sen perustoimintaohjeisiin sekä koeeleä joitakin käskyjä omassa ohjelmoinnissaan	Harjoittelee jonkin graafisen ohjelmointiympäristön käyttöä	Osaa ohjautusti ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä	Osaa ohjautusti ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä	Osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Ympäristöoppi 3.-6.lk	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen	4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen	5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen	6.lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	Osaa antaa esimerkkejä asioista, joita ympäristöopin opissa tutkitaan	Tunnistaa arkipäivän asioita ja ilmiöitä, jotka liittyvät ympäristöoppiin	Osaa esimerkin avulla kertoa, miten opiskeltavat asiat liittyvät häneen itseensä	Osaa ohjautusti liittää opiskeltavat asiat osaksi omaa elämänsä	Osaa ohjautusti liittää opiskeltavia asioita osaksi omaa elämänsä	Osaa liittää opiskeltavia asioita osaksi omaa elämänsä	Tuntee ympäristöopin tiedonaloja Osaa antaa esimerkkejä tiedonalojen merkityksestä itselleen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnustamaan omaa ympäristöopin osaamistaan (L1, L7)	Osaa työskennellä asettamalla omien tavoitteiden saavuttamiseksi	Osallistuu yhteisten tavoitteiden asettamiseen Työskentelee saavuttaakseen yhdessä asetetut tavoitteet	Osaa ohjautusti asettaa yksinkertaisen opiskelutavoitteen ja työskennellä sen saavuttamiseksi	Osaa asettaa yksinkertaisen opiskelutavoitteen ja työskennellä sen saavuttamiseksi Osaa ohjautusti arvioida omaa ympäristöopin osaamistaan	Osaa asettaa yksinkertaisen opiskelutavoitteen ja työskennellä sen saavuttamiseksi Osaa ohjautusti arvioida omaa ympäristöopin osaamistaan	Osaa ohjautusti asettaa omia tavoitteita ja työskennellä pitkäjänteisesti ne saavuttaakseen	Osaa ohjautusti asettaa omia tavoitteita ja työskennellä pitkäjänteisesti ne saavuttaakseen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävästi kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävästi kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle (L3, L7)	Tunnistaa joitakin kierrätettäviä materiaaleja Tiedostaa, että voi käyttökseen vaikuttaa ympäristön hyvinvointiin	Osaa lajitella jätteitä Tietää, mitä on kierrättäminen	Osaa kertoa joitakin esimerkkejä siitä, miten ihminen on riippuvainen luonnosta	Osaa kertoa jonkin esimerkin siitä, miten voi omalla toiminnallaan toimia luonnon hyväksi	Osaa esimerkin avulla kertoa ilmastomuutoksen syitä tai seurauksia Osaa kertoa jonkin esimerkin siitä, miten voi omalla toiminnallaan toimia luonnon hyväksi	Osaa kertoa ilmastomuutoksen syitä ja seurauksia Osaa antaa esimerkkejä siitä, miten omassa arjessa voi tehdä muutoksia luonnon hyväksi	Osaa kertoa esimerkkejä siitä, millaisia muutoksia ympäristössä ihmisen toiminta on aiheuttanut Osaa antaa esimerkkejä siitä, miten omassa arjessa voi	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävästi tukevan rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjautusti yhteisessä

							tehdä muutoksia luonnon hyväksi Osallistuu yhteiseen vaikuttamisprojektiin.	vaikuttamisprojek- tissa.
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi (L1, L7)	Osaa ihmetellä ja tehdä havaintoja eri aisteilla	Osaa ohjautusti muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä	Osaa ohjautusti muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä	Osaa muodostaa ohjautusti aiheeseen liittyviä kysymyksiä	Osaa muodostaa ohjautusti aiheeseen liittyviä (tutkimus)kysymyksiä.	Osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä ja käyttää niitä ohjautusti oman tutkimuksensa pohjana	Osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä käyttäen niitä ohjautusti oman tutkimuksensa pohjana	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen (L1, L5)	Osaa havainnoida ja mitata joitakin lähiympäristön asioita ja ilmiöitä, kuten säätä Osaa käyttää yksinkertaisia mittausvälineitä	Osaa havainnoida ja mitata lähiympäristön asioita ja ilmiöitä, kuten säätä	Osaa tehdä ohjautusti yksinkertaisen tutkimuksen. Harjoittelee tutkimustulosten dokumentointia	Osaa toteuttaa pienen tutkimuksen valmiiksi annetuista tutkimuskysymyksistä Osaa dokumentoida tutkimustulokset ohjeiden mukaisesti	Osaa toteuttaa pienen tutkimuksen valmiiksi annetuista tutkimuskysymyksistä Osaa dokumentoida tutkimustulokset ohjeiden mukaisesti	Tuottaa pienen tutkimuksen omien tutkimuskysymyksiensä pohjalta	Tuottaa pienen tutkimuksen omien tutkimuskysymyksiensä pohjalta	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syyseuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin (L1, L2, L5)	Havainnoi lähiympäristön ilmiöitä	Osaa kertoa omista havainnoistaan ja tuloksistaan	Osaa kertoa omista havainnoistaan ja tuloksistaan	Osaa antaa esimerkkejä tututtujen ilmiöiden välisistä yhteyksistä	Osaa antaa esimerkkejä tututtujen ilmiöiden välisistä yhteyksistä Harjoittelee tekemään päätelmiä tutkimustuloksista	Osaa kertoa jonkin syyseuraussuhteen ja esittää aiheesta yksinkertaiset johtopäätökset	Osaa kertoa jonkin syyseuraussuhteen ja esittää aiheesta yksinkertaiset johtopäätökset.	Oppilas harjoittelee ohjautusti syyseuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien (L2, L3, L5)	Osaa kertoa esimerkin avulla, miten tuulta hyödynnetään erilaisissa arkipäivän tilanteissa (esim. tuulivoimala, purjeverene)	Osaa kertoa tuuleen liittyvistä arjen sovelluksista sekä esimerkin avulla niiden toimintaperiaatteista	Osaa kertoa esimerkin avulla, miten vettä käytetään erilaisissa arkipäivän tilanteissa (esim. lämmitys, vesivoima, ruuanlaitto, vedenpuhdistus)	Osaa kertoa veteen liittyvistä arjen sovelluksista sekä esimerkin avulla niiden toimintaperiaatteista	Osaa kertoa esimerkin avulla, miten voima vaikuttaa liikkeeseen ja sen muutokseen (esim. polkupyörä)	Osaa kertoa liikkeeseen (sekä sen muutokseen) ja voimaan liittyvistä arjen sovelluksista sekä esimerkin avulla niiden toimintaperiaatteista Osaa ohjautusti työkennellä kokeiluissa	Osaa kertoa kodin sähkölaitteista ja niiden turvallisuudesta käytöstä Osaa kertoa esimerkin avulla lämpöenergiasta ja sen siirtymisestä (esim. lämpöpatteri, vedenkeitin) Osaa ohjautusti työkennellä kokeiluissa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen (L3)	Osaa kuvata joitakin kodin ja liikenteen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä Osaa kertoa esimerkin avulla, miten voi suojautua fyysiseltä ja henkiseltä väkivallalta	Osaa kuvata joitakin kodin ja liikenteen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä Osaa kertoa, miten voi suojautua fyysiseltä ja henkiseltä väkivallalta	Osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa Tuntee joitakin keskeisiä ensiaputaitoja	Tuntee ja osaa ohjautusti käyttää joitakin keskeisiä ensiaputaitoja	Osaa kuvata joitakin turvallisuusohjeita ja toimintatapoja myrkytystilanteissa	Tietää, miten epäilyssä myrkytystilanteessa tulee toimia	Osaa antaa esimerkkejä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvistä tekijöistä Osaa kuvata joitakin turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.	

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä (L3)	Osaa toimia ja liikkua luonnossa ohjastusti	Osaa toimia ja liikkua luonnossa	Osaa toimia ja liikkua luonnossa ja rakennetussa ympäristössä noudattaen pääsääntöisesti jokamiehenoikeuksi	Osaa toimia ja liikkua luonnossa ja rakennetussa ympäristössä noudattaen jokamiehenoikeuksia	Osaa ohjastusti tehdä yksinkertaisia tutkimuksia luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	Osaa ohjastusti tehdä yksinkertaisia tutkimuksia ympäristössä	Osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjastusti yksin tai ryhmän jäsenenä	Osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjastusti yksin tai ryhmän jäsenenä	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjastusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaille mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaistamaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan (L2, L3)	Osaa nimetä joitakin tunnetiloja	Tunnistaa oman mielen ja kehon viestejä ja harjoittelee niiden säätelyä vuorovaikutustilanteissa	Tunnistaa oman mielen ja kehon viestejä ja harjoittelee niiden säätelyä vuorovaikutustilanteissa	Tunnistaa oman mielen ja kehon viestejä ja osaa säädellä niitä vuorovaikutustilanteissa	Osaa esimerkin avulla kuvata, mitä on mielen hyvinvointi ja miten hän voi sitä edistää	Tietää, miten voi edistää oman mielen hyvinvointia	Osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.	
T11 ohjata oppilasta käyttämään tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti (L4, L5)	Osaa käyttää ohjastusti tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon hankkimisessa	Osaa käyttää ohjastusti tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon hankkimisessa	Osaa käyttää tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon hankkimisessa ja harjoittelee havaintojen tallentamista	Osaa käyttää tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon hankkimisessa ja havaintojen tallentamisessa	Osaa käyttää tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon hankkimisessa ja havaintojen tallentamisessa	Osaa käyttää tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon esittämisessä ja jakamisessa	Osaa ohjastusti käyttää tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon esittämisessä ja jakamisessa	Osaa ohjastusti käyttää tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon esittämisessä ja jakamisessa	Oppilas osaa käyttää tietoa ja viestintätekniologiaa tiedon hankkimisessa ja havaintojen tallentamisessa. Tietää, mitä on vastuullinen toiminta verkossa
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteita ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä (L1)	Tuntee joitakin ympäristöopin keskeisiä, vuosiluokan sisältyviin ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla	Käyttää ympäristöopin keskeisiä, vuosiluokan sisältyviin kuuluvia käsitteitä	Tuntee joitakin ympäristöopin keskeisiä, vuosiluokan sisältyviin kuuluvia käsitteitä	Osaa käyttää ympäristöopin keskeisiä, vuosiluokan sisältyviin kuuluvia käsitteitä	Osaa käyttää ympäristöopin keskeisiä, vuosiluokan sisältyviin kuuluvia käsitteitä	Tuntee joitakin ympäristöopin keskeisiä, vuosiluokan sisältyviin kuuluvia käsitteitä	Osaa ohjastusti kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä käyttäen ympäristöopin keskeisiä käsitteitä	Osaa ohjastusti kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä käyttäen ympäristöopin keskeisiä käsitteitä	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä (L1, L5)	Osaa esimerkin avulla kertoa yhteyttämisestä ja palamisesta	Osaa kertoa yhteyttämisestä ja palamisesta pääpiirteittäin ja tuntee niiden osuuden aineiden kiertoa	Osaa esimerkin ja/tai kuvan avulla kertoa veden kiertokulusta	Osaa kertoa veden kiertokulusta pääpiirteittäin	Tuntee veden olomuodot	Tuntee joitakin osia aurinkokunnasta	Osaa nimetä aurinkokunnan keskeiset kappaleet ja kuvata aurinkokunnan toimintaa esimerkiksi kuvan tai karttapallon avulla	Osaa antaa esimerkkejä energiaa ja energian kiertoa ekosysteemissä esimerkiksi ravintoketjun kautta	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

<p>T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia (L2, L4, L5)</p>	<p>Löytää tietoa annetusta kuvasta, tekstistä tai videosta Kertoo oman mielipiteensä tutusta asiasta</p>	<p>Osaa ohjautusti etsiä tietoa erilaisista tietolähteistä</p>	<p>Osaa ohjautusti etsiä tietoa erilaisista tietolähteistä Harjoittelee tiedon luotettavuuden arviointia (tiedon lähde ja ajankohta)</p>	<p>Löytää itsenäisesti tietoa erilaisista tietolähteistä Harjoittelee tiedon luotettavuuden arviointia (mielipide ja fakta)</p>	<p>Löytää itsenäisesti tietoa erilaisista tietolähteistä Harjoittelee tiedon luotettavuuden arviointia (mielipide ja fakta)</p>	<p>Osaa etsiä tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä Osaa valita jonkin luotettavan tietolähteen Harjoittelee oman näkemyksensä perustelemista</p>	<p>Osaa etsiä tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä Osaa valita jonkin luotettavan tietolähteen Harjoittelee oman näkemyksensä perustelemista</p>	<p>Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.</p>
<p>T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintointojen ja kehityksen ymmärtämiseen (L1)</p>	<p>Osaa esimerkin avulla kertoa elollisen ja elottoman luonnon eroista Osaa esimerkin avulla kertoa rakennettujen ja luonnonympäristöjen eroista</p>	<p>Tuntee elollisen ja elottoman luonnon pääpiirteitä Tuntee rakennettujen ja luonnonympäristöjen eroja ja yhtäläisyyksiä</p>	<p>Tunnistaa ja osaa nimetä yksittäisiä lähiympäristön kasvi- ja eläinlajeja Osaa nimetä jonkin elinympäristön (esim. metsä, suot, niityt) ja esimerkin avulla kertoa sen pääpiirteistä Osallistuu kasvion tekemiseen</p>	<p>Tunnistaa ja osaa nimetä lähiympäristön keskeiset eliöt ja niiden tunnusomaiset elinympäristöt Osallistuu kasvion tekemiseen</p>	<p>Osaa kuvata elämänsä eri vaiheita esimerkkien avulla Osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja joitakin elintointoja Osallistuu kasvion tekemiseen</p>	<p>Osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintointojen ja kehityksen Osallistuu kasvion tekemiseen</p>	<p>Osaa kuvata kasvin kasvatuskokeilua pääpiirteittäin Osaa nimetä eri elinympäristöjen tavallisia eliölajeja ja kertoa esi-merkein eliöiden lisääntymisestä Osaa selittää ravintoketjun pääperiaatteet kuvan avulla Osaa ohjeiden mukaisesti tutkia kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa Osaa ohjautusti selvittää peruselintarvikkeiden alkuperän. Osallistuu kasvion tekemiseen</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjautusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintointojen ja kehityksen</p>
<p>T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjoittamaan kartankäyttö- ja muita geomeidiataitoja (L1, L5)</p>	<p>Osaa kertoa omasta lähiympäristöstään ja lähiseudustaan Osaa kuvata joitakin Suomen luonnonmaantieteellisiä ominaispiirteitä ja osaa kertoa esimerkiksi karttaa apuna käyttäen muutamia keskeisten kohteiden nimiä ja niiden sijainnin Tunnistaa pääilmansuunnat ja joitain karttamerkkejä</p>	<p>Osaa kuvata Suomen luonnonmaantieteellisiä ominaispiirteitä sekä tietää keskeisten kohteiden nimet ja sijainnin Löytää kartasta opiskelemaan paikkoja Tuntee pääilmansuunnat sekä keskeiset karttamerkit</p>	<p>Osaa kuvata joitakin Pohjoismaiden luonnonmaantieteellisiä ominaispiirteitä ja osaa kertoa esim. karttaa apuna käyttäen muutamia keskeisten kohteiden nimiä ja niiden sijainnin Osaa käyttää ohjautusti kartan luvussa apuna ilmaisuuntia ja karttamerkkejä</p>	<p>Osaa kuvata pohjoismaiden luonnonmaantieteellisiä ominaispiirteitä ja osaa kertoa keskeisten kohteiden nimet ja niiden sijainnin. Löytää kartasta opiskelemaan paikkoja</p>	<p>Osaa kuvata joitakin Euroopan luonnonmaantieteellisiä ominaispiirteitä ja osaa kertoa esimerkiksi karttaa apuna käyttäen muutamia keskeisten kohteiden nimiä ja niiden sijainnin Löytää kartasta opiskelemaan paikkoja.</p>	<p>Osaa kuvata Euroopan luonnonmaantieteellisiä ominaispiirteitä ja osaa kertoa keskeisten kohteiden nimet ja niiden sijainnin Osaa käyttää kartanluvussa hyväksyttyä mittakaavaa Osaa etsiä tietoa joistain maantieteellisistä lähteistä (esim. kuvat, diagrammit, videot)</p>	<p>Osaa kuvata joitakin Aasian, Afrikan, Australian ja Etelä- ja Pohjois-Amerikan luonnonmaantieteellisiä ominaispiirteitä ja osaa kertoa esimerkiksi karttaa apuna käyttäen muutamia keskeisten kohteiden nimiä ja niiden sijainnin Osaa käyttää kartanluvussa hyväksyttyä mittakaavaa Osaa etsiä tietoa joistain maantieteellisistä lähteistä (esim. kuvat, diagrammit, videot).</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa eri aluetta, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaan alueita ja koko maailman karttakuva ja osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomeidiataitoja tiedonhaussa ja esittämisessä.</p>

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fyysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle (L1)	Tunnistaa sääilmiöitä.	Tuntee erilaisia sääilmiöitä Osaa esimerkin avulla kertoa sääilmiöistä ja niiden synnystä	Tunnistaa äänen lähteitä Osaa kertoa, milloin kuulon suojaaminen on tarpeellista	Tuntee erilaisia äänen lähteitä Osaa kertoa esimerkin avulla äänen synnystä Tuntee kuulon suojeluun liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti.	Osaa selittää jonkin yksinkertaisen laitteen toimintaa (esim. vipu, jousi, pyörä) Osaa kertoa esimerkin avulla, miten voima vaikuttaa liikkeeseen ja sen muutokseen (polkupyörä, hyrrä) Osaa kertoa kuvan avulla maan liikkeistä johtuvista ilmiöistä (vuorokaudenajat, vuodenaajat) Osaa nimetä joitakin valoilmiöitä	Osaa havainnoida ja kuvata usean yksinkertaisen laitteen toimintaa (esim. vipu, jousi pyörä) Osaa kuvata, miten voima vaikuttaa liikkeeseen ja sen muutokseen ja osaa nimetä jonkin voiman Osaa kertoa kuvan avulla maan ja kuun liikkeistä johtuvista ilmiöistä (vuorokaudenajat, vuodenaajat, kuun vaiheet, pimenykset)	Osaa kertoa esimerkin avulla lämpöenergiasta ja sen siirtymisestä Osaa antaa esimerkkejä energian säilymisestä arkitilanteissa	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fyysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle (L1)	Osaa ohjatusti kuvata yhteyttämistä ja palamista	Osaa kuvata yhteyttämistä ja palamista Harjoittelee selittämään yhteyttämistä ja palamista kemiallisina ilmiöinä	Tunnistaa veden olomuodot Osaa kertoa veden kiertokulusta kuvan avulla Tunnistaa joitakin kalliio- ja maaperän aineita	Tuntee veden olomuodot ja niiden ominaisuuksia Osaa kuvata veden kiertokulun vaiheita	Osaa antaa esimerkkejä ilman sekä ilmakehän koostumuksesta, rakenteesta ja merkityksestä Tietää joitakin ilman ominaisuuksia	Tuntee ilmakehän koostumuksen ja rakenteen Osaa kertoa ilmakehän merkityksestä	Osaa nimetä joitakin kemiallisia aineita (esim. päihteet, myrkyt) Osaa kertoa esimerkkejä aineen säilymisestä (esim. ravintoketjut, kierrätys)	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntilannetta, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa. (L1, L3)	Osaa antaa esimerkkejä terveyttä edistävästä arkikäytännöistä ja tottumuksista. Osaa nimetä joitakin tunteita	Osaa kuvata terveyttä edistäviä arkkikäytäntöjä ja tottumuksia Tunnistaa ja osaa nimetä joitakin tunteita	Osaa antaa esimerkkejä tavallisimmista lasten sairauksista sekä niiden oireista ja hoidosta. Osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa Harjoittelee ensiaputaitoja	Osaa kuvata tavallisimpia lasten sairauksia sekä niiden oireita ja itsehoitoa. Osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa. Osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja	Osaa kertoa esimerkkejä murrosikästä Osaa esimerkin avulla kuvata, mitä on mielen hyvinvointi ja miten voit sitä edistää	Osaa kuvata elämäntilannetta eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.	Osaa antaa esimerkkejä kasvua ja kehitystä tukevista ja haittaavista tekijöistä.	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntilannetta eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

Uskonto ev.-lut. 3.-6.lk	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen	4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen	5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen	6.lk välttävä osaaminen	6. lk hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	Löytää ohjatusti oikean kohdan Raamatusta Osaa esimerkin avulla kertoa jostakin raamatun kertomuksesta Osaa esimerkin avulla kertoa Jeesuksen elämän päävaiheista Osaa ohjatusti esimerkin avulla kertoa jonkin Raamatun keskeisen eettisen opetuksen tai ohjeen	Osaa etsiä oikean kohdan Raamatusta Tuntee joitakin raamatun kertomuksia Tietää Jeesuksen elämän päävaiheet Tuntee Raamatun keskeiset eettiset ohjeet	Tuntee jonkin kertomuksen Jeesuksen opetuksista ja vertauskuvista	Tuntee joitakin kertomuksia Jeesuksen opetuksista Osaa selittää jonkin Jeesuksen vertauskuvista	Osaa esimerkin avulla kertoa varhaisesta kristillisyydestä ja siihen liittyvistä henkilöistä tai tapahtumista	Tuntee varhaiseen kristillisyyteen liittyviä henkilöitä ja tapahtumia	Osaa nimetä jonkin uskonnon lähteistä tai teksteistä Osaa ohjatusti kuvata uskonnon keskeisiä sisältöjä	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskel-	Tunnistaa joitakin kirkkorakennuksen osia ja	Osaa nimetä kirkkorakennuksen osia ja	Osaa esimerkin	Osaa nimetä kes-	-	-	Osaa kertoa esimerkkien	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla

tavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	siellä olevia symboleita Osaa esimerkin avulla kertoa jostakin kirkkovuoden keskeisestä tapahtumasta	siellä olevia symboleita Osaa nimetä kirkkovuoden keskeisiä tapahtumia	avulla kertoa jostakin keskeisestä elämäntapa- kristillisen rituaalista Osaa nimetä jonkin jumalanpalveluksen vaiheen	keiset elämäntapa- kristilliset rituaalit ja niiden tarkoituksen Osaa ohjautusti kertoa jumalanpalveluksen vaiheista			avulla keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista	opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Tuntee jonkin kristinuskon symbolin	Tuntee joitakin kristinuskon symboleita	Tuntee joitakin kristinuskon symboleita	Tuntee tavallisimpia kristinuskon symboleita ja käsitteitä	Tutustuu symboliikkaan uskonnollisen taiteen kautta	Tuntee uskonnollista taidetta ja osaa ohjautusti selittää niiden sisältämää symboliikkaa	Tutustuu erilaisten lähteiden avulla uskonnolliseen kieleen ja sen vertauskuvallisuuteen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	Osaa ohjautusti hakea tietoa annetusta lähteestä	Osaa hakea tietoa annetusta lähteestä	Osaa hakea tietoa annetusta lähteestä	Osaa ohjautusti etsiä sopivia lähteitä Harjoittelee lähteiden luotettavuuden arviointia	Osaa ohjautusti etsiä sopivia lähteitä Harjoittelee lähteiden luotettavuuden arviointia	Osaa ohjautusti hakea tietoa useammasta lähteestä Harjoittelee tiedon luotettavuuden arviointia	Osaa ohjautusti hakea tietoa useasta lähteestä Harjoittelee tiedon luotettavuuden arviointia	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katso- mukSELLISIIN juuriin ja nykytilaan	Osaa nimetä joitakin kirkkollisia juhlapyyhiä	Tuntee kalenterissa olevia kirkkollisia juhlapyyhiä ja osaa kertoa esimerkkejä niiden viettämisestä	Osaa nimetä joitakin seurakunnan toimintatapoja	Tuntee lähiseurakunnan toimintatapoja	Osaa antaa esimerkkejä kristinuskon merkityksestä Euroopan historiassa Osaa antaa esimerkkejä Suomen ja Euroopan katsomuksellisesta nykytilasta	Tunnistaa kristinuskon merkityksen Euroopan historiassa Osaa ohjautusti kuvata Suomen ja Euroopan katsomuksellisesta nykytilaa	Osaa antaa esimerkkejä Lutherin ja Agricolan merkityksestä kristinuskon uudistajina Osaa ohjautusti kuvata Suomen ja Euroopan katsomuksellisesta nykytilaa	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	Osaa antaa esimerkkejä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutuksesta paikoista	Osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pyhiä paikkoja	Osaa antaa esimerkkejä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kertomuksista ja tavoista	Osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kertomuksia ja tapoja			Osaa antaa esimerkkejä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin opeista sekä niiden keskinäisistä suhteista	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	Osaa ohjautusti kertoa jostakin kristinuskon pyhästä asiasta	Osaa antaa esimerkkejä pyhistä asioista ja paikoista kristinuskossa Tuntee pyhän käsitteen kristinuskossa	Osaa ohjautusti kertoa jostakin pyhästä asiasta tai paikasta muissa uskonnoissa	Osaa antaa esimerkkejä pyhistä asioista ja paikoista muissa uskonnoissa	Osaa antaa esimerkkejä pyhistä asioista ja paikoista muissa uskonnoissa	Tietää, miten uskonnollisissa tilaisuuksissa ja paikoissa tulee käytäytyä	Pyrkii toimimaan asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	Osaa nimetä joitakin luterilaisuuden keskeisiä eettisiä opetuksia	Osaa nimetä luterilaisuuden keskeisiä eettisiä opetuksia	Osaa antaa esimerkkejä luterilaisuuden keskeisten ohjeiden sisältöistä	Osaa kuvata luterilaisuuden keskeisten eettisten ohjeiden sisältöä		Osaa antaa esimerkkejä eri uskontojen yhteisistä eettisistä käsityksistä	Tutustu keskeisiin luterilaisiin opetuksiin ja pohtii niiden vaikutusta omaan elämäänsä	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta			Osaa ohjautusti antaa joitakin esimerkkejä lapsen oikeuksista Pohtii ohjautusti lapsen oikeuksien ja ihmisar-	Osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista Osaa antaa esimerkkejä lapsen oikeuksista omassa elämässään			Osaa antaa esimerkkejä lapsen oikeuksista erilaisissa yhteisöissä	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

			von käsitteitä liittyen omaan elämänsä Tutustuu ihmisoikeuksiin	Osaa ohjautusti selittää termin ihmisoikeus				
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta	Pohtii ohjautusti ja esimerkkien avulla omia arvojaan Pohtii ohjautusti ja esimerkkien avulla omia valintojaan ja niiden seurauksia	Osaa antaa esimerkkejä omasta arvomaailmastaan Osaa ohjautusti antaa esimerkkejä omien valintojensa seurauksista	Osaa antaa esimerkkejä omasta arvomaailmastaan Osaa ohjautusti antaa esimerkkejä omien valintojensa seurauksista	Osaa kertoa omasta arvomaailmastaan Osaa antaa esimerkkejä omien valintojensa seurauksista ja merkityksestä tulevaisuuteen	Pohtii ohjautusti elämän kunnioittamisen ja luonnon vaalimisen teemoja	Osaa antaa esimerkkejä elämän kunnioittamisesta ja luonnon vaalimisesta	Osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävä tulevaisuuden rakentamisesta Osaa ohjautusti soveltaa luterilaisuuden eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävä tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemissaan uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perusteella omia näkemyksiään	Osaa tutustua tilanteissa ilmaista omia tunteitaan ja ajatuksiaan rakentavasti	Osaa pääsääntöisesti ilmaista omia tunteitaan ja ajatuksiaan rakentavasti	Osaa perustella oman näkemyksensä tutussa asiassa	Osaa pääsääntöisesti perustella omia näkemyksiään tutuista aiheista	Ottaa ohjautusti osaa keskusteluun eettisistä kysymyksistä	Ottaa osaa keskusteluun eettisistä kysymyksistä	Osallistuu yhteiseen keskusteluun Osaa pääsääntöisesti kuunnella toisia	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Uskonto ortodoksinen 3.-6.lk	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen	4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen	5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen	6.lk riittävä osaaminen	6. lk hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	Löytää ohjautusti oikean kohdan Raamatusta Osaa esimerkin avulla kertoa jostakin raamatun kertomuksesta Osaa esimerkin avulla kertoa Vanhan Testamentin pääkertomuksista Osaa esimerkin avulla kertoa Raamatun keskeisistä eettisistä opetuksista ja ohjeista	Osaa etsiä oikean kohdan Raamatusta Tuntee joitakin raamatun kertomuksia Tietää Vanhan Testamentin kertomuksia Tuntee Raamatun keskeiset eettiset ohjeet	Osaa esimerkin avulla kertoa Jeesuksen opetuksista	Tuntee joitakin kertomuksia Jeesuksen opetuksista Osaa selittää jonkin Jeesuksen vertauskuvista	Osaa esimerkin avulla kertoa kertomuksista tai ikoneista, joissa kuvataan Pyhää Kolminaisuutta	Osaa nimetä Pyhän Kolminaisuuden eri ikoneista (esim. Kristuksen kaste) ja osaa selittää jonkin Raamatun kertomuksen, jossa Pyhä Kolminaisuus näyttäytyy	Osaa nimetä jonkin uskonnon lähteistä tai teksteistä Osaa ohjautusti kuvata uskonnon keskeisiä sisältöjä	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	Tunnistaa keskeisiä kirkkolauluja ja kirkkovuoden kulkua Tunnistaa ortodoksinen kirkon rakennuksen pääpiirteitä	Tuntee kirkkorakennuksen osia Osaa nimetä joitakin kirkossa olevia symboleita Osaa nimetä kirkkovuoden keskeisiä tapahtumia	Tutustuu sakramentteihin Tutustuu keskeisiin jumalanpalveluksiin	Osaa nimetä sakramentit niiden tarkoituksen Osaa ohjautusti kertoa jumalanpalveluksen vaiheista	Tunnistaa ortodoksinen kirkon taiteen pääpiirteitä	Osaa kertoa ortodoksisesta kirkkomusiikista ja ikonitaiteesta uskon lähteenä, säilyttäjinä ja elävöittäjinä	Osaa kertoa esimerkkien avulla keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Tuntee jonkin kristinuskon symbolin	Tuntee joitakin kristinuskon symboleita	Tuntee joitakin kristinuskon symboleita	Tuntee tavallisimpia kristinuskon symboleita ja käsitteitä	Tutustuu symboliikkaan uskonnollisen taiteen kautta	Tuntee uskonnollista taidetta ja osaa ohjautusti selittää niiden symboliikkaa	Tutustuu erilaisten lähteiden avulla uskonnolliseen kieleen ja sen vertauskuvallisuuteen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	Osaa ohjautusti hakea tietoa annetusta lähteestä	Osaa hakea tietoa annetusta lähteestä	Osaa hakea tietoa annetusta lähteestä	Osaa ohjautusti etsiä sopivia lähteitä Harjoittelee lähteiden	Osaa ohjautusti etsiä sopivia lähteitä	Osaa ohjautusti hakea tietoa useasta lähteestä	Osaa ohjautusti hakea tietoa useasta lähteestä	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee ar-

				luotetta- vuuden ar- viointia	Harjoitte- lee lähtei- den luotet- tavuuden arviointia	Harjoitte- lee tiedon luotetta- vuuden ar- viointia	Harjoittelee tiedon luotet- tavuuden arvi- ointia	vioimaan löytä- mänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivis- uutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	Osaa esimerkin avulla kertoa kirkkokalenterista ja suurista juhlista	Osaa nimetä joitakin kirkollisia juhlapyhäitä ja tietää Raamatun käytön perusteet	Osaa nimetä joitakin seurakunnan toimintatapoja	Osaa kuvata seurakunnan toimintaa	Osaa antaa esimerkkejä kristinuskon merkityksestä Euroopan historiassa Osaa antaa esimerkkejä Suomen ja Euroopan katsomuksellisesta nykytilasta	Tunnistaa kristinuskon merkityksen Euroopan historiassa Osaa ohjata kuvata Suomen ja Euroopan katsomuksellisesta nykytilaa	Tunnistaa historiasta alkukirkon ajan sekä tunnistaa sen keskeisiä henkilöitä	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	Osaa antaa esimerkin juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pyhistä paikoista	Osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pyhiä paikkoja	Osaa antaa esimerkin juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kertomuksista ja tavoista	Osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin kertomuksia ja tapoja	Tunnistaa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskeisiä henkilöitä	Osaa kertoa Abrahamin, Jeesuksen ja Muhamadin elämän keskeiset asiat	Osaa antaa esimerkkejä juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin opeista sekä Jeesuksen asemasta näissä uskonnoissa	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhäitä sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	Osaa antaa esimerkin kristinuskon pyhästä	Osaa kuvata kristinuskon pyhiä	Osaa antaa esimerkin pyhästä muissa uskonnoissa	Osaa kuvata pyhiä muissa uskonnoissa	Osaa antaa esimerkkejä siitä, miten uskonnollisissa tilaisuuksissa ja paikoissa tulee käyttäytyä	Tietää, miten uskonnollisissa tilaisuuksissa ja paikoissa tulee käyttäytyä	Pyrkii toimimaan kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	Tunnistaa Vanhan Testamentin keskeisiä eettisiä opetuksia	Osaa nimetä joitakin Vanhan Testamentin keskeisiä eettisiä opetuksia	Tunnistaa Uuden Testamentin keskeisiä eettisiä opetuksia	Osaa nimetä Uuden Testamentin keskeisiä eettisiä opetuksia	Tunnistaa eri uskontojen eettisiä käsityksiä	Osaa antaa esimerkkejä eri uskontojen yhteisistä eettisistä käsityksistä	Tutustu keskeisiin rukouksiin ja niiden eettiseen sisältöön	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta			Osaa ohjautusti antaa joitakin esimerkkejä lapsen oikeuksista Pohtii ohjautusti lapsen oikeuksien ja ihmisarvon käsitteitä liittyen omaan elämäänsä Tutustuu ihmisoikeuksiin	Osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista Osaa antaa esimerkkejä lapsen oikeuksista omassa elämässään Osaa ohjautusti selittää termin ihmisoikeus			Osaa esimerkin avulla kertoa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta Osaa ohjautusti selittää termin ihmisarvo	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta	Pohtii ohjautusti ja esimerkkien avulla omia arvojaan Pohtii ohjautusti ja esimerkkien avulla omia valintojaan ja niiden seurauksia	Osaa antaa esimerkkejä omasta arvo maailmastaan Osaa ohjautusti antaa esimerkkejä omien valintojensa seurauksista	Osaa antaa esimerkkejä omasta arvo maailmastaan Osaa ohjautusti antaa esimerkkejä omien valintojensa seurauksista	Osaa kertoa omasta arvomaailmastaan Osaa antaa esimerkkejä omien valintojensa seurauksista ja merkityksestä tulevaisuuteen	Pohtii ohjautusti elämän kunnioittamisen ja luonnon vaalimisen teemoja	Osaa antaa esimerkkejä elämän kunnioittamisesta ja luonnon vaalimisesta	Osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävä tulevaisuuden rakentamisesta Osaa ohjautusti soveltaa ortodoksisuuden eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävä tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelunsa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perusteellaan omia näkemyksiään	Osaa ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan tutussa tilanteessa	Osaa pääsääntöisesti ilmaista omia tunteitaan ja ajatuksiaan rakentavasti	Osaa ohjautusti perustella oman näkemyksensä tutussa asiassa	Osaa pääsääntöisesti perustella omia näkemyksiään tutuista aiheista	Ottaa ohjautusti osaa keskusteluun eettisistä kysymyksistä	Ottaa osaa keskusteluun eettisistä kysymyksistä	Osallistuu yhteiseen keskusteluun Osaa pääsääntöisesti kuunnella toisia	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Elämäkatsomustieto 3.-6.lk	3.lk välttävä osaaminen	3. lk hyvä osaaminen / 4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen / 5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen / 6.lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	Osaa antaa esimerkkejä oikeudenmukaisista ratkaisuista tutuissa tilanteissa	Osaa pohtia oikeudenmukaisista ratkaisua uudella tavalla tilanteessa	Tutustuu etiikan keskeisiin käsitteisiin ja tunnistaa niiden yhteyden arjen tilanteisiin	Tunnistaa joitakin etiikan keskeisiä käsitteitä Ymmärtää hyveitä ja eettisiä periaatteita ja osaa pääsääntöisesti soveltaa niitä arjen tilanteissa	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamia eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	Tutustuu erilaisiin väitteisiin Harjoittelee väitteiden perusteluiden arviointia	Harjoittelee väitteen ja faktan erottamista Osaa ohjautusti arvioida väitteen perusteluita	Löytää ohjautusti väitteen ja sen perustelun keskustelusta Harjoittelee pohtimaan perusteluiden asiaankuuluvuutta	Löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita Pohtii ohjautusti perusteluiden asiaankuuluvuutta	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	Oivaltaa ohjautusti eri näkökulman Pohtii oman näkökulmansa oikeellisuutta	Tietää, että asioita voi ajatella monesta eri näkökulmasta Tietää, että omassa ajattelussa voi olla virhepäätelmiä	Osaa ohjautusti tunnistaa virhepäätelyä omassa ajattelussaan	Osaa ohjautusti tunnistaa virhepäätelyä ja harjoittelee korjaamaan omaa ajatteluaan	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	Osaa esimerkin avulla kertoa, mitä tarkoittaa vastuu Harjoittelee ottamaan vastuuta itsestä ja omasta toiminnastaan	Tietää, mitä käsite vastuu tarkoittaa Osaa kantaa vastuuta itsestään ja toiminnastaan Osaa esimerkin avulla kertoa, mitä tarkoittaa vastuunkantaminen toisista ihmisistä ja luonnosta	Osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa on itse kantanut vastuunsa Harjoittelee kantamaan vastuuta luonnosta	Osaa ohjautusti kuvata, mitä tarkoittaa vastuun ottaminen erilaisissa tilanteissa ja omassa toiminnassa	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	Osaa esimerkin avulla kertoa suomalaisesta kulttuuriperinnöstä	Osaa nimetä ja selittää joitakin ilmiöitä suomalaisesta kulttuuriperinnöstä	Osaa nimetä joitakin ilmiöitä suomalaisesta ja eurooppalaisesta kulttuuriperinnöstä Osaa ohjautusti antaa esimerkkejä oman yhteisön kulttuurisesta moninaisuudesta	Osaa nimetä joitakin ilmiöitä maailman kulttuuriperinnöstä Osaa ohjautusti antaa esimerkkejä yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	Tietää, että on olemassa erilaisia kulttuureita ja katsomuksia	Osaa nimetä joitakin kulttuureita ja katsomuksia	Tutustuu eri kulttuurien ja katsomuksien tärkeimpiin piirteisiin	Osaa ohjautusti nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	Toimii yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Harjoittelee omien tavoitteiden asettamista Harjoittelee tavoitteiden saavuttamisen arviointia	Osaa ohjautusti asettaa itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita ja toimimaan niiden mukaan Osaa ohjautusti arvioida tavoitteiden saavuttamista	Osaa ohjautusti asettaa itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita ja pyrkii toimimaan niiden mukaan Osaa arvioida tavoitteiden saavuttamista Harjoittelee arviointia ryhmässä	Osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita ja pyrkii toimimaan niiden mukaan Osaa arvioida ohjautusti tavoitteiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioida niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	Harjoittelee oman katsomuksellisen ajattelun ilmaisua tutun esimerkin avulla	Osaa ohjautusti ilmaista omaa katsomuksellista ajatteluaan tutun esimerkin avulla Harjoittelee muiden katsomuksellisten kannanottojen kuuntelemista	Harjoittelee ilmaisemaan omaa katsomuksellista ajatteluaan Osaa pääsääntöisesti kuunnella muiden katsomuksellisia kannanottoja	Ilmaisee ohjautusti omaa katsomuksellista ajatteluaan Kuuntelee toisten näkemyksiä ja kannanottoja	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	Tutustuu lapsen oikeuksiin	Osaa ohjautusti antaa joitakin esimerkkejä lapsen oikeuksista Tutustuu ihmisoikeuksiin	Osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista Osaa ohjautusti selittää termin ihmisoikeus	Osaa esimerkin avulla kertoa YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisestä sisällöstä	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	Tuntee joitakin vaikuttamisen keinoja	Harjoittelee toimimaan aloitteellisesti omassa ympäristössään	Tiedostaa oikeutensa ja mahdollisuutensa vaikuttaa omiin asioihinsa	Osaa ohjatusti kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.
--	---------------------------------------	---	---	---	---

Historia 5.-6.lk	5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen/ 6.lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.	Ei vaikuta arvosanaan	Ei vaikuta arvosanaan	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	Osaa ohjatusti etsiä yksinkertaista historiatietoa jostakin valitusta, ikätasolleen suunnatusta tietolähteestä	Tuntee joitakin historian lähteitä Osaa ohjatusti etsiä historiatietoa valituista, ikätasolle suunnatuista lähteistä	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinallisuuden	Tietää, että historiallisia tapahtumia voidaan tarkastella eri näkökulmista Harjoittelee faktaa ja tulkinnan erottamista toisistaan	Osaa ohjatusti erottaa toisistaan faktaa ja tulkinnan	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktaa ja tulkinnan.
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	Tietää, että on erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin Osaa nimetä joitakin historian aikakausia ja ohjatusti käyttää niihin liittyviä käsitteitä	Tunnistaa erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin Osaa nimetä keskeisiä historian aikakausia ja käyttää niihin liittyviä historian käsitteitä	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämisuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	Osaa esimerkin avulla kertoa jonkin syyn ihmisen käyttäytymiselle historian näkökulmasta	Osaa ohjatusti selittää joitakin syitä ihmisen käyttäytymiselle historian näkökulmasta	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	Osaa ohjatusti kertoa jonkin esimerkin jostakin syy-seuraussuhteesta historiassa Tunnistaa joitakin esihistorian, antiikin ja keskiajan keskeisiä tapahtumia ja osaa antaa esimerkin jostakin niihin liittyvästä seurauksesta	Tuntee erilaisia syitä ja seurauksia historiassa Tuntee esihistorian, antiikin ja keskiajan keskeisiä tapahtumia ja niiden seurauksia	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisen historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	Osaa ohjatusti kertoa historiaansa esimerkiksi sukuun tai haastattelun avulla Osaa esimerkin avulla kertoa tutkittavien aikakausien elämästä erilaisten ihmisten näkökulmasta	Tietää, että eri ihmiset voivat kokea muutokset eri tavoin Osaa ohjatusti antaa esimerkkejä muutoksista historiassa ja siitä, miten muutos on vaikuttanut eri ihmisten elämään Tietää, että muutos ei ole sama kuin edistys	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	Tietää, etteivät historialliset tapahtumat ole irrallisia kokonaisuuksia	Osaa antaa joitakin esimerkkejä historian jatkuvuudesta Osaa antaa esimerkkejä siitä, etteivät historialliset tapahtumat ole irrallisia kokonaisuuksia.	Oppilas osaa kertoa joitakin keskeisiä seurauksia aikakauden ilmiöille. Oppilas ymmärtää historian jatkuvuuden. Oppilas ymmärtää, etteivät historialliset tapahtumat ole irrallisia kokonaisuuksia.
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	Osaa esimerkin avulla kertoa jonkin historiallisen ilmiön muutoksesta sekä jonkin syyn siihen	Osaa ohjatusti kuvailla joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	Tietää, että historian tapahtumia voidaan tulkita eri tavoin	Osaa ohjatusti selittää jonkin historiallisen ilmiön erilaiset tulkinat Tiedostaa tiedon tarkentuvan ja muuttuvan ajan/kehityksen myötä	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	Harjoittelee kertomaan käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.	Osaa ohjatusti kertoa käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Yhteiskuntaoppi 4.lk, 6.lk	4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen / 6.lk riittävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympärivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	Ei vaikuta arvosanaan	Ei vaikuta arvosanaan	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	Ei vaikuta arvosanaan	Ei vaikuta arvosanaan	Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	Tietää, että yhdessä eläminen vaatii sääntöjä Tuntee termit <i>ihmisoikeudet</i> ja <i>tasa-arvo</i> Osaa nimetä joitakin yhteisöjä, joihin hän itse kuuluu	Tietää, että erilaisissa yhteisöissä on erilaisia sääntöjä Osaa selittää ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen suhteessa itseensä	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	Osaa nimetä erilaisia tiedotusvälineitä Osaa kertoa omista mediankäyttötottumuksistaan	Tiedostaa, että medialla voi olla merkitystä hänen omassa elämässään Osaa kertoa esimerkein, miten erilaiset mediat pyrkivät vaikuttamaan ihmisiin	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työntöön ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	Osaa antaa esimerkkejä erilaisista töistä Tietää, että työnteko vaikuttaa toimeentuloon ja yhteiskunnan toimivuuteen	Osaa kertoa esimerkkejä yrittäjyydestä Tiedostaa, että työnteko ja yrittäjyys ovat tärkeitä elementtejä yhteiskunnan toimivuuden kannalta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työntöön ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	Tiedostaa, että eri toimijoiden esittämään tietoon vaikuttavat aina esittävän osapuolen arvot, näkökulmat ja tarkoitusperät	Osaa ohjatusti kertoa jonkin esimerkin yhteiskunnallisen tiedon taustalla olevista arvoista, näkökulmista tai tarkoitusperistä	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	Tietää, että demokratia on yhdessä päättämistä Osaa esimerkin avulla kertoa, millaisia vaikutusmahdollisuuksia jokaisella on	Tiedostaa oman vaikuttamisen mahdollisuudet esimerkiksi oman koulun oppilaskuntatoiminnan kautta Harjoittelee ottamaan kantaa itselleen tärkeässä asiassa Osaa sopeutua enemmistöpäätöksiin	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	Osaa kertoa esimerkin raha-asioiden vastuullisesta hoitamisesta Osaa esimerkin avulla kertoa, miksi on tärkeää huolehtia omista raha-asioista	Osaa kertoa ja perustella, mihin käyttää rahaa Osaa ohjatusti arvioida omia kuluttotottumuksiaan Tiedostaa, että omat kuluttamispäätökset vaikuttavat myös muihin ihmisiin ja ympäristöön	Oppilas osaa perustella oman rahankäyttönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamisikänsä on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	Osaa määritellä termin <i>media</i> Tietää median käyttöön liittyviä turvallisuusnäkökulmia	Osaa ohjatusti käyttää mediaa turvallisesti ja tiedostavasti	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Musiikki 3.-6.lk	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen / 4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen / 5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen / 6.lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusiisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään (L2, L6, L7)	Osallistuu ryhmämusiisointiin omien kykyjensä mukaan	Musisoi ohjatusti yhdessä muiden kanssa	Musisoi yhdessä muiden kanssa	Kuuntelee muiden soittoa ja laulua ja harjoittelee soittamaan omaa toimintaansa kuulemansa perusteella	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusiisoinnissa.
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointu-soittimien soittoa taitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä (L2)	Osallistuu pääsääntöisesti yhteislauluun Tietää, millainen on hyvä laulusento Kokeilee jonkin rytmisoittimen soittamista sekä kehorytmejä	Harjoittelee ryhmässä laulamista samalla muita kuunnellen Kokeilee jonkin melodiasoitin soittamista Osaa soittaa jotakin rytmisoitinta	Osaa ohjatusti muuttaa omaa osuuttaan yhteislaulussa Laulaa hyvässä laulusuhteessa Osaa soittaa jotakin melodiasoitinta	Laulaa yhdessä muiden kanssa samalla muita kuunnellen Hallitsee jonkin rytm-, melodia- tai sointu-soittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteislauluun.	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien soittamaan osuutensa osaksi musiikkilista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikkiin, kuvien, tarinoiden ja tunteilujen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen (L1, L2)	Liikkuu musiikin mukaan	Osaa ohjatusti ilmentää tunteiluja liikkumalla	Liikkuu eri tavoin eri musiikkityylien mukaan	Käyttää ohjatusti kehoaan musiikkiliseen ilmaisuun	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikkiliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaille mahdollisuuksia ääninympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä (L2)	Harjoittelee kuuntelemaan musiikkia ja ääninympäristöä hiljentyen Osaa ohjatusti ilmaista esimerkiksi piirtämällä, millaisia mielikuvia musiikki hänessä herättää	Osaa hiljentyä kuuntelemaan musiikkia tai ääninympäristöä Osaa ohjatusti ilmaista mielikuvia musiikki hänessä herättää	Harjoittelee keskittyvää kuuntelemista Osaa ohjatusti kertoa mielipiteensä musiikista Harjoittelee ilmaisemaan, millaisia tunteiluja musiikki hänessä herättää	Kuuntelee keskittyneesti musiikkia Osaa ohjatusti ilmaista esimerkiksi sanoin tai piirtämällä, millaisia mielikuvia ja tunteiluja musiikki herättää	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen (L1, L2, L5, L6)	Improvisoi tuottamalla rytmisoittimella tai kehorytmeillä	Tuottaa ohjatusti pienimuotoisen oman tuotoksen keho- tai rytmisoittimella	Tuottaa pienimuotoisen oman tuotoksen rytm- tai melodiasoitinilla Harjoittelee yhdistämään ääntä ja kuvaa oman ajatuksensa esiin tuomiseksi esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	Suunnittelee ja ohjatusti toteuttaa pienimuotoisen, monitaiteellisen kokonaisuuden esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta (L2)	Kuuntelee joitakin suomalaisia sävellyksiä Osaa kertoa, pitääkö kuulemastaan	Tuntee joitakin suomalaisia sävellyksiä/säveltäjiä Osaa ohjatusti kertoa mielipiteensä kuulemastaan	Kuuntelee joitakin pohjoismaisia sävellyksiä/säveltäjiä Osaa ohjatusti kertoa mielipiteensä kuulemastaan	Tuntee joitakin pohjoismaisia sävellyksiä/säveltäjiä Osaa ohjatusti kertoa mielipiteensä perusteluineen kuulemastaan	Kuuntelee joitakin eurooppalaisia sävellyksiä/säveltäjiä Osaa ohjatusti kertoa mielipiteensä perusteluineen kuulemastaan	Tuntee joitakin eurooppalaisia sävellyksiä/säveltäjiä Osaa ohjatusti kertoa musiikillisista kokemuksistaan	Kuuntelee muiden maanosien ja kulttuurien musiikkia Osaa ohjatusti kertoa musiikillisista kokemuksistaan	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musiikinnin yhteydessä (L4)	Tunnistaa ohjatusti helpoja rytmimerkintöjä Harjoittelee merkitsemään rytmimerkintöjä	Tunnistaa keskeiset rytmimerkinnät Osaa merkitä joitakin rytmimerkintöjä Harjoittelee laulamaan tai soittamaan nuotista	Tunnistaa helppoja melodioita liittyviä merkintöjä Harjoittelee laulamaan tai soittamaan nuotista Tutustuu dynamiikkaan liittyvään musiikkisanastoon	Osaa ohjatusti käyttää melodiaan liittyviä merkintöjä Osaa ohjatusti laulaa tai soittaa helposta nuotista Tuntee dynamiikkaan liittyvää musiikkisanastoa	Tuntee joitakin kappaleen muotoon liittyviä merkintöjä Tutustuu laajemmin musiikkisanastoon	Tuntee kappaleen muotoon liittyvät merkinnät ja pysyy pääsääntöisesti toimimaan niiden mukaan Tuntee musiikkisanastoa	Tutustuu harmoniaan ja sointiväriin Tuntee opskeltuja musiikillisia merkintöitä ja osaa tutustua niiden kappaleiden yhteydessä toimia niiden mukaan	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musiikinnin yhteydessä.
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musiikintä ja ääninympäristön turvallisuudesta (L3)	Käsittelee soittimia huolellisesti Harjoittelee sopivan äänenvoimakkuuden käyttöä soittaessaan ja kuunnellessaan musiikkia	Osaa pääsääntöisesti soittaa ja kuunnella musiikkia sopivalla äänenvoimakkuudella		Ymmärtää liian kovan äänenvoimakkuuden vaikutuksen ääninympäristön turvallisuuteen		Käyttää laitteita ja soittimia pääsääntöisesti vastuullisesti		Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. (L1)	Harjoittelee toimimaan ennalta asetetun tavoitteen saavuttamiseksi Huomaa osoittettaessa kehittyneensä	Toimii ennalta asetetun tavoitteen saavuttamiseksi Työskentelee saavuttaakseen tavoitteen Harjoittelee oman edistymisensä arviointia		Harjoittelee musiikillisten tavoitteiden asettamista Tietää harjoittelun merkityksen tavoitteen saavuttamisessa Osaa ohjatusti arvioida omaa edistymistään		Osaa ohjatusti asettaa itselleen tavoitteita liittyen musiikin opiskeluun Osaa arvioida omaa edistymistään		Oppilas asettaa tavoitteen musiikilliseen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusiikinnissa.

Kuvataide 3.-6.lk (1/2)	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen / 4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen / 5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen / 6.lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen. (L1, L3, L4, L5)	Löytää ohjatusti kuvia ympäristöstään Osaa ohjatusti vertailla kahta erilaista teosta/kohdetta Harjoittelee erilaisten kuvallisten välineiden käyttöä	Löytää kuvia ympäristöstään Löytää eroavaisuuksia teoksista ja kohteista Osaa käyttää joitakin kuvallisia välineitä	Osaa ohjatusti tehdä havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista Osaa ohjatusti käyttää havaintojaan omien kuvien ja tuotostensa pohjana	Osaa tehdä havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista Osaa käyttää havaintojaan omien kuvien ja tuotostensa pohjana	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista. (L2, L4, L5, L6)	Osaa keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista	Osaa kertoa ajatuksiaan taideteoksesta Osaa kuvailla ympäristöön liittyviä havaintojaan	Osaa ohjatusti kuvailla taiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja ajatuksiaan ja harjoittelee niiden perustelemista	Osaa kuvailla taiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja ajatuksiaan ja osaa perustella niitä lyhyesti	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen. (L2, L3, L4, L5)	Harjoittelee ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti	Osaa ohjatusti ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti	Osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti Harjoittelee ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	Osaa ohjatusti ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja.
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaantuttamaan kuvan tekemisen taitojaan. (L2, L3, L5, L6)	Harjoittelee erilaisia kuvan tuottamisen taitoja ja tekniikoita Harjoittelee erilaisten materiaalien käyttöä	Osaa joitakin erilaisia kuvan tuottamisen taitoja sekä tekniikoita Osaa käyttää monipuolisesti annettuja materiaaleja	Hallitsee useita erilaisia kuvan tuottamisen taitoja ja tekniikoita Osaa ohjatusti valita sopivia materiaaleja kuvallisessa tuottamisessaan	Osaa ohjatusti soveltaa osaamiaan tekniikoita Osaa valita sopivia materiaaleja ja ilmaisukeinoja tuottamisessaan	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa. (L1, L2, L3, L5)	Osaa työskennellä yhteisesti asetettujen tavoitteiden mukaan Osaa ohjatusti kehittää omaa kuvailmaisuun yksin Tutustuu kuvailmaisuuden kehittämiseen ryhmän jäsenenä	Osaa ohjatusti asettaa pieniä tavoitteita omalle työskentelylleen Osaa kehittää omaa kuvailmaisuun yksin Harjoittelee kehittämään kuvailmaisuun ryhmän jäsenenä	Osaa asettaa pieniä tavoitteita omalle työskentelylleen Osaa ohjatusti kehittää omaa kuvailmaisuun ryhmän jäsenenä	Osaa ohjatusti asettaa tavoitteita yksin ja yhteistyössä	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuun yksin ja ryhmän jäsenenä.	
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omassa kuvissaan. (L1, L2, L4, L7)	Tutustuu kuvallisen vaikuttamisen keinoihin (muoto, koko, sommitelu, väri)	Harjoittelee erilaisten kuvallisen vaikuttamisen keinojen käyttämistä omassa kuvissaan	Osaa käyttää joitakin kuvallisen vaikuttamisen keinoja omassa kuvissaan	Osaa ohjatusti käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipidettään	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipidettään.	
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta. (L1, L2, L4, L5)	Tutustuu erilaisiin kuviin Huomaa ohjatusti, miten kuvan sisältö ja muoto vaikuttavat kuvan tulkintaan Huomaa ohjatusti, että kuvaa voi tulkita monella eri tavalla	Osaa ohjatusti tarkastella sisällön ja muodon vaikutusta kuvan tulkintaan Tietää, että (valo)kuvia voi käsitellä	Osaa ohjatusti tarkastella asiayhteyden vaikutusta kuvan tulkintaan Osaa ohjatusti tarkastella kuvia eri näkökulmista	Osaa tarkastella kuvia eri lähtökohdista Ymmärtää kuvan käsittelemisen mahdollisuuden tarkastelemisessaan kuvissa	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan.	
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin. (L1, L4, L5, L6)	Tutustuu taiteen ja visuaalisen kulttuurin tarkasteluun	Harjoittelee taiteen ja visuaalisen kulttuurin tulkittamista eri näkökulmista	Osaa ohjatusti tulkita kuvia eri näkökulmista Harjoittelee keskustelemaan tulkinnoista	Osaa tulkita kuvia eri näkökulmista Osaa ohjatusti keskustella tulkinnoista	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.	
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisuuden tapoja omassa kuvissaan. (L1, L2, L5, L6)	Tutustuu suomalaisen kulttuurin perinteisiin ja harjoittelee ilmaisemaan kuvallisesti havaintojaan	Tutustuu suomalaisen kulttuurin kuvailmaisuun ja osaa ilmaista kuvallisesti havaintojaan	Tutustuu Pohjoismaiden sekä Baltian maiden kulttuurien kuvailmaisuun ja osaa ilmaista kuvallisesti havaintojaan	Tutustuu eurooppalaisen kulttuurin kuvailmaisuun eri aikoina ja harjoittelee ilmaistamaan kuvallisesti havaintojaan Tutustuu esihistorialliseen, antiikin ajan sekä keskiaikaiseen kuvailmaisuun ja osaa käyttää näitä kuvailmaisuuden tapoja omassa töissään	Tutustuu muiden maanosien kuvailmaisuuden eri aikoina ja harjoittelee ilmaistamaan kuvallisesti havaintojaan Tutustuu uuden ajan murrosvaiheen taiteeseen ja kokeilee samoja kuvailmaisuuden tapoja omassa töissään	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisuuden tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia.
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteesta, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista (L3, L4, L6, L7)	Osaa ohjatusti löytää yksiselitteisestä teoksesta sanoman Tutustuu jonkin taideteoksen välittämiin arvoihin yhteisen keskustelun kautta	Harjoittelee erilaisen taiteen sisällön tulkittamista Harjoittelee taiteen ja ympäristöjen arvojen tunnistamista	Löytää ohjatusti taiteesta ja ympäristössä ilmeneviä arvoja ja harjoittelee ilmaisemaan oman näkemyksensä niistä	Osaa ohjatusti ilmaista näkemyksiään taiteen ja ympäristön arvoista	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteesta, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisuuden sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan (L1, L2, L4, L7)	Harjoittelee käyttämään materiaaleja ja työvälineitä taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti Harjoittelee valitsemaan monenlaisia sisältöjä omaan kuvailmaisuunsa	Osaa pääsääntöisesti huolehtia työskentelyympäristöstään ja välineistään Tunnistaa ohjatusti kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kestäväan kehitykseen liittyviä näkökulmia omassa ja muiden kuvailmaisuunsa	Osaa huolehtia työskentelyympäristöstään ja välineistään Osaa ohjatusti valita oman kuvailmaisuuden sisältöjä kulttuurin moninaisuus huomioon ottaen	Osaa ohjatusti valita oman kuvailmaisuuden sisältöä kestävä kehitys huomioon ottaen	Oppilas ottaa kuvailmaisuunsa huomioon kulttuurin moninaisuuden ja kestäväan kehitykseen liittyviä näkökulmia.	

Käsityö 3.-6.lk	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen / 4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen/ 5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen / 6.lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
--------------------	----------------------------	--	---	--	------------------------

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön (L1, L2)	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmotamaan ja hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin ja sen dokumentointi (L1, L5)	Osaa ohjastusti kertoa työstään ja sen vaiheista Osaa ohjastusti tehdä suunnitelman työstään	Osaa tehdä suunnitelman työstään ja ohjastusti työskennellä sen mukaan Harjoittelee prosessin dokumentointia	Osaa työskennellä tehdyn suunnitelman mukaan Osaa ohjastusti arvioida omaa työtään ja työskentelyään Osaa ohjastusti dokumentoida prosessin päävaiheita	Osaa ohjastusti toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin (suunnittelu, valmistus, arviointi, prosessin dokumentointi) Osaa ohjastusti dokumentoida prosessia	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin (L2, L4, L5)	Osaa suunnitella yhteisesti valittuun tuotteen omia yksityiskohtia Harjoittelee suunnitelman mukaisen tuotteen valmistamista	Osaa ohjastusti suunnitella oman tuotteen esimerkkien avulla Osaa ohjastusti valmistaa yksinkertaisen tuotteen	Osaa ohjastusti suunnitella yksin tai yhdessä toimivan tuotteen, jonka pystyisi toteuttamaan omilla taidoillaan sovitusajassa Osaa ohjastusti valmistaa suunnitelman mukaisen, yksinkertaisen tuotteen	Osaa ohjastusti suunnitella toimivan tuotteen, jonka pystyisi toteuttamaan omilla taidoillaan sovitusajassa Osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelman perustuvan tuotteen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti (L4, L6)	Tutustuu erilaisiin materiaaleihin Osaa ohjastusti käyttää vuosiluokan sisältöihin liittyviä perustyökaluja turvallisesti Kokeilee ohjastusti vuosiluokan luokan keskeisiin sisältöihin kirjattuja tekniikoita	Tuntee joitakin materiaaleja Harjoittelee oikeiden materiaalien ja tekniikoiden valintaa oman suunnitelmansa toteuttamiseksi Kokeilee ohjastusti vuosiluokan keskeisiin sisältöihin kirjattuja tekniikoita	Tuntee joitakin materiaaleja ja tekniikoita ja osaa esimerkkien avulla kertoa niiden käyttötarkoituksia Osaa ohjastusti valita oikeita materiaaleja ja tekniikoita oman suunnitelmansa toteuttamiseksi Kokeilee ohjastusti vuosiluokan keskeisiin sisältöihin kirjattuja tekniikoita	Tuntee materiaaleja ja tekniikoita ja osaa kertoa niiden käyttötarkoituksista Osaa valita oikeita materiaaleja ja tekniikoita oman suunnitelmansa toteuttamiseksi Kokeilee ohjastusti vuosiluokan keskeisiin sisältöihin kirjattuja tekniikoita	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä (L3, L6)	Noudattaa annettuja ohjeita Valitsee ohjastusti oikeat työvälineet Käyttää työkaluja vastuullisesti ja turvallisesti	Harjoittelee toimimaan pitkäjänteisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Tuntee joitakin työkaluja ja laitteita ja tutustuu niiden käyttötapoihin	Osaa ohjastusti toimia pitkäjänteisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Tuntee työkaluja ja laitteita Osaa käyttää tuttuja työvälineitä turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti	Osaa toimia pitkäjänteisesti asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi Tuntee yksinkertaisia laitteita ja osaa kertoa esimerkin avulla niiden toimintaperiaatteista	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa (L5)	Osaa dokumentoida tuotteen valokuvaamalla tai videoimalla Harjoittelee etsimään ideoita verkosta	Osaa dokumentoida tuotteen työvaiheita esimerkiksi valokuvaamalla tai videoimalla Osaa kirjoittaa lyhyitä havaintoja prosessista Osaa ohjastusti etsiä ideoita verkosta	Osaa dokumentoida oman tuotteen suunnittelun ja valmistuksen vaiheita esimerkiksi valokuvaamalla tai videoimalla Osaa kirjoittaa lyhyitä havaintoja ja johtopäätöksiä kuvien avulla Osaa etsiä ideoita verkosta	Osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjastusti käsityön suunnittelussa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa Osaa etsiä ideoita ja inspiraatiota verkosta	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjastusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia (L1, L4, L7)	Osaa ohjastusti arvioida omaa työskentelyään	Osaa ohjastusti arvioida omaa työskentelyään ja valmistaa tuotetta Osaa ohjastusti antaa palautetta toisten tuotteista	Osaa arvioida omaa työskentelyään ja valmistaa tuotetta Osaa ohjastusti antaa palautetta toisten työskentelystä	Osaa realistisesti arvioida omaa työskentelyään ja valmistaa tuotetta Osaa antaa positiivista palautetta toisten töistä ja työskentelystä	Oppilas osallistuu rakentavasti omaan ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti (L1, L3, L7)	Harjoittelee käyttämään materiaaleja taloudellisesti	Osaa ohjastusti käyttää materiaaleja taloudellisesti Osaa ohjastusti esimerkkien avulla kertoa, miten tuotteen käyttö vaikuttaa sen elinkaareen	Osaa käyttää materiaaleja taloudellisesti Osaa esimerkkien avulla kertoa, miten tuotteen elinkaarta voisi pidentää	Osaa ohjastusti ja esimerkkien avulla ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaareen	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaareen.

Liikunta 3.-6.lk (1/2)	3.lk välttävä osaaminen	3.lk hyvä osaaminen / 4.lk välttävä osaaminen	4.lk hyvä osaaminen / 5.lk välttävä osaaminen	5.lk hyvä osaaminen / 6.lk välttävä osaaminen	6.lk hyvä osaaminen
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa rititään.	Kokeilee erilaisia liikuntatehtäviä	Harjoittelee kaikenlaisia liikuntatehtäviä	Osallistuu liikuntatuntien toimintaan Pyrkii kehittymään erilaisissa liikuntatehtävissä	Osallistuu liikuntatuntien toimintaan kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	Tuntee omat taitonsa ja rajansa niin, että liikkuminen on turvallista	Kehittää omia taitojaan liikkuu turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisissa tilanteissa	Tuntee omia taitojaan ja osaa ohjatusti sovittaa niitä liikuntatehtävissä ja -tilanteissa	Tekee liikuntatilanteissa yleensä tarkoituksenmukaisia ratkaisuja	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	Harjoittelee erilaisissa ympäristöissä liikkumista Harjoittaa tasapainoan monipuolisesti Harjoittelee erilaisia motorisia taitoja	Osaa pääsääntöisesti liikkua tutussa ympäristössä Harjoittelee liikkumista ja tasapaino- ja liikkumista monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä Hallitsee joitakin motorisia taitoja Kehittää omia motorisia taitojaan	Osaa liikkua tutussa ympäristössä ja harjoittelee liikkumista ja tasapaino- ja liikkumista monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä Hallitsee erilaisia motorisia taitoja	Osaa pääsääntöisesti tasapaino- ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä Hallitsee erilaisia motorisia taitoja ja osaa soveltaa niitä liikkueessaan	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	Harjoittelee erilaisten välineiden käyttöä	Osaa käsitellä joitakin välineitä	Osaa käsitellä useita välineitä ja kehittää omaa välineenkäsittelytaitoaan	Osaa käsitellä erilaisia välineitä ja osaa toisinaan soveltaa taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyttä ja voimaa.	Harjoittelee nopeutta, liikkuvuutta, kestävyttä ja voimaa monipuolisesti	Osaa ohjatusti arvioida ja kehittää omia fyysisiä ominaisuuksiaan	Osaa arvioida omia fyysisiä ominaisuuksiaan ja tietää, miten niitä voi kehittää	Osaa pääsääntöisesti arvioida omia fyysisiä ominaisuuksiaan Kehittää tai ylläpitää fyysisiä ominaisuuksiaan	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	Harjoittelee myyräuintia Harjoittelee kolumista Kokeilee kasvojen laittamista veteen	Osaa uida 10 metriä Osaa kellua Laittaa kasvot veteen		Osaa uida kahdella uintitavalla Osaa sukeltaa	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	Pukeutuu liikuntatunnilla pääsääntöisesti tarkoituksenmukaisiin vaatteisiin Tuntee liikuntatunnin turvallisuuden vaikuttavia seikkoja	Tietää, mitä on turvallinen ja asiallinen toiminta liikuntatunneilla Pyrkii toimimaan asiallisesti	Osaa toisinaan ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunnilla Pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti	Osaa pääsääntöisesti ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunnilla Pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	Osaa ohjatusti säädellä toimintaansa tuntee huolimatta Noudattaa useimmiten sääntöjä yhteisissä leikeissä Työskentelee erilaisissa kokoonpanoissa	Osaa pääsääntöisesti säädellä toimintaansa tuntee huolimatta Tunnistaa oman vaikutuksensa yhteisten tilanteiden onnistumiseen	Osaa ohjatusti säädellä tunnelmaisuaan Pystyy pääsääntöisesti työskentelemään kaikkien kanssa	Osaa pääsääntöisesti toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla Osaa säädellä tunnelmaisuaan Pystyy työskentelemään kaikkien kanssa	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Tietää, mikä on reilun pelin periaate	Pyrkii toimimaan reilun pelin periaatteen mukaan	Noudattaa pääsääntöisesti reilun pelin periaatteita Harjoittelee kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	Osaa ohjatusti kantaa vastuuta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	Harjoittelee työskentelemään itsenäisesti Harjoittelee ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan	Osaa pääsääntöisesti työskennellä itsenäisesti tuuissa tilanteissa Osaa toisinaan toimia vastuullisesti	Osaa toisinaan työskennellä itsenäisesti Osaa pääsääntöisesti toimia vastuullisesti tuuissa tilanteissa	Osaa pääsääntöisesti työskennellä itsenäisesti Osaa toimia vastuullisesti tuuissa tilanteissa	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.	pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.				
--	--	--	--	--	--

Kulttuuripolku vuosiluokille 1 – 9

Kotkan esi- ja perusopetuksen kulttuuripolku

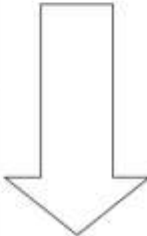
luokka	taiteenala	toimijoita
eo	kirjasto	Kotkan kaupunginkirjasto
1. lk	kulttuuriperintö	Kymenlaakson museo
2. lk	musiikki	Kymi Sinfonietta ja Ksmo
3. lk	kuvataide	Kotkan puistoissa
4. lk	kirjallisuus	Kotkan kaupunginkirjasto
5. lk	teatteri, esittävät taiteet	Kotkan Kaupunginteatteri
6. lk	tanssi	Kaakon tanssi ry
7. lk	maailmankulttuurit	Suomen merimuseo
8. lk	media	Kotkan Valokuvakeskus
9. lk	tapahtumat, kulttuuripassi	oma tuotanto, oma valinta

25.5.2016

TVT-polku vuosiluokille 1 – 9

SEUDULLINEN TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIIKAN OSAAMISPOLKU

Laadittu kunnallisen TVT-oppimispolkutyön tueksi.
Tavoitteena on helpottaa kunnallista TVT-työtä sekä turvata oppijoiden tasa-
arvoisuus kunnallisia ja sitä kautta koulukohtaisia TVT-strategioita laadittaessa.

	TVT- pedagogiikka	Työtaidot			Verkkoviestintä		Verkko-oppimis- ympäristö
		Teksti	Kuva ja ääni	Muut työtaidot	Tiedonhallinta	Sosiaalinen media	
1.-2. luokat	TVT oppimisen apukeinona	Tekstitiedoston tuottaminen, tallentaminen, avaaminen ja tulostaminen	Piirtäminen ja taitoiminen viestintävälineellä	Laitteiden ja ohjelmien käynnistäminen, käyttö ja sulkeminen	Henkilökohtaisen käyttäjätunnuksen ja salasanan käyttö	Viisaasti harkiten verkossa Verkkoviestinnän pelisäännöt Internetin alkeet	Käyttö kaikkien osa-alueiden oppimisen tukena
	TVT oppimisen elävöittäjänä						
3.-6. luokat	TVT oman oppimistyönsä tukena	Sujuva kirjoittaminen viestintävälineellä	Kuvan, äänen tai videon yhdistäminen osaksi tuotosta	Tiedostojen ja kansioiden hallinta, tallentaminen verkkoympäristöön	Suunnitelmallinen Internet-haku		
	TVT:n arvo välineenä, ei itseisarvona		Yksinkertainen kuvan käsittely käyttötarkoituksen mukaan	Keskeisten tiedostotyyppien tunnistaminen	Eri tietolähteiden käyttäminen Lähdekritiikki	Tilannetaju ja huomaavaisuus osana verkkoviestintää	
	Omien laitteiden käyttö		Kuva- ja äänitiedoston koon merkitys	Oheislaitteiden käyttö	Viittaus tietolähteeseen Tekijänoikeudet	Tietoturva	
7.-9. luokat	Oman tietotaidon jakaminen ja soveltaminen arjessa	Objektin lisääminen asiakirjaan	Kuvankäsittelytaitojen syventäminen	Oman tietotaidon soveltaminen uusiin sovelluksiin ja laitteisiin	Tiedonhankinnan suunnittelu	Rakentava ja vastuullinen yhteisöllinen työskentely	
	Tuotetun tiedon havainnollistaminen monipuolisesti	Liikkuvan kuvan editointi	Animaation tuottaminen	Ergonomia	Tarkennettu haku hakukoneella	Sähköinen asiointi	
	TVT sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden kartuttajana	Työn jäljen napakkuus, siisteys ja visuaalinen selkeys	Audiovisuaalinen ilmaisu			Lähteitteiden ja lähdeluetteloiden tärkeys	

Työryhmä: Mari Hirsikallio, Jary Högnabba, Hermannii Riikonen sekä Hanne Tuomivaara

Päätösarvioinnin kriteerit

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosessistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

5.6. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvostamalle 5	Osaamisen kuvaus arvostamalle 7	Osaamisen kuvaus arvostamalle 8	Osaamisen kuvaus arvostamalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmässä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmässä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmässä, myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.	Ryhmäviestintän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä asiallisesti ja esittää sille yksinkertaisia perusteluja.	Oppilas osaa edistää puheenvuorolaan keskustelua. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä selkeästi ja perustella sen melko monipuolisesti.	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä tilanteeseen sopivalla tavalla ja perustella sen vakuuttavasti.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	S1	Oppilas monipuolistaa kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puheesityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puheesityksen Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen ja kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.

<p>T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämälueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämälueitaan.</p>	<p>Vuorovaikutustaitojen kehittäminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä viestintätaitojaan sekä kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida viestintätaitojaan ja vahvuuksiaan ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>							
<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkitsemisessa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisen kehittämistarpeita</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisen kehittämistarpeita.</p>	<p>Tekstin ymmärtäminen ja omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.</p>	<p>Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää lukutaitojensa kannalta tarkoituksenmukaisia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.</p>
<p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.</p>	<p>Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito</p>	<p>Oppilas osaa lukea yksinkertaisia, kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyä enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.</p>
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia-</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia-</p>	<p>Asia- ja mediatekstien erittely ja tulkinta</p>	<p>Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla.</p>	<p>Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperä, kohderyhmiä ja merkityksiä.</p>	<p>Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia.</p>

<p>oppilasta tekemään havain- toja teksteistä ja tulkitse- maan niitä tar- koituksenmu- kaisia käsit- teitä käyttäen sekä vakiinnut- tamaan ja laa- jentamaan sana- ja käsite- varantoa</p>		<p>ja mediateks- teistä ja tulkit- semaan niitä tarkoituksen- mukaisia käsit- teitä käyttäen.</p>		<p>Oppilas osaa nimetä muuta- man yksinker- taiselle teksti- lajille tyypilli- sen kielellisen tai tekstuaali- sen piirteen.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata tavan- omaisille teks- tilajeille tyyppi- llisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä teksti- lajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten kä- sitteiden avulla.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tar- koituksenmu- kaisia käsit- teitä käyttäen ja arvioida tekstiä suh- teessa sen ta- voitteisiin ja tarkoitukseen- piiriin.</p>
<p>T8 kannustaa oppilasta ke- hittämään tai- toaan arvioida erilaisista läh- teistä hankki- maansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituk- senmukaisella tavalla</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii arvioidaan erilaisista läh- teistä hankki- maansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituk- senmukaisella tavalla.</p>	<p>Tiedonhankin- tataidot ja läh- dekriittisyys</p>	<p>Oppilas osaa etsiä yksittäi- siä tietoja an- netuista läh- teistä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä muuta- man lähteiden luotettavuus- teen liittyvän piirteen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tavan- omaisia läh- teitä ja hakea tietoa niistä.</p> <p>Oppilas osaa kuvata käyttä- miensä lähtei- den luotetta- vuutta.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata tiedon- haun keskeiset vaiheet, etsiä erilaisia läh- teitä ja hakea tietoa niistä.</p> <p>Oppilas osaa arvioida eri- laisten lähtei- den luotetta- vuutta ja käy- tettävyyttä.</p>	<p>Oppilas osaa toimia tiedon- haun vaihei- den mukai- sesti.</p> <p>Oppilas osaa käyttää moni- puolisia läh- teitä ja hakea niistä tietoa tarkoituksen- mukaisella ta- valla.</p> <p>Oppilas osaa pohtia lähtei- den luotetta- vuuden ja tie- don käytettä- vyyteen liitty- viä tekijöitä ja perustella omat lähdeva- lintansa.</p>
<p>T9 kannustaa oppilasta laa- jentamaan kiinnostusta it- selle uudenlai- sia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppi- jä kohtaan, monipuolista- maan luku-, kuuntelu- ja katselukoke- muksiaan ja niiden jakami- sen keinoja</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas tutus- tuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teks- teihin eri muo- doissaan, mo- nipuolistaa luku-, kuun- telu- ja katse- lukokemuksi- aan ja jakaa niitä sekä sy- ventää ym- märrystään fiktio kei- noista.</p>	<p>Fiktiivisten tekstien erit- tely ja tulkinta</p>	<p>Oppilas osaa selostaa yksin- kertaisen fiktiiv- isen tekstin juonen ja ni- metä joitakin fiktio keinoja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla fiktiiv- isen tekstin piirteitä ja tehdä havain- toja fiktion keinoista.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä fiktiiv- isiä tekstejä eri muodoissaan.</p> <p>Oppilas osaa käyttää eritte- lyssä muuta- mia keskeisiä käsitteitä sekä tunnistaa fik- tion kielen ja ilmaisutapojen erityispiirteitä ja kerronnan keinoja.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida fik- tiivisiä tekstejä eri muodois- saan tarkoituk- senmukaisia käsitteitä käyt- täen.</p> <p>Oppilas osaa tulkita fiktiiv- isiä tekstejä ja pohtia fiktion monitulkintai- suutta.</p>

sekä syventämää ymmärrystä fiktion keinoista							
Tekstien tuottaminen							
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Monimuotoisten tekstien tuottaminen ja tekstin tuottamisen taitojen kehittäminen	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimedialaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimedialaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tuuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppi-	S3	Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitojaan vastaan palautetta sekä arvioida	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta muiden teksteistä ja ottaa	Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa antaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta satun-	Oppilas osaa muokata tekstin rakenteita ja kieliasua palautteen pohjalta. Oppilas osaa antaa rakentavaa palautetta ja hyödyntää saamaansa pa-	Oppilas osaa muokata monipuolisesti ja itsenäisesti tekstin ilmaisua ja rakenteita. Oppilas osaa antaa tekstien muokkaamista edistävää pa-

lasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana		itseään tekstin tuottajana.		vastaa palautetta.	naisesti tekstien tuottamisessa.	lautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.	lautetta muiden teksteistä ja soveltaa saamaansa palautetta kehittäessään tekstin tuottamisen taitojaan.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista, vahvistamaan tieto- ja viestintätekniikan käyttöä tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä sekä vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa.	Ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen konventioiden hallinta	Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä pääosin virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen.	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin sekä noudattaa useita kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.	Oppilas osaa tuottaa tekstin, joka on helposti ymmärrettävä ja sujuva. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin sekä noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatesaan. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen.	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti, käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita, kiinnittää huomiota tekstin tyyliin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.
T14 harjaanuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppi-	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja	Tiedon esittäminen, hallinta sekä eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

lasta toimi- maan eetti- sesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuk- sia kunnioit- taen.		tekijänoikeuk- sia kunnioit- taen.		Oppilas nou- dattaa tekijän- oikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojusta tarkoi- tetaan.			
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T15 ohjata op- pilasta syven- tämään kieli- tietoisuuttaan ja kiinnostu- maan kielen il- miöistä sekä auttaa oppi- lasta tunnistu- maan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylinpiirteitä ja sävyjä ja ym- märtämään kielellisten va- lintojen merki- tyksiä ja seu- rauksia	S4	Oppilas syven- tää kielitietoi- suuttaan ja kiinnostuu kie- len ilmiöistä, tunnistaa kie- len rakenteita, eri rekiste- reitä, tyylinpiir- teitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten va- lintojen merki- tyksiä ja seu- rauksia.	Kielitietoisuu- den kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piir- teitä. Oppilas osaa nimetä muuta- mia tavan- omaisia kirjoit- etun ja puhu- tun kielen sekä arki- ja yleis- kielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kie- len piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttö- lanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri re- kisterien ja tyylien piir- teitä. Oppilas osaa pohtia kielel- listen ja teks- tuaalisten va- lintojen merki- tyksiä ja vaiku- tuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekis- terien ja tyy- lien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten va- lintojen vaiku- tuksista omassa vies- tinnässään.
T16 kannustaa oppilasta avar- tamaan kirjalli- suus- ja kult- tuurinäkemys- tään, tutustut- taa häntä kir- jallisuuden his- toriaan, nyky- kirjallisuuteen ja kirjallisuus- den eri lajei- hin, auttaa häntä pohti- maan kirjalli- suuden ja kult- tuurin merki- tystä omassa elämässään sekä tarjota oppilaalle mahdollisuu- ksia luku- ja muiden kult- tuurielämys- ten hankkimi- seen ja jakami- seen	S4	Oppilas avar- taa kirjallisuus- näkemystään, tutustuu kirjal- lisuuden histo- riaan ja nyky- kirjallisuuteen sekä kirjalli- suuden eri la- jeihin.	Kirjallisuuden tuntemus ja lukuparrastus	Oppilas osaa nimetä kirjalli- suuden pääla- jit. Oppilas on lu- kenut muuta- mia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä, esi- merkiksi no- velleja.	Oppilas osaa kuvaila kirjalli- suuden pääla- jien tyyppillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa esimerk- kejä päälajei- hin kuuluvista teoksista. Oppilas on lu- kenut osan lu- kuvuosittain sovitusta te- oksista.	Oppilas osaa kuvaila kau- nokirjallisuus- den monimuo- toisuutta. Oppilas osaa nimetä kirjalli- suuden vai- hteita ja yhdis- tää muutaman teoksen ja kir- jailijan niihin. Oppilas on lu- kenut lukuvuo- sittain sovitut teokset.	Oppilas osaa analysoida kaunokirjalli- suuden moni- muotoisuutta osana kulttuu- ria. Oppilas osaa kuvaila kirjalli- suuden vai- hteita sekä nii- den keskeisiä tyylinpiirteitä ja nimetä eri vai- hteiden keskei- siä teoksia ja kirjailijoita. Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.

<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin, auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä ja tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.</p>	<p>Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä Suomessa puhuttavia kieliä ja jonkin suomen sukukielen. Oppilas osaa nimetä jonkin suomen kielelle tyypillisen piirteen ja kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla suomen kielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa nimetä keskeisiä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin ja pohtia äidinkielen käsitettä ja merkityksiä identiteettien rakentumisen kannalta.</p>
---	-----------	--	---	---	---	---	---

5.7. Svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härlemts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Att kommunicera							
<p>M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer</p>	<p>11</p>	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>Förmåga att agera i kommunikationssituationer</p>	<p>Eleven kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i krävande kommunikationssituationer.</p>

<p>M2 upp- muntra eleven att utveckla sin förmåga att kommuni- cera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommuni- kativa val</p>	<p>11</p>	<p>Eleven breddar sin förmåga att kommuni- cera i grupp och utvecklar sin förmåga att motivera sina syn- punkter.</p>	<p>Förmåga att kommunicera i grupp</p>	<p>Eleven kan lyssna på andra och deltar i sam- talet.</p> <p>Eleven kan uttrycka sin åsikt samt ge någon slags motivering till den.</p>	<p>Eleven kan ta hänsyn till andras syn- punkter i den egna kommu- nikationen.</p> <p>Eleven kan ut- trycka sin åsikt sakligt och presentera enkla moti- iveringar till den.</p>	<p>Eleven kan föra diskuss- ionen vidare i sina egna in- lägg.</p> <p>Eleven kan ut- trycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt.</p>	<p>Eleven kan tolka andras inlägg och syf- tet med dem, samt anpassa sin egen kom- munikation enligt situat- ionen.</p> <p>Eleven kan ut- trycka sin åsikt på ett för situ- ationen ända- målsenligt sätt och motivera den överty- gande.</p>
<p>M3 handleda eleven i att bredda sin för- måga att ut- trycka sig i olika slag av kommunikat- ionssituationer och framträ- danden, även genom drama</p>	<p>11</p>	<p>Eleven bred- dar sina färd- igheter att uttrycka sig i olika kom- munikations- situationer och vid upp- trädanden in- för publik.</p>	<p>Förmåga att framträda</p>	<p>Eleven kan framföra ett kort anfö- rande om ett för hen be- kant och kon- kret ämne.</p> <p>Eleven kan uttrycka sig förståeligt.</p>	<p>Eleven kan framföra ett enkelt, förbe- rett anfö- rande.</p> <p>Eleven kan uttrycka sig tydligt.</p>	<p>Eleven kan framföra ett förberett an- förande och anpassa det till sina åhö- rare.</p> <p>Eleven kan uttrycka sig på ett för si- tuationen ändamålsen- ligt sätt.</p>	<p>Eleven kan framföra ett förberett an- förande, också om ett krävande ämne.</p> <p>Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kommuni- kation enligt åhörare och syfte.</p>
<p>M4 upp- muntra eleven att vidareut- veckla sina kommunika- tiva färdig- heter så att hen lär sig att iaktta sin egen kommunikat- ion och identi- fiera sina styr- kor och svag- heter i olika kommunikat- ionsmiljöer, även multime- diala</p>	<p>11</p>	<p>Eleven lär sig att iaktta sin egen kommu- nikation och identifiera sina styrkor och ut- vecklingsom- råden.</p>	<p>Förmåga att utveckla kommunika- tiva färdig- heter</p>	<p>Eleven kan identifiera nå- gon styrka el- ler något ut- vecklingsom- råde i sin kom- munikation.</p>	<p>Eleven kan be- skriva sitt sätt att kommuni- cera och iden- tifiera några styrkor och ut- vecklingsom- råden.</p>	<p>Eleven kan re- dogöra för sina kommuni- kativa färdig- heter, beskriva sina styrkor och utveckl- ingsområden.</p>	<p>Eleven kan ut- värdera sina kommuni- kativa färdig- heter och styr- kor och reflek- tera över hur de kan utveck- las.</p>

Att tolka texter							
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	12	Eleven utvecklar strategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov.	Förmåga att förstå texter och identifiera egna styrkor och utvecklingsområden	Eleven kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text. Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov som berör läsning hos sig själv.	Eleven kan använda sig av några lässtrategier. Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov.	Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen. Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter.	Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier. Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.
M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter	12	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter.	Multilitteracitet och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.	Eleven kan välja, använda och läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta textgenrer.	Eleven kan välja, använda och tolka texter som representerar olika textgenrer.	Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också för hen själv nya typer av texter.
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	12	Eleven lär sig analytisk och kritisk läsfärdighet, lär sig att göra iakttagelser om fakta- och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	Förmåga att analysera och tolka fakta- och medietexter	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel textgenre.	Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga textgenrer.	Eleven kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Eleven kan redogöra för typiska drag för textgenrer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.	Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens påverkan. Eleven kan analysera typiska drag för textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.

<p>M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.</p>	<p>Färdigheter i informations-sökning och källkritik</p>	<p>Eleven kan söka enskild information i givna källor.</p> <p>Eleven kan nämna några drag som utmärker en tillförlitlig källa.</p>	<p>Eleven kan använda självklara källor för att söka information.</p> <p>Eleven kan beskriva källans tillförlitlighet.</p>	<p>Eleven kan beskriva de centrala delarna i informations-sökning, söka olika källor och hitta information i dem.</p> <p>Eleven kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor.</p>	<p>Eleven kan agera i informationssökningens olika processer.</p> <p>Eleven kan använda mångsidiga källor och söka information i dem på ett ändamålsenligt sätt.</p> <p>Eleven kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsenlighet samt motivera sina val av källor.</p>
<p>M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa elevens förståelse av särdrag inom fiktionen</p>	<p>12</p>	<p>Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar sina erfarenheter av visuell, audiovisuell och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av särdrag inom fiktionen.</p>	<p>Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter</p>	<p>Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka särdrag inom fiktionen.</p>	<p>Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om särdrag inom fiktionen.</p>	<p>Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former.</p> <p>Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck.</p>	<p>Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan tolka fiktiva texter och reflektera över deras mångtydighet.</p>
<p>Att producera texter</p>							

<p>M10 upp- muntra eleven att uttrycka sina åsikter ge- nom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och ut- vecklingsbe- hov som text- producent</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att uttrycka sina tankar ge- nom att skriva och producera texter, även multimodala, samt identifi- era sina styr- kor och ut- vecklingsbe- hov som text- producent.</p>	<p>Förmåga att producera tex- ter, också mul- timodala, och utveckla fär- digheterna som textpro- ducent</p>	<p>Eleven kan producera enkla texter enligt modell.</p> <p>Eleven kan nämna någon styrka eller nå- got utveckl- ingsbehov hos sig själv som textproducent.</p>	<p>Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner.</p> <p>Eleven kan be- skriva sig själv som textpro- ducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbe- hov.</p>	<p>Eleven kan producera tex- ter enligt givet syfte.</p> <p>Eleven kan re- dogöra för sina styrkor och utveckl- ingsområden som textpro- ducent.</p>	<p>Eleven kan på ett kreativt sätt producera texter enligt situation och ändamål.</p> <p>Eleven kan ut- värdera sina styrkor och ut- vecklingsom- råden som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.</p>
<p>M11 erbjuda eleven möjlig- heter att pro- ducera berätt- tande, beskri- vande, instrue- rande och spe- ciellt diskute- rande och ställningsta- gande texter, även i multi- mediala mil- jöer, och hjälpa eleven att välja det uttryckssätt som är lämp- ligast för ifrå- gavarande textgenre och situation</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställnings- tagande tex- ter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttryckssätt som är lämp- ligt för text- genren och si- tuationen.</p>	<p>Förmåga att behärska text- genrer</p>	<p>Eleven kan med hjälp av modeller pro- ducera berätt- tande och be- skrivande tex- ter som är enkla och kon- kreta. Tex- terna utgår från bekanta ämnen.</p>	<p>Eleven kan producera in- struerande och enkla ställ- ningstagande texter och kan med hjälp av modeller an- vända ut- tryckssätt som är typiska för dem.</p>	<p>Eleven kan producera dis- kuterande och olika ställ- ningstagande texter och an- vända ut- tryckssätt som kännetecknar dem.</p>	<p>Eleven kan självständigt producera olika slags tex- ter och använ- der mångsidiga ut- tryckssätt som kännetecknar dem.</p>
<p>M12 handleda eleven i att ut- veckla sina textprodukt- ionsprocesser och erbjuda eleven möjlig- heter att pro- ducera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka för- mågan att ge</p>	<p>13</p>	<p>Eleven utveck- lar sina text- produktions- processer och producerar text tillsam- mans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt utvärde- rar sig själv</p>	<p>Förmåga att behärska text- produktions- processer</p>	<p>Eleven kan samla idéer och producera text enligt mo- dell eller med hjälp av stöd- frågor.</p> <p>Eleven kan ge knapphändig eller ensidig</p>	<p>Eleven kan pla- nera och pro- ducera text både individu- ellt och i grupp.</p> <p>Eleven kan ge respons och slumpmässigt utnyttja den respons hen får i sin egen</p>	<p>Eleven kan be- arbeta textens struktur och språkdräkt ut- gående från respons.</p> <p>Eleven kan ge konstruktiv re- spons åt andra och i olika ske- den av text-</p>	<p>Eleven kan självstän- digt och mångsidigt be- arbeta textens uttryck och struktur.</p> <p>Eleven kan ge respons som främjar text- bearbetning och tillämpa</p>

och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent		som textproducent		respons och ta emot respons.	textproduktion.	produktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får.	den respons hen får i utvecklingen av den egna textproduktionsfärdigheten.
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, och stärka elevens kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner	13	Eleven utvecklar och stärker sin skrivfärdighet både för hand och med hjälp av digitala verktyg och fördjupar sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform. Eleven stärker sin kompetens i standardspråket.	Förmåga att producera begriplig text och behärska skriftspråkets konventioner	Eleven kan producera enkel text vars budskap man förstår. Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt i huvudsak skilletecken vid meninggränser och versal i början av mening och i egennamn. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Eleven kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text i stycken och fästa upp märksamhet vid menings- och satsbyggnad samt följa flera av standardspråkets skriftspråksnormer.	Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa upp märksamhet vid ordval samt i huvudsak följa standardspråkets skriftspråksnormer i sin textproduktion och -bearbetning. Eleven kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text. Eleven kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda mångsidiga menings- och satsbyggnader och fästa upp märksamhet vid textens uttryckssätt samt följa standardspråkets skriftspråksnormer.
M14 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda eleven att agera etiskt på	13	Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningsteknik. Eleven tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och	Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation	Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter.	Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.	Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.	Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.

nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer		följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.		Eleven följer upphovsrättsliga normer och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet.			
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M15 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	14	Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.	Förmåga att utveckla språklig medvetenhet	Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och talspråk eller vardagligt språk och standardspråk.	Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.	Eleven kan redogöra för olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.	Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.
M16 sporra eleven att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa eleven att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge eleven möjlighet att både själv ta del av	14	Eleven vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer.	Litteraturkunskap och läsinträsse	Eleven kan nämna litterära huvudgenrer. Eleven har läst några skönlitterära verk, till exempel noveller.	Eleven kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer. Eleven kan ge exempel på verk som hör till huvudgenrerna. Eleven har läst en del av de verk som man läsårsvis kommit överens om.	Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Eleven kan nämna litteraturens olika skeden och koppla några verk och författare till dessa. Eleven har läst de verk som man läsårsvis	Eleven kan analysera mångfalden inom skönlitteraturen som en del av kulturen. Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och verk som hör till dessa skeden.

och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser						kommit överens om.	Eleven har mångsidig kunskap om litteratur.
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	Eleven lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven lär känna det svenska språket, dess historia och utveckling samt de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.	Förmåga att reflektera över betydelsen av språk och språkets ställning	Eleven kan nämna språk som talas i Finland samt något grannspråk till svenskan. Eleven kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och modersmålets betydelse för hen.	Eleven kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk. Eleven kan nämna centrala drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska grannspråken och kulturen. Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen.	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Eleven kan reflektera över modersmålets betydelse för identiteter.	Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstå betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.

5.8. Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvostalle 5	Osaamisen kuvaus arvostalle 7	Osaamisen kuvaus arvostalle 8	Osaamisen kuvaus arvostalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja perustelemaan mielipiteitään tarjoamalla	S1	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään erilai-	Itsensä ilmaiseminen, mielipiteen ilmaisuus ja perustelu	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmässä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmässä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmässä, myös vaativissa ja monikielisissä

monimuotoisia tilaisuuksia vuorovaikutuksen harjoitteluun		sisä vuorovaikutustilanteissa.					vuorovaikutustilanteissa.
T2 rohkaista oppilasta kehittämään sosiaalisia taitojaan ohjaamalla monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä taitoon antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitoaan antaa ja vastaanottaa palautetta.	Vuorovaikutus, palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.	Oppilas osaa edistää puheenvuoroiltaan keskustelua sekä antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen sopivalla tavalla.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuurienväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa erityisesti saamen kielellä	S1	Oppilas oppii havainnoidaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Viestintätaidot, esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puheesityksen konkreettisesti, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puheesityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen sekä kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun puheesityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muuttaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien	Oppilas osaa tulkita ja pohdita tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tar-

				tai tekstuaalisen piirteen.		keskeisten käsitteiden avulla.	koituksenmuokaisiä käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitukseen.
T5 ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä sekä käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja luonnon tukemiseen	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan saamenkielisiä kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstitaidot tekstien tulkitsemisessa ja tiedonhankinta	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa nimetä jonkin lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa kuvata käyttämiensä lähteiden luotettavuutta.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä. Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevalintansa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoitteleamalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisen kehittämistarpeita.	Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstintymärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstintymärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa käyttää lukutaitojensa kannalta tarkoituksenmukaisia tekstintymärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.
T7 ohjata oppilasta analysoimaan ja tulkitsemaan kirjallisuutta, käyttämään siinä tarvittavia käsitteitä, tekemään havain-	S2	Oppilas tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katse-	Kirjallisuuden analysoiminen ja tulkinta	Oppilas osaa selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisen tekstin piirteitä ja tehdä havainnot fiktion keinoista.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa käyttää eritellyssä muutamia keskeisiä käsitteitä sekä	Oppilas osaa analysoida fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

toja saamelais- ten ja muiden alkuperäiskan- sojen teks- teistä sekä tul- kitsemaan niitä		lukokemuksi- aan ja jakaa niitä sekä sy- ventää ym- märrystään fiktio kei- noista.				tunnistaa fik- tion kielen ja ilmaisutapojen erityispiirteitä ja kerronnan keinoja.	Oppilas osaa tulkita fiktiiv- isiä tekstejä ja pohtia fiktion monitulkintai- suutta.
Tekstien tuottaminen							
T8 rohkaista oppilasta il- maisemaan ja perustele- maan näke- myksiään mo- nimuotoisten tekstien avulla erilaisissa vies- tintäympäris- töissä	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoi- sia tekstejä sekä tunnista- maan vah- vuuksiaan ja kehittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana.	Tekstitaidot tekstien tuot- tamisessa	Oppilas osaa tuottaa mal- lien avulla yk- sinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämis- kohteensa tekstin tuotta- jana.	Oppilas osaa tuottaa eri- tyyppisiä teks- tejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuot- tajana ja ni- metä muuta- mia vahvuuksi- aan ja kehittä- miskohteitaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoit- teen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vah- vuuksiaan ja kehittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luo- vasti tilantee- seen ja tavoit- teeseen sopi- via tekstejä. Oppilas osaa arvioida vah- vuuksiaan ja kehittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana sekä pohtia, miten voi tai- tojaan kehiti- tää.
T9 ohjata oppi- lasta laajenta- maan tekstila- jien tuntemus- taan tarjoa- malla tilai- suuksia erityi- sesti kantaa ottavien, oh- jaavien ja poh- tivia moni- muotoisten tekstien tuot- tamiseen sekä auttaa oppi- lasta tunnista- maan omia vahvuuksiaan ja kehittämis- kohteitaan tekstin tuotta- jana	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, ku- vaavia, ohjaa- via, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediai- sissa ympäris- töissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin teks- tilajiin ja tilan- teeseen sopi- via ilmaisuta- poja.	Tekstilajien hallinta, teks- tien tuottami- nen, omien taitojen ha- vainnointi	Oppilas osaa tuottaa mal- lien avulla yk- sinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja ku- vaavia tekstejä itselleen tu- tuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaa- via ja yksinker- taisia kantaa ottavia teks- tejä ja käyttää mallien avulla niille tyyppillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohti- via ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä kei- noja.	Oppilas osaa tuottaa itse- näisesti erilai- sia tekstejä ja käyttää moni- puolisesti niille tyypillisiä kei- noja.
T10 tukea op- pilasta suju- voittamaan kirjoittamis- taan ja auttaa	S3	Oppilas vahvis- taa tekstin tuottamisen prosessejaan.	Kirjoittamisen sujuvuus ja kir- joitetun yleis- kielen hallinta	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa yksin- kertaista teks- tiä mallien tai	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja kiinnittää huomiota virke- ja lause- rakenteisiin.	Oppilas osaa tuottaa teks- tiä, joka on helposti ym- märrettävää ja sujuvaa.	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnolli- sen tekstin.

<p>häntä valitsemaan kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa</p>				<p>apukysymysten avulla.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>		<p>Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti sekä kiinnittää huomiota sananvalintoihin.</p> <p>Oppilas noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti.</p> <p>Oppilas käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita ja kiinnittää huomiota tekstin tyyliin.</p> <p>Oppilas noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.</p>
<p>T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa ja vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käytämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.</p>	<p>Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä</p>	<p>Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta.</p> <p>Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.</p> <p>Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa.</p> <p>Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.</p>	<p>Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.</p>

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T12 ohjata oppilasta syventämään kieltietoisuuttaan ja kiinnostumaan saamen kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavon- oimaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttölanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.
T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuusvoimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä saamen kielen merkitystä ja juuria	S4	Oppilas tutustuu saamelaisuuden kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen sekä saamen kielten taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä saamen kieltä. Oppilas osaa nimetä jonkin saamen kielen tai kielille tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.	Oppilas osaa nimetä keskeisiä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla saamen kielten monimuotoisuutta ja saamen kielten asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteettiin.	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentamisen kannalta.
T14 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan,	S4	Oppilas avartaa kirjallisuuskäsitteensä ja tutustuu kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan.	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden pääajattajia. Oppilas on lukenut muutamia kauno-	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden pääajattajien tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa esimerk-	Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta ja nimetä kirjallisuuden vaihteita ja yhdistää muutaman teoksen niihin.	Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria.

saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään				kirjallisen teoksen, esimerkiksi novelleja.	kejä päälajeihin kuuluvista teoksista. Oppilas on lukenut osan lukuvuosittain sovitusta teoksista.	Oppilas on lukenut lukuvuosittain sovitut teokset.	Oppilas osaa kuvaila kirjallisuuden vaihteita sekä niiden keskeisiä tyylipteiteitä ja nimetä eri vaihteiden keskeisiä teoksia. Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T15 kannustaa oppilasta monipuolistaamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa ja hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	Oppilas oppii käyttämään saamen kieltä eri tiedonaloille sopivalla tavalla ja oppii hyödyntämään saamen kielen taitoaan kaikessa oppimisessa.	Eri tiedonaloilla käytettävän kielen hallinta	Oppilas osaa kuvaila, miten eri tiedonaloilla tarvitaan erilaista kieltä.	Oppilas osaa käyttää joidenkin tiedonalojen yksinkertaista kieltä.	Oppilas osaa käyttää kieltä eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja hahmottaa niiden yhteyden arkikieleen.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti kieltä eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja eritellä käyttämäänsä kieltä.
T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhaluudessa, osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa	S5	Oppilas oppii etsimään erityisesti saamenkielistä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa työskentelyään yksin ja ryhmässä.	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa tuista lähteistä ja pystyy suunnittelemaan työskentelyään mallin mukaan.	Oppilas osaa etsiä tietoa itselle uusista lähteistä ja pystyy suunnittelemaan työskentelyään ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä sekä pystyy itsenäisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään.	Oppilas osaa etsiä tietoa itsenäisesti luotettavista ja monipuolisista lähteistä sekä pystyy aktiivisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

5.9. Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvostusarvonnalle 5	Osaamisen kuvaus arvostusarvonnalle 7	Osaamisen kuvaus arvostusarvonnalle 8	Osaamisen kuvaus arvostusarvonnalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							

T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romani- kielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovai- kutustilan- teissa	S1	Oppilas roh- kaistuu ilmai- semaan itse- ään ja mielipi- teitään erilai- sissa vuorovai- kutustilan- teissa.	Viestintä vuo- rovaikutusti- lanteissa	Oppilas osaa toimia itsel- leen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuo- rovaikutusti- lanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoit- teellisesti ryh- missä ja tavan- omaisissa vuo- rovaikutusti- lanteissa.	Oppilas osaa toimia raken- tavasti erilai- sissa ryhmissä ja vuorovai- kutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia raken- tavasti monen- laisissa ryh- missä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovai- kutustilan- teissa.
T2 ohjata oppi- lasta rakenta- vaan vuorovai- kutukseen sekä kehittä- mään ilmaisu- aan ja kykyään antaa ja vas- taanottaa pa- lautetta	S1	Oppilas moni- puolistaa ryh- mäviestintätai- tojaan ja kehittä- ään taitoaan antaa ja vas- taanottaa pa- lautetta.	Vuorovai- kutus, palaute- an- taminen ja vastaanot- taminen	Oppilas osaa kuunnella muita ja osal- listuu keskus- teluun. Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa vies- tinnässään. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.	Oppilas osaa edistää pu- heenvuoroil- laan keskuste- lua. Oppilas antaa ja vastaanot- taa palautetta rakentavalla tavalla.	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuo- roja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestin- tänsä tilan- teen mukaan. Oppilas osaa antaa ja vas- taanottaa pa- lautetta tilan- teeseen sopi- valla tavalla.
T3 kannustaa oppilasta mo- nipuolista- maan vuoro- vaikutus- ja esiintymistäi- tojaan erilai- sissa ympäri- töissä ja roh- kaista häntä käyttämään romanikieltä eri-ikäisten kanssa	S1	Oppilas oppii havainnoi- maan omaa viestintäänsä ja monipuolis- taa kokonaisil- maisuaan eri- laisissa vies- tintä- ja esitys- tilanteissa.	Kokonaisil- maisu ja esiin- tymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puhe-esityk- sen konkreetti- sestä, itselleen tutusta ai- heesta. Oppilas osaa il- maista itseään ymmärrettä- västi mutta yk- sipuolisesti.	Oppilas osaa pitää valmis- tellun yksin- kertaisen puhe-esityk- sen. Oppilas osaa il- maista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmis- tellun puhe- esityksen sekä kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa il- maista itseään tilanteeseen sopivalla ta- valla.	Oppilas osaa pitää valmis- tellun puhe- esityksen vaa- tivastakin ai- heesta. Oppilas osaa il- maista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mu- kaan.
Tekstien tulkitseminen							
T4 rohkaista oppilasta ke- hittämään erittelevää ja kriittistä luku- taitoa sekä tekstien luke- misessa, ym- märtämisessä ja analysoimi-	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä luku- taitoa sekä te- kemään ha- vaintoja teks- teistä ja tulkit- semaan niitä tarkoituksen- mukaisia käsit- teitä käyttäen.	Tekstien erit- tely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia teks- tistä keskeisiä sisältöjä apu- kysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muuta- man yksinker-	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja ku- vata tekstin ta- voitteita. Oppilas osaa kuvata tavan- omaisille teks- tilajeille tyypil- lisiä kielellisiä	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä teksti- lajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien	Oppilas osaa tulkita ja poh- tia tekstin ra- kentamia mer- kityksiä ja arvi- oida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien

sessä tarvittavia tietoja ja taitoja				taiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.	ja tekstuaalisia piirteitä.	keskeisten käsitteiden avulla.	piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitukseenpiiriin.
T5 ohjata oppilasta käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia tekstejä sekä käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman monipuolistaminen ja tiedonhankinta	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa nimetä jonkin lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa kuvata käyttämiensä lähteiden luotettavuutta.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä. Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevaalintansa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaa sen kehittämistarpeita harjoitteleamalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	Oppilas kehittää tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisansa kehittämistarpeita.	Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohteensa.	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstintymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiinsa ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstintymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia tekstintymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.
Tekstien tuottaminen							
T7 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja	Tekstitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja ni-	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja

		kehittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana.		tekstin tuotta- jana.	metä muuta- mia vahvuuksi- aan ja kehittä- miskohteitaan.		kehittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T8 tukea oppi- lasta laajenta- maan tekstila- jien tuntemus- taan ja suju- voittamaan kirjoittamis- taan sekä aut- taa häntä tun- nistamaan omia vahvuuk- siaan ja kehit- tämiskohtei- taan tekstin tuottajana	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, ku- vaavia, ohjaa- via, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä myös monimediai- sissa ympäris- töissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin teks- tilajiin ja tilan- teeseen sopi- via ilmaisuta- poja.	Tekstilajien hallinta ja tekstin tuotta- minen sekä omien taitojen havainnointi	Oppilas osaa tuottaa mal- lien avulla yk- sinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja ku- vaavia tekstejä itselleen tu- tuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaa- via ja yksinker- taisia kantaa ottavia teks- tejä ja käyttää mallien avulla niille tyyppisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohti- via ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä kei- noja.	Oppilas osaa tuottaa itse- näisesti erilai- sia tekstejä ja käyttää moni- puolisesti niille tyypillisiä kei- noja.
T9 auttaa oppi- lasta vakiin- nuttamaan tekstin tuotta- misen proses- seja, tuotta- maan tekstiä yhdessä mui- den kanssa sekä vahvista- maan taitoaan antaa ja ottaa vastaan pala- lutetta sekä innostaa vah- vistamaan tie- don hankinnan ja arvioinnin taitoja ja mo- nipuolista- maan lähteiden käyttöä omassa teks- tissä tekijänoi- keuksia, eet- tistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen	S3	Oppilas vahvis- taa tiedon hal- linnan ja käyt- tämisen taito- jaan ja moni- puolistaa läh- teiden käyttöä ja viittaustapo- jen hallintaa sekä harjaan- tuu toimimaan erilaisissa ympä- ristöissä yk- sityisyyttä ja tekijänoikeuk- sia kunnioit- taen.	Tekstin tuotta- misen proses- sien hallinta, tiedon han- kinta ja eetti- nen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksin- kertaisen tii- vistyksen lue- tun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää läh- teitä mekaani- sesti ja yksin- kertaisesti teksteissään. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintätekn- ologiaa hyö- dyntäen.	Oppilas osaa tehdä yksin- kertaisia muis- tiinpanoja ja merkitä käyt- tämänsä läh- teet mallin mukaan. Oppilas osaa käyttää läh- teitä mekaani- sesti ja yksin- kertaisesti teksteissään.	Oppilas osaa tehdä moni- puolisia muis- tiinpanoja ja tiivistää hank- kimaansa tie- toa. Oppilas mer- kitsee lähteet asianmukai- sella tavalla. Oppilas osaa kirjoittaa suju- vasti käsin ja tieto- ja vies- tintäteknolo- giaa hyödyn- täen.	Oppilas osaa yhdistellä omissa teks- teissään useista läh- teistä hankki- maansa tietoa.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							

<p>T10 ohjata oppilasta syventämään tietoisuuttaan romanikielen piirteistä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurouksia</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurouksia.</p>	<p>Romanikielen piirteiden hallinta</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavantomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä sekä eri rekisterien ja tyylien eroja. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttölanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien eroja. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta tiedostamaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitys ja tukea häntä kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas tutustuu romanikielen ja -kulttuurin monimuotoisuuteen sekä romani-kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.</p>	<p>Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkityksen hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä jonkin Suomen romani-kielille tyypillisen piirteiden. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä keskeisiä Suomen romani-kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla romani-kielen monimuotoisuutta ja sen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä Suomen romani-kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteettiin</p>	<p>Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä Suomen romani-kielille tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa nimetä eri maissa puhuttuja romanimurteita. Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentamisen kannalta.</p>

5.10. Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvostalle 5	Osaamisen kuvaus arvostalle 7	Osaamisen kuvaus arvostalle 8	Osaamisen kuvaus arvostalle 9
-------------------	---------------	--	------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja toisten näkemyksiä hyödyntäen sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta opastamalle häntä vastuullisuuteen eri kielenkäyttötilanteissa ja ohjaten tunnistamaan kielen kautta välittyviä arvoja ja asenteita	S1	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään viittomakielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmässä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmässä ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmässä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen sopivalla tavalla.
T2 tarjota oppilaalle tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suositella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään sekä osallistumaan ja vaikuttamaan, myös erilaisia välineitä käyttäen	S1	Oppilas oppii havainnoidaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Viestinnän keinojen hallinta ja viestijänä toimiminen	Oppilas osaa pitää lyhyen esityksen konkreettisesti, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmiin yksinkertaisen esityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmiin esityksen sekä kohdentaa sen vastaanottajilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmiin esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan vastaanottajien ja tavoitteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T3 rohkaista oppilasta tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmää erittele-	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, tekemään havainnot ja monimuoto-	Tulkinnan taidot ja niiden arviointi	Oppilas osaa poimia viitotuista teksteistä ja esityksistä keskeisiä	Oppilas osaa erottaa viitotun tekstin ja esityksen pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita.	Oppilas osaa eritellä viitotun tekstin ja esityksen tarkoituksellisia, kohderyhmiä ja merkityksiä.	Oppilas osaa tulkita ja pohdita viitotun tekstin ja esityksen rakentamia merki-

västi, tulkitse- vasti ja kriitti- sesti auttaen häntä huo- maamaan omien tulkin- tataitojensa kehittämistar- peet		toisista viito- tuista teks- teistä ja esityk- sistä sekä tul- kitsemaan niitä tarkoituk- senmukaisia käsitteitä käyt- tään.		sisältöjä apu- kysymysten avulla.			tyksiä ja arvi- oida viitotun tekstin ja esi- tyksen vaiku- tuksia.
T4 innostaa oppilasta toi- mimaan kerto- vien, kuvaa- vien ja kantaa ottavien teks- tien lisäksi myös ohjaa- vien ja pohti- vien tekstien parissa, kes- kustelemaan niistä ja jaka- maan koke- muksia viestin- täympäris- töissä eri ta- voin	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan viittomakieli- siä kaunokir- jallisia, asia- ja mediatekstejä.	Erilaisten teks- tien parissa toimiminen ja kokemusten jakaminen	Oppilas osaa lukea yksinker- taisia kauno- kirjallisia, asia- ja mediateks- tejä eri muo- doissaan.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilai- sia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tu- tuissa tekstila- jeissa.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvi- oida myös it- selleen uuden- laisia tekstejä.
Tekstien tuottaminen							
T5 ohjata oppi- lasta käyttä- mään yhtä yleisimmin käytössä ole- vaa viittoma- kielen merkin- tätapaa	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan tuottamalla monimuotoi- sia tekstejä sekä tunnistaa vah- vuuksiaan ja kehittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana.	Viittomakielen merkintätavan hallinta	Oppilas osaa tuottaa mal- lien avulla viit- tomakielen merkintätavan mukaisia yk- sinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämis- kohteensa tekstin tuotta- jana.	Oppilas osaa tuottaa viitto- makielen mer- kintätavan mukaisia eri- tyyppisiä teks- tejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuot- tajana ja ni- metä muuta- mia vahvuuksi- aan ja kehittä- miskohteitaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoit- teen mukaisia tekstejä, joissa käyttää viitto- makielen mer- kintätapaa. Oppilas osaa eritellä vah- vuuksiaan ja kehittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luo- vasti tilantee- seen ja tavoit- teeseen sopi- via viittoma- kielen merkin- tätavan mukai- sia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vah- vuuksiaan ja kehittämiskoh- teitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T6 rohkaista oppilasta mo- nipuolistama- an ilmaisu- aan ja syventä- mään tietoaan viittomakielen	S3	Oppilas vahvis- taa viittoma- kielisen ilmai- sun ja tekstin tuottamisen prosessejaan.	Viittomakieli- nen ilmaisu	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa yksin- kertaista teks- tiä mallien tai apukysymys- ten avulla.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja kiinnittää huomiota viit- tomakielen yk- sinkertaisiin	Oppilas osaa tuottaa teks- tiä, joka on helposti ym- märrettävää ja sujuvaa.	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnolli- sen tekstin.

rakenteista, viittoman muodostumisesta ja ilmaistavoista					rakennepiirteisiin.	Oppilas tuntee viittomakielen yleisimmät rakennepiirteet ja viittoman muodostumisen sekä noudattaa pääosin viittomakielen merkintätavan keskeisiä käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan.	Oppilas osaa käyttää viittomakielen erilaisia ilmaistapoja monipuolisesti. Oppilas käyttää monipuolisia viittomakielen lauseeseen liittyviä ilmiöitä ja kiinnittää huomiota tekstin tyyliin.
T7 kannustaa oppilasta vaikiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja eettistä viestintää kunnioittaen	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	Tekstien tuottaminen ja sen prosessin hallinta, eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muis-tiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muis-tiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyyli-piirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli-piirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittymisen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavantomaisia viitotun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttölanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.
T9 ohjata oppilasta tutustua	S4	Oppilas tutustuu viittomakieliseen ja	Viittomakielen	Oppilas osaa	Oppilas osaa nimetä keskei-	Oppilas osaa kuvalla viitto-	Oppilas osaa pohtia kielelli-

<p>maan suomalaisen viittomakielen kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja ohjata häntä näkemään se voimavarana sekä auttaa oppilasta pohtimaan viittomakielen merkitystä ja asemaa ja ymmärtämään sen historiaa tukien häntä viittomakielisen ja kulttuurisen identiteetin muodostamisessa</p>		<p>kulttuuriseen monimuotoisuuteen sekä viittomakielen ja kuurojen kulttuurin historiaan ja nykytilanteeseen sekä pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.</p>	<p>merkityksen ja aseman hahmottaminen</p>	<p>nimetä Suomessa käytetty viittomakielet.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin viittomakielelle tyypillisen piirteet.</p> <p>Oppilas osaa kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.</p>	<p>siä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.</p>	<p>makielten monimuotoisuutta ja niiden asemaa muiden kielten joukossa.</p> <p>Oppilas osaa eritellä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla puhutun ja viitotun kielen eroja.</p> <p>Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteettiin.</p>	<p>sen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle.</p> <p>Oppilas osaa eritellä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin.</p> <p>Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentumisen kannalta.</p>
<p>T10 rohkaista oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja tutustumaan kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin sekä auttaa häntä pohtimaan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas avartaa kulttuurinäkemystään tutustumalla kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin. Hän perehtyy viittomakieliseen kulttuuriin, viittomakielen eri käyttäjäryhmiin ja erilaisiin kommunikaatiomenetelmiin.</p>	<p>Kulttuurin ja sen eri muotojen tuntemus</p>	<p>Oppilas osaa erottaa toisistaan kulttuurin eri muotoja ja tuntee jonkin kulttuuri-instituution nimen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin viittomakielen käyttäjäryhmän.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla, miten eri kulttuuri- ja muoto-tyypit liittyvät eri kulttuuri-instituutioihin.</p> <p>Oppilas osaa nimetä viittomakielen käyttäjien eri ryhmät.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja tuntee tärkeimmät kulttuuri-instituutiot.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla viittomakielen käyttäjien ryhmiä ja erilaisia kommunikaatiomenetelmiä.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida kulttuurin monimuotoisuutta yhteiskunnassa ja omassa elämässään.</p> <p>Oppilas osaa analysoida viittomakielen käyttäjäryhmien tilannetta yhteiskunnassa.</p>
<p>Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena</p>							
<p>T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus vakiinnuttaa taitoaan käyttäen tulkkauspalveluja ja toimia yhteistyössä viittomakielen tulkin kanssa erilaisissa asi-</p>	<p>S5</p>	<p>Oppilas oppii tilaamaan tulkkauksen ja toimimaan tulkin kanssa erilaisissa tilanteissa.</p>	<p>Tulkkauksen käyttötaidot</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tulkkauspalveluja ohjatusti.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tulkkauspalveluja ja tuntee yksinkertaiset tulkkausikänteet.</p>	<p>Oppilas osaa tilata tulkkauksen itsenäisesti ja toimia tulkin kanssa tavanomaisissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa tulkkaustoiminnan periaatteet ja käytänteet sekä huomioida ne omassa toiminnassaan.</p>

oimis-, opis- kelu- ja kult- tuuritilanteissa							
T12 ohjata op- pilasta laajen- tamaan teksti- maailmaansa kohti jatko- opintoja ja yh- teiskunnan kannalta kes- keisiä tekstejä sekä kehittä- mään eri tie- donalojen kie- len hallintaa	S5	Oppilas oppii etsimään eri- tyisesti viitot- tua tietoa mo- nipuolisesti eri lähteistä sekä suunnittele- maan, jäsentä- mään ja arvioi- maan omaa työskentely- ään yksin ja ryhmässä. Hän oppiii käyttä- mään viitto- makielen sa- nakirjaa, tu- tustuu viitto- mien kehityk- seen ja laajen- taa eri tie- donalojen viit- tomistoaan.	Tekstimaail- man laajenta- minen, eri tie- donalojen kie- len hallinta	Oppilas osaa etsiä tietoa tu- tuista lähteistä sekä pystyy suunnittele- maan työsken- telyään mallin mukaan.	Oppilas osaa etsiä tietoa it- selle uusista lähteistä sekä pystyy suun- nittelemaan työskentely- ään ryhmän jä- senenä.	Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä sekä pystyy itsenäi- sesti suunnit- telemaan, jä- sentämään ja arvioimaan työskentely- ään.	Oppilas osaa etsiä tietoa it- senäisesti luo- tettavista ja monipuolisista lähteistä sekä pystyy aktiivi- sesti suunnit- telemaan, jä- sentämään ja arvioimaan työskentely- ään itsenäi- sesti ja ryh- män jäsenenä.

5.11. Svenska som andraspråk och litteratur

Mål för under- visningen	Innehåll	Mål för läran- det som här- letts ur målen för undervis- ningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Att kommunicera							
M1 upp- muntra eleven att utveckla sina färdig- heter att handla målin- riktat, etiskt och konstruk- tivt i kommu- nikationssitu- ationer i sko- lan och i sam- hället	I1	Eleven utveck- lar sina färdig- heter att handla målin- riktat, etiskt och konstruk- tivt i kommu- nikationssitu- ationer i sko- lan och i sam- hället.	Att utveckla kommunika- tiva färdig- heter	Eleven deltar i förutsebara kommunikat- ionssituat- ioner genom att lyssna ak- tivt.	Eleven deltar muntligt och på ett kon- struktivt sätt i kommunikat- ionssituat- ioner i skolan.	Eleven främjar med sitt age- rande en lyckad kom- munikationssi- tuation.	Eleven tar ini- tiativ i olika kommunikat- ionssituat- ioner och an- passar sitt tal enligt situat- ionen.

M2 handleda eleven att fördjupa förståelse om formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	11	Eleven fördjupar sin förmåga att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.	Förmåga att förstå i kommunikationssituationer	Eleven förstår talade texter på vardagligt språk som åskådliggörs tydligt.	Eleven förstår talade texter på vardagligt språk och tar reda på deras betydelse tillsammans med de andra.	Eleven förstår huvuddragen i muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter som behandlar teman som är bekanta för eleven.	Eleven urskiljer den väsentliga informationen i den muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter samt utvärderar vad hen har hört. Eleven kan ta emot information i formella talsituationer.
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttrycksätt	11	Eleven utvecklar sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttrycksätt.	Förmåga att uppträda	Eleven uttrycker sig själv i olika vardagliga situationer eller berättar om något ämne som intresserar hen på det sätt som hens språkkunskaper ger möjlighet till. Eleven kompletterar sin språkfärdighet med andra uttrycksätt.	Eleven förbereder och håller ett anförande eller en muntlig presentation om ett tema som ligger nära hen själv. Eleven uttrycker sig förståeligt.	Eleven förbereder och håller en tydlig presentation om ett tema som förutsätter att hen söker information. Eleven uttrycker sig på ett för situationen lämpligt sätt.	Eleven förbereder och håller en sammanhängande och till sitt innehåll mångsidig och åskådlig presentation. Eleven uttrycker sig målmedvetet och ändamålsenligt.
Att tolka texter							
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd och använda lässtrategier effektivt samt utveckla sin	12	Eleven använder sin kunskap om textgenrer för att tolka talade, skrivna och multimediala texter, utvidgar sitt ord- och begreppsförråd, använder effektivt lässtrategier	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av talade, skrivna och multimediala texter	Eleven förstår varför texter skiljer sig från varandra. Eleven känner igen några särdrag för de vanligaste textgenrerna.	Eleven känner igen de vanligaste textgenrerna. Eleven förstår texter som behandlar ämnesområden som är bekanta för hen	Eleven identifierar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer. Eleven utvidgar aktivt sitt ord- och begreppsförråd	Eleven särskiljer mellan strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp.

förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna		och strategier för att förstå text och drar slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.		Eleven förstår bristfälligt innehållet i en text.	och kan uppfatta texten som helhet. Eleven tar reda på nyckelord för att förstå huvudtanken i texten. Eleven använder texter för att utvidga sitt ord- och begreppsförråd.	genom att läsa olika slags texter. Eleven använder ändamålsenliga strategier för att tolka texter.	Eleven utvecklar sitt ord- och begreppsförråd så att det är tillräckligt för att hen självständigt kan tolka och utvärdera texter.
M5 handleda eleven att tolka texter kritiskt både självständigt och i grupp	12	Eleven övar sig på att kritiskt tolka talade, skrivna och multimediala texter både självständigt och i grupp.	Förmåga att tolka talade, skrivna och multimediala texter	Eleven läser och förstår enkla texter med ett konkret språk och i för eleven bekanta situationer. Eleven ställer frågor och uttrycker åsikter utifrån texterna tillsammans med andra och självständigt.	Eleven läser och förstår texter, även abstrakta sådana, som är lämpliga för hans ålder. Eleven drar slutsatser om texterna och framför motiverade åsikter om textens innehåll.	Eleven använder sin förmåga att tolka texter som en resurs för lärandet. Eleven utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Eleven förstår att andra texter inverkar på textens tolkning.	Eleven utvärderar texternas sätt att påverka. Eleven iakttar sådana betydelser i texterna som inte är direkt uttalade, såsom textens tankegång, attityder och synpunkter. Eleven tolkar hur andra texter inverkar på textens betydelse.
Att producera texter							
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med	13	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter. Eleven använder berättande, beskrivande och ställningstagande texter	Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter	Eleven producerar texter som till sin struktur, sitt språk och sitt innehåll är enkla och konkreta och som berör ett ämne som är	Eleven planerar och producerar med hjälp av modeller texter om olika ämnesområden, både självständigt och	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter där hen använder särdragen för olika textgenrer på	Eleven producerar självständigt texter där särdragen för olika textgenrer används på ett mångsidigt sätt.

andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna		som modeller och källor för de egna texterna.		bekant för hen.	tillsammans med andra. Eleven tar emot respons på sina texter. Eleven producerar texter där man känner igen textgenrer men där textgenrernas typiska särdrag används bristfälligt.	ett ändamålsenligt sätt.	Eleven använder också andra texter som källor för de egna texterna.
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för olika textgenrer	13	Eleven följer normerna för standardskriftspråket i sina texter och använder de ordförråd och språkliga strukturer som är karakteristiska för olika textgenrer. Eleven utvecklar smidighet och mångsidighet i sin textproduktion samt skriver för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Förmåga att behärska skriftspråket	Eleven producerar texter om ämnesområden som är bekanta för hen själv. Texten kan vara icke-koherent, något svårläst och skriven med ett väldigt begränsat ordförråd. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Eleven producerar texter som är förståeliga trots språkliga brister. Ordförrådet kan fortfarande vara begränsat. Elevens användning av skriftspråksnormer är osäkert.	Eleven producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem. Eleven följer skriftspråksnormerna tämligen väl. Eleven kan skriva flytande för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Eleven producerar texter som innehållsmässigt och språkligt är mångsidiga. Eleven följer skriftspråksnormerna väl.
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven	14	Eleven blir intresserad av språkliga fenomen. Eleven känner igen språkliga strukturer och använder for-	Förmåga att utveckla språklig medvetenhet	Eleven observerar att språkbruket varierar i olika situationer.	Eleven reflekterar över textens språkliga och textuella drag och deras betydelser tillsammans med andra.	Eleven uppfattar och skiljer mellan språkliga och textuella drag i texter och deras betydelser med hjälp av	Eleven drar slutsatser om texters språkliga och textuella särdrag.

att känna igen språkliga strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följer av olika språkliga val		mellet och informellt språk som en resurs för språkvändningen samt använder språkliga stildrag och nyanser. Eleven förstår betydelser och följer av olika språkliga val.		Eleven identifierar skillnaderna mellan skrivet och talat språk. Eleven uppfattar gränserna mellan satser och känner igen verbet i centrum av satsen.	Eleven känner igen formellt och informellt språkbruk och skillnaderna mellan olika språkliga stilar. Eleven kan dela in satsen i satskonstruktionens olika delar.	ändamålsenliga begrepp. Eleven förstår formellt och informellt språkbruk och effekterna av olika språkliga stilar. Eleven förstår betydelser och följer av olika språkliga val.	Eleven utnyttjar formellt och informellt språk i sitt språkbruk. Eleven förstår vilken inverkan språkliga val har för hur betydelsen byggs upp i en text.
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet den finlands-svenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	14	Eleven läser och tolkar svenskspråkig litteratur, i synnerhet modern finlands-svensk litteratur. Eleven bekantar sig med den finlands-svenska litteraturens viktigaste skeden och deras kopplingar till världslitteraturen. Eleven förstår hur litteraturgenren och andra texter påverkat ett verk.	Förmåga att analysera och tolka skönlitteratur	Eleven läser korta och lättförståeliga svenskspråkiga skönlitterära texter. Eleven skiljer mellan fiktiva texter och andra texter. Eleven förstår att olika texter har skrivits vid olika tidpunkter. Eleven identifierar med hjälp av modeller kopplingar mellan texter.	Eleven läser svenskspråkiga, även finlandssvenska, skönlitterära texter och diskuterar sina läsoplevelser med de andra. Eleven känner till några litteraturgenrer och kan identifiera till vilken genre en text hör.	Eleven läser och kan analysera en skönlitterär text. Eleven kan nämna centrala verk i den finlands-svenska litteraturen. Eleven kan särskilja litteraturgenrernas särdrag i texter som hen läser.	Eleven läser mångsidig svenskspråkig litteratur och analyserar och tolkar det hen läst genom att diskutera och skriva om sina upplevelser. Eleven känner till den finlandssvenska litteraturen och dess förhållande till världslitteraturen.
M10 hjälpa eleven att vidga sin kulturuppfattning och att redogöra för flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället samt att se	14	Eleven förstår betydelsen av språklig och kulturell mångfald i skolan och i samhället. Eleven ser skillnader och likheter mellan kulturer samt	Förmåga att utveckla kulturell medvetenhet	Eleven känner till att det förekommer flerspråkighet och kulturell mångfald i alla samhällen. Eleven kan identifiera och	Eleven identifierar flerspråkighet och kulturell mångfald på individnivå och i den nära omgivningen.	Eleven redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Eleven kan redogöra för	Eleven framför synpunkter på vad flerspråkighet och kulturell mångfald betyder för hen själv och för samhället.

kulturella li- heter och kul- turbunden- heter i och mellan olika företeelser		kulturbunden- heter i och mellan olika företeelser.		kan beskriva kulturella och kulturbundna företeelser i sin närmaste omgivning.	Eleven bred- dar sina kultu- rella erfaren- heter och kan berätta om dem.	sina kulturella erfarenheter. Eleven obser- verar att kul- turen samt in- dividens verk- samhet och olika grupp- bildningar på- verkar varandra.	Eleven deltar aktivt i att skapa gemen- samma kultu- rella upplevel- ser.
Att använda språket som stöd för allt lärande							
M11 handleda eleven att be- fästa en posi- tiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommuni- cera, läsa, pro- ducera texter och lära sig språk, hand- leda eleven att iaktta och jämföra olika inlärningsstilar och sätt att lära sig samt att lära sig av andra	15	Eleven stärker en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att lära sig och använda språk. Eleven jämför och an- vänder olika sätt att lära sig både själv- ständigt och i grupp.	Förmåga att utveckla sitt eget sätt att lära sig språk	Eleven gör iakttagelser om hur hen lär sig språk och sina egna sätt att lära sig.	Eleven identi- fierar sina styrkor och ut- vecklingsom- råden när det gäller hens sätt att lära sig och använda språk samt ställer upp mål för sitt eget lärande.	Eleven utveck- lar sina färdig- heter att lära sig språk och använder mångsidigt sin omgivning som en resurs för att lära sig språk.	Eleven ställer upp utma- nande mål för sitt eget lä- rande och främjar det gemensamma lärandet.
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika veten- skapsområden	15	Elevens språk- kunskap ut- vecklas från ett vardagligt språk mot språket som används inom olika veten- skapsområ- den.	Förmåga att utveckla ett abstrakt språk	Eleven be- handlar teman som berör olika veten- skapsområden på ett vardag- ligt språk.	Eleven förstår med stöd av en stark kon- text språk som är rätt så kog- nitivt krä- vande och lämpligt med hänsyn till ele- vens ålder.	Eleven förstår kognitivt krä- vande språk som är lämp- ligt med hän- syn till hens ålder, men be- höver stöd från kontex- ten.	Eleven känner till metoder för använd- ningen av ett abstrakt språk och använder dem för att tolka texter.
M13 upp- muntra eleven att utveckla förmågan att söka informat- ion samt att planera, struk- turera och ut-	15	Eleven använ- der ändamåls- enliga sätt att söka informat- ion och följer upphovsrätts- liga normer. Eleven plane-	Förmåga att söka informat- ion samt för- måga att pla- nera, struktu- rera och ut- värdera sitt eget arbete	Eleven söker enstaka in- formation från givna källor. Eleven följer upphovsrätten	Eleven söker information från bekanta källor eller käl- lor som hen fått, men upp- repar informat- ionen.	Eleven söker information från olika käl- lor och plane- rar, strukture- rar och utvär- derar sitt eget arbete både	Eleven söker och combine- rar mångsidigt information från olika käl- lor samt jäm- för informat-

värdera sitt arbete självständigt och i grupp		rar, strukturerar samt utvärderar sitt eget arbete självständigt och i grupp.		och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet. Eleven planerar och utvärderar sitt eget arbete endast i liten grad.	Eleven utvärderar sitt arbete.	självständigt och i grupp. Eleven bidrar med sin egen insats i det gemensamma arbetet.	ionen och bedömer dess tillförlitlighet. Eleven främjar målmedvetet gemensamt arbete.
---	--	---	--	--	--------------------------------	---	--

5.12. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvostamalle 5	Osaamisen kuvaus arvostamalle 7	Osaamisen kuvaus arvostamalle 8	Osaamisen kuvaus arvostamalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutussuhteen rakentaminen	Oppilas osallistuu ennakoitaviin koulun vuorovaikutustilanteisiin aktiivisesti kuuntelemalla.	Oppilas osallistuu suullisesti ja rakentavalla tavalla koulun vuorovaikutustilanteisiin.	Oppilas edistää omalla toiminnallaan vuorovaikutuksen onnistumista.	Oppilas toimii vuorovaikutustilanteissa aloitteellisesti ja sovitaa puheitaan tilanteen mukaan.
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	Oppilas syventää muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää selkeästi havainnollistettuja puhuttuja arkikielisiä tekstejä.	Oppilas ymmärtää puhuttuja arkikielisiä tekstejä ja selvittää niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas ymmärtää pääkohdat opetuspuheesta ja tuttuja aiheita käsittelevistä median puhuttuista teksteistä.	Oppilas erottaa olennaiset asiat opetuspuheesta ja median puhuttuista teksteistä sekä arvioi kuulemaansa. Oppilas pystyy vastaanottamaan tietoa muodollisissa puhetilanteissa.

<p>T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas kehittää esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.</p>	<p>Esiintymistaidot</p>	<p>Oppilas ilmaisee itseään erilaisissa tilanteissa tai ker- too jostakin omakohtaisesta aiheesta kielitaitonsa mahdollistamalla tavalla. Oppilas täydentää kielitaitonsa rajoitteita muilla ilmaisun keinoilla.</p>	<p>Oppilas valmis telee ja pitää puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen läheisestä aiheesta. Oppilas ilmaisee itseään ymmärrettävästi.</p>	<p>Oppilas valmis telee ja pitää selkeän esityksen aiheesta, joka vaatii tiedonhankintaa. Oppilas ilmaisee itseään tilanteeseen so- pivalla tavalla.</p>	<p>Oppilas valmis telee ja pitää koherentin, sisällöltään monipuolisen ja havainnollisen esityksen. Oppilas ilmaisee itseään tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.</p>
<p>Tekstien tulkitseminen</p>							
<p>T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkin- nassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkin- nassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päätelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella.</p>	<p>Tekstilajitaidot puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkin- nassa</p>	<p>Oppilas ymmärtää, miksi tekstit eroavat toisistaan. Oppilas tunnistaa joitakin piirteitä tavallisimmista tekstilajeista. Oppilas ymmärtää tekstin sisältöä puutteellisesti.</p>	<p>Oppilas tunnistaa tavallisimpia tekstilajeja. Oppilas ymmärtää tuttuja aihepiirejä käsitteleviä tekstejä ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas selvittää avainsanat ymmärtääkseen tekstin pääajatuksen. Oppilas hyödyntää tekstejä sana- ja käsitevarantonsa laajentamisessa.</p>	<p>Oppilas tunnistaa eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä. Oppilas laajentaa aktiivisesti sana- ja käsitevarantoaan lukemalla erilaisia tekstejä. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia strategioita tekstien tulkin- nassa.</p>	<p>Oppilas erittelee eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas kehittää sana- ja käsitevarantoaan siten, että se riittää itsenäiseen tekstien tulkintaan ja arviointiin.</p>
<p>T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas harjaantuu puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien kriittiseen tulkin- taan itsenäisesti ja ryhmässä.</p>	<p>Puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinta</p>	<p>Oppilas lukee ja ymmärtää yksinkertaisia, kieleltään konkreettisia tekstejä tuu- tuissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas lukee ja ymmärtää ikäkauden mukaisia, myös abstrakteja tekstejä. Oppilas tekee teksteistä pää-</p>	<p>Oppilas käyttää tekstien tulkinnan tai- toaan oppimisen resurssina. Oppilas arvioi tekstejä ja te- kee tekstistä päätelmiä ja</p>	<p>Oppilas arvioi tekstien vaikutuskeinoja. Oppilas havainnoi tekstien sellaisia merkityksiä, joita ei sanota suoraan, kuten</p>

				Oppilas esittää niistä kysymyksiä ja mielipiteitä yhdessä muiden kanssa ja itsenäisesti.	telmiä ja esittää niiden sisällöstä perusteltuja mielipiteitä.	kriittisiä kysymyksiä. Oppilas ymmärtää, että muut tekstit vaikuttavat tekstin tulkitaan.	tekstin ajatuskulkua, asenteita ja näkökulmia. Oppilas tulkitsee, miten muut tekstit vaikuttavat tekstin merkityksiin.
Tekstien tuottaminen							
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kantaaottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä.	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas tuottaa rakenteeltaan, kieleltään ja sisällöltään yksinkertaisia ja konkreettisia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas suunnittelee ja tuottaa tekstejä eri aihepiireistä mallien avulla itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas ottaa vastaan palautetta teksteistään. Oppilas tuottaa tekstilajittain tunnistettavia tekstejä, mutta tekstilajipiirteiden hyödyntäminen on rajallista.	Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas tuottaa itsenäisesti tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä monipuolisesti. Oppilas käyttää myös muita tekstejä omien tekstien lähteinä.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	Oppilas noudattaa kirjoittamisessaan yleiskielen normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tietokoneella.	Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa tekstejä tutuista aihepiireistä. Teksti voi olla epäkoherenttia, verrattain hankalasti luettavaa ja sanastoltaan hyvin rajallista. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas kirjoittaa ymmärrettäviä tekstejä kieliopillisista puutteista huolimatta. Sanasto voi olla vielä suppeaa. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on horjuvaa.	Oppilas kirjoittaa koherentteja tekstejä ja käyttää niissä tarkoituksenmukaista sanastoa ja rakenteita. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on melko vakiintunutta. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tietokoneella.	Oppilas kirjoittaa sisällöllisesti ja kielellisesti monipuolisia tekstejä. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vakiintunutta.

		ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.				tintäteknologiaa hyödyntäen.	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas tunnistaa, että kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas tunnistaa kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Oppilas hahmottaa lauserajat ja tunnistaa verbin lauseen keskuksena.	Oppilas pohtii tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa. Oppilas tunnistaa muodollisen ja epämuodollisen kielenkäytön ja eri tyylien välisiä eroja. Oppilas osaa jakaa lauseen rakenneosiinsa.	Oppilas havainnoi ja erittelee tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä tarkoituksenmukaisen käsitteiden avulla. Oppilas ymmärtää muodollisen ja epämuodollisen kielenkäytön ja eri tyylien vaikutuksia. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Oppilas tekee päätelmiä tekstien kielellisistä ja tekstuaalisista piirteistä. Oppilas hyödyntää kielenkäytössään muodollista ja epämuodollista kieltä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen merkitysten rakentumiseen tekstissä.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	Oppilas lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja niiden yhteyksiin maailmankirjallisuuden sekä ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen.	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas lukee lyhyitä, helpotajuisia suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä. Oppilas erottaa fiktiivisen tekstin muista teksteistä. Oppilas hahmottaa, että eri aikoina on kirjoitettu erilaisia tekstejä. Oppilas tunnistaa mallien avulla tekstien välisiä yhteyksiä.	Oppilas lukee suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä ja keskustelee lukukokemuksistaan muiden kanssa. Oppilas on tutustunut joihinkin suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita edustaviin teksteihin. Oppilas tuntee joitakin kirjallisuuden lajeja ja kuvailee vähintään yhtä niistä.	Oppilas lukee suomenkielisiä kirjoja ja erittelee lukukokemustaan. Oppilas osaa nimetä suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita. Oppilas osaa eritellä kirjallisuuden lajien piirteitä lukemastaan tekstistä.	Oppilas lukee monipuolisesti suomenkielistä kirjallisuutta ja analysoi lukemaansa keskustelemalla ja kirjoittamalla. Oppilas tuntee suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita ja niiden yhteyden eurooppalaiseen virtauksiin.

					Oppilas tunnistaa, mihin lajiin teksti kuuluu.		
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4	Oppilas ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen koulun ja yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.	Kulttuurisen tietoisuuden kehittyminen	Oppilas tietää, että jokainen yhteiskunta on monikielinen ja kulttuurisesti monimuotoinen. Oppilas tunnistaa ja osaa kuvata kulttuurisia kytköksiä omassa elämässään.	Oppilas tunnistaa yksilön ja lähiympäristön monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas monipuolistaa kulttuurisia kokemuksiaan ja osaa kertoa niistä.	Oppilas erittelee yhteiskunnan monikielisyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä kulttuurisia kokemuksiaan. Oppilas tekee havaintoja siitä, että kulttuuri, yksilöiden toiminta ja erilaisten ryhmien muodostuminen vaikuttavat toisiinsa.	Oppilas esittää näkemyksiä kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksestä itselleen ja yhteiskunnalle. Oppilas osallistuu aktiivisesti yhteisten kulttuuristen kokemusten luomiseen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyylejä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	Oppilas vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.	Oman kielenoppimisen kehittäminen	Oppilas tekee havaintoja kielenoppimistaan ja omista oppimisen tavoistaan.	Oppilas tunnistaa vahvuksiinsa ja kehittämiskohteitaan kielenoppijana ja kielen käyttäjänä sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita.	Oppilas kehittää kielenoppimistaitojaan ja hyödyntää monipuolisesti ympäristöään kielenoppimisen resurssina.	Oppilas asettaa itselleen haasteellisia oppimistavoitteita ja edistää yhteistä oppimista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	Oppilaan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä.	Abstraktin kielen rakentuminen	Oppilas käsittelee eri tiedonalojen aiheita arkikielellä.	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti melko vaativaa kieltä vahvan kontekstin tuen avulla.	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti vaativaa kieltä, mutta tarvitsee kontekstin tukea.	Oppilas tuntee abstraktin kielen keinoja ja käyttää niitä tekstien tulkinassa.

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintaitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Oppilas käyttää tarkoituk- senmukaisia tiedonhankin- takeinoja teki- jänöikeuksia noudattaen. Hän suunnitte- lee, jäsentää ja arvioi omaa työskentely- ään itsenäi- sesti ja ryh- mässä.	Tiedonhan- kinta sekä oman työsken- telyn suunnit- telu, jäsentä- minen ja arvi- oiminen	Oppilas etsii yksittäisiä tie- toja ane- tuista läh- teistä. Oppilas nou- dattaa tekijän- oikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoi- tetaan. Oppilas suunnittelee ja arvioi työskente- lyään vain vä- hän.	Oppilas etsii tietoa tutuista tai annetuista lähteistä, mutta käsitte- lee tietoa tois- taen. Oppilas arvioi omaa työsken- telyään.	Oppilas etsii tietoa eri läh- teistä sekä suunnittelee, jäsentää ja arvioi työskente- lyään itsenäi- sesti ja ryh- mässä. Oppilas tuo oman panok- sensa yhtei- seen työsken- telyyn.	Oppilas etsii ja yhdistelee monipuolisesti eri tietolähteiden tietoa vertail- len ja tiedon luotettavuutta arvioiden. Oppilas edis- tää tavoitteel- lisesti yhteistä työskentelyä.
--	----	--	--	--	--	---	---

Toinen kotimainen kieli, ruotsi ja finska

5.13. Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetus- suunnitelmassa ruotsin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehit- tyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtö- kohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa ope- tussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päät- tyessä saavuttanut ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen ope- tussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on ruotsin kielen A-oppimäärän ta- voitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukai- sesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaa- misen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen A-oppimäärän oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätö- arvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutu- misen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen A-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päät- töarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä	S1	Oppilas oppii tuntemaan ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kansalliskielten asemaan ja pohjoismaiseen kieli- ja kulttuuriympäristöön liittyvien kysymysten huomaamisen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä Suomessa. Oppilas osaa kertoa jotakin Pohjoismaiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas osaa kertoa keskeisiä asioita ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä ja joistakin siihen liittyvistä ilmiöistä. Oppilas osaa vertailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa pohtia ruotsin kielen asemaa kansalliskielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä ja sisältöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat maailmankuvaa.	Maailmankansalaisen taitojen kehittymisen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää ruotsin kieltä.	Oppilas osaa nimetä ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havainnot ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä.

ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena		Hän oppii käyttämään ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena.			Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ja osaa käyttää ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä kielitaitonsa kehittämiseen.
---	--	--	--	--	--	---	--

Kielenopiskelutaidot

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioidaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja oppii refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä.	Jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvata mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

		Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielen oppijana.					
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Oppilas oppii toimimaan aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti monenlaisissa jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	Oppilas oppii olemaan aktiivinen viestintätilanteissa. Hän oppii käyttämään viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vaki- osanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin ja käyttäen esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnässä eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopi-	S3	Oppilas oppii käyttämään kulttuurisesti sopivaa kieltä viestintätilanteissa.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää ylei-	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein kes-	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus säännöt.

vaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista				kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	simpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhutellumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	keisimpiin taroituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaamiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseensa huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata oppilasta käyttämään tulkinassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämistrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muuttaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää helpoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksien tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukena.	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hietaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tunteuttomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokeemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksien, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2

<p>T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.</p>	<p>Tekstien tuottamistaidot</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opettuja vakiolmauksia.</p> <p>Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>	<p>Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>Oppilas pystyy kertomaan artikkelista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarantoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p>	<p>Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.</p> <p>Oppilas osaa helposti ennakoitavan perustason ja monia keskeisimpiä rakenteita.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkautelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampia.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>
--	-----------	--	---------------------------------	--	--	--	---

5.14. Finska, A-lärokurs

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningssvårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i A-finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre

kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i finska har två kunskapsnivåer B1.1 och B1.2 kombinerats till en mellannivå B1.1/B1.2 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och A2.2 och B1.1 till en mellannivå A2.2/B1.1 (förmåga att producera texter). Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härlemts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som anknyter till nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer	I1	<p>Eleven känner till det finska språkets ställning i Finland.</p> <p>Eleven lägger märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken.</p> <p>Eleven utvecklar sin förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.</p>	Förståelse för frågor som gäller språkets ställning och språkets betydelse	<p>Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland.</p> <p>Eleven är medveten om att det finns olika språkmiljöer i Finland och kan reagera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven kan förklara varför man talar finska och svenska i Finland.</p> <p>Eleven är medveten om nationalspråkets betydelse för individen.</p> <p>Eleven kan komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven kan berättat om rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk.</p> <p>Eleven kan ta i beaktande språkets betydelse för individen.</p> <p>Eleven kan agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.</p>	<p>Eleven kan klargöra för rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk.</p> <p>Eleven kan reflektera över språkets betydelse för individen.</p> <p>Eleven kan agera flexibelt i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer enligt situation.</p>
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska	I1	Eleven lär sig att hitta olika sammanhang och miljöer där hen kan utveckla sina kunskaper i finska.	Förmåga att med hjälp av finska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där finska kan användas.	Eleven kan berättat om sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet.	Eleven kan jämföra sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet.	Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja finskspråkiga sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.

i olika sammanhang och miljöer							
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	11	<p>Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och göra jämförelser mellan finska och andra språk.</p> <p>Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.</p>	Språklig förståelse	Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket.	<p>Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk.</p> <p>Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p>	<p>Eleven kan dra slutsatser om finska i jämförelse med andra språk.</p> <p>Eleven kan berättat om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.</p>	<p>Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om regelbundenheter i det finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk.</p> <p>Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.</p>
Färdigheter för språkstudier							
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	12	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva förhållningssätt för hans eget lärande.</p>	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	<p>Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk.</p> <p>Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig finska.</p> <p>Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska.</p> <p>Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>

		Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.					
M5 stödja elevens förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	12	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i sin omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan ge några exempel på hur hen kan utveckla sina färdigheter i finska.	Eleven kan beskriva hur hen kan utveckla de egna färdigheterna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	13	Eleven lär sig att aktivt delta i olika bekanta kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven redersig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven redersig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar om en aktuell händelse.
M7 handleda eleven att ta initiativ i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga	13	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer och att använda olika	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation.	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra	Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan

<p>att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier</p>		<p>kompensationsstrategier.</p>		<p>Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord.</p> <p>Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p> <p>Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmänare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>sig om att samtalspartnern har förstått budskapet.</p> <p>Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p>	<p>försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan rätta till missförstånd eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta och mer komplicerade uttryck.</p>
<p>M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p> <p>Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.</p>	<p>Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt.</p> <p>Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutmerna och kan ta hänsyn till formell språkanvändning.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>
<p>Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter</p>				<p>Kunskapsnivå A1.3</p>	<p>Kunskapsnivå A2.2</p>	<p>Kunskapsnivå B1.1</p>	<p>Kunskapsnivå B1.1/B1.2</p>

<p>M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter genom att använda sin slutledningsförmåga.</p> <p>Eleven lär sig att hitta det centrala innehållet i texter för sin informationssökning.</p>	<p>Förmåga att tolka texter</p>	<p>Eleven förstår med hjälp av kontexten skreven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.</p> <p>Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.</p>	<p>Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord.</p> <p>Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.</p>	<p>Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattligt skreven text.</p> <p>Eleven förstår tal eller skreven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.</p> <p>Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p>	<p>Eleven förstår det väsentliga och flera detaljer i mer krävande allmänspråkligt tal i normalt tempo eller i allmänspråkligt skreven text.</p> <p>Eleven förstår tal eller skreven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.</p> <p>Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord eller viktiga detaljer.</p>
<p>Växande språkkunskap, förmåga att producera texter</p>				<p>Kunskapsnivå A1.2</p>	<p>Kunskapsnivå A2.1</p>	<p>Kunskapsnivå A2.2</p>	<p>Kunskapsnivå A2.2/B1.1</p>
<p>M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att uttala förståeligt.</p>	<p>Förmåga att producera texter</p>	<p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen.</p> <p>Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.</p>	<p>Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.</p> <p>Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.</p>	<p>Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i</p>	<p>Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen.</p> <p>Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck.</p>

				Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	andra än inövade uttryck.	Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.
--	--	--	--	---	--	---------------------------	---

5.15. Ruotsin kieli, äidinkielenomainen ruotsi, A-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.2 ja B2.1 välitasoksi B1.2/B2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin	S1	Oppilas oppii tuntemaan ruotsin kielen	Kansalliskielten asemaan liittyvät ilmiöt,	Oppilas osaa nimetä Poh-	Oppilas osaa nimetä Poh-	Oppilas osaa kertoa ruotsin	Oppilas osaa kuvailla ruot-

<p>kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisisä ja -kulttuurisissa ympäristöissä</p>		<p>aseman kansalliskielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii toimimaan monikielisisä ja -kulttuurisissa ympäristöissä.</p>	<p>pohjoismaiseen kieli- ja kulttuuriympäristöön liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky</p>	<p>joismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kertoa jotakin Pohjoismaiden kulttuureista ja elämänmuodoista.</p>	<p>joismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas osaa kertoa keskeisiä asioita ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia ruotsin kielellä.</p>	<p>kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä ja joistakin siihen liittyvistä ilmiöistä. Oppilas osaa vertailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa tavoista toimia ruotsin kielellä.</p>	<p>sin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa pohtia ruotsin kielen asemaa kansalliskielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia ruotsin kielellä.</p>
<p>T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään taitoaan käyttää ruotsin kieltä monipuolisesti erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.</p>	<p>Kielitaidon hyödyntäminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä joitakin yhteisöistä ja toimintaympäristöistä, joissa voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä yhteisöjä ja toimintaympäristöjä, joissa voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla, miten ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää ruotsinkielisissä yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan ruotsinkielisissä yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.</p>	<p>Kielellinen päättely</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havainnot ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä.</p>

					Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja niiden käytöstä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas tuntee ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan ja jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan eri tilanteissa itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielen oppijana.	Jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1
T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia	S3	Oppilas oppii toimimaan aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä ajankohtaisesta tapahtumasta.	Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös uusissa ja vaativammissa viestintätilanteissa.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista ja keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä	S3	Oppilas oppii olemaan aktiivinen viestintätilanteissa. Hän oppii käyttämään viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikielillisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.	Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen ja käyttämään tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Oppilas pystyy korjaamaan väärinymmärryksiä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden asioiden merkityksestä.	Oppilas pystyy neuvottelemaan myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Oppilas pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistään ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja	S3	Oppilas oppii viestimään tilanteeseen sopivalla tavalla. Hän oppii käyttämään kulttuurisesti sopivaa kieltä viestintätilanteissa.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelu- muotoja sekä osaa esittää kohteliaasti	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksensa huomioon joitakin tärkeimpiä	Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Oppilas tuntee tärkeimmät	Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Oppilas pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan

(kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset				esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksi-pyyntöjä ja vastata niihin.	kulttuuriin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	kohteliaisuus-säännöt ja toimii niiden mukaisesti. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon tärkeimpiä kulttuuriin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1
T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helpoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitehtävästä yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokeemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistumatta.	Oppilas ymmärtää selviä piirteistä asiainfotia sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selvittää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä. Oppilas ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	Oppilas ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan kuulemastaan pääkohdat. Oppilas ymmärtää suuren osan ympärillään käydyistä keskustelusta. Oppilas ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1
T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuden (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuden ja hyvään hallintaan.	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi	Tekstien tuottamistaidot	<p>Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.</p> <p>Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisiä rakenteita.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muisakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ydin kohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista.</p> <p>Oppilas käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muisakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa tavallisista, konkreetteista aiheista kuvailen, eritellen ja vertaillen.</p> <p>Oppilas ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiäkin viestejä ja ilmaisee ajatuksiinsa myös joitakin kuvitteellisista aiheista.</p> <p>Oppilas käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita.</p> <p>Oppilas hallitsee ääntämisen perussäännöt muisakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>Oppilas ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiäkin viestejä sekä ilmaisee ajatuksiinsa myös joitakin kuvitteellisista aiheista.</p> <p>Oppilas pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin.</p>

5.16. Finska, modersmålsinriktad, A-lärokurs

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handlande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom

självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningssvårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutats och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska har två kunskapsnivåer B1.2 och B2.1 kombinerats till en mellannivå B1.2/B2.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	Eleven lär känna det finska språkets ställning i Finland. Eleven lär sig att förstå kulturella skillnader mellan nationalspråken samt bakgrunden till dessa. Eleven lär sig att agera i	Förståelse för frågor som gäller nationalspråkets ställning	Eleven kan berätta om våra nationalspråk och ge några exempel på flerspråkiga miljöer. Eleven kan reagera i flerspråkiga miljöer.	Eleven är medveten om värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan komma till rätta i flerspråkiga miljöer.	Eleven kan ta i beaktande värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera i flerspråkiga miljöer.	Eleven kan genom sitt agerande beakta värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera flexibelt enligt situation i flerspråkiga miljöer.

		olika språkmiljöer.					
M2 upp- muntra eleven att upptäcka möjligheter att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer	11	Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer.	Förmåga att mångsidigt an- vända sig av sina språkkun- skaper för att ut- veckla sina världsmedbor- gerliga färdig- heter	Eleven kan ge exempel på några sam- manhang och miljöer där hen kan an- vända finska.	Eleven kan be- rätta om sam- manhang och miljöer där hen kan an- vända finska för att främja det egna lä- randet.	Eleven kan jämföra olika sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.	Eleven kan re- flektera över hur hen ända- målsenligt kan använda finska i olika sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbun- denheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk ut- trycker samma saker samt att an- vända sig av språkveten- skapliga be- grepp som stöd för sitt lä- rande	11	Eleven lär sig att ge akt på regelbunden- heter i finska språket och likheter och olikheter i jämförelse med andra språk. Eleven lär sig att använda språkveten- skapliga be- grepp som stöd för sitt lä- rande.	Språklig för- måga	Eleven kan göra iakttagel- ser om regel- bundenheter och känner till några språkve- tenskapliga begrepp i finska.	Eleven kan dra slutsatser om finskans regel- bundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de vanlig- aste språkve- tenskapliga begreppen i finska.	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbunden- heter och jäm- föra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till centrala språkveten- skapliga begrepp i finska.	Eleven kan dra slutsatser om finskans regel- bundenheter, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan an- vända centrala språkveten- skapliga be- grepp i finska.
Färdigheter för språkstudier							
M4 upp- muntra eleven att ställa upp mål, att ut- nyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att reflek- tera över sitt lärande själv- ständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att	12	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflek- tera över sitt lärande själv- ständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrate- gier och att re- flektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikat- ion	Eleven kan an- vända några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta upp- byggande i kommunikat- ion.	Eleven kan an- vända de van- ligaste och för hen själv pas- sande sätten att lära sig språk. Eleven kan be- skriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunika- tion.	Eleven kan ut- nyttja de mest centrala och för hen själv passande sät- ten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i	Eleven kan mångsidigt ut- nyttja varie- rande och för hen själv pas- sande sätt att lära sig språk. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta upp- byggande i

delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap		språk och att hitta de mest effektiva förhållningssätt för lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.				kommunikation.	kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	12	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hans omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan använda sina färdigheter i finska i några situationer och ge exempel på hur hen kan utveckla de egna färdigheterna.	Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska även avslutad skolgång. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan mångsidigt tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer.	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan målmedvetet tillämpa sina kunskaper enligt situation.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M6 uppmuntra eleven att delta i olika kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	13	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga	Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse.	Eleven kan kommunicera relativt obehindrat också i nya och mer krävande situationer.

					kommunikati- onssituati- oner.		
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att ta initiativ i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelse	13	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda olika kompensationsstrategier och omformulera sitt budskap.	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.	Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Eleven kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Eleven kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.	Eleven kan uttrycka sin åsikt och diskutera betydelsen också där mer krävande ämnen behandlas. Eleven kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp. Eleven kan naturligt rätta till missförstånd och korrigera sitt språk.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	13	Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation. Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutyerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.	Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutyerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga	Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven kan ta hänsyn till sin samtalspartner och till de krav som olika situationer ställer.

							kulturellt be- tingade aspekter.	
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kuns- kapsnivå A2.1	Kuns- kapsnivå B1.1	Kuns- kapsnivå B1.2	Kuns- kapsnivå B1.2/B2.1	
M9 erbjuda eleven och-till-sammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	13	Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter och att tillämpa olika strategier för att tolka dem.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.	Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen.	Eleven förstår muntlig och skriven text som är mera invecklad till språk och innehåll samt klarar av texter som förutsätter slutledning. Eleven kan följa med komplicerad argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i olika texter. Eleven förstår en stor del av en pågående diskussion i omgivningen.	
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kuns- kapsnivå A2.1	Kuns- kapsnivå B1.1	Kuns- kapsnivå B1.2	Kuns- kapsnivå B1.2/B2.1	
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet	13	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt i olika sammanhang och för olika ändamål genom att använda centralt ordförråd och centrala strukturer.	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berättas om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett	Eleven kan berättas om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Eleven uttrycker sig relativt obehindrat.	Eleven kan med rätt mångsidiga strukturer och ett omfattande ordförråd uttrycka sig klart och exakt om olika ämnen som hör till det egna erfarenhetsområdet.	

och användandet samt behärsningen av varierande strukturer				Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.	relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.	Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar.	Eleven kan uttrycka sina tankar också om fiktiva ämnen. Eleven kan delta också i mer formella diskussioner.
--	--	--	--	---	---	---	--

5.17. Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T5–T9) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.3 ja A2.1 välitasoksi A1.3/A2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	Oppilas oppii tuntemaan suomenruotsalaista ja pohjoismaista kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.	Pohjoismaisen kieli- ja kulttuuriympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas tietää, että ruotsia puhutaan eri tavoin Suomessa ja Ruotsissa. Oppilas osaa kertoa suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyn ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa kuvailla suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureita ja elämänmuotoja.	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyn ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa vertailla suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureita ja elämänmuotoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havainnot ja joitakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsin kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä

					kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.		kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia yleisimpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia keskeisimpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa eritellä tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään. Oppilas oppii käyttämään ruotsia erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää ruotsin kieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää ruotsin kielen taitoa.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää omassa elämässä koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muu-	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiinin-	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tu-	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista.

suullista ja kirjallista vuorovaikutusta				tamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiniinomaisesta viestintätilanteesta.	omaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	keutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestintäsäännön kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas osallistuu viestintään ja tarvitsee vain satunnaisesti apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa melko usein turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas osaa soveltaa jonkin verran viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestintässään.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiniinomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiniinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiniinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy joistakin lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää joitakin kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muuttaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukeamana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista, itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.	Oppilas ymmärtää helpoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä hidasta puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista, itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pieni- muotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opettuja vakiolmauksia. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan joitakin tuntuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoja opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa keskeistä perussanastoa ja rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissa kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

					ja peruskie- liopin ainek- sia.		
--	--	--	--	--	---------------------------------------	--	--

5.18. Finska, B1-lärokurs

Bedömning av elevens lärande och kunnande i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handle-
dande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem.
Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom
självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts
upp i den lokala läroplanen för B1-lärokursen i finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och
språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkport-
följen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärnings svårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt
utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i B1-lärokursen i finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits
och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i B1-finska då
studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i B1-
lärokursen i finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9
enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskra-
ven för B1-lärokursen i finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den
nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas
utgående från målen för B1-lärokursen i finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre
kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå
i slutbedömningen i B1-lärokursen i finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M9) och som anknyter till växande språkkunskap i B1-lärokursen i finska har två kunskaps-
nivåer A1.3 och A2.1 kombinerats till en mellannivå A1.3/A2.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska
nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål för under- visningen	Innehåll	Mål för läran- det som här- letts ur målen för undervis- ningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 upp- muntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse	I1	Eleven lär sig att lägga märke till kul- turella skillna- der mellan nationalsprä- ken.	Förståelse för frågor som an- knyter till språkets och kulturens be- tydelse	Eleven känner till att man ta- lar finska och svenska i Fin- land.	Eleven kan be- rätta varför man talar finska och svenska i Fin- land.	Eleven känner till olika språk- miljöer och kan beskriva särdrag i dessa.	Eleven kan jämföra olika språkmiljöer och särdragen i dessa.

med det andra nationalspråket		Eleven lär känna språkmiljön.		Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.	Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.	Eleven förstår språkets betydelse för individen.	Eleven kan ta språkens betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och att göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket.	Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.
Färdigheter för språkstudier							
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande.	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan mångsidigt använda sig av varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.

fram med sitt budskap		Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.					
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda sina språkfärdigheter och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	12	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer i och utanför skolan.	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla kunskaperna i finska.	Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	13	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	13	Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikationsstrategier.	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgå-	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel.	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att	Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck.

				<p>ende från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper.</p> <p>Eleven kan uttrycka om hen har förstått.</p>	<p>Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.</p>	<p>nicka), ljud eller liknande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>Eleven måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig på non-verbala uttryck.</p> <p>Eleven kan utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p>
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	13	Eleven lär sig ett lämpligt och artigt språkbruk.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven klarar av några korta sociala situationer och kan använda några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	13	Eleven lär sig att förstå för åldern lämpliga muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	<p>Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck.</p> <p>Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.</p>	<p>Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck.</p> <p>Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.</p>	<p>Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.</p> <p>Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.</p>	<p>Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal.</p> <p>Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som</p>

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler.

Vieraat kielet

5.19. Englanti, A-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa englannin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaisen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan englannin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy englannin kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Englannin kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.1 ja B1.2 välitasoksi B1.1/B1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	Oppilas oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa englantia puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä englantia puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa englannin asemasta maailmankielenä. Oppilas osaa vertailla kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa pohtia englannin asemaa maailmankielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toi-	S1	Oppilas oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka	Maailmankansalaisen taitojen kehittämisen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää	Oppilas osaa nimetä englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka	Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää englanninkielisiä aineistoja ja toi-

<p>mintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista</p>		<p>laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta.</p>		<p>englannin kieltä.</p>	<p>edistävät hänen oppimistaan.</p>	<p>edistävät hänen oppimistaan</p>	<p>mintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.</p>	<p>Kielellinen päättely</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havainnot ja joistakin englannin kielen säännönmukaisuuksista.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista.</p> <p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja josakin muussa kielessä.</p> <p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä englannin kielen kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista.</p> <p>Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja josakin muussa kielessä.</p> <p>Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä.</p> <p>Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja josakin muussa kielessä.</p> <p>Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.</p>
<p>Kielenopiskelutaidot</p>							
<p>T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, jossa</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä it-</p>	<p>Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja.</p> <p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja.</p> <p>Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja.</p> <p>Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia englannin kieltä.</p> <p>Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>

tärkeintä on viestin välittyminen		selleen tehokaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.					
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kielenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää englannin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään myös joissakin vaativammissa tilanteissa, kuten keskusteltaessa ajankohtaisesta tahtumasta.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	Oppilas oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa. Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä),	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vaki- osanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai sel-	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai	Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustilanteessa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, korjata väärinymmärryksiä sekä

				<p>äännähdysin tai muunlaisella minimipalautteella.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.</p>	<p>vennystä silloin tällöin.</p> <p>Oppilas käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).</p>	<p>muotoilla viestinsä uudelleen.</p> <p>Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.</p>	<p>kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.</p> <p>Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ja melko mutkikkaidenkin ilmauksien merkityksistä.</p>
<p>T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälisiä viestintää</p>	S3	<p>Oppilas oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Hän oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin taroituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaamiseen.</p> <p>Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.</p>	<p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus säännöt.</p> <p>Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.</p>	<p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus säännöt ja osaa kiinnittää huomiota kielenkäytön muodollisuuteen.</p> <p>Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon tärkeimpiä kulttuurisia käytänteitä.</p>
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
<p>T9 tarjota oppilaille mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen</p>	S3	<p>Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.</p>	<p>Tekstien tulkintataidot</p>	<p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena.</p>	<p>Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summitaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen sekä ymmärtää pääasiat</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaali-tempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja useita yksityiskohtia hieman vaativammasta normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä.</p>

erilaisia strategioita				Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.	Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampia. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	Oppilas osaa kertoa ydin kohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakenevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	Oppilas osaa kertoa ydin kohdat ja useita yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakenevalikoimaa sekä yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

5.20. Vieräs kieli, A-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään

niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T19) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A2.2 ja B1.1 välitasoksi A2.2/B1.1. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaan liittyviä ilmiöitä maailmassa. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa.	Maailmankansalaisen taitojen kehittymisen kohdekieltä käyttämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää kohdekieltä.	Oppilas osaa nimetä kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielellä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kohdekielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan kohdekielellä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan kohdekielellä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielellä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentamaan	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektoimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän käyttää erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimmat. Op-	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

					verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Oppilas osaa satunnaisesti kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuo-toja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksi-pyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarpeisiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaise-miseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas osaa käyttää kieltä erilaisiin tarkoituksiin. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1
T9 tarjota oppilaille mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkin-nassa päätte-lytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämis-strategioita.	Tekstien tul-kintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muuta-man sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnis-taa tekstistä yksittäisiä tie-toja.	Oppilas ymmärtää hel-poja, tuttua sanas-toa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisäl-täviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyi-den, yksinkertais-ten, itseään kiinnostavien viestien ydinsi-sällön ja teks-tin	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summit-taisesti selvä-piirteisen asia-puheen pää-kohtia, tunnis-taa usein ym-päriillään käy-tävän keskus-telun aiheen, ymmärtää pääasiat tut-tua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta pu-heesta.	Oppilas pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääajatusta, tunnistaa usein ympäril-lään käytävän keskustelun ai-heen, ymmär-tää pääasiat tuttua sanas-toa sisältä-västä yleiskieli-sestä tekstistä tai hitaasta pu-heesta.

					<p>pääajatuksat tuttua sanasto sisältävästä, ennakoitava tekstistä.</p> <p>Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn asiayhteyden tukena.</p>	Oppilas osaa päätellä tunteuttomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Oppilas osaa päätellä tunteuttomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	<p>Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakiolmaisuja.</p> <p>Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>	<p>Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>Oppilas pystyy kertomaan artikkelista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p>	<p>Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa.</p> <p>Oppilas osaa helposti ennakoitavan perustason ja monia keskeisiä rakenteita.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampia.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.</p>

5.21. Vieraskieli, B1-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraskan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraskan kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen B1-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T5–T9) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.3 ja A2.1 välitasoksi A1.3/A2.1. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielellä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan kohdekielellä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan kohdekielellä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielellä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

<p>T2 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.</p>	<p>Kielten asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky</p>	<p>Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan.</p> <p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kieli-alueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja tietää, että sitä puhutaan eri tavoin.</p> <p>Oppilas osaa kertoa kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja.</p> <p>Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja.</p> <p>Oppilas osaa kertoa vuorovaikutukseen liittyvistä kulttuurisista piirteistä.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaa maailmassa ja siihen liittyviä ilmiöitä.</p> <p>Oppilas osaa vertailla kieli-alueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja.</p> <p>Oppilas osaa vertailla vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.</p>
<p>Kielenopiskelutaidot</p>							
<p>T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimmat.</p> <p>Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.</p>	<p>Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja tavat toimia vuorovaikutuksessa</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja.</p> <p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja.</p> <p>Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja.</p> <p>Oppilas osaa eritellä tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.</p> <p>Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p>
<p>T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä omassa elämässään</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä.</p>	<p>Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää kohdekielen taitoaan.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös</p>	<p>Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös</p>

sekä käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella		Hän oppii käyttämään kohdekieltä erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.				koulun päätyttyä.	dekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkavania käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista. Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa.	Oppilas osallistuu viestintään ja tarvitsee vain satunnaisesti apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohdekielen kulttuuriin liittyviä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa	Oppilas käyttää yleisiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia sosiaalisissa tilanteissa.

				(tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiinimaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	sosiaalisissa tilanteissa.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkitä tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää muuttaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helpoja, tuttua sanastoa ja ilmaisia sekä hidasta puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista, itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienenmuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kan-	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opettuja vakioilmauksia. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joita-	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tuntuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat har-	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa	Oppilas osaa kohtalaisen määrän lyhyitä, ulkoa opettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita ja pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen melko sup-

nalta oleellisiin rakenteisiin				kin erillisiä sanoja ja ilmaisuja.	joitellut ilmaiset ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskie- liopin aineksia.	ilmaisuvarasto ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	peaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan melko yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaiset melko hyvin.
--------------------------------	--	--	--	------------------------------------	--	--	---

5.22. Vieras kieli, B2-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Vieraan kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							

<p>T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde hänen aiemmin opiskelemissään kieliin ja tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyden kehittymistä</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyytään.</p>	<p>Kohdekielen suhde muihin kieliin, kieli-alueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan.</p> <p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan sekä antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen suhteesta muihin kieliin.</p> <p>Oppilas osaa kertoa kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekielen suhdetta muihin kieliin.</p> <p>Oppilas osaa kuvailla kohdekielen kulttuureita ja kuvailla niihin liittyviä elämänmuotoja.</p>	<p>Oppilas osaa vertailla ja pohtia kohdekielen suhdetta muihin kieliin.</p> <p>Oppilas osaa hyödyntää kohdekielen keskeisimpiä erityispiirteitä oppimisessaan.</p> <p>Oppilas osaa vertailla kohdekielen kulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.</p>
<p>Kielenopiskelutaidot</p>							
<p>T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kieli-varannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä.</p> <p>Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokaimmat.</p>	<p>Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää kohdekieltä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, kuinka kohdekielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää monipuolisista itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa</p>				<p>Taitotaso A1.1</p>	<p>Taitotaso A1.2</p>	<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.1</p>
<p>T3 järjestää oppilaalle ti-</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii toimimaan eri-</p>	<p>Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa</p>	<p>Oppilas selviytyy satunnai-</p>	<p>Oppilas selviytyy satunnai-</p>	<p>Oppilas selviytyy monista</p>	<p>Oppilas pystyy vaihta-</p>

laisuuksia harjoitella eri viestintäkaviana käytäten suullista ja kirjallista vuorovaikutusta		laisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.		sesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	sesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	maan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tukeutuu viestinnäsään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikiellellisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiinomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1

<p>T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.</p>	<p>Tekstien tulkintataidot</p>	<p>Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.</p> <p>Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muuttaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.</p> <p>Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.</p>	<p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena.</p> <p>Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää helpoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä.</p> <p>Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.</p> <p>Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn asiayhteyden tukena.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.1</p>	<p>Taitotaso A1.1/A1.2</p>	<p>Taitotaso A1.2</p>	<p>Taitotaso A1.3</p>
<p>T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.</p>	<p>Tekstien tuottamistaidot</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opettuja vakioilmaisuja.</p> <p>Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p>	<p>Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita.</p> <p>Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi.</p> <p>Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muuta-</p>	<p>Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista.</p> <p>Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaukset ymmärrettävästi.</p> <p>Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muuta-</p>	<p>Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulko-opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaukset ymmärrettävästi.</p>

					man tilan- nesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	man tilan- nesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	
--	--	--	--	--	--	--	--

5.23. Saamen kieli, A-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointiin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa saamen kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan saamen kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on saamen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan saamen kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy saamen kielen A-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saamen kielen asemaan alkuperäiskansan kielenä liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia saamenkielissä	S1	Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen aseman alkuperäiskansan kielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä	Saamen kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen, saamelaiskulttuurien ja elämäntapojen tunteminen sekä toimiminen saamenkieli-	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa saamen kieliä puhutaan alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä	Oppilas osaa nimetä joitakin saamen kieliä ja kertoa, missä niitä puhutaan alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa kuvailla saamelaiskulttuureja ja niihin	Oppilas osaa nimetä saamen kielet ja kertoa, missä niitä puhutaan alkuperäiskansan kielenä, ja tietää, että niitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa vertailla saa-	Oppilas osaa pohtia saamen kieliä ja niiden asemaa alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämäntapojen.

ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä		elämänmuotoja. Oppilas oppii toimimaan saamenkielissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä.	sisä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä	elämänmuodoista.	liittyviä elämänmuotoja sekä saamen kielen asemaa. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia saamen kielellä.	melauskulttuurija ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa tavoista toimia saamen kielellä.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia saamen kielellä.
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä ja löytämään itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä	S1	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Hän oppii löytämään itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.	Saamen kielen taidon hyödyntäminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttä saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa nimetä joitakin itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.	Oppilas osaa vertailla mahdollisuuksia käyttä saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavista saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisällöistä ja ilmiöistä.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia mahdollisuuksia käyttä saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa kuvailla itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saamen kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään saamen kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan saamen kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havainnot joistakin saamen kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan saamessa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamen kielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan saamen kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa saamen kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan saamen kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee saamen kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

					kielitaitonsa kehittämiseen.		
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia saamen kieltä ja arvioidaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja oppii refleктоimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kielenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää saamen kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Oppilas oppii toimimaan jokapäiväisissä viestintätilanteissa aloitteellisesti.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmistä toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloit-	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

						teellinen viestintätilanteissa.	
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää saamenkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	Oppilas oppii aktiivisuuteen viestintätilanteissa. Hän oppii käyttämään erilaisia kielellisiä viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vaki- osanontoja pyytessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin ja käyttäen esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesta sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Oppilas oppii käyttämään kieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaamiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus säännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseensa huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnaassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii erilaisia tekstien ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muuttaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää helpojoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätelyyn asiayhteyden tukemana.	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiatekstin pääkohtia, tunnistaa usein ympäristössä käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hietaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaali-tempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokeemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen saamen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opettuja vakiolmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita.	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin.

					tejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
--	--	--	--	--	---	---	---

5.24. Saamen kieli, B2-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa saamen kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaisen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan saamen kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy saamen kielen B2-oppimäärän päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Saamen kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehuksesta ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskelemaisensa saamen kielen suhde muihin	S1	Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen suhteen muihin kieliin.	Saamen kielen suhteen hahmottaminen muihin kieliin ja kielialueen	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan.	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, ja antaa joitakin esimerkkejä	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, sekä saamen kielten	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, sekä saamen

saamen kielin, suomen kieleen sekä hänen aiemmin opiskelemiinsa kielisiin sekä tutustumaan saamen kielten puhuma-alueisiin, saamelaisalueeseen sekä joihinkin saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin		Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen aluetta, puhuma-alueita ja saamelais-alueita sekä saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.	hahmottaminen sekä saamelaiskulttuurien ja saamelaisen elämänmuodon tunteminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	saamen kielten suhteesta suomen kieleen. Oppilas osaa kertoa saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	suhteesta suomen kieleen. Oppilas osaa kuvailla saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.	kielten suhteesta suomen kieleen ja oppilaan aiemmin opiskelemiin kielisiin. Oppilas osaa vertailla saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.
Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään saamen kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata häntä löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä myös koulun päätyttyä. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää saamen kieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisiä itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka saamen kielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkien yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tuketuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tuketuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tuiissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilanetta.

<p>T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovai- kutustilanteissa.</p>	<p>Viestintästrategioiden käyttö</p>	<p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet).</p> <p>Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella.</p> <p>Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p>	<p>Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin.</p> <p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja.</p> <p>Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.</p>	<p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja.</p> <p>Oppilas osaa reagoida nopein sanallisilla ilmauksilla, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.</p>	<p>Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmauksiin.</p> <p>Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.</p>
<p>T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteilaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään saamen kielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.</p>	<p>Viestinnän kulttuurinen sopivuus</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehdyminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p>	<p>Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuu- toja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä</p>				<p>Taitotaso A1.1</p>	<p>Taitotaso A1.2</p>	<p>Taitotaso A1.3</p>	<p>Taitotaso A2.1</p>
<p>T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.</p>	<p>Tekstien tulkintataidot</p>	<p>Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.</p> <p>Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin</p>	<p>Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.</p> <p>Oppilas tunnistaa tekstistä</p>	<p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena.</p>	<p>Oppilas ymmärtää helpoita, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä.</p> <p>Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkert-</p>

				rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	yksittäisiä tietoja.	Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	taisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päätellyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienenmuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiin ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuotantataidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakiolmauksia. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskie-liopin aineksia.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskie-liopin aineksia.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoja opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

5.25. Latinan kieli, B2-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi latinan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa latinan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan latinan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut latinan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt latinan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on latinan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan latinan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy latinan kielen B2-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta sekä ymmärtämään latinan merkitys eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana	S1	Oppilas oppii jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta latinan kieleen. Hän oppii ymmärtämään latinan kielen aseman ja merkityksen eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Latinan kielen aseman ja merkityksen hahmottaminen.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä latinan asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä latinan kielen asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Oppilas osaa kertoa osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta. Oppilas osaa kertoa latinan kielen asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Oppilas osaa vertailla osaamiensa kielten keskinäisiä suhteita. Oppilas osaa pohtia latinan kielen asemaa ja merkitystä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.
T2 auttaa oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään latinan kielen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia läpi keskiajan nykypäivään asti	S1	Oppilas oppii hahmottamaan latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia.	Latinan kielen ja antiikin kulttuurin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä antiikin kulttuuriin ilmiöistä.	Oppilas osaa kertoa joistakin latinan kielen ja antiikin kulttuuriin liittyvistä ilmiöistä ja niiden vaikutuksista.	Oppilas osaa kertoa latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyvistä ilmiöistä ja niiden vaikutuksista.	Oppilas osaa pohtia latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja arvioida niiden vaikutuksia.

Kielenopiskelutaidot							
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentavaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja oppii refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisiä itselle sopivia tapoja oppia latinan kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia latinan kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T4 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan ja jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielillisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.	Jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää latinan kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvaila mahdollisuuksia kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa							
T5 opastaa oppilas tutustumaan latinan muoto- ja lauseopin pääpiirteisiin, keskeiseen sanastoon ja ääntämisen periaatteisiin sekä jäsentelemään opittavaa kielialainesta	S3	Oppilas oppii latinan kielen kielitietoa, keskeistä sanastoa ja ääntämistä.	Kielitiedon muodostuminen	Oppilas osaa vähäisen määrän kielen sanastoa sekä muoto- ja lauseoppia.	Oppilas osaa jonkin verran latinan muoto- ja lauseoppia, kielen sanastoa ja joitakin ääntämisen pääsääntöjä.	Oppilas osaa keskeisiä asioita latinan muoto- ja lauseopista. Oppilas osaa latinan kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä ääntämisen pääsääntöjä.	Oppilas osaa keskeiset asiat latinan muoto- ja lauseopista. Oppilas osaa latinan kielen keskeisen sanaston ja ääntämisen pääsäännöt.

<p>T6 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista suullista ja kirjallista viestintää latinan kielelle tyypillisissä asiayhteyksissä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii suullista ja kirjallista viestintää.</p>	<p>Taito käyttää kieltä erilaisissa tilanteissa</p>	<p>Oppilas osaa jonkin verran tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.</p>	<p>Oppilas osaa toimia muuttamassa kielenkäyttötilanteissa käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.</p>	<p>Oppilas osaa toimia kielenkäyttötilanteissa, jotka liittyvät tuttuun aiheisiin käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.</p>	<p>Oppilas osaa toimia monenlaisissa kielenkäyttötilanteissa, jotka liittyvät tuttuun tai yleisiin aiheisiin käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.</p>
<p>Kehittyvä kielitaito, taito tulkita ja tuottaa tekstejä</p>							
<p>T7 rohkaista oppilasta ottamaan selvää asiayhteyden avulla helposti ennakoitavasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttua tai kirjoitettua tekstiä asiayhteyden avulla.</p>	<p>Tekstien tulkintataidot</p>	<p>Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.</p>	<p>Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mitaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.</p> <p>Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.</p>	<p>Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.</p> <p>Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää pääasiassa tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää laajempaa kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukeamana.</p> <p>Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.</p>
<p>T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.</p>	<p>Tekstien tuottamistaidot</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista itseään muutamalla sanalla kirjallisesti ja suullisesti.</p>	<p>Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen tuttuja ja harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja sekä kirjoittamaan muutamia lauseita.</p> <p>Oppilas ääntää pääosin ymmärrettävästi.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muuttaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa tai kirjoittaa arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä.</p> <p>Oppilas osaa ääntää hyvin.</p>

						Oppilas osaa ääntää ymmärrettävästi.	
--	--	--	--	--	--	--------------------------------------	--

Matematiikka

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7–9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaavaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt matematiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on matematiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan matematiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremmat osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy matematiikan päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella matematiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, positiivista minäkuvaavaa ja itseluottamusta	S1–S6	Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen perusteena. Oppilaita ohja-</i>			

matematiikan oppijana		pyrkii vahvistamaan positivistista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.		<i>taan pohtimaan kokeuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1–S6	Oppilas aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan.	Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas kykenee ohjattuna aloittamaan työskentelyn ja ylläpitämään sitä.	Oppilas työskentelee osin itsenäisesti ja saattaa työskentelyn ohjattuna loppuun. Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan vaihtelevasti.	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.	Oppilas ottaa vastuuta ryhmän toiminnasta ja pyrkii kehittämään koko ryhmän osaamista.
Työskentelyn taidot							
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1–S6	Oppilas havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtäänsä.	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ohjattuna opittavien asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas havaitsee ja kuvailee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas löytää ja selittää perustellen oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas yhdistää oppimiaan asioita ja kuvailee, mistä opittujen asioiden yhteys johtuu.
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1–S6	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen.	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas ilmaisee ohjattuna matemaattista ajatteluaan jollakin tavalla.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan joko suullisesti tai kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee perustellen matemaattista ajatteluaan.
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1–S6	Oppilas jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä hyödyntäen matematiikan menetelmiä.	Ongelmanratkaisutaidot	Oppilas jäsentää ohjattuna ongelmia ja ratkaisee osia ongelmasta.	Oppilas osaa poimia annetusta ongelmasta matemaattisen informaation ja ratkaisee ohjattuna ongelmia.	Oppilas jäsentää ja ratkaisee loogista ja luovaa ajattelua vaativia ongelmia.	Oppilas tutkii, onko olemassa muita ratkaisuvaihtoehtoja.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1–S6	Oppilas arvioi ja kehittää matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas selittää ohjattuna tuottamansa ratkaisun ja pohtii ohjattuna tuloksen mielekkyyttä.	Oppilas selittää laatimansa ratkaisun, pohtii tuloksen mielekkyyttä ja arvioi ohjattuna ratkaisuaan.	Oppilas tarkastelee kriittisesti matemaattista ratkaisuaan ja tuloksen mielekkyyttä.	Oppilas arvioi ja tarvittaessa kehittää ratkaisuaan.
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas tunnistaa ja käyttää matematiikkaa eri ympäristöissä ja toisissa oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle.	Matematiikan soveltaminen	Oppilas tunnistaa matematiikan käyttömahdollisuudet ympärillään ja tietää ongelman matemaattisen muotoilun tarpeellisuuden.	Oppilas soveltaa matematiikkaa muotoilun ongelmia matematiikan kielelle annettuja esimerkkejä noudattaen.	Oppilas soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä muotoilun reaalimaailman ongelmia matematiikan kielelle.	Oppilas antaa esimerkkejä, kuinka matematiikkaa sovelletaan yhteiskunnassa. Oppilas hyödyntää matematiikan taitojaan eri tilanteissa.
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	Oppilas hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkittävyyttä.	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa vertailla ohjattuna tietoa matemaattisella perusteella.	Oppilas käsittelee ja esittää tietoa annetun esimerkin mukaisesti.	Oppilas hankkii, käsittelee ja esittää tietoa sekä pohtii sen uskottavuutta.	Oppilas soveltaa tiedonhallinta- ja analysointitaitoja, tulkitsee tietoa sekä arvioi tiedon luotettavuutta.
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1–S6	Oppilas soveltaa tarkoitukseenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa.	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas tutustuu matematiikan oppimista tukevaan ohjelmistoon ja käyttää sitä ohjatusti.	Oppilas käyttää sopivaa ohjelmistoa omien tuotosten laatimiseen ja matematiikan opiskeluun.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisten ongelmien tarkastelemiseen ja ratkaisemiseen.	Oppilas soveltaa ja yhdistää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkivassa työskentelyssä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet							
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja pääsälaskutaitoa sekä kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	Oppilas tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään pääsälaskutaitoaan.	Päätely- ja laskutaito	Oppilas laskee päässään lyhyitä laskutoimituksia ja löytää ohjattuna matemaattisia säännönmuokkauksia.	Oppilas laskee päässään laskutoimituksia ja löytää matemaattisia säännönmuokkauksia.	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja pääsälaskutaitoa.	Oppilas laskee päässään monivaiheisia laskutoimituksia ja soveltaa päättelykykyään eri tilanteissa.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas laskee samannimisten, positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo murtoluvun kokonaisluvulla.	Oppilas laskee positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo ja jakaa murtoluvun kokonaisluvulla.	Oppilas laskee sujuvasti peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Oppilas hyödyntää rationaalilukujen peruslaskutoimituksia ongelmanratkaisussa.
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityihin	S2	Oppilas ymmärtää reaalityien lukujen algebrallisia, järjestyks- ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu pihiin ja neliöjuureen.	Lukukäsite	Oppilas sijoittaa annetun desimaaliluvun lukusuoralle. Oppilas tunnistaa tilanteet, jolloin tarvitaan pyöristämistä.	Oppilas kuvaillee, millaisia lukuja on eri lukujoukoissa ja sijoittaa niitä lukusuoralle. Oppilas pyöristää luvun annettuun tarkkuuteen.	Oppilas tunnistaa rationaaliluvun ja irrationaaliluvun eron. Oppilas pyöristää luvun oikeaan tarkkuuteen.	Oppilas ymmärtää tarkan arvon ja likiarvon eron sekä määrittää lukujen suuruusjärjestyksen.
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän sekä muutos- ja vertailuprosentin.	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas selittää, päättelee tai laskee prosenttiosuuden ja prosenttiluvun osoittaman määrän.	Oppilas laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutoksen suuruuden ja muutoksen prosentteina.	Oppilas osaa käyttää prosenttilaskennan eri menetelmiä. Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön välisen eron.	Oppilas tekee suhteellista vertailua ja hyödyntää prosenttilaskentaa eri tilanteissa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönsuhteita	S3, S4	Oppilas ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättämällä ja symbolisesti.	Tuntemattoman käsite ja yhtälönsuhteet	Oppilas yhdistää samannimisistä termeistä. Oppilas ratkaisee ohjattuna ensimmäisen asteen yhtälöitä ja päättelee ohjattuna vaillinaisen toisen asteen yhtälön jonkin ratkaisun.	Oppilas sieventää lausekkeitä. Oppilas ymmärtää yhtäsuuruuden säilymistä ja ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti ja vaillinaisen toisen asteen yhtälön joko	Oppilas ymmärtää yhtäsuuruuden käsitteen ja ratkaisee vaillinaisen toisen asteen yhtälön symbolisesti.	Oppilas käyttää sujuvasti tuntemattomaa yhtälön muodostamisessa ja hyödyntää yhtälönsuhteiden taitoja ongelmanratkaisussa.

					päättelemällä tai symbolisesti.		
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata oppilasta harjoittamaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	Oppilas laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Oppilas tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välistä yhteydestä.	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas laskee lausekkeen arvon ja lukee leikkauspisteiden koordinaatteja. Oppilas tunnistaa nousevan ja laskevan suoran yhtälöstä. Oppilas piirtää ohjattuna ensimmäisen asteen funktion kuvaajan koordinaatistoon.	Oppilas sijoittaa muuttujan paikalle lukuarvoja ja saatuja pisteitä koordinaatistoon. Oppilas piirtää ensimmäisen asteen funktion kuvaajan ja ratkaisee ohjattuna yhtälöparin graafisesti tai algebrallisesti.	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteet sekä osaa piirtää funktion kuvaajia. Oppilas ratkaisee annetun yhtälöparin graafisesti ja algebrallisesti.	Oppilas käyttää yhtälöparia ongelmanratkaisussa ja ymmärtää yhtälöparinratkaisun geometrisen merkityksen. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden pitejä. Oppilas ymmärtää symmetriaan ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia ja verrannollisuutta.	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää kulmia ja monikulmioita ja laskee ohjattuna niihin liittyviä laskuja. Oppilas piirtää suoran suhteen symmetrisiä kuvioita.	Oppilas piirtää pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita. Oppilas löytää vastinosat yhdenmuotoisista kuvioista, käyttää verrantoa ja osaa määrittää mittakaavan.	Oppilas hyödyntää perustellen geometrian peruskäsitteisiin ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia. Oppilas käyttää verrantoa ja ymmärtää mittakaavan käsitteen.	Oppilas käyttää yhdenmuotoisuutta ja verrantoa ongelmanratkaisussa.
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita.	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas laskee hypotenuusan pituuden käyttämällä Pythagoraan lausetta. Oppilas osaa tutkia kolmion	Oppilas ratkaisee suorakulmaisen kolmion sivun pituuden Pythagoraan lauseella ja löytää kulmalle viehtäen ja vastaisen kateetin	Oppilas ratkaisee annetusta suorakulmaisen kolmion sivujen pituudet.	Oppilas käyttää Pythagoraan lausetta ja sen käänteislausetta sekä trigonometriaa ongelmanratkaisussa.

		Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea ympyrän kehän pitiuden.		suorakulmaisuutta. Oppilas tunnistaa ympyrään liittyviä käsitteitä ja laskee ohjattuna ympyrän kehän pitiuden.	ja hypotenuusan sekä tietää, miten ne liittyvät trigonometriisiin funktioihin. Oppilas laskee ympyrän kehän pitiuden.	Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet sekä laskee keskuskulmaa vastaavan kaaren pitiuden.	
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Oppilas tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pinta-alayksiköiden, tilavuusyksiköiden ja vetoimittojen välillä muunnoksia.	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas muuntaa yleisimminkin käytettyjä pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas osaa laskea suorakulmion pinta-alan ja suorakulmaisen särmiön tilavuuden.	Oppilas muuntaa pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas laskee yleisimpien tasokuvioiden pinta-alat ja kappaleiden tilavuudet.	Oppilas käyttää pinta-aloja ja tilavuusyksiköiden muunnoksia. Oppilas laskee yksittäisen tasokuvion pinta-alan ja kappaleen tilavuuden sekä vaipan pinta-alan. Oppilas laskee keskuskulmaa vastaavan sektorin pinta-alan.	Oppilas laskee moniosaisen tasokuvion pinta-alan, kappaleen tilavuuden ja vaipan pinta-alan sekä hyödyntää osaamistaan ongelmanratkaisussa.
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Oppilas hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Oppilas määrittää klassisen ja tilas-	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas lukee tiedon pylväs-, viiva- ja ympyrädiagrammista sekä taulukosta. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää ohjattuna tyyppiä ja mediaanin. Oppilas päättää ohjattuna klassisia todennäköisyyksiä.	Oppilas osaa esittää tiedon sopivalla diagrammilla tai taulukolla. Oppilas laskee tavallisimpia keskilukuja, määrittää vaihteluvälin ja osaa ohjattuna kertoa tutkimustuloksista ja johtopäätöksistä. Oppilas laskee klassisia todennäköisyyksiä.	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut. Oppilas osaa toteuttaa pienen tutkimuksen, jossa hyödyntää tilastolaskentaa. Oppilas määrittää klassisia ja tilastollisia todennäköisyyksiä.	Oppilas havainnoi ja vertailee tutkimuksia tilastollisia tunnuslukuja hyödyntäen. Oppilas käyttää todennäköisyyslaskentaa ongelmanratkaisussa.

		tollisen todennäköisyyden sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota.					
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1	Oppilas ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia.	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas tunnistaa yksinkertaisen algoritmin askeleet ja testaa ohjattuna valmiita ohjelmia.	Oppilas käyttää ehto- ja toistorakennetta ohjelmoinnissa sekä testaa ja tulkitsee ohjelmia.	Oppilas soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja ohjelmoi pieniä ohjelmia.	Oppilas hyödyntää ohjelmointia ongelmien ratkaisussa. Oppilas muokkaa ja kehittää ohjelmaa.

Biologia

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7–9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt biologian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on biologian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan biologian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremmman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy biologian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella biologiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Biologiassa kussakin kriteerikuvauksessa ilmaistaan myös alemman arvosanan osaaminen.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
-------------------	---------------	--	------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Biologinen tieto ja ymmärrys							
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa, vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1–S4, S6	Oppilas syventää tietoaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tunnistamaan lajeja.	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan tuntemus	Oppilas osaa luokitella metsäekosysteemin osia elollisiin ja elottomiin. Oppilas rakentaa yksinkertaisen ravintoketjun esimerkkilajeista. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin lajeja.	Oppilas osaa luokitella ja nimetä metsäekosysteemin osia ja kertoa niiden toiminnasta. Oppilas tunnistaa ja nimeää erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja.	Oppilas osaa kuvailla ja kertoa metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas tunnistaa, nimeää ja vertailee erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja eri ekosysteemeistä.	Oppilas osaa selittää ja perustella metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas vertailee eri ekosysteemejä ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas tunnistaa ja nimeää monipuolisesti lajeja eri ekosysteemeistä.
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintointoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1–S5	Oppilas oppii kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintointoja. Hän oppii luokittelemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä piirteistä.	Eliökunnan ja eliöiden rakenteiden ja elintointojen tuntemus	Oppilas osaa nimetä eliökunnat sekä eri eliöryhmille yhteisiä perusrakenteita ja toimintoja.	Oppilas osaa nimetä eliökunnat. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita ja kuvailee elintointoja.	Oppilas osaa nimeätä eliökunnat ja kuvailla eliökunnan luokittelun periaatteita esimerkkilajien avulla. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita sekä kertoo eliöiden elintoinnoista ja niiden tehtävistä.	Oppilas osaa nimetä eliökunnat ja perustella eliökunnan luokittelun periaatteita. Oppilas tunnistaa, luokittelee ja vertailee keskeisimpiä eliöryhmiä. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden rakenteita sekä selittää eliöiden elintointoja ja niiden tehtäviä.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtä-	S1–S4, S6	Oppilas oppii tarkastelemaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään, miten se näkyy	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tunnistaa erilaisissa elinympäristöissä elävien eliöiden ominaisuuksia.	Oppilas osaa kuvailla, miten lajit sopeutuvat eri elinympäristöihin.	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta	Oppilas osaa selittää eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja kertoo sopeutumiseen liittyviä

<p>mään erilaisen elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle</p>		<p>esimerkiksi erilaisina rakenteina.</p> <p>Oppilas oppii, että erilaiset elinympäristöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta.</p>		<p>Oppilas antaa joitakin esimerkkejä erilaisissa elinympäristöissä elävistä eliöistä.</p>	<p>Oppilas kertoo, mitä monimuotoisuus tarkoittaa.</p>	<p>eri elinympäristöihin.</p> <p>Oppilas kertoo esimerkkejä elinympäristöjen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle.</p> <p>Oppilas kertoo, miksi monimuotoisuus on tärkeää.</p>	<p>syy-seuraussuhteita.</p> <p>Oppilas perustelee elinympäristöjen merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.</p> <p>Oppilas perustelee, miksi monimuotoisuus on tärkeää.</p>
<p>T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita</p>	<p>S1, S4, S5</p>	<p>Oppilas oppii perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteet.</p>	<p>Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, että yksilön ominaisuuksiin vaikuttavat sekä perimä että ympäristö.</p> <p>Oppilas kertoo, että eliöt ovat kehittyneet evoluution tuloksena.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista yksilön ominaisuuksiin.</p> <p>Oppilas tietää, mitä bioteknologia tarkoittaa.</p> <p>Oppilas kuvaillee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista yksilön ominaisuuksiin.</p> <p>Oppilas antaa käytännön esimerkkejä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään.</p> <p>Oppilas kuvaillee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta.</p> <p>Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden.</p>	<p>Oppilas osaa selittää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen yksilön ominaisuuksien muodostumisessa ja soveltaa osaamistaan käytännön esimerkkeihin.</p> <p>Oppilas kertoo esimerkkejä siitä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään, sekä bioteknologian mahdollisuuksista ja haasteista.</p> <p>Oppilas kuvaillee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta, ja antaa esimerkkejä evoluutiosta jatkuvana prosessina.</p> <p>Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evo-</p>

							luution yhteyden esimerkkien avulla.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Oppilas oppii ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet. Oppilas oppii elimistön perustoiminnot.	Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvaillee keskeisimpien elimistöjen tehtäviä.	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvaillee keskeisiä elintoimintoja. Oppilas kuvaillee ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.	Oppilas osaa nimetä ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvaillee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä. Oppilas kertoo ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvaillee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä ja selettää, kuinka ne muodostavat toiminnallisia kokonaisuuksia. Oppilas selittää perustellen ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaiheita.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	S6	Oppilas oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Oppilas ymmärtää biologian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas ymmärtää biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen.	Ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen hahmottaminen sekä kestävän tulevaisuuden ymmärrys	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas luettelee kestävän kehityksen osa-alueet.	Oppilas osaa kuvailla ja antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas kuvaillee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa joitakin esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta. Oppilas antaa esimerkkejä biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas kuvaillee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta. Oppilas kertoo biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.	Oppilas osaa perustella, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön ja tarkastelee muutosten seurauksia. Oppilas selittää syy-seuraussuhteita kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja perustelee näkemyksensä biologisen tiedon pohjalta. Oppilas arvioi biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkitystä kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.

Biologiset taidot							
<p>T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita.</p>	<p>Luonnontieteellinen ajattelutaito</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin biologian peruskäsitteitä ja liittää niitä annettuihin biologian ilmiöihin.</p> <p>Oppilas kertoo oppimastaan biologisesta ilmiöstä yksinkertaisesti omin sanoin.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää biologisia peruskäsitteitä.</p> <p>Oppilas esittää oppimansa biologisen ilmiön omin sanoin ja valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen.</p> <p>Oppilas asettaa yksinkertaisia kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti.</p> <p>Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen.</p> <p>Oppilas esittää joitakin mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä kertoo luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti.</p> <p>Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin jäsenllysty biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen.</p> <p>Oppilas esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä selittää ja perustelee luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.</p>
<p>T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä sekä tietoa ja viestintäteknologiaa</p>	<p>S1–S5</p>	<p>Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä.</p> <p>Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa.</p>	<p>Biologisen tutkimusvälineistön, teknologian ja tiedon käyttö</p>	<p>Oppilas osallistuu opetuksen laboratorioissa ja maastossa.</p> <p>Oppilas käyttää joitakin biologian tutkimusvälineitä ohjattuna.</p> <p>Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.</p>	<p>Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratorioissa ja maastossa ohjatusti.</p> <p>Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ohjeen mukaan.</p> <p>Oppilas hakee biologista tietoa muutamasta erilaisesta tietolähteestä.</p>	<p>Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratorioissa ja maastossa.</p> <p>Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä.</p> <p>Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä valitsee joitakin luotettavia tietolähteitä.</p>	<p>Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa.</p> <p>Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja arvioi eri biologian tutkimusvälineistön soveltuvuutta työskentelyyn.</p> <p>Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä arvioi tietolähteiden luotettavuutta ja soveltuvuutta.</p>

<p>T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökoelmaa ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi</p>	<p>S1–S4, S6</p>	<p>Oppilas oppii kokoamaan eliökoelman.</p> <p>Oppilas oppii kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.</p>	<p>Eliökoelman laatiminen ja kasvien korkeellinen kasvattaminen</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjautusti pienen eliökoelman.</p> <p>Oppilas osallistuu kasvien kasvatukseen.</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti pienimuotoisen perinteisen tai digitaalisen kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökoelman.</p> <p>Oppilas toteuttaa ohjautusti kasvatuskokeen ja kertoo kasvatuskokeen tulokset.</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvi-koelman tai muun digitaalisen eliökoelman.</p> <p>Oppilas toteuttaa kasvatuskokeen ja tekee siitä päätelmiä tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön liittyen.</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti laajahkon ja huolellisesti toteutetun perinteisen tai digitaalisen kasvi-koelman tai muun digitaalisen eliökoelman.</p> <p>Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kasvatuskokeen, arvioi kokeen tulosten luotettavuutta sekä selittää, miten kasvatuskoe liittyy tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön.</p>
<p>T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuksia.</p>	<p>Biologisen tutkimuksen tekeminen</p>	<p>Oppilas osallistuu biologisen tutkimuksen tekoon ja kertoo, mitä tutkimuksessa on tehty.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida laboratoriossa ja maastossa.</p> <p>Oppilas tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa.</p> <p>Oppilas suunnittelee ja tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja raportoi sen tuloksia.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa.</p> <p>Oppilas suunnittelee ja tekee oman tutkimuksen itsenäisesti ja raportoi sen tulokset selkeästi.</p>
<p>T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa</p>	<p>S6</p>	<p>Oppilas oppii antamaan esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.</p>	<p>Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa</p>	<p>Oppilas osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa biologisen tiedon pohjalta esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä, miten biologisia tietoja ja taitoja voi soveltaa omassa elämässä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa.</p>	<p>Oppilas osaa pohtia ja perustella, miten biologisia tietoja voi soveltaa omassa elämässään sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa.</p>

Biologian asenne- ja arvotavoitteet							
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1–S6	Oppilas oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Oppilaan luontosuhde vahvistuu.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Oppilas oppii tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Maantieto

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentamista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin, kuten geometriataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyt ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt maantiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on maantiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan maantiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremmat

osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoritumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy maantiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella maantiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisöohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys							
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentamista maapallosta	S1–S6	Oppilas oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Hän oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisten paikannimistön tunteminen	Oppilas osaa kertoa maanosan ja valtion eron. Oppilas nimeää kartalta valtameret ja maanosat.	Oppilas osaa nimetä joitakin kaupunkeja ja keskeisimpiä kohteita Suomesta sekä valtioita Euroopasta ja muualta maailmasta sekä tietää niemiensä kohteiden ja valtioiden sijainnin.	Oppilas osaa maapallon karttakuvan peruspiirteet, kuten vuorisetoja, niemiä, salmia ja merialueita, sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.	Oppilas osaa käyttää karttakuvan peruspiirteitä tarkoituksenmukaisesti, kuten soveltaa kohteiden sijaintia ja nimistöä maantieteellisten ilmiöiden kuvailussa ja selittämisessä.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1–S4, S6	Oppilas oppii luonnonmaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden tuntemus	Oppilas osaa antaa esimerkkejä maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä. Oppilas nimeää erilaisia luonnonmaisemia.	Oppilas osaa kertoa maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää lämpövyöhykkeet. Oppilas nimeää ja antaa esimerkkejä joistakin ilmasto- ja kasvillisuusalueista. Oppilas tunnistaa ja kuvailee luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla.	Oppilas osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää ja sijoittaa kartalle keskeisimmät maapallon ilmasto- ja kasvillisuusalueet ja kertoo joitakin niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas antaa esimerkkejä luonnonmaisemien syntyyn vaikuttaneista	Oppilas ymmärtää Maan planetaarisuuden sekä osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä ja kertoa miten ne vaikuttavat ihmisen toimintaan. Oppilas osaa vertailla maapallon keskeisimpiä ilmasto- ja kasvillisuusalueita ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä.

						tekijöistä Suomessa ja maapallolla.	Oppilas selittää luonnonmaisemien syntyyn vaikuttaneita tekijöitä Suomessa ja maapallolla.
T3 ohjata oppilasta tutki- maan ihmis- maantieteelli- siä ilmiöitä ja kulttuurimai- semia sekä ymmärtä- mään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja ihmisten elä- mää Suo- messa ja maa- pallon eri alu- eilla	S1–S6	Oppilas oppii ihmismaantie- teellisten ilmi- öiden vaiku- tuksia. Hän op- pii kulttuurien piirteiden ja kulttuurimai- semien vaihte- lua Suomessa ja maapallon eri alueilla.	Ihmismaantie- teellisten ilmi- öiden tunte- mus	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmismaantie- teellisiä il- miötä, kuten väestö, elin- keinot, liiken- nemuodot ja matkailu Suo- messa ja muu- alla maail- massa.	Oppilas osaa nimetä ja an- taa esimer- kejä ihmis- maantieteelli- sistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maail- massa. Oppilas ni- meää joitakin tekijöitä, jotka vaikuttavat kulttuurien piirteisiin. Oppilas kuvai- lee erilaisia kulttuurimai- semia.	Oppilas osaa kertoa ihmis- maantieteelli- sistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maail- massa. Oppilas ker- too, millaiset tekijät vaikut- tavat kulttuu- rien piirteisiin eri alueilla. Oppilas vertai- lee kulttuuri- maisemia eri alueilla.	Oppilas osaa selittää erilai- sista ihmis- maantieteelli- sistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maail- massa ja pe- rustella syn- tyyn vaikutta- neita tekijöitä. Oppilas kuvai- lee kulttuurien piirteiden vaihtelua Suo- messa ja muu- alla maail- massa. Oppilas selit- tää, mitkä te- kijät vaikutta- vat kulttuuri- maisemien syntyyn Suo- messa ja muu- alla maail- massa.
T4 kannustaa oppilasta poh- timaan ihmi- sen toiminnan ja luonnonympä- ristön vä- listä vuorovai- kutusta sekä ymmärtä- mään luon- nonvarojen kestävän käy- tön merkitys	S1–S6	Oppilas oppii ihmisen toi- minnan ja luonnonympä- ristön välistä vuorovai- kutusta. Oppilas ym- märtää luon- nonvarojen kestävän käy- tön merkityk- sen.	Luonnon ja ih- misen toimin- nan välisen vuorovai- kutuksen ym- märtäminen sekä luonnon- varojen kes- tävä käyttö	Oppilas osaa tunnistaa, mi- ten luonnon- ympäristö vai- kuttaa ihmisen toimintaan, kuten elinkei- noihin. Oppilas ni- meää erilaisia luonnonva- roja.	Oppilas osaa kuvailla, miten luonnonympä- ristö vaikuttaa ihmisen toi- mintaan. Oppilas luokit- telee luonnon- varoja niiden kestävyys- näkökulmasta.	Oppilas osaa kertoa, miten luonnonympä- ristö vaikuttaa ihmisen toi- mintaan Suo- messa ja eri puolilla maa- palloa. Oppilas ker- too, miksi luonnonvaro- jen kestävä käyttö on tär- keää.	Oppilas osaa selittää, miten luonnonympä- ristö vaikuttaa ihmisen toi- mintaan ja ni- meää alueelli- sia esimer- kejä niistä. Oppilas perus- telee, miten ihmisen toi- minta aiheut- taan erilaisia ympäristöön- gelmia.

							Oppilas osaa selittää luonnonvarojen kestävän käytön ja ympäristöongelmien suhteita ja perustella luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.
Maantieteelliset taidot							
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1–S6	Oppilas oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja. Oppilas oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä.	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa kertoa keskeisten maantieteen peruskäsitteiden merkityksen. Oppilas kuvaa aluetta kartoista tai kuvista.	Oppilas osaa määrittellä maantieteellisiä peruskäsitteitä. Oppilas tunnistaa eri aluetasoja, kuten oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas kuvaa aluetta kartoista tai kuvista. Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia maantieteellisiä kysymyksiä.	Oppilas osaa kuvailla ilmiöitä käyttäen maantieteen peruskäsitteitä. Oppilas kuvaa alueiden välisiä eroja joillakin aluetasoilla. Oppilas esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtii vastauksia niihin.	Oppilas osaa selittää ilmiöitä käyttämällä tarkoituksenmukaisesti maantieteellisiä käsitteitä. Oppilas vertailee maantieteellisiä ilmiöitä eri aluetasoilla ja selittää syitä alueiden välisiin eroihin. Oppilas esittää perusteltuja maantieteellisiä kysymyksiä ja vastauksia niihin.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboloiden, mitasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1–S6	Oppilas oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä. Oppilas oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa ilmansuunnat. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin karttamerkkejä.	Oppilas osaa ilmaista kohteen sijainnin ilmansuuntien avulla. Oppilas tunnistaa ja nimeää karttamerkkejä.	Oppilas osaa suunnata maastokartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla. Oppilas mittaa suhdelukumitakaavan	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti eri karttatyyppisiä sekä ilma- ja satelliittikuvia.

		suuntia ja mitataamaan etäisyyksiä.			Oppilas mittaa janamittakaavan avulla etäisyyksiä.	avulla etäisyyksiä kartalla.	
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geometaitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1–S6	Oppilas oppii geometaitoja. Oppilas oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	Geometriataidot	Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisia asioita kartoilta, diagrammeista ja kuvista.	Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja sekä karttapalveluja maantieteellisistä ilmiöistä. Oppilas laatii yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja.	Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geometiaa maantieteellisistä ilmiöistä. Oppilas laatii karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä laatimistaan karttoista, diagrammeista, muusta geometia-aineistosta sekä muista maantieteellisistä malleista.
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1–S6	Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja.	Maantieteelliset tutkimustaidot	Oppilas osallistuu pienimuotoisen tutkimuksen toteutukseen ja osaa kertoa, mitä tutkimuksessa on tehty.	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa valita sopivan tavan tutkimustulosten esittämiseen.	Oppilas osaa toteuttaa maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas havainnollistaa tutkimustuloksia geometian avulla sekä esittää tutkimustuloksia maantieteelle ominaisella tavalla.	Oppilas osaa toteuttaa rakenteeltaan selkeän maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas havainnollistaa ja esittää tuloksiaan monipuolisesti geometian avulla ja liittyy tutkimukset osaksi maantieteellisiä ilmiöitä.
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoita oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1–S6	Oppilas oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastomuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Oppilas oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ohjatusti. Oppilas osaa tunnistaa ympäristön muutoksia.	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin itsenäisesti ohjeen mukaan. Oppilas osaa havainnoida ympäristön muutoksia, kuten ilmastomuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä Suomessa ja	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havainnot opettajan ohjaamana käsiteltävään ilmiöön. Oppilas osaa kertoa ympäristön muutoksista ja nimeää syitä keskeisiin ympäristön muutoksiin.	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havainnot käsiteltävään ilmiöön. Oppilas osaa selittää syitä ympäristön muutosten taustalla. Oppilas arvioi kriittisesti seuraamiensa

		omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.			muualla maailmassa, ja antaa esimerkkejä näistä. Oppilas seuraa maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia	Oppilas seuraa maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia ja selittää joidenkin tapahtumien taustoja.	maantieteellisten tapahtumien vaikutuksia omassa lähiympäristössä, Suomessa tai koko maailmassa.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmäytötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1–S6	Oppilas oppii vuorovaikutus- ja ryhmäytötaitoja ja reflektoimaan omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä. Hän oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.	Ryhmässä työskentelyn, maantieteellisen tiedon esittämisen ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ohjautusti osana ryhmää. Oppilas erottaa toisistaan maantieteellisen tiedon ja mielipiteen.	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä. Oppilas esittää maantieteellistä tietoa omin sanoin. Oppilas kuuntelee toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään maantieteellisistä asioista.	Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmän jäsenenä. Oppilas esittää maantieteellistä tietoa oppiaineelle ominaisella tavalla. Oppilas esittää perusteluja omille näkemyksilleen maantieteellisistä asioista.	Oppilas osaa toimia kannustavana ryhmän jäsenenä. Oppilas perustelee esittämänsä maantieteellistä tietoa. Oppilas perustelee maantieteellisen tiedon pohjalta johdonmukaisesti omia näkemyksiään maantieteellisistä asioista.
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1–S6	Oppilas oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla.	Osallistumis- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen eri aluetasoilla.	Oppilas osallistuu ohjautusti lähiympäristön vaalimiseen, kuten viihtyvyyden tai turvallisuuden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.	Oppilas osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.	Oppilas osaa ohjautusti suunnitella ja osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas selittää, miten voi osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.	Oppilas osaa suunnitella keinoja lähiympäristön vaalimiseen ja toteuttaa niistä jonkin. Oppilas vertailee ja arvioi eri osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet							
T12 tukea oppilasta kasva-	S1–S6	Oppilas oppii kasvamaan ak-		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen</i>			

maan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi		tiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.		<i>perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoi-keuksia kaikilla maailmassa	S1–S6	Oppilas oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoi-keuksia kaikkialla maailmassa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Fysiikka

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7–9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeelliseksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentamista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt fysiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on fysiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan fysiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy fysiikan päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella fysiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päättöarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fyysiikan opiskeluun	S1–S6	Oppilas kokee fyysiikan opiskelun mielekkääksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiaan fyysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fyysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylle ja työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S6	Oppilas arvioi omaa fyysiikan osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylle ja työskentelee pitkäjänteisesti.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiaan fyysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fyysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas ymmärtää fyysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.	Fysiikan merkityksen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen fyysiikkaan sekä fyysiikan osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan fyysiikan tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan fyysiikan osaamista.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fyysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä fyysiikan osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fyysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella fyysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.

<p>T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioidaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas ymmärtää fysiikan merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.</p>	<p>Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista valinnoistaan, joilla on merkitystä energiavarojen kestävän käytön kannalta.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa fysiikkaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.</p> <p>Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.</p> <p>Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.</p>	<p>Oppilas perustelee esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.</p> <p>Oppilas osaa selittää kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.</p>
<p>Tutkimisen taidot</p>							
<p>T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.</p>	<p>Kysymysten muodostamisen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu</p>	<p>Oppilas tunnistaa ilmiötä, joihin liittyen voidaan kehittää tutkimuskysymyksiä.</p>	<p>Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.</p>	<p>Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.</p>	<p>Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä.</p> <p>Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.</p>	<p>Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen</p>	<p>Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuuskäsitteitä huomioon ottaen ja pysyy kertomaan havainnoistaan.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä havainnot ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjautusti.</p> <p>Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.</p>	<p>Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havainnot ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan.</p> <p>Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.</p>	<p>Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havainnot ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti.</p> <p>Oppilas osaa toteuttaa yh-</p>

							teistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa.
T7 ohjata oppilaita käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas kuvaillee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa, esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimusten tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimusten tuloksia fyysikalle ominaisella tavalla sekä perustelee tehtyjä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatua aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä tuloksia että tutkimusprosessia.
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6	Oppilas ymmärtää teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Hän kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu fyysikkaa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan soveltamisesta teknologiassa ja kuvailla näiden käyttöä. Oppilas osallistuu teknologisen ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavia teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen fysiikkaa soveltavan teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämässä ja soveltamisessa.	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavia teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita ja perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämässä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti yhteistyössä muiden kanssa.

<p>T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.</p>	<p>Tieto- ja viestintäteknologian käyttö</p>	<p>Oppilas käyttää ohjastusti tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen.</p> <p>Oppilas tutustuu johonkin oppimista tukevaan simulaatioon.</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen ja esittämiseen ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.</p> <p>Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.</p>	<p>Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen.</p> <p>Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.</p> <p>Oppilas osaa tehdä yleistyksiä simulaation avulla.</p>
<p>Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen</p>							
<p>T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsitteitä</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.</p>	<p>Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen</p>	<p>Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen joitakin fysiikan käsitteitä.</p>	<p>Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä.</p>	<p>Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä.</p> <p>Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.</p>	<p>Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä täsmällisesti.</p> <p>Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet käsiterakenteeksi.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämässä sekä ennusteiden tekemisessä</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tarkastelussa.</p>	<p>Mallien käyttäminen</p>	<p>Oppilas antaa joitakin esimerkkejä ilmiöiden kuvaamisessa käytetyistä malleista.</p>	<p>Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen.</p>	<p>Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa selittää, miten malli on muodostettu mittaustuloksista.</p> <p>Oppilas osaa arvioida mallin</p>	<p>Oppilas käyttää malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa muodostaa mittaustuloksista yksinkertaisia malleja.</p> <p>Oppilas osaa arvioida mallin</p>

						suhdetta todellisuuteen.	suhdetta todellisuuteen sekä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1–S6	Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.	Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä fysiikalle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1, S4	Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamisen hahmottaminen	Oppilas tunnistaa kokeellisuuden fysiikan tapana tuottaa luonnontieteellistä tietoa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteellisen tiedon kehittymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.	Oppilas osaa kuvailla fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	Oppilas osaa selittää perustellen fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustellen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä.	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	Oppilas tunnistaa joitakin vuorovaikutukseen ja liikkeeseen sekä sähköön liittyviä käsitteitä, ilmiöitä ja suureita tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää joitakin vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa ja soveltavissa tilanteissa.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fyysiikan tietojään ja taitojään monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fyysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	Oppilas soveltaa fyysiikan tietojään ja taitojään eri tilanteissa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.</i>			
--	-------	--	--	---	--	--	--

Kemia

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7–9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeelliseksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kemian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kemian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kemian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kemian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella kemiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päättöarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
-------------------	---------------	--	------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1–S6	Oppilas kokee kemian opiskelun mielekkääksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S6	Oppilas arvioi omaa kemian osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelee pitkäjänteisesti.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokeuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.	Kemian merkityksen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen kemiaan sekä kemian osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan kemian osaamista.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista valinnoistaan, joilla on merkitystä luonnon-	Oppilas osaa antaa esimerkkejä tilanteista, joissa kemiaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemiaa käytetään kestävän tulevaisuuden	Oppilas perustelee esimerkkien avulla, miten kemiaa käytetään kes-

sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta		sekä arvio omia valintojaan luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.		varojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	rakentamisessa. Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	rakentamisessa. Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.	tävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa selittää kestävä tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja luonnonvarojen kestävä käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.
Tutkimisen taidot							
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S6	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.	Kysymysten muodostamisen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joita voidaan ottaa tutkimusten lähtökohdiksi.	Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä. Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään johdonmukaisesti ja turvallisesti	S1–S6	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen ja pysyy kertomaan havainnoistaan.	Oppilas osaa tehdä havainnot ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjautusti. Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havainnot ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havainnot ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita

							ryhmän jäseniä tarvittaessa.
T7 ohjata oppilaita käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas kuvaillee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kehitettyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kehitettyä tietoa ja esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti sekä tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimusten tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimusten tuloksia kemialle ominaisella tavalla sekä perustelee tehtyjä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatuun aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä tuloksia että tutkimusprosessia.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian soveltamista teknologiassa. Oppilas kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu kemiaa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa ja kuvailla niiden käyttöä. Oppilas osallistuu kemiaa soveltavan ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.	Oppilas osaa kuvata kemiaa soveltavia teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen kemian soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.	Oppilas osaa kuvata kemiaa soveltavia teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita sekä perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti yhteistyössä muiden kanssa.
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja	S1–S6	Oppilas käyttää tieto- ja	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas käyttää ohjatusti	Oppilas käyttää tieto- ja	Oppilas käyttää tieto- ja	Oppilas käyttää tieto-

viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla		viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessaan.		tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen. Oppilas tutustuu johonkin oppimista tukevaan simulaatioon.	viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen ja esittämiseen ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.	viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.	ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta. Oppilas osaa tehdä yleistyksiä simulaation avulla.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen							
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsitteitä	S1–S6	Oppilas käyttää kemian käsitteitä täsmällisesti ja hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen joitakin kemian käsitteitä.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja käsitteet.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti. Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja käsitteet käsitteiden rakenteeksi.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1–S6	Oppilas käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa.	Mallien käyttäminen	Oppilas tunnistaa, että malleja käytetään aineen rakenteen kuvaamisessa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä, joissa aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä kuvataan malleilla.	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä erilaisilla malleilla. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen.	Oppilas osaa kuvata ja selittää aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä käyttämällä erilaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen sekä mallin rajoituksia tai puutteita.

<p>T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.</p>	<p>Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti. Oppilas tunnistaa kemialle ominaisella tavalla perusteltuja näkemyksiä.</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä kemialle ominaisella tavalla.</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla.</p>	<p>Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.</p>
<p>T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa</p>	<p>S1, S4</p>	<p>Oppilas hahmottaa luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p>	<p>Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja tiedon tuottamistavan hahmottaminen</p>	<p>Oppilas tunnistaa kokeellisuuden kemian tapana tuottaa luonnontieteellistä tietoa.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteellisen tiedon kehittymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p>	<p>Oppilas osaa selittää perustellen kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustellen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.</p>
<p>T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista</p>	<p>S5, S6</p>	<p>Oppilas ymmärtää peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista.</p>	<p>Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista</p>	<p>Oppilas tunnistaa joitakin aineen ominaisuuksiin, rakenteeseen ja aineiden muutoksiin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä tutuissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää joitakin aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa ja soveltavissa tilanteissa.</p>
<p>T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa</p>	<p>S1–S6</p>	<p>Oppilas soveltaa kemian tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.</p>		<p><i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden</i></p>			

sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä				<i>osaamisen kuvauksiin.</i>			
---	--	--	--	------------------------------	--	--	--

Terveystieto

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeätä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskeissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt terveystiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on terveystiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan terveystiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työkentelyn arviointi sisältyy terveystiedon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Oppilaan ohjaamisella terveystiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys							
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa,	Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveyden osa-alueen.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla terveyden osa-alueita ja niiden välistä yhteyttä sekä antaa esimerkin,	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä yhteyttä esimerkkien avulla sekä	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja selittää niiden välisiä syyseuraussuhteita sekä eritellä, mitä

<p>elämänkulua, kasvua ja kehitystä voimavara- lähtöisesti</p>		<p>kasvua ja kehitystä voimavara- lähtöisesti.</p>		<p>Oppilas osaa nimetä yksittäisen elämänkulun vaiheen.</p>	<p>mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan.</p> <p>Oppilas osaa kuvata jotakin elämänkulun vaihetta sekä nimetä nuoruuden kasvun ja kehityksen piirteitä.</p>	<p>kuvata esimerkkien avulla, mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan.</p> <p>Oppilas osaa kuvata elämänkulun vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä, ja kuvata esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.</p>	<p>terveyden edistämällä tarkoitetaan.</p> <p>Oppilas osaa eritellä elämänkulun eri vaiheet sekä arvioida terveyden merkitystä elämän voimavarana elämänkulun eri vaiheissa.</p>
<p>T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii hyödyntämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja ristiriita- ja kriisitilanteiden käsitteilyyn.</p>	<p>Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi</p>	<p>Oppilas osaa nimetä perustunteita ja tietää, että ne vaikuttavat käyttäytymiseen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä ristiriitatilanteita sekä stressin ja kriisien piirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä perustunteet sekä antaa joitakin esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta.</p> <p>Oppilas osaa nimetä keinoja ristiriitatilanteiden selvittämiseen ja stressin ja kriisien käsitteilyyn.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata perustunteiden lisäksi muita tunteita sekä antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelyä.</p> <p>Oppilas osaa kuvata keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsitteilyyn.</p>	<p>Oppilas osaa luokitella erilaisia tunteita, analysoida niiden taustatekijöitä sekä esitellä keinoja käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen säätelyyn.</p> <p>Oppilas osaa luokitella ristiriitatilanteiden syyt ja esitellä perusteltuja keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsitteilyyn.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta kehittämään itse-tuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii kehittämään itse-tuntemustaan ja säätelämään käyttäytymistään ja oppimistaan.</p>		<p><i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohti-</i></p>			

mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä				<i>maan kokeuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	Oppilas oppii pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä oppii luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.	Terveystieteiden kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa nimetä yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa yksittäisen esimerkin sosiaalisten suhteiden yhteydestä mielen hyvinvointiin ja terveyteen. Oppilas osaa nimetä yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ohjatusti ratkaisuja.	Oppilas osaa kuvata yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa esimerkkejä sosiaalisten suhteiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ratkaisuja.	Oppilas osaa analysoida esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja analysoida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa analysoida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin vastuullisia ratkaisuja.	Oppilas osaa analysoida perustellen yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa arvioida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida ja perustella niihin liittyviä ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy							
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja sekä oppii käyttämään niihin liittyviä	Terveystieteiden vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa nimetä terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas osaa käyttää ohjatusti joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.	Oppilas osaa kuvata terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä näiden välisiä yhteyksiä pääpiirteissään. Oppilas osaa käyttää joitakin terveyteen ja sairauteen	Oppilas osaa analysoida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvata näiden välisiä yhteyksiä. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen	Oppilas osaa analysoida ja arvioida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä selittää näiden välisiä syy-seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä

tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti		käsitteitä asianmukaisesti.			liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.	liittyviä käsitteitä pääosin asianmukaisesti.	asianmukaisesti.
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2–S3	Oppilas oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.	Terveyteen, turvallisuuden ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen hallinta	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa ohjautusti. Oppilas osaa nimetä jonkin toimintatavan liittyen itsehoitoon, avun hakemiseen sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin.	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa muutamista lähteistä sekä käyttää tietoa paikoitellen asianmukaisesti. Oppilas osaa nimetä toimintatapoja itsehoitoon, avun hakemiseen ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin liittyen.	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata asianmukaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa monipuolisesti eri tietolähteistä, muodostaa hakusanoja ja rajata tiedonhakua sekä käyttää tietoa asianmukaisesti. Oppilas osaa arvioida erilaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1–S2	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä sekä oppii pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja	S1–S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu	Oppilas osaa nimetä terveystottumus-	Oppilas osaa kuvata terveystottumus-	Oppilas osaa analysoida terveystottumusten	Oppilas osaa arvioida terveystottumus-

tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairautteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä		kriittisesti terveyteen ja sairautteen liittyviä ilmiöitä sekä niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.	ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	ten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkin elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa nimetä jonkin terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän.	ten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkkejä elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa arvioida ohjatusti terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta muutamien tiedon luotettavuutta kuvaavien tekijöiden pohjalta.	omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja analysoida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.	ten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja selittää perustellen terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa analysoida elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida perustellen elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta ja käytettävyyttä eri näkökulmista.
--	--	--	---	---	---	--	---

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	Oppilas oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä yhteisöjen, kulttuurin tai tv:n yhteyksiä terveyteen.	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä antaa esimerkkejä yhteisöjen, kulttuurin tai tv:n yhteyksistä terveyteen.	Oppilas osaa analysoida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä selittää yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen.	Oppilas osaa arvioida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä arvioida yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen.
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja	S1–S2	Oppilas oppii luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä tekijöitä, jotka vaikuttavat opis-	Oppilas osaa kuvata tekijöitä, jotka vaikuttavat opis-	Oppilas osaa soveltaa tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opis-	Oppilas osaa soveltaa ja arvioida tietoa tekijöistä, jotka vaikut-

<p>sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä</p>		<p>ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.</p>		<p>kelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa nimetä oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.</p>	<p>kelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa kuvata oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.</p>	<p>kelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan suunnitelman. Oppilas osaa kuvata yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja antaa esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää eri tilanteissa.</p>	<p>tavat opis- keltu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan perustellun suunnitelman. Oppilas osaa kuvata ja arvioida yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja miten niitä voi hyödyntää asianmukaisesti eri tilanteissa.</p>
<p>T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämänpäiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsitteitä, tunnistaa niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.</p>	<p>Terveyskäsitteiden arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkin avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteisiin terveydestä. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteisiin terveydestä, sekä tunnistaa niiden vaikutuksen omiin terveyskäsitteisiin. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida asianmukaisesti esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteisiin terveydestä, sekä kuvata, mikä on niiden merkitys omille terveyskäsitteille. Oppilas osaa kuvata omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsitteisiin terveydestä, sekä arvioida niiden merkitystä omille terveyskäsitteille. Oppilas osaa analysoida omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p>
<p>T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyden ja sairautteen liittyvää viestintää</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii arvioimaan kriittisesti terveyden ja sairautteen liittyvää viestintää sekä oppii tarkas-</p>	<p>Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyden ja turvallisuuden vaikuttavien keinojen tunteminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveysviestinnän vaikutuskeinon tai luotettavuuteen vaikuttavan tekijän.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida ohjatusti terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta.</p>

tää sekä eritellällä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä		telemaan yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.		Oppilas osaa nimetä jonkin elämäntapojen seurauksen yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle tai turvallisuudelle. Oppilas osaa nimetä jonkin keinon, miten terveyteen ja turvallisuuden voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa kuvata elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa kuvata keinoja, miten terveyteen ja turvallisuuden voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa analysoida elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa analysoida keinoja, joilla terveyteen ja turvallisuuden voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.	Oppilas osaa arvioida ja perustella elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa arvioida ja perustella keinoja, joilla lähiyhteisöjen ja ympäristön terveyteen ja turvallisuuden voidaan vaikuttaa.
--	--	---	--	--	--	---	--

Uskonto

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonossa vuosiluokilla 7–9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päätösarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Päätösarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
-------------------	---------------	--	------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

<p>T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus</p>	<p>S1, S2</p>	<p>Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.</p>	<p>Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen</p>	<p>Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.</p>	<p>Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.</p>	<p>Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.</p>
<p>T2 ohjata oppilasta syventämään tietojansa opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas syventää tietojansa opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankimaan lisätietoa niistä.</p>	<p>Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.</p>
<p>T3 ohjata oppilasta pereh-</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas ymmärtää, mitä ovat</p>	<p>Maailemanuskontojen ja</p>	<p>Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja</p>	<p>Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla eri</p>	<p>Oppilas osaa analysoida eri</p>

<p>tymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen</p>		<p>maailmanuskonnot, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.</p>	<p>erilaisten katsomusten tunteminen</p>	<p>tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.</p>	<p>ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.</p>	<p>maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsumus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.</p>	<p>maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.</p>
<p>T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.</p>	<p>Uskonnon ja kulttuurin luokutaito</p>	<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.</p>	<p>Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.</p>
<p>T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja</p>	<p>S1, S3</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä</p>	<p>Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot</p>	<p>Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.</p>	<p>Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.</p>	<p>Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä</p>	<p>Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä</p>

		ja perustella omia näkemyksiään.				ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	siä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitsemisen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitilanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkityksistä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkityksistä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottamisen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida

					niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.	perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.	omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja. Oppilas osaa esittää johdonmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiin toteuttaa kestävä elämäntapaa.	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentamaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Elämänkatsomustieto

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 7–9

Elämänkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona elämänkatsomustiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämänkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt elämänkatsomustiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on elämänkatsomustiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyin

arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy elämäkatsomustiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Elämäkatsomustiedon arvioinnissa painotetaan sitä, että oppiaineessa edistetään oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää ja korostetaan oppilaiden kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Elämäkatsomustiedossa tuetaan oppilaan itsenäisen ajattelun ja argumentaation kehitystä ja avointa pohdiskelamista. Kehitys on koko yläkouluun kestävä jatkumo, mikä otetaan huomioon päättöarviointia annettaessa.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas tunnistaa joitakin katsomuksellisia käsitteitä (kuten elämäkatsomus, uskonto, uskonnottoisuus).	Oppilas osaa kuvata maailmankatsoimuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet.	Oppilas ymmärtää maailmankatsoimuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet, tunnistaa niiden välisiä suhteita ja osaa käyttää niitä.	Oppilas tunnistaa, ymmärtää ja osaa soveltaa katsomuksellisia käsitteitä omassa katsomuksellisessa ajattelussaan ja tuotoksissaan.
T2 rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	Oppilas rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintöohjelmasta.	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä vähintään yhden kulttuurin perustekijän (kuten pukeutuminen, kieli, ruoka, juhlat, elinkeino, toimeentulo, teknologia) ja yhden Unescon maailmanperintökohteen.	Oppilas osaa kuvata kahta eri kulttuuria tai katsomusta sekä tunnistaa näiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Oppilas osaa kertoa joistain Unescon maailmanperintöohjelman piirteistä ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.	Oppilas ymmärtää kulttuurista ja katsomuksellista moninaisuutta sekä osaa suhteuttaa omaa kulttuurista ja katsomuksellista asemaansa maailman kulttuureissa ja perinnössä. Oppilas osaa kuvailla Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä useimmat kotimaiset ja joitain ulkomaisia maailmanperintökohteita.

<p>T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottoimia ja uskonnollisia katsoimuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa</p>	<p>S1</p>	<p>Oppilas oppii tuntemaan erilaisia katsoimuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.</p>	<p>Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu</p>	<p>Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi erilaista katsomusta (kuten kristinusko, marxismi ja veganismi).</p>	<p>Oppilas osaa nimetä seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin keskeisiä piirteitä. Oppilas tietää, että katsomuksellisia kysymyksiä voi lähestyä tieteellisesti.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.</p>	<p>Oppilas ymmärtää keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa selittää, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.</p>
<p>T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita</p>	<p>S1, S3</p>	<p>Oppilas oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.</p>	<p>Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti hankkia informaatiota uskonnoista ja uskontokritiikistä.</p>	<p>Oppilas tunnistaa, mitä uskonnollinen ajattelu on, ja tietää, mitä uskontokritiikki tarkoittaa, sekä osaa osittain itse näisesti hakea informaatiota asiasta.</p>	<p>Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä sekä hakea informaatiota asiasta.</p>	<p>Oppilas osaa eritellä uskonnollisen ajattelun luonnetta, ymmärtää uskontokritiikin pääpiirteitä sekä osaa itsenäisesti hakea tietoa asiasta.</p>
<p>T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja</p>	<p>S1, S3</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin</p>	<p>Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkin katsomusvapaudesta.</p>	<p>Oppilas tunnistaa katsomusvapauden ihmisoikeutena. Oppilas osaa nimetä vähintään yhden keinon, jolla katsomusvapautta turvataan.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena, joitakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas selittää katsomusvapauden ihmisoikeutena ja joitakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä osaa eritellä niiden puutteita erilaisissa tilanteissa.</p>
<p>T6 ohjata oppilasta hahmottamaan</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia</p>	<p>Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu</p>	<p>Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun</p>	<p>Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun</p>	<p>Oppilas osaa kuvata erilaisien ihmisten</p>	<p>Oppilas osaa eritellä ja arvioida erilaisten</p>

erilaisia katso- muksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla ole- via yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita		katsomukselli- sia ratkaisuja sekä niiden taustalla ole- via yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita		ja ohjatusti ni- metä jonkin siihen liittyvän perusteen (kuten se, ettei ihminen käytä lentokonetta eettisistä syistä).	ja osaa nimetä jonkin siihen liittyvän yksi- öllisen ja yh- teisöllisen pe- rusteen.	katsomuksel- listen valinto- jen taustalla olevia yksilöl- lisiä ja yhtei- söllisiä perus- teita.	ihmisten kat- somuksellisen valintojen taustalla ole- via yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita ja osaa verrata omia katso- muksellisia ratkaisujaan niihin.
T7 kannustaa oppilasta maailman mo- ninaisuuden ja kaikkien yh- denvertaisen kohtelun hy- väksymiseen ja ymmärtä- miseen	S1, S2, S3	Oppilas oppii hyväksymään ja ymmärtä- mään maail- man moninai- suuden ja kaik- kien yhdenver- taisen kohte- lun.	Monikulttuuri- suuden ja yh- denvertaisuus- den hahmotta- minen	Oppilas osaa antaa esimer- kin maailman moninaisuus- desta sekä kaikkien ihmis- ten yhdenver- taisesta kohte- lusta.	Oppilas osaa kuvata maail- man moni- muotoisuutta ja antaa esi- merkkejä ih- misten yhden- vertaisesta kohtelusta.	Oppilas ym- märtää maail- man moni- muotoisuuden ja kaikkien yh- denvertaisen kohtelun mer- kityksen.	Oppilas ym- märtää ja osaa perustella maailman mo- nimuotoisuus- den ja kaikkien yhdenvertai- sen kohtelun merkityksen.
T8 ohjata op- pilasta huo- maamaan eet- tisiä ulottu- vuuksia elä- mästään ja ympäristös- tään sekä ke- hittämään eettistä ajat- teluaan	S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan eettisiä ulottu- vuuksia elä- mästään ja ympäristös- tään sekä ke- hittää eettistä ajatteluaan.	Eettisen ajatte- lun taidot	Oppilas tunnis- taa joistain te- oista eettisen ulottuvuuden, kuten onko teko oikein, väärin vai ei kumpaakaan.	Oppilas osaa tunnistaa eet- tisiä käsitteitä (kuten arvo, velvollisuus, oikeus, va- paus, vastuu, tasa-arvo ja reiluus). Oppilas osaa perustella eet- tisiä näkemyk- siään.	Oppilas osaa käyttää eet- tistä käsitteis- töä sekä tul- kita ja sovel- taa sitä. Oppilas osaa perustella eettisiä näke- myksiään joh- donmukai- sesti.	Oppilas osaa käyttää moni- puolisesti eet- tisiä käsitteitä sekä tulkita ja soveltaa niitä perustellusti omassa ajatte- lussaan.
T9 innostaa oppilasta poh- timaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tu- levaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valinto- jen vaikutusta kestävään tu- levaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.	Kestävän elä- mäntävän peri- aatteiden tunte- minen	Oppilas tunnis- taa jonkin kes- tävän tulevai- suuden edelly- tyksen. Oppilas osaa kertoa, että omat teot voi- vat vaikuttaa tulevaisuu- teen.	Oppilas osaa antaa esimerk- kejä kestävän tulevaisuuden edellytyksistä. Oppilas ym- märtää, että omat teot voi- vat vaikuttaa tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti (ku- ten kierrätyk- sen, kulutus- valintojen sekä harrastuneis- suuden kautta).	Oppilas osaa nimetä keskei- siä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tu- levaisuuteen liittyviä edelly- tyksiä ja tar- kastella kestä- vän elämänta- van merki- tystä tulevai- suudelle. Oppilas tuntee keinoja vai- kuttaa paikal- lisesti ja glo- baalisti.	Oppilas osaa eritellä keskei- siä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tu- levaisuuteen liittyviä edelly- tyksiä sekä ku- vailla ja arvi- oida keinoja vaikuttaa tule- vaisuuden on- gelmiin paikal- lisesti ja glo- baalisti.

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoi- keuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoi- keuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja perustan.	Ihmisoikeusetiikan tuntemus	Oppilas osaa kuvailla ihmisarvoon tai ihmisoi- keuksiin liittyviä seikkoja.	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmisoi- keuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyviä käsitteitä ja kertoa ihmisoi- keuksien merkityksestä.	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoi- keuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esi- merkkejä ihmisoi- keuksien toteutumisesta historiassa.	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoi- keuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esi- merkkejä ihmisoi- keuksien toteutumisesta historiassa sekä perustella ihmisoi- keuksien merkitystä.
--	--------	---	-----------------------------	--	--	--	--

Historia

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7–9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja osaamisen osoittamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt historian tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on historian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Tiedon hankkiminen menneisyydestä							
T2 aktivoida oppilasta	S1–S6	Oppilas oppii hankkimaan				Oppilas hankkii historian	Oppilas käyttää erilaisia

hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta		historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.	Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinnallisuuden ymmärtäminen	Oppilas löytää ohjatusti historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää informaatiota hänelle annettusta lähteestä.	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä tunnistaa lähteiden luotettavuudessa ja esitetyissä tulkinnoissa eroja.	tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä erittelee vähemmän ja enemmän luotettavia lähteitä ja tulkinnoita toisistaan.	lähteitä erottaa tutkittavaan ilmiöön liittyvät lähteet muista lähteistä. Oppilas selittää, miten samoista lähteistä voi tehdä erilaisia tulkintoja, ja arvioi tulkintojen mahdollisia puutteita.
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6			Oppilas tunnistaa opettajan ohjaamana, että samasta ilmiöstä tai lähteestä esiintyy erilaisia tulkintoja.			
Historian ilmiöiden ymmärtäminen							
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	Oppilas oppii ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja pystyy opettajan ohjaamana suhteuttamaan ne ajallisesti toisiinsa.	Oppilas muistaa menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja antaa joitain esimerkkejä tarkasteltavana olevalle historialliselle ajanjaksolle ominaisista piirteistä.	Oppilas käyttää menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja kuvaa tarkasteltavana olevalle historialliselle ajanjaksolle ominaisia piirteitä.	Oppilas jäsentää historiallisten tapahtumien, ilmiöiden ja ajanjaksojen aikajärjestyksen ja ajallisia yhteyksiä. Oppilas käyttää aikaan liittyviä käsitteitä ja erittelee historian keskeisiin ajanjaksoihin liittyviä tapahtumia, henkilöitä ja ilmiöitä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toimintaa ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	Historiallinen empatia	Oppilas tunnistaa, että ihmisillä on ollut erilaisia motiiveja toiminnalleen.	Oppilas tunnistaa, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema vaikuttavat heidän tekojensa motiiveihin.	Oppilas tulkitsee ihmisten toiminnan tarkoituksena ja erittelee, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema tai historiallinen konteksti vaikuttavat hänen toimintaansa.	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan, arvioi hänen toimintansa motiiveja sekä tarkastelee sitä, miten hänen sosiaalinen tai yhteiskunnallinen asemansa tai historiallinen konteksti

							vaikuttavat hänen toimintaansa.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille sekä analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.	Syy-seuraussuhteiden ymmärtämisen historiassa sekä muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa menneisyydestä asioita, jotka ovat muuttuneet tai pysyneet muuttumattomina. Oppilas nimeää muutokselle tai muuttumattomuudelle jonkin yksittäisen syyn.	Oppilas tunnistaa, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksien analysointiin. Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia historiallisille tapahtumille ja ilmiöille. Oppilas selittää yksilöllisesti ohjeistettuna, miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen toisin kuin nykyään.	Oppilas ymmärtää, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksien analysointiin. Oppilas ymmärtää, että historiallisilla tapahtumilla ja ilmiöillä on erilaisia syitä ja seurauksia, ja antaa niistä esimerkkejä. Oppilas erittelee, miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen toisin tai samoin kuin nykyään.	Oppilas erottelee historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät keskeiset tekijät vähemmän tärkeistä ja analysoi historiallisten tapahtumien syitä ja seurauksia (kuten välittömien ja pitkäkestoisten syiden merkitystä). Oppilas arvioi, miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään ja miten tapahtuman tai ilmiön seuraukset vaikuttivat eri lailla eri asemassa oleviin ihmisiin ja ihmisryhmiin.
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6						
Historiallisen tiedon käyttäminen							
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	Oppilas rohkaistuu tulkintojen tekemiseen.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä	S1–S6	Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä.	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten ihmisen toiminnan motiivi näkyy jossain historian	Oppilas kuvaillee, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toimintansa motiiveihin.	Oppilas esittää päätelmän, miten ihmisten taustat vaikuttavat	Oppilas selittää ihmisen toiminnan motiiveja sekä sitä, miten ihmisten taustat

				tapahtumassa tai ilmiössä.		heidän toimintansa motiiveihin.	ja historiallinen konteksti vaikuttavat niihin.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	Oppilas oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja niiden luotettavuuden arviointi	Oppilas antaa ohjatusti jonkin esimerkin siitä, miten historiatietoa käytetään jonkin tarkoitukseen.	Oppilas kuvaillee, miten historiatietoa käytetään jonkin tarkoitukseen ja antaa esimerkkejä tulkintoihin sisältyvästä puolueellisuudesta.	Oppilas kuvaillee, miten historiatietoa käytetään jonkin tarkoitukseen ja erittelee tulkintoihin sisältyvää puolueellisuutta.	Oppilas selittää, miten historiatietoa käytetään jonkin tarkoitukseen ja miten lähteiden tulkitsijan tausta voi vaikuttaa tulkinnan luotettavuuteen.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	Oppilas oppii käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan niiden pohjalta oman perustellun tulkintansa.	Historian tietolähteiden käyttäminen ja historiatiedon tuottaminen	Oppilas vastaa ohjatusti menneisyyttä koskeviin kysymyksiin hänelle annetun tietolähteen pohjalta. Oppilas muodostaa opettajan ohjaamana jostain lähteestä tulkinnan.	Oppilas esittää jonkin tulkinnan hyödyntäen käytössään olevia lähteitä.	Oppilas vastaa menneisyyttä koskeviin kysymyksiin tulkitsemalla erilaisista lähteistä saamaansa informaatiota. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.	Oppilas tulkitsee erilaisia historiallisen tiedon lähteitä. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja osoittaen tunnistavansa tulkintoihinsa liittyvän virhetulkinnan mahdollisuuden.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	Oppilas oppii arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.	Historiatietoisuuden hyödyntäminen	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.	Oppilas kuvaillee, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.	Oppilas kuvaillee, miten historiatiedolla voidaan perustella jokin tulevaisuuden valinta.	Oppilas esittää arvion siitä, miten tulkinnat menneisyydestä vaikuttavat ihmisten tulevaisuuden odotuksiin ja valintoihin.

Yhteiskuntaoppi

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen arviointi eli formatiivinen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista sekä kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään

perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja osaamisen osoittamisen tavat.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt yhteiskuntaopin tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on yhteiskuntaopin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremmen osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4	Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4	Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys							
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaisen oikeusjärjestelmään.	S2, S3	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaisen oikeusjärjestelmään.	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa esimerkiksi ihmisoi- keuksia sekä oikeusvaltion keskeisiä toimijoita ja toimintaperiaatteita.	Oppilas kuvaillee ihmisoi- keuksia, oi- keusvaltion toimijoita ja toimintaperiaatteita. Oppilas löytää ohjatusti tietoa laista ja oikeudesta.	Oppilas erittelee, miten ihmisoi- keus- ja oikeusval- tioperiaatteet ilmenevät Suomessa ja maailmassa. Oppilas hankkii ja esittää tietoja laista ja oikeudesta	Oppilas arvioi ihmisoikeuk- sien ja oikeus- valtioperiaat- teen toteutu- mista yhteis- kunnassa. Oppilas käyt- tää lakia ja oi- keutta koske- via tietoläh-

keusjärjestelmän toiminnasta						asianmukaista tietolähdettä käyttäen.	teitä ongelmanratkaisua vaativissa tehtävissä.
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioidaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen taloudenpidon periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas tunnistaa ohjautusti yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä asioita. Oppilas löytää ohjautusti yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa hänelle annetuista lähteistä sekä antaa ohjautusti esimerkin median toiminnasta tiedon välittäjänä.	Oppilas kuvaillee esimerkkien avulla yhteiskunnan ja talouden ilmiöitä ja toimintaa. Oppilas löytää eri lähteistä tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta ja havaitsee eroja tietolähteiden antamissa tiedoissa. Oppilas kuvaillee median vaikutusta omassa elämässä ja yhteiskunnassa.	Oppilas hankkii tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta eri lähteitä käyttäen sekä vertailee lähteiden tietoja keskenään. Oppilas erittelee median roolia yksilöiden elämässä ja sen toimintaa julkisen keskustelun osana.	Oppilas hankkii ja erittelee yhteiskuntaa ja taloutta käsittelevää tietoa eri näkökulmia huomioon ottavalla ja kriittisellä tavalla. Oppilas arvioi kriittisesti median toimintaa ja mediavaiuttamista yhteiskunnassa.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana taloudellisena toimijana.	Yrittäjyys- ja työelämätaitojen käyttäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjautusti palkkatyön ja yrittäjyyden eroja sekä palkkatyötä ja yrittäjyyttä edustavia ammatteja.	Oppilas kuvaillee palkkatyön ja yrittäjyyden piirteitä. Oppilas kertoo, mitä mahdollisuuksia palkkatyö ja yrittäjän ammatti tarjoavat yksilölle.	Oppilas erittelee palkkatyön ja yrittäjyyden asemaa yhteiskunnassa. Oppilas vertailee palkkatyön ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia yksilölle.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä yhteiskunnassa. Oppilas arvioi palkkatyön ja yrittäjyyden merkityksiä yksilölle.
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1–S3	Oppilas oppii analysoimaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.	Eri yhteisöjen ja väestöryhmien monipuolinen tarkastelu	Oppilas osoittaa tunnistavansa esimerkkien avulla suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä tai vähemmistöryhmiä.	Oppilas kuvaillee erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä sekä niiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.	Oppilas erittelee erilaisten väestöryhmien asemaan vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.	Oppilas arvioi keinoja, joilla voidaan tukea väestöryhmien yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.

<p>T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena</p>	<p>S1–S3</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisönsään.</p>	<p>Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen</p>	<p>Oppilas osoittaa tunnista- vansa ohjatu- sti demo- kraattisen päätök- senteon tunnus- piirteitä.</p> <p>Oppilas osoit- taa esimer- keistä, miten demokraatti- nen päätök- senteko ilme- nee hänen lä- hiyhteisös- sään.</p>	<p>Oppilas kuvai- lee demo- kraattisen päätök- senteon tunnus- piirteitä pai- kallisella, kan- sallisella ja Eu- roopan unio- nin tasolla.</p> <p>Oppilas kuvai- lee, millä eri tavoin demo- kraattisia toi- mintatapoja voidaan to- teuttaa hänen lähiyhteisös- sään.</p>	<p>Oppilas eritte- lee, miten eri päätöksente- kotavat edis- tävät demo- kratiaa ja mi- ten demo- kraattista pää- töksentekoa tuetaan pai- kallisella, kan- sallisella, Eu- roopan unio- nin ja globaa- lilla tasolla.</p> <p>Oppilas sovel- taa demo- kraattisia toi- mintatapoja omassa lä- hiyhteisös- sään.</p>	<p>Oppilas arvioi annetun ai- neiston poh- jalta, miten demokratian päämäärät to- teutuvat pää- töksenteossa eri tasoilla.</p> <p>Oppilas sovel- taa monipuoli- sesti demo- kraattisia toi- mintatapoja lähiyhteisös- sään ja laatii perusteltuja ehdotuksia nii- den kehittä- miseksi.</p>
<p>T8 ohjata oppilasta talou- den perusteiden ymmärtä- miseen, oman talouden hal- lintaan ja vas- tuulliseen kuluttamiseen ke- stävän kehi- tyksen peri- aatteiden mu- kaisesti</p>	<p>S1, S4</p>	<p>Oppilas oppii ymmärtämään ja sovelta- maan kestä- vän talouden periaatteita yksilön ja kan- santalouden näkökulmasta.</p>	<p>Vastuullisen taloudellisen toiminnan ym- märtäminen ja soveltaminen</p>	<p>Oppilas osoit- taa ohjatusti tunte- vansa joitakin talou- dellisen toi- minnan muo- toja (kuten ku- luttaminen, säästäminen).</p> <p>Oppilas osoit- taa tunnista- vansa ohja- tusti yksilön keinoja vaikut- taa kestävään tulevaisuu- teen.</p>	<p>Oppilas selit- tää taloudelli- sen toiminnan eri muotojen merkitystä yk- silön talou- dessa.</p> <p>Oppilas kuvai- lee, mitä vaa- timuksia kes- tävä tulevai- suus asettaa koti- ja kan- santaloudelle sekä yksilön taloudenpi- dolla.</p>	<p>Oppilas eritte- lee taloudelli- sen toiminnan eri muotojen merkitystä kansantalou- dessa.</p> <p>Oppilas eritte- lee, mitä vaa- timuksia kes- tävä tulevai- suus asettaa koti- ja kan- santaloudelle sekä yksilön talou- denpidolle.</p>	<p>Oppilas perus- telee kestävä- ä tulevaisuutta edistäviä rat- kaisuja ja ar- vioi niiden vai- kutuksia koti- ja kansanta- loudelle.</p> <p>Oppilas arvioi annetun ai- neiston poh- jalta yksilön taloudenpitoa koskevia suun- nitelmia kestä- vän talouden näkökulmasta.</p>
<p>T9 ohjata oppilasta laajen- tamaan näke- myksiään, osallistumaan yhteiskunnalli- seen toimin- taan ja keskus- teluun sekä käyttämään mediataito- jaan ja tieto- jaan yhteis- kunnasta omien käsitys-</p>	<p>S1–S4</p>	<p>Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntä- mään yhteis- kunnallisessa toiminnassa oleellisia tie- toja ja taitoja.</p>	<p>Yhteiskunnalli- nen ajattelu, osallistumis-, media- ja vaikuttamis- taitojen sovel- taminen</p>	<p>Oppilas antaa ohjatusti esi- merkkejä kei- noista osallis- tua ja vaikut- taa yhteiskun- nassa.</p> <p>Oppilas ottaa kantaa yhteis- kunnalliseen aiheeseen.</p>	<p>Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osal- listua ja vai- kuttaa yhteis- kunnallisesti.</p> <p>Oppilas perus- telee mielipi- teitä yhteis- kunnallisista aiheista.</p>	<p>Oppilas osallis- tuu yhteiskun- nallis-poliittis- ten kysymys- ten käsittelyyn ja vertailee erilaisia tapoja vaikuttaa.</p> <p>Oppilas perus- telee moni- puolisesti mie- lipiteitä yh- teiskunnalli- sista aiheista.</p>	<p>Oppilas osallis- tuu rakenta- vasti yhteis- kunnallis-poliittisten kysy- mysten käsit- telyyn sekä esittää arvi- oita niistä käy- tävästä kes- kustelusta.</p>

<p>tensä muodostamisessa ja kansallisen toimimissessa</p>							
---	--	--	--	--	--	--	--

Musiikki

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7–9

Musiikin opetuksessa formatiivinen arviointi tarkoittaa kannustavaa ja rakentavaa palautetta opintojen aikana. Se tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen liittyviä kokonaisuuksia. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti sekä soveltamaan käytännössä oppimaansa musiikin tietoa ja taitoa. Musiikin summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että musiikillisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Musiikissa harjoittelu- ja työskentelytaitojen kehittäminen eli oppimaan oppiminen on yksi arvioitavista kriteereistä.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt musiikin tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on musiikin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan musiikin oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Musiikissa oppilaan oppimisen tavoitteet on johdettu musiikin opetuksen tavoitteista. Musiikin oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet koostuvat osallisuuden taidoista, musiikillisista taidoista ja tiedoista, luovasta tuottamisesta, kulttuurisen ymmärtämisen taidoista, monilukutaidosta, hyvinvoinnin ja ääniturvallisuuden taidoista sekä oppimaan oppimisen taidoista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Osallisuus							
T1 kannustaa oppilasta rakentavaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan opettajan konkreettisen ohjeen mukaan.	Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä.	Oppilas toimii itsenäisesti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan.	Oppilas toimii rakentavasti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan sekä kannustaa ja auttaa toisia.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen							
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja	S1–S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan	Äänenkäyttö ja laulaminen	Oppilas käyttää ääntään osana musiikillista ilmaisua.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen il-	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen il-

laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä		edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.	musiikkiryhmän jäsenenä		maisun väli- neenä ja osallistuu yhteislauluun.	ilmaisun väli- neenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa kokonaisuutta.	maisun väli- neenä tehtävän ja tilanteen mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin	S1–S4	Oppilas kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan soittaen keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia.	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu soittamiseen konkreettisen ohjauksen alaisena.	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon pyrkien sovittamaan osuutensa kokonaisuuteen.	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1–S4	Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia musiikkiliikunnallisuuden keinoin.	Musiikkiliikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas soittaa liikkumistaan musiikkiin ja osallistuu ryhmän jäsenenä musiikkiliikunnalliseen ilmaisuun.	Oppilas soittaa liikeilmaisuaan kuulemansa musiikkiin ja ilmaisee musiikkia liikuen, myös rytmisesti perussykettä seuraten ja ilmaisten.	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja vuorovaikutuksessa.
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1–S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia esittäen kuulemastaan yksittäisiä huomioita.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia keskustellen havainnoistaan sekä perustellen näkemyksiään.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata häntä impro-	S1–S4	Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, soittaen ja säveltäen sekä	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin.	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikil-	Oppilas käyttää musiikillisiä tai muita äänellisiä elementtejä kehittämällä ja toteuttaen mu-	Oppilas käyttää musiikillisiä tai muita äänellisiä elementtejä kehittämällä ja toteuttaen moninaisia sekä

visointiin, so- vittamiseen ja säveltämi- seen sekä tai- teidenväli- seen työ- kentelyyn		työskentele- mällä tai- teidenvälisesti.			lisiä ideoita yk- sin tai ryhmän jäsenenä.	siikillisiä ide- oita yksin tai ryhmän jäse- nenä.	kekseliäitä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jä- senenä.
T7 ohjata op- pilasta musii- kin tallenta- miseen ja tieto- ja vies- tintätekno- logian käyt- töön sekä musiikin te- kemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1–S4	Oppilas käyt- tää tieto- ja viestintätek- nologiaa mu- siikin tekemi- sessä sekä tal- lentamisessa osana monia- laisia kokonai- suuksia.	Musiikkitekno- logian käyttö	Oppilas kokei- lee joitakin musiikkitekno- logian työka- luja opettajan konkreettisten ohjeiden mu- kaan.	Oppilas kokei- lee musiikki- tekniikan mahdollisuuk- sia musiikin te- kemisessä it- senäisesti.	Oppilas käyt- tää musiikki- tekniikan tarjoamia mahdoli- suuksia omassa tai ryhmän il- maisussa.	Oppilas käyt- tää monipuoli- sesti musiikki- tekniikan tarjoamia mahdollisuuk- sia omassa tai ryhmän ilmai- sussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito							
T8 ohjata op- pilasta tar- kastelemaan musiikkia tai- teenajina ja ymmärtä- mään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikutta- miseen eri kulttuureissa	S1–S4	Oppilas tarkas- telee musiikkia taiteenajina ja oppi ymmär- tämään, miten musiikkia käy- tetään viesti- miseen ja vai- kuttamiseen eri kulttuu- reissa.	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas tunnis- taa joitakin ta- poja käyttää musiikkia vies- timiseen ja vaikuttami- seen. Oppilas tunnis- taa joitakin musiikkikult- tuureja.	Oppilas tunnis- taa joitakin musiikin mo- nista käyttöta- voista ja kult- tuurisista ilme- nemismuod- oista ja osaa kertoa havain- noistaan.	Oppilas jä- sentää musii- kin käyttöta- poja ja kult- tuurisia ilme- nemismuod- toja kertoen havainnois- taan.	Oppilas analy- soi ja arvioi musiikin käyt- tötapoja ja kulttuurisia il- menemismuod- toja ja osaa keskus- tella niistä.
T9 rohkaista ja ohjata op- pilasta käyt- tämään mu- siikin merkin- tätapoja, kä- sitteitä ja ter- minologiaa musiikilli- sissä toimin- nassa.	S1–S4	Oppilas käyt- tää musiikin merkintäta- poja, käsit- teitä ja ter- minologiaa musiikilli- sissä toimin- nassa.	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö.	Oppilas tunnis- taa joitakin musiikin käsit- teitä ja symbo- leja.	Oppilas käyt- tää yksittäisiä musiikkikäsit- teitä, musiikin merkintäta- poja ja joitakin musiikkiter- mejä musiikilli- sissä toimin- nassa.	Oppilas käyt- tää musiikki- käsitteitä, musiikin merkintäta- poja sekä musiikkiter- mejä musii- killisissä toi- minnassa.	Oppilas käyt- tää ja soveltaa sujuvasti ja tarkoituksen- mukaisesti musiikkikäsit- teitä, musiikin merkintäta- poja ja musiik- kitermejä mu- siikillisissä toi- minnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa							
T10 ohjata oppilasta tunnista-	S1–S4	Oppilas tun- nistaa musii- kin vaikutuk- sia tunteisiin		<i>Ei käytetä ar- vosanan muo- dostamisen perusteena.</i>			

maan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin		ja hyvinvointiin.		<i>Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia</i>			
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulos- taan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvalli- suudesta	S1–S4	Oppilas huolehtii kuulos- taan ja pitää huolta musisointi- ja ääniympäris- tön turvalli- suudesta.	Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäris- tön turvalli- suudesta huolehtiminen	Oppilas nou- dattaa annet- tavia turvalli- suusohjeita.	Oppilas ottaa huomioon ää- niympäristön turvallisuu- teen liittyvät tekijät sekä käyttää lait- teita ja soitti- mia turvalli- suusohjeiden mukaisesti.	Oppilas käyt- tää laitteita ja soittimia musisointiti- lanteissa ot- taen huomi- oon muun muassa ää- nen ja musiik- kin voimak- kuuteen sekä muut turvalli- seen toimin- taan liittyvät tekijät.	Oppilas huolehtii vastuulli- sesti musi- sointi- ja ää- niympäristön turvalli- suudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa							
T12 ohjata oppilasta ke- hittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, aset- tamaan ta- voitteita musiikilliselle oppimiselle ja arvioi- maan taito- jensa edisty- mistä suh- teessa tavoit- teisiin.	S1–S4	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselle sekä arvioi taitojensa edisty- mistä suh- teessa tavoit- teisiin.	Oppimisen tai- dot	Oppilas kehittä- tää osaamis- taan opettajan tukemana jol- lakin musiikilli- sen osaamisen osa-alueella annetun tavoitteen suuntaisesti.	Oppilas aset- taa itselleen ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämi- seen ja muu- hun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoit- teita, toimii niiden suuntai- sesti ja työskentelee niiden suuntai- sesti	Oppilas aset- taa ohjattuna itselleen musisointiin, musiikkilii- kuntaan tai säveltämi- seen ja muu- hun luovaan tuottamiseen liittyviä ta- voitteita, har- joittelee nii- den suuntai- sesti sekä ar- vioi edisty- mistään suh- teessa tavoit- teisiinsa.	Oppilas aset- taa musisoin- tiin, musiikkilii- kuntaan tai sä- veltämiseen ja muuhun luo- vaan tuottami- seen liittyviä tavoitteita ja työskentelee niiden mukai- sesti. Oppilas arvioi toimintaansa ja mukauttaa työskentely- ään tavoit- teidensa poh- jalta.

Kuvataide

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kuvataiteen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremmen osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kuvataiteen oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan. Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteereissä alemman arvosanan kriteerissä kuvattu osaaminen kumuloituu ylemmän arvosanan kriteerissä edellytettynä osaamisen tasoon. Oppilaan työskentelyä arvioidaan osana oppilaan osoittamaa osaamisen tasoa suhteessa kaikkiin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaamista kehitetään kaikissa opetuksen tavoitealueissa oppimäärän päättymiseen saakka.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämällä monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee havaintoja yksilöllisesti ohjeistettuna.	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen tuottamisen menetelmiä tehdessään havaintoja.	Oppilas käyttää useita kuvallisen tuottamisen menetelmiä ja eri aisteja tehdessään havaintoja.	Oppilas käyttää kuvallisen tuottamisen menetelmiä tarkoituksenmukaisesti ja monipuolisesti tehdessään havaintoja.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoista ja ajatuksista perustellen näkemyksiään.	Havaintojen ja ajatusten sanallinen pohdinta	Oppilas sanallistaa suullisesti tai kirjallisesti opettajalle jonkin havaintonsa.	Oppilas tuo joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteiseen keskusteluun.	Oppilas osallistuu oma-aloitteisesti keskusteluihin ja perustelee ajatuksiaan.	Oppilas osallistuu keskusteluihin näkemyksiään selkeästi perustellen ja muiden puheenvuoroja rakentavasti tulkiten.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä erilaisia kuvallisen ilmaisun tapoja.	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee konkreettisesti ohjattuna joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmissaan myös jotakin muuta	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmissaan myös muita tiedon	Oppilas syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvallisesti.

					tiedon tuottamisen tapaa.	tuottamisen tapoja.	Oppilas käyttää kuvailmaisussaan monipuolisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
Kuvallinen tuottaminen							
T4 ohjata oppilasta sovelta- maan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii syventämään kuvailmaisun taitojaan.	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas kokeilee jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.	Oppilas harjoittelee erilaisia kuvailmaisun keinoja ja käyttää niistä joitakin tavoitteellisesti.	Oppilas käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.	Oppilas soveltaa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteis-toiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään tutkivaa lähestymistapaa ja kehittämään ongelmanratkaisutaitojaan.	Tutkivan lähestymistavan ja ongelmanratkaisutaitojen käyttäminen	Oppilas harjoittelee ohjautusti tutkivaa lähestymistapaa työskentelyssään.	Oppilas harjoittelee tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskennellessään.	Oppilas käyttää tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskennellessään.	Oppilas käyttää tavoitteellisesti tutkivaa lähestymistapaa yksin ja yhteistoiminnallisesti työskennellessään.
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä sovelta- maan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan mielipiteitään sekä sovelta- maan kuvallisen vaikuttamisen keinoja.	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas tunnistaa ja kokeilee kuvallisen viestinnän mahdollisuuksia.	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen viestinnän keinoja ilmaistessaan mielipiteitään.	Oppilas ilmaisee mielipiteitään itselleen merkityksellisistä asioista kuvallisen viestinnän keinoin.	Oppilas osallistuu ja vaikuttaa ympäristöön soveltamalla kuvallisen viestinnän keinoja.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta							
T7 ohjata oppilasta sovelta- maan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkin- nan menetelmiä	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kuvatulkin- nan menetelmiä.	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas kokeilee ohjautusti jotakin kuvatulkin- nan menetelmää.	Oppilas harjoittelee kuvatulkin- nan menetelmiä ja käyttää niistä joitakin.	Oppilas käyttää erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.	Oppilas soveltaa monipuoli- sesti erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä.
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin	S1, S2, S3	Oppilas oppii tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisen kulttuurin merkityksen.	Oppilas tarkastelee joitakin visuaalisen kulttuurin merkityksiä sekä tutustuu	Oppilas osallistuu tulkinnoil- laan keskuste- luun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.	Oppilas perustelee näkemyksiään visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista		aalisen kulttuurin erilaisia merkityksiä			niistä käytävään keskusteluun.		
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan ja soveltamaan kulttuurisia kuvailmaisun tapoja.	Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemus ja soveltaminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin tiettyä kulttuurista kuvailmaisun tapaa.	Oppilas tutustuu ohjatusti kulttuuriin kuvailmaisun tapoihin ja käyttää niitä kuvallisessa tuottamisessaan.	Oppilas kehittää kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessaan.	Oppilas kehittää kulttuuristen kuvailmaisun tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessa ja perustelemalla ratkaisujaan.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen							
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii esittämään näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Kannan ottaminen visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisessa kulttuurissa ilmenevän arvon.	Oppilas nimeää ja pohtii visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun.	Oppilas osallistuu visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	Oppilas oppii tarkastelemaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä vaikuttamaan kuvien avulla.	Omien arvojen kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon jonkin kulttuurisen moninaisuuden tai kestävä kehityksen näkökulman.	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon erilaisia kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen näkökulmia.	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.	Oppilas esittää näkemyksiään kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen kysymyksistä sekä vaikuttaa kuvien avulla.

Käsityö

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7–9

Käsityön oppimisen ja osaamisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Formatiivisella arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaitojen kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itsearviointia ja saada vertaispalautetta. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Summatiivinen arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona käsityön opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetus-

suunnitelman perusteissa määritellyt käsityön oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on käsityön oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan käsityön oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy käsityön oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa käsityön alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta ideoidaan, tutkimaan, kokeilemaan ja suunnittelemaan yritteliästä työskentelyään	S1–S5	Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään. Oppilas oppii toimimaan yritteliästä ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee omaa työtään annettun ohjeen ja esimerkin pohjalta. Oppilas osaa tehdä tietyn työvaiheen konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas suunnittelee työtään annettujen ohjeiden mukaan. Oppilas pyrkii työskentelemään yritteliästä.	Oppilas suunnittelee työskentelyään ja osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.	Oppilas suunnittelee itsenäisesti työskentelyään. Oppilas työskentelee yritteliästä ja omaaloitteisesti.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonaisen käsityöprosessin ja arvioimaan oppimistaan	S1–S5	Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas oppii toteuttamaan kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisuudessa käsityöprosessissa.	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas asettaa opettajan avulla konkreettisen työskentelyyn liittyvän oppimisen tavoitteen. Oppilas työskentelee vaihe kerrallaan ja pohtii käsityöprosessiaan ohjatusti.	Oppilas asettaa oppimisen ja työskentelyn tavoitteita ohjatusti. Oppilas etenee käsityöprosessissa vaihe vaiheelta ohjeiden mukaan. Oppilas pohtii käsityöprosessiaan annettujen vaihtoehtojen pohjalta.	Oppilas osaa asettaa oppimiselle ja työskentelylle tavoitteita, työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja pohtii realistisesti käsityöprosessiaan.	Oppilas asettaa itsenäisesti oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas etenee johdonmukaisesti ja pohtii käsityöprosessiaan analyttisesti ja realistisesti.
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarvikkeita	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia	Työvälineiden käyttö, valmistusmenetelmien ja käsityön työtapojen tarkoituksenmukainen käyttäminen	Oppilas osallistuu molempien käsityön työtapojen opetukseen. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja	Oppilas ymmärtää erilaisen käsityön työtapojen ja materiaalien merkityksen käsityöprosessissa ja valitsee niistä ohja-	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä sekä osaa käyttää niitä kekseliästä	Oppilas arvioi eri työvälineiden ja valmistusmenetelmien käyttökelvottomuutta käsityöprosessissa.

kaisia työta- poja sekä ke- hittämään in- novaatioita		sia materiaa- leja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työ- kentelyssään.		tarvittaessa konkreettisesti ohjattuna.	tusti työsken- telyynsä sovel- tuvat. Oppilas käyt- tää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja annettujen oh- jeiden mukai- sesti.	valmistaes- saan suunnit- telemiaan tuotteita tai teoksia.	Oppilas sovel- taa materiaa- leihin ja työta- poihin liittyvää osaamistaan kekseliäästi, kokeilevasti ja tarkoituk- senmu kai- sesti.
T4 ohjata oppi- las käyttä- mään sujuvasti käsityön käsit- teitä, merk- kejä ja symbo- leja sekä vah- vistamaan vi- suaalista, ma- teriaalista ja teknologista il- maisua	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsi- työn käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaa- lisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknolo- giaa hyödyn- täen.	Visuaalinen, ma- teriaalinen ja esitysteknologi- nen ilmaisu	Oppilas tunnista- taa erilaisia kä- sityön käsit- teitä, merk- kejä ja symbo- leita. Oppilas ilmai- see konkreet- tisesti ohjat- tuna kuvalli- sesti joitain havaintojaan ja ajatuksiaan.	Oppilas käyt- tää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita oh- jeen mukaan. Oppilas ilmai- see havainto- jaan ja ajatuk- siaan kuvalli- sesti ja jotain muuta tapaa käyttämällä.	Oppilas käyt- tää käsityön keskeisiä käsit- teitä ja osaa esittää ideansa selkeästi esi- tysteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas käyt- tää tarkoituk- senmukaisesti käsityön käsit- teitä, merk- kejä ja symbo- leita. Oppilas ilmai- see ideansa monipuolisesti ja luovasti eri- laisia materi- aaleja ja esi- tysteknologiaa hyödyntäen.
T5 ohjata oppi- lasta havain- noimaan, en- nakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riski- tekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöproses- sissa	S6	Oppilas oppii havainnoi- maan, arvioi- maan ja enna- koimaan erilai- sia riskitilan- teita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöproses- sissa.	Turvallinen työ- kentely	Oppilas nou- dattaa käsityö- prosessissa an- nettua työtur- vallisuusoh- jeita konkreet- tisesti ohjat- tuna.	Oppilas tunnista- taa käsityöpro- sessin keskei- siä työturvalli- suuteen liitty- viä riskiteki- jöitä ja nou- dattaa annet- tuja työturval- lisuusohjeita.	Oppilas osaa arvioida työ- kentelyn vaa- roja ja riskejä sekä toimii turvallisesti käsityöproses- sissa.	Oppilas arvioi ja ennakoii työskentelyn vaaroja ja ris- kejä osana kä- sityöprosessia. Oppilas työ- skentelee tur- vallisesti ja toi- millaan edis- tää oppimis- ympäristön turvallisuutta.
T6 ohjata oppi- lasta käyttä- mään tieto- ja viestintäteknolo- gian mah- dollisuuksia käsityön suunnit- telussa, val- mistuksessa ja dokumentoin- nissa, sekä yh- teisöllisen tie-	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään tieto- ja vies- tintäteknolo- gian mahdolli- suuksia käsi- työn suunnit- telussa, val- mistuksessa ja dokumentoin- nissa.	Tieto- ja viestin- tätekniset taidot sekä yhteisöllin- nen työskentely	Oppilas käyt- tää konkreetti- sesti ohjattuna tieto- ja vies- tintäteknolo- giaa omassa tai yhteisessä käsityöproses- sissa.	Oppilas osaa käyttää ane- tun ohjeen mukaan tieto- ja viestintäteknolo- giaa käsi- työn suunnit- telussa, val- mistuksessa ja dokumentoin- nissa yksin tai yhdessä tois- ten kanssa.	Oppilas osaa käyttää käsi- työprosessin suunnitte- lussa, valmis- tamisessa ja dokumentoin- nissa sekä yh- teisöllisen tie- don tuottami- sessa tieto- ja viestintäteknolo- giaa.	Oppilas käyt- tää tieto- ja viestintäteknolo- giaa moni- puolisesti käsi- työprosessin eri vaiheissa sekä yhteisöllin- sen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

don tuottamisessa ja jakamisessa		Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon tuottamista ja jakamista.					
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, käden taitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	Oppilas oppii tuntemaan käsityön, käden taitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.	Käsityön ja käden taitojen merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osallistuu opettajan ohjaamana käsityön ja käden taitojen merkityksen pohdintaan.	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkityksen arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.	Oppilas osaa pohtia käsityön ja käden taitojen merkitystä omassa elämässään ja yhteiskunnassa.	Oppilas osaa tarkastella eri näkökulmista käsityön, käden taitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä sekä muussa työelämässä.
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa	S8	Oppilas oppii ajattelemaan taloudellisesti. Oppilas oppii tekemään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.	Perusteltujen valintojen tekeminen ja kestävä elämäntavan huomioiminen käsityöprosessissa	Oppilas osaa käyttää käsityömaterialleja taloudellisesti opettajan ohjaamana.	Oppilas osaa osittain itsenäisesti tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään. Oppilas ymmärtää käsityöprosessissa tehtävien valintojen ja kestävä elämäntavan välistä yhteyttä.	Oppilas osaa tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään. Oppilas osaa arvioida käsityöprosessissa tehtävien valintojen ja kestävä elämäntavan välistä yhteyttä.	Oppilas tekee taloudellisia valintoja ja ymmärtää laadukkaan työn merkityksen. Oppilas osaa arvioida ja perustella käsityöprosessiin ja kestävä elämäntapaan liittyviä valintoja.

Liikunta

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisen kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona liikunnan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt liikunnan oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on liikunnan oppimäärän tavoitteiden ja

kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun opilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan liikunnan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarviointin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikkomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy liikunnan oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Liikunnassa osaaminen kertyy kumuloiduvasti aikaisemman osaamisen jatkoksi. Päättöarviointin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempään arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Fyysinen toimintakyky							
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.	Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen	Oppilas osallistuu satunnaisesti ja valikoiden liikuntatuntien toimintaan.	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas osaa kertoa joitain havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.	Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havaintoja sekä yhdistää niitä toimintaansa.	Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.	Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisia havaintoja ratkaisun teon perustaksi, pystyy perustelemaan ratkaisunsa ja sopeuttaa liikkumistaan niiden mukaan.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti eri-	S1	Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja opetuksissa liikuntamuodoissa.

laisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa							
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Oppilas kehittää välineenkäsittelytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää välineenkäsittelytaitoja joissakin opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja opetuksissa liikuntamuodoissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.	Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa kertoa joitain fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointimenetelmiä ja toisen ohjauksessa harjoittaa ominaisuuksiaan.	Oppilas osaa kertoa ja valita erilaisten fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointiin soveltuvia menetelmiä ja harjoittaa omatoimisesti joitain fyysisiä ominaisuuksiaan.	Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.	Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja tunnistamisen perusteella osaa ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	Oppilas vahvistaa uima- ja vesipelastustaitojaan.	Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida 10 m.	Oppilas ui 50 m käyttäen kahta uintitapaa ja sukeltaa 5 m.	Oppilas osaa uida*, pelastautua ja pelastaa vedestä (*Pohjoismaisen uimataidon kriteeri).	Oppilas osaa uida sujuvasti kahdella uintitavalla sekä pelastautua ja pelastaa vedestä eri tavoilla.
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	Oppilas toimii tunneilla turvallisesti ja asiallisesti.	Toiminnan turvallisuus liikuntatunneilla	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan turvallisesti ja asiallisesti, sekä toimii ja varustautuu yleensä	Oppilas ymmärtää turvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä ja toimii tunnilla turval-	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti sekä edistää turvallisuutta liikuntatunneilla.

				ohjeiden mukaan.	lisesti sekä varustautuu asiallisesti.		
Sosiaalinen toimintakyky							
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuun liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja pystyy säätelemään toimintaansa ja tunnelmaisuun liikuntatilanteissa.	Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä työskentelytaidot	Oppilas työskentelee valikoimiensa ihmisten kanssa sekä säätelee toimintaansa ja tunnelmaisuun niin, että pystyy toimimaan liikuntatilanteissa muiden kanssa.	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa.	Oppilas työskentelee eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla ja toiset huomioon ottaen.	Oppilas työskentelee kaikkien kanssa ja edistää ryhmän toimintaa ja oppimista.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	Oppilas toimii reilun pelin periaatteiden mukaisesti ja ottaa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Vastuun kanto yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas osaa kertoa reilun pelin periaatteita ja kantaa satunnaisesti vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja antaa muille työrauhan.	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	Oppilas kantaa vastuuta yhteisestä toiminnasta ja edistää sitä.
Psyykinen toimintakyky							
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.	Itsenäisen työskentelyn taidot	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjauksena.	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.	Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3			<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen	S3	Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii</i>			

sen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille		den ja liikunnallisen elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.		<i>pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3	Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Kotitalous

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7–9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Osaamista arvioidaan monipuolisilla arviointimenetelmillä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kotitalouden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kotitalouden oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kotitalouden oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kotitalouden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kotitalouden oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kotitalouden oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet ovat käytännön toimintataitoja, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tiedonhallintataitoja. Oppilaan osaaminen rakentuu ja taidot tulevat näkyväksi kotitalouden tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöalueiden kautta.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
-------------------	---------------	--	------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Käytännön toimintataidot							
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan työn tekemisen, tekemään työtehtävän ja tarkastelemaan omaa työtään ja toimintaansa.	Työn suunnittelu ja toteuttaminen sekä oman toiminnan tarkastelu	Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin työprosessiin kuuluvia työtehtäviä. Oppilas tarvitsee paljon ohjausta ja apua työn suunnittelemisessa ja toteuttamisessa.	Oppilas suunnittelee, organisoii ja kuvaillee omaa työtänsä ja toimintaansa työvaiheittain annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas suunnittelee ja työskentelee työvaiheittain annettuja ohjeita soveltaen sekä kuvailee omaa osaamistaan oman työskentelyn tarkastelun avulla.	Oppilas suunnittelee ja työskentelee itsenäisesti sekä perustelee omaa työskentelyään ja toimintaansa.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	Oppilas oppii kotitalouden kädentaitoja ja kokeilee erilaisia työtapoja. Hän oppii ottamaan huomioon toiminnassaan luovuuden ja estetiikan.	Kädentaidot kotitalouden perustehtävien toteuttamisessa, luovuus ja estetiikka	Oppilas suoriutuu ohjautusti kädentaitoja edellyttävistä yksittäisistä työtehtävistä.	Oppilas suoriutuu annetuista kädentaitoja edellyttävistä työtehtävistä. Oppilas tietää, että työtehtäviä voi toteuttaa luovasti monella tavalla ja että estetiikalla on merkitystä.	Oppilas suoriutuu itsenäisesti ja soveltaa tavallisimpia työtapoja kädentaitoja edellyttävissä kotitalouden tehtävissä. Oppilas ottaa huomioon yksittäisiä esteettisiä näkökulmia.	Oppilas osaa käyttää luovasti ja perustellen erilaisia kädentaitoja ja työtapoja kotitalouden tehtävissä. Oppilas perustelee luovuuden ja estetiikan merkitystä ja ottaa nämä huomioon osana kokonaisuutta.
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kestävää elämäntapaa edistävästi.	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut toiminnassa	Oppilas harjoittelee valitsemaan ja käyttämään annettuja materiaaleja tai työvälineitä yksilöllisesti ohjattuna.	Oppilas valitsee ja käyttää raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas soveltaa kestävän elämäntavan tietoja ja taitoja käyttäessään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa.	Oppilas valitsee, käyttää ja perustelee kestävää elämäntapaa tukevia raaka-aineita, työvälineitä, materiaaleja tai teknologiaa.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan omaa toimintaansa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas toimii aikataulussa ja ylläpitää tehtävien sekä työympäristön järjestystä ohjattuna.	Oppilas ylläpitää työtehtävien järjestystä annettujen ohjeiden ja aikataulun	Oppilas etenee ohjeiden mukaisesti työvaiheittain ja ylläpitää työtehtävien ja	Oppilas työskentelee itsenäisesti ja vastuullisesti sekä osaa perustella ajankäyt-

järjestystä oppimistehtävien aikana		annettuun tehtävään. Hän oppii huolehtimaan työtehtävien ja työympäristön järjestyksestä oppimisympäristössään.			mukaan erillisissä työvaiheissa. Oppilas tarvitsee ohjausta työympäristön järjestyksen ylläpitämisessä.	työympäristön järjestystä. Oppilas suunnittelee ja ennakoi ajankäyttöään.	töään, työtehtävien ja työympäristön järjestyksen merkitystä ja toimintojen etenemistä osana oppimisympäristöä.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti kotitalouden toimintaympäristöissä ottaen huomioon käytävissä olevat aineelliset voimavarat.	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta keskeinen toiminta	Oppilas toimii hygieenisesti ja turvallisesti ohjattuna.	Oppilas työskentelee hygieenisesti ja turvallisesti annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaisesti hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti tai kustannusten ja energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas perustelee toimintaansa turvallisuuden, hygieenisyyden, ergonomian tai kustannusten ja energiankäytön näkökulmasta.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot							
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua, rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan ja argumentoimaan vertaisryhmässä.	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi yhteisissä suunnittelussa	Oppilas osallistuu satunnaisesti tai kysymysten tukemana keskusteluun yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas osallistuu keskusteluun, pyrkii kuuntelemaan ja tuo esille omia näkökulmia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas kuuntelee eri näkökulmia ja ilmaisee rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas on aktiivinen keskusteluissa ja ottaa eri näkökulmat huomioon sekä perustelee omat näkemyksensä rakentavasti. Oppilas kannustaa toisia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentamista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan, miten arki erilaisissa kotitalouksissa rakentuu ja ajallisesti järjestäytyy. Hän oppii kohtaamaan hyväksyvästi kotien kulttuurista monimuotoisuutta.	Arjen rakentamisen sekä kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas nimeää arkiruutiineja sekä tunnistaa erilaisia kotikulttuureita.	Oppilas kuvaillee arkiruutiineja, arjen rakentamista, kotitalouksien perinteitä ja erilaisia kotikulttuureita.	Oppilas määrittelee arjen rakentamista ja kotitalouksien arkiruutiineja erilaisissa kotikulttuureissa.	Oppilas perustelee kotitalouksien arjen rakentamista ja erilaisten kotikulttuurien ajankäyttöä.

<p>T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien ja kamisesta ja ajankäytöstä</p>	<p>S1, S2</p>	<p>Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti sekä osana ryhmää ja yhteistä työtehtävää. Hän oppii sopimaan työtehtävien ja kamista.</p>	<p>Voimavarojen käyttäminen ja yhteisten sopimusten tekemisen oppiminen</p>	<p>Oppilas harjoittelee yksilöllisesti ohjattuna itsenäistä työskentelyä ja osallistuu ryhmän toimintaan satunnaisesti.</p>	<p>Oppilas harjoittelee itsenäistä työskentelyä ja vastuunottoa omasta työstään ja osallistuu ryhmän toimintaan yhdessä sovitulla tavalla.</p>	<p>Oppilas työskentelee yksin ja ryhmässä sekä pyrkii toimimaan rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen.</p> <p>Oppilas tietää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.</p>	<p>Oppilas toimii itsenäisesti ja tasapuolisesti sekä toimii ryhmässä yhteistyökykyisesti ja vastuullisesti.</p>
<p>T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii tunnistamaan asioita, jotka liittyvät huomaavaiseen kohteluun, tapakulttuuriin ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.</p>	<p>Toisten oppilaiden huomaavainen kohtelu ja tapakulttuuriin mukainen käytännön toiminta opitun vuorovaikutustilanteissa</p>	<p>Oppilas tietää, että tapakulttuuri vaikuttaa vuorovaikutustilanteisiin.</p>	<p>Oppilas tunnistaa ja nimeää tapakulttuuriin ja toisten huomaavaiseen kohteluun liittyviä asioita.</p>	<p>Oppilas osaa toimia tapakulttuuria noudattaen.</p>	<p>Oppilas osaa perustella tapakulttuuria ja toisten ihmisten huomaavaista kohtelua sekä niihin liittyviä käytännön toimintatapoja.</p>
<p>Tiedonhallintataidot</p>							
<p>T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana</p>	<p>S1, S2, S3</p>	<p>Oppilas oppii hakemaan ja vertailemaan tietoa sekä tunnistamaan kotitalouteen liittyviä luotettavia tietolähteitä valintojensa perustana.</p>	<p>Tietojen hankinta ja käyttö</p>	<p>Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa annetuista lähteistä yksilöllisesti ohjattuna. Tietojen hyödyntäminen ja tulkitseminen on vähäistä.</p>	<p>Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa itselleen tutuista ja annetuista lähteistä ja käyttää niitä toiminnassaan.</p>	<p>Oppilas tietää, mistä ja miten kotitalouteen liittyviä tietoja voidaan hakea.</p> <p>Oppilas arvioi tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Oppilas hakee kotitalouteen liittyviä tietoja eri tietolähteistä.</p> <p>Oppilas arvioi tiedon ja lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä ja valitsee tehtävään sopivat lähteet.</p>

T11 harjaan- nuttaa oppi- lasta luke- maan, tulkit- semaan ja ar- vioimaan toi- mintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsitte- levät kotita- loutta ja lä- hiympäristöä	S1, S2	Oppilas oppii lukemaan ja tulkitsemaan kotitalouteen ja lähiympäristöön liittyviä ohjeita, merkkejä ja symboleja sekä toimimaan niiden mukaisesti.	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttäminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää yksittäisiä toimintaohjeita ja merkkejä.	Oppilas tunnistaa, nimeää, luokittelee ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja merkkejä annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas soveltaa toiminnassaan kotitalouden toimintaohjeita, merkkejä ja symboleita.	Oppilas perustelee kotitalouden toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttöä eri toiminnissa.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisun ja luovuuden erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Oppilas oppii soveltamaan tietoja ja taitoja, tunnistamaan palveluita sekä osoittamaan luovuutta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.	Käsitteiden käyttäminen, tietojen ja taitojen soveltaminen sekä luovat ratkaisut tilanteissa, kotitalouden palveluiden tunteminen	Oppilas nimeää joitakin kotitalouden käsitteitä, tietoja ja taitoja sekä yksittäisiä palveluita.	Oppilas käyttää kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan sekä kuvailee yksittäisiä kotitalouden palveluita.	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas kuvailee erilaisia kotitalouden palveluita ja niiden käyttöä arkielämässä.	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa perustellen ja luovasti kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas arvioi erilaisia kotitalouden palveluita ja perustelee niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	Oppilas oppii tulkitsemaan kiertotalouteen liittyviä asioita ja toimintoja sekä ympäristöä ja taloutta kuormittavia kotitalouden toimintoja.	Ympäristö- ja talousteot toiminnassa ja päätöksenteossa	Oppilas luettelee joitakin ympäristöön ja rahankäyttöön liittyviä kotitalouden toimintoja.	Oppilas tietää, miten ympäristökuormaa voidaan vähentää sekä millaisia ympäristö- ja taloustekoja voidaan tehdä kotitalouksissa.	Oppilas tekee yksittäisiä arjen ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa.	Oppilas tekee ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa johdonmukaisesti sekä perustellen niiden merkitystä kestävästä ja vastuullisesta elämäntavan ja kuluttamisen kannalta.

Oppilaanohjaus

Formatiivinen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi on formatiivista arviointia, joka perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Oppilaat pohtivat

yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta- sekä tieto- ja viestintäteknologian taitojaan koulutus- ja työelämä tiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

LIITE 1. Perusopetusta täydentävä saamen kieli

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on kehittynyt. Arviointipalautte tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä, itsestään kielenoppijana sekä taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

Opiskelun päättyessä 9. vuosiluokalla määritellään, miten oppilas on saavuttanut perusopetusta täydentävän saamen kielen oppimäärän tavoitteet. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki tässä liitteessä määritellyt saamen kielen opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvosana on saamen kielen opetuksen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosalalle 5	Osaamisen kuvaus arvosalalle 7	Osaamisen kuvaus arvosalalle 8	Osaamisen kuvaus arvosalalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioidaan omaa toimintaansa niissä	S1	Oppilas oppii toimimaan monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioidaan toimintaansa niissä.	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia satunnaisesti itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioidaan toimintaansa niissä.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy säätelemään toimintaansa tilanteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T2 kannustaa oppilasta monipuolistaamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Oppilas oppii tuntemaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan.	Sana- ja käsitevaranto	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa lukea erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.
T3 innostaa oppilasta kehittämään	S2	Oppilas oppii kehittämään erittelevää ja	Erittelevä ja kriittinen luku-taito	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia	Oppilas ymmärtää tekstin	Oppilas osaa lukea tekstejä	Oppilas osaa käyttää tarkoi-

erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista		kriittistä lukutaitoa sekä ymmärtämään ja tulkitsemaan erilaisia tekstejä.		tekstejä tehtävän suorittamiseksi mallin mukaan.	sisällön ydinasiat ja harjoittelee tarkastelemaan tekstejä kriittisesti.	käyttämällä joitakin lukutapoja sekä ymmärtää sisällön ydinasiat ja mielipiteen perustelut ja pystyy tekemään josakin määrin havaintoja kielten ja kuvien keinoista teksteissä.	tuksen mukaisia tekstin ymmärtämisen strategioita. Oppilas valitsee, käyttää, tulkitsee ja arvioi kriittisesti myös itselleen uudentyyppisiä tekstejä.
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	Oppilas oppii pohtimaan tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.	Taito hyödyntää tekstejä ja lukutaitoa	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä ja pohtii apukysymysten ja mallien avulla tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.	Oppilas osaa hyödyntää mallien avulla ja itsenäisesti erilaisia tekstejä tiedon hankkimiseksi. Oppilas harjoittelee teksteistä keskustelemista tutuissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella erilaisista teksteistä pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella myös itselleen uudentyyppisistä teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tuottaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	Oppilas rohkaistuu kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan ja vahvistaa myönteistä suhtautumistaan kirjoittamiseen.	Tekstien tuottaminen ja ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista tekstiä.	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa monipuolisia tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen luovia ilmaisuja.
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa	S3	Oppilas oppii sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoaan.	Sujuva ja monipuolinen kirjoittamisen taito	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää.	Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa teks-	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy helposti. Oppilas osaa hyödyntää kirjoittamisensa tieto- ja	Oppilas osaa tuottaa ymmärrettävän ja sujuvan tekstin. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappala-

				Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.	tinsä ja noudattaa kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä.	viestintäteknikkaa.	leensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä.
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä.	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	Oppilas oppii pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa tunnistaa joi-takin kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirteitä.	Oppilas osaa kuvailla mallien avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailee niitä apukysymysten avulla tuttuihin kieliin ja kulttuureihin.	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä saamen kielen merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa hyödyntää erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvailla itsenäisesti kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielten merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Oppilas hyödyntää luovasti ja itsenäisesti erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa.	S4	Oppilas oppii tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa.	Kielitietoisuuden kehittymisen	Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla tehdä yksittäisiä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä, kuten kirjoitetun ja puhutun kielen eroista.	Oppilas osaa mallien avulla tehdä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä ja erikisterien ja tyylien eroista.	Oppilas osaa tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä.	Oppilas osaa tunnistaa ja käyttää itsenäisesti kielen eri rekistereitä sekä havainnoida puhutun ja kirjoitetun kielen eroja ja kielen monipuolista tilanteista käyttöä.

						Oppilas osaa käyttää mallien avulla kielen eri rekistereitä.	
T10 ohjata oppilasta syventämään tietojansa saamen kielen keskeisistä rakenteista ja analysimaan niitä	S4	Oppilas oppii syventämään tietojansa äidinkielen keskeisistä rakenteista.	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisimpia saamen kielen rakenteita apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas osaa käyttää mallien avulla joi-takin saamen kielen keskeisiä rakenteita tutuissa ympäristöissä.	Oppilas osaa käyttää mallien avulla ja itsenäisesti saamen kielen keskeisiä rakenteita sekä käyttää niitä erilaisissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa hyvin saamen kielen keskeiset rakenteet ja käyttää niitä monipuolisesti myös itselleen uudenlaisissa viestintäympäristöissä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsitteilyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	Oppilas oppii kehittämään toimivaa kaksikielisyttään ja taitoaan käyttää sitä monipuolisesti tiedonhaussa ja tiedonkäsitteilyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä.	Monipuolinen saamen kielen käyttö	Oppilas osaa käyttää mallien avulla saamen kieltä tukena opiskelussa ja yksinkertaisessa tiedonhaussa.	Oppilas osaa käyttää mallien avulla saamen kieltä ja monikielisyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti saamen kieltä ja monikielisyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas harjoittelee lähteiden valintaa, käyttöä ja luotettavuuden arviointia. Oppilas erottaa yleensä faktan mielipiteestä.	Oppilas käyttää monipuolisesti ja itsenäisesti saamen kieltä ja monikielisyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta ja valita tehtävään sopivat lähteet.

LIITE 2. Perusopetusta täydentävä romanikieli

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetusta täydentävässä romanikielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on kehittynyt. Arviointipalautte tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä, itsestään kielenoppijana sekä taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

Opiskelun päättyessä 9. vuosiluokalla määritellään, miten oppilas on saavuttanut perusopetusta täydentävän romanikielen oppimäärän tavoitteet. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki tässä liitteessä määritellyt romanikielen opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvosana on romanikielen opetuksen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvostalle 5	Osaamisen kuvaus arvostalle 7	Osaamisen kuvaus arvostalle 8	Osaamisen kuvaus arvostalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielillä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	Oppilas oppii toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Suullinen ilmaisu ja vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia satunnaisesti itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy säätämään toimintaansa tilanteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T2 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kehittää tekstien tulkinnan taitoaan ja monipuolistaa sana- ja ilmaisuvarantoaan hyödyntäen sekä koulussa että muualla opittua	S2	Oppilas oppii tuntemaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä sekä kartuttamaan sana- ja ilmaisuvarantoaan.	Tekstien tulkinnan taito sekä sana- ja ilmaisuvarannon laajuus	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea erilaisia tekstejä mutta pitääytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa lukea erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.
T3 kannustaa oppilasta keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä sekä syventämään tekstilajien tuntemustaan	S2	Oppilas oppii pohtimaan tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.	Teksteistä keskustelu ja tekstilajien tuntemus	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä ja pohtii apukysymysten ja mallien avulla tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.	Oppilas osaa keskustella teksteistä tutuissa viestintäympäristöissä ja tuntee joitakin tekstilajeja.	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella erilaisista teksteistä pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä. Oppilas tuntee eri tekstilajeja.	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella myös itselleen uudentyyppisistä teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tuottaminen							

<p>T4 innostaa oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen taitoa ja tuottamaan erilaisia tekstejä monimedialaisissa oppimisympäristöissä</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas oppii sujuvoittamaan ja monipuolistamaan romanikielisen tekstin tuottamisen taitoaan.</p>	<p>Tekstien tuottaminen</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää.</p> <p>Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti.</p> <p>Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja noudattaa kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy helposti.</p> <p>Oppilas osaa hyödyntää kirjoittamisessaan tieto- ja viestintätekniikkaa.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa ymmärrettävän ja sujuvan tekstin.</p> <p>Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä.</p>
<p>T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisu- ja auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen</p>	<p>S3</p>	<p>Oppilas rohkaistuu kehittämään teksteissään omaa ilmaisu- ja vahvistaa myönteistä suhtautumistaan kirjoittamiseen.</p>	<p>Ilmaisu</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista tekstiä.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa tekstiä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.</p>	<p>Oppilas osaa tuottaa monipuolisia tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen luovia ilmaisuja.</p>

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

<p>T6 ohjata oppilasta tutustumaan romanikieliseen kirjallisuuteen ja mediaan, ymmärtämään omat mahdollisuutensa romanikielen säilyttäjänä sekä hyödyntämään kaksi- tai monikielisyttään</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas oppii pohtimaan romanikielen käyttöä, sen merkitystä ja asemaa osana kaksi- tai monikielisiä yhteisöjä. Hän oppii hyödyntämään romaneja käsittelevää ja romanikielistä mediaa, kirjallisuutta ja kulttuuritarjontaa.</p>	<p>Romanikielisen kirjallisuuden ja median tuntemus</p>	<p>Oppilas osaa tunnistaa joihtakin kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirteitä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla mallien avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailee niitä apukysymysten avulla tuttuihin kieliin ja kulttuureihin.</p> <p>Oppilas tuntee jonkin verran romanikielistä mediaa, kirjallisuutta ja kulttuuritarjontaa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä romanikielen merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa.</p> <p>Oppilas osaa hyödyntää romaneja käsittelevää ja romanikielistä mediaa, kirjallisuutta ja kulttuuritarjontaa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla itseään kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielten merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa yksilön ja yhteiskunnan kannalta.</p> <p>Oppilas hyödyntää luovasti ja itsenäisesti romaneja käsittelevää ja romanikielistä mediaa, kirjallisuutta ja kulttuuritarjontaa.</p>
--	-----------	---	---	---	--	---	--

LIITE 3. Perusopetusta täydentävä oppilaan oma äidinkieli

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omissa äidinkielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on kehittynyt. Arviointipalautte tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä, itsestään kielinoppijana sekä taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

Opiskelun päättyessä 9. vuosiluokalla määritellään, miten oppilas on saavuttanut perusopetusta täydentävän oman äidinkielen oppimäärän tavoitteet. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki tässä liitteessä määritellyt oman äidinkielen opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvosana on oman äidinkielen opetuksen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremmen osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosalalle 5	Osaamisen kuvaus arvosalalle 7	Osaamisen kuvaus arvosalalle 8	Osaamisen kuvaus arvosalalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	Oppilas oppii toimimaan monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia satunnaisesti itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy säätelemään toimintaansa tilanteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T2 kannustaa oppilasta monipuolista oppimaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan	S2	Oppilas tuntee monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman ja lukuharrastuksen monipuolisuus	Oppilas osaa lukea erilaisia yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa lukea erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemistä	S2	Oppilas kehittää erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä ymmärtää ja tulkitsee erilaisia tekstejä.	Erittelevä ja kriittinen lukutaito sekä tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä tehtävän suorittamiseksi mallin mukaan.	Oppilas ymmärtää tekstin sisällön ydinasiat ja harjoittelee tarkastelemaan tekstejä kriittisesti.	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti käyttäen joitakin tekstiymmärtämisen strategioita.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisia tekstiymmärtämisen strategioita. Oppilas valitsee, käyttää, tulkitsee ja arvioi kriittisesti myös itselleen

							uudentyyppi- siä tekstejä.
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	Oppilas vahvistaa taitoaan pohtia tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa sekä keskustella teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.	Taito hyödyntää tekstejä ja lukutaitoa sekä taito keskustella teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä ja pohtii apukysymysten ja mallien avulla tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa.	Oppilas osaa hyödyntää mallien avulla ja itsenäisesti erilaisia tekstejä tiedon hankkimiseksi. Oppilas harjoittelee teksteistä keskustelemista tutuissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella erilaisista teksteistä pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella myös itselleen uudentyyppisistä teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tuottaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittämään omia ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	Oppilas rohkaistuu kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan ja vahvistaa myönteistä suhtautumistaan kirjoittamiseen.	Tekstien tuottaminen ja ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista tekstiä.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti myös pitempiä tekstejä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti monipuolisia tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen luovia ilmaisuja.
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	S3	Oppilas sujuvoittaa ja monipuolistaa kirjoittamisen taitoaan ja oman äidinkielen kirjallisuuden järjestelmän hallintaa.	Sujuva ja monipuolinen kirjoittamisen taito, ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen konventioiden hallintaa	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.	Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja noudattaa kirjoitetun yleiskielen peruskäytänteitä.	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy helposti. Oppilas osaa hyödyntää kirjoittamisessaan tieto- ja viestintäteknikkaa.	Oppilas osaa tuottaa ymmärrettävän ja sujuvan tekstin. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen peruskäytänteitä.
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia,	S3	Oppilas rohkaistuu tuottamaan kertovia,	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja	Oppilas osaa tuottaa ohjavia ja yksinkertaisia kantaa	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja

ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä		kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä.		konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	Oppilas pohtii kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntää omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittymisen	Oppilas osaa tunnistaa joitakin oman kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirteitä. Oppilas tuntee jonkin verran omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvailla mallien avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailee niitä apukysymysten avulla tuttuihin kieliin ja kulttuureihin, myös Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin.	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteettinsä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa hyödyntää omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvailla itsenäisesti kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielen merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Oppilas hyödyntää luovasti ja itsenäisesti omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	Oppilas tunnistaa kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa.	Kielitietoisuuden kehittymisen	Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla tehdä yksittäisiä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä, kuten kirjoitetun ja puhutun kielen eroista.	Oppilas osaa mallien avulla tehdä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä ja erikisterien ja tyylien eroista.	Oppilas osaa tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä. Oppilas osaa käyttää mallien avulla kielen eri rekistereitä.	Oppilas osaa tunnistaa ja käyttää itsenäisesti kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen monipuolista tilanteista käyttöä.
T10 ohjata oppilasta syventämään tietoaan äidinkielen keskeisistä rakenteista ja analysoidaan niitä	S4	Oppilas syventää tietoaan äidinkielen keskeisistä rakenteista.	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisimpia äidinkielen rakenteita apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas tunnistaa mallien avulla joitakin äidinkielen keskeisiä rakenteita ja käyttää niitä tutuissa ympäristöissä.	Oppilas tunnistaa mallien avulla ja itsenäisesti oman äidinkielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä erilaisissa viestintäympäristöissä.	Oppilas tuntee hyvin äidinkielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä monipuolisesti myös itselleen uudelle viestintäympäristöissä.

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsitelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	Oppilas kehittää toimivaa kaksi- ja monikielisyyttään ja taitoaan käyttää sitä monipuolisesti tiedonhaussa ja tiedonkäsitelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä tekijänoikeuksia noudattaen.	Omakielinen ja monikielinen tiedonhaku ja tiedonkäsitely tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntämällä	Oppilas harjoittelee käyttämään äidinkieltään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas osaa hakea tietoa tavanomaisista lähteistä mallien avulla.	Oppilas käyttää mallien avulla äidinkieltään ja monikielisyyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.	Oppilas osaa käyttää itseäänäisesti äidinkieltään ja monikielisyyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas harjoittelee lähteiden valintaa, käyttöä ja luotettavuuden arviointia. Oppilas erottaa yleensä faktan mielipiteestä.	Oppilas käyttää monipuolisesti ja itsenäisesti äidinkieltään ja monikielisyyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta ja valita tehtävään sopivat lähteet.

Kotkan perusopetuksen opetussuunnitelman liitteenä on Kotkassa käytössä olevat todistusmallit.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Lukuvuositodistus

x.x.20xx

X. vuosiluokan oppilas
Anni Amalia Ahkera

s. pp.kk.vvvv

Yhteiset oppiaineet	Vuosiviikkotunnit	Arvosana
Äidinkieli ja kirjallisuus		
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli		
Äidinkielen suullinen ilmaisutaito	7	Hyvä*
Äidinkielen lukutaito, tekstin ymmärtäminen*		Erinomainen*
Äidinkielen kirjoitustaito, tekstin tuottaminen		Hyvä*
Matematiikka	3	
Matematiikan perustaito		Erinomainen
Matematiikan soveltava taito		Kohtalainen
Vieraat kielet		
Englannin kieli, A1-oppimäärä	1	Hyväksytty
Ympäristöoppi	2	Hyväksytty
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	Hyväksytty
Musiikki	1	Hyväksytty
Kuvataide	1	Hyväksytty
Käsityö	2	Hyväksytty
Liikunta	2	Hyväksytty

Valtakunnallisen minimituntimäärän lisäksi oppilas on opiskellut XXXXX 1 vuosiviikkotunnin verran. Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Oppiaineet on arvioitu arvosanoin erinomainen, hyvä, kohtalainen, välttävä, hyväksytty, hylätty.

Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilas opiskelee perusopetusasetuksen mukaisen oman opinto-ohjelman mukaisesti.

Oppilas opiskelee musiikkipainotteisessa opetuksessa.

Oppilas opiskelee kaksikielisessä (englanti-suomi) opetuksessa.

Oppilas opiskelee liikuntapainotteisessa opetuksessa.

Koulun opetuskieli: suomi.

Oppilas siirtyy x. vuosiluokalle./ Oppilas jää luokalle.

Seuraava lukuvuosi alkaa kk.pp.vvvv klo hh:mm.

Lisätietokenttä

Nähty

Olli Opettaja
Luokanopettaja

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.
B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Lukuvuositodistus
x.x.20xx

3. vuosiluokan oppilas
Anni Amalia Ahkera

s. pp.kk.vvvv

	Vuosiviikkotunnit	Arvosana
Yhteiset oppiaineet		
Äidinkieli ja kirjallisuus		
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli	3	Hyvä*
Vieraat kielet		
Englannin kieli, A1-oppimäärä	2	Hyvä
Matematiikka	4	Erinomainen
Ympäristöoppi	2	Kohtalainen
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	Välttävä
Musiikki	1	Kohtalainen
Kuvataide	2	Hyvä
Käsityö	2	Hyvä
Liikunta	3	Hyvä

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Oppiaineet on arvioitu arvosanoin erinomainen, hyvä, kohtalainen, välttävä tai hylätty. Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilas opiskelee perusopetusasetuksen mukaisen oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppilas opiskelee musiikkipainotteisessa opetuksessa. Oppilas opiskelee kaksikielisessä (englanti-suomi) opetuksessa. Oppilas opiskelee liikuntapainotteisessa opetuksessa.

Koulun opetuskieli: suomi.

Oppilas siirtyy 4. vuosiluokalle./ Oppilas jää luokalle.

Seuraava lukuvuosi alkaa kk.pp.vvvv klo hh:mm.

Lisätietoja

Olli Opettaja
Luokanopettaja

Nähtyt

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli. B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Lukuvuositodistus
x.x.201x

X. vuosiluokan oppilas
Anni Amalia Ahkera

s. pp.kk.vvvv

	Vuosiviikkotunnit	Arvosana sanoin	Arvosana
Käyttäytyminen		Kiitettävä	9
Yhteiset oppiaineet			
Äidinkieli ja kirjallisuus			
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli	3	Välttävä	5
Toinen kotimainen kieli			
Ruotsin kieli, B1-kieli	2	Välttävä	5
Vieraat kielet			
Englannin kieli, A1-oppimäärä	2	Kohtalainen	6
XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä	2	Hyvä	8
Matematiikka	4	Kiitettävä	9
Ympäristöoppi	2	Erinomainen	10
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	Tyydyttävä	7
Historia	1	Erinomainen	10
Yhteiskuntaoppi	1	Erinomainen	9
Musiikki	1	Hyvä	8
Valinnaiset opinnot	1	Hylätty	
Kuvataide	2	Kiitettävä	9
Käsityö	2	Kohtalainen	6
Liikunta	3	Kiitettävä	9
Muut soveltavat aineet			
Oppiaine, valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Kotkassa tavoitteena on, että oppilas toimii ystävällisesti, vaikuttaa myönteisesti työskentelyilmapiiriin, toimii ristiriitatilanteissa rakentavasti, käsittelee yhteistä omaisuutta kunnioittavasti ja huolehtii kouluun liittyvistä velvollisuuksistaan.

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.

Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilas opiskelee perusopetusasetuksen mukaisen oman opinto-ohjelman mukaisesti.

Oppilas opiskelee musiikkipainotteisessa opetuksessa.

Oppilas opiskelee kaksikielisessä (englanti-suomi) opetuksessa.

Oppilas opiskelee liikuntapainotteisessa opetuksessa.

Koulun opetuskieli: suomi.

Oppilas siirtyy x. vuosiluokalle./ Oppilas jää luokalle.

Seuraava lukuvuosi alkaa kk.pp.vvvv klo hh:mm.

Lisätietoja

Olli Opettaja
Luokanopettaja

Nähty

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.

B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Lukuvuositodistus
x.x.20xx

7.vuosiluokan oppilas Anni Ahkera, s. pp.kk.vvvv

Vuosi- viikkotunnit	Arvosana sanoin	Arvosana
--------------------------------	----------------------------	-----------------

Käyttäytyminen

8

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Kotkassa tavoitteena on, että oppilas toimii ystävällisesti, vaikuttaa myönteisesti työskentelyilmapiiriin, toimii ristiriitatilanteissa rakentavasti, käsittelee yhteistä omaisuutta kunnioittavasti ja huolehtii kouluun liittyvistä velvollisuuksistaan

Yhteiset oppiaineet

Äidinkieli ja kirjallisuus, Suomen kieli ja kirjallisuus	3	Välttävä	5
Toinen kotimainen kieli Ruotsin kieli, B1-kieli	2	Kohtalainen	6
Vieraat kielet Englannin kieli, A1-oppimäärä	3	Hyvä	8
XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä		Välttävä	5
Matematiikka	4	Kiitettävä	9
Biologia	3	Erinomainen	10
Maantieto	3	Tyydyttävä	7
Fysiikka	2	Erinomainen	10
Kemia	2	Erinomainen	10
Terveystieto	1,5	Hyvä	8
Uskonto / elämänkatsomustieto	1	Hyvä	8*
Historia		Kiitettävä	9
Yhteiskuntaoppi	3	Kohtalainen	6
Musiikki		Kohtalainen	6
Musiikki, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kuvataide		Kohtalainen	6
Kuvataide, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Käsityö		Kiitettävä	9
Käsityö, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Liikunta		Hyvä	8
Liikunta, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kotitalous		Kohtalainen	6
Kotitalous, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Oppilaanohjaus	0,5	Hyväksytty	

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.
Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Koulun opetuskieli: suomi

Oppilas siirretään/jää xx vuosiluokalle.

Seuraava lukuvuosi alkaa xx.xx.20xx klo x.xx

Lisätieto

Kotka pp.kk.vvvv

Nähtyt

Olli Opettaja
Luokanvalvoja

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.

B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. B2-kieli on 7.-9. vuosiluokalla alkava valinnainen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Lukuvuositodistus
x.x.20xx

8.vuosiluokan oppilas Anni Ahkera, s. pp.kk.vvvv

	Vuosi- viikkotunnit	Arvosana sanoin	Arvosana
Käyttäytyminen			8
Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Kotkassa tavoitteena on, että oppilas toimii ystävällisesti, vaikuttaa myönteisesti työskentelyilmapiiriin, toimii ristiriitatilanteissa rakentavasti, käsittelee yhteistä omaisuutta kunnioittavasti ja huolehtii kouluun liittyvistä velvollisuuksistaan			
Yhteiset oppiaineet			
Äidinkieli ja kirjallisuus			
Suomen kieli ja kirjallisuus	3	Välttävä	5
Toinen kotimainen kieli			
Ruotsin kieli, B1-kieli	2	Kohtalainen	6
Vieraat kielet			
Englannin kieli, A1-oppimäärä	3	Hyvä	8
XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä		Välttävä	5
Matematiikka	4	Kiitettävä	9
Biologia	3	Erinomainen	10
Maantieto	3	Tyydyttävä	7
Fysiikka	2	Erinomainen	10
Kemia	2	Erinomainen	10
Terveystieto	1,5	Hyvä	8
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	Hyvä	8*
Historia		Kiitettävä	9
Yhteiskuntaoppi	3	Kohtalainen	6
Musiikki		Kohtalainen	6
Musiikki, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kuvataide		Kohtalainen	6
Kuvataide, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Käsityö		Kiitettävä	9
Käsityö, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Liikunta		Hyvä	8
Liikunta, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kotitalous		Kohtalainen	6
Kotitalous, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Oppilaanohjaus	0,5	Hyväksytty	
Muut soveltavat aineet			
Oppiaine, valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
xxxxxxx kieli, B2-oppimäärä	4	Kohtalainen	6

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.
Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Koulun opetuskieli: suomi

Oppilas siirretään/jää xx vuosiluokalle.

Seuraava lukuvuosi alkaa xx.xx.20xx klo x.xx

Lisätieto

Kotka pp.kk.vvvv

Nähty

Olli Opettaja
Luokanvalvoja

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.
B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. B2-kieli on 7.-9. vuosiluokalla alkava valinnainen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Lukuvuositodistus

x.x.201x

X. vuosiluokan oppilas Anni Ahkera, s. pp.kk.vvvv

Arviointi toiminta-alueittain järjestetystä opetuksesta

Motoriset taidot

Tekstiä

Kieli ja kommunikaatio

Tekstiä

Sosiaaliset taidot

Tekstiä

Päivittäisten toimintojen taidot

Tekstiä

Kognitiiviset taidot

Tekstiä

Oppilas siirtyy x. vuosiluokalle./ Oppilas jää luokalle.

Seuraava lukuvuosi alkaa xx.xx.xxxx klo hh:mm.

Lisätieto: Opetus on järjestetty toiminta-alueittain ja oppilas on suorittanut toiminta-alueet hyväksytysti ellei sanallises-
sa arvioinnissa toisin mainita. Oppilaalla ei ole kotitehtäviä.

Olli Opettaja
Nimike

Nähnyt

Huoltajan allekirjoitus

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Liite lukuvuositodistukseen
x.x.20xx

X. vuosiluokan oppilas
Anni Amalia Ahkera

s. pp.kk.vvvv

Käyttäytyminen

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Kotkassa tavoitteena on, että oppilas toimii ystävällisesti, vaikuttaa myönteisesti työskentelyilmapiiriin, toimii ristiriitatilanteissa rakentavasti, käsittelee yhteistä omaisuutta kunnioittavasti ja huolehtii kouluun liittyvistä velvollisuuksistaan.

Oppilas	Hallitsee taidon erinomaisesti	Hallitsee taidon	Hallitsee taidon osittain	Tarvitsee paljon harjoitusta ja ohjausta
Toimii ystävällisesti.	☐	☐	☐	☐
Vaikuttaa myönteisesti työskentelyilmapiiriin.	☐	☐	☐	☐
Toimii ristiriitatilanteissa rakentavasti.	☐	☐	☐	☐
Käsittelee yhteistä omaisuutta kunnioittavasti ja huolehtii siitä.	☐	☐	☐	☐
Huolehtii kouluun liittyvistä velvollisuuksistaan.	☐	☐	☐	☐

Olli Opettaja
Luokanopettaja

Nähnyt

Huoltajan allekirjoitus

7.vuosiluokan oppilas Anni Ahkera, s. pp.kk.vvvv

Vuosi- viikkotunnit	Arvosana sanoin	Arvosana
------------------------	--------------------	----------

Käyttäytyminen

8

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Kotkassa tavoitteena on, että oppilas toimii ystävällisesti, vaikuttaa myönteisesti työskentelyilmapiiriin, toimii ristiriitatilanteissa rakentavasti, käsittelee yhteistä omaisuutta kunnioittavasti ja huolehtii kouluun liittyvistä velvollisuuksistaan

Yhteiset oppiaineet

Äidinkieli ja kirjallisuus,

Suomen kieli ja kirjallisuus

3

Välttävä

5

Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kieli, B1-kieli

2

Kohtalainen

6

Vieraat kielet

Englannin kieli, A1-oppimäärä

3

Hyvä

8

XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä

Välttävä

5

Matematiikka

4

Kiitettävä

9

Biologia

3

Erinomainen

10

Maantieto

3

Tyydyttävä

7

Fysiikka

2

Erinomainen

10

Kemia

2

Erinomainen

10

Terveystieto

1,5

Hyvä

8

Uskonto / elämänkatsomustieto

1

Hyvä

8*

Historia

Kiitettävä

9

Yhteiskuntaoppi

3

Kohtalainen

6

Musiikki

Kohtalainen

6

Musiikki, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Kuvataide

Kohtalainen

6

Kuvataide, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Käsityö

Kiitettävä

9

Käsityö, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Liikunta

Hyvä

8

Liikunta, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Kotitalous

Kohtalainen

6

Kotitalous, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Oppilaanohjaus

0,5

Hyväksytty

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.

Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Koulun opetuskieli: suomi

Lisätieto

Kotka pp.kk.vvvv

Nähty

Olli Opettaja
Luokanvalvoja

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.
B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. B2-kieli on 7.-9. vuosiluokalla alkava valinnainen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

8.vuosiluokan oppilas Anni Ahkera, s. pp.kk.vvvv

	Vuosi- viikkotunnit	Arvosana sanoin	Arvosana
Käyttäytyminen			8
Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Kotkassa tavoitteena on, että oppilas toimii ystävällisesti, vaikuttaa myönteisesti työskentelyympäristöön, toimii ristiriitatilanteissa rakentavasti, käsittelee yhteistä omaisuutta kunnioittavasti ja huolehtii kouluun liittyvistä velvollisuuksistaan			
Yhteiset oppiaineet			
Äidinkieli ja kirjallisuus, Suomen kieli ja kirjallisuus	3	Välttävä	5
Toinen kotimainen kieli Ruotsin kieli, B1-kieli	2	Kohtalainen	6
Vieraat kielet Englannin kieli, A1-oppimäärä XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä	3	Hyvä Välttävä	8 5
Matematiikka	4	Kiitettävä	9
Biologia	3	Erinomainen	10
Maantieto	3	Tyydyttävä	7
Fysiikka	2	Erinomainen	10
Kemia	2	Erinomainen	10
Terveystieto	1,5	Hyvä	8
Uskonto / elämänkatsomustieto	1	Hyvä	8*
Historia		Kiitettävä	9
Yhteiskuntaoppi	3	Kohtalainen	6
Musiikki		Kohtalainen	6
Musiikki, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kuvataide		Kohtalainen	6
Kuvataide, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Käsityö		Kiitettävä	9
Käsityö, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Liikunta		Hyvä	8
Liikunta, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kotitalous		Kohtalainen	6
Kotitalous, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Oppilaanohjaus	0,5	Hyväksytty	
Muut soveltavat aineet			
Oppiaine, valinnaiset opinnot xxxxxxx kieli, B2-oppimäärä	1 4	Hyväksytty Kohtalainen	 6

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.
Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Koulun opetuskieli: suomi

Lisätieto

Kotka pp.kk.vvvv

Nähty

Olli Opettaja
Luokanvalvoja

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.
B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. B2-kieli on 7.-9. vuosiluokalla alkava valinnainen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Välitodistus

x.x.20xx

9.vuosiluokan oppilas Anni Ahkera, s. pp.kk.vvvv

Yhteiset oppiaineet

Äidinkieli ja kirjallisuus,

Suomen kieli ja kirjallisuus

3

Välttävä

5

Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kieli, B1-kieli

2

Kohtalainen

6

Vieraat kielet

Englannin kieli, A1-oppimäärä

3

Hyvä

8

XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä

Välttävä

5

Matematiikka

4

Kiitettävä

9

Biologia

3

Erinomainen

10

Maantieto

3

Tyydyttävä

7

Fysiikka

2

Erinomainen

10

Kemia

2

Erinomainen

10

Terveystieto

1,5

Hyvä

8

Uskonto / elämäntutkimustieto

1

Hyvä

8*

Historia

Kiitettävä

9

Yhteiskuntaoppi

3

Kohtalainen

6

Musiikki

Kohtalainen

6

Musiikki, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Kuvataide

Kohtalainen

6

Kuvataide, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Käsityö

Kiitettävä

9

Käsityö, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Liikunta

Hyvä

8

Liikunta, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Kotitalous

Kohtalainen

6

Kotitalous, valinnainen

2

Kiitettävä

9

Valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

Muut soveltavat aineet

Oppiaine, valinnaiset opinnot

1

Hyväksytty

xxxxxxx kieli, B2-oppimäärä

4

Kohtalainen

6

Oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.
Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Koulun opetuskieli: suomi

Lisätieto

Kotka pp.kk.vvvv

Nähty

Olli Opettaja
Luokanvalvoja

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.

B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. B2-kieli on 7.-9. vuosiluokalla alkava valinnainen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Välitodistus
x.x.201x

9.vuosiluokan oppilas Anni Ahkera, s. pp.kk.vvvv

Arviointi toiminta-alueittain järjestetystä opetuksesta

Toiminta-alueittainen arviointi

Motoriset taidot

Kieli ja kommunikaatio

Sosiaaliset taidot

Päivittäisten toimintojen taidot

Kognitiiviset taidot

Arvosana

Kohtalainen

Hyvä

Erinomainen

Välttävä

Hylätty

Lisätieto

Olli Opettaja
Nimike

Toiminta-alueet on arvioitu arvosanoin erinomainen, hyvä, kohtalainen, välttävä tai hylätty.
Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Erotodistus

x.x.20xx

X. vuosiluokan oppilas
Anni Amalia Ahkera

s. pp.kk.vvvv

Yhteiset oppiaineet	Vuosiviikkotunnit	Arvosana
Äidinkieli ja kirjallisuus		
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli	7	
Äidinkielen suullinen ilmaisutaito		Hyvä*
Äidinkielen lukutaito, tekstin ymmärtäminen*		Erinomainen*
Äidinkielen kirjoitustaito, tekstin tuottaminen		Hyvä*
Matematiikka	3	
Matematiikan perustaito		Erinomainen
Matematiikan soveltava taito		Kohtalainen
Vieraat kielet		
Englannin kieli, A1-oppimäärä	1	Hyväksytty
Ympäristöoppi	2	Hyväksytty
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	Hyväksytty
Musiikki	1	Hyväksytty
Kuvataide	1	Hyväksytty
Käsityö	2	Hyväksytty
Liikunta	2	Hyväksytty

Valtakunnallisen minimituntimäärän lisäksi oppilas on opiskellut XXXXX 1 vuosiviikkotunnin verran. Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Oppiaineet on arvioitu arvosanoin erinomainen, hyvä, kohtalainen, välttävä, hyväksytty, hylätty.

Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilas opiskelee perusopetusasetuksen mukaisen oman opinto-ohjelman mukaisesti.

Oppilas opiskelee musiikkipainotteisessa opetuksessa.

Oppilas opiskelee kaksikielisessä (englanti-suomi) opetuksessa.

Oppilas opiskelee liikuntapainotteisessa opetuksessa.

Koulun opetuskieli: suomi.

Lisätietokenttä

Nähty

Olli Opettaja
Luokanopettaja

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.
B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Erotodistus
x.x.20xx

3. vuosiluokan oppilas
Anni Amalia Ahkera

s. pp.kk.vvvv

	Vuosiviikkotunnit	Arvosana
Yhteiset oppiaineet		
Äidinkieli ja kirjallisuus		
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli	3	Hyvä*
Vieraat kielet		
Englannin kieli, A1-oppimäärä	2	Hyvä
Matematiikka	4	Erinomainen
Ympäristöoppi	2	Kohtalainen
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	Välttävä
Musiikki	1	Kohtalainen
Kuvataide	2	Hyvä
Käsityö	2	Hyvä
Liikunta	3	Hyvä

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Oppiaineet on arvioitu arvosanoin erinomainen, hyvä, kohtalainen, välttävä tai hylätty.
Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.
Oppilas opiskelee perusopetusasetuksen mukaisen oman opinto-ohjelman mukaisesti.
Oppilas opiskelee musiikkipainotteisessa opetuksessa.
Oppilas opiskelee kaksikielisessä (englanti-suomi) opetuksessa.
Oppilas opiskelee liikuntapainotteisessa opetuksessa.

Koulun opetuskieli: suomi.

Lisätietoja

Nähty

Olli Opettaja
Luokanopettaja

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.
B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Erotodistus
x.x.201x

X. vuosiluokan oppilas
Anni Amalia Ahkera

s. pp.kk.vvvv

	Vuosiviikkotunnit	Arvosana sanoin	Arvosana
Yhteiset oppiaineet			
Äidinkieli ja kirjallisuus			
Äidinkieli ja kirjallisuus, suomen kieli	3	Välttävä	5
Toinen kotimainen kieli			
Ruotsin kieli, B1-kieli	2	Välttävä	5
Vieraat kielet			
Englannin kieli, A1-oppimäärä	2	Kohtalainen	6
XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä	2	Hyvä	8
Matematiikka	4	Kiitettävä	9
Ympäristöoppi	2	Erinomainen	10
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	Tyydyttävä	7
Historia	1	Erinomainen	10
Yhteiskuntaoppi	1	Erinomainen	9
Musiikki	1	Hyvä	8
Valinnaiset opinnot	1	Hylätty	
Kuvataide	2	Kiitettävä	9
Käsityö	2	Kohtalainen	6
Liikunta	3	Kiitettävä	9
Muut soveltavat aineet			
Oppiaine, valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.

Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilas opiskelee perusopetusasetuksen mukaisen oman opinto-ohjelman mukaisesti.

Oppilas opiskelee musiikkipainotteisessa opetuksessa.

Oppilas opiskelee kaksikielisessä (englanti-suomi) opetuksessa.

Oppilas opiskelee liikuntapainotteisessa opetuksessa.

Koulun opetuskieli: suomi.

Lisätietoja

Olli Opettaja
Luokanopettaja

Nähty

Huoltajan allekirjoitus

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli. B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Anni Ahkera
s. pp.kk.vvvv

X. vuosiluokka

	Vuosi- viikkotunnit	Arvosana sanoin	Arvosana
Yhteiset oppiaineet			
Äidinkieli ja kirjallisuus, Suomen kieli ja kirjallisuus	3	Välttävä	5
Toinen kotimainen kieli Ruotsin kieli, B1-kieli	2	Kohtalainen	6
Vieraat kielet Englannin kieli, A1-oppimäärä XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä	3	Hyvä Välttävä	8 5
Matematiikka	4	Kiitettävä	9
Biologia	3	Erinomainen	10
Maantieto	3	Tyydyttävä	7
Fysiikka	2	Erinomainen	10
Kemia	2	Erinomainen	10
Terveystieto	1,5	Hyvä	8
Uskonto / elämäkatsomustieto	1	Hyvä	8*
Historia		Kiitettävä	9
Yhteiskuntaoppi	3	Kohtalainen	6
Musiikki		Kohtalainen	6
Musiikki, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kuvataide		Kohtalainen	6
Kuvataide, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Käsityö		Kiitettävä	9
Käsityö, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Liikunta		Hyvä	8
Liikunta, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kotitalous		Kohtalainen	6
Kotitalous, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Oppilaanohjaus	0,5	Hyväksytty	
Muut soveltavat aineet			
Oppiaine, valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
xxxxxxx kieli, B2-oppimäärä	4	Kohtalainen	6

Oppiaineen arvosana kuvaa oppilaan edistymistä suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin. Arvosanassa huomioidaan oppilaan työskentelyn taidot eli taito työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taito suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen, taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.
Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Koulun opetuskieli: suomi

Lisätieto

Kotka pp.kk.vvvv

Olli Opettaja
Rehtori

A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.

B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. B2-kieli on 7.-9. vuosiluokalla alkava valinnainen kieli.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Erotodistus
x.x.201x

X. vuosiluokan oppilas Anni Ahkera, s. pp.kk.vvvv

Arviointi toiminta-alueittain järjestetystä opetuksesta

Motoriset taidot

Tekstiä

Kieli ja kommunikaatio

Tekstiä

Sosiaaliset taidot

Tekstiä

Päivittäisten toimintojen taidot

Tekstiä

Kognitiiviset taidot

Tekstiä

Lisätieto: Opetus on järjestetty toiminta-alueittain ja oppilas on suorittanut toiminta-alueet hyväksytysti ellei sanallises-
sa arvioinnissa toisin mainita. Oppilaalla ei ole kotitehtäviä.

Olli Opettaja
Nimike

Nähnyt

Huoltajan allekirjoitus

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖTODISTUS
KOTKAN KAUPUNKI
Mallikankaan koulu

Anni Ahkera

xx.xx.xxAXxxx

on suorittanut peruskoulun koko oppimäärän ja saanut tiedoistaan ja taidoistaan seuraavat arvosanat

	Vuosi- viikkotunnit	Arvosana sanoin	Arvosana
Yhteiset oppiaineet			
Äidinkieli ja kirjallisuus, Suomen kieli ja kirjallisuus	10	Välttävä	5
Toinen kotimainen kieli Ruotsin kieli, B1-kieli	4	Kohtalainen	6
Vieraat kielet Englannin kieli, A1-oppimäärä XXXXXXn kieli, A2-oppimäärä	6	Hyvä Välttävä	8 5
Matematiikka	11	Kiitettävä	9
Biologia	3,5	Erinomainen	10
Maantieto	3,5	Tyydyttävä	7
Fysiikka	3	Erinomainen	10
Kemia	3	Erinomainen	10
Terveystiето	3	Hyvä	8
Uskonto / elämäkatsomustieto	3	Hyvä	8*
Historia		Kiitettävä	9
Yhteiskuntaoppi	3	Kohtalainen	6
Musiikki	2	Kohtalainen	6
Musiikki, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kuvataide	4	Kohtalainen	6
Kuvataide, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Käsityö		Kiitettävä	9
Käsityö, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Liikunta	8	Hyvä	8
Liikunta, valinnainen	2	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Kotitalous	4	Kohtalainen	6
Kotitalous, valinnainen	4	Kiitettävä	9
Valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
Muut soveltavat aineet			
Oppiaine, valinnaiset opinnot	1	Hyväksytty	
xxxxxxx kieli, B2-oppimäärä	4	Kohtalainen	6

Oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Koulun opetuskieli: suomi

Lisätieto

Kotka pp.kk.vvvv

Olli Opettaja
Rehtori

Arvosanat: erinomainen 10, kiitettävä 9, hyvä 8, tyydyttävä 7, kohtalainen 6, välttävä 5, hylätty 4, hyväksytty, hylätty.
Oppilas on opiskellut (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

*A1-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. A2-kieli on 1.-6. vuosiluokalla alkava vapaaehtoinen kieli.
B1-kieli on 6.-9. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli. B2-kieli on 7.-9. vuosiluokalla alkava valinnainen kieli.*

Perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehityksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehityksessä.

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksen päättötodistus

Kotkan kaupunki
Malli koulu

Ahkera-Perustarkka, Anni-Vilhelmiina Pirjo-Kyllikki

ppkkyA1234

on suorittanut peruskoulun koko oppimäärän toiminta-alueittain.

Toiminta-alueittainen arviointi

Motoriset taidot

Kieli ja kommunikaatio

Sosiaaliset taidot

Päivittäisten toimintojen taidot

Kognitiiviset taidot

Arvosana

Kohtalainen

Hyvä

Erinomainen

Välttävä

Hylätty

Lisätieto

Kotka pp.kk.vvvv

Etunimi Sukunimi
Rehtori

Toiminta-alueet on arvioitu arvosanoin erinomainen, hyvä, kohtalainen, välttävä tai hylätty.
Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.